

Paměti žamberské.

Vydávají

Dr. Eduard Albert,

c. k. dvorní rada a ř. v. professor
vysokého učení vídeňského.

P. Karel Chotovský,

biskupský vikariátní sekretář a
farář žamberský.

Sešit I.

Ve Vídni.

Nákladem vlastním.

Opatrným a vzácným pánům

panu purkmistrovi

pánům radním a zastupitelům obecním

i

veškeré obci města Žamberka

nad divokou Orlicí.

Předmluva.

Jako krajinám po březích obou řek Orlic rozloženým teprvé za doby nynější povšimnutí jakéhos se dostalo, ačkoli pro svůj půvab dávno zasloužily toho, co o nich rozmilý spisovatel český, p. Jirásek, slovy vřelými hlásá, tak i o minulosti krajů těchto až do doby nové jen poskrovnu bylo bádáno. Vedle toho, co výtečný znatel minulosti české, p. prof. Sedláček, o Potenštejně, Liticích, Lanšperku a Žampachu i menších tvrzích na jevo vynesl, dostalo se Chocni, Kostelci nad Orlicí, Doudlebám a Castolovicům zvláštních spisků, o minulosti těchto míst jednajících, teprvé za let posledních. O Žamberku posud nebylo psáno. A snad by na město naše ještě dlouho nebylo došlo, kdyby se jednomu z nás (prof. A.) nebylo poštěstilo, v archivu městském udeřiti na několik starých fascikulův, jichž bližší ohledání a propátrání vedlo k ra-

dostnému poznání, že tu netušeně mnoho památek pozoruhodných se skrývá, jichž nikdo posud byl neocenil. I na faře se chová mnoho pamětí vzácných. Uvažujice, že předkové z tolika ohňův, které město Žamberk stihly, vzácné listiny a knihy ven vynesli a zachovali, usnesli jsme se na tom, že pozornost a opatrnost tuto poctíme, což nejlépe tiskovým vydáním těchto památek může se dokázati.

Při tom bylo nám pravidlem, vydati památky ty tak, aby i dialektu, i chyb jazykových bylo šetřeno. Historická zajisté dialektologie, až jednou k ní bude přikročeno, bude se moci zakládati jen na věrném vydání starých památek místních; a i dějiny jazyka našeho vůbec, hledíce k jeho rozkvětu i úpadku v dobách rozličných, budou si všimati i chyb, všem dialektům českým společných, jak a kde a kdy se objevovaly a rozšiřovaly.

S potěšením jsme viděli, kterak ještě na počátku věku 17. psány jsou zprávnou, ryzou, jadrnou češtinou věku Veleslavínského i památky naše; úpadek jazyka nastává už za války třicetileté a čím dále tím hrozněji se jeví.

Krajanům našim, obyvatelům žamberským a okolním, budou paměti tyto k nemalému poučení a mnohým srdcem, jež si váží minulosti, pohnou tu smutně, tu

vesele. A poněvadž spisek tento jím přede všemi jinými jest věnován, nebudiž nám na zlou stránku vykládáno, že uveřejňujeme mnoho podrobností; běží tu o barvitost a živost a ty se bez podrobností neobejdou. Úvod historický, jež jsme předeslali, psán jest podle pramenův, již odjinud známých, vyjímaje dvě listiny tam obsažené. P. prof. Sedláčkovi, jenž nám opis jedné zaslal a ve mnohém jiném radou byl, vzdáváme za to srdečné a upřímné díky, všeho dobrého mu věrně přejíce.

Psáno v Žamberce na boží hod svatodušní leta 1889.

E. Albert.

P. K. Chotovský.

OBSAH.

	Strana
Předmluva	V
Krátký úvod historický	1
I. Knihy pamětní	23
II. Žamberští byli pány nad několika sedlaky v Slavětíně . .	53
III. Právo útrpné	58

Krátký úvod historický.

V té části země české, ve které Žamberk leží, zakládány za králů Přemysla Otokara I., Václava I. a Přemysla Otokara II. mnohé hrady a osady.

Vilém z Drnholce, známý z roku 1249. založil Ustí nad Orlicí, které se posud po něm zove; Wildenschwert zajisté je zkomolené Wilhelmswerde. Synové pana Viléma, Oldřich z Drnholce a Heřman z Ustí, byli roku 1255 v držení hradu Lanšperka; hrad tento tudíž před tím vystavěn byl. Heřman z Ustí založil i Rychnov a stal se praotcem pánů z Rychnova, kteří vymýtivše lesy v okolí rychnovském, okolo roku 1260 založili Rokytnici Slatinu a Pěčín.

Z druhé strany víme, že hrad Žampach stál roku 1308. V roce tomto vzpomíná se pána, jenž se psal „Petr de Santbach“ a jenž dle domněni pana prof. Sedláčka byl z rodiny, která původní svá sídla majíc u řeky Medhuje, do krajiny naší se přesídlila. Poněvadž při té příležitosti se jmenuje i Jeniš z Kyšperka, není pochyby, že tehdá už vystavěn byl i hrad Kyšperk.

Z třetí strany víme, že hrady Potenštejn a Litice touž dobou také už stály. Založeny byly od pánů z rodu

Drslaviců, kteří se sem z Plzeňska vystěhovali ke konci věku třináctého.

Ze čtvrté strany známo jest, že v blízkém našem okolí už roku 1295 stál klášter řádu cyriackého v nynějším Klášteci. *(sic.)*¹⁾

Na všech stranách kolem Žamberka bylo tudíž okolo roku 1300 hradů a městeček.

První výslovná vzpomínka o Žamberku děje se ovšem o něco málo později. Jak z listiny, která posud zachována jest, vychází, prodal opat zbraslavský, jsa tehdá v držení hradu lanšperského a panství lanškrounského, roku 1332 rychtu lanškrounskou jakémusi Tyčkovi ze Žamberka.¹⁾ To jest nejstarší vzpomínka o Žamberku a Tyčka onen je nejstarší nám jmenem známý Žamberák. Poněvadž víme, že roku 1352 v Žamberku byla fara, můžeme za jisto míti, že Žamberk povstal touž asi dobou, jako Ústí, Rychnov, Rokytnice a jiné okolní osady.

Jakož pak Ústí i Rychnov byla městečka německá, tak bezpochyby i Žamberk. I panovníci, i velmožové čeští zakládali tehdá města a městečka ku povznešení řemesel a průmyslu a volali k tomu osadníky německé, dávajíce jim jisté výsady a výhody. Nelze si mysliti, žeby městečka ta byla výhradně zakládána bývala takorča na drnu; spíše je pravda, že na přemnohých místech byly už před tím osady slovanské. Jakmile však tyto poskytovaly svým položením jistých výhod, dání sem osadníci němečtí. Tak k. př. Ústí nad Orlicí bylo jistě dříve osadou slovanskou; avšak osada tato rolnická proměněna na městečko, jehož noví příbylí obyvatelé byli řemeslní a průmyslní Němci. Tak zajisto i hrad Žampach povstal

¹⁾ Chytil, Cod. diplom.

nad osadou slovanskou; neboť Žampach (Sandbach) je pouhý překlad slovanského jména Písečná.

A tak také dost možná, že na tom místě, kde povstal německý Žamberk, před tím byla osada slovanská, ale jen rolnická. Před samým Žamberkem leží ves Dlouhoňovice, patrně prastará osada, založená od Dlúhoně, zvaná po zvyku slovanském. I jiné obce jako Léštnice (Lišnice), Lukavice, Nekoř, Zbudov, Pastviny, Lhota, Kameničná, Orlík (Klášterec), Záchlumí, poukazují k původu starému. O mnohých z nich je dokázáno, že jsou tak staré asi jako Žamberk sám. Byl tudíž kraj náš zalidněn lidem slovanským, když německé městečko Žamberk povstalo. Stejnou as dobou povstal Kunwald, původně také německý a i Německá Rybná, která posud jménem svým svědčí o svém původu, a i Helkovice, jež původně zněly Helvikovice od nějakého německého Helvika.

K tomuto starému Žamberku německému poukazuje:

1. Jméno samo, které se v nejstarších listinách píše rozličně: Senftinberg, Semftnberg, Zenftenbrk, Senfemberg, Zenftenberk.

2. Že tu bylo fojtství, čili rychtářství, což je zařízení německé.

O rychtě žamberské našel velezasloužilý zpytovatel minulosti české, pan prof. A. Sedláček, prohlížeje archiv olešnický, zvláštní listinu, která se do Olešnice dostala z Litic. Laskavostí tohoto pána, všem přátelům starých zámků a hradů nade vše milého, dostalo se nám věrného opisu této listiny a s velikou radostí podáváme tuto její znění, podotýkajice, že je to nejstarší památka česká, o Žamberku jednající; neboť listiny starší, ve kterých se o Žamberku zmínka děje, jsou vesměs latinské.

Originál je pergamenový a nese tři visuté pečete. Zníť pak takto v pravopisu obnoveném :

„Já Oldřich řečený Flaška z Lazec vyznávám tiemto listem přede všemi, ktož jej čísti budú anebo čtúce uslyšie, že jsem vzal od urozeného pana Bočka z Kunštata, řečeného z Poděbrad pravý a plný svůj oddiel což se na mě dostávalo i bratr můj Beneš za tu rychtu v Žamberce. A toho jsem se odřekl i odřiekám tiemto listem, že tu více nemám. A slibuji dobrú a čistú mů věrú pod věrú a pode cti za se i za všechny za své budúcie dñieveřečenému panu Bočkovi i jeho budúcim, že nemám žádného práva více k té rychtě svrchu psané aniž mám více z čeho upomínati, ani kterým právem světským ani duchovnim, ani kterým bezprávím nikterak na světě hledati, já ani moji budúci, pána ani toho rychtáře, ani jich budúcich. A to jsem slibil a slibuji pode cti a pod věrú a pod najvyšším právem v plně zdržeti jakož je svrchu psáno, za se i za své všechny budúci. A tomu na potvrzenie a pro lepší jistost svú sem pečeť k tomuto listu přivěsil. A podle mne mů prosbú slovutné panoše Nácek Váwa z Domaslavic, Hrzek z Marquartic a Stibor Sturm z Kamenice na svědomie také své pečeti k tomuto listu přivěsili. A my svrchupsani Nácek Váwa, Hrzek a Stibor Sturm vyznávamy, že jsmy to k jeho prosbě učinili a své pečeti k tomuto listu na svědomie přivěsili. Jenž jest dán a psán leta po narození Syna Božího po čtrnácti stech osmého ten ponděli před svatým Duchem.“

Druhá listina fojtství tohoto se týkající, je v museum českém, kde ji p. Zoubek už spozoroval. Jest dána v neděli průvodní l. 1513 na Žampachu, a zní takto :

„Jan z Potenštejna a na Žampachu známo činim listem timto obecně přede všemi, kdež čten neb čtouci slyšán bude, že jsa pán dědičný zámku Žampachu a zboží k němu příležitého dal jsem a mocí listu tohoto dávám s dobrým rozmyslem mým dobrovolně z milosti své slovutnému a opatrnému Janovi Fojtovi v Žamberce milosti dole psané k svobodnému užívání na budoucí časy a to pro službu jeho a poddanost poslušnú, kterúž mi jest učinil a činiti nepřestává: jeden lán role svobodný s lukami, palučinami i s chrastinami což k tomu lánu a v něm jest, jeden rybníček svobodný; item fojtství svého aby užíval tržným, zájemným, zárožným, stavným, jemným, příjemným, tím vším právem, jakož od starodávna na to fojtství vysazeno jest, bez překážky; item třetí peniz každé viny vysouzené;

item ve mlýně z sladu aby nic nedával, mně ani dědicům i potomkům mým ani mlynářům; item z pánve v pivováře též aby nic nedával; item od čížebrníkův, kteříž k tomu fojstství příslušejí, kteří s sítkami, sedají, aby od jednoho každého sobě kopu pěnkav bral. Z těch ze všech věcí aby žádné povinnosti jiné nejen nečinil na budúcí časy mně ani budúcím potomkům mým než tyto; item aby clo vybíral, kteréž tu mám ze všech věcí; item v pivováře a ve mlýně aby mi zpravoval; item jestli bych já neb dědicové moji neb budúcí který pán žampašský v válku na pole sám životně jel, tehdy podle mne neb budúcího pána žampašského má on také neb jeho potomci s koněm s zbrojí úplnú býti a jeti. Paklihy jemu ta milost ukázána byla, žeby životně nejel, tehdy proto ten kůň i s tou zbrojí podle mne neb budúcího pána žampašského má na tu válku vzat býti a jemu zase vrácen i se zbrojí kdyby se Pánbůh pomohl navrátiti; item toto se jemu také přidává, když víno sadí aby jemu byla dána pinta vína z dreilinku a z půl dreilinku půl pinty. A těchto všech věcí a milosti nadepsaných již jmenovaný Jan má užívati svobodně i ten každý kdožby od něho to jměl na budúcí časy dědičně bez překážky mé, dědicův i všech potomkův mých tak aby mohl prodati, dáti, zastaviti neb učiniti s tím se vším, jak by se jemu zdálo a líbilo. Na potvrzení a pro lepší toho jistotu já svrchu psaný Jan z Potenštejna i pečeť svou vlastní a přirozenú a podle sebe i pečeť syna svého Václava nejstaršího jistým mým vědomím dobrovolně k tomuto listu dal sem přitisknouti a přivěsiti. Jenž jest dán na Žampachu v neděli v prívodni leta božího patnáctistého trináctého.“

Kde asi tato rychta stávala, nelze s jistotou určití. Avšak z purkrechtních knih žamberských máme vědomost, že ke konci věku šestnáctého nynější dům „u slunce“ byl v držení Jana Fojta. Poněvadž v listině uveden Jan Fojt, nebylo by víře nepodobno, že onen Jan Fojt, jenž se v listině připomíná, byl otcem neb dědou Jana Fojta, dům „u slunce“ mévšího. A poněvadž dále stará radnice městská bývala tu, kde nyní dům páně Rojův, hned vedle domu „u slunce“, stojí, jsme oprávněni se domnívati, že stará rychta žamberská byla as na místě nynějšího domu „u slunce“ — na místě zajisté výborném, takoroka vedle kostela i staré fary.

3. Že kopec, na němž nyní kaple sv. Rozálie stojí, se před třemi sty lety jmenoval Hutberg a Wachtberg. Byla tu za dávna hlídka, ovšem výborná; neboť kdo se z vrchu toho poohlédne, nesnadno rozhledu širého a rozkošného zapomene.

4. Že nejstarší nám známý farář žamberský (1361) se jmenuje Henslin, což je německé Hänslein.

Že se německý Senftenberg záhy počestil, tomu svědčí především to, že se ke konci věku 14ho už všude objevuje počestné jméno Žamberk. Okolí tedy bylo silně slovanské, jinak by se bylo městečko nepočestilo.

Z dávné minulosti žamberské vynikají dojemně jména pastýřů duchovních. Známe je z t. zv. „Libri confirmationum“ arcibiskupství pražského, které tiskem vydávaní počal zesnulý P. Tingl a dále vydává velezasloužilý prof. Emler. Jsouť pak jména tato:

před rokem 1361 Henslin¹⁾

roku 1361 Václav

„ 1377 Hajnuš

„ 1383 Jan

„ 1393 Matěj († v Žamberce)

„ 1393 Prokop († v Žamberce)

„ 1396 Aleš († v Žamberce)

„ 1405 Erazim

„ 1415 Otmar.

S pohnutím čteme jména ctihodných pastýřův duchovních, kteří před půl tisícem let otcům našim slovo boží kázali, je křtili, oddávali a pochovávali, a ve všem jim byli pramenem osvěty. Pomyslíme-li sobě, že tehda

¹⁾ Nejstarší zmínka o faráři žamberském děje se roku 1352 v seznamu desátek papežských, které vydal Tomek. Tehda platil farář žamberský 3 groše desátku papežského.

i v Lukavici a v Nekoři, v Kunwaldě i Klášterci, Slatině i Pěčíně i v Německé Rybné byly chrámy farní, nemůžeme než žehnati památce císaře Karla IV., za jehož nezapomenutelného panování zemi české světla a řádu v míře té se dostalo.

O pánech čili držitelích města Žamberka za doby nejstarší poučuje nás především listina latinská z roku 1365, nalezající se v c. kr. dvorském archivu vídeňském. Upozornil nás na ni pan prof. A. Sedláček. Seznáváme z ní, že Žamberk byl rozdělen na dvě polovice už roku 1365. O pozdějším rozdělení tomto byla ovšem dostatečná vědomost, ale že rozdělení sahá do minulosti tak daleké, to teprvé z listiny této na jevo vyšlo. I patřilať k Liticům polovička městečka Žamberka („Zamberch medietatem oppidi“) s právem patronátním, ves Kunwald s právem patronátním, ves Kamenice (Kameničná), ves Helvíkovice (Helkovice), ves Záchlumé, polovic vsi Sopotnice s plným právem patronátním, půl vsi Brné s jedním člověkem poplatným, rybářem v Zámělici (Záměli), s mlýnem pod hradem, s lesy zvanými Lysek, Suchá, Opočen, Mnišek, Kletná.

Vedle strany litické se rozeznávala v Žamberce strana žampašská. Poněvadž ale potomci Mikuláše z Potenštejna byvše vzati od Karla IV. na milost, dostali se v držení Žampachu a odtud se psali Žampachové z Potenštejna: nesnadno rozhodnouti, byla-li druhá polovice původně žampašskou či potenštejnskou. Žampach totiž nezaložen od pánův z rodu Drslaviců, ovšem ale Litice i Potenštejn.

Jsou dvě možnosti: buďto Žamberk už byl rozdělen na polovici litickou a žampašskou tehdá, kdy na Žampachu seděli pánové se znakem trubky, kteří do kraje tohoto

přišli z končin při řece Medhují ležících a založivše Žampach, psali se páni ze Žampachu (Sandbach).. Anebo strana, která se později žampašskou nazývala, byla původně potenštejnskou, a obdržela název žampašské teprve tehdá, když Karel IV. Čěnkovi z Potenštejna hrad Žampach i s příslušenstvím daroval. Toto se stalo dne 28. srpna 1367.

Čeněk se stal praotcem nových Žampachů, kteří se psali Žampachové z Potenštejna, a tudíž mohla strana jedna, slula-li dříve potenštejnskou, dobře slouti odtud žampašskou. I zůstala polovice Žamberka potom v držení pánův žampašských po dvě století. Čeněk měl syny tři, z nichž nejstarší Jan obdržel Žampach. Poprvé se Jan vyskytuje roku 1376; zemřel pak roku 1395. Po něm dědil bratr jeho Mikeš, jenž roku 1395 do kláštera Orlika (nynější Klášterec) dal almužnu 14 gr. na každý týden, jak to nebožtík bratr jeho učiniti zamýšlel. Mikeš proslul v hnutí husitském a byl toho příčinou, že páni strany katolické roku 1421 se Slezany krajinu okolo Litic a Žampachu zle poplenili, při čemž možná, že i Žamberk velice utrpěl. Mikeš zemřel před rokem 1427. Tu se zmocnil Žampachu Jan Městecký z Opočna, ale roku 1429 pomocí Hradčanů a věrné čeládky hrad se dostal do rukou Jana Žampacha, věrného přívržence strany pod obojí. Kámen s nápisem, jenž na oltáři Kláštereckém se spatřuje, pochází od něho. Potom se vyskytují sami Janové až do roku 1514. Poslední z nich udělil roku 1508 žamberským právo, aby vody z kašny a z trub na vaření piva mohli užívatí a za to z várky dvě kopy platili. Listem z roku 1513, jehož znění jsme nahoře podali, potvrdil Janu Fojtovi práva rychty žamberské. Téhož roku postoupil hradu Žampachu s polovicí města Žamberka, vsí Dlouhoňovic, Bohúsova, Hejnic, Hnátnice,

Trundorfu a j. odlehlých zboží Burjanovi Trčkoví z Lipy, Lukavice, Léštnice, Klášterce, Lhotky, Pastvin a Nekoře podržev. Burjan postoupil práva svého k Žampachu Haimanovi Krušinovi z Lichtenburka a tento Vojtěchovi z Pernštejna. Roku 1539, dne 12. ledna synové Jana Žampacha Zděnek, Václav a Hynek porovnali se o dědictví otcovské a Zděnek vyplatil Žampach, zase na hrad otcovský dosedl. Žamberské zbavil všelikých robot listem daným roku 1550 dne 30. dubna.

Zděnek zemřel roku 1562 a synové jeho narovnali se o dědictví otcovské tak, že polovici městečka Žamberka a vsi Trundorf, Lišnici, Pastviny, Klášterec a Bartošovice obdržel Karel, kdežto hrad žampašský s několika vesnicemi obdržel starší syn Vilém.

Na straně litické se měly věci takto: Roku 1341 vymínje si král Jan. pokořiv Mikuláše z Potenštejna, vsi ke hradu Litickému náležející, Litic samých se nedotýkáje, výslovně však Žamberka vzpomínáje. Potom dostaly se Litice pánům z Lichtenburka a jeden z nich jest onen Jan, jenž roku 1361 faráře do Žamberka podával a roku 1365 Litice s polovici města Žamberka prodal, jak s vrchu vzpomenu. Již však roku 1377 vyskytuje se jako patron žamberský Boček z Kunštatu, děd krále Jiříka Poděbradského.

Ze synů Bočkových držel Litice druhý syn jeho Viktorin, důvěrný Žižkův přítel; zemřel roku 1427. Syn jeho Jiřík, slavný potom král český, zůstavil, jak Sedláček se domnívá, panství litické strýci svému Prockovi z Kunštatu, jenž ještě roku 1450 k smlouvě Vildštejnské přistoupil. Potom se král Jiřík sám hradu ujal a učinil z něho, jak Sedláček praví, záštitu rodu Kunštatského. Po smrti krále Jiříka (1471) rozdělili se synové jeho tak, že Litice dostal Boček. Tento však postoupil Litic

bratru svému Jindřichovi staršímu, vévodě Minsterberskému, už před rokem 1483. Tento zadluživ se válkou, prodal panu Vilémovi z Pernštejna Litice s polovicí města Žamberka, vsi Kunwald, Helvikovice, Kameničnou, Něm. Rybnou, Záchlumí, Českou Rybnou a j. Již r. 1492 výborný pán Vilém z Pernštejna byl v držení Litic a Žamberka. Roku 1507 rozdělil pan Vilém statky své a Litice připadli mladšímu synu Vojtěchovi. Po smrti Vojtěchově (roku 1534) dědil bratr jeho Jan, jenž zemřel roku 1548. Ještě za živobytí svého odstoupil Litice synu svému Jaroslavovi. Tento prodal roku 1556 Litice Arnoštovi falckrabímu na Rýně, jenž roku 1557 některé milosti žamberským udělil. Panství Litické v nových mezích, totiž hrad Litice, polovici Žamberka, vsi Helvikovice, Pěčín, Kunwald, Kameničnou, Záchlumí, Něm. Rybnou, Českou Rybnou a Slatinu prodal Václavovi Okrouhlickému z Kněnic roku 1558. Zboží toto po smrti Okrouhlického prodáno od syrotkův jeho roku 1563 panu Mikulášovi z Bubna. Roku 1575 přikoupil Mikuláš z Bubna i polovici žampašskou a tak se Žamberk dostal od té doby pod jednoho pána, jsa napotom hlavním sídlem rodu bubnovského.

Podáváme nyní přehled pánův žamberských od toho okamžiku, v němž rozdělení městečka na dvě polovice je jisto; jak se věci měly za Mikuláše z Potenštejna, dále jestli páni z Lipé za krále Jana Lucemburského měli Litice a s nimi Žamberk, anebo polovici, nelze vyšetřiti.

Strana litická:

1353 Jan z Lichtenburka

1365 Jindřich z Lipé

1367 Boček z Kunštatu

až do r. 1427 Viktorin „

Procek „

- po r. 1450 Jiřík král
 1471 Boček z Kunštatu
 1483 Jindřich vévoda Minsterberský
 1492 Vilém z Pernštejna
 1507 Vojtěch „
 1534 Jan „
 před r. 1548 Jaroslav „
 1556 Arnošt falekrabí
 1558 Václav Okrouhlický
 1563 Mikuláš z Bubna.

Strana žampašská:

- 1367 Čeněk Žampach z Potenštejna
 1376 Jan Žampach „
 1395 Mikeš Žampach „
 1427 Jan Městecký z Opočna
 1429 Jan Žampach z Potenštejna
 1508 Jan Žampach „
 1513 Burjan Trčka z Lípy
 Haiman Krušina z Lichtenburka
 Vojtěch z Pernštejna
 1539 Zdeněk Žampach z Potenštejna
 1562 Karel Žampach „
 1575 Mikuláš z Bubna.

To asi je všechno, co víme z doby předbubnovské o zevnějších dějích žamberských. Přidati však musíme ještě věc jednu z kulturní historie české.

Po válkách husitských, když národ náš se vyburovácel v bojích krvavých, stalo se okolí žamberské pamětným. V nejbližším našem sousedství, ve vsi Kunwaldě, vznikla roku 1457 jednota bratří českých, v dějinách českého písemnictví a českého školství později nad míru proslulá. Tehdejší farář žamberský Michal přilnul

k bratřím tak, že jim svátostí přisluhoval; brzo stal se mezi nimi osobou velevýznamnou a dokončiv svůj život roku 1500 v Rychnově, zůstavil po sobě památku až do našich dnů dochovanou. Bližšího o něm dočísti se lze v Gollových „Quellen und Untersuchungen zur Gesch. der böhm. Brüder“.

Od té doby byl Žamberk sídlem bratrským a studánka, již posud nazýváme „u sboru“ (jakož i stavení blízké), jest památkou po bratřích českých. Však ne jedinou. Role „bratříčkovské“, v jichž užívání je farář žamberský, byly někdy majetkem církve bratrské. Žeby tu byl býval archiv bratrský, jak Palacký tvrdí, jest omylem a co na tom pravdy, doličuje Goll ve spise právě vzpomenutém. O zprávách bratrské církve žamberské dočísti se jest ve *Fontes rerum austriacarum*.¹⁾ Konfessi bratrská však v Čechách zanikla, jak vůbec vědomo. Nejnovější spis prof. Rezka obsahuje některá data vztahující se k duševnímu boji, jenž nastal mezi tak zvanou reformací a katolicismem i v okolí našem; víra katolická zvítězila. Některé doklady k tomu obsaženy jsou i v tom, co z archivů žamberských tuto na patričním místě podáváme.

Prameny žamberské, t. j. písemné památky v Žamberku chované, sahají až do této doby, ne však dále

¹⁾ Sbírka tato, od J. Fiedlera ve spisích cis. akademie vídeňské uveřejněná, obsahuje ve svém V. dílu knihu úmrtní bratrské jednoty, sepsanou od Jana Blahoslava. Jmenují se v ní tyto žamberští členové jednoty: bratr Václav Berounský, jenž, skonav roku 1520, pochován v Kunwaldě; bratr Václav Bílý, správce sboru, zemřel roku 1564 v Rosicích; bratr Jan Chomižský, byl tu od roku 1562 a zemřel roku 1568 ve Voticích; bratr Vojtěch, zemřel 1572 v Rychnově; bratr Vršík, dán do Žamberka roku 1592; bratr Martin Liban, zemřel roku 1598; bratr Václav Simonides, zemřel roku 1604 ve Votici.

do minulosti. Můžeme říci, že teprvé as od roku 1600 máme v Žamberku tolik památek písemných, kolik je potřebí, abychom si ustrojili obraz o svých předcích z doby této.

Pramenů těchto je bohudík dosti hojně. Především jsou tu v úřadě listovním „knihy purkrechtní“ čili syrotčí, sahající až před rok 1600; pokračování jich jest docela úplné.

V zámku žamberském chová se urbář z roku 1682, jenž obsahuje řadu dat zajímavých.

V archivě městském je hojnost listin a mnohé z nich budou zde obsaženy.

I v archivu farském je mnoho starobylého a vzácného a bude toho zde použito.

K tomu přistupují i pamětní knihy na fáře chované a matriky jak křestní tak i snubní a úmrtní. Křestní a snubní počínají rokem 1657, úmrtní však teprve rokem 1734.

Nežli však se do „Paměti Žamberských“ pustíme, předešleme něco o topografii starého Žamberka. Jak Žamberk před válkami husitskými a po válkách těchto vypadal, nevíme naprosto. Ale jak as vypadal před rokem 1600, o tom máme zprávy bezpečné.

Jeden z nás obou (prof. A.) pokusil se o to, vyzyptovati, které z nynějších domů okolo roku 1600 stály. Pilným a důkladně pozorným pomocníkem byl mu v práci té švagr jeho, Jozef Svata, c. k. berní žamberský.

I podáváme tuto seznam těch usedlostí, které okolo roku 1600 v Žamberku byly a jména jich tehdejších majitelů, jak v knihách purkrechtních jsou zaznamenána.

Aby si čtenář věci blíže všimnul a snáze se ve všem vyznal, budiž toto podotknuto:

Když za císaře Jozefa byly založeny katastry, dělo se ohledem domů v městě Žamberce takto: Konskribující orgány, vystoupivše ze zámku, hleděli ku pravé straně a naznačovali domy, po pravé straně ležící, číslы po sobě jdoucími. Číslo 2. bylo nynější 177. a tak to šlo po východní straně ulice zámecké a po východní straně rynku až k radnici. Pak se vzaly domy pod radnicí a vráceno se zase do rynku k straně půlnocní až k modré hvězdě. Odtud pak hlubokou ulicí po pravé straně dolů a po levé zase vzhůru. Pak se šlo po západní straně rynku až k rohu kostelní ulice; tudy pak zase pravou stranou až ku kostelu a zase levou zpět. Pak dále po západní straně rynku do ulice lukavské a tu po pravé straně k Lindráům nynějším a odtud po druhé straně zpět až se přišlo k domu panskému; pak se šlo po jižní straně rynku až do zámecké ulice a k zámku. To byla první část města, obsahující čísel: 136.

Druhá část města měla svoje zvláštní čísla. Obsahovalať všecko, co bylo pod městem až k řece Orlici. Začato zase hned pod zámkem, tak že stavení, pod sv. Janem ležící, měly čísla začátečná. V této části bylo čísel: 101.

Třetí část města obsahovala vše, co bylo za řekou Orlicí. A zase počato ze strany zámecké staveními, jež blíže kapličky sv. Anny leží. Čísel bylo v třetím díle: 85.

Stavení židovská konečně měla svá zvláštní čísla, která se psala číslicemi římskými; bylo jich: 9.

Roku 1805 stalo se sepsání nové a hned po tom roku 1808 se ještě opravilo.

Tu však šetřeno způsobu jiného. Orgán konskribující, vystoupiv ze zámku, začal v ulici zámecké bráti

domy po straně levé, tak že číslo 2. — zámek sám měl číslo 1. — připadlo na první dům stojící po straně levé; pak se šlo dále a kolem rohu do rynku na stranu jižní; pak okolo panského domu do ulice lukavské a čísla po sobě šla na straně levé; pak se obráceno v ulici lukavské na stranu protější a odtud číslováno dále do rynku po straně západní až na roh ulice kostelní, odtud k faře a za kostel a zpět druhou stranou ulice kostelní; pak okolo rohu zase na západní stranu rynku a do ulice hluboké po straně levé; pak se vráceno stranou protější zase až k modré hvězdě a odtud rynkem až proti radnici, pak dolů do uličky pod radnicí a zpět nahoru k této a odtud zase po východní straně rynku a dále ulicí zámeckou až k zámku samému.

Jak ale bylo před katastrem Jozefínským?

O tom máme v archivu městském doklady sahající až k roku 1645. Město bylo rozděleno na desátky. Prvý desátek začínal u zámku a obsahoval ulici zámeckou s několika domy přilehajícími, ale stojícími až na samém rynku. Desátek druhý šel po jižní straně rynku až do lukavské ulice. Desátek třetí šel z druhé strany ulice lukavské po západní straně rynku až na roh ulice kostelní. Čtvrtý desátek obsahoval stavení u kostela a šel po západní straně rynku a pátý šel ulicí hlubokou po západní straně dolů. Šestý desátek šel po východní ulici vzhůru do rynku. Sedmý desátek šel po severní straně rynku do uličky pod radnicí nynější a odtud po západní straně rynku až k zámku zpět. Desátek osmý byl pod městem, začínaje pod sv. Janem a jde odtud před řekou Orlicí nynějším horním podměstím až do Vrbín směrem k nynějšímu dolnímu mlýnu. Desátek devátý začal za řekou Orlicí blíže kapličky sv. Anny,

šel odtud ke drahám a odtud zadem do dolního podměstí tak, že sem patřila stavení až k nynějšímu „kopečku“. Desátek desátý obsahoval stavení některá blíže „kopečka“, však za vozníci, a končil staveními, která jsou nyní u dolního mostu a na roubení.

Tímtež pořádkem zapsány jsou i usedlosti v registrech purkrechtních, založených roku 1636.

Pořádek tento byl při sepsání města roku 1805 a 1808 zase zaveden a platí celkem posud.

Poněvadž registra purkrechtní obsahují zápisy majitelův až z konce věku 16., můžeme z nich sestavit obraz bývalého Žamberka okolo roku 1600.

Kdo si starý Žamberk okolo roku 1600 představiti chceš, musíš zapomenouti přede vším na císařskou silnici, která nyní od Helkovic k Žamberku a prostřed městem dále k Lišnici vede. Silnice podobné tehdá nebylo. K Jablonému a dále na Moravu vedla chatrná voznice — „kudy červenovodští přijíždějí“. Kdo ze strany helkovské k Žamberku přicházel, musel sejíti tudy, kde jsou nyní Skala a jíti po břehu Orlice až k mostu. Tu, kdež nyní asi dolní mlýn stojí, byly v druhé polovici věku sedmáctého „hamry“ železné, kde se robilo zboží ovšem jen obyčejné: kosy, sekery atd. Pak se šlo dále vzhůru nynější ulicí hlubokou, která sloula „ulice nad cestou hlubokou“ a tudy se vstupovalo do města. Tu, kde nyní stojí dům páně Rojův, stával dům radní; podle obrazu v zámku se nalézajícího a pocházejícího z roku 1714 neměla radnice věžičky. Náměstí rozprostíralo se jako nyní. Avšak domy byly jistě jen dřevěné a s podloubími, jak to posud vidíme v Rychnově na novém náměstí a poněkud i v Rokytnici. Starý kostelíček sv. Václava stál na místě tom, kde nynější chrám páně

stojí, avšak neměl věží; zvonice stála vedle a sice jihozápadně; ulice kostelní nebyla vystavěna; jen blíž kostela a za kostelem stálo několik usedlostí. Fara nestála tam, kde nyní; na místě tom byla usedlost, jež okolo roku 1650 patřila Petru Litickému; fara tedy stála snad naproti. Ulice lukavská šla jako nyní, ale domů v ní bylo méně; Linder nynějších nebylo. Ulice zámecká vypadala jinak než nyní. Když se ze zámku vykročilo, byla po pravé straně kovárna; na levé straně přilehalo k zámku stavení, t. zv. grunt Bartoňovský (po Bartoloměji Bydrmovi); když pak ve válce třicetileté grunt ten vyhořel, nedovolil hrabě z Bubna, aby při samém zámku pro nebezpečí ohně nový dům vystavěn byl. Vedle toho stál dům Matějíčkovský, jenž také vyhořel. Na místě obou gruntův vystavěl Martin Janeček dům nový. Dále k městu stálo stavení druhé, jež před rokem 1600 patřilo Janu Vlachovi. Pak přišel grunt, jenž má nyní číslo 3. — Tu, kde panský dům stojí, byly domy dva. — V ulici lukavské šly domy až k nynějšímu číslu 16.; z druhé strany však stál nejzazší dům na místě nynější školy.

Na rynku stála kašna se železnými stojany, jež se na zimu pokrývaly pazderím. Vodárna stála tam, kde nyní číslo 202 (u p. Zumana staršího). Lázně byly při struze as tu, kde je usedlost p. Thómy. Jak na obraze z roku 1714 viděti, byla struha nynější s řekou spojena dvěma potoky a posud můžeme udati, kudy se tyto braly. Jeden odbočoval ze struhy as tam, kde nyní se jde uličkou za rathouzem na horní podměstí; druhý odbočoval tu, kde se jde do nynějších „Vrbín“ mezi usedlostí Thómovou a Risplerovou (n. č. 262 a 237).

Kde nyní u rybníka panského pila jest, tam býval

od pradávna mlýn; kde nyní mlýn dolní (p. Dvořáka), tam bývaly hamry panské; někde naproti stála „olejna“.

Nejstarší známi držitelé domů v Žamberku.

Nyn. číslo	Jméno	Před rokem
2.	Václav Kaňka	1605
2'.	Jan Vlach	1600
3.	Jan Marek	1614
4.	Vít Stejskal	1634
5.	Jiřík Pič	1634
6.	Jan Doudlebský	1613
6.	Jan st. Běhounek	1619
7.	Jan Jurka	1630
8.	Jan Pánek	1599
10.	Martin Kamba	1614
?	Michal Hernyk	1611
15.	Jakub Kolář	1632
16.	Jiřík Frie	1612
45.	Václav Suchánek	1600
82.	Václav Zeman	1604
80.	Anna Litická	1628
57.	Jan Suchánek	1613
58.	Michal Hernyk	1619
61.	Vítek Straka	1600
62.	Jindřich Hruška	1631
63.	Jan Hynek	1600
64.	Jan Čížek	1610
66.	Jakub Šilperský	1615
?	Jan Chrupa	1594
69.	Jakub Zeman	1628
72.	Jan Vůlů	1617
73.	Maruše Holá	1599

Nyn. číslo	Jméno	Před rokem
76.	Anna z Bubna	1632
76.	Jan Doležal	1606
?	Jan st. Kamba	1618
?	Jan Kloboučník	1610
86.	Zikmund Zich	1602
87.	Jan Fogt	1590
89.	Matouš Vyskočil	1616
90.	Tobiáš Vraštík	1614
91.	Václav Stareček	1600
?	Martin Soukeník	1619
94.	Jiřík Sládek	1614
95.	Tomáš Blažina	1614
96.	Jiřík Svoboda	1623
97.	Jiřík Klečka	1607
98.	Jan Sembera	1627
99.	Jiřík Spalek	1610
100.	Martin Mašek	1617
101.	Jan Havlíček	1620
105.	Hynek Vaňátko	1605
118.	Vít Kučera	1607
138.	Jan Boček	1605
139.	Matěj Albrecht	1609
140.	Jan Sedlár	1609
141.	Saldík Václav	1618
142.	Zuzana vd. Semberova	1618
143.	Václav Vorel	1628
144.	Petr Jindrout	1594
145.	Václav Vokurka	1623
146.	Vd. po Václavovi písaři	1622
149.	Václav Bortl	?
152.	Jan Švenda	1587

Nyn. číslo	Jméno	Před rokem
160.	Jakub Kladivo	1597
(radnice)	Jan Provazník	1619
167.	Jan Křenek	1622
168.	Jiřík Nosek	1595
169.	Václav Rous	1630
170.	Petr Polák	1601
171.	Jakub Kolář	1622
172.	Jiřík Jireš	1612
173.	Jiřík Siftař	1594
176.	Martin Prušák	1620
/ 177.	Martin Stejskal	1632
179.	Jiřík Ručnikář	1612

?	Jakub Doležal	1606
202.	Pavel Janin	1620
203.	Martin Kocián	1618
?	Kateřina Bednářka	1619
?	Jan Vaňátko	1614
?	Václav Dub	1629
289.	Jakub Zářecký	1630
284.	Václav Kolář	1619
281.	Adam Písař	1612
283.	Jan Bednář	1622
265.	Havel Pitr	1613
264.	Jan Tobeš	1636
262.	Jiřík Vztekliček	1617
237.	Jiřík Hamrník	1631
239.	Jiřík Cernej	1604
260.	Matěj Bečka	1628
221.	Jindřich Kladivo	1620

Nyn. číslo	Jméno	Před rokem
?	Anna Fialkova	1621
?	Jakub Kolář	1619
?	Jan Janeček	1634
310.	Vančura	1615
312.	Jiřík Kocour	1685
315.	Jan Fabřík	1628
340.	Jan Doležal	1620
341.	Václav Havira	1630
349.	Jan Sedlár	1615
352.	Pavel Hostinský	1613
357.	Vaněk Kolář	1615
361.	Daniel Hubálek	1609
363.	Jan Nosek	1625
?	Zikmund Zich	1604
?	Matěj Rybníkář	1603
396.	Jan Pěkný	1620
393.	Jan Charvát	1620
?	Jan Kloboučník	1615
?	Jan Beran	1614
398.	Jakub Kubka	1636
392.	Jan Sedlár	1620
390.	Václav Buryška	1623
388.	Jan Počta	1607
?	Matouš Halama	1617
360.	Jan Smiřický	1624
362.	Václav Benák	1608
?	Jiřík Kuřátko	1613
?	Pavel Jakub	1600
384.	Jiřík Záhorský	1627
?	Eliášek	1619

Nyn. číslo	Jméno	Před rokem
372.	Tobiška	1619
374.	Jiřík Kukačka	1617
373.	Mikuláš Mikšice	1595
371.	Jiřík Zbejval	1619
368.	Daniel Slatinský	1597
?	Matěj Drmálek	1620
?	Simon Sidlák	1611

Bylo tedy domů:

v oddělení	I.	70
"	II.	20
"	III.	34
		124

k tomu	{ u Trundorfu	2
	{ u Lukavice	2

I. Knihy pamětní.

Chovají se na faře v Žamberku pamětní knihy dvě. Jedna je přivázána k Právům městským mistra Pavla Koldina a patřila bezpečně úřadu městskému. Založena jest od písaře městského Mikuláše Čížka, jenž poznamenal takto: „Leta 1645, dne 4. Julii některé paměti hodné do těchto práv městských vepsané pro budoucí paměť zaznamenané.“ Mělt před sebou Čížek patrně i paměti starší, které přepsal. Čížek zemřel as roku 1650, avšak v pamětní knize pokračováno, tak že tu máme zaznamenány i události z našeho století. Dříve než na faru přišla, byla kniha tato chována u Antonína Zdobnického (č. 355), jenž sám jsa v úřadě a jsa i veliký čtenář, vlastní rukou napsal zprávu o velikém ohni roku 1810. Antonín Zdobnický zemřel roku 1835. Syn jeho Albert, jenž zemřel roku 1887 ve Lvově, jsa tam c. k. úředníkem berním, zaznamenával, jsa ještě chlapcem, z ponuknutí otcova dále. Vdova po Antonínu Zdobnickém. Terezie rozená Páchova, odevzdala knihu na faru za neb. faráře P. Bílka, aby památka tak drahocenná nepřišla na zmar. Jmenujeme ji pamětní kniha městská.

Druhá kniha pamětní na faře chovaná jest úřední pamětní kniha farská. Nejstarší zprávy v ní obsa-

žené vzaty jsou však doslovně z knihy městské. Teprve od roku 1682 se farní kniha začíná od městské lišit hojností a ovšem i povahou zpráv, poněvadž farářové hleděli předkem k tomu, co se duchovní zprávy týkalo. Velikého díku zasluhuje bývalý posud nezapomenatý farář, P. Jan Remek, jenž události z války sedmileté, jichž svědkem očitým byl, pilně zaznamenával.

Abychom se uvarovali všelikého opakování, podáváme zprávy, v obou knihách pamětních zapsané, pořádkem chronologickým, uvádějíce vždy písmenem M., že zpráva pochází z pamětní knihy městské a písmenem F., že z farské.

„1. (M.) Stalo se nařízení leta 1496 za urozeného pána pana Vilima z Pernštejna a na Helfenštejně, nejvyššího hofmistra král. česk., pána našeho milostivého a spravedlivého, jaký pořádek při podaných a obzvláště v městě Žamberce zachovávan býti měl.

O sazení vína k šenku takto nařizuje:

Když vína sadí při pintě podle obyčeje starého, aby spravedlivě sadili, nic se netižíce, zač má, ale po čem stojí; a pakli nemůž dáti, po čem konšele sadí, zavra své, vez kam chceš; a víno když konšelé přijdou sadit, má býti plné a místo oběda, kterýž se dával a dělávali sou, z bečky XVI gr. č. a z každého vědra po 1 gr. česk.

Těž mají svobodu v soli překupování a ve všech okolních jako v Kunwaldě, v Helikovicích, v Kameničné překupovati a překážeti jim nemají.

Mají také váhu od každého kamene 1 d. (Leta 1556 z vůle vsi obce ten důchod z váhy puštěn jest úřadu nynějšímu i budoucímu.)

2. (M.) Leta 1555 v městě Žamberce byl mor veliký, tak že po 15. osobách za den mřelo a na krchově do šacht dávání byli.

3. (M.) Leta 1562 v pondělí před sv. Šimonem a Judou urozený a statečný rytíř pan Mikuláš starší z Bubna koupil půl města Žamberka, Litice, Helvikovice, Pěčín, Kunwald, Kameničnou, Záchlumi, Německou Rybnou, Českou Rybnou, Slatinu, ves Doudleby co k nim náleží, ves Vrbici, — statek pozůstalý po nebožtiku panu Václavu Vokrouhlickým — za summu 21.000 kop miš.

4. (M.) Leta 1572 ten čtvrtek před sv. Viktorýnem město Žamberk zapálilo jest se a vyhořalo, počnouc hořeti po 15. hodině; domů shořalo na žampašsky straně 25, a na straně pana Mikuláše staršího z Bubna 45 domů; nebo toho času bylo dvouch pánů.

5. (M.) Leta 1575 den památky sv. Martina pan Mikuláš starší z Bubna koupil půl města Žamberka, ves Lišnici, Pastviny, Klášterec a Bartošovice od uroz. pána pana Karla z Žampachu a to za summu 16.500 kop miš. A tak panství doudlebské a žamberské nepojímajíc v to panství jelenského bylo koupeno za summu 37 500 kop miš.

6. (M.) Leta 1585 v městě Žamberce byl veliký mor, tak že po 20. osobách za jeden den pochovávali, tak že na sta lidu pomřelo.

7. (M.) Leta 1595 v městě Žamberce byl mor veliký; začal se před sv. Vavřincem a trval až do sv. Martina.

8. (M.) Leta 1608 v neděli, jenž slove Cantate, t. j. 4. po velikonoci, v 9 hodin ráno umřel a dokonal život svůj na Žamberce uroz. a stat. rytíř pan Mikuláš starší z Bubna, držitel panství žamberského a doudlebského. Narodil se v letu 1537, věku svého měl 71 rok, pochován v kostele v městě Žamberce. A tak týž statky a svršky poručil do nápadu pánům strejcům svým. První nápadníci byli synové urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše Vratislava z Bubna a na Březně.

9. (M.) Téhož leta 1608 v ponděli po sv. Prokopu uroz. a stat. rytíř pan Mikuláš Vratislav z Bubna jest uveden v panství žamberské, doudlebské a jelenské komorníkem od desk zemských k ruce synům svým, dle odkazu dobré paměti neb. pana Mikuláše staršího z Bubna, za pána, jemuž slibovali poddání člověčenství.

10. (M.) Leta 1617 v pátek po Božím Těle mezi 2. a 3. hodinou na noc umřel na Březně uroz. a stat. rytíř pan Mikuláš Vratislav z Bubna, držitel panství žamberského, doudlebského a jelenského, jakožto statků nápadních. Byl v užívání statků těch 9 let; pochován na Březně.

11. (M.) Téhož leta 1617 ve čtvrtek po neděli první po sv. Trojici po smrti dobré poměti pana Mikuláše Vratislava z Bubna, vešel v držení těch statků, komorníkem zemským uveden, jakožto poručník zřízenej od neb. pana Mikuláše staršího z Bubna, uroz. a stat. rytíř pan Jan starší z Bubna a na Libchavách. Byl držitelem téhož panství žamberského, doudlebského a jelenského až do leta 1628.

12. (M.) Leta 1628 podle moci, od J. M. Cis. Pána Pána nás všech nejmilostivějšího dané, pan Jan starší z Bubna musil postoupiti

těch statků nápadních k užívání urozené paní paní Sabině Františce Haugwiczové, rozené z Bubna i s lidmi poddanými. Ráčila těch statkův v držení bejtí 7 let pořád zběhlých.

13. (M.) Leta 1633 v městě Žamberce toho roku byl mor veliký, tak že při tom záduší několik set lidu pomřelo a tu pochováni jsou očekávajice blahoslaveného z mrtvých vstání.

14. (M.) Leta 1635, 27. Martii, J. M. pán pan Jindřich Jan z Bubna a z Litic přijel z Frankrejchu na Žamberk.

15. (M.) Leta 1635, 28. Julii, J. M. P. panu Jindřichovi Janovi z Bubna a z Litic byly postoupeny statky komorníkem od J. M. pana Alexandra Haugwice; byl držitelem těch statků 7 let pořád zběhlých.

16. (M.) Leta 1643, dne 22. měsíce srpna, nešťastná příhoda přišla na město Žamberk, přijedouc švejská partaj lidu vojenského od Lanškrouna, nechťice jim kontribuirovati jakožto nepříteli, zapálili město, chtěje věrnost J. M. Cis. zachovati. Shořalo domů 58, stodol s vobilím 21; vobíli v nich bylo 1464 mandel.

17. (M.) Leta 1668 dne 1. Octobris J. V. H. M. P. panu Františkovi Adamovi hraběti z Bubna a z Litic byly postoupeny statky od J. H. M. pána pana Kunaty Jaroslava a komorníkem odvedeny. Toho dne slibovali jsme věrnost, poddanost a pravé človecenství.

18. (M.) Leta 1675 na den sv. Jozefa Václavovi Diviškovi ¹⁾ a Kateřině Haukovy shořely chlívy i s dobyt看em. Item dne 22. Martii, třetí den po tom, nešťastná příhoda na město Žamberk od Pána Boha všemohoucího seslána a tak rathouz s domem farním a jiných okolo domů skrze oheň v prach položeno totiž 20. Od Václava Žaluda ²⁾ ten oheň vyšel v soumrak. Od takového neštěstí Pán Bůh nás vysvobod a zachovej!

19. (F.) Leta 1682. Vysocenrozený pán p. František Adam, hrabě z Bubna a z Litic dal jest na Wachtberku, neb nad farním kostelem na kopci kapli vystavěti ke cti sv. patronům proti moru.

20. (F.) Leta 1684. Dne 29. července přišel veliký přival, blejskáni a hrozné hřimání. Uhodilo nešťastně zde ve farním kostele, tehďáž ode dřeva postaveného, z dříly počnouc až nahoru 3 sloupy veliké přerazilo, zvoníka zabilo, až z něho krev dolů se zvonice stíkala; jmenoval se Martin Pecivál. Byl též s ním na té zvonici Jan Ledvína, druhý zvoník, tomu však nic neuškodilo.

¹⁾ Nynější číslo domu: 66.

²⁾ V nynějším čísle 91.

21. (M.) Leta 1702 právě den sv. nevinných Mladátek ráčil J. Exc. panství žamberské postoupiti a odevzdati totiž J. V. H. Milosti panu panu Antoninovi Ignáciusovi z Bubna a z Litic, synu svému vlastnímu; a také v ten den slibovali jsme věrnost, poddanost a právě člověčenství. Pán Bůh dej, aby k dobrému bylo!

22. (M.) Leta 1711, dne 2. ledna J. Excell. pan František Adam sv. římské říše hrabě z Bubna a z Litic, pán na Žamberce, Doudlebach, Jelením a Blatě, J. M. C. skutečná tajná rada a komorník usnul v Pánu a svůj život v zámku doudlebském dokonál a v kapli zámecké žamberské v kryptě pochován jest. Deus det ipsi requiem aeternam!

23. (M.) Leta 1711, dne 24. Martii, přijedouce sem do Žamberka pan kamerlink, též pan komissař z měst pražských, naši milostivou vrchnost J. M. pana Antonína Ignácia sv. římské říše hraběte z Bubna a z Litic nám poddaným na panství žamberské jest uváděl a my všichni sousedé z města, též i z vesnic rychtářové a konšelé a hajní slibovali jsme věrnost, poddanost a právě člověčenství jakožto pánu našemu milostivému a dědičnému. Pán Bůh rač dáti v tom dále šťastné panování!

24. (F.) Leta 1725 usnula v Pánu dne 13. ledna vysoceurozená paní hraběnka Anna Maximiliana z Bubnova, rozená baronka Kapounova ze Svojků Usnula a život svůj dokonala na Horním Jelení. Pochována je zde v zámecké kapli v kryptě.

25. (M.) Leta 1725 urozený hrabě pan Antonín Hynek z Bubna o polednách dne 9. Martii, svůj život dokonál. Jsou oba v kapli zámecké pochováni. Pán Bůh všemohoucí rač jeho milou duši na milost přijíti!

26. (M.) Leta 1725 dne 24. máje bylo jest panství žamberské od pana kamerlinga z měst pražských odvedeno pánu panu Václavovi, sv. ř. ř. hraběti z Bubna a z Litic Ten byl celému panství žamberskému od desk zemských za poručníka představený, kterémužto se také poddanost a právě člověčenství slibovalo.

27. (F.) Leta 1729. Dne 1. srpna založeny byly grunty na nový chrám Páně zdejší farní sv. Václava za poručenství Jeho Milosti pana Václava hraběte z Bubna a z Litic, za správce neb pastýře duchovního pana Jana Františka Müllera, děkana, a Jeho biskupské Milosti vicariusu, kteréžto založení prvního kamene bylo u přítomnosti vejš jmenovaného pana hraběte poručníka, což s assistencí se konalo, kde za diákona byl pan kaplan bartošovický Antonín Jan Nep. Remek,

subdiákonem pan kaplan zdejší Kašpar Süsser, kdy nemalej zvuk bubny a trouby dávaly.

27. (M.) Leta 1736 dne 26. Juni skrze veliké deště trvajcí byly tak veliké vody škodlivé, že lidem veliké škody činily, jak v Slezsku, v Moravě a v Čechách, že žádného pamětníka nebylo, aby takové škody pamatoval; sena pobralo a ostatní shnilo, mnoho lidí se potopilo; pořád 4 neděle to trvalo a 4 dní. Vobill se drahota učinila: pšenice korec za 4 zl. 30 kr., žita za 3 zl. 45 kr.

28. (M.) Leta 1731, dne 7. Septembris, bylo panství žamberské panu p. Janovi, sv. ř. ř. hr. z Bubna a z Litic zase do poručení odevzdáno a skrze 6 let od něho řízeno.

29. (F.) Leta 1737. Dne 24. července přijel sem do Žamberka, a přijímal panství vysoceurozený pan Antonín Vít, sv. říms. říše hrabě z Bubna a z Litic, kdežto po přivítání od magistrátu v městě jel zrovna do farního kostela, a přítomen byl zpívání mši sv. a Te Deum laudamus; dne 28. července slibovali poddanost. Na to dne 16. ledna 1738 odjel do cizích zemí, a tam přes 2 léta trávil.

30. (F.) Leta 1737. Dne 16. prosince světlost na obloze nebeské se jest ukázala, takže takřka hned časně z večera celý svět od 9. až do 10. hodiny červený byl, jakoby hořelo, a země nejináče byla, než jakoby ji krví polil; co by to znamenati mělo, to Bůh v dobré obrátiti račí, nebo o půlnoci se to zase přihodilo po druhé, a po čtvrté hodině stalo se to po třetí.

31. (F.) Leta 1738. Kostel ten zdejší nákladně začatý s klenutím svým, obzvláště kopuli dostaven jest byl za našeho správce duchovního neb krajana, pana Antonína Jana Nep. Remka, kdežto 16. července zmíněného roku nemálo zvuk trub a bubnův s věže dost dlouho po celé osadě se rozléhal.

32. (F.) Leta 1739. Hned časně před sv. Martinem veliká a potom neobyčejná zima jest byla, že jak lidi, tak dobytka mnoho jest pomrzlo; lidé mnozí se oznobili, dobytku špik jest přemrzl; z jara (ačkoliv ledva ku konci máje roku 1740 na pastvu vyhnán býti mohl) mnoho dobytka, obzvláště ovčích pohynulo. Sláma toho roku neb té zimy, obzvláště z jara, přišla rezná již 1 mandel na 1 zl. 45 kr., když jen za ty peníze dostati se zde mohla.

33. (F.) Leta 1740. V neděli, jež slove Cantate, t. j. 15. máje, byl od Jeho biskupské Milosti pana Jana Jozefa, biskupa Králohradeckého kopulirován v chrámu Páně sv. Martina v Zámrsku vysoceurozený pan

Antonín Vít, sv. řím. Mše hrabě z Bubna a z Litic s vysocenozenou slečnou, sv. řím. říše hraběnkou Karolinou z Kolovratovou. Svatba byla držána 3 dny v Zámruku, a 4 dny v zámku Doudlebském, zde nebylo nic.

34. (F.) Leta 1740. Dne 20. prosince, neb na den vigílie sv. Tomáše přišlo prudké tání s deštěm do sněhu, kde okolo hodiny 9té taková voda přišla, že celé podměstí jest zatopila, mosty, kromě zde jednoho, a lavice dost pevné pobrala, kdežto žádného pamětníka takové veliké a prudké vody zde se nenalezalo. Jaký tu pláč mezi podměstskými a lomení rukama na podkroví lidu se salvirujícího k spatření byl, nemůže péro ani dostatečně vypsati, aniž jakého přístupu, ledva svým vlastním zahynutím se nacházelo, takže jeden každěpřevrácení svého příbytku, a smrt svou před očima až do kvíčka plynouti jest viděl. Dále, co by za škody náramné jak zde, tak i jinde voda ta zde neobyčejná, byla udělala, může si jedenkaždej lehce pomysliti.

Item ten právě večer v tu vigílii sv. Tomáše povstal na to tak velikej a neobyčejnej vítr, že nesčíslný počet stromů, místem skoro celé lesy pokácel, stavení bez počtu rozházal, o kterém v novinách potom přišlo, že by toho dne neb večera v celém světě veliké škody jest spůsobil. Práví se, že téhož dne král pruský ze své země do Slezka se svým vojskem se vydal. Jak tam hospodařil, o tom snad jinde v knihách a letopisech se dočte.

35. (F.) Leta 1741. Dne 10. srpna, na den sv. Vavřince dobyl jest král Pruskej hlavní město Vratislav, nedávno před tím jakož v Vratislavi lotrovská psota toto potupné chronograficon udělala: **sanCtVs LaVrentIVs DeVlrgInaVlt VratlsLaVlaM.**

Rovně toho roku byly veliké marše od královniného Marie Terezie vojska rakouského, že skrze Žamberk 6 kompanií maširovalo, a rasttāk drželo, od regimentu Max Na to zde na kvartýru byla jedna kompanie od Karla Lotbringa dost dlouhej čas, prv než se do Slezka k Nise pustili. Hejtman té kompanie se nazýval baron Tonva'd, který v Uhřích před tím 3 leta zajatý, dobrý katolík byl. Jaké soužení ze všech stran a krajů s moukou, s ovsem, senem a slamou a jinou k Nise futráží, mezi lidem dávajícím kontribuce toho času bylo, ani vysloviti se nemůže. Nic však ale to nespomohlo, když po všem královna akci při Krotkavě jest ztratila, a zpátky do Moravy ostatní vojsko retýrovati se muselo, a král Pruskej celé Slezko opanovati začal. Nebylo na tej bídě a sužování lidu dost, nýbrž tak daleko království České přišlo, že skoro celé Brandenburské neb Pruské vojsko do Čech rovně toho

roku na pomoc, jak se pravilo, Bavorské a Saské se vtáhlo, a to okolo měsíce září, kdežto nejprv okolo Nového Města, Dobrušky a Trutnova se ukazovat a kvartýrovat počalo.

36. (F.) Leta 1742. Nebylo na tom dost, že obyvatelé zdejší Žamberští a z okolních k Žamberku patřících vesnic futráže do Dobrušky, Nového Města. Merklovic, a jinam krvavě na lidu vymozžené jsou dováželi, a mnozí i ze všeho se vydati nešanovali, aby jen ty zlé hosti Brandenburské uspokojili, a jich prázdni byli, ale nic jest nespomohlo, nýbrž mimo všeho nadání tyto zde v Čechách neslýchané hosti Brandenburské sem do Žamberka ku konci roku předešlého na den Mladětek to jest dne 28. prosince celé dvě eskadrony na koních od regimentu Brandenburského hraběte (o kterém se pravilo, že katolíkem je) Rotenburga jsme dostali a skrze celé 4 neděle na quartýrech měli.

NB. Do fary chtíc neb ne s neobyčejným kvaltem položil se jeden jejich oficír adjutant lajtnant se svými 6 koňmi; farářovi koně museli z maštele pryč, které zatím v blízkých vesnicích, a někdy za zámekem ve dvoře přechovávat musel. Žádné tu prosby platné, žádné tu outrpnosti nebylo; světlo a dříví farář dávat musel, celé takřka noci v peci hořelo, celé noci vojsko s rapporty a korrespondencemi od oficíra toho, jenž Westphal přijmením se nazýval, do fary a z fary vbíhalo a vybíhalo, tak že ani farář ani kaplan pro hluk vyspatí se za ten čas nemohl.

37. (F.) Leta 1742 dne 21. ledna na poručení toho adjutant lajtnanta musel farář dokonce židu z Berlína, jenž lifrantem jejich byl (od místa k místu mu lidé firšpan dávat museli), nocleh zde na faře, a přeležení dáti, a jemu postel opatřiti, kterážto věc snad, co v Žamberku fara farou býti počala, se nepřítrefila, takže o psotě tej chronograficon zaznamenati se mohlo, jež takto zní:

Ten šeLMa kLVC BrandebVrg naší WLast LoVpÍ, kazÍ, hVbÍ,
a z nás žebrákI pVsobÍ.

38. (F.) Leta 1742. Dne 23. Januarii Fridericus Borussice Rex in persona Pragæ erat.

Dne 25. ledna odtáhli Brandenburci odtud; udělali za ten čas farářů útrat na 12 zl.

39. (F.) Leta 1742. Dne 6. dubna okolo 2 hodin společne přitáhlo sem do Žamberka mimo vše nadání od Jablonného 900 Pruských neb Brandenburských vojáků samé pěchoty, od regimentu prince Dessau,

a chtěj neb ne jsem majora von Burken s jinejma sprostějma 36 muži sem do fary přijmouti musel. Major v hořejším štoku ložiroval, komorník a jiný sloužící dole v pana kaplana jeho pokojíčku, ostatní všickni v čeledníku; ti však nezůstali zde jen přes noc do druhého dne na ráno do 8 hodin. Jídlo a pití, jakož i sláma, svíčky (ačkoli že svůj kostgeld měli) jim se dáti, a ještě dost zlej huby při tom naposlouchati se muselo; outrat, jen běžně počítáno, na 8 zl. se vztahovalo. Koně musel farář z maštele odstraniti, obávaje se, aby je snad ssebou nevzali. Odtáhli odtud do Rychnova, a dále do Dobrušky. Dej Bože, aby poslední byli!

40. (F.) Dne 19. dubna přihnali sem do Žamberka dragouni, od Rotenburského brandenburského kavalerie-regimentu od Moravy, přes 300 selskejš koňů a spolu vozů moravskejš tam spejznutejš tak mnoho, že se ledva zde v rynku až k samejm ze všech čtyř stran vezkrz domům jeden podle druhého srovnati mohli. Tu noc na to uradili se dobře Moravci (jenž již mnozi z nich na 3 neděle na cestě byli, a ještě, jak se povídalo, s nimi až do Kladska jeti, a ty vozy jejich vlastní i koně dodati měli), žeby snad více Moravu neviděli, že tu noc větším dílem, někteří i také na koních odtud se rozprchli, takže jich něco jen málo ještě sem i tam rozsčovávanejš druhého dne natrefili. Ale jaké lermo druhého dne tu v Žamberku o lid ten bylo, ani vypsati se tu nemůže. Chtěli k těm vozům lid zdejší, aby jim do Kladska pododané byly, podrobiti; koho jen na ulici ze sousedů zdejších jsou dopadli, jej na koně posadili, po domech běhali, lid bili a prali. To seznašíc sousedé zdejší, všickni (některé neduživé a neschopné k tomu zastání vyjimaje) s radními pány a s primasem sem i tam do lesu jsou se rozprchli, takže Brandenburci přinuceni byli, na 80 vozů, ku kterým lidi neměli, zde v štichu zanechati. Kdežto někteří z neduživejš a neschopnejš sousedů k nim na rynek vyš i, a veliké množství koňův po 7 kr., po 1 zl. a nanejvejš po 4 zl. skupovali, mnohé i také darmo jsou dostávali; mnozi, když kůň do síně neb do zahrady vehodem vlēhl, jej ustranili, a za to nic nebylo; odtrhli s tím množstvím koňů odtud druhého dne okolo poledne, vojáků při těch vozích a koních nebylo více, než 1 fendrich a 50 mužů. Slyší se i taky, že dřív, než ty koně do Kladska dohnali, nezůstalo z nich než 80. Koně ostatní všickni po cestě za pakatel lidem prodáni byli. Ti vojáci přijeli sem opět z Kladska zpátky, dne 23. dubna tu přes noc zůstali, a druhého dne ráno odtud do Chocně, a tam odtud do Chrudimě svůj marš vzali, kde tenkrát jejich král býti měl.

41. (F.) Dne 26. dubna přitrhlo opět sem do Žamberka od Ousti 260 mužů brandenburských husarů, od Czithyského regimentu; byl při nich vyšší officír, rittmejstr Kron příjmením, a 9 nižších officírů; z kterých abyh jednoho do fary nedostal, musel jsem (farář P. Remek) quartirmistrovi špendírovati. Na tom však dost nebylo; druhého dne všickni ti officíři jejich odpoledne se sběhli, a až do 10 hodin před půlnoci u mně jedli a pili, a tak opět nemalou outratu mně učinili. Odmaširovali odtud 28. téhož do Rokytnice, a tam opět rasttag drželi. Ti zase již na nejvejš ubranému lidu zde nemalou škodu a lamenťrování způsobili.

42. (F.) Dne 30. dubna dostali jsme opět sem do Žamberka od Častolovic 5 kompanii brandenburské pěchoty od prince Leopolda Dessau regimentu, přitáhli k samému večeru, a ti byli mezi všemi již nejhorší. Lid náramně sužovali, a sobě všelijaké věci vymejšleli, jak jsem to i také sám seznal, kdežto chtěj neb ne, dva lajtnanty Karla Fridricha Pandome, a druhého Rentdorfa i s koňmi a s pěti sloužícími na kvartýr k sobě přijmouti, a je (mající oni rasttag), dobře a skvostně vyčastovati, až do 2. máje přinucen jsem byl. Nespomáhala tenkrát forýrům jejich za odvrácení těch officírů ani dvou renských obětovaná diskerece, ani prosba, aneb jakákoli vejmluva. Nebylo na tom dost, aby jen sami byli outraty jakož domácí již byli dělali, ale jinší officíři a kamarády po poledni sem na faru svolali, a do sytosti hráli a pili, tak že bych opět, jen běžné vydaných peněz počítaje, v hotovosti na 8 zl. nehleděl. Jsouce skrze špiona jejich přestrašeni, že by nedaleko odtud královnini husari a panduři s velikým množstvím moravských sedláků byli, tak silnou vartu okolo celého města, po všech takřka zahradách držeti, a i sedláky z vůkolních vesnic ku pomoci bráti jsou ty dny nepřestávali, dilem také z příčiny té, aby nabranej lid mezi nimi z Čech se jim nerozprchl. Proti faře v mej zahrádce, kde někdy špitál a škola stála, byla dnem i noci varta, kde plot můj stržen a spálen byl, na věži u zvonů tuplovaná varta, po krehově na dvou stranách. Odtud maširovati chtěli do Mladkova, takže, když k vesnici Studenému, asi půl míle od Mladkova přicházeli, přišel špion, a jim oznámil, že na lesích plub královniných husarů, pandurů a sedláků s rozličnými nástroji na ně čeká (jakož v skutku bylo); tu bylo nedrž tam, zpátky jeden přes druhého počal utikat, takže teprvé k víceru ke Klášterci se dostali, tam něco málo se zdržice, tam odtud k Mitwaldu pospíchali, ale poněvadž ten den silně jest přšelo, větší díl

v Mitwaldskech lesích v tom dešti a chumelení za vděk za své zde excessy vzítí jsou museli. Kde nováčků a brannejch mužů při té příležitosti moc se jim rozprchlo. Měli při sobě krásné pakážní koně, a dva kusy, neb švihovky, mnoho, jak se povídá, peněz marnice. A takhle byly vyplaceny tyto nezbedné májové koptívy; těch bylo na 900 mužův, mimo plemeno ženské ve velkém počtu.

Dne 7. máje. Hned zase na to přimaširovali opět sem do Žamberka od Kyšperka pěchota brandenburská od prince V. Bevern, zase 1 bataillion, neb 5 kompanií, a major jejich se jmenoval Bodendoff, oberstlajtnant Hobek. Měl jsem opět u sebe dva lajtnanty, lajtnanta de Vohldek a druhého Fitzleben; ti si zde na 4 neděle dělali stano-
viště myslili, šraňky v ulicích zhotoviti chtěli, však ale z ničeho nic 9. téhož po půlnoci ordré skrze jejich husary jsou dostali, a okolo hodiny ranni 9té všickni zase pryč k Libchavám odmarširovali, a dva synky zřejmě s sebou jsou popadli; ti byli něco levnější, než ti předešlí; udělali mně outrat na 5 zl. několik krejcarů, aniž koně moji tenkrát z maštele vyvedeni byli, mladý a hrubý však lid utíkati a schovávatí se musel.

43. (F.) Dne 31. máje. Když již luza brandenburská odtud se k Čáslavi, a něco do Slezka vtáhla, přitáhlo sem něco husarův uherskejš, neb královninejš, a poněvadž zdejší židy, aspoň některé za špiouny brandenburské uznávali, ve 2 hodiny společne je vyšturmovali, a rozličné věci jim pobrali. Na čemž nebylo dosti; mimo to přijeli ještě jiní po nějakém čase po dvakrát, a jim ještě hůře dělali; některé z nich chytili, a na provaze podle koně svého vodili.

44. (F.) Dne 5. června. Přijelo sem opět na 30 královniných husarů, na to ještě několik maršů husarskejš, jakož i pandurův, a ráčův skrze Žamberk po rasttáku drženém prošlo, a ku Praze se hnalo.

45. (F.) 12. října. Začali se pomalu ukazovat vojáci neb vojsko rakouské a uherské okolo Chrudimě a Hrochové Tejnice. Což pozoruje v Pardubicích p. Brandenburk, forotování neb furáže odtud z tej strany ne již do Pardubic, ale do Kladska neustále pod velikým trestem exekuci dirigirovati a voziti se musely. Anobrž od měsíce září každého měsíce pod trestem rabování, meče a ohně takové daně od Prusů nařizené byly, že i za 1 měsíc jen na penězích na jednoho usedlého 32 zl. a několik krejcarů přicházeti muselo, a nevyhnutelně do Kladska skládati poručeno bylo. Tomu když Moravci rozuměti nechtěli a se protivili, vyjela partaj 500 mužů husarů brandenburskejš z Mitwalda skrze

Kyšperk k Landškrounu sem a tam až do Šildberku, a ačkoliv že jinde rancinírování na mnohých místech přijali, dílem mnohá místa rabovali, v Šildberku však mimo rabování v kostele kalichy a monstrance (což i jinde v Moravě páchali), že zvuk od selského zbrojného lidu se v tu chvíli stal, takové obstoupili, do městečka vešli, na třech místech zapálili, městečko obšoupili, a kromě těch bojovníků selských, jichž na pár set bylo, více a mnohem větší sumu obyvatelů Šildberských s městečkem na prach a popel spálili. Posledně 4 sedláky na vrata u jisté stodoly oběsili, kde syn svého vlastního otce musel oběsiti, a katem jeho býti. V Žamberku pak, jestliže daně uložené na vlas platiti nebudou, podobnou pokutou, mordem a ohněm odměniti skrze to samé mitwaldské vojsko jsou připověděli.

46. (F.) V srpnu. Téhož ještě roku po Nanebevzetí Panny Marie vytáhl opět nešťastný král Pruský s velikou mocí do Čech skrze Náchod a okolními stranami a to podvodně, když dříve po obdržení celém Slezku a Hrabství učiniv s královnou uherskou a českou pokoj, slib svůj zrušil, a tu, kde žádného vojska v Čechách nebylo, a na to Prahu po malém odporování domácích větším dílem bojovníků, jinak londmilitz lehce jest dostal. Nestrávil ale dlouho času v Praze, když okolo listopadu měsíce armádu od Rejna povolanou nedočekal, nýbrž něco málo pandurův, když na cestu se tam odtud strojí, do Prahy se dostalo, a spolu s obecným lidem víc kamením a jinými nástroji, nežli zbraní jej přes pražský most hnali, někteří z nich i zbroj složili, k našim se přidali, jiní u velkém množství obšid za branou vzali, a ty nejskvostnější kusy neb 7 kurfürstů v Praze zanechat museli. Na to u Králova Hradce, u Pardubic, a u Labské Tejnice se zase spolčoval, a našim cestu neb přechod přes Labe zbraňoval, však ale i tu aspoň trochu přes hřbet dostal, a na to po krátkém čase do Hrabství svou cestu vzal, a tak skrze to podruhé do Čech vtrhnutí skoro o polovic armády skrze utíkání a desertírování přišel. Londmilitz, neb domácí bojovníky, jichž, jak se povídá, na 17 tisíc bylo, ssebou ku Kladsku hnal, ale ti větším dílem na té cestě se mu potratili a roztrousili, tak že i odtud ze Žamberka kromě 3 osob všickni se zase navrátili.

47. (F.) Dne 12. prosince. Téhož ještě roku byl šťastnej ale nákladnej a lidem drahej příjezd osvíceného knížete Karla Lothringa, říditele a vůdce celé armády rakouské. Příjezd jeho byl od Rychnova s malou armádou mnoho tisícův lidu a koňů. Přebýval, aneb přes noc (na poledne přijedouce) v zámku i se všemi svými generály, takže zdejší hrabě se svou hraběnkou na Jelením o něco se opozdíce, kvartýru

ve svém zámku pro sebe nenalezl, nýbrž u hejtmana svého přes noc přeležení své vzíti jest musel. Zde na faře museli všichni 3 kaplani pokoje své cedírovati, a všechno z nich do mého pokoje vystěhovati, a tu noc po vojansku strávití, kdežto sám feldmarschal jejich Excell. Traun starej ložíroval, a plná fara tak od lidu a pakáže zakosmána byla, že se ledva kdo hnouti mohl. 4 kuchaři nejen v kuchyni, ale i po síni neb ambítě strojili, a za to pŕídne, odpoledne až do noci při světle, 4krát se obědovalo, neh po 4krát vždycky jiná tabule strojila, a jak bejvá, co se nedostávalo, vem kde vem, zdarma se přidati muselo. Tak bejvá v nepokojnejch časech! Tu od nás vzala ta armáda svůj marš ke Grulichu. Z Mitwalda Prusové ještě před tím vyhnáni byli, i také něco, co se opozdilo, od našich zabito a plezírováno bylo, kde 18 osob raněnejch Prusů sem přivezli, a jeden, jak je s vozů skládali, ducha vypustil, kde nedaleko cvilinkářové tak řečené kapličky v tichosti od nádenníků pohřben jest, a byl jeden z těch červenejch, jakož i ostatní, husarů, kteří v Šildberce tak tyransky s lidem jsou zacházeli, a to městečko v prach obrátili.

49. (F.) Dne 14 prosince. Opět skrze Žamberk táhlo, a zde rastták mělo 1050 mužů pěchoty naši královské od rozličnejch regimentů, kteří za ostatními svou cestu do Hrabství jsou vzali. Zde na faře toliko jejich vojenský Páter ložíroval, a tenkrát žádného jiného u sebe neměl. Na to takřka den ode dne marše veskrz a stavuňky přes noc zde byli, až posledně od Harachovského regimentu několik asi 5 kompanií s oberstem zde na několik neděl na postírunku zůstalo.

Annus 1745.

50. (F.) Dne 8. ledna. Jak nový rok svůj vznik vzal, a se počal, počalo ihned staré sužování a drancování lidu skrze novou schůzku vojáků, jichž vejs potaženého dne v sumě 1080 bylo, zde rastták měli, a odtud opět do Hrabství svůj marš vzali. Tam když až do února měsíce něco vojska shledaného bylo, a ostatní armáda pro nedostatek potravy sem a tam do Moravy na kvartýry se rozjelo, ačkoliv že naši krom samého Kladska skoro již celé Hrabství opanovali; shledal opět i v tuhé zimě Prus své vojsko, s ním, kde naši (zvědouce o tom) se dohromady stáhli, u Bystřice, u dne 15. února s velikou mocí udeřil, takže větší štěstí ještě bylo, že všichni o život nepřišli, neb zajati nebyli, znamenitou porážkou ze summy 5000 lidu, o několik

set našeho královského lidu nás připravil, kde naši chtíc neb ne na útěk se tam odtud dali, a opět vesměs všichni sem do Čech přitrhli. Prus zase celé Hrabství od těch dnů opanoval, a dost všem vojákům od Mitwalda, zdejšími, neb postýruňku v Žamberce, v Klášterci, v Kunwaldě, v Lišnici, v Pastvinách, v Nekoři a t. d. strachu jest naháněl, však ale nic znamenitého prokázati nemohl.

51. (F.) Dne 20. . . . Přišlo opět do Žamberka od tej batallije u Bystřice od regimentu osvíceného vůdce Karla Lothringa 5 kompanii, neb 600 mužův, a ti svůj kvartýr zde vzali, lazaret zde ustanovili, od kterejch nemálo nemocnejch a plesírovanejch ještě se nacházelo, i též mnozi zaopatření svátostmi zde na křehově zdarma pochováni býti museli. Major svůj kvartýr měl u p. Andresa Hibnera, a generál Helfreich v domě radním. Generál druhéj, který u Bystřice komandýroval, měl svůj kvartýr v Kyšperce, totiž generál Vales. Mimo těch a toho zde postýruňku byl postýruňk od generála Karla Palfy kyrysarův na 100 mužů a koňů v Klášterci a v Pastvinách; od Altham generála dragounů tolik v Kunwaldě; od Julaj generála 600 mužů uherské pěchoty v Lišnici a v Kameničné, kteří zde dlouhej kvartýr neb postýruňk až do 24. máje měli, svou velikonoční sv. zpověď všickni zde vykonati museli, s kterejma ještě k všem bidám nemalá práce jest byla, a konati se musela; ti zde pořád zůstali, a ještě jiní přimaširovali.

52. (F.) Dne 15. dubna. Ačkoliv již zde v Lišnici postýruňk od 600 mužův od Julajského regimentu tu byl, maširovali a přišli sem ještě mezi ti Lothrinské zde zůstávající od téhož Julajského regimentu, na poledne 3 batailliony uherské pěchoty, a zůstali zde přes noc, kde více lid s nimi vystál, než aby jiní snad 1 měsíc zde byli. Já jsem měl na faře regimentspátera řádu Františkánského, a 3 officíry vrchní, z nichž dva syny samého generála Julaj se nacházeli; jíst a pít se dosti dáti muselo, že se všechno zaplatí; koně pod všemi kulnami a ve všech koutech přes noc stáli; všechno se dáti muselo, ale když druhéj den k platu přicházelo, nohama se zaplatilo; ano co nesežrali, ještě ssebou vzít chtěli, když živou kozu z chliva na vůz kladli, ale dopadnutí zase zpátkem dát museli.

53. (F.) Dne 7. máje. Přijel sem do Žamberka regimentspáter řádu Františkánského, Florianus Vogt, od štábu poslaný, aby těm 5 kompaniím od Karla Lothrinka nový prápor posvětil, což i toho dne s těmito ceremoniemi se stalo:

Sešly se ty kompanie do rynku i s jejieh majorem a s hejtmanem,

a po sezvánění všemi zvony všichni v parádě do kostela šli. Tu kněz (který i assistenty si vyžádal) k oltáři šel, a po vystavení Velebné Svátosti ad introitum „Veni sancte Spiritus“ zpívati počal, a obyčejnou de sto Spiritu modlitbou skončil; na to mši sv. sloužil, a když evangelium se zpívalo, všichni vyšší officíři klobouk na hlavu dali, a vyňavše z pochvy kord, s ním pozdvíženým až ke konci evangelium stáli. Po skonání mši sv. sešel k praporcům, jež na stolečku k tomu připraveném pod presbyterium byly, a je posvětil. Na to k oltáři přišel, a „Te Deum laudamus“ zpíval a požehnání s Velebnou Svátostí udělil řka: Benedictio Dei omnipotentis Patris † et Filii † et Spiritus santi descendat super vos et haec vexila et omnes militantes sub iis. Na to praporce do města se nesly, a tam jedenkaždej praporec na svůj stoleček vloženě. Regiments-páter v komži a štóle oblečeně 3 žluté řebíčky a dřevěnné kladívko do ruky vzal, a ke cti Nejsvětější Trojice do držadla téhož praporce zatloukl, kde potom major a oberstlajtnant Tonvald zdejšímu p. hraběti, hraběnce, její panimámě Kolovratce, slečně, i mně, i jednomu přítomnému mému kaplanovi ty cvočky zatloukati obětoval. Zatloukali cvočky ty i všichni officíři od bataillonu toho s tou ceremonií. In honorem serenissimae Reginae nostrae I. — In honorem Principis Caroli II. — et in honorem totius regiminis III. Na to ty praporce od fendrichů do rynku naproti státni nešené, jejich Páter uprostřed kola obstoupený proti státni německé kázání na zemi stoje na dobrou hodinu dělal; na to major pro množství hostí a spolků traktaci a spolu ten den páteční bál jest držel.

Téhož právě dne okolo poledne, když to kázání v rynku jest bylo, celej regiment od Esterházy po druhéj straně přes rynek přemaširoval, kteří na noc do Něm. Rybny, Záchlumí, Slatiny, a Pěčina padli.

54. (F.) Dne 8. máje. Na věčnou památku všichni vojenští hejtmánové, totižto Heimhoff, Sanctlavan, Krewnitz, laibkompanie a majorova kompanie své staré praporce do kostela farního sv. Václava celé rozstřílené složili, a pod ochranu téhož udatného někdy vojáka a patrona českého se poroucheli.

55. (F.) Dne 13. máje. Když lid již nanejvýš zdrancovanéj byl, a píce již dávno svůj konec vzala, aniž ještě na poli pro chladné časy nová se neukazovala, mimo nadání přitřhl sem od Grulicha celej regiment neb 13 kompanií husarů královnejších od regimentu s mnchými pro pakáží vozmi, a ačkoliv že kvartýry pro veš potaženéj postýrušnik zde místa neměly, nic na to nedbali, sem i tam i mezi

pěchotu po domech a chalupách a na blíž položenéjch vesnicích se rozstrkali; kdežto u mne, ačkoliv že místa dost v radním domě bylo, sám štáb neb oberst s celým svým dvorem (jenž veliký jest vedl) jest ložiroval, a jinde než u mne býti jest nechtěl. Jmenoval on se Nikolaus Esterházy, byl rozený hrabě, a jeho pan bratr je kníže Esterházy, kde opět mimo outraty jiné nemalou ten den až do druhého dne nesnázi jsem pocítil, tak že si ode dneška nevynášuji více s Uhři jednati. Odtud okolo hodiny ranní 7. odtáhli do Rychnova, a tam odtud k Jaroměři. Kněze měli svého, řádu Františkánského, kterej málo co německy jest uměl.

56. (F.) Dne 14. máje. Když již magacin mouky v dost velikém množství strávený od Lothrinského zde bataillonu pěchoty Uherské Karla Palfy kyrysarů a Aleman dragounů byl, a obilí z panského špejcharu došlo, nevěda vojsko, jak si pomoci, s vartou dům od domu špejchary a všechny kouty prolezlo, a obilí t. j. žito, ječmen s přípovědí, že královna všechno zaplatí, pobralo, kdež ani farní dům od exsekvirování takového sprostěn nebyl, nýbrž chtě nechtě 28 strychů žita se špejcharů odnášeti bolestně jsem viděl; zdali co za ně dostanu, Bohu povědomo

57. (F.) Dne 20 máje. Toho dne po ránu ono uherské vojsko, které lid zde sužovalo od 22. února, i s tím generálem, který v domě radním, a s majorem, který u Andresa Hübnera kvartýr měli, odtud až do Solnice odtáhlo. Generál byl příjímím Helfreich, major hrabě A ti sotva nohy zavlékli, ihned po nich několik tisíc jak reitharstva, tak pěšáckého vojska skrze Žamberk k Rychnovu se hnalo.

58. (F.) Dne 22. máje. Opět do Žamberka přimaširovala veliká summa vojska na poledne od regimentu Botta a Thängen, kde byli mezi nimi 2 generálové, totiž Kristián Königseck, a druhý příjíměním Bebla. Ti drželi se svým vojskem zde rastták, po ránu dne 24. odtud zase odtáhli, kde NB. i mé koně mně vzati na fürspan byli, však ale na velikou prosbu od generála Königsecka (jenž Maltězem je), přece propuštění byli.

59. (F.) Dne 24. máje. Hned po těch na poledne přitrhli opět dva celé regimenty sem do Žamberka kavalérie čili reitharstva, a opět 2 generálové, jeden Lane Ignon, druhý Kupferstein, a ten první ten den před odjezdem vartu do domu farního poslal, koně, vším kvaltem vypáčice dvěře u maštele, vzíti poručil, aniž co platno bylo, když do kvartýru jeho vejda, vstoupení neb audienci jsem neobdržel, nýbrž

potupná a hanebná slova na duchovenstvo za dvěma slyšení jsem musel. Anobřz kdyby můj čeledín na tom marši nebyl chytrosti užíval, a nočního času jim s koňmi nebyl vyklouzl, kdo ví, kdy bych, aneb zdali bych snad více koně mé byl uhlídal. A to NB. až posavád mají býti naši přátelé. Kaplani museli do filiálních kostelů od té doby pěšky choditi, a nemocné svátostmi zaopatřovati.

60. (F.) Dne 26. máje. Ti sotva opět dnes nohy zatáhli, 2 jiné regimenty do Žamberka na poledne vtrhli, a zase rasták držely. Generálové byli Praisinger a Tarkocz; vytáhli odtud po ránu 28. téhož k Rychnovu. Páter jejich byl Dominikán. A těm velkým maršům byl konec až toho dne, kdy vojsko to dřív tejdne až v Slezku spolu se sešlo, a do bitvy chystalo.

Když jsme se domnívali, že by věc takřka možná nebyla, aby rakouské vojsko spolu se saským, jehož na jedenkrát sto tisíc, a jedenácte tisíc se počítalo, nemělo nad Brandenburkem zvítěziti; hle z dopuštění božího Prajs dne 4. června do obojího vojska se dal, a k potupě našich zvítězce, z obojí strany neslýchanou tak lehce porážku učinil, kdežto z obojí, rakouskej i saskej strany přes 20.000 s raněnejma se počítá, kde 73 fandle, 54 kusy, na 2044 koňů jsou ztratili, a ta porážka se stala v Slezku u Strikavy, a ještě toho dne ostatní naše na 3 mlie plné Prajs hnál, anobřz za nimi až do Čech se pustil, a naši až za Hradec za Labe salvirovati se museli, on pak až do dneška před Hradcem Král. blíž vesnice Slatiny svůj lager sobě ustanovil a rozbil.

61. (F.) Dne 8. července. Vyjela partaj Prajů od Kladska, a přijela po půlnoci okolo 2 hodin na Grulich, kde nemalou škodu jen některým mohovitějším jsou učinili, a obzvláště p. faráři, který o těch zlezech hostech ucejtil, a na útěk se poradil; i jednomu kaplanu velikou škodu jsou učinili, a co lepšího rabovali. A hned nedlouho potom v několika dnech i do Mladkova na témž králickém panství jsou vtrhli, a jak p. faráře, tak jinej mohovitější lid do velké škody takové partaje uvedly.

62. (F.) Dne 10. července. Tak Brandenburk se do Čech již vprasil, že i dnes s lidem svým do Solnice jest přítáhl, a hned druhého dne okolo 7. hodiny ranní již v Rychnově, a až k lesu, kde k Slatině cesta jde, v počtu 6000 pěchoty a rejtharstva se rozložil, oumysl maje, tudy skrze Žamberk do Moravy se tlačiti, což i by se bylo stalo, kdyby dne 11. července okolo hodiny 5té společne mimo vše nadání husarskej obršt Esterházy (jenž prvé u mne v kvartýru, když do

Slezska táhli, byl) asi s tisíci muži, kde huláni mezi nimi byli, sem do Žamberka nebyl přimaširoval, což když Prajzům k uším přišlo (myslíce husarův a jiného vojska větší počet býti), ihned té samé noci od Rychnova zpátkem k Solnici se salvírovali, kde opět vtrhnuli nena-dále husarské a hulánské okolo Žamberka osení, lukám a senům velikou škodu jest způsobilo, nebo všechno to vojsko v poli jest kempirovalo, ohně v noci topilo, takže málo kterej plot s pokojem jest zůstal.

Dne 17. července. Jeli opět skrze Žamberk od Králového Hradce rakouští husaři okolo 50 mužů, a měli nad sebou lajtnanta, který před farou s koně slezl, a nařízení od generála Nadaždi vyřizoval, které měl nabliž k Hrabství ležící faráře, aby, pokudžby z tej strany od Hrabství něco od nepřitele zvěděli, ihned nevyhnutelně do hauptkvar-týru k Hradci pod ztracením hrdla oznámili, anobrž že takové poru-čení vešlo, a mně známo učiněné písemně attestaci dáti jsem přinucen byl. Odtud s tím poručením jeli na Grulich, a dřív, než zpátkem se vrátili, přijelo jiných asi 8 husarův, a jeden geometer neb měřič země; ti sice do města nepřijeli, ale od Spravedlnosti k poustevníkovi ke kapli se pustili, tam na venek stoleček, papír, inkoust, péro ten jeden žádal, kde dne 18. od devíti hodin až do dvou společně celé to položení se všemi vodami a lesy na papír rejsované vyhotovil; na to na koně se posadili, a zase tou cestou odjezd svůj vzali, kde potom ihned toho dne slyšeno bylo, že sem má vojska na 6000 vtrhnouti, a Prajzoi překážku do Moravy dělati, ale buď Bohu chvála, jinak se stalo, když zatím takové vojsko kolem Kostelce a Rychnova se položilo, a ne-vymluvitelnou takřka, jak v píci, a obzvláště již v pěkném obilí škodu udělalo, kde nic, než saný pláč a nařikání k slyšení bylo.

63. (F.) Dne 19. července. Dostal ortel obyvatel zdejší Václav Langer, před tím obdankovaný voják, který z velikého opilství dne 5. ledna v hospodě u Jana Pelinky, kováře panského Davida Ludvíka klečkou pichl tak, že beze všeho znamení ihned umrlý na místě zůstal, a od Harachovských přítomnejch vojáků dodržen, aby pro zpáchanou vraždu mečem trestán byl. Dnes, t. j. 19. července, ku potěšení k smrti absolvovaný ode mne připravený a vyprovozený, život svůj u Spra-vedlnosti dokonat, kterému budiž Bůh milostiv.

64. (F.) Dne 22. července. Přijelo opět do Žamberka uherskejch husarů přes 50, kteří na Bystřici a Mitwald se pustili, a jak z Bystřice, tak z Mitwalda kontribuční prajskou kassu si přivezli, a množství peněz nabrali. Zde zůstali na kopečku u poustevníka až do 25., kde

ze všech stran varty drželi, a obzvláště na tom kopci obilí nemálo jsou pošlapali a pošeredili; na to odtud k Rychnovu svou cestu vzali.

65. (F.) Dne 27. července. Přijelo zase do Žamberka nějakých 24 husarů, hledat desertéry uherské, totižto pandůry, kteří mají žluté . . . , spodky červené, a zelené pláště. A sotva ten den odjeli, ihned té noci od Pěčína 6 takovejch okolo Žamberka v špitálském lese se nalezlo, kteří lidi, když ráno na houby šli, z kabátu svlékli, a je od sebe pustiti nechtěli. Na to potrava jim scházela; jeden ten pandůr do cizího kabátu se oblékl, a s bratrem Pěčínského rektora (kde jak rektor tak bratr dříví v kněžství Pěčínském dělajice), sem do Žamberka pro chléb a kořalku šel, však ale na cestě poznán, od zdejších lidí chycen, a dle přiznání víc lidí do zbroje a ve všeliké nástroje se vystrojil, však ale kromě těch zdržovanejch zdejších lidí žádného ještě z těch 5 desertérů jsou nedostali, nýbrž jim z rukou vyklouzli. Tito však dne 27. vyslani husaři dne 29. zpátky se sem s jinými od téhož regimentu desertéry svázanými po poledni navrátili, a i o tom chyceném zdejším pandůru známost majice, jej z vězení požádali, kde rektor Pěčínskej od pandurů za poctivého byl vyhlášen, že by nebyl mezi ně se byl dal, nýbrž aby jim cestu k Moravě ukazoval, v lese i s bratrem k tomu donucen byl, dđto. 2. Augusti vzali tito desertěři za své v Solnici, a z těch 5 bylo jich archibuzírováno.

Nyni až do 10. srpna nic vůkol jiného slyšet není, než samý pláč a nařikání, poněvadž, když již v kraji vojsko rakouské větším dílem seno, hrachy, viky, ječmen, čočolku, zelenej oves vyfutražirovalo, ano i, co na stájích a pod zámkem bylo, na pokoji neobstálo, již drancování takové sem do hor se shání, a seno, jak z luk, tak ze stájů kvaltem bere, a kdoby se v nejmenším protivil, až do umdlení bije a pere, anobřž tu, kde taková píce se od vojáků na vozy nakládá, ještě měšťanin neb sedlák jim potravu, jísti a pítí, na své vlastní útraty a k své zkáze zaopatřiti musí, což ani od nepřátelské strany, kde nepřítel sám je, toho se nečiní, takže lid již nemaje čím dobytek živiti, víc smrti než života sobě vinšuje; kůň, kde kterej se jen vyskytne (ačkoliv že sotva třetí díl jich doma se nachází, nýbrž většl díl u armády jako zajatej vězi), ten se mu vezme, píci voziti musí, a domů se nevrací. Dejž Bože, aby tomu brzy konec byl!

66. (F.) Dne 15. srpna. Jménovitě na den Nanebevzetí Panny Marie okolo hodiny 6té ránní přijeli sem z Hrabství, jak se soudí, 4 Brandenburští husaři, kteří zrovna do zámku jeli, a když p. hejtmana,

který tenkrát prvé u krajského ouřadu byl, nenalezli, p. důchodního ssebou kvaltem ze zámku až pod sv. Jana Nepom. na podměstí až k stodolám blíž lavic táhli, jemu 2 veliké rány palašem udělali, a pokud že ihned zprvu 6000, potom 4000 zl. nesloží, jej o život připraviti, neb snad ssebou vzíti vyhrožovali, anobřz co více, že oheň skutečně v rukouch majice, do stodoly zakládati a vypáliti chtěli; v tom stal se teprvé velikej pokřik, a když jak na rathouze, tak na kostelní věži šturmovati se počalo, a lid s několika flintami dorazice, po zdaleku rány dal, ubohého důchodního od většího neštěstí vysvobodili, když koně své najednou zabodli a na útěk k Trundorfskému dvoru se dali.

Však ale právě toho dne NB. ti sami lotři šenkýře Pastvinského na té cestě jsou potkali, jemu peníze, které do důchodu za pivo nesl, totiž 12 zl., vzali, a co lepšího na sobě měl, jemu pobrali. Nebylo na tom dost, dali se od Sekyřilho příčnicema k Bartošovicům; tam když po 9. hodině ranní přijeli, ihned zrovna do residence mého ubohého kaplana (který právě v sousedním Banwaldě na ponti byl), Václava Douška, se pustili, truhly a šrajbtišky sekyrou rozsekali, a jak nějakej krejcar peněz, tak od šatstva bílého mnohé věci mu pobrali.

67. (F.) 15. Aug. Nevím, zdali to bylo z bandy té, přišlo přes 60 mužů Prajzů ke Grulichu, a nic více než 4 osoby do města vešly, ostatní před městem zůstali, a od města brandsteuer ve velké summě žádali, však ale posledně se přece 300 zl. odbýti nechali, a jim ohněm neškodili; tam odtud svou cestu ke Kladsku vzali.

NB. Zde v Žamberce od vojska rakouského futražirování jak od pěchoty, tak od reitharstva v nesčíslném množství až do 21. srpna se konče nalezá, aniž dům farní toho zlého nemůže bejt zblaven, nýbrž kvalt se všude čini.

68. (F.) Dne 20. srpna. Přijela opět partaj z Hrabství 10 mužův husarů Prajskejch (ačkoliv že jich nedaleko v lese větší počet byl). P. hejtmana ze zámku ven, jakoby královninými byli, vyvolali, okolo hodiny ranní 6. jej do městečka vedouce (Rokytnice), summu 4000 zl. žádali, když však k jeho štěstí okolo jistého domku (který přichodící byl) vedli, on do síně skočil, dvéře za sebou zarazil, a tak šťastně prv jim ustihnul, sem do Žamberka přišel, a co se s ním dalo, povídal. NB. Aby však prázdní domů se nevrátili, královniny 4 dragouny s 8 koňmi (kteří tam na futražirování byli) ssebou vzali, neb zajali.

Na to opět nešťastně do Bartošovic se někteří z nich pustili, a prvé jmenovanému mému kaplanu dva koně, a ještě co jiného nalezli,

vzali, a jej již po druhé vyrabovali; když utíkal, ještě po něm stříleno bylo, a lehce by byl o život přišel.

69. (F.) Dne 20. srpna. K samému vícerku přicházejí zase do Žamberka husaři rakouští, 32 za panskou zahradou kampařovali, a druhého dne se ke Grulichu odebrali.

70. (F.) Dne 24. srpna. Opět sem přitrhli husaři rakouští na noc; ti nápodobně za zahradou panskou blíž dvora kampařovali, a druhý den ke Grulichu se pustili; bylo jich 130 osob.

71. (F.) Dne 27. srpna. Přijelo opět veliké množství Uhrů, husarů královnejších od malej armády neb Jägerndorfu, a ti, ačkoli že zde rasttāk dělati chtěli, ihned druhého dne po ránu ke Králov. Hradci, neb k armádě velkéj maširovati museli. Zde v Žamberce jich bylo 300 a blíž od Žamberka 400, a ti nechtěli venku kampařovati, nýbrž po domech a chalupách; byli od regimentu Rudolfa Palfyho.

72. (F.) Dne 1. září. Od toho dne ještě na pokoji lid nebyl s futražirováním, nýbrž vojsko rakouské ne jako přítel, ale jako nepřítel s lidem zacházelo; nejen seno, ale i oves, ječmen, a co jim k libosti bylo, brali, po vesnicích sami s patra neb přistodolka (když zámky odtloukli) házeli, mlátili, a nevymluvitelné škody i s krádeží dobytka jak koňského, tak kravského, a jen co se opozdilo, veřejně prokazovali, aniž více mezi tím vojskem bázeň, nýbrž svoboda, jako by jeden druhého se nic nebál, se nacházela. Zde po městě opět seno s fortem hledali, a ostatek, co kdo měl, i mně poslední ze stáje smetl a i slámu, k tomu řeznou pohrali, šindele otrhali, a ještě škodu na stavení udělali. Ti byli od regimentů Württemberského, Karla Palfy, knížete Lichtensteinského, regimentu Pernet atd. To futražirování konec svůj vzalo, když skoro již zde vůkol nic nebylo; ani snad ještě konec by se byl nestal, kdyby Prajzové 12tého téhož v Rokytnici tu nezbednou rakouskou chasu nebyli přeplášili, kde na tom futražirování 25 vojáků rakouskejch a koňů tuplovaně zajali, a ssebou do Kladska vzali.

73. (F.) Dne 12. září. Téhož dne vzali i také Brandenburci v Kunwaldě 6 koňů našich vojenskejch.

74. (F.) Dne 14. září. Velikej a pravej hroznej strach se zde stal od Brandenburka, když hartošovickej pan kaplan můj P. Václav Doušek téhož dne okolo 8. hodin odpoledne, co mohl přijel, a že by nedaleko Rokytnice nepřítel byl, oznámil, kdežto lid celou noc nespál. Druhého dne ihned opět již veliké množství Uhrů sem se dostavilo, a se zbrojí až ke Grulichu futražirovat jelo; přijeli zpátkem dne 15.

téhož, a víc do Grulicha se pustiti nechtěli, nýbrž tam odtud pro nedostatek koňů (jakej u rakouské armády měli) na sta lidu den po dni na trakačích seno a slámu svážeti muselo, kde z toho zde blíž jezera prv Kačerova pod kaplí magacín dne 17. téhož zakládali, a baráky dělající vartu okolo 30 mužů drželi, a lid zdejší je opět živiti musel.

75. (F.) Dne 22. září. Opět velikej strach se strhl zde od Grulicha, žeby Brandenburk byl v Grulichu a všechno raboval.

76. (F.) Dne 25. září. Přijelo opět sem kommando od 200 mužů uherského lidu, Gillum a Nádaždi, jejich nejvyšší lajtnant byl von Nímat baron, ti kampirovali okolo kaple, kde poustevník zůstává, kdežto tenkrát skoro jednoho plotu v celosti nezůstalo, anobř i krchov, jehož posaváde půla od prken stála, neobstál; i ten rozbořili, a nahoře spálili; dobytek, jak zde, tak v sousedstvu náramně kradli, tam vařili a žrali.

77. (F.) Dne 30. září. Píše se, že veliká porážka se stala mezi vojskem rakouským a brandenburským, a ačkoliv že Brandenburk na svých mobilích a celtích od uherského lidu Nadaždi a Esterházy trpěl, i jak se povídá, kriegskassu ztratil, však Prus jen přece a opět plac jest obdržel.

78. (F.) Dne 9. října. Přišla sem od Grulicha, poněvadž tam bezpečna před Brandenburkem nebyla, česká naše landmilice, v summě 500, a ta nemíní tak brzy odtud odtáhnouti.

Dne 19. října. Dnešního dne okolo hodiny 6. ranní přišel a přimaširoval Prus v tichosti do Grulicha, a vzal uherskejch husarův přes 40, koňů přes 58, a s nimi k Bystřici táhl.

79. (F.) Dne 20. října. Okolo hodiny 7mé po poledni mezi lidem a vojskem landmilic řečeným strach nemalej se stal, lermo tloukli, že Prus z Bystřice blíž Mitwalda přimaširoval, a kam by cílil, se nevědělo.

Dne 22. října. Opět se lermo veliké stalo, že Brandenburk skutečně již okolo Čiháku se ukazoval, a do Žamberka cílil; lidé mnozí odtud z města utíkali, zboží, co po ruce neschované bylo, na vozy nakládali, a pryč odjížděli.

80. (F.) Dne 25. října. Když lid uherskej neb husaři znamenali, žeby na Grulich teprv přimaširoval, moci Brandenburské, jenž vždycky ve velikém počtu se ukazoval, odolati nemohli, v počtu 200 sem okolo poledne zpět přijeli, a za zámkem u dvora kampirovali. Toho pak dne odpoledne Brandenburci okolo 6 hodin přijeli, a s lidem zle hospodařili, a jim rabovali.

81. (F.) Dne 26. října. Opět od Esterházy 4 kompanie od Kostelce sem přijelo, a k těm vejs se srazilo; přes jednu noc zde zůstali, a druhého dne opět ke Grulichu se pustili.

82. (F.) Dne 29. října. Postrach opět povstal po půl noci okolo 4 hodin, že by Prus měl od Mitwalda trhnouti; tu opět, kdo jen mohl, na útěk se dal, a zboží odvážel.

83. (F.) Dne 5. listopadu. Z ničeho nic od Bystřice přimaširoval okolo půlnoci Prus do Mladkova, a 7 uherskejš husarů a dvakrát víc koňů vzal, a některé lidi mimo pana faráře vyraboval, jeho však nedostal.

84. (F.) Dne 27. listopadu. Slyší se, a v pravdě má býti, že Brandenburk nejen okolo našich hranic škodu a rabuňky dělá, a uherskej lid i s koňmi bere a zdvihá, nýbrž i dnes v Náchodě okolo 80 Uhrů a 150 koňů jest vzal, a 13 možnějších lidí neb domů vyraboval.

85. (F.) Dne 3. prosince. Přitáhl opět Brandenburk do Grulicha, a vzal od vojska uherského nejvyššího lajtnanta Jana Nimše a 27 mužů, koňů však na 160. Lid opět raboval, kdežto škoda ta počítala se na 15.000 zl.

86. (F.) Dne 9. prosince. Připadl opět Prus od Mitwalda po půl noci v počtu 600 do Mladkova, a ačkoliv že tenkrát mu Uhry ustranili, někteří lidé možnějši, a obzvláště pan farář, vyrabováni byli. Zde v Žamberce opět toho dne neb okolo rána náramný strach povstal, a od vojska opět se lermo flouklo.

87. (F.) Dne 12. prosince. Když uherští husaři myslili, a se domnívali, že nedávno v Mladkově Prus byl, a snad tak brzy neprijde, zase ten den v noci vejpad tam učinil, a 38 mužů i s koňma tam odtud vyzdvihli, povídá se, že spali.

88. (F.) Dne 15. prosince. Opět zde po půlnoci mezi vojskem hrozné lermo se stalo, nejinač, než jakoby nepřítel již za městem byl, takže nemálo lidí skrze to onemocnělo, a mnozí svou smrt těm strachům přičítali.

89. (F.) Dne 16. prosince. Skutečně hned před půlnocí do Bernwaldu přišli brandenburští husaři, a tam na pěchotu svou, jenž s kusy maširovala, čekali, však ale, snad řízením božím, taková pěchota nepřátelská, místo Bernwalda do Kunštátu jest zabloudila, takže, když se takovej dočkat nemohli, oumysl, kterej zrovna tenkrát sem do Žamberka byl, změnití museli, a zpět k Bystřici se ještě té noci navrátili. Jistě, že nás Bůh, a náš obzvláštní oděnc, sv. Václav, chránil a zastínil! Tenkrát jich bylo, jak vůkol známo je, 1400, a měli s sebou 3 kusy. ✓

NB. Již od 12. téhož naše vojsko, to jest husaři z Grulich, utáhnouti museli, sice by je byl Prus pomalu všechny slovil. Zde, na Kyšperku, okolo Nekoře, a v Pisečné pod Žampachem se rozkvartýrovali, aniž kdy více Prajzu se postaviti takřka nesměli. Byl to patrný trest boží za jejich lidu sužování, krádež, a život právě hovadský, že se jim tak špatně vedlo; nebo na lid uherskej tak brzy česká země nezapomene!

90. (F.) Dne 17. prosince. Hned časně ráno opět Brandenburci do Grulich vpadli, uherskej lid (jenž před tím veliké a nevýslovné škody v Hrabství páchal), hledali, a když nenalezli, opět některé lidi rabovali, a poručení vydali, pokudž že by se opovážili Uhry tam trpěti, že beze vši milosti celé město vypájej.

Dne 24. prosince. Okolo půlnoci zvěděl Prajz, že by od Kyšperka nedaleko ve dvoře Šedivec řečeném varta uherská byla, ten dvůr 400 mužů Pruskejš obklopilo, a opět Uhrů 24 a 32 koní jsou dostali, a s nimi k Mitwaldu maširovali. Jakej to opět musel bejt zde v Žamberce strach, může si jedenkaždej pomyslit, poněvadž to jen na $\frac{1}{2}$ míle odtud bylo.

NB. Slovem: známost a povědomost jsme dostali nejen od osob světských, ale i z Hrabství od mužů duchovních hodnověrnejch, že Prus mimo oumysl, kterej v Bernwaldě měl, jak se svrchu znamenalo, dvakrát sem do Žamberka minil, anobř i na cestě skutečně byl, však ale vždycky jako zastrašený, zpět k Mitwaldu se navrátil, takže dobrodiní a milost ta žádnému zde ode všech se nepřipisuje, jako Bohu a našemu ochranci sv. milému Václavu, že on nás zázračně takřka až podnes chránil.

91. (F.) Dne 28. prosince. Stal se stálstand mezi obojí armádou, a povídá se silně o sv. pokoji, kteréhož Bože nebeskej račiž nám popřítí, a nás po tak velikém soužení zase potěšiti!

Tak jak žádost lidská byla, aby Bůh milostivého pokoje po tak mnohém drancování a sužování lidu popřítí ráčil, vyslyšel lkající hlasy lidské, když sv. pokoj mezi králem Pruským a královnou Rakouskou neb Českou rozhlášen jest byl, jehožto stálost popřej o Bože požívati a obzvláště na léta dlouhá prodloužiti!

Anno Domini 1746.

O tomto přítomném roce, ač Vlaši neb země jejich i také říše, kde až k podzimku i déle vojna a mnohé krveprolití trvalo, a velice

země ty skrze vojnu zakusiti musely: má i téhož roku země jak česká, Moravané i Uhři co povídati, kteréžto země po schovaném do pošvy meči jinou metlou Bůh všemohoucí jest trestal, když ukrutnou metlou od dávna neslýchaného sucha je švihal, takže od jara sotva parkrát skrze celé leto země ty sotva některou kapkou vody jest svažiti ráčil, anobř sotva dokonalejšího deštička jest nebylo od jara až ten den před sv. Václavem, kde celej den jest pršeti počalo, ale ani i ten dešť jednoho jen dne jak vyprahlejím studnicím a řekám neb potokům nic neprospěl, takže jak skrze drahotu, tak nedostatek mletí hlad a bídu náramnou trpěti jest musel, ano i toho, co v čas žní (kde od osení jarného ani své vyseté zrna domu nedostal zouplna) po hrstce nashromážděl, pro nedostatek vody a mletí větším dilem země užiti jest nemohl.

Okolo měsíce října obili již takřka jako před žněma platilo, totiž žito 1 korec malej po 5 zl., pšenice po 6 zl., hrách po 8 zl., ječmen po 5 zl., oves po 3 zl., anobř povídá se, že oves v Moravě zároveň se žitem platiti počíná.

92. (F.) Dne 16. července 1746 odkázala zdejší obyvatelka Dorota Beršíková pro zdejší chrám Páně sv. Václava jistej stříbrnej pás, aby se z něho kalich udělati dal, kterej nákladně udělanej a vnitř i zevnitř dobře pozlacenej byl, jež v Praze na Starém Městě obzvláštní zlatník zhotovil, a koštuje v sumě

Anno Domini 1747.

93. (F.) Téhož roku shlédli Bůh všemohoucí s vysosti na lid skrze drahotu hladem ztrápený, že téhož roku jednomu každému takové požehnání v zrůstu obilíčka popřáti jest ráčil, že, kde prvé žito po 5 zl., nyní dostatek pěkného po 2 zl., pšenice po 3 zl. 15 kr., ječmen po 1 zl. 24 kr., oves po 1 zl. se prodával a kupoval.

94. (F.) Toho roku byl krchov zcela zouplna i s portálem dostavenej, a vyhotovenej, jako i kazatelnice štafirována, ano i tabernakl udělanej a postavenej; co by jedno neb druhé koštovalo, počty zádušní kromě kazatelnice, patrnost toho ukazují.

Anno 1748.

95. (F.) Dne 7. března přišli sem k námi do Žamberka vyslaní z královského povolení, i též p. biskupa našeho Králohradeckého dva misaionáři z tovaryšstva Pána Ježíše, totižto Antonín Koniáš a Johann

Morávek, a byli zde 3 neděle a jeden den, kdežto byla od neděle začínající až do čtvrtka 2 předpolední a 2 popolední kázání kající, takže veliký prospěch u lidu se ukázal, obzvláště u těch, kteří prv z mládeí náležitě se nezpovídali, neb dokonce svatokrádežní zpověď vykonávali, kde za ten čas s pomocí duchovenstva v sousedstvu na 10.000 komunikantů bylo, a se spočítalo, a mne, vyjímaje ty 2 missionáře (kteří sami se stravovali, a žádného daru přijmouti nechtěli), nemálo v outřatách kouslo. Dej Bůh, aby lid ten v stálém dobrém předsevzeti podle jejich napomenutí setrval!

96. (F.) Když předešlého roku 1747 dne 5. října Boha spuštění lidé nočního času skrze okno do kaple sv. Dominika do kostela zdejšího se dostali, a nemohouce jiného co dopadnouti, umbellu z drádorové materie sv. Růžence ukradli, Pannu Marii okradli a krbaň duchovní vyloupali, kde na 100 zl. škody se pokládalo. A zbudil Bůh zase dobrodince, že materie pro tu potřebnou bratrskou umbellu darována byla, kde kasa bratrská nic více nežli na 50 zl. na porty a trápece neb kvastle jest nevynaložila, jež se stalo roku běžícího tohoto dne 15. máje.

✓ 97. (F.) Téhož roku dne 19. června po dlouhé lidu žádosti a všem možném vynasnažení duchovenstva založen jest byl ve filiálním kostele velmi sešlém a prv ode dřeva vystaveném první kámen se vši možnou slavností s bubnami a troubami pro nový kostel v Něm. Rybné pod titulem sv. Jakuba většího, apoštola, u přítomnosti tenkrát dědičného pána pana Antonína Vita, hraběte z Bubna a z Litic, správce duchovního, jenž osobně kámen ten světil a spolu zakládal, vysoce učeného a dvojí cti hodného pana Antonína Jana Nepom. Remka, pana Františka Roderockého, hejtmána a paní jeho, pana Františka Piče, purkrabího, jakož i u přítomnosti dvou pánů kaplanů Žamberských, totiž Martina Straky a Ignáciusa Soboteckého.

98. (F.) Anno 1749. Křtinští poutníci, kteří každého roku odtud do Křtin putují, složili se na nové červené korouhve, a ty koštují se vším 31 zl. 58 kr.

Dne 4. října téhož roku Rusové neb Moskované, kteří do říše na pomoc nám proti nepokojnému ustavičně Francouzovi přišli, a tam do pole se postavili, cesta jejich zbytečna; Francouz v pokoj vešel. — Téhož veš jmenovaného datum 6 kompanií do Žamberka přišlo, a zde své zimní kvartýry, jakož i vůkol v sousedstvu, po Čechách i Moravě u velikém množství se rozložili, zde však i v sousedstvu teprvé

2. Februarii pryč do své země hejbati se počali. Zde měli svého popa, jehož knězem nazývali, kterej v domě Blümlovém, co se do zámku jde, dne sobotního na způsob ustanovení židovského jejich ceremonie vykonával; křest a oddavky držival, k právě zbytečným lidu k smíchu. Pět za ten čas jejich vojáků zde umřelo, kde u žádného z nich jejich pop před skonáním nebyl, ano doložil, že tam u takovejch skonávajících neb nemocnejch potřebnej nebývá. Jak kdo z těch duší vypustil, byl od nich do naha svlečen, pod širé nebe na zem položen, věchtama po všem těle drhnutej, vodou očišťovanej, na to do truhly jako zbitejch prken položen, a na nějakejch místech ke kříži neb jiné pokloně zahraban a vložen, kde tu čest hrobu kopání a zahrabávání jen sami officírův vojenskejch čtyři jsou měli.

99. (F.) Roku 1749 veliká záповěď skrze královské patenty přišla, aby žádněj hospodářskej oficír se neopovažoval jméno nějakého hejtmána aplicirovati, nýbrž aby se mu od lidu říkalo vrchní hospodářskej ouředník neb říditel, a ne hejtman.

Anno 1749. Dne 19. července 8 svicnů cejnovejch ze Šlakenwertského cejnu pro hrubej oltář sv. Václava, jenž 76 $\frac{1}{2}$ liber vážej, jednakaždá libra počítaje za 57 kr., dáno ode mne cinařoj Janoj Šimonoj, sousedu Šlakenwertskému 40 zl. Item záduší zdejší ze své kasy 26 zl. 30 kr., a tak ty svicny v summě koštujou 66 zl. 30 kr.

100. (F.) Roku 1749 koupěna jest z peněz jistého dobrodince pro chrám Páně zdejší k hrubému oltáři lampa z cejnu Šlakenwertského, a váží okolo 8 liber, koštuje dle smlouvy 10 zl.

101. (F.) Dne 29. srpna vyhandlováno bylo 6 svicnů z cejna Šlakenwertského, které vážej 33 libry, jednakaždá libra po 39 kr., za které dělalo 21 zl. 27 kr. Poněvadž ale on z nedostatku peněz na to ujal 2 svicny polámané cejnové staré, jenž 9 liber vážily, jednakaždá libra po 20 kr., a 6 svicnů, co na hrubém oltáři bejvaly, mosaznejch, jenž vážily 38 liber, jednakaždá po 18 kr., tak mu nepřišlo než 7 zl. 3 kr. od záduší dodati.

102. (F.) Téhož roku dne 24. září přivezl truhlář Jelenskej Josef Wasserman dl dvoje dubové dvěře poboční pro kostel zdejší, koštují 24 zl. Item od okování těch dvojích dvěří dalo se zdejšímu zámečníkoj Králoj 60 zl.

Dne 21. října přivezl truhlář Jelenskej Josef Wasserman dl k pobočním dvěrím jeden šedivý fršlók, aby vítr prach v kostele nezbuzoval, koštuje samej truhlář 16 zl. 30.

103. (F.) Dne 24. září dáno řezbářoj Graefenortskému z Hrabství za řezbu tabernakula nového 180 zl. Item štafiroj Krulišskému od pozlaccování téhož 200 zl.

104. (F.) Roku ku konci běžicímu dáno zdejšímu zámečníkoj Králoj Václavoj od dvěří a oken kování ve filiálním kostele Něm. Rybné 23 zl. 45 kr.

105. (F.) Ku konci roku téhož nastalo štemplování kalendářův, karet a papíru, kde první klasa jednoho archu papíru byla za 1 zl., druhá klasa za 24 kr. a třetí za 30 kr.

106. (F.) Item duchovenstvo neb faráři museli se přiznávatí, co role, příjmu a užitku fary jejich přinášeji, neb jak vysoko kanonická porce jejich se vztahuje.

107. (F.) NB. Ecclesia Teuto-Rybnæ anno 1749, licet non complete adhuc ædificata, fuerat, cum licentia Rndissimi Consistorii benedicta erat in ipsissimo Patrocinio Seti. Jacobi Majoris, apost. seu die 25. Julii 1749.

Anno Domini 1750.

108. (F.) Dominica V. post Pente: introducta est in parochialem ecclesiam St. Venceslai via crucis per P. P. Franciscanos Glacenses cum omni solemnitate, et quælibet imago sine lista extendit se ad 20 fl. Pro conservatione harum imaginum scripto per magistratum obligavit se communitas cum certo perpetuo agro, ubi syngrapha in lista Ecclesiæ inclusa invenienda erit, prouti supra in hoc libro annotatum est.

109. (F.) Die 7. Augusti venerunt patentes regiæ quoad taxam stolæ, et ingens cleri persecutio inchoari coepit, specialiter per hujatem Officialem supremum, qui incolas in domo parochiali negotia spiritualia gerentes citius ad se direxit, et quantum stolæ pendere tenentur, satis falsas classes illis explicavit, eosque sub gravi mulcta ad non plus dandum adstrinxit, et varias alias pestilentias in clerum exercuit.

Anno 1752.

110. (F.) Die 15. Junii. Postquam prædecessores mei, curati Ziambergenses notabiles reliquias ecclesiæ parochialis St. Venceslai in quatuor partibus exstantes ex defectu authenticæ, per injuriam temporis deperditæ, semel per visitationem canonicam reprobatae pro veris et genuinis Romæ per Illustr. ac Excellentiss. Adamum comitem de

Bubna etc. allatas et approbatas et ad 50 et ultra annos in templo publicæ venerationi expositas in Reverendissimo Officio Episcopali Regiæ Hradecii demonstrassent, rursum anno 1730 cum consensu publicæ venerationi expositæ hic controversim manent. Ut itaque his major veneratio in futurum fiat, sine omni læsione et violatione erant istæ notabiles partes ex antiquis et nudis capsulis attente extractæ, et in novas capsulas seu pyramidas collocatæ. Ornamentum harum reliquiarum cum inauratione et phrigio labore constat et extendit se ad 50 fl. 48 kr.

Anno 1753.

111. (F.) Die 19. Julii inventus est e regione parochiæ, hic, ubi olim schola trivialis erat, locus, ubi in summa hoc anno siccitate humiditas mansit; hæc dum consideravi, occurentiam habui alicujus necessarii fontis, tentavi fodere, opus felicissime successit, et fons die 19. Octobris eodem anno erectus est. Ligna contribuit salutata communitas ex silva, vulgo kněžství. Constat fabrilignarius et fossiones 20 fl.

112 (F.) Eodem anno ante attacktæ listæ pro 14. imaginibus saluberrimæ viæ Crucis a variis benefactoribus comparatæ, et a qualibet tali lista aureolario 2 fl. extraditi; pia mens erga passionem Domini non cessavit benefactorum has listas in ornatum et majorem splendorem deducere, pictorem procuravit, et a qualibet simili lista per duos flor. deposuit. Constat itaque quælibet pictura cujuslibet imaginis 20 fl. in summa 280 fl., arcularius 28 fl., pictura listarum 28 fl., summa summarum 336 fl.

Anno 1754.

113. (F.) Die 7. Februarii cœpit a pictore Litomyschliensi Francisco Jeschek superior pars aræ majoris St. Venceslai inaurari, et petit ab ipsa porta 500 fl.

Deus sit motor mentium, ad opus hoc occurentium!

114. (M.) Leta 1766 dne 6. Juli přijel do města Žamberka J. M. cis. Císař Josef toho jména druhý, spolu i generálové: Lascy, Laudon, Nostitz, Kollaredo a Augšperk. Tabuli neb večeri drželi v zámku žamberském nahoře jak z gangu na vorgang se přijde, seděli takto: J. M. proti dveřím, po pravé straně Lascy, potom Laudon, pak zas na pravé straně Nostitz, pak Collaredo, a pak kníže Augšperk, to jest nejvyšší štolmistr a Dietrstein Oberst. K císařské Regim. a Službě tabulní deputirovaný byl oufad bürgermistrský města Žamberka a jídla

na tabuli nosili totiž: Bürgermistr toho času p. Václav Böhm, primátor p. Martin Špalek, ouřadní p. Václav Michalička, p. Václav Walach, p. Josef Kumpošt, p. Jan Blimel, p. Jan Toman, p. Josef Bernkopf, p. Václav Buchtel, syndikus Linhart, Martin F. Wolf, servus Karel Zdobnický.

Což se stalo za šťastného panování vysoce urozeného pána p. Antonína Víta, sv. římské říše hraběte z Bubna a Litic, dědičného a velmi milostivého pána našeho.

Direktorem toho času pan Frant. Motyčka,

purkrabí „ Frant. Schaller,

obroční „ Joannes Makuš,

polesní „ Jiří Scheda,

kancelářský „ Kaspar Böhm.

115. (M.) Leta 1810, dne 6. Octobris, jedenáctou hodinu v noci přišla nešťastná příhoda na město Žamberk; shořelo město kolem a kolem a ulice kostelní na vobouch stranách až po faru a hluboká ulice po vobouch stranách až po Jozefa Čermáka i s mlejnem, a židi na horní straně až po Mojžíše; shořelo domů 85 a masný krám. Kteréhožto pádu ráciž nás chrániti všemohoucnost božská a sv. Florian.

116. (M.) Leta páně 1833 dne 17. máje zapálilo se v domku nade mlejnem dolním v numere 6. u France Janouše, pekaře. Shořelo domů katolických 3 a židovských 7.

II. Žamberští byli pány nad několika sedláky v Slavětíně.

Ve všech účtech obecních z věku 17. a z první polovice věku 18., které se v archivu městském chovají, shledáváme, že město bralo poplatek od některých sedláků slavětínských. Tak v roce 1659 přijato od Slavětínštích 18 zl., v r. 1660 přijato 20 zl., v r. 1661 přijato 33 zl. 56 kr., v r. 1662 přijato 38 zl. 34 kr., v r. 1663 přijato 39 zl. 46 kr., v r. 1683 zase 32 zl. 18 kr., v r. 1701 pak 39 zl. 12 kr., v r. 1712 opět 24 zl.

Někteří sedláci slavětínští byli tedy Žamberku poplatní a město Žamberk bylo takoruka vrchností těchto sedláků.

Ves Slavětín leží blíže Nového Města nad Medhují.

Jak Žamberští k tomuto panství nad Slavětínskými přišli, o tom nás poučuje následující protokol, jenž roku 1548 v Novém Městě k žádosti Žamberských sepsán byl. Opis jeho chová se v pamětní knize farské.

„Extractus ex libro memorabilium civitatis Žambergensis¹⁾ de subditis in pago Slavětín.

¹⁾ Viděti z toho, že byla v Žamberce starší ještě pamětní kniha, o které však ničeho nevíme.

Svědomy ku potřebě pánům purgkermeistrům, pánům na místě obce lidí pána pana Jana z Perštejna, tu kdež náležel.

Pan purgmistr a páni městečka Žamberka, lidé poddaní Jeho Milosti pána pana Jana z Perštejna, předstoupili jsou před nás, žádaje toho na místě obce, abychom svědka podle práva a zřízení zemského přijali, kterážto osoba, učinivši závazek podle práva a zřízení zemského, takto jest svědčil, jak podepsáno stojí.

Jan Krejčí z Slavětína svědčil aneb vyznal jest, učinivši přísahu podle práva a zřízení zemského: „Tak se pamatuji, že jest byla urozená paní Konka na Liticích ještě za knížat i při dobré paměti a zdravého života, že jest poručila ty lidi, kteréž měla v Slavětíně a Roztokách, k špitálu žamberskému jim k užívání na budoucí časy, to v paměti mám, že jest to tak v pravdě, roznimajíce se na svou duši a na ten závazek, ktorej sem učinil.“ Toto svědomí jest přijato v Novém Městě Hradišti nad Methují skrze mne, Jakuba, písaře města nadepsaného; na to podle řízení zemského přisežného při přítomnosti z ouřadu osob dvou, zejména Jana Šubrt a Jiříka Velba, pečeti téhož města Nového Hradiště sem jej upečetil v outery před památkou obětování Pána Krista do chrámu. Léta 1548.“

Vidíme z toho, že nějaká paní Koňka (což jest Kunhuta) za knížat (to jest za vévod z Münsterberka) lidi své v Slavětíně a Roztokách poručila záduší žamberskému. Vrchnost novoměstská těžce to nesla, že na panství jejím jsou lidé poddaní jinam. Proto roku 1565, jak v pamětní knize farské dle opisu z Nového Města vyzdvíženého zaznamenáno jest, pan Jan ze Štumberka z Wümbenperku vydal listinu, dle které grunty Matěje Křehkého ze Slavětína při záduší žamberském zůstati mají, avšak uložil mu poplatek 28 grošů o sv. Jiří a tolikéž o sv. Havle. Musel tedy platiti i pánu novoměstskému i Žamberským.

Následující listiny z městského archivu žamberského, z nichž nejstarší vynikají velikou krásou jazykovou, vysvětlují nám, jaká vůle byla mezi slavětinskými poddanými a vrchností jejich, totiž obecním úřadem žamberským.

a) V. M. pane purkmistře a páni města Žamberka, přeji Vaším Milostem zdraví a božského požehnání za leta mnohá a prodloužená.

Vedle toho se k Vaším Milostem utíkám a pod ruku ochrannou jakožto syrá vdova hrnu, a tímto psaním sprostným nemohouc sama jiti pro tak cestu zlou, žádám, že k J. M. pánu pánu mému, k Jehož Milosti supplikuji, aby mne na též živnosti do vůle Pána Boha všemohoucího zanechatí ráčil, laskavou přimluvu učiniti ráčíte. Na onen čas, že sem řekla tak, že v též živnosti opatrovati nemohu, stalo se to pro zármutek a nedostatek zdraví mého; nyní pak zase z milosti boží zdraví lepší majíc, tak že v též živnosti pracovati zase moci budu a jì nikoliv spouštěti nemíním; Vašich Milostí poníženě žádám, že mně to ne k zlému ale dobrému, jakožto ženě mdlého smyslu, od Vašich Milostí obráceno bude. K Vaší Milosti se utíkám a Vaše Milosti žádám, že podle této mé ponížené žádosti oslyšeti neráčíte, ale vedle mne jakožto osyřelé vdovy laskavou přimluvu k J. M. pánu pánu učiniti ráčíte. Pán Bůh to Vaším Milostem svou milostí a požehnáním vynahraditi ráčí; v Jehožto ochranu Vaše Milosti poručena činím. Datum v Slavětíně, v neděli, jenž slove devítník, leta 1617.

Anna, pozůstalá vdova po neb. Janovi Zvoníkovi,
někdy sousedu slavětinským.

b) Leta 1617 v pátek po svatém Matouši Valentin Kolcz ze vsi Slavětina, stojíc osobně v radě města Žamberka nad vysokou Vorlicí, s dobrým svým rozmyslem a dobrovolně vzdal jest a moci tohoto zápisu vzdává dům svůj, k tomu jiný statek movitý i nemovitý, kterýž má aneb mítí bude, kde, a na čem anebo po komžkoli jemu by přijiti a náležeti mohl, i všecky jiné spravedlnosti své, nic ovšem nevymíňujíc, Anně, manželce své k jmění, držení a dědičnému vládnutí. Kterémužto Valentinovi nadepsaná Anna zase vzdala jest a mocí zápisu tohoto vzdává tentýž jeho dům i všecek jmenovaný statek jeho, k tomu také ještě jiný statek svůj všecek, movitý i nemovitý, právo i spravedlnosti své všecky, kteréž má, a potomně mohlaby mítí, též k jmění, držení a dědičnému vládnutí, tím vším spůsobem tak jakož on, Valentin, ji učinil, žádného práva ani další jaké spravedlnosti v tom sobě nepožítavujice, tak a na ten spůsob. Jestližeby jeho, Valentina, dřív nežli ji, Annu, Pán Bůh od smrti neuchoval, tehdy aby ona, Anna, v tom ve všem statku po něm, Valentinovi, zůstalém, v jeho i v svém byla rovna a pravá společnice s dětmi jeho, Valentina. Při tom on,

Valentin Kolcz, před panem purkmistrem, pány se ohlásil, kdyby ho Pán Bůh od smrti neuchoval, že k záduší žamberskému kostelnímu poroučí 10 kop m. Ona, Anna, též, kdyby ji Pán Bůh od smrti neuchoval, k záduší žamberskému poroučí 10 kop m. A takové peníze držitel těch statků ihned po smrti Valentina Kolcze a ji, Anny, aby odvedl. K tomu obojí strana dobrovolně své dovolení dala. Pro budoucí paměť tato smlouva v knihy k tomu zřízené jest vepsána. Stalo se před panem purkmistrem, pány města Žamberka nad vysokou Vorlicí, leta a dne svrchu psaného.

c) Vaši Milosti pane purkmistře, páni ochráncové moji milí, zdraví a jiného mnoho dobrého přeji Vaši Milosti věrně a upřímně rád.

Nemohu před Vaši Milostí tajiti, kterak jsem skrze tu sejpku sužován. Abych ji předce sejpal, i nechť to bez vůle V. M. činiti, dnešního dne od rychtáře našeho jsem do vězení dán a z něho vypuštěn nebudu, až buď k takové sejpce přivolím anebo až od V. M. v té věci opatřen budu. Za tou příčinou tohoto svého vyslaného odsílám a za to Vašich Milostí ponížně žádám, že mne v té věci laskavě ochrániti a před panem regentem Jeho Milostí pána pana Trčky, abych toho jha sprostěn býti mohl, laskavě zastati ráčíte. Nebo kdybyste neráčili práce k panu regentu vážiti, na Jeho Milost pána pana Trčku dlouho by bylo čekati, poněvadž nyní na Opočně býti neráčí a já bych také dlouho u vězení býti musil, z kteréhož mne rychtář pustiti nemíní, až ta věc k nějakému cíli a konci přijde. Cožkoliv tu pro mne poddaného V. M. učiniti ráčíte, připovídám se toho každého času poddaně volnými službami odsluhovati a za práci Vašich Milostí i útraty, kteréžby v té věci zešly, vynahraditi. Nyní V. M. Pánu Bohu poručena činím, odpovědi laskavě očekávati budu. Datum ve vsi Slavětluě, ve čtvrtek před sv. Havlem, leta 1626.

Jan Kolcz, soused slavětínský.

d) Služby své povolné s vinšováním od Pána Boha zdraví a při něm jiného všeho dobrého Vaším Opatrnostem, pane purkmistře, páni radní města Žamberka vzkazuju.

Při tom majice sobě od Vašich Opatrností předešle vzkázáno, abychom při času hromnicích již pominulých k Vám se sami osobně najítí dali, v čemž že jsme pro všeliké nemožnosti naše nemohli k tomu dostačiti, jako až posavad v pravdě to oznámiti můžeme, že jak mně, Tobiášovi Kolczovi, něco skrze zlé lidi se přihodilo v příbytku mém

skrze nějaké čáry, což zakopáno bylo, tak že jsou mi v krátkém času 2 klisny mladé tím zhynuly a já, vykopajíc takové čáry, i sám v nemoc jsem upadl a několik týhodnů jsem na nohy i ruce své sklíčen byl těžkým neduhem a až posavad ještě po mně se to vleče a mne tíží, že ledva nohy vláčím; i já také, Jakub Štěpánů, Vaším Opatrnostem pravdivou zprávu toho činím, že nemožnost má také veliká na dostavení k Vám byla, nebo majíc manželku svou velmi na zdraví nestačnou, a v ten čas tak velice těžkostí obtížena byla, že jsem již málo o dalším jejím živobyti smejšlel, a k tomu i dítky mé v nemoci zůstávali, a mezi tím i jedna samotná podruhně, jsouc prvé v mém příbytku nemocna, umřela — a tak jsem nevěděl, jak Pán Bůh se mnou i s mými dále naložiti ráci — v čemž žádáme Vašich Opatrností, že nás v tom u sebe laskavě omluvena míti a nad tím se zhoršovati neráčíte a nemohouc až posavad sami osobně k Vám jíti, nicméně svého posla schválně odsílajíc, po něm také kontribuci peněz 4 zl. odsíláme, čímž povini zůstáváme, a v tom ve všem k laskavé ochraně Vaším Opatrnostem se poručena činíme. S tím Pán Bůh rač býti s námi. Datum ve vsi Slavětíně, v první středu postní 1650.

Vaším Opatrnostem k službám možným povolní zůstáváme

Jakub Štěpánů,
Tobiáš Kolcz,
oba ze vsi Slavětína.

III. Právo útrpné.

Jako v městech jiných, tak i v Žamberce vykonával úřad městský právo útrpné, soudě dle práv městských o zločinech. Přeskoda, že t. zv. knihy smolné, v nichž pře zločincův, jich trápení, odsouzení a usmrcení zaznamenáno bylo, naprosto se ztratily, ač nejsou-li někde tajně chovány. Bylo by toho co želeti, kdyby někdo takovým podivínem byl, aby toho zatajoval, co právě na veřejnost přijíti má, bychom se o minulosti naši poučili. Některé opisy z knih smolných však zachovány jsou v archivu městském a tuto je podáváme, jeden ovšem vyjímaje, který se pro veřejnost nehodí.

Nejstarší výslovnou památku z oboru práva útrpného máme z roku 1628. Chová se totiž v archivu městském cedule řzaná, obsahující smlouvu s katem, Matějem Vratislavským, z níž jasně poznáváme, jaké povinnosti a jaké příjmy tehdá měl popravní mistr žamberský. Kat zůstával v „domě poníženém“, t. j. v rasovni; kde tato stará rasovně byla, určitě nevíme.

Po Matěji Vratislavském, jenž se stal katem v Silperce, ujal rasovni syn jeho Jan. Tento prodal rasovni roku 1644, 1. aprile židovi Vítkovi rychnovskému; načež

tento ještě téhož roku prodal Jaroslavu Vydrovi, mistru popravnímu. Pak se teprvé zase k roku 1701 připomíná mistr popravní Jan Gruber. Leta 1709 vyslány dvě osoby úřední do města Hradce Králové, aby list na právo útrpné vidimovati dali.

Potom shledáváme v pamětní knize zaznamenáno toto: „Leta 1736, dne 10. aprilis, za poručenství pána pana Jozefa, sv. řím. říše hraběte z Bubna a z Litic, ten čas nad Jeho V. H. M. pána pana Antonina Víta, sv. řím. říše hraběte z Bubna a z Litic zřízeného poručníka všech statků k panství žamberskému přináležejících povoleno jest, spravedlnost od slavné Appelaci obnoviti; což se stalo za povinnosti burgmisterské, pana Jiřího Hůlky a primátora Jiřího Martina Böhma, leta a dne svrchu psaného. Konšelé v ten čas byli: p. Václav Remek, p. Jan Ledvina, p. Jan Špalek, p. Jiřík Michalička, p. Václav Tobiška, p. Václav Zdobnický, p. Jan Kumpošt, p. Gottfried Leder, p. Frant. Krupička a p. Václav Bulíček.“ Rukou jinou k tomu však připsáno: „To písmo pravdivě nezní, poněvadž spravedlnost obnovena nejní, až teprvé v roku 1764 obnovena a justificant odpravený.“

Spravedlnost stála nad skalami k Helkovicům. V archivu městském nalezá se v účtech obecních z roku 1670 vzpomínka, že spravedlnost spravována; bylo to v měsíci srpnu. Trámy přivezeny dubové z Litic, kde z lesa spouštěny byly; pro délku cesty a těžkou práci tesařům dáno denně po 12 kr. Písku mnoho potřeba bylo. Vyžádáno od p. hraběte půl sudu piva pro zedníky; za to odvedeny 2 věrtele pšenice. Martinovi Bockymu za nové dvěře k spravedlnosti dáno 9 kr. Václavovi Beranovi, kováři (byl v nyn. č. 392), „co udělal hřeb

a nějakou prásku a hák ku popravě Pavla Snejdra“, zapláceno.

V knihách purkrechtních konečně zaznamenáno toto: „Roku 1788 šibenice z nařízení císařského kassirovány i pranýře a dne 11. novembu spravedlnost žamberská ve čtyrech sloupech zděných pozůstávající, nad Helkovici v tu stranu stojící, prodána byla Václavovi Teplému, zedníku ex Nr. 69 v dílu I., za 6 zl., kterou také toho dne rozházel a rozbořil.“

Z následujících listin čtenář živě se přesvědčí, jak se před právem žamberským vedlo.

a) (Cedule řezaná.) Leta 1628 v sobotu den památky sv. Martina, pan purkmistr a páni prodali rasovni Matějovi Vratislavskému, mistru popravnímu s tím se vším příslušenstvím, jakž ji předešle užívali, i s tím kusem roli podplatní do vůle pana purkmistra, pánů, za summu 130 kop miš.; zavdati má 30 kop. Na roky placení počne leta 1630 při sv. Václavě po 8 kopách, až do zaplacení summy nadepsané. Co se pak dotýče, na jaký způsob jest přijat, předně: J. M. pánu se platí 6 koží, koňsky 3 a hovězí 3 do roka se dávají. Onjedi na hory také má zimním časem dodávati, co potřeba. Potom jiných povinností J. M. pánu aby vybejval. Panu purkmistru, pánům každoročně ouroku o sv. Duše aby od sebe po 4 kopách odváděl, a při tom všelijakou uctivostí, jakž na něj náleží, s manželkou svou a s čeládkou panu purkmistru a pánům, též panu rychtáři a pánům starším, a summou všem sousedům aby činil, a ničeho se přes své povolání toho nedopouštěl. Co se pak dotýče zločince, co jich by kdy se vyhledalo na gruntech J. M. pána, a ti k svému ztrestání by přišli, jakoukoliv smrtí tu v obecním domě aneb jiným trestáním, to má podle prvnějšího nařízení tak se chovati, a jemu platiti, jakž v řízení zemském pod literou R. 22 poznamenáno jest, od prvního zločince 2 kopy, pak-li by jich více bylo, po 1 kopě; stravního na den po jednom ortu; od volání 5 grošů; od vzeti do palečnic . . . gr.; od vymrskání a cejchu přiložení . . . gr.; od zvonění 5 grošů z panství žamberského; ale přespolní, kdyby který pán co toho ku právu města Žamberka dodal, jak se to někdy přichází, podle jeho zasloužení má se jemu zaplatiti. A tak summa liter: jak prvotně jiní tu služebníci se taková chovali,

tak a nejináč ve všem se má chovati, k tomu ke všemu jak na mistra popravního náleží, přistupuje a v tom se tak zavázal. Stalo se v domě radním ut supra.¹⁾

b) Leta 1638, 3. dne měsíce Máji jsouc povoláno pachole Martina Smutného ze vsi Pěčina, kteráž 14 let stáří jest, v místo radní, p. Jan Suchánek²⁾ z poručení pánů doptání na ně učinil, pro kterou jest příčinu pachole Jiřika Krahulce z Pěčina zamordoval, jakž skutek patrnej před rukama se nachází. Na kterážto doptání též pachole za odpověď dalo, že sou s týmž nebožtíkem pacholetem Krahulcovým do pletek v neděli šli. přijdouce do háje, to pachole Krahulcovo vidíc na jednom smrku hnízdo veverčí, že jest tam lezlo, a vyleznouc do vrchu toho smrku, vstoupíc na nějakou malou větvičku, s ním se zlomila, a on dolů upadl a se zabil; on pak že jest od něho domů šel a pověditi nesměl, že by prej řekli, že ho zabil, a vezmouce sekeru, zase k víceru tam do toho lesa šel, a ležíc pachole pod smrskem, jeho sekerou v hlavu ťal, pravic, že chtěl zvědět, bude-li se hejbat. Dále pověděl, tou sekerou, kterou ho ťal, že jest jí otec jeho na motyku rozdělati dal, a otci svému před dvěma nedělemi pověděl, že takový nešlechtný skutek učinil, otec jeho žeby jej proto bil a mrskal. Ihned té chvíle povolán otec jeho v místo radní; oznámeno mu bylo, co teď syn jeho na něj povídá, jestli tomu tak, aby věrnou pravdu pověděl; čemuž on, berouc sobě Pána Boha za svědka, všemu, aby z té sekery motyku dělati, pardus jemu dáti měl, aneb aby mu pachole povídati mělo, zjevně patrne před týmž synem odepřel a jeho napominal, aby raději pravdu pověděl. Souc též pachole trestán slovy, proč na otce svého lživou věc mluví, řekl tak, že to proto řekl, že se bál a na posledy mluvil, souc lži stíhán: když do těch pletek spolu šli to v neděli, že se s nebožtíkem povadil, že by před tím dnem v pletkách sám býti měl, a 2 ptáky vyňal, proč mu jednoho nedal. Na to mu řečeno bylo: tehdy si jej pro ty ptáky zabil. On mlčel a více nic z něho se vyrozuměti nemohlo, a tak jen řeči plete.

Leta 1638 12. Junii jakož jest se do vězení syn Martina Smutného ze vsi Pěčina, let nemající, jménem Martin, pro své nešlechtné

¹⁾ Na téže listině kvituje psací této smlouvy splátky až do roku 1633; od roku 1634 pak jsou dále kvitovány rukou Mikuláše Čížka, až do roku 1637.

²⁾ Byl v nyn. č. 144.

skutky, dopustit se mordu nad pacholetem, synem Jiřika Krahulce z též vsi Pěčina dostal, pro kteréžto svévolné přečinění pan ouřadník všech statků žamberských nám ho ku právu podal, na jiném nejsouc, nežli co mu právo vynajde, jakožto morděře na hrdle jej dáti ztrestati. Což my, majíce to vše v svém bedlivém uvážení, poněvadž práva městská království českého nám to přinášejí, že k lidem nezletilým právem útrpným přikračovati, ani na smrt odsuzovati se nemají; že pak týž pachole let svých dospělých právních neměl, an to vše skrze p. ouřadníka J. M. pánu panu našemu milostivému přednášeno a ukázáno bylo, i také na rodičů jeho ponížené při J. M. pánu panu vyhledávání; ráčil jest J. M. pán pan témuž pacholeti hrdlo darovati, však na ten a takový způsob, jestli že by se čeho v nejmenší příčině což by předně proti přikázání božímu čelilo, a proti vrchnosti své se dopustil, tehdy aby beze všeho právního procesu mistrem popravním strestán a otec jeho aby od něho zaplatiti povinen byl, býti má. Druhé aby od dnešního dne, do dne a do roka, na pútech zůstával, z města Žamberka nikam neodcházel; tu při tomž městě almužny svaté aby žádal, a ní vyživení své měl, lotrovství všelijakého zanechal. Třetí každou neděli svatou, když se služby boží konati budou, beze všeho poručení aneb přinucení, k trdlici, počnouc od zjejtějšího dne, s tou sekerou, aby se najíti dal a postavil, ji na ramenou držel a tu stál, a po vykonání služeb božích, neb po kázání zase tuž sekeru do domu p. rychtáře městského donesl a druhou přicházející neděli aby ji zase k sobě vzal a to vždycky činil, až do svrchu psaného roku a dne. Jestližebý pak proti této vůli a poručení J. M. pána pana ouředníka, a nás purkmistra a rady města Žamberka někde něco mluvil, se vymstivati chtěl, nějakou pohrůžku činiti nám aneb Jiřikovi Krahulcovi, ano i vsi obci ve vsi Pěčině chtěl, buďto otec jeho nebo matka aneb někdo z přátel jich téhož pacholátka a to na něj aneb na ně uznáno bylo, tehdy aby je, buďto otce aneb matku jeho na zámek postavili, do komory J. M. páně 50 kop grošů českých propadli, a trestání jaké by jim právo nalezlo, to aby podstoupiti povinni byli. Stalo se za purkmistra p. Jana Jelínka¹⁾ a jiných pánů radních.

c) V knihách zápisův lidí zločinných, jinak smolných, v listu 107 nachází se Jiřika syna nebožtíka Holého ze vsi Německé Rybný vyznání v slovích níže položených těchto.

¹⁾ Byl v nyn. č. 94.

Leta 1637 18. dne Novembr. vyznání před trápením i na trápení Jiřika syna neb. Holého ze vsi Německy Rybny, po vyslyšené žalobě stoje v domě radním před pány města Žamberka, souc odprava, napomenut, vyznání učinil takové:

1. Že jest dceru šafářovu ve dvoře J. M. páně, budouc za pacholka, zlíhal.

2. Z věže, v kteréž u vězení byl, se dohly a pryč ušel.

3. Machovi v Záchlumí peřiny že ukrad, žid z Rychnova (nechtlo ho jmenovati, pravíc, že jmena jeho neví), že mu pravil, aby k němu ty peřiny přines, že je koupí; a že s ním chodíval, aby mu kupoval peřiny, jdouce žid s ním, aby ho vlci nesežrali, a v komoře peřiny byly, on že je vytahoval rukou, dva kusy naly a třetí kus velký.

4. V Slatině vdově Kotyzce máslo a jiné věci pobral a to máslo soukeníkovi do Rychnova (neumějíc ho jmenovati) proti tomu židu souc prodal a za půl zlatého dal, a k ty Kotyzce nakoukajíc oknem, kamení podkopajíc do komory vlezl.

5. Ve vsi Rovni někdy také u Martina Černého lihal, ale že s ním on nic neměl.

Týž den jsa mistrem popravním v domě kázně na žebřice pálen a stržen, tážán vyznal:

6. Na gruntech J. M. páně v Lisku v řece že jest s Jirkou Paloučkem a Janem Tomáškem, oba souc v Německy Rybny, lapávaly ryby a nějaký Jan Kacírek, tkalec, s nima že býval a manželce Vítka, v Podřezově je prodávali; dala jim za ně jednou 3 krejc. a za 4 krejc. páleného.

7. Zprávu dává, žeby mu Kacírek povídal, žeby Jíra Palouček a Morávek šaty Krystejnec v Rybny pobrati měli.

8. Potvrzuje v domě radním vyznání a praví tak, že když Machovi v Záchlumí peřiny brali, žeby žid nějaký (neumějíc ho jmenovati) za chalupou státi měl a on peřiny že bral a jednoho času s ním žid až za Solnici do vsi Broczny chodil.

9. Jednou že na luský chodil na pole Merklovsky, natrhal jich 1 věrtel, a Palouček že chodil na klasy též tam na Merklovsky.

10. Ve vsi Rovni nějakému Holečkovi že jest ukradl kolo vokovany jedno a že s ním byl Durchánek a je on nesl, a za ním až posavad že zůstává, sám pak že Jírka nenesouc nic, toliko s ním šel zase do Rybny.

11. Na Rovni za Jelením, mlátíc tam, nechťic mu sedlák zaplatiti, vzal mu kosíř a železa plužná.¹⁾

13. Pijíc jednoho času v Rychnově u Prkenného s Václavem Kolářem z Lupenice, a Jirka Špilků s nimi, chtějíc Václav Kolář odjítí, řekl mu Špilek: „když chcete odjítí, dejte rajstolar;“ a Václav Kolář řekl: „Já jich tak lehce nenabejvám jako někdo, stoje na horách.“ Vyjdouce Kolář ven, řekl: „kdybych sobě nevážil více těch dobrých lidí, pověděl bych, že na horách stává Špilek.

14. Jan, syn Huntů ve Svidni Pulici, vzal otci svému peněz 12 tolarů a něco drobnějších, a jemu, souc spolu, dal 5 tolarů.

15. Jirka Špilek pravil u Vítka v Podřezově, když mu přines Jirka ryby, Jirka Špilek řekl: Mám ručnici, že ji sobě mnoho váží, že zastřelil ptáka na dvou nohách, jenom nohama zatřepal, na vamberských lesích a pravil, že tomu půl druhého leta.

16. Kotyzce v Slatině 2 peřiny ukradl, a je v Rychnově židu prodal; dal mu za ně 15 gr.

Téhož leta 1637 19. Novembr. týž Jiřík Holej, na žebřice stržen a pálen jsa, vyznal:

17. Pijíc s Jirkou Špilků v Vamberku, u Rathouzkého, nějaký řemesník, jdouce tudy, vidouce oni jej, řekl jemu Jirka Špilků: „Má-li jaké peníze, poďme za ním, já mu je vezmu.“ Když přišli pod lesy, k tomu palouku, Jirka Špilek z ručnice střelil po něm, uhodil ho mezi plece, jej zabil; vzali od něho 3 krejc., střevíce a punčochy (pravíc, že to bylo letního času, když tráva hrubá byla a okolo poledne se to stalo). A po zabítí jeho Jirka Špilek prosil, aby na něj nepovídal, že mu koupí ručnici a dal mu 6 kr. a tak ho zatáhl.

18. V rybenským dvoře pacholek Kaška, žeby měl vzítí jeden korec ovsa, ten že prodal Václavovi Durchánkovi a když mu Durchánek odpíral, řekl Jirka, že neví, byl-li je oves.

19. Šafář Dolenský, budouc na Trundorffu za pacholka a on za pohunka, že jest dostal od mlatic z stodoly žita 2 věrtele a dal je bratru svému Janečkovi, jak na statku jest do Kunwaldu, za páleny; ti mlatici zemřeli, byli z Klášterce.

20. S Matějem Dohnálkem, když on doma ještě v Rybný byl, nebudouc ženaty, že sou haltýř vyloupali, z něho mlíka pobrali a snědli Morávkovi nebožtikovi.

¹⁾ Punkt 12 v originále vynechán.

Téhož leta 1637 21. Nov. Jirka Holej potvrzuje toho, jsa na žebříku pálen a stržen.

21. Co jest 17. Nov. na Jiřika Špilka mluvil, to i nyní jemu Jirkovi Špilkovi vřči mluví, že jest toho jistého člověka, jdouce za ním až pod lesy vambersky, zabil; jináč že není a to duši svou že pečeti chce, pravíc: „Jirko Špilku, když se v ta místa dostaneš, jináč a více mluvíti budeš.“

22. Vice vyznal, že u Jiřika Špilka, kde on byl na stáji, líhal; on jemu že chléb dával a Špilek že s ručnicí chodíval.

23. Jirka Morávek jedouce na Jelení, vzal jednomu sedláku řetěz k vozu v Suchy Rybny, vlezouc na komoru, oni pak je honili, musil ho zase vrátiti.

24. Pazourkovi z pole ukradl za 1 větel cibule a dones je k svému otci.

25. Fiankovi, souc u svého otce, vyřezal zelných hlav asi 2 větele a dones je domů k otci.

26. Krystejnce že ukradl jedny rukavice.

27. Jirka Morávků vlezl Brněnskému do světnice voknem a vzal mu ručnici a prodal ji zase Jirkovi Pazourkovi.

28. Jirka Pazourek šel s ní do Podřezova k Vitkovi a profrey-marčil ji; dali mu kratčí ručnici a přidali mu husle.

29. Na místě popravním Jiřík Špilek mluvil: „Medle Jiříku, rozpomeň se na Pána Boha, a nemluv toho.“ On jemu řekl: „Měl si se prvé rozpomenouti, jináč není, tys mne k tomu ponoukal, spoleháš ty na to, že umíš lépe mluvíti, nežli já; však ti to v Rychnově vřči mluvili, že lehce peněz dobýváš.“

A cokoliv vyznal, že jest věrná pravda. Na to že velebnou svátost přijímal a to duši svou spečetil a na tom umřel.

A jest pro své zlé skutky strestán, z města k místu popravnímu vyveden, mečem hlava státa a do hrobu zahrabán jest, 26. dne Nov., leta 1637.

d) V manualu radním města Žamberka nad Vysokou Orlicí v té při mezi Martinem Haukem, pisařem důchodním panství žamberského, Václavem Kučerou, oběma sousedy města Žamberka, jakožto plnomocniky zřizenými od slovutného a vzácného muže p. Václava Scholze-ouředníka všech panství žamberských, totiž průvody ze strany jedné — a Jiříkem Špilkem ze vsi Rovně, poddaným J. M. paní paní Gramové na zločinné vyznání zlé paměti neboha Jiřika Holého ze vsi Německy

Rybny (poddaného J. M. vysoce urozeného pana pana Jindřicha Jana z Bubna a z Litic, na Žamberce, Doudlebic, Horním Jelení, Skašově a Blatě, J. M. C. skutečného komorníka, kterýž pro své zlé skutky ku právu podán jest), učiníc potah v témž vyznání svém na téhož Jiřka Špilka, k odvodu neviný jeho ze strany druhé.

Leta a dne 26. Novembr. vyslaní od slovutného muže pana Andreasa Pezoldusa, správce statku vamberského, jsouc při skončení a stvrzení smrti zlé paměti neb. Jiřka Holého, takové vyznání na Jiřka Špilka žádali podle práva městského S. 30, rozdílu 2. k odvodu neviný Jiřka Špilka, hojemství a dalšího odkladu, — jest jim nalezeno od práva, že takového odkladu podle téhož práva městského užiti mají a jim k odvodu neviný téhož Jiřka Špilka den od práva terminován jest v pondělí nejdříve příští, to jest 30. dne měsíce Novembr. Téhož leta 1637, 30. Novembr., majíc Martin Bruncvik na místě a k ruce pana Václava Scholze, ouředníka všech panství žamberských, vstoupení v místo radní před pány města Žamberka nad Vysokou Orlicí, oč činiti jest proti Jiřikovi Špilkoví, stojíc obě strany, žádal za propuštění práva útrpného, podle seznání a stvrzení smrti zlé paměti Jiřka Holého na téhož Jiřka Špilka, potahujíc se na právo městské království českého S. 20, rozdil 1., S. 30, rozdil 1., k tomu na vyznání zlé paměti neb. Jiřka Holého, kteréž pod literou A. to sebou přináší.

Proti tomu od Jiřka Kapouna, souseda z města Rychnova, vyslaného s psaním od pana Andreasa Pezoldusa, správce statku vamberského, žádáno za přijetí psaní ku právu učiněného a za přečtení a podle toho dalšího odkladu, potahujíc se na právo městské S. 20, rozdil 2., S. 30, rozdil 2., a na nové obnovené zřízení zemské k. 23., poroučejíc se právu k spravedlivé vejpovědi. Po přečtení téhož psaní a uvážení toho všeho, co tak Jiřík Kapoun před právo přednášel, jest obojí straně nalezeno, že toho odkladu Jiřík Špilek k odvodu neviný své užiti má; jehož mu odloženo a terminován den v pondělí po sv. Lucii, 14. dne Decembr., leta přítomného 1637.

Leta 1637, 14. Decembr., stojíc obě strany v místě radním, Jiřík Kapoun žádal za přečtení odkladu od práva Jiřikovi Špilkoví učiněného. Po přečtení téhož odkladu, maje nevinu Jiřka Špilka tu přítomného odvozovati, když svědkové publikováni býti měli, od plnomocníků pana Václava Scholze, ouředníka všech panství žamberských ohlášení takové učiněno: Pokudž Jiřík Kapoun plnomocenství od J. M. paní paní Gramové aneb od správce panství vamberského nesložil, že takoví svědkové k publi-

kování přijíti nemají; podávajíc to právu k uvážení podle starého zřízení zemského X. 25. Proti tomu od Jiříka Kapouna mluveno, poněvadž obviněný Jiřík Špilek sám osobně tu přítomen jest, že se mu vidí, nevyměřujíc v tom právu, že takoví svědkové k publikování přijíti mají, poroučejíc se právu k rozeznání spravedlivému. Načež od práva obojí straně nalezeno, že Jiřík Kapoun, chce-li aby ti svědkové k publikování přijíti mohli, jest plnomocenství povinen ku právu složiti. Po učiněném vejnosu od práva Jiřík Kapoun žádal dalšího odkladu. Jest jim odložen až do čtvrtku po památce svatých tří králův, leta 1638.

Leta 1638, ve čtvrtek po památce sv. tří králův, majíc vstoupení obě strany v místo radní, od Jiříka Kapouna promluveno, že žádá za přijetí a přečtení ku právu plnomocenství od pana Andreasa Pezoldusa, správce statku vamberského, kteráž plnomocenství přijato a přečteno jest.

Plnomocníci pana Václava Scholze, ouředníka všech statků žamberských ohlášení učinili, že tomu plnomocenství místo dávají.

Po přečtení pak téhož plnomocenství Jiřík Kapoun jakožto plnomocník žádal k začátku pře a odvodu nevinu Jiříka Špilka, kterouž 14. Decembr. 1637 učinil, svědků za publikování; kterýžto začátek pře v těchto slovích vyznamenán jest:

Vaše Milosti, slovutné a mnohé vzácné poctivosti, pane purkmistře, páni radní tohoto města Žamberka nad Vysokou Orlicí! Vedle odkladu Jiříka Špilka, poddaného J. M. paní paní Gramové z Gramu, před Vašimi Milostmi přednáším v příčině zlé paměti zločinné vyznání Jiříka Holého ze vsi Něm. Rybny, potahu na mne, Jiříka Špilka, učiněného, majíce sobě z takového zločinného vyznání k odvodu nevinu své vejpis vydaný a hojemství právního poživše k odvodu nevinu své, jaké průvody jest otec můj spolu s Jiříkem Kapounem, sousedem města Rychnova zříditi dal, kterejž před V. M. Jiřík Špilek podává a za přijetí a otevření žádá.

Svědomy

ku potřebě Jiříka Špilka, ze vsi Rovně na odvod nevinu jeho proti zločinnému vyznání Jiříka Holého ze vsi Něm. Rybny, tu kdež je otevřítí a slyšeti náleží. Svědkové nížepsaní učinivše přísahu vedle práva a zřízení zemského v přítomnosti přísahy dvou konšelův, Jana Tatejova a Martina Suchánka, svědčil každě obzvláště jakž níže psáno stojí.

Pavel (fezník), soused a spolu radní města Vamberka, vysvědčil: „Tobu jsem povědom, jsouce při trápení Jiřika Holého ze vsi Něm. Rybný, nejprvé že seznal, že Jiřík Špilek pod vamberskými lesy na palouce po levé straně z ručnice jednoho člověka zabil a od něho že 3 krejc. vzal a jemu 6 krejc. dal, aby na něj nepovídal, a že mu koupí ručnici; a když byl v tom napomínán od pana Václava Turka, souseda a spolu radního města Žamberka, proč jest to mluvil prvé a lhal na Jiřika Špilka o tu krádež ve vsi Slatině z stran těch koláčův u Kotyzky, kterouž on sám, přiznávajíc se tu k ní, učinil; item mluvil na Jiřika Špilka, žeby měl na Žďářích jednoho zabiti, a když ptán byl, byl-li je při tom, pravil, že nebyl ani že neviděl, než že o tom od lidí slyšel rozprávěti; a když se ho p. Václav Turek ptal, od kterých to lidé slyšel, pravil, že to rozprávěli, že tam hlavu našli; a jsouce ptán, kdo je to rozprávěl, řekl, že oni, a nejmenoval žádného; více ptán byl „kdo je pak to mluvil?“ řekl: „lidé,“ „kteří pak lidé?“ dotazován byl, řekl, že oni; když více ptán byl, proč jest to mluvil, když neviděl, odpověděl, že to z bolesti mluvil. Ihned k němu p. Václav Turek mluvil: „Hle, lháři, stihals mne včera, zeť jsem lhářů nadával a jsi lhář; já jsem se Tebe neptal na lež, než na pravdu.“ A víceji vidí mi se zbytečně svědčiti, nebo vejpis z knih černých města Žamberka o tom šleji sebou to přináší.“

Anna, Adama Dvorského, souseda města Vamberka, svědčila takto: „To jsem slyšela mluvit od svého manžela, Adama Dvorského, když přišel z Žamberka, že rozprávěl o tom zločinci, Jiřikovi Holém, že on, týž zločinec, znal se na trápení na Jiřika Špilka, že na ty louce pod lesy vamberskými Jira Špilek člověka z ručnice zabil a od něho 3 kr. vzal; item jsem slyšela od svého manžela rozprávěti, že ten zločinec mluvil také na Jiřika Špilka, žeby měl na Žďářích jednoho zabiti a že, když ptán byl, byl-li je při tom, že on zas pravil, že nebyl ani že neviděl, než že o tom od lidí slyšel, že to rozprávěli, že tam hlavu našli a že, souce tázan, kdo je to rozprávěl, že on řekl, že oni, nejmenujíc žádného; ano i také v tom že prej když byl napomínán týž zločinec, proč jest to prvé mluvil a lhal na Jiřika Špilka o tu krádež ve vsi Slatině z strany koláčů, kteréž on sám přiznávajíc se tu k nim pokrad, že odpověděl, že to z bolesti mluvil, při čemž že tu prej k němu mluveno bylo od jednoho pana spoluradního města Žamberka: „Hle, lháři, stihals mne, zeť jsem lhářů nadával; a jsi

lhář; my jsme se Tě neptali na lež, než na pravdu.“ Víc se nepamatuji.“

Matěj Černej, soused ve vsi Rovni, svědčil: „Toho jsem povědom, když jsem byl při trápení Jiřika Holého, že jest on na Jiřika Špilka tu přítomného mluvil, že na Žďářích stává a lidi bijívá; a když se ho ptali, byl-li je on při tom, a on řekl, že nebyl, než že to od lidí slyšel; a když se ho ptali, od kterých to lidi slyšel, řekl dvakráte, že oni; v tom jest mu od pana Turka mluveno bylo: „Lháři, však jsi mi včera jináče mluvil“; a on řekl, že to z bolesti mluvil. Víc nepamatuji.“

Martin Plavců, soused ze vsi Rovně, svědčil takto: „že když jest byl vyslán a dožádán od Jana Špilka, souseda svého, aby práci vážil do vsi Lupenice k Václavovi Kolářovi na doptání, zná-li se k tomu týž Václav Kolář, co na jeho syna Jiru Jiřík Holej na trápení mluvil, že jest týž Václav Kolář toto za odpověď dal, že v městě Rychnově, když byl na truňku u Prkeného, že mu Jiřík Špilek řekl, aby dal rejstolar na dopíjenou a on mu zase že řekl: „Máš-li jej, můžeš jej dáti; já ho nemám; jsou nyníčky peníze pracny“, to pod žertem mluvě a oumyslu svého o něm, Jiříkovi Špilkoví, k ničemu zlému neobracuje. Víc nevím.“

Martin Bucháček, soused v týž vsi Rovni, svědčil takto: „že když jest byl vyslán a dožádán od Jana Špilka, souseda svého, aby práci vážil do vsi Lupenice k Václavovi Kolářovi na doptání, zná-li se k tomu týž Václav Kolář, co na jeho syna Jiřika Jiřík Holej z Německé Rybny na trápení mluvil, že jest týž Václav Kolář to za odpověď dal, že když byli v Rychnově u Prkených na truňku a chodíc on po světnici, že mu řekl Jirka Špilků: „Co chodíš? Když chceš jíti, dej nám rejstolar na dopíjenou, můžeš jíti.“ Tehdy že on mu zase řekl: „Máš-li jej, můžeš sobě dáti; já ho nemám; nebo vo peníze těžko jest.“ A to že dobrým oumyslem řekl, na to nemysle, aby z toho mělo co pojití. A více nevím.“

Jan Krekar, jinak Rathouzský, v městě Vamberku, svědčil: „Toho jsem povědom a v paměti mé pozůstává, že ke mně do rathouzu vamberského jednoho času Jiří Špilek s Jiříkem Holého z Německy Rybny, přijměním Opilý, ve dne přišli, a tu spolu u mne v domě radním vamberským do noci pili a potom ode mne zase časem nočním spolu odešli, a za službu, kterou sme jim prokázali, poděkovali; a mimo to jednou

přijít ke mně víceji nepamatuji, aby jak živi u mne toliko jednou spolu byli. Víc nevím.“

Dorota, Jana Krekara, jinak Rathouzkýho vamberského manželka, svědčila: „Toho sem povědoma a v paměti mé pozůstává, že ke mně do rathouzu vamberského jednoho času Jiřík Špilek s Jiříkem Holého z Německy Rybny, přijmením Opilý, ve dne přišli a tu spolu u mne v domě radním vamberským do noci pili, a potom ode mne zase časem nočním spolu odešli a za službu, kterouž sme jim prokázali, poděkovali a mimo to jednou přijít ke mně víceji nepamatuji, aby jak živi u mne toliko jednou spolu byli. Víc nevím.“

Šimon Šimáček, obyvatel ve vsi Rovni svědčil: „Toho sem povědom, že Jiřík Špilek z dobrých rodičů posel, a nikdy sem o něm, což by jeho cti anebo k ztracení hrdla jeho ke škodě býti jmělo, neslyšel, aby se čeho dopustiti (znajíc jej z dětinství jeho) jměl. O něm nic zlého nevím; také o žádném těle mrtvém, aby kde nalezeno na vamberských lesích bylo, jsem neslyšel. Víc nevím.“

Matěj Maňas, soused ve vsi Rovni, svědčil: „Toho jsem povědom, že Jiřík Špilek z dobrých rodičů na svět posel a o něm se prvé nikdy (kromě tohoto, oč činiti má nyní) nic zlého neslyšelo, aby se čeho zlého dopustiti jměl; a ani o žádném těle mrtvém, aby se na lesích vamberských najíti mělo, sem neslyšel. Víc nevím.“

Václav Hlavatej, soused ze vsi Rovně, svědčil: „Toho sem povědom, že Jiřík Špilek z dobrých a poctivých rodičů na svět posel, a aby on se čeho zlého kdy dopustiti jměl, o tom sem jakživ neslyšel; o něm nevím než všecko dobro. Už nevím co jiného.“

Jan Šafránek, soused ze vsi Rovně svědčil: „Toho sem povědom, že Jiřík Špilek z dobrých a poctivých rodičů (jež znám) posel a ani nikdy při žádnym právě aby o jaké mordy, anebo o zlodějství, aneb oč zlého činiti měl, o tom nic nevím. Jinšího svědomí, abych jak jinak vydati měl, nevím.“

Toto svědomí přijato v městě Starém Vamberku nad Zdobnicí v rathouze skrze mne, Adama Dvorského, pisaře radního, k tomu podle práva a zřízení zemského přísedního; kteréž tak řádně přijavši, je sem zapečetil pečeti téhož města Vamberka. Stalo se 11. dne měsíce Decembr., leta páně 1637. Dáno od zapsání každého svědka po 2 gr. č., servusovi od obeslání po 1 gr. č. a svědkům každému od čtvrti míle po $\frac{1}{2}$ gr. č.

Leta 1638, dne 13. Aprilis, podle jistého odkladu maje oboje strana vstoupení v místo radní, podle snešení obojí strany tíž svědkové zase k publikování a přečtení při témž právě města Žamberka přišli. Po přečtení týchž svědků plnomocníci pana Václava Scholze, ouředníka všech statků žamberských skrze přítele svého dali ku právu promlouvati slovy těmito:

„Vaše Milosti, pane purkmistře a páni radní tohoto města Žamberka nad Vysokou Orlicí, ráčili jste nyní doslejšchati z těchto průvodů od Jiříka Špilka k odvodu neviný jeho před V. M. publikovaných, že nijakž k tomu zločinnému vyznání neb zlé paměti Jiříka Holého, aby za jaký odvod Jiříkovi Špilkově stačiti mohli, ničeho toho se nenachází, poněvadž právo městské S. 30, rozdil 1. na tom světle a patrně pravi, že vyznání zločinců smrti a duši jejich teprvé se tvrdí, jináč za věci konečné a jisté pokládati se nemohou; poněvadž pak tehdy neb. zlé paměti Jiřík Holej, co jest při trápení a po trápení a dále majíc konec života svého bráti, u přítomnosti velikého počtu lidu na Jiříka Špilka mluvil a potom svou duši spečetil, za dostatečný průvod vedle téhož práva městského S. 30, rozdílu 1. postačiti má. Tak jakož o tom obšírně svědomí Pavla (řezníka), souseda v městě Starém Vamberku, byvší při tom trápení životně, co od neb. zlé paměti Jiříka Holého slyšel, že Jiřík Špilek jednoho člověka pod vamberkými lesy na palouce zabil a od něho jen toliko 3 kr. vzal a potom zatáhnouc jej do lesa téhož zlé paměti Jiříka Holého, aby na něj nepovídal, že mu ručnici koupí, prosil a žádal; což podobně svědomí Anny, manželky Adama Dvorského, souseda v městě Starém Vamberku, že jest tomu tak a nejinak, že to od manžela svého slyšela, se potvrzuje a za pravdu pokládá. Ačpakkoli Jiřík Špilek o to se jest vynasnažil, že k odvodu neviný své některé sousedy ze vsi Rovně při právě města Vamberka zavedl, z nich se světle a patrně poznati může, že oč jest Jiříkovi Špilkově při tomto poctivém právě činiti, tak že ta věc s něho se snímá, a on nimi že se očišťuje a tu věc s sebe skládá, — toho se z týchž svědomí sousedů roveňských, aby Jiřík Špilek tím hříchem vinen nebyl, ničeho nenachází. Ačpakkoli že o jeho na svět téhož Jiříka Špilka dobrých rodičů splození něco mluví, ale však aby se toho skutku dopustiti neměl, o tom žádnéj nic nepraví. A tak tedy Jiřík Špilek, poněvadž se tu dotejče práva městského M. 23. poctivosti a hrdla, povinnosti jeho bylo, vedle téhož práva tak se Jiřík Špilek zachovati, aby dostatečně, světle a patrně odvod

nevinu své odvedl a ukázal; toho se ničeho od Jiřka Špilka nestalo. Jako téměř za spaní a nebo potmě ten jeho odvod se nachází. Ačpakkoli že Jan Krekar, jinak Rathouzký, s manželkou svou v svých svědomích o tom něco praví, žeby prej někdy jednoho času Jiřík Špilek s neb. zlé paměti Jiříkem Holého, přijdouce k němu opilí, u něho až do noci že sou seděli a potom že se nepamatuje, aby kdy více u něho bejtí měli; tím své svědomí zavírajíce, ty všechny věci jako v pochybnosti zanechávají a zůstávají. Právo městské B. 39 nám světle, patrně praví, že v přech hlavních a na hrdlo se vztahujících průvodů mají býti světlí, patrní a dostateční, takže ne jako v pochybnosti anebo potmě, ale za dostatek při právě postačovati mají; takže právo městské B. 66 nám to jako před oči stavi, že svědků nepořádných o jiném, než pře vzešla, svědčících, veliký počet nemá býti šetrin. A tak tehdy majíce Jiřík Špilek vedle téhož neb. zlé paměti Jiřika Holého jeho zločinného vyznání aspoň vedle práva městského B. 65 tak se zachovati, a že tím hříchem vinen není, to od sebe dostatečně odvésti; toho se od něho ničeho nestalo; takže na něj spravedlivě právo městské N. 31, rozdíl 1. a 3. jaká pokuta na takového připadá, tíž právo nás světle a patrně poučuje, takže netoliko podle práva městského N. 29 za mordéře ten se počítá, kterýž by koho z ručnice bez příčiny hodné postřelil anebo postřeliti chtěje, z ručnice k němu nalože kohoutek na prachovnu spustil a zapálil, by pak toho, komuž tak směřil, nezabil; neb v nešlechternostech netoliko skutkové vykonání, ale zlý oumysl, by pak k vykonání nepřišel, právy se trescí. Pročež tehdy V. M. pane purkmistře a páni radní města tohoto Žamberka nad Vysokou Orlicí, páni plnomocníci od slovutného vzácného muže, pana Václava Scholze, jakožto pana ouředníka všech statků panství žamberského k této rozepři nařízení V. M. za to žádají, že cožtukoli před V. M. jakožto právo proti Jiříkovi Špilkově předkládají, že v to ráčíte bedlivě vhlídnouti a těch všech circumstancí, punktů a klauzulí povážiti a povážíce toho všeho, vedle práva spravedlivou vejповěď na to učiniti, cele a dokonale V. M. se důvěřuji.“ Actum 13. Aprilis, leta 1638.

Proti tomu od plnomocníka Jiřka Špilka přítomného domluveno:

„Slovutné a mnohé vzácné poctivosti Vaše Milosti pane purkmistře a páni radní města tohoto Žamberka nad Vysokou Orlicí! Z těchto patrných a dostatečných průvodů na odvod mne, Jiřika Špilka, vedených, patrně vyrozuměti ráčíte, jakož svědomí Pavla Daničkova,

jinak řezníka, souseda a osoby radní města Starého Vamberka nad Zdobnicí, též Anny, manželky Adama Dvorského, k tomu Matěje Černého ze vsi Rovně, z jejich svědomí se nachází, že, byvši při trápení zlé paměti Jiříka Holého ze vsi Německy Rybny, že jest řeči pletl, jednak mluvil, že sem já, Jiřík Špilek, s ním kradl a hned zase tomu odepřel a že to z bolesti mluvil, kterýmžto spleteným řečem jeho se věřití nemůže a nemá. Víceji z svědomí Martina Plavcova a Martina Bucháčka patrné jest, že, souce vyslani k Václavovi Kolářovi do vsi Lupenice, jakožto k Soukupovi, kterýmž se zlé paměti Jiřík Holej zastíral, čemuž tomu světle a patrně, jakožto zjevné nepravdě týž Václav Kolář odepřel, tak jakožto svědomí patrné jest. Item svědomí Jana Rathouzkého a Doroty, manželky jeho, proti spletenému vyznání zlé paměti Jiříka Holého dostatečné jest, že přijdouce k tomu Janovi Krekarovi, jinak Rathouzkému, dobrým oumyslem, s týmž Jiříkem Holého zlé paměti jak sme přišli okolo poledne a odtud až na večer že sme od něho nikam neodcházel a nikdy víceji že sme spolu u něho nebyli. K dotvrzení týchž průvodů Šimon Šimáček, Matěj Maňas, Václav Hlavatý a Jan Šafránek, osoby starožitné a na svých poctivostech dobře zachovaly, na odvod mne, Jiříka Špilka, neviny mé dostatečné jest, jedno: že sem z dobrých poctivých rodičů pošel; druhé: že sem se nikdy ničehož, což by mé cti anebo k ztracení hrdla býti mělo, sem se nedopustil a až posavad nedopouštím, jak při žádným právem žádní potahové na mne nebyli, ani sem o ně činiti neměl; též nikdá žádný člověk na podlesi vamberskym nalezen zabítý nebyl, kterážto svědkové pořádně vedle punktů, všickni pod hroznými závazky — lid městský stojíce a sedlský klečíce — položice též dva prsty nad božím umučením, pod hroznými závazky vysvědčili, kterážto svědomí vedle práva království českého, poněvadž se tudy lidské spravedlivosti vyhledávají, B. 40, též B. 65, item B. 66, rozdlilu 2. za dostatečná býti mají, poněvadž ne pro strany ale za příčinou soudců lidské spravedlivosti skrze průvody se vyhledávají a na vysvědčení dobrých poctivých lidí všeckna podstata právní záležitosti, jakž o tom B. 37, rozdlilu 1. obsírněji položeno jest. Pročež V. M. výborně to znáti, nad řádem a právem z přirozené povinnosti ruku ochrannou držeti že ráčíte a vhlídnouti práva království tohoto českého, jako v S. 19, v S. 20, rozdlilu 2. a 3., že se takovému zločinnému vyznání věřití nemá a vedle práva městského S. 30, rozdlilu 2. proti mým patrným odvodům že zachován budu, — předně Pánu Bohu a potom V. M. se důvěřuji a budu oče-

kávati spravedlivé vejповědi, s vejhradou vrchního práva; s tím zavíruje V. M. Pánu Bohu v ochranu i sám sebe poručena činím.“ Actum 13. Aprilis, leta 1638.

A tak oboje strany poroučejí se k spravedlivému rozeznání, vejповědi spravedlivé očekávati budou.

Tu my, purkmistr a rada města Žamberka nad Vysokou Orlicí, slyševše žalobu, odpor, svědky a co k tomu dále mluveno, čteno a vedeno bylo; vhlídnouce v práva městská království českého i v akta té pře; majice to vše v svém bedlivém uvážení, takto vypovídáme: Poněvadž Jiřík Špilek podle uvolení svého neviný své proti těmúz vyznání zločinnému zlé paměti neb. Jiříka Holého, na kteréžto jeho vyznání týž Jiřík Holej zlé paměti velebnou svátost přijímal, potom duši svou to spečetil a na tom umřel, dostatečně, an se z týchž svědků jeho, Jiříka Špilka, k odvodu neviný jeho vedených, aby tím hříchem vinen býti neměl, vyhledati nemůže, neodvedl: z té příčiny dává se Martinovi Haukovi, písaři a Václavovi Kučerovi, jakožto plnomocníkům pana Václava Scholze, ouředníka všech panství žamberských (an obnovené zřízení zemské T. 21, též G. 29 patrně to sebou přináší, aby takové mordy, lehkomyšlně vykonání k trestání přicházeli) za právo, a právo útrpné, jakožto na psance nevyvedeného, na téhož Jiříka Špilka podle práva městského, zřízení zemského; avšak s vejhradou vrchního práva se propouští. Actum v radě v pondělí po sv. Marku, jinak 26. dne měsíce Aprilis, leta 1638, za purkmistra p. Jiříka Straky, primatora p. Václava Stěbetky i jiných konšelů roku tohoto.

Leta 1638, 26. Aprilis, maje oboje strana vstoupení v místo radní k slyšení vejповědi, žádali za přečtení vejповědi, k čemu se odklad od práva učinil. Po přečtení též vejповědi Jiřík Kapoun jakožto plnomocník k zastávání Jiříka Špilka, žádal vejpisu té vejповědi a právního hojemství, berouc sobě na rozmyšlenou do 2 neděl pořád zběhlých, podle práva městského 5. a 6.¹⁾

e) O následující ortel smrti se s námi sdělil p. V. Mazura:

„Im Rahmen undt von wegen der Röm. Kayf. auch zu Hungarn undt Boheimb Königl. May.: Unfers allergnädigsten Herrns, haben dero Präfibent undt Rätthe, So über denen Appellation ob dem königl. Prager Schloß sitzen, Miß Zhnen von dem Hoch- undt Wohlgebohrnen Franz

¹⁾ Skutečně Kapoun appelloval; avšak jak věc vypadla, zaznamenáno není.

Adam Graffen von Bubna und Vitig, auf Senfftenberg, Daudleb, Gellonj, Blattaun undt Weymanowiz, der Röm. Kayf. May. Geheimben Rath undt Cammerern Wegen deß zu Senfftenberg in puncto Latrocinii Verhaftten Jonas Haud, undt Jeremias Kubiczek eine Criminal Frag neßß Gewießen Gerichtl. Außsagen Uberschidet und darinnen was Rechtsens sein möchte, umb bescheidt undt belehrung gebetten worden. Nach Erseh- undt genugsamer Erwegung derselben, So bey Ihnen verblieben, Sich dahin Entschloßen, woferne die sachen Eingebrachtermaßen sich verhalten, So wären obgedachte Jonas Haud undt Jeremias Kubiczek Ihreß Schmehren Verbrechenß Halben, Anderen zum abschey undt beßßspiel Erstlich biß auf die Gerichtsstatt zu schleiffen, allborten dem Jeremias Kubiczek die Rechte Handt abzuhaue undt mit dem Schwerdt, den Jonas Haud aber mit dem Radt von oben herab vom leben zum Todt hienzu- richten, Sodann beeden Körper inß Rath zu schlechten, undt in die lufft aufzusteden. Von Rechts wegen. Zu Urkundt dieß briefßs besigelt mit dem hierzu verordneten Kayf. undt Rön. Secret Insiegel, der geben ist ob dem Rönig. Prager Schloß den Sechsten Monathtag Martii Nach Christi Unßers lieben Herrn Geburth in Sechtzehen Hundert, Acht und Neünzigsten Jahr."

J. J. Weingarte.

f) My purkmistr a rada města Žamberka nad Vysokou Orlicí, z jistého poručení J. M. hr. pána pána našeho milostivého a nařízení J. M. pana hejtmána nám představeného k dotazování se Václava Herdy zůstávající u vězení, pro vyzvězení jisté pravdy, s dostatečným od nás jeho napomenutím a přísňm k pravdě nucením byl, jakož věc náležitá, s přísností vekvapiti a nejprvy gruntovně se na všechno vyptati náleži, dávajíc se v moc J. M. hraběci a J. M. hrabince, jakožto vrchnosti své milostivé se oddává a pod zatracením duše své k tomu se přiznává:

Leta 1644, dne 6. měsíce Augusti, Václav Herda, stoje před právem v plné radě v městě Žamberce, dobrovolně vyznání učinil, totiž:

Václav Herda vyznal, že jest byl jednoho času v roce tomto 1644, některou neděli před sv. Janem, nechťice pamatovati se, kdy by to bylo, šrejbtýš J. M. páně v tašštubě a on maje klíček nějaký, kterýž o jednom zubě byl a od pážete německého J. M. paní paní hrabinky z Vrbna v kostele u Kapucínů nalezenej, jemu sem řekl, aby mně jej dal, že se k mý truhličce trefi, za nějž sem mu 3 kr. dal, a ten klíček k tomu šrejbtýši sem přitřefoval, ním sem jej od-

mekl, ale tenkrát z něho žádných peněz sem nevzal, a ta truhlička má, kterou sem též tím klíčkem odmykal, jest v holubníku ve Vídni schována.

2. Práví, že po některém čase pokoj J. M. páně, budouce J. M. pán pán při dvoře a J. M. paní paní v domě, nožem odmekl (kterýžto nůž že by v truhlici jeho ve Vídni býti měl), a šrejbtýš J. M. páně týmž klíčkem odmekl a z něho drobných peněz, učinic to ponejprvé, vzal 2 zl. 30 kr.

3. Odmykajíc sobě pokoj J. M. páně po třikráte a to pokaždy nožem, odmeknouc šrejbtýš tím klíčkem, z něho drobných peněz po třikrát vzal 7 zl.

4. Když J. M. pán pan hrabě do Polaka jeti měl, jsouce při dvoře, opěty sem pokoj nožem odmekl a ze šrejbtýše 7 dukátů vzal, což činí 21 zl.

5. Přijedouc J. M. pán pan hrabě z Polska, podobně odmeknouc sobě pokoj nožem, do šrejbtýše šel a z něho klíček od almárky vzal a z té almárky 6 širokých tolarů vzal, činí 9 zl.

6. Majíce týž Václav Herda pryč odjeti, se přiznal, že jest do pokoje J. M. pana hraběte, budouce při dvoře, pokoj sobě nožem odmekl a ze šrejbtýše 35 dukátů vzal, ale uhonic jej Adam rejtknecht, jemu 27 dukátů dal a 8 dukátů z nich utratil, činí 24 zl.

7. Při témž odjezdu mém jdouce ještě do pokoje ptákům jisti dávat, a odpočívajice J. M. pán a J. M. paní paní ještě v pokoji, na stole řetízek zlatý při J. M. paní paní věcech ležal, sem takový řetízek sebou, J. M. paní náležející, vzal a ukradl.

8. Adamovi Starému sem jeden dukát dal, tou příčinou, že mne na istrment hráti učil, ale abych mu měl pověděti, od koho sem ho dostal, aneb kde jej vzal, to jemu sem nepověděl.

9. Aby který z čeládky J. M. pána pána o takové krádeži mé věděti měl, a já že bych se kterému svěřil, toho sem neučinil, a se v tom žádnému nesvěřil, ižli Haugkwicz mně několikráte říkal, že čeládka mezi sebou rozpráví, kde pak peníze беру, že tak utrácím, a já sem mu na to řekl, „kde oni berou?“

10. Jedouc pak pryč z Vídne s pážetem J. M. paní paní hrabinky z Vrba a druhým pážetem J. M. paní paní hrabinky z Tychempachu, ten sem klíček, kterým sem týž šrejbtýš J. M. pána pána odmykal a peníze z něho bral, do Dunaje hodil, a pážeti J. M. paní paní hrabinky z Tychempachu sem se svěřil, že sem s ním šrejbtýš

J. M. páně odmykal. — A tím první předstoupení před právo a seznání své zavřel.

Dne 5. měsíce Augusti Václav Herda, souc po druhé před právo přiveden, na napomenutí právní toto vyznání učinil:

11. Že sem při těch 6. rajstolařích, které sem z almárky vzal a do pokoje nožem se loupal, ze šrejbyše z té truhličky 5 dukátů vzal, činí 15 zl.

12. Více se přiznávám, že asi před půl letem z truhličky, která v šrejbyši byla, odmeknouc pokoj J. M. páně sobě nožem a šrejbyš tím klíčkem, 15 dukátů vzal, činí 45 zl.

13. Asi po čtvrt letě opěty sem z té truhličky, která byla v šrejbyši, 6 dukátů, odmeknouc nožem pokoj a klíčkem šrejbyš, vzal, činí 18 zl.

A tím druhé vyznání své zavřel.

Dne 9. měsíce Augusti Václav Herda, souce po třetí před právo přiveden, na napomenutí právní toto vyznání učinil:

14. Vyznal, že oumysl jeho byl, k Aušpurku jeti a tam koně ty, které vypůjčl, Vidni prodati a mezi vojáky buď J. M. Císaře anebo nepřátelsky se dáti.

15. Tím klíčkem, kterým sem šrejbyš odmykal, od pážete J. M. pani hrabinky z Vrbna nalezenej v kostele u Kapucianů byl, jeho sem nepiloval, ani opravovati žádnému nedal.

16. Cedulku, rukou svou psanou, skládám a na to k svy duši přijímám, že jináče není, než tak, jak sem právu seznání učinil.

Kterážto cedulka slovo od slova takto psána jest a J. M. hrabčí do Vidně odeslána, totiž:

Okolo sv. Martina, měsíce Novembris, leta 1643

1. vzal sem nejprve 15 dukátů,
2. podruhy sem vzal 6 „
item více sem vzal 2 zl. 30 kr.,
3. potom po třikráte na groších sem vzal 7 zl.,
4. když J. M. pán měl do Polska jeti 7 dukátů,
5. když z Polska přijel, vzal sem 5 „
6. více 6 tolarů,
7. když sem měl pryč jeti 35 dukátů,
z nich navráčeno 27 dukátů,
zlatý řetizek, ale ten ještě taky navráčen.

g) 13. Junii. 1. Jan Uhlíř k tomu se zná, že s tou osobou, od něho sprzněnou, námluvu učinil, že jí na vychování toho dítěte chce pomoc učiniti, a nemaje odkud jí čímž pokojiti, že nemá naváděti.

2. Aby ji tu jistou osobu (k tomu) měl, aby to dítě zamordovala, toho že ji jakživ nemluvil, světle odpírá, právo to vynachází, že takové osobě na cti zmařilé věřeno býti nemůže.

3. A za druhé aby pancharta pryč zahnatí měla, ji aby radu dával, o níž on že nic neví, a co by za osobu být měla, nic neví a tomu odpírá od sebe.

4. Když byl do šatlavy dán, k tomu se zná, že v pútech byl, ale za kládou aby býti měl, tomu odpírá, nežli že v řetězu, který u klády byl, přimčen byl a vezmouc třísku, do zámku strčil a zámek odmekl a z šatlavy, nebudouc zavřena, tou děrou jak ve dveřích jest, zbudouc pout, řetěz že u dveří složil a pryč odešel.

5. Aby jaké obili primasovi Brandyskymu bráti měl, tomu odpírá, nýbrž se zná, že jednoho času ovsu 2 věrt. z stodoly vzal a dobytku jeho ovčímu, nechťic na ně nic dávati, týž oves zase dal.

Kteroužto zprávu, od téhož Jana syna neb. Uhlíře plně radě přijavše, panu hejtmanu ji přednášíme, upečetíc ji podáváme.

Actum 13. Junii, leta 1650.

Paměti žamberské.

Vydávaji

Dr. Eduard Albert,

c. k. dvorní rada a ř. v. professor
vysokého učení vídeňského.

P. Karel Chotovský,

biskupský vikariátní sekretář a
farář žamberský.

Sešit II.

Ve Vidni.

Nákladem vlastním.

IV. Purkrecht.

Jedním z nejdůležitějších výkonů obecního úřadu bylo vedení knih purkrechtních, t. j. gruntovních.

Shledává se při c. k. okresním soudě žamberském kniha purkrechtní, založená roku 1636 rukou písaře obecního Mikuláše Cízka a z většího dílu překrásnou rukou jeho napsaná; viděti jest, že přepisováno z knihy starší.

Jeť pak začátek purkrechtních knih tento:

„Leta 1636, dne 2. augusti, tato registra, jenž slove purkrechtní sirotků města Žamberka nad Vysokou Orlicí, přišla jsou k obnovení a přepsání za vysoce urozeného pána p. Jindřicha Jana z Bubna a z Litic p. t., pana Václava Scholze, ouředníka všech panství žamberských, a za zprávy hospodáře města pana Jiříka Havlíčka, toho času primasa, pana Víta Poslouchala, mající na sobě ouřad purkmistrský, a jiných pánů radních, jmenovitě p. Václava Turka, p. Jana Suchánka, p. Václava Stěbetky, p. Václava Beneše, p. Samuele Kohouta, p. Jiříka Straky, p. Jana Jelínka, p. Martina Fogta, p. Kryštofa Růže a p. Jana Březiny. — Ciníc to pro dobry sirotčí, nepochybujte vzítí od všemohoucího Pána Boha věčny odplaty. Jsou přepsány od Mikuláše Cízka, toho času písaře radního města Žamberka; totum ut supra.

Chceš-li mezi lidmi dobré slovo míti,
Hleď se každému upřímně, věrně a přívětivě zachovati;
Nebo upřímnost a přívětivost
Pokládá se u lidí za velikou ctnost.“

Připsáno později:

„Leta 1671, dne 15. novembris, tato registra za vysoce urozeného pána p. Frant. Adama, sv. ř. ř. hraběte z Bubna a z Litic, a za zprávy hospodáře města pana Martina Noska, toho času primasa, pana Jana Krále, mající na sobě ouřad purkmistrovský a jiných pánů radních, jmenovitě p. Václava Burše, p. Jana Březiny, p. Jana Kociána, p. Matěje Stejskala, p. Václava Balousa, p. Matěje Ješiny, p. Václava Beršíka, p. Arnošta Mergansa, p. Jana Hybnera, p. Martina Matouška, — písaře radního Hendricha Mergansa, — toho času rychtáře městskyho p. Václava Šubrtu, z starších obecních p. Jiříka Lauryna, kterež tuto knihu převazoval, p. Václava Remka, p. Martina Zacha, p. Jana mladšího Vrby — činíc to pro dobro syrotčí“ (atd. jak nahoře).*)

V knihách purkrechtních zapsány všecky usedlosti a všecky prodeje i koupě a vůbec změny v držebnostech nastalé; i dluhy tu vkládány. Jak důstojně si při tom vedeno, o tom dává důkaz vložení toto:

A. Fol. XXIII. „Leta 1627, v neděli po památce sv. panny Kateřiny, uroz. a stat. rytíř pan Jan nejst. z Bubna na Žamberce, jakožto mocný otcovský poručník nad statkem nápadním žamberským, od urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše z Bubna, na onen čas na Přestavcích, Liticích a Žamberce, kšaftem jeho na list mocný J. M. K. slavné a svatě paměti císaře Ferdinanda prvního učiněným a v desky zemské království českého vloženým, nařízený, — ráčil jest se před

*) Tento purkrecht naznačujeme písmenem A. a folia jeho pišeme latinsky. Pokračování jeho jest tak zvaný manuál, ježž naznačujeme písmenem B. Pokračování další znaменуeme písmenem C.

námi purkmistrem a konšely města Žamberka nad Vysokou Vorlicí sám osobně ústy svými přiznati, že k tomu povolovati ráčí, aby níže psaný zápis dlužní, dobrovolně od Jiříka Březiny, souseda v městě Žamberce a Zuzany, manželky jeho, urozené paní Anně z Bubnova, rozené Bořkovně Dohalské z Dohalic a na Žamberce, dědicům a budoucím J. M. paní svědčící a na summu dluhu pravého a spravedlivého 1000 kop mlš. na jisté termíny té summy placení učiněný a se vzta-
hující, poněvadž týž dluh i také zápis s jistým vědomím a povolením pána se stal a děje, do knih městských našich vepsán a z něho J. M. paní manželce J. M., paní své nejmilejší, vejpis pod pečeti naší městskou vydán byl, jakž týž zápis dlužní dobrovolný jich manželův, to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá.“

„Téhož leta a dne J. M. paní Anna z Bubnova, rozená Bořkovna Dohalská z Dohalic a na Žamberce, ráčila jest se před námi svrchu dotčenými purkmistrem a konšely města Žamberka sama osobně přiznati, nemohouc sama osobně pro veliký nedostatek zdraví svého do domu a místa radního v městě Žamberce k přiznání osobnému a oustnímu k níže psanému zápisu dlužnímu dobrovolnému, od Jiříka Březiny a Zuzany, manželky jeho na summu dluhu pravého a spravedlivého 1000 kop mlš. na jisté termíny placení té summy J. M. paní, dědicům a budoucím paní svědčícího, se postaviti, že k tomu na místě svém urozeného pana Nykodema Vostarka z Vacetina a Martina Haugka, pisaře důchodního panství žamberského za plnomocné poručníky k vyřízení té vši věci činí a nařizuje, a to k zisku i k ztrátě podle práva; kterýžto níže psaný zápis, majíce my purkmistr a konšelé v městě Žamberce před sebe v plné radě od svrchu psaných pánův plnomocných poručníkův na místě urozené paní Anny z Bubnova u přítomnosti téhož Jiříka Březiny a Zuzany, manželky jeho, přednešený, jej jsme před oběma stranami přečísti dali a po přečtení jeho na přiznání osobně oustní a dobrovolně k témuž zápisu, jak od Jiříka Březiny a Zuzany, manželky jeho, tak plnomocných pánův poručníkův na místě a k ruce J. M. paní učiněného, týž zápis jsme do knih našich městských, jenž slovou od starodávna purkrechtní, slovo od slova takto vepsati dali:

Leta 1627, v pondělí po památce sv. Kateřiny, to jest 29. dne měsíce novembr., Jiřík Březina, soused v městě Žamberku, spolu s Zuzanou, manželkou svou, stojí sami osobně v radě před panem purkmistrem a konšely toho města Žamberka, dobrovolně ústy svými vlastními přiznali jsou se a tím zápisem přiznávají, že jsou oni obadva

manželé rukou společní a nerozdílnou dlužní urozené paní Anně z Bubnova, rozené Bořkovně Dohalské z Dohalic a na Žamberce, dědicům a budoucím J. M. paní i tomu každému, kdožbykoliv sobě od nich anebo jednoho z nich tento zápis a summu dluhu v něm zapsanou pořádně dány a postoupeny měl, věřitelům svým dluhu pravého a spravedlivého za omastek, totiž máslo slané, do tůň naložené a sejry od J. M. paní na onen čas ze statku lipchavského v letu páně 1624 při památce sv. Jiří vzatého, jmenovitě 1000 kop míš. peněz dobrých stříbrných a v království tomto českým vůbec berných, kteroužto summu dluhu majíce nadepsané paní věřitelkyni před třemi lety podle zapsání předěšlého dānu a zaplacenū mīti, toho se až posavad nestalo, pročez nyní tímto zápisem z počátku psanī manželé připověděli jsou a připovídají i bezelstně slibují rukou společní a nerozdílnou jeden od druhého se v ničemž při zaplacenī téhož dluhu nedělice, nadepsanou summu dluhu těch 1000 kop míš. na tyto níže psané jistě termíny věřitelům svým anebo jednomu z nich dāti a zaplatiti, totiž*) — — — — —

Pakliby oni manželé buďto tomu prvnímu aneb kterémukoliv svrchu psaných termínův až do posledního zadosti neučinili a ani od věřitelů svých anebo jednoho z nich dalšího přiročí k zaplacenī té summy dluhu přidāného sobě neměli: tehdy dali jsou a moci zápisu tohoto dávají týž manželé týmž věřitelům svým anebo jednomu z nich tu plnou moc a právo, aby se mohli a moci měli anebo jeden z nich mohl a moci měl, buďto pro tu celou summu 1000 kop míš. (an by žádný termín dān a vyplněn nebyl) aneb po vyplnění kterého z termínův pro pozůstávající kterýkoliv termín, až do posledního v statek jich nadepsaných manželův všecken a všelijaký, mohovitý a nemohovitý, na čem by tenkoliv záležel, a jakýmkoliv jmenem jmenován, kde a za kýmkoliv uptán a vyhledán býti mohl — právem uvéstí, jeho se ujiti, jej buďto tak dlouho, dokudž by jim anebo jednomu z nich summa dluhu povinnā zcela a zouplna dāna a zaplacenā nebyla, držeti, užívati aneb summou, komužby se koliv jim aneb jednomu z nich dobře vidělo, líbilo a zdālo až do dosažení summy nevyplněné prodati. Proti čemuž oni manželé, dědicové a budoucí jich, žádný jiný právem jich v ničemž se, což by rozum lidský vymysleti mohl, na odpor postavovati moci a práva mīti nemají a nebudou. A kdyby pak i co toho proti tomuto dobrovolnému zapsānī svému před sebe vzali anebo vziti chtěli, tehdy nemá jim to

*) Zevrubně udānī termínův tu vynecháváme.

před žádnou vrchností ani právem postačiti; nebo se takých všech a všelijakých obran tímto zapsáním dobrovolně odřekli a odřikají.

Jestližby pak Pánbůh všemohoucí dříveji vyjiti buďto všech anebo kteréhokoliv z nadepsaných termínů placení té summy dluhů, buďto je obadva, anebo kteréhokoliv z nich manželův prostředkem smrti časné z tohoto světa povolati ráčil, tehdy zavazují se tímto zápisem, jeden, kterýkoliv z nich manželův živo pozůstávající, jakož též dědicové a budoucí jich, i ten každý, kdožbykoliv statku a jmění po nich manželích, na čemkoliv zůstalého v držení a užívání vešel, jeho se ujal, nim vládl, aby tomuto zapsání jich ve všem neproměnitelně zadosti učiniti a touž summu dluhu věřitelům svým, nebo jednomu z nich zaplatiti povini byli, a to pod pokutou nahoře psanou.“*)

Jak bohatý pramen zpráv rozličných tu v purkrechtě se shledává, o tom i následující příklady poučují. Stojtež tu především dáta, týkající se nynější radnice, t. j. domu, kde c. k. úřady jsou.

A. Fol. LXIV. Nejstarší zápis o nynější radnici je z roku 1619: „Leta 1619, v pondělí po neděli Invocavit, prodali p. purkmistr a páni grunt po neb. Janu Provazníkovi s tím se vším příslušenstvím Pankráci Svolodovi za 70 kop míš. Přidává se: stůl, jarmarka, hrnec měděný v kamnech, motyka, voštěp, kolečko, lopata, vidli k peci.“

Z dalších zápisů vychází, že původní stavení bylo docela ze dřeva, se stodolou, zahrádkou zadní, t. zv. komorní a zahrádkou přední do rynku, též obecní. V předu stálo stavení větší, v zadu výměnkářské. K původnímu stavení patřilo jen kousek role obecní v Hájkův předním s paloukem, a dědicům od obce najatý. Grunt ten třikrát vyhořel. Roku 1643 od Švédů; načež jej Václav Haugk mnohem nákladněji než předešle vystavěl. Když nešťastným pádem ve středu po sv. Duše roku 1709 opět vyhořel, byl od Jana Jiřího Kesslera znovu s nákladem 780 zl. důkladně a „k pohodlnému obývání“ vystavěn roku 1710—1711. Po třetí vyhořel při velikém ohni roku 1810.

Některé ze zápisů těchto podáváme.

A. Fol. LXIV. „Leta 1653, dne 12. januarii, Kryštof Bidrma prodal grunt svůj s tím se vším příslušenstvím, jakož ho sám v užívání měl, při přítomnosti purkmistra a konšelův města Žamberka nad Vysokou Orlicí Václavovi Haugkovi za summu 70 kop míš. beze všeho závdavku. Že

*) Manželé Brezinovi seděli na usedlosti nyn. č. 63.

pak týž stavení rovně všeckno, jako i jiné domy, k vypálení dokonce přišlo, na vyzdvižení zaseji toho stavení prodávající Kryštof Bidrma kupujícimu jest z svých peněz, kterýchž na témž gruntě položených a na roky vyplacených jměl, něco slevil a ostatkem náležitě spokojen jest, jakož i Kateřina, vdova neb. Provazníka, co ji tu bráti svědčilo, slevující něco na vyzdvižení téhož stavení kupujícimu z své spravedlnosti, co na témž gruntě se jí vynacházelo, ostatním jest náležitě spokojena a doplacena, takže již na tom gruntu žádnému nic víceji svědčiti nebude a nemá. Poněvadž pak Václav Haugk ten grunt mnohem nákladněji než předešle byl, vystavěti dal a na něj mnoho vynaložil, kdyby týž grunt zase k prodeji přijíti jměl, na čem by se kupující s prodávajícím snésti mohl, při tom se zanechává.“

„Leta 1693, dne 23. decembris, koupila Františka Helena Weslova grunt od Václava Antonína Švancara, který předešle toliko za 81 zl. 40 kr. býval a jsouce nyní mnohem nákladněji nežli na onen čas vystavený a příležitostně k bydlení opatřený i s kouskem role a palouku, v předním Hájku ležícího, za summu peněz hotových 160 zl. rejn., kterýžto grunt ona kupující, pokudžby jej prodávající aueb nápadníci jeho budoucně koupiti nechtěli, komukoliv a začkoliv prodati může dle své vůle, a ten, který by takový grunt a při něm ty dvě role za hotové peníze koupiti chtěl, má předeck k té koupí jmíti.“

Zároveň při tom koupila paní Weslova i kus role svobodné, nazvané „Ovčar“, ve výměře 8 jiter 62 □° i s pastvinou k němu patřící ve výměře 1039 □°. Měla 5 dcer, z nichž Emerencie provdána za Jana Jiřího Kesslera, hraběcího komorníka. Tito manželé dali po požáru roku 1709 dům znova vystavěti, a sice z většího dílu od kamene; v té podobě se spatřuje dům na starém obraze zámeckém z roku 1712. Náklad na stavbu vedený obnášel 780 zl., takže cena domu samého vystoupila na 940 zl. — Leta 1743 koupil grunt i s pozemky Tomáš Hybner, leta 1770 Martin Špalek, primátor, leta 1788 Jozefa Chládkova, choť hospodářského ředitele (za 2000 zl.), leta 1792 Antonín Špulák (za 3500 zl.), leta 1803 František Skalický a leta 1810 Martin a Terezie Ševčíkova (za 10.000 zl. v bankocetlích). Tu stavení vyhofelo roku 1810. Spáleniště prodali manželé Ševčíkovi obci žamberské, která tu vystavěla nynější radnici. Zápis zní takto*):

„Leta páně 1814, dne 24. octobris, s povolením slavného úřadu vrchnostenského, ddo. 20. Mjna 1814, Nr. exh. 423 p., koupil před-

*) Viz knihu gruntovní žamb. I. Fol. 86.

stavený ouřadu, resp. representanti, s vůlí a žádostí sousedstva, ddo. 18. octobris 1814, Nr. exh. 172, dům v městě Žamberce pod Nr. 13 starým a 116 novým i s tou k němu patřící zahradou pod Nr. top. 27, ve výměře per 140 □° obnášející, od pánův manželův Martin a Terezie Ševčíkových, se vším tím právem a příslušenstvím, jak jej prodávající manželé užívali neb lépe užívat mohli, pro dům radní i školu pro obec žamberskou k dědičnému, na vždy trvajícím užívání a žádné právo sobě na témž domě více nezanechávají, za summu tržní mezi sebou dobrovolně smluvenou per 4000 zl. W. W., na kteroužto tržní cenu na místě 200 zl. na žádost prodávajících manželův kousek od vody strhaného drnu, co někdy tak zvaná rychtářská louka bývala, od strany obce prodávajícím se přidalo, avšak s tou vejmkou, že oni od dne téhož přenechání do důchodu obecního jmenem nájmu každoročně 1 zl. rejnaský mimo cis. kr. daní a lifruňků povini platiti budou. Naproti těmž prodávající manželé, též i z ohledu školy, přidali jednu a půl pece vápna hašeného, kámen, který nalámaný mají, plsek na hromadě, 126 kusů prken rozličného druhu a otesaných trámů 6 kusů. Když tehdy cena oněch materialí k stavení, jež přidané jsou, se od tržní summy odtáhne s 200 zl., pozůstává tržní cena toliko na 3800 zl. rejnaských. Na kterouž tržní cenu k rukoum prodávajících pánů manželů Martin a Terezie Ševčíkových v hotovosti od strany obce složeno bylo 2032 zl. W. W., které se zde také od prodávajícího v nejlepším způsobu práva kvitirují a téhož koupeného domu právní odevzdání činí a se dále svolili, že ještě oných pozůstalých dlužných 1768 zl. obci do roka proti placení šprocentnímu úroku čekati budou. Když tak obě strany spokojeny jsouce, tehdy na stvrzení a zachování toho všeho se nejen obě strany podepsaly atd. atd.

Jenž se stalo při ouřadě města Žamberka nad Orlicí Vysokou roku a dne švrchu psaného. *)

Franc Adam Michálek, Terezie Ševčíková, Martin Ševčík,
dožádaný svědek. spoluprodávající. spolusplnomocněný

Franc Hübner, soused. manžel Terezie, své
Wencl Hübner, soused. manželky, prodávající.

Petr Roja,
představený.

Jozef Folkmer,

Jozef Křechký,
jakožto zást. pce celého
sousedstva.

Antonín Zdobnický, ouřadní.

Anton Toman, ouřadní.

*) Dům manželů Ševčíkových, takto koupený, nebyl dokonce vystavěný, anobrž byly jen čtyři hlavní zdi vyhnány. (Archiv žamb.)

O bývalé radnici, která stávala na místě č. 88, bohužel nemáme zpráv mnohých; nevedlat se v purkrechtě, poněvadž byla stále v rukou obce. Teprve po ohni roku 1810 usnešeno se vystavěti radnici jinde, tu, kde nyní stojí. Proto nalézáme v knihách gruntovních o staré radnici jedinou tuto poznámku:

C. Fol. 341. „Leta 1814, dne 12. decembris, při třetí licitaci, v domě pana představeného Petra Roje veřejně odbyvané, koupil Franc Adam Michálek místo pohořelé, co před pádem ohně městský rathaus stával, číslo 59/I, nové 88, se zahradou per 350 □^o od obce města Žamberka, jakožto nejvíce podávající za 1502 zl. Franc Adam Michálek dům ten znovu vystavěl a dle úředního právního odhadu z 4. ledna 1817 vyšacován byl na 7507 zl. 9 kr. a zahrada na 390 zl., celkem tedy na 7897 zl. 9 kr.“*)

Nyní následují data o domě panském. Zajímavost jest v nejstarším zápise, jaké svršky se tu přidaly. Z listu hraběte Ant. Víta z Bubna zase viděti, jakých výhod panský šenkýř míval.

*) V knize t. zv. kožené (v úřadě listovním) vepsány jsou některé pronájmy staré radnice. Nejstarší z nich je z roku 1795 a zní: Die Senftenberger Stadtgemeinde vermiethet das Rathhaus sub Nr. 59, ersten Theil, und zwar: „unteren und oberen Stod (ausgenommen der großen Rathstuben, allmo der Schullehrer die Kinder in Lesen, Schreiben, Rechenkunst, Musit und andere nöthige Wissenschaften unterrichten wird), dann die Kuchel, Gemölb, Keller und Holzkammer dem kais. kön. Tabaksverleger Jenzl.“ I později najímali radnici ti, kteří měli prodej tabáku. — V účtech obecních z roku 1670 shledává se, že schůzky obecní se děly v horní světnici v domě panském, „poněvadž pan rytmistr v domě radním přebýval“. Před tím tu bydlela Kateřina Špalkova a od ní koupeno „lože pod nebesy“ zelené, které obec dříve pro důstojníky, v radnici bydlící, vypůjčovala. — Když město roku 1810 vyhořelo, shořelo z radnice jen poschodí horní; přízemek (totiž „do rynku se nacházející světnička, kuchyň, kvelb a sklep“) pronajato Františku Sokolovi „dle žádosti sousedstva pro jejich časem malé posezení jak v pivě, páleným, kromě vína.“

A. Fol. VI. „Leta 1613, ve čtvrtek po památce stětí sv. Jana, prodán grunt po neb. Janovi Doudlebském Janovi Matouškovi za summu 300 kop míš. Zavdati má 100 kop míš. a to takto: Aby sobě porazil, co na stavení naložil 40 kop a hotových aby položil 60 kop. Placení počne o soudě přístím po 8 kop. míš.

Přidáno ječmena setého po 1 korec, hrachu po 1 věrtel, ovsa setého po 6¹/₂ korců, prase 1, hrnec měděný v kamnách, stoly 4, štoky 2, koutnice v světnici, almaru, stolic 5, truhlu k mouce a druhou pro ovoce, rohy jelení a srni 5, plech přední a zadní, motyku, lopatu, kolečko, vidli k hnoji 3 a k peci 1, pánev k rybám vaření, voštěp 1, ručnice 1, tesák 1. Jan Matoušek zavdavek položil všechn, 60 kop.“

B. Fol. 5. „Já Antonín Vít, svatě římské říše hrabě z Bubna a Lític, dědičný pán fideicommiss. panství Žamberka, Doudleb, Jeleního a Blata též allodialního statku Vejvanovic, Jejich císa. král. Majestatsností komorník atd., známó činím tímto mocí mou vrchnostenskou propůjčeným zápisem neb kontraktem, že jsem panský dům v městě Žamberku, sub Nr. 112/I stojící, dole od kamena, vzhůru však od dřeva vystavený, se vším příslušenstvím a případnostmi jak vnitř tak zevnitř, které jak k šenku a počtění lidív počestných, tak domovnímu vychování, též i dobytka potřebných, od starodávna k tému panskému domu přivtěleno a užíváno bylo s rolmi a lukama, pod 24 korců malé míry vorny role a tři vozy sena, též loukou „Jehlice“ nazvanou, která prv ke dvoru žamberskému vždy se klidila, mému poddanému Antonínovi Špulákovi z Kyšperka, na poníženou žádost jeho za summu Jedentisic a dvě sta zlatých rejnsk. hotovejch peněz za pravej jeho a na budoucí časy dědičnost, však ale k žádnému ztenčení aneb zkáze, anobrž vždy v dobrém stavu na jeho vlastní náklad zachovati, prodati ráčil, takže on a budoucí jeho toho všeho do své a jejich vlastní vůle pokojně užívati, se vším dle libosti disponirovati a kšaftovati, neb komukoliv zachovalému (však ale s povolením milost. vrchnosti, protože jedenkaždý jeho dědic neb nápadník, a kterýkoliv nový kupec, čehož však já i pro budoucí mé předeek sobě zanechávám, nový trh neb kontrakt od kanceláře žamberského bráti musejí) krom odprodávání a odcizování od té hospody předjmenovaných rolí a luk, které při něm vždy zůstat musejí, prodati moci bude.

1. Naproti čemuž jeho povinnost bude, chvalitebný a bohabojný život vésti, své domácí, též jinší přítomný lid s dobrým bohumilým příkladem předcházeti, neděl a svátečního dne před a mezi mši svatou

neb v čas služeb Božích žádné ožralce v hospodě netrpěti, anobrž takové Boha spustlé lidi, by snad tou příčinou služby Boží nezameškali, každého času přidržeti neopomine.

2. Povinovaný nájem s padesáti zlatýma ročně, pročež po 12 zl. 30 kr. čtvrtletně, do důchodu mého žamberského, též vyměřenej musikalní impost a jiné budoucně v nově repartirované bejt mohoucí cis. král. daně do kasy kontribučenky v dobrém a berní minci dle své povinnosti platiti a skládati musí.

3. Pro lepší zvelebení jak panského tak svého užitku, dobrým pivem, které z panského žamberského pivovaru bráti povinen bude, tak páleným, jakož i všelikou lidskou a koňskou potravou na ten a takový způsob vždy zaopatřen býti má, aby proti slušné zaplatě, však jednomu každému hostu v tom zadost učiniti a skrze ochotné posloužení vrchnostenský užitek zvelebovati mohl; z té příčiny

4. jemu. panskodomskému šenkýřovi, za dva sudy piva v důchodu mém žamberském restirovati povoluje s tím ostrým doložením, aby vejsadu těch dvou sudův překročiti a takový rest v důchodu mém zvejšovati se neopovážil.

5. On, nadřečený držitel panského domu, by od důchodního aneb od kohokoliv jiného, od ouřadu vrchnoředitelského k visitirování deputirovaného, bez piva aneb kořalky natrefen byl, aneb pivo sfašované míti by seznal, při každého toho dopadení do důchodu mého 2 kopy míš. na místě pokuty složiti povinnen bude; mimo toho

6. se zakazuje na jeden každý vyšenkovaný sud piva skrze obyčejně 4 měsíce, totiž maj, juni, juli a august po 1 pintě, skrze ostatních ale 8 měsíců po 2 pintách páleného od panského páleníka žamberského v obyčejné ceně bráti a šenkovati;

7. pak mimo předepsaného celoročního nájmu peněžitého, tak jak od starodávna obyčej jest, každoročně 2 korce ovsa hrubé míry na špejchar panský náležitě odvésti neopomine; kdežto

8. proti tomu pro lepší příčinlivost a vyhledávání užitku mého, ze všeho na tej hospodě vyšenkovaného piva, vždycky stý sud piva jemu se pasíruje, a k jeho vlastnímu užitku bez zaplacení do důchodu mého zanechává; též naděje jsouce, že v tom také svůj užitek pozorovati bude a tak více piva vyšenkovat se vynasnaží, aby jak do letního času pivo ve sklepě nekysalo, alébrž vždy v své dobré podstatě zachované býti mohlo, tak tehdy z té příčiny při témž panském domě se vynacházející lednice každoročně zimního času s potřebným ledem

skrze robotní dovezení, jak až dosaváde bylo, se zaopatří, tak se tuto obmezení činí, že jemu samotnému všechny v Žamberku se vyskytnout mohoucí svadební muziky a veselosti jedině do panského domu, a do žádného jiného šenkovního domu připadat mají, poněvadž pak

9. onen panský dům při vrchu něco chatrný jest, a správu potřebovat bude, pročez se kupujícímu Antonínu Špulákovi šedesáte kmenů stěnových a šedesáte krovových z mých panských lesů s přivezením robotou milostivě přidává, poněvadž napotom on kupující již správu svým vlastním nákladem védsti musí.

10. Když na pozornosti a bedlivosti jednoho hospodáře mnoho záleží, pročez on, panskodomskej, pod přísným odpovídáním se zavazuje, na oheň a světlo obzvláště v maštalicích, chlěvích a stájích, dobré zření míti a v té případnosti pozoru nešetřiti, neboť za všechno státi musí a k nabrání všech skrze jeho neopatrnost se vyskytnouti mohoucích škod potažen bude. Ostatně

11. jakékoliv podezřelé lidi neb tuláky přechovávati, s nimi srozumění míti aneb od svých domácích podezřelé věci přijímati a jakýmkoliv způsobem v podezřelost se dávati, jemu na nejvejš zapovídám, pokudžby takového něco býti seznal, bez nejmenšího odkladu to v patřičném místě přednésti a přetrhnout neopomine.

12. Posledně zavázán bude milostivé vrchnosti a jejím představeným hospodářským ouřadníkům, nejenom všechnu povinou čest dáti, ale i také ve všem poslušnost zachovati.

Na potvrzení toho jsem se svou vlastní rukou podepsal a mou přirozenou hraběcí pečeť vědomě přitisknouti dal.

Jenž se stalo v zámku mém žamberském, dne 16. novembris, leta 1784.

Anton Graf von Bubna und Lititz.“*)

*) Dům panský stojí na místě dvou domů, jichž trhy zapisovány ve starém purkrechtě (A.) sub fol. VI. a VII. Oba shořely od Švédů. Pak poznamenáno: „Na tom gruntě dům J. V. Hr. Mil. vystaven jest.“ Dále shledáváme v purkrechtu B., že tu byli potom za sebou: Jachim Buňk, Martin Meyer, Antonín Viktorýn, vdova Viktorýnka, Václav Štampaský (1725), Jan Kumpošt (1731), Ignác Janeba (1738), Antonín Špulák (1784), jehož trh právě uveden jest. Špulák prodal roku 1794 Jozefu Sokolovi, potud nájemníkovi panského domu v Častolovicích. — Jak ze Sedláčkových „hradů a zámků“ víme, mluvilo se už v druhé polovici věku 16. o panském domě v Žamberku; kde tento bývalý

Následující trh je zajímavý ohledem k některým udáním topografickým a k vůli darování pana Karla z Potenštejna z roku 1574.

A. Fol. XX. „Leta 1635, v neděli družebnou, jinak 18. martii, stala se smlouva a trh celý dokonaly před přítomností slovútné opatrnosti pana purkmistra a pánuv města Žamberka nad Vysokou Orlicí, mezi mnou, Martinem Haugkem, s jedné — a Matějem Vodstrčilem, oba sousedy při městě Žamberce se strany druhé, a to taková, že jest Matěj Vodstrčil Martinovi Haugkovi, dědicům a budoucím jeho kus roli pod Hájkem, kteráž někdy držiteli toho gruntu, Jiříkovi Hubálkovi, od někdy urozeného pána pana Karla z Pottenštejna a na Žamberce, držitele těch gruntů, poddanému svému za jeho službu darovaná a postoupená byla, v kterémžto postoupení a té roli dání tato klausula slovo od slova napsána takto stojí, aby on, Jiřík Hubálek, mohl a moc měl takový kus roli prodati, dáti, zastaviti, s tím jako svým vlastním učiniti, bez překážky mé, dědicův a budoucích mých, jakž tož dání a postoupení pod pečeti jeho i podpisem ruky vlastní, kteréhož datum na Žamberce v sobotu před sv. Václavem leta Páně 1574, plněji svědčí a to vše v sobě zavírá.

A poněvadž týž Matěj Vodstrčil, jakožto držitel toho gruntu, jsouce držitelem té roli, pro velikou obtížnost svou s dobrým svým rozmyslem a svobodnou vůlí, nemaje kde kontribuci a jiných poplatků bráti, takový kus roli, totiž od louky, kterouž drží nyní Václav Turek, až po rybník Kyšperský u Dluhoňovic a vedle rybníku až k cestě, která od Mostík jde k Žamberku, Martinovi Haugkovi, dědicům a budoucím jeho, bez všelijakých závad od gruntu svého za summu, tak jakž on ji při gruntu svém položenou má, za 100 kop miš. jest prodal a poněvadž se ta roli na roky od Martina Haugka platiti nebude, nýbrž ihned v jednom roce zcela a zouplna zaplácena býti má, tehdy on, Matyáš Vodstrčil, prodávající, ulevuje z té summy 30 kop miš.,

panský dům stával, říci nelze; na půdě nynějšího domu panského, jenž povstal z usedlostí dvou, byli nejstaršími držiteli, a sice sub fol. VI. Jan Doudlebský před rokem 1613 a sub fol. VII. Jan starý Běhounek, řezník, před rokem 1619. Na začátku věku 17. tedy na místě tomto jistě panského domu nebylo, až teprv po vpádu švédském tu nový panský dům vystavěn, jenž roku 1810 vyhořel.

za níž přijíti a dáti má 70 kop míš. A tak týž Matěj Vodstrčil bude povinen, ten kus roli, jakž v registrách purkrechtních zaznamenán jest, při gruntě svém do vyjití té summy doplaceti. Co se pak platu z téhož kusu roli, kteréžto vrchnosti a držiteli panství žamberského vycházeti má, dotýče, takový plat Martin Haugk, dědicové jeho a držitelé svrchu psané roli, totiž při každém sv. Jiřím a sv. Havle po 15 gr. a 2 d. a jednou v roce jeden korec ovsa a jednu slepici povinen bude na časy budoucí, pokudžby touž roli držel, dávati a odvozovati bez odpornosti všelijaké. Za kteroužto kus roli on, Martin Haugk, jemu, Matějovi Vodstrčilovi, peníze těch svrchu psaných 70 kop míš. při sv. Václavě dáti a zaplatiti jest se uvolil, však s tou při tom znamenitou vejminkou, zanechávajíc sobě toho Martin Haugk, ano i dědicům a budoucím svým v moci své, aby on aneb oni, kdyby se jemukoli libilo a zdálo, touž roli buď prodati aneb zastaviti mohl a moc měli, bez překážky jednoho každého člověka a držitele gruntu Martina Haugka, a jak po zavření této smlouvy, mezi nimi učiněné, on, Matěj Vodstrčil, témuž Martinovi Haugkovi, dědicům a budoucím jeho takové roli — při přítomnosti osob dožádaných — postupuje, meze vykazuje, a sobě na též roli žádného práva dědicům a budoucím svým nepozůstavuje, což by opatrnost lidská vymysleti mohla, a že se tomu od obojí strany zadosti stane, to jsou sobě jako lidé poctiví rukou dáním zdržeti připověděli. A dožádali sou se svrchu psaných, pana purkmistra a pánův radních, že se to stalo, smlouvu a trh do knéh městských trhových vepsati pro budoucí paměť dali.

Stalo se leta a dne svrchu psaného.“

Následující zápis týká se barevny, jež dle urbáře panského druhdy bratřím českým patřila, a která připadla na vrchnost. Stávala dole na břehu Orlice, kde nynější číslo 521 (dříve 117, před tím 112 a v Jozefinském katastru č. 38, dílu I.).

B. Fol. 55. „Leta 1695, dne 1. septembris, J. H. Exc. prodati jest ráčil barevnu i s domem k ní přináležejícím Václavovi Ulrichovi, barvíři žamberskému, k dědičnému užívání i potomkům jeho za summu 233 zl. 20 kr., zaval 23 zl. 20 kr., placení ročně 5 zl. 50 kr. a nájmu ročně za přichránění dotud, dokud on té barevně i budoucí jeho užívati budou, po 10 zl. Však barevně i domu nemá zpouštěti, nýbrž dobrým hospodářem býti, svým řemeslem se poctivě živiti, předně cti

a chvály Boží vyhledávati, lidem domácím i přespolečným věrně v řemeslu sloužiti a cokoliv podle inventáře purkhrabského jest odvedeno, tehdy bude povinen, kdyby z jeho rukou barevně vyjiti měla, zaseji takové věci, kdo by ji ujal, odvésti anebo na jeho vyplacení, coby se nedostávalo, dáti takové věci zhotoviti. Však ale Václav Ulrich má těchto od J. H. Exc. jakožto dědičné vrchnosti užiti: Předně kontribuci nedávati, ryb, sejrův panských nebrati, ložirování vojákův osvobozen býti, žádné roboty nepodnikovati, a na své peníze co budoucně v barevně chybovati bude, všechno dáti spraviti; od důchodu od datum tohoto nic nežádati, nýbrž svými penězi platiti; též od obce pod jeden korec hrubé míry obili proti 30 kr. složení k užívání se zanechává.

Pro důvěření toho té koupě J. H. Exc. se svou vlastní rukou podepsal a pečeti potvrdil.

Franz Adam Graf von Bubna und Lititz m/p.“

Pro historii bratrskou z jedné strany, pro historii chrámu sv. Václava z druhé strany důležit jest trh následující:

B. Fol. 299. „Leta 1739, dne 3. máje, s jistou vůlí a vědomím milostivé vrchnosti stalo se přenešení gruntu, kterýžto Ferdinand Zdobnický po svém neb. otci koupený a zcela zouplna zápisem pojištěný jměl, za summu 94 zl. 30 kr. Poněvadž ale pro stavení nového chrámu Páně sv. Václava malý plac postačoval, z té tehdy příčiny milostivá vrchnost uznajíce, aby Ferdinand Zdobnický ten grunt, který v držení a k svému užívání jměl, k záduši žamberskému postoupil a zase naproti tomu od záduši chalupu na podměstí, jdouce k barevní po levé straně, i s tou zahrádkou, co prvotně k ní patřila a se zádušní jmenovala, která však prvotně v knihách gruntovních panských trhem písebním stvrzena nebyla, nyní ale sub Nr. 1, fol. 299 vtažena se nachází a taková od purkmistrského ouřadu na penězích vyřazována jest za summu 94 zl. 30 kr., však s tím obmezením, co tak po ohrazení krchova od předešlého gruntu zahrady zůstane, tu aby jemu i budoucím potomkům jeho k dědičnému užívání dle jeho za sebou od milostivé vrchnosti uděleně majícího dekretu k tej vyhandlované chalupě zanechána byla a poněvadž tato chalupa proti jeho předešlému gruntu špatnější se vynášla, z té tehdy příčiny se jemu ty peníze, které k záduši žamberskému od dobrodince odkázané a na jeho předešlém

gruntu ujistěné byly, jemu, jako by je vyplatil, se odpouští, totiž 35 zl. atd. atd.“*)

Jakož při dolním mostě bývala barevně bratrská, hamry panské, olejna panská, tak tu i jiné průmysly byly, zejména jirchovně a koželuhovna. Zde bývala stará industrie žamberská.

Zajímavý i svým zněním — písař Linhart Wolf si vyhodil sem tam latinsky kopýtkem — jest zápis jirchovně panské, zanešený v *B.* fol. 104.

„Jirchovně panská, v které nyní jirchář Jan Jiří Beichmar zůstává a z ní ročně 10 zl. do důchodu platí, bydlí v ní žid. Jest nájemem připojena ke flusovni, bydlí v ní flusář Löwel Khue. — Mit Bewilligung der p. t. gnäbiger Obrigkeit in plena sessione magistratus civitatis Senftenbergensis heut zu Ende gefeßten die et anno iß gegenwärtiger Kaufbrief über das Rothgärberhaus neben der Untermühl zwischen denen Mühlgraben und Flußwasser auf dem Senftenberger Gemeinde Grund und Boden stehend, verfertigt worden. Welches der Josef Carl, allhiefiger herrschaftlicher Schuhjud aus speciali der p. t. obrigkeitlichen Bewilligung und sein unterthäniges Anlangen und Bitten obernannter Gärber- oder Lederhaus auf seine alleinige Unkosten zu seiner, sein Erben und Erbnehmern Genuß neu aufbauen lassen, welche vermög seiner vorgewiesenen Specification 1200 fl. rhein. betragen; jedoch mit diesem hie beifügenden ausdrücklichen Vorbehalt, daß wenn sothanes also erbautes Gärber- oder Lederhaus über kurz oder lang zum Verlaufe gelangen sollte, die Präcidenz sowol jeßt regierende gnäbige Obrigkeit als auch successores in dem nämlichen Werth wie sich derlei Lederhaus dermalen befinden würde, vorbehalten:

*) Grunt, který Zdobnický za kostelem měl, patřil před rokem 1606 Janu Doležalovi, po něm jej měl Jan Vančura od roku 1606, od roku 1635 Václav Pírko; vdova, po jeho smrti (roku 1637) pozůstalá, vdala se za Jiřika Lauryna a grunt jemu přepustila; Lauryn prodal roku 1683 Karlu Zdobnickému, po jehož smrti (1716) přejal grunt syn Ferdinand. Grunt tento tudíž zmizel, poněvadž při stavbě kostela a rozšíření hřbitova bylo místa potřebl. — Za to dostal Zdobnický chalupu zádušní; jesti to stavení, jemuž posud se říká „u zboru“ (č. 110), z čehož plyne, že to bylo stavení, jež někdy bratřím českým patřilo a kde se do „zboru“ scházivali.

vorzu all und jedem oft benannter Jud Josef Carl sich freiwillig ergeben und treulich verbunden hat. So geschehen in curia civitatis Senftenbergensis die 21. Februarii anno 1764. Consule domino Venceslao Michalička, primatore dno. Martino Špalek, ceterorum D. D. omnium praesentium; syndico Leonardo Wolff.

Vedle jirchovně stála panská koželuhovna. Nejstarší o ni zápis budiž tu uveden :

A. Fol. CCCLXXXIII. „Leta 1696, dne 14. januar., Jiřík L. Ledvina, koželuh žamberský, koupil jest koželuhovni od J. V. hr. Exc. pána pana hraběte v Žamberce za summu 100 zl. a to na takový způsob, aby z těch 100 zl. místo závdavku 20 zl., co tak schází v koželuhovně, sobě zhotoviti a a zpravití dal. Kterýžto peněžní závdavek se jemu passiruje a ta milost činí, že jemu na podvlačení toho stavení 4 dřeva, též také 15 fošen na podlahu, 1 dubec na protahovany kozy na štok buď z Litic (jestli se tam vynajde) anebo z Jeleního daruje a přivézti dá. Jakož i 20 prken na podlahu, kdyby ale prken nebylo, tehdy se jemu krovy, co potřebovati bude, na místě prken vydají. Naproti tomu, buď soudy neb nesoudy, do vyplacení ostatních 80 zl. rok po roku po 10 zl. do důchodu náležitě platiti a nájem každoročně po 12 zl. neb půlletně po 6 zl. povinen dávatí bude.“*)

*) Jak pan Svata v knihách gruntovních žamberských vyhledal, byla panská jirchovna zvláštním stavením a panská koželuhovna též. Obě stály blíže flusovně mezi struhou a řekou hned nad dolním mlýnem, vedle sebe. Obě spustly časem. Později vystavěno stavení nové, které obsahovalo i jirchárenu i koželuhovnu, a obdrželo číslo III. v díle II.; zápisem z roku 1788 přešlo od Jozefa Saxla na jeho syna Jakuba. Od tohoto koupil Brady Jakub dne 6. prosince 1795, a přikoupil k tomu domek č. IV. Všecky tyto usedlosti zmizely. Spáleniště po nich zbylá koupil roku 1862 mlynář Vašíček a připojil pozemek ke mlýnu. — Saxlové a po nich Brady trvali na tom, že mají jen oni právo výhradní, na celém žamberském panství kůže vydělávati. Když pak roku 1798 z Mladkova do Žamberka se přistěhovav koželuh Jan Píč na nynějším čísle 207 si dílnu zarazil, zdvihl se Brady proti tomu a zakazoval. Jan Píč však se nedal a šel za svou věcí až k císaři pánu. Následkem toho přijela krajská kommissee a ta sporné koželuhy při stání dne 6. května 1799 rozmluvila tak, že učinili spolu dne 8. května 1799 přátelské narovnání.

Když hamry panské zašly, vystavěla vrchnost (tuším před r. 1672) na tom místě mlýn z kamene. Bývalá olejna panská, jež tuto hned naproti stála, byla do nového mlýna pojata. Tak povstal nynější mlýn dolní (n. č. 136), o němž se tento zápis shledává.

B. Fol. I. „Já Antonín Hynek, svatě římské říše hrabě z Bubna a Litic, pán na Žamberce, Doudlebsích, Jelením, Blatě, Vejvanovicích, známo činím tímto upsáním, že jsem jeden mlejn můj při městě Žamberce u mostu, od kamena vystavený, s dvojím složením a třemi stoupami, dolní se jmenující, při kterém se žádná role ani luk nenachází, s tím se vším jak stojí, co v něm a při něm se nachází, poddanému svému mlynáři Václavovi Bulíčkovu k jeho vlastnímu dědičnému a budoucím jeho potomkům jeho užívání za summu hotových peněz šest set zlatých rejn. prodal, a to na tento způsob: že on, kupující mlynář, z takového mlejna předešlý vycházející nájem peněžitý, naproti kterému dvě prasata laňny panský dávati se budou, do důchodu mého žamberského vybejvati a každoročně po 23 zl. 20 kr. Též obilí vejmělního na špejchary mé po 67 korcích on také ročně odváděti, a jedno prase každoročně bez platu vykrmiti a kdyby se nepotřebovalo, za ně 10 zl. platiti. Jako i také werkštat, tímto zápisem jemu postoupený, na svůj vlastní náklad, žlaby a co tak při tom zapotřebí bude, spravovati, stavěti a nikoliv nespouštěti, nýbrž dobrým hospodářem býti, neméně i kameny mlejnské, povinen kupovati bude, toliko pokaždý ve dvou letech 2 běhouny a 2 spodky v lomu jemu příležitém, bez platu do důchodu mého, sám svým nákladem ulomiti může a k přivezení jeho fury panský se dají. Z lesův mých každoročně na potřeby dříví jeden buk, 2 habry a když by hřídele sešly, dřeva v lesích Jelenských, které sobě darem nákladem svým zhotoviti, s přivezením robotou, i potomci jeho dostávají budou. Co se náhonu vody dotejče, struhou až na kola, to nákladem panským spraviti, a kdyby struha jarního neb letního času, jak se stává, zanešena být měla, sousedi budou povini vyhazovati a též zimního času sousedsky při vysekávání jemu, mlynáři, pomahati. Na což mlynář bedlivý pozor dávati, a jak by jakou malou škodu seznal, aby se to časné spraviti mohlo, tu, kde náleží, oznámiti. Struha od horního mlejna až k tomu mlejnu k lapání ryb a raků pro potřebu panskou se vymíňuje.

Item také na kola v lesích mých dříví křiveny, beze škody

pěkného dříví, s přivezením robotou, když by to potřeboval, dosahovati má.

Jsouce v tom mlejně volejna, to pro milostivou vrchnost zůstává, a volejník obyčejný plat do důchodu vybejvati bude.

Poněvadž pak při tom mlejně také jirchovna panská vystavěna jest a jirchář roční nájem dáti z ní musí, tak kdyby on koliv kože, jak panské tak cizí, valchovati chtěl, bez překážky jeho valchovati a mlynář v tom jemu překážky činiti nemá.

Bez kontribuc, všelikých náběrkův, ložirování vojákův a všech robot osvobozen bude. K čemuž on, mlynář kupující, ke všemu přistoupivše, vrchnosti a lidem spravedlivě dělati a mlíti, vedle tohoto upsání poslušně se chovati přislíbil.

Kdyby pak budoucně buď z přátel neb komu jinému týž mlejn prodati chtěl, nejprv s ohlášením se vrchnosti začkoliv odprodati moc míti bude.

Pekaři k tomu mlejnu: Václav Dušík, Rudolf Merkons, Tomáš Mařík a moučnař Václav Vimperský přináležeti mají.

Že tomu tak jest, tento trh vlastní rukou jsem podepsal a mou hraběcí pečeť k němu přitisknouti dal. *)

Stalo se v zámku žamberském, dne 12. aprile, anno 1721.“

(L. S.) Antonín Hynek hrabě z Bubna a z Litic m/p.

Asi 30 let později po tomto trhu mlýn u rybníka Dymlovského povstal, a sice takto:

*) Další osudy dolního mlýna šly takto: Po smrti Václava Bulíčka přešel r. 1731 syn Daniel za 600 zl.; tento prodal r. 1734 Janu Novotnému, švakrovi svému, za 700 zl.; tento postoupil r. 1758 synu svému Jozefu za 800 zl.; tento r. 1780 zeti svému, Jozefu Kopeckému, za 500 zl.; tento prodal r. 1794 Janu Vilímkovi za 2500 zl.; tento r. 1797 Antonínu Merkonsovi za 2500 zl.; tento r. 1815 svému zeti, Františku Sokolovi, za 4000 zl.; tento r. 1825 Filipu Gablerovi z Dolní Moravy na Grulišsku za 3000 zl.; tento r. 1828 Františku Blažkovi z Dittersbachu za 3000 zl.; tento r. 1838 Ignácovi Schmidtovi z Trutnova za 5200 zl.; tento r. 1839 synu svému Ignácovi za 7600 zl.; tento r. 1852 Jozefu Saxlovi za 16.000 zl.; tento r. 1853 Jozefu Vašíčkovi za 16.425 zl.; po smrti tohoto stala se vlastníci vdova jeho Kateřina, r. 1870; po její smrti přešel r. 1874 syn její Julius; cestou exekuční prodán konečně mlýn r. 1879 Jozefu Václavovi Dvořákovi (a manželce) z Mýta Vysokého za 11.630 zl.

B. Fol. 812. „Já Antonín Vít, svatě římské říše hrabě z Bubna a Litic, dědičný pán na Žamberku a Doudlebách, Jelením, Vejvanovicích a Blatě atd., známé činím tímto psaním, že jsem na poníženou žádost mého dědičného poddaného France Vodičky, s mým dobrým povážením, na panství žamberském, pod tak nazvaným rybníkem Dymlovským, na zeleném drně, mlýn o jednom složení na jeho vlastní náklad v nově vystaviti a vyzdvihnouti milostivě dovolil, kterejžto takto nově vystavěný mlejn nadjmenovaný Franc Vodička za 200 zl., pravím dvě stě zlatých rejn. sobě šacuje. Pročež tehdy k jeho samému, potomkům a dědicům jeho vlastnímu užívání patří. Naproti tomu ale, od sv. Jiří roku 1752 počítajíc, každoročně nájmu peněžitého 10 zl. rejn. do důchodu panského žamberského beze všeho upomínání každoročně při sv. Jiří náležitě odvozovat povinen bude. S tím pak ale obzvláštním vymíněním, že na budoucnost, dokaváždby milostivá vrchnost dle milostivého uznání větší nájem jak na penězích, tak také na obilí od něho požádala, takový každého času dle obmezeného milostivého uznání jemu zvejšit právo a moc jmiti má a bude; dále pak beze všech kontribuc, robot a všelikých náběrkův (mimo král. daně z kol a tabákového platu, co tak dle vrchnostenské subrepartice na něj každoročně přiděleno bude) též i na budoucnost osvobozen býti má. Ostatně ale, kdyby budoucně takový mlejn buďto svým potomkům postoupiti, aneb komukoliv jinému odprodati chtěl, to s ohlášením a vědomostí mého kanceláře panství žamberského činiti má a zavázán bude. Pro lepší jistotu a zachování všeho toho jsem nejenom tento zápis mou vlastní rukou podepsal, alebrž také mou přirozenou hraběcí pečeť vědomě přitisknouti dal.

Čehož jest datum na zámku žamberském dne 24. martii roku 1752.“

(L. S.) Antonín Vít hrabě z Bubna a Litic.

Po něm po jeho smrti postoupila vdova Mariana právo užívání tohoto mlýna do své smrti nastávajícímu zeti svému, Josefu Urbanovi, zápisem od 22. septembris 1778. Po její smrti měl mlýn ten ujmouti nezl. nyní syn František, a žeby předemřel, její dcera Kateřina. Mlýn ten byl v rodině Vodičkově až do roku 1889, kde prodán jest vdovou Pavlínou Vodičkovou manželům Antonínu a Pavlíně Lauterbachovým za 5000 zl.

Přirozeně se tu hodí, podati dokladů o staré papírně žamberské.

B. Fol. 169. „Ich Franz Adam Graf von Bubna und Stitz Herr auf Senftenberg, Daubleh, Jeleni, Blato und Wejwanowiz, der Röm: Kaiserl: auch zu Hungarn und Böhmeib Königl: Maies: Rath, wirkliche Kammerer und Landeshauptmann dero Königl: Erbgrafschaft Glatz, thue kund und belehne vor jeder Männiglichen, für mich, meine Erben und Nachkommen, öffentlich mit diesem Briefe, daß ich mit guter Betrachtung, von wegen meines besseren Nutz, recht und aufrichtig, eines steten ewigen Kaufes verkauft und zu kaufen geben habe; verkaufe auch hiemit in Kraft dieses Briefes erblich dem ehrsamem Johann Georg Baudisch, Papiermacher, seinen Erben und Nachkommenden die von mir und meine Untofen neu aufgebaute Papiermühle allhier zu Senftenberg, als nähmlichen das ganze Gebau der Wohnung und der Werkstätte, mit allen darinnen sich befindenden und zu einem solchen Gebau und Werken erfordernden, und vor jezo vollkommentlich sich befundenen Nothdürften, davon im Geringsten Nichts ausgenommen, mit allen Geschirren, Löcherbäumen, Stampfen, Rädern, Wällen, Pressen, Kesseln, Bütten unten an der Erden, wie auch oben unter'm Dach, allen Gemölben, Kammern und Böden, Gerinnen, Strichen und Papierformen, mit dem Wasseranfall auf die Räder und des Wassers Leitungen in das Lächerbaum, und wo sonst mehr von Nöthen, allen Eisen und Holzwerk, wie das immer Namen haben mag, und in Summa mit allem demjenigen, was sowohl in derselben Papiermühle und der Wohnung als auch in denen Werkstätten unten und oben sich befindet, sammt einer jenseits des Wassergrabens aufgebauten Chaluppen und Stallung, mit einem bei derselben liegenden und Ihm ausgewiesenen Stück Ackers unter vier Strich Prager Maß, des Wassergrabens, von dem Fluder über dem Teich bis hinunter an den Fluß freie Fischeung, mit einer hinter der Papiermühle zwischen dem Wassergraben und dem Teich liegender und bis an das gemeldete Fluder hierauf sich erstreckender Wiesen und des Teichdammes auch so weit (jedoch ohne des Teichs Berührung) freien Graserei, für eine Summa Zweitausend Gulden Rhn.

Darauf solle der Käufer angeben, und in meine allhiefige Senftenbergerische Renten abführen 300 fl., deren eine Hälfte zu St. Wenceslai nächst künftig, und die andere Hälfte zu Weihnachten dieses laufenden Jahres. Die Erbgelber wird er schuldig sein versprochenermaßen auch die gedachte Rente zu legen ansfangendes künftigen 1693 Jahres, alle Jahr zu St. Joani und zu Weinachten zu 50 fl., also jährlich 100 fl. bis zur Auszahlung; darnach der Angab verbliebenen Summa der 1700 fl. nebst

heute und solange die Papiermühle stehen wird, soll in die allhiefige Rente zu ewigen Zeiten an Grundzins gezahlt werden zu St. Joant 17 fl. 30 kr. und zu Weinachten auch 17 fl. 30 kr. Rhn. Kommt jährlich 35 fl.

Singegen soll der Papiermacher, seine Erben und Nachkommen die Freiheit, Recht und Gerechtigkeit haben, zu ewigen Zeiten das Papier von allen Handsorten in der also erkauften Papiermühle zu machen, und wohin es ihme oder ihnen gefallen wird, zu seinen oder ihren Nutzen zu verkaufen, auch die Habern und Lumpen darzu auf allen meinen Herrschaften und Gütern ohne ferneren Zins zu sammeln und zu erkaufen.

Vors andere sollen ihme oder ihnen die Habern- oder Lumpen-Sammler von der Herrschaft Unterthanen verginnet werden, und stetes verbleiben, je zu 2. herrschaftl. Dörfern einer, und daß keines angeheffene Roboths-Leute, sondern Hausgenossen, welche aber für ihre Mühewaltung und die gesammelte Habern allemal richtig von dem Papiermacher sollen bezahlt werden.

Für's Dritte. Hat er, oder seine Nachkommen jährlich an gemachten Brennholz, welches ihm zugeführt werden soll, aus denen herrschaftl. Waldungen zu empfangen 15 Klafter hartes und 25 Klafter weiches, nebst 2 Buchen zu Stöcken und Hebeln, so man in die Werkstatt und Mühle brauchet, dagegen soll er, oder sie, zur meinen Wirthschafts-Kanzlei alle Jahre geben an guten und tauglichen Postpapier 2 Riß, Kanzleipapier 6 Riß, Conceptpapier 10 Riß und Löschpapier 2 Riß und sofern meine Wirthschafts-Kanzleien das Papier ein mehrers verbrauchen und kaufen sollten, hat er versprochen, jeden Riß Postpapier zu 2 fl., Kanzleipapier zu 1 fl. 30 kr., Conceptpapier zu 1 fl. 10 kr. und Löschpapier zu 30 kr. gegen Zahlung zu überlassen.

Für's Vierte. Ist er sammt seinen Erben und Nachkommen durch diesen erblichen Kauf berechtigt, des Wassers aus dem Teichl, unter welchem die Papiermühle steht, beeder Orthen auf alle Stampfräder als auch in die Röhr, so zu denen Zeugwerken und allen anderen gelegt sein Orthen nach Nothdurft zu gebrauchen, vorseßlich aber, wodurch die Mahl- und Brettmühle, absonderlich aber die Wasserkunst Noth leiden müßte, das Wasser nicht zu benehmen, welches der Müller auch also zu halten, und durch vornöthige und vorseßliche des Wassers Benehmung der Papiermühle keine Schaden oder Verhinderung zufügen, schuldig und verbunden ist. Damit aber Orthen des Wassers die Nothdurft sein möge, soll der Papiermacher und der Müller mit einander im guten Vernehmen

leben, und gesammter Hand die Wasserleitung auf dem Reich fleißig beobachten und das Stecken des Wassers in allewege bei Zeiten verhüten. Sollte aber wieder Verhoffen ein- oder der andere Parth zu einigen Widerwillen, Schaden oder Verhindernuß einiger Werke vorsätzlicherweise Ursach geben, und dessen überwiesen werden, auf den oder diejenigen, wird hiemit für jedesmahl 3 fl. 30 kr. in die Rente zu erlegen zur unausbleibentlicher Strafe ernstlich ausgesetzt, deren dann Niemand auf keine Weise sich wird entziehen oder davon sich ausreden können.

Für's Fünfte. Soll die also verkaufte Papiermühle sammt allen dem, was dazu gehört, die gewöhnliche Freiheit, welche die Papiermühlen hierlands zu haben pflegen, genießen, aller Einquartirungen, Kontribution, Rase- und Fischnehmen, und in Summa allen anderen Auflagen und Oneribus jezt und künftig, zu ewigen Zeiten befreit sein und bleiben. Auch zu Zeiten (jedoch nicht zum Verkaufen oder Eintrag deren Fleischhackern) etwas an Groß- oder Kleinvieh für die Hausnothdurft darin schlachten dürfen, folgendes aber wird hiemit ausdrücklichen versehen, daß im Falle durch Jemanden, er sei wer er wolle, Manns- oder Weibsperson, in derselben Papiermühle, oder auf darzu gehörigen Orten, über Kurz oder Lang, was strafmäßiges begangen, oder verübelt werden möchte, daß Solches allemal Rechts ermessen an Orten, wo es gehörig, ich, meine Erben und Nachkommen exemplarisch abstrafen zu lassen Gewalt haben, und solche Gewalt bei mir, meinen Erben und Nachkommen in dergleichen Vorfällenheiten zu ewigen Zeiten verbleiben solle.

Für's Sechste. Wird er, Johann Georg Baubisch, oder dessen Erben und Nachkommen Fug und Gerechtigkeit haben, mit dieser als erblich ertauften Papiermühle und aller dabei benannten Gehörung als mit ihrigen Eigenthum zu schalten und walten, darinnen in Gottesfurcht wegen reichen Segens leben, ehrbar und redlich ihr Gewerbe zu Vermehrung ihres Nutzens treiben, mein und der Meinigen schulbigen Respect zu Erhaltung eines gnädigen Schutzes fleißigst beobachten, mit Jedermänniglich in gutem Frieden und Einigkeit leben, und zu Vermehrung Gunst und Gewogenheit auch nützlicher Beförderung ihrer Nahrung und Gewerbs in allewege aufrichtig umgehen und handeln.

Für's Siebente. Weilen er, Papiermacher, als Käufer sammt Weib und Kindern der Unterthänigkeit und Leibeigenschaft befreit ist, und solche Freiheit mit anhero gebracht hat, als beschiehet hiemit für mich, meine Erben und Nachkommen, ihme, Papiermacher, dessen Weib und ihren jeztigen und künftigen Kindern und auch deren Kindes-Kindern diese ver-

läßliche Versicherung in besser Form Rechtens, daß sie Allesammt auch keines besonders, jetzt und ins künftige, zu ewigen Zeiten, wieder ihren Willen, zu keiner Unterthänigkeit und Leibelgerschaft auf keine Weise mit Gewalt nicht gezogen werden sollen, massen ihnen allen, und ihrer Freiheit dasjenige, daß sich sie allhier eingelaufen und niedergelassen haben, im geringsten nicht präjudicirlich oder schädlich sein soll. Soll sich aber mit ein oder dem anderen davon ihrigen und den allhiefigen unterthänigen Leuten eine Heirath über Kurz oder Lang schicken möchte, die ihrigen möchten ihre Freiheit behalten, bei denen nach ihren Gefallen sich allhier niederlassen, und sie in allewege eines gnädigen Schutzes, gleich jetzt allhier sich befindenden freien Leuten genießen.

Für's Achte und Letzte. Was nur in diesen vollkommenen und aufrichtigen Kaufbrief, so wohl von Seiten meiner als Verkäufers, als auch des Papiermachers als Käufers versehen und erwähnt ist, dasselbe solle alles in Allem feste stehen und unverbrüchlich gehalten, und demselben in allewege wie billig und Recht ist, gebührend nachkommen werden. Wie dann zu beiderseits Sicherheit dieser Kaufbrief sowohl in meine auf dem allhiefigen Schlosse sich befindende Grundbücher, als auch auf dem Rathhause allhier in die Stadtbücher, auf des Käufers Unkosten, einverleibt werden soll, allemassen ich hiermit dazu die Bewilligung ertheile; und solches anbefehlen thue; das Original dieses Kaufbriefes soll in den Händen und Verwahrung des Käufers, seiner Erben und Nachkommen verbleiben.

Zu wahren Urfund dessen, habe ich Graf von Bubna als Verkäufer diesen auf Pergament gefertigten Kaufbrief eigenhändig unterschrieben, mein angeborenes gräfliches Petschaft darauf hängen lassen und zu meherer Beglaubigung dessen die wohl edel geborene und gestrenge Ritter, Herrn Johann Georg Bukovský von Hustinan auf Přestavě und Herrn Adam Ferdinand Schüttler von Schüttlersberg, daß sie sich gleicher Gestalt eigenhändig unterschrieben und ihre Insigel (doch Ihnen und ihren Erben ohne Nachtheil und Schaden) beigehänget erbeten.

Geschehen auf meinem Schloß Senftenberg, den zwölften Augusti im Sechzehnhundert und zweiundneunzigsten Jahr."

(L. S.) Franz Adam Graf von Bubna und Lititz.

(L. S.) Johann Georg Bukovský von Hustinan.

(L. S.) Adam Ferdinand Schüttler von Schüttlersberg. *)

*) Jak pan Svata vyšetřil, postoupila po smrti Baudischově pozůstalá vdova jeho, Eva Marie, papírnu synu svému Františku Hynkovi

Staré podání žamberské svědčilo tomu, že tam, kde nyní na podměstí stojí hostinec (n. č. 363), nazvaný „kopeček“, býval pivovár městský. Pozoruhodno jest, že grunt ten se skutečně nazýval za starodávna: „na spilkách“.

Tak shledáváme:

A. Fol. CXXIX. „Leta 1621, ve čtvrtek den početi Pána Krista, stal se trh se svolením p. p. a ouřadu mezi Janem Kubíčkem o grunt „na spilkách“ s Janem Mastikem s tím se vším příslušenstvím, jakož ho sám v užívání byl, za summu 30 kop míš.“

„Leta 1630, na den sv. Jiří, p. p. a páni radní města Žamberka prodali jsou grunt, slove „spilka“, Janovi Stejskalovi. Na ten trh nastoupil otec jeho, Matěj Stejskal, za summu 15 kop bez závdavku, placení každoročně po 2 kopách. Jest pustý.“

„Leta 1636, 11. martii, pozůstalá vdova Maruše po neb. Matějovi Stejskalovi, jakožto držitelkyně statku po manželi svém zůstalá, prodala grunt pustý, jenž slove „spilky“, tak jakž ho po neb. manželi svém v držení a užívání byla, Václavu Stejskalovi, synu svému vlastnímu, za 15 kop míš.“

Baudischovi za 2000 zl. — Za tohoto papírna naprosto zpusťla a, neznámo jakým způsobem, dostala se zase do rukou vrchnosti. Zápisem ze dne 1. září 1747 prodal Antonín Vít hrabě z Bubna papírnu zpusťlou Jozefu Endlicherovi za 1200 zl. Po smrti tohoto přešla zápisem ze dne 1. ledna 1778 na syna Františka Endlichera za 3800 zl. Za tohoto byla papírna daleko přes cenu odhadní zadlužena. Po jeho smrti přejala ji vdova Helena roku 1791 za 10.000 zl. a provdala se podruhé za Martina Ševčíka, jenž po její smrti roku 1818 papírnu převzal v ceně 10.000 zl. Po smrti jeho (roku 1828) přešla papírna na syna Karla Ševčíka v ceně 9030 zl. 16 kr. konv. m. dle dědického protokollu od 21. listopadu 1835. Karel Ševčík postoupil polovici papírny manželce své Kateřině, roz. Morávkové a když on roku 1839 a syn jeho Karel roku 1840 zemřeli, zdědila vdova Kateřina i druhou polovici. Načež se provdala podruhé za Duška. Zápisem z roku 1858 prodala Dušková papírnu Janu Schützovi za 18.415 zl. stf. Od tohoto koupil Jiří Parish zápisem ze dne 7. března 1872 papírnu za 24.000 zl. A tu zrušena.

„Leta 1693, dne 15. januarii, s jistým vědomím s nařízení J. V. Hr. Mil. vrchnosti naší milostivé a dědičné prohlédli a vyšetřili jsou stavení aneb grunt paní Juliany, pozůstalé vdovy po neb. panu Janu Karlovi Stejskalovi, který sobě ona z gruntu nově, na místě, jenž se jmenuje „spilka“ a takové sobě neb. manžel její za 15 kop míš. koupený a zaplacený měl, vystaviti dala, což takové stavení vedle uznání onřadu za summu 100 kop se šacuje a uznává.“

Stavení, jež naproti „kopečku“ stojí a má č. 368 (t. zv. kovárníčka), má osudy dost zajímavé. Býval to dvůr druhdy Vodičkovský. Shledáváme totiž:

A. Fol. CLXVIII. „Leta 1597, v pondělí po provodní neděli, Daniel Slatinský prodal jest dvůr na podměstí s tím se vším příslušenstvím, jakž ho sám od J. M. pána koupil, Václavovi Vodičkovi i s tím kusem od rohu chlivu až k rohu stodoly, to aby sobě mohl zahraditi mimo starou hradbu, co by toliko s vozem mohl projeti, za summu 600 kop míš. Závdavek má 200 kop míš.; a to takto má ten závdavek vyplniti: Nejprve J. M. pána má spokojiti s 100 kop míš. a 50 kop má hned Danielovi dáti a s 20 kop. co komu dlužen, věřitele má spokojiti. A ostatek toho závdavku, totiž 30 kop, má mu na roky při gruntovních penězích, počna při nejprvnějších po 10 kopách dáti. Placení po 12 kop. až do zaplacení. Přidává se jemu: krávy 4, svině 1, slepice s kohoutem 6, hus a housera, volče dvoulety 1, vůz, pluh, brány, řezačku s kosířem, sekeru kladní, motyku, lopatu, kolečko, hrnec měděný v kamnech, stůl, almaru, diži, kosu, šindele nového 48 kop, slámy a sena což ho koliv jest, místo dvou koní jemu přidává to zlepšení, co jest na stavení zlepšil; žita na poli setého po 11 korců, sutého obilí, ovsa 25 korců, žita 3 věrtele, hrachu 2¹/₂ věrtele; co hřebíkem přibito, to všechno.“

(Václav Vodička zemřel as 1620, vdova Dorota platila splátky až do roku 1624.)

„Leta 1624, v pondělí den památky zvěstování blahoslavené panny Marie, P. p., páni prodali sou grunt po neb. Václavu Vodičkovi s tím příslušenstvím, jakž ho sám v užívání byl, Jiříkovi Březinovi za summu 355 kop míš. A to bez závdavku na roky placení, počna leta 1625 po 15 kop. míš. do vyjití podílu jejího. Po vyjití podílu jejího po 10 kop. až k zaplacení summy nahoře položené. Co se dluhu nalezá, knězi Petrovi 40 kop míš. a Václavovi Slatinskému 15 kop míš., to aby Jiřík Březina z nadepsané summy vypravil.“

„Leta 1630, v outerý den sv. Vojtěcha, Jiřík Březina prodal grunt svůj Vodičkovský Janovi Stejskalovi“

Jak právě pověděno nahoře o „kopečku“, koupil týž Jan Stejskal téhož roku i „kopeček“, čili grunt „na spilkách“. Od té doby byly obě usedlosti v ruce jedné, a sice přešly od Jana Stejskala († 1634) na syna jeho Václava († as 1660), pak na vdovu tohoto, Annu. Tato prodala roku 1671 dvůr Vodičkovský synu svému, Janu Karlu Stejskalovi, důchodnímu a později hejtmanu panství žamberského a přidávši mu ten kus, jenž slove „spilka“, vyměňuje si výměnek. Po smrti pana Jana Karla Stejskala nebyl majetek dlouho v jedné ruce. *) Dvůr vodičkovský koupil Václav Stejskal, kolář, od vdovy pana „Hons-Karla Stejskala“ a prodal jej zase 1693 Martinu Smutnému. V rodině Smutných zůstal přes 100 let. Novým přistavěním vzniklo na tomto gruntě nyn. č. 370 as roku 1796. Na místě řečeném „spilka“, jež paní Julianě, vdově po Janu Karlovi Stejskalově, patřilo, vystavěla tato, jak praveno, grunt nový a ponechavši si od bývalého vodičkovského dvora „ten kousek roli, podle roli p. pátera ležící a při ní kousek roli louky vedle řeky.“ Od gruntu někdy Pičovského ponechala si jedny hony pod půldruhého korce v poříčí a proti němu příčku pod 2 věrtele a nad tím kousek kopce až nahoru pod cestu. Ze všeho učinila nový grunt dědičný. Po smrti její přišel grunt ten roku 1738 na dceru její Alžbětu, vdovu po Ondřeji Pejkrovi, zpravci v Lišni na Moravě. Po té dědila roku 1740 nejmladší dcera její Juliana, provdaná za J. Václ. Rantenkrance. Juliana ovdověvši postoupila grunt roku 1768 zeti svému, Karlu Kumpoštovi, „z ohledu dobrého chování její dcery Florentiny.“

(Pičovství zanešeno v A. sub fol. LIV.; sedělť roku 1625 na gruntě dříve Noskově Adam Pič a 1676 to patř Janu Karlu Stejskalovi. Byli tudíž vlastně grundy tři v ruce Stejskalově.)

I za kostelem byly některé usedlosti, kterým se říkalo „dvory“. Tak především dvůr rousovský. Shledává se o něm:

A. Fol. XXI. „Roku 1632, 10. septembris, z poručení pana Alexandra Haugwicze, jakožto plnomocníka všech panství žamberských,

*) Dle seznamu v sbírce hlavní z roku 1692, chovaném v archivu městském, byl na gruntě tomto šafář, pacholek, pohunek, 2 děvečky a 1 pastvice.

prošacován jest grunt rousovský od trojího práva*) a prodán Tobišovi Merkonsovi za summu 280 kop míš. Z toho gruntu ihned dojíti má do důchodův, co jest ze dvorův rousovského, zemanovského**) a tobiškovského***) od leta 1624 až do leta 1632 onoukův zdrželo, totiž 27 kop, 22¹/₂, gr.“†)

(Roku 1656 byl Tob. Merkons mrtev. Měl pět synův: Hendrycha, Tobiáše, Arnošta, Jiřka, Kryštofa. Nejstarší syn Hendrich s vůlí pana hejtmána i poručníkův vdovy a sirotkův prodal grunt Davidovi Schmidovi za 250 kop. Poněvadž ale grunt velice spuštěný byl, sleveno 20 kop závdavku. Přidalo se: „vůz starý, velmi sešlý, brány starý tak, že ledva do jedny brány hřebíkův by se v ní našlo, 2, řezačka s kosířem 1, měděnec v kamnech 1, stoly velké 2, vidli k peci 1, k senu 1, k hnoji 1, kohout 1, slepice 1.“)

Naposled tu stojí osudy i bývalé katovny.

C. Fol. 117. „Leta 1785, dne 19. aprilis, s vědomím a milostivým povolením vrchnosti naší milostivé, u přítomnosti úřadu purkmistrovského města Žamberka nad Vysokou Orlicí, Tomáš Baborák prodal a dobrovolně postoupil grunt snížený, sub Nr. 48 v dílu třetím stojící, se vším příslušenstvím jak v držení a užívání měl, Františkovi Hostikovi za summu peněz 570 zl. rejn., kteréžto peníze takto skládati se zavazuje: Při zápisu činěném 200 zl., o sv. Janu Křtiteli 1785 ostatní odvésti připovídá. K tomu jemu přidává vůz, brány, mrvu, hnojnice, podzimní setí polovičně kliditi budou, trávu pro vyživení svého dobytka, co by předeek potřeboval, v tom 1785 roku používati má a bude. Při tom:

1. Povinnost jeho, kterou strany p. t. milost. vrchnostenské pokračovati, a naproti tomu co k obdržení má, to specifice, od vrchnostenské kanceláře jemu k rukou daná, dost patrně poukazuje.

2. Ouřadu purkmistrovskému, sousedům a celé počestné obci uctivě

*) Jak z archivu městsk. víme, bylo to právo žamberské, kyšperské a žampaské.

**) nyn. č. 69.

***) bylo jako dvůr rousovský hned vedle a jest to č. 76 zrušené, kdežto č. 76 posud stojící, je na bývalém dvoře rousovském.

†) Dle seznamu v městském archivu měl Tob. Merkons roku 1637 v hospodářství 3 koně, 18 krav, 10 jalovic, svině 2. — Roku 1692 na gruntě tom měl p. Hons Hendrych Schmidt 2 pacholky, 2 pohunky, 3 děvečky a 2 pastvice.

se vždy zachovat bude hledět, aby tudíž žádná stížnost na něj skládaná nebyla, skrze což k jeho budoucímu zkrácení a záhubě příležitost činěna by byla.

Dálejc jak povinnost jeho bude, dle starobylého způsobu ouřadu purkmistrovskému každoročně po 12. párech rukavic odváděti, a pokavádž žeby takové neodvedl, na místě oných dvě kopy míšenských peněz složití neopomine; načež on kupující, František Hostik, dobrovolně přistoupil a tak že se zachovati chce, před celým ouřadem příslibil.

Jenž se stalo za amtirujícího burgermistra, p. Václ. Buchtela, primátora p. Martina Špalka a společných osob radních roku a dne svrchu psaného, písaře ouředního Linharta M. Wolfa.

Tento zápis, který s obzvláštním vrchnostenským milost. povolením zhotoven a připuštěný jest, tímto se nejen od ouřadu hospodářského confirmuje, alebrž také kupujícímu se nařizuje, nejenom milostivé vrchnosti každého času v své povinnosti věrně sloužiti, ale i také její představeným officirům patřičný respekt dáti a ve všem poslušně se vždy chovati.

Jenž se stalo na kanceláři žamberské, dne 19. aprilis 1785. *)

(L. S.) Joh. Ang. Kratochvill, director.“

Není tuším od místa, postaviti zde i několik zápisů na grunty slavětínské, aby se vidělo, že poddaní tito žamberští byli velice majetnými.

A. Fol. CXXXVI. „Leta 1611. Paměť vepsání cedule řezané, která jest mezi neb. Matějem Martincovým z Slavětína, strany jedné, a Jakubem Stuhlíkem z Šestovic, strany druhé, o statek Soukovský v Slavětíně, k žádosti Jana Stěcha:

Leta 1575, v pondělí den sv. Jakuba, stala se smlouva celá a dokonalá mezi Matějem Martincovým z Slavětína, strany jedné a Jakubem Stuhlíkem z Šestovic strany druhé a to taková: Jakož jsou spolu statek Soukovský tu v Slavětíně koupili za summu 98 kop miš., závdavku 50 kop, placení po 3 kop. až do zaplacení summy

*) Smlouvou od 22. decembris 1802 prodal František Hostig tento grunt i s příslušenstvím, tak zvanou „kaprafarmu“, i s měděným kotlem, rolemi a lukami Alexandru Hofenskému, jinak Hořínek, sousedu Doubelskému za 1250 zl. rejn. Zápisem pak od 28. máje 1806 přešel grunt ten zase na Františka Hostiga za 1650 zl. rejn.

svrchu psané; od kteréhožto statku on, Stuhlík, jest na díl svůj vo jeden prut rolí a luk a jinších víceji nežli on, Matiš Martinců, k sobě přijal, i takto jsou porovnání: (Porovnání toto neposkytuje nic znamenitého, pročť jeho pomíjme.) „Z příčiny veš psané stalo se u přítomnosti urozených pana Jiříka Podvinského z Lesojid, úředníka na Opočně, pana Jiříka Kamence z Kamene a pana Václava Javornického z Javorníka. Pro lepší paměť jsou mezi nimi cedule řezany sdělány; jedna zůstává za Matějem Martincovým a druhá za Jakubem Stuhlíkem.“

„Při přítomnosti ouřadu, totiž těchto osob: Václava Turka, primasa, Václava Vrby, purkmistra, Jakuba Koláře, Jana Suchánka, Jana Vančury a Jakuba Kohouta tento zápis učiněn jest.“*)

Tentýž grunt prodán roku 1616 od Jana Stěcha Janu Pavlovi z Velkého, a sice za summu 875 kop míš.!

Po smrti Jana Kolce přešel grunt tento zápisem z 20. novembris 1638 na syna Tobíáše Kolce za summu 600 kop. Tento držel grunt až do roku 1682 a pustiv jej synu svému Jakobovi, učinil si tento výměnek: „Na ozim dvoje honečky pod 2 hruby korce od hrušky, na jaro pro ječmen honečky dvoje pod Hroby, dva korce od hluboky cesty až po hrušku, ouhora od role Zaunarovy dvoje honečky pod 2 korce až po kopec na dráha, 2 záhony v zahradě pro konopě, 2 kusy dobytka aby mu pásł mezi svým dobyttem jeho skoták, byt v chalupě do smrti i s manželkou. Takový pak výměnek aneb roli držitel gruntu buď on aneb kdokoliv povinen bude dělati, jak vorbou, tak hnojem vození i vobili z ní svezénim a co potřeba k palivu přivéztí, do smrti jeho i manželky. Kdyby pak držitel gruntu, kterýž by ho užíval, výměnkáři takové role aneb s výměnkem dělati nechtěl, tehdy povinen bude za takové dílo 30 kop míš. složití tomu, komu by se poručilo; pakliže by dělal, tedy žádnému nic. Víceji pak vymíňuje sobě kus louky na Beránkovsky louce od Dohnalovy role, od toho kře na hrubou vrbu, co stojí u řeky, druhý pro hrst trávy k braní dobytku, pro sešlost manželky své od louky na malé vohrádce až za vrby po plot, i ty vrby užívání pro nějakéj plot okolo chalupy.“

I jiný grunt slavětínský, grunt Štěpánů, byl veliký, prodán leta 1634 Jakobovi Štěpánovi za 700 kop míš.

*) Jestli to nejstarší nám známý úřad žamberský (r. 1611).

a při tom odevzdán takový fundus instructus, jakého při málokterém gruntě žamberském shledáváme, totiž:

„Přidává mu: klisny 3, krávy 2, jalovici 1, tele roční 1, sviňského dobytka 5 kusů, slepic s kohoutem 6; obilí na ozim setého, co ho jest, všecko (kromě sobě z toho vymínjuje pšenice 12¹/₂, mandel, žita sutého 5 korců, ječmena 13 korců, ovsa 8 korců, hrachu 3 věrtele, semence 2 věrtele); vozu kovaného se všemi potřebami, co k nim přináleží, půldruhého, pluhy s železím a se všemi potřebami 2, bran s hřebíky 2 páry, kopáč 1, vidli k hnoji 1, vidli k senu 2, motyku 1, lopatu 1, nebozíz 1, sekeru ruční 1, provaz pavůzník 1, řezačku s kosířem 1, hrnec měděný v kamnách 1, pilu velkou s vobloukem 1, stůl 1, díži 1.“ Vdově po Vítovi Stěchovi se při tom zapisuje znamenitý výměnek.

A předce ze statku tak znamenitého sedlák utekl, snad pro běhy válečné. Shledávámeť toto:

„Leta 1653, dne 5. juli, pan Martin Haugk, hejtman panství žamberského, při přítomnosti purkmistra a konšelfů města Žamberka nad Vysokou Orlicí prodal grunt odběžný po Jakubovi Štěpánovi ve vsi „Slavětíně, k městu Žamberku přináležející, s tím se vším příslušenstvím jakž ho Jakub Štěpán v držení a užívání byl, Benjaminovi Krejčímu za summu 600 kop míš.; zavdati má 200 kop míš., z toho závdavku jemu poráží za přídavky a spuštění, jsouce grunt odběžný a dokonce spuštěný, žádných svršků nebylo, 140 kop míš.; hotových doložití má 60 kop míš., placení na roky počne leta 1654 po 10 kop. míš. až do zaplacení summy nadepsané. Z toho závdavku má k záduší žamberskému, co Jakub Štěpán úroků dlužně zůstal, dojití peněz 13 kop 8 gr. a z peněz ku právu 1 zl. 18 kr. a do důchodu J. H. M. po Jakubu Štěpánovi, z gruntu zběhlého, přijde z toho závdavku ostatek dodati 46 kop 22 gr.“

V. Trestní záležitosti menší váhy.

V archivu žamberském shledává se něco listin, jež se týkají záležitostí trestních, ne právě hrdelních. Hrubá jejich část nehodí se pro povahu skutků a pro spůsoby výpovědi k tomu, aby tiskem uveřejněna byla. Co se hodilo, tuto podáváme, podotýkajíce, že sytá barvitost obrázků těchto je někdy nevyrovnaná. Osoby, před ouřadem stojící, vypovídají tu od plic a objevují se nám tak makavě, že je takořka před sebou státi, se pohybovati, láti a hájiti se vidíme. Pohlížíme tu takořka do duše svých předkův.

1. „Michal Kesl, soused v městě Žamberce, kleče a dva prsty na boží umučení položic, tímto závazkem se očiistiti mní těmito slovy:

Přisahám Pánu Bohu všemohoucímu, blahoslavené panně Marii matce boží, i všem božím svatým, jakož sem se na jisté poručení do vězení pro přečinění své dostal, totiž takové: Předně, maje manželku svou, s osobou z ženského pohlaví, na cti zmařilou, s ní sem pryč jíti (sobě) uminil (a již vedle oumyslu mýho s tou jistou osobou na cestě sem byl), a tudy přikázání boží přestoupiti úmyslu byl. Druhé, žeby mezi lidí nějaké řeči pošly, změníc já úmysl svůj, chtěje se manželky své přidržeti, ďáblu k vůli nebyti, jako bych za to urozenému a statečnému rytíři, panu Janovi Bohuslavovi Sudovi z Stýřina, hejtmanu všech panství žamberských k zprávě pánu přináležející, 9 kop (proto) abych skrze to trestán nebyl, dáti měl, — čemuž abych já komu buď mužského neb ženského pohlaví to mluviti (neb co komu za to dáti)

měl, světle a patrně (tomu) odpírám, a več tak pan hejtman od lidí v domněni (nepravdivé) vešel, propůjčujíc mně toho práva městská království českého, Nr. 10, Q. 17, takto pravím: „Kdožby to mluvil, abych já panu hejtmantu 9 zl. dáti měl, touž řečí nepravdivou témuž p. hejtmantovi křivdu a lež pouhou sobě vymyslili a nedůvodně ublížili a kdokoliv, buď mužské neb ženské pohlaví, mezi lidi takové nedůvodné řeči, za něž se (hanbu) stydětí musí, vtrousili, všechno v hrdlo lhali, kterýchžto nepravdivých a lživých řečí, o panu hejtmantu mluvených, tímto závazkem svým se toho očisťuji. Tak mi Pán Bůh pomáhej, blahoslavená panna Marije matka boží a všichni svatí.“

„Tento závazek přijat v domě radním v městě Žamberce nad Vysokou Orlicí u přítomnosti nás purkmistra a rady téhož města Žamberka od Michala Kesla, souseda téhož města, klečíc a dva prsty na boží umučení položivše, kterýž takto slovo od slova učinil a tímto závazkem se očisťujíc, praví totiž:

A že tomu všemu tak a nejináč jest, souc týž Michal Kesi podle práva dostatečně napomenut, aby své duši neublížil, nýbrž pravdu věrnou pověděl, takový závazek od něho podle práva přijavše, jej pečeti naší potvrzujeme. Actum 14. martii, leta 1642.*“

2. „Já níže podepsanej podle jisté vůli a poručení J. M. pána pana hraběte, p. pána mého milostivého, nařídil a splnomocnil jsem na místě svém slovutného pana Jiříka Straku staršího, souseda z města Žamberka, k obžalování při právě žamberským pro neřádněj vejstupek a nešlechetného chování osob a poddaných J. M. těchto, totiž: Dorotu neb. Václava Soukupa, Alžbětu neb. Jiříka Morávka z Pečina, Mandalenu, dceru u Mikuláše Řickýho ze Skrovnici a Evu neb. Jiříka Šreibera z Bartošovic, kteří z gruntův J. H. M. ušli, zapomenouc se nad Pánem Bohem a vrchnosti své svou vůli dle libosti v smilstvo a jinak užívaly, aby podle práva pro takovy lehkomyšlny chování jiným ku příkladu metlami strestány byly. Pro důvěření toho jsem k tomu plnomocenství svůj sekret přitiskl a vlastní rukou podepsal.“

Jehož datum na Žamberce, 27. dne novembris, leta 1651.

Martin Haugk,
hejtman panství žamberského.

*) Michal Kesi, kotlář, bydlil na n. č. 139. — Slova, v závorkách obsažená, jsou do konceptu přísahy jinou rukou vepsaná, pokud se mi zdá, rukou hejtmána Suda samého.

3. „Slovutné a mnohé a vzácné poctivosti hodní V. M., J. H. M. pane rychtáři, tolikéž p. páni radní tohoto poctivého města Žamberka nad Vysokou Vorlicí, V. M. vinšuji štěstí, zdraví, požehnání božího přejíce V. M. věrně a upřímně rád.

V. M. poslušně žádám, že mi za zlý neráčíte míti z dodání spisu mého před Milosti Vaše z těch příčin, jak nám práva městská toho propůjčuji, pod literou A. 45, tak činím dle práva městského K. 8. nářek, též hanění v této žalobě, zejména a výslovně v spisu tomto postavuji proti Martinovi Matoušovu a sousedu zdejšímu takto: Budouc já u Jana Adama Špalka, souseda zdejšího, totiž v hospodě na truňk piva dne 15. aprílis s mnohými poctivými lidmi mužského i ženského pohlaví, přijdouce Martin Matouš s Václavem Pilařem v zlou vůli, takže Pilařovi pěsti dal; jehož jsem já z toho dobrým slovem napomínal, aby toho předsevzeti zanechal, což mi za odpověď řekl, ani to nepovím, „chcešli — —“ Slyšice jeho neuctivou řeč, řekl jsem jemu na to: „víš-li co zlého nebo dobrého na mne, proč nemáš pověděti“ — tu hned Martin Matouš ihned hlasitě před těmi poctivými lidmi oznámil svou neuctivou hubou a řekl: „Vím a vidal sem, nebo jsi se dosti po cizích ženách celého půldne nahonil; na tom dosti nebylo, vešels za Špalkovou do kuchyně a tam si ji vohjímal.“ Proti jeho řeči a mluvení cituji právo městsky B. 37., co nás poučuje. Dále nemohouce mně s pokojem zanechat, řekl ta slova, že nevěří, a by ho čert vzal a by ho na kusy rozsekali, abychme spolu něco zlého mezi sebou neměli. Poněvadž práva městská tohoto království českého nám toho vo zhanění toho propůjčují, pod literami těmito Rozdíl(?) 14. a 16. ku 17., V. M. račte mi odpustiti, na tom dosti neměl. Nočně po tej na dům urozeného pána pana hejtmána, pana Martina Houka, tloukl a na mně na žalobu běžel a mluvíti se opovážil, že za Špalkovou běhám jako pes. Byvše u Špalků moc poctivých lidí mužského i ženského pohlaví, v dobrém sme spolu špásovali, oni pak vlijíc mně piva za krk a já jim sem domlouval, dali mně za odpověď: „my sme Vám toho neudělali, Špalková Vám to udělala a nyní za to ven běž!“ V. M. račte mi odpustit, však v dobrém špásu to všechno bylo. Ji sem domlouval a rukou svou sem jí podošlích, nečiníc nic zlého, řekl sem jí: „Babo, proč ste mi to učinili, hanba má veliká jest před dobrými a poctivými lidmi“; ale kdyby sobě Martin Matouš zdravě na to pomyslel, co práva městská sebou přináší, nikoli by těch slov nedůvodných nemluvil, a poněvadž Martin Matouš tak mne nenáležitě zhaněl a zlehčil, na mé

poctivosti nikdy nezmafilé zhaněl, zato V. M., J. H. M., tolikéž P. P. poslušně žádám, podle práva městskyho, co v sobě vobshahuje B. 9., za vopatření a přichránění nepoctivosti mé se důvěřuji, při čemž sobě beneficia právní ohražuji, též škody a outraty předešlé, nyní, též napotom vzláštně právně vypovídám, s tím V. M., J. H. M., též P. P. Pánu Bohu v jeho svatou vochnanu poručena činim.

Dána tato žaloba ode mne, Václava Truchy, ten čas rychtáře městskyho poctivého města Žamberka nad Vysokou Vorlicí, dne 10. máje, leta páně 1658. *)

V službách V. M. volný zůstávám

Václav Trucha,

V. M. známý v sousedství zůstávající.

Jiřík starší Straka.

4a. „Příčina byla taková, s Jiříkem Pšornerem Fridrich Krupička, Adam Píč se s ním vadili stranu hákyho žita, že ho velmi lacino dal, že nejní možná, že ho musil ukradnouti. A to nebylo jedenkrát nebo dvakrát, než do pěti- neb do šestikrát jemu zlodějů nadávali a jemu pravili, že kdyby po druhy takovy žito měl, žeby ho sami od něho koupili; tak, že to trvalo dobrou hodinu to jejich vadění. Adam Píč dvakrát na stůl vyskočil a se džbánem se na něj potrhoval. Jdouc já potom za svou potřebou ven, a jak já jdu zase domů, přijde mi na mysl, abych řek Urbanovi: „Snad Vy nejste žádněj zloděj? Snad ste Vy poctivý soused?“ V ty se Krupička vozve, di ke mně: „Co je Tobě (raďte odpustit), huncfutte, mládku po tom? pejcho! však nejši nežli lhát a šibal; nemáš nic, než co na lidech vyšídíš a vylžeš; a vod koho co koupíš, žádnému nezaplatiš.“ V ty jsem já již u svého stolu. V tom je mi veliká hanba za ty slova byla, že tu plná svět-

*) Václav Trucha byl mistrem tkalcovským a seděl na n. č. 57., byl rodem z Brandýsa. Jsa rychtářem městským, znamenitě se v této žalobě oháněl paragrafy, velikou hrůzu na odpůrce svého pouštěje. Martin Matoušek seděl tehdy na č. 89. Jan Adam Špalek, řezník, byl hospodským na č. 89 (u bývalého slunce). Dům pana hejtmána Hauka byl, kde n. č. 60. Václav Trucha zdá se, že byl horké krve; jeť v archivu ještě podobná pře mezi ním a jiným sousedem.

nice lidí bylo. V tom já se vrátím zpátkem, mám v ruce nehrubou holku v hrsti a uhodím dvakrát a díím jemu: „Sám nejsi hoden, abys sousedem při městě byl a Tvá žena dávno šibenice zasloužila.“ V ty dáme sobě pokoj na půl hodiny. V tom voni stanou od stolu, Adam Pič a Krupička, předstoupili před rychtáře a dali na mně obsílku v Kunwaldě. Tehdy rychtář nechtěl kunwaldský obsílky přijíti a pravil, abychom čekali do rána, žeby krčmářovi hosti rozháněl; poněvadž on panský statek má na čepu, žeby piva nevyšenkoval. Tehdy Adam Pič chtěl mně pěsti dáti a chybil se mně a praštil Jakuba a jemu se přičina žádná nedala, Adamovi Pičovi. V tom potom sem s Krupičkou víc žádné přičiny nedal, ani žádné řeči s ním více neměl, a odešel sem domů. Na ráno pak stojím na rynku a Jakub Stejskal a jiní dobří s poctivejšími lidmi, kteří sou při tom stáli, jdouc Fridrich Krupička s naším panem rychtářem z jeho domu a doudlebskej rychtář a ten ženich a nákej člověk z Dobrušky, Krupička jdouc s nima — nebo on již na mně právo u pana rychtáře byl složil a dožádal se na mne; v tomž jak jmenovaný Krupička jdouc s nimi mimo mne, i posečká on už se pan rychtář s těhmi lidmi uchejli do ulice; tehdy Krupička di ke mně: „Již sem (nechtě V. V. H. M., prosím pro Boha, odpustí) huncfutte, na Tebe u rychtáře obsílku dal; postavíš mi se vo jedenáctej hodině před rychtáře.“ Tu já jemu zase díím: „Nercili před rychtáře, třebas před pana hejtmána.“ Tu on pravil, žeby rychtáře . . . (prosím V. V. H. M. za odpuštění) „já bych rychtáře . . . nežbych jedenácte hodin vyčkal“, že on právo sobě udělá sám; pravil ke mně: „Já Tebe zastřelím jako psa.“ A já jemu díím, aby mně (prosím V. V. H. M. za odpuštění) do zadku nestřelil. Ale on tehdaž ručnici při sobě neměl, než měl ji u Adama Piča, vo kerej sem já nevěděl. I vyběhnouc ten jistě Fridrich Krupička k Adamovi Pičovi sobě pro ručnici, přiběhnouc s přiloženým kohoutkem tak ke mně, co jinší dobří lidi jeho vokřikli, aby toho nechal, kerejší se mohu dosti vykáhati, že jináče nejní, než že on mi nejprv přičinu dal, i přiběhnouc ke mně pravil: „Ej, nyní mně musíš hned umřít!“ a já již více promluvíti nemohl, on ke mně hned spustil a do mně střelil. Tak kdybych se nebyl na stranu uchejlil, byl by mně tu hned na místě nechal. A tak jak v sobě pravda a dobří svědomí sebou přináší, to sem do tohoto spisu položiti dal. A cokolivěk Fridrich Krupička V. M. P. P. H. proti mně suplicíroval, všechno nepravdivé jest, dal položiti v svém nedůvodným spisu, když mně čas od V. P. purkmistra, pánů čas

terminovanej bude, uvoluji se to na něj provésti a prokázati vedle práva.

Datum této mé zprávy při právě konselském města Žamberka nad Vysokou Orlicí, dne 12. novembris, leta 1664.“

Ode mně

Arnošta Merkonsa,
souseda zdejšího.

4 b. „Před panem hejtmanem tajiti nemohu, kterak dne pondělního, jenž bylo 13. octobris, na mně chudého člověka Pán Bůh všemohouci pro mé těžké hříchy velké neštěstí dopustiti ráčil. Byvše toho dne v Kunwaldě stavuňkem s Adamem Pičem, sousedem žamberským, při trunku piva, Adam Pič nějaký handl a zlou vůli začal s Jiříkem Pšornerem. Arnošt Merkons majíce radši to zlé pomoci přetrhovat, ještě Jiříka Pšornera proti Adamovi Pičovi posazoval tak dlouho, až se i do pranice dali. A Adam Pič chtěl uhoditi Arnošta a uhodil Jakuba Stejskala. V tom dadouc oni se do sebe, já minie, aby z ty zlý vůle dobrá býti mohla, Arnoštovi sem to slovo řekl: „Ty, mládku, mě a dej si pokoj, Tobě po tom nic nejní.“ On pak nemeškajíc, mně hned holí co náležel bil a před poctivými lidmi slovy potupnými co nejvíce haněl a tupil; na to vejš ještě, nechť pan hejtman odpustí, že sem toho dávno zasloužil, aby mně i ženu mou kat k šibenici ved, odsuzoval. Nemoha takových slov od něho snášeti, na něj sem právu kunwaldskému jak náležel právo složil, a práva sem v ničem užití nemohl. I na druhý den obsilku rychtáři městskému sem na Arnošta dal. Majíce pak odklad za pár hodin, od rychtáře na rynek sem vyšel a s Arnoštem Merkonsem se sejdouc, jeho sem se ptal, zná-li se k těm slovům, kterými dne včerejšího v Kunwaldě mluvil, on pak ještě se mně vysmíval a na mně — prosím pana hejtmana, nechť odpustí — zadek vobracel a vysazoval, abych mu tam střelil. Já pak majíc ručnici při sobě nábytou, z veliké lítosti a hněvu k němu sem střelil, myslíc, že jej někde pod nohy uhodím; že pak sem jej tak škodně ranil, toho ubohý člověk dnem i noci srdečně s pláčem lituji; jsouce pak pro mé velké provinění spravedlivě trestán, k panu hejtmanu, jakožto patronu svému, po všechny časy milému se utíkám a za milost, abych někam z té zimy do tepla zatím propuštěn býti mohl, pro Boha a milosrdenství boží pana hejtmana žádám; připovídám na sebe lepší pozor dáti a do mé plné smrti takových věcí se nedopouštěti a se všemi vedle mé nejvyšší možnosti se porovnat. Což pro mne chudého

člověka učiníte, Pán Bůh ráčí, hojná odplata v nebeském království býti, laskavé odpovědi očekávati budu.“

Datum Žamberk, 17. octobris 1664.

Za pana hejtmána na modlitbách dnem i nocí trvajíc, v městském vězení

Fr. Gajzlar. *)

5. „Pana hejtmána poddaně a poslušně pro Boha za odpuštění prosím a žádám, že mně chudému člověku v tom za zlé míti neráčíte. Nemaje se po Pánubohu komu jinému utéci, k Vám se jakožto vrchnosti své laskavě utíkám a za milosrdné zastání pana hejtmána pro Boha prosím a žádám: Jsouc za dne včerejšího v domě a přibytku otce svého, hned beze všelijaké příčiny předně od otce svého bit a potom od bratrův oboudvouch i sester, duši svou pečeti, že mně bez zasloužení bili jako Kainové nevážni, toliko že sem k nim přišel před švagrovou; posadíc se na lavici vedle pana otce mého, on se mně ptal, co tam chci; já mu odpověděl, že nic jiného než, poněvadž je tu švagrová a bratr, že s nimi posedím a něco porozprávím; on mně po těch slovech hned bil, — já pak to slovo jsem řekl: že to od otce snesu a bránit otci se nebudu však že je mi to líto, když mně bez příčiny bije. V tom Danihel bratr popadnouc mne za ruku a táhne mně ven z domu. K tomu se znám, že jsem bratru pohlavek dal a to slovo řekl, aby mně z domu nevyháněl, že nejsem žádný pes, — tu on mně za vlasy, téměř říkajíc všichni, — chyba švagrovy — jak sami chtěli, tahali a mezi voči bili a prali až mně ze světnice vytáhli; tu bratr Danihel do mně se dal až jsme se spolu za vlasy tahali a mně z domu vystrčili jako nějakého psa bez příčiny — a dnes mně pan otec nepochybně před oufadem osočil a obžaloval, kteréžto žaloby jsem neslyšel, toliko od některých lidí, že na mně sobě stížnost vedl, že bych já otce svého i matku bit měl. Pokudž to pan otec si stěžoval, to na svou duši беру, že tomu tak nejní a chci se těla i duše odsoudit. Oni sobě příčinu berou, aby mně mohli odsoudit, na kteroužto žalobu páni mně bez vyslyšení do vězení dali, z kteréhož sobě pomoci nemohu a bez viny trpím. Pana hejtmána pro Boha prosím, že mně nevinného zastanete.“

*) Fridrich Kayzler byl usedlý na Trundorfě na statku druhdy Trčkově; Arnošt Mergans, řezník, byl na n. č. 62. Jiřík Pšorner seděl na n. č. 51. Adama Plíce shledáváme dva roky později na č. 89, snad ale už před tím tu byl.

„Kdybych pak vinnen byl, ještě většího trestání na sebe sám bych vinšoval. Laskavé rezoluci od pana hejtmána očekávati budu“.

„Za pana hejtmána na modlitbách trvající věrný poddaný vrchnosti své laskavé až do smrti mé

Jiří František Žalud.“

Datum 22., v domě radním, leta 1666.

„Dekret: P. purkmistře a páni radní města Žamberka, jakož memoriál mně Jiřík Žalud podává, tuto věc Vám pro lepší rozsudek té věci, která se přitrefila, odesílám. Dá Pán Bůh zejtra je k vyslyšení před sebe, kterých se týče, vemte a jednomu každému za spravedlivu a čisto, neohlížejíce se na nic a Kašpara Žaluda na rukojmě jistě vemte, aby před urovnáním té věci a mého vědomí odsud neodcházel.

Datum v Žamberce, 22. febr., anno 1666.

W. Ferd. Hangk. *)“

6. „Leta 1689, dne 16. augusti, z jistého nařízení urozeného pána Václava Antonína Švancara, hejtmána nám od J. V. H. M. představeného, vrchnosti naší milostivé, stalo se porovnání před purknistrem a spolu ouřadními v domě radním města Žamberka nad V. Orl., — totiž mezi Jiříkem Pazourkem, sklenářem, s manželkou jeho z strany jedné a Janem Remkem s manželkou jeho, též dcerou Dorotou, manželkou Jana Kočiho z strany druhé, a to takové: tak jakož nějakou záští a nesrozumění též jedné i druhé strany, na poctivostech plisnění, jako i kvaltu a moči na sebe saháním a bitím přikračováním se dopustili, že pak skrze takovou nenáležitou věc, vedle poručení vrchnosti milostivé do vězení šatlatvního dání byli, nemajíce z něho propuštění býti, ažby se náležitě mezi sebou porovnali a sobě to odpustili, a potom před ouřadem rukou podáním toto dotvrdili, a že sobě toho na časy nynější a budoucí nikdy víc, buď střizliví, buď opilí, v ničemž připominati, a toho zdvihati nebudou, připovíдали; jestližeby pak který z nich jeden druhému to protrhnouti, zase zdvihati a opakovati chtěl, a toho se dopustil, tehdy se v tom před ouřadem zavazuje, aby do důchodů J. V. H. M. 6 kop miš. peněz hotových, beze vši vejmluvy a přitahu složití musil; za ten pak nyní spáchaný vejstupek a sobě sami náhrady činění má Jiřík Pazourek

*) Václav Žalud, otec, seděl na n. č. 91. Syn Daniel přejal po něm tuto usedlost roku 1675 a byl mydlářem. Druhý syn Jiřík převzal grunt spálený, jehož nynější číslo na ten čas neznáme, ale jenž jistě na blízku gruntu otcovského stál. Že od Daniele Žaluda vyšel oheň roku 1675, pověděno v pamětní knize městské.

s ženou svou jeden, a Jan Remek s ženou a na místě dětí svých druhéj krejc. měděný složití a do důchodů J. V. H. M. odvésti. Že tomu všemu, což tuto nadepsáno, tak a nejinak jest, a pro lepší toho opatření a mezi nimi zachování do kněh manuálních toto porovnání vepsáno jest.“*)

7. Na spis Arnošta Merkonse dekret, od J. M. daný, vepis:

„Supplicante! Vyrozuměl sem od ouřadu, jak poslušný seš, že beze vši opovědi, když se řídit má, z domu radního odcházíš, pročez tuto odpověď Ti dávám, aby si hleděl zajisto v Bohusovy krám pustiti, syna svého menšího mydlářovi na učení dáti, a v svornosti s jinšími řezníky zůstávati; jestli pak toho syna k mydlářovi nedaš, ještě na 2 krejce pokutu složíš; a kdyby pak mydlář Žalud jej přijíti nechtěl, taky 2 krejce dáti povinen bude. Strany pak Vašeho v krámích a jinde plisnění zapovídám, abyste sobě pokoj dali, v svornosti byli, a kdyby koliv který řezník co takového začal a něco pozdvihoval, jeden každý ten na 1 krejc a cechmistr, kdyby ho neprozradil a to nepřetrhl, na 2 krejce dáti musí. Podruhy pak, jestli mně s takovým dlouhým a neobyčejným memoriálem přijdeš, též takový i s písařem pokutu dá. A tak se hleď k ouřadu ohlásiti, aby Vás porovnali a spokojili.

Actum Žamberk, 12. maji 1691. Franz hrabě z Bubna.“

„Leta 1691. dne 17. maji, u přítomnosti J. V. H. M. pana rychtáře, pana purkmistra a ouřadu v domě radním města Žamberka, jak cechmistrí tak také jinší mistři poctivého řemesla řeznického, vedle vejš položeného milostivého dekretu jsou všichni v tom také zavázáni, aby spolu v dobré svornosti a srovnání zůstávati hleděli, vedle čehož jeden každý z nich ouřadu rukou podáním slibují a připovídají; jestli by se pak kterej z nich tak nezachoval a to protrhoval, vejš položený pokuty ujtí nemá. Actum ut supra.“

8. „Leta 1708, dne 30. juni, vedle poručení a nařízení pana inšpektora nám nařízeného předvolání jsou před ouřad do domu radního města Žamberka Augustin Remek a Augustin Ciliák, povstanouce mezi nimi náké nedorozumění a zlá vůle; kdoby komu z nich jakou příčinu dal, zprávu dávají, jakž níže položeno jest.

Předně Aug. Remek zprávu dává:

Poslouce před dvěmi neděli svou děvečku k Trejtnarům pro tabák a domů mně přinesla jej. Potom třetí den přijdouce Augustin Ciliák

*) Jiřík ml. Pazourek byl na n. č. 265, Jan Remek, řezník, na n. č. 264.

s Martinem Prausem do příbytku mého, žádajíc mně, abych jim za zlý neměl, že děvečka od Trejtnarů šla a kus slámy z Martina Prausa hnoje, též z Augustina Ciliáka hnoje že jest vzala a domů odešla; za jakou příčinou by jim takovou věc činila, — dajíc jim za odpověď, že já ani moje manželka o ničem nevíme, a s tím ode mně odešli. Včerejšího dne jdouce mý pachole na pole na jahodu, sejdouce se s ním dcera Augustina Ciliáka pravic k němu: „O ty kluku čarodějnej, s Vašima se všema domácima ste čarodějníci a kouzelníci.“ Přijdouce pachole domů, zprávu mně toho učinil. Pošlouce já tam svou manželku, na takové doptání, zdalíž tomu tak jest aneb ne, jsouce jen manželka v domě, na odpověď dala, že o tom o ničemž neví, coby dcera mluvila. Přijdouce Augustin Ciliák u večer domů opilý, tu v svém příbytku zlořečil a plundroval. Podivajíc se já zvolna na takový křik sem slyšel; a jmenoval souseda, že jest čarodějník, kouzelník, šelma a zloděj. Na to sem se jemu ozval, k komu to mluví, dajíc na odpověď, aby mlčel, že jemu něco více povím. „Jako jsi nešel se smolky se svým švagrem na ryby a nejsi hoden, aby si se semnou vadil, nejsi mně roveň a kontribuci nevybejváš jako já, bezpečíte se na pana inspektora a máte veliký rohy.“

„Augustin Ciliák odpověď dává:

Že jest Augustin Remek do domu jeho přišel a do komory za jeho vdanou dcerou, která již na odpočinutí byla, vešel a zavrouce za sebou dvěře, jí žádal, aby mu po vůli byla; v tom přijdouce manželka Augustina Remka za nim tam, odtud jej vystrčila a vypohlavkovala. Dále pošlouce Augustin Remek svou děvečku před pár nedělí pro tabák k Trejtnarům, když zpátkem jdouce, z Martina Prausa hnoje vezmouc po třikráte hnoje a do fěrtocha jej dala, dáleji jdouce, se ohlídejíc, z mého hnoje také třikráte vzala a domů šla. Přijdouce manželka Václava Dušika do příbytku mého, zprávu mně toho dala, tu jest se u okna modlila a děvečka Augustina Remka od Trejtnarů šla a ji viděla, když takový hnůj brala a na svého muže zavolala, aby se na to podíval a on také že jest to spatřil. Strany čarodějnictví aneb kouzelnictví to jsem nemluvil. Strany zlodějství to sem pravil, že na ryby se smolky chodí, tomu se znám; a mně pravil, že jsem jedna plesnivá šelma a že nemám jednoho spravedlivého šindela na své chalupě a ze zámku pro svůj zlodějství pryč sem musel dolů jíti.“

„Václav Dušek zprávu dává:

Že jest děvečka Augustina Remka před dvouni nedělí od Trejtnarů šla a přijdouce k hnoji Martina Prausa do ruky jej vzala a do fěrtocha

dala, odtud jdouce, ohlídejce se, z hnoje Augustina Ciliáka také brala a domů odešla. Proč to činila, já nevím; též moje manželka to vidouce a já jsem jí zapovídal, aby s tím mlčela.“

9. „My purkmistra a rada J.M.p. hraběte z Bubna a Litic města Žamberka nad Vysokou Orlicí jsouce do domu radního předvoláni sousedé naši Fridrich Vrba, Frantz Janouš, Václav Janouš, též Václav Vimperský, kterýžto dne 3. julii roku 1712 do městys Rokytnice na jarmark pro obživení své na dvou vozích po páru koních s moukou a jiným vařením, čehož na mále po nějaký troše majíce a jinší řemeslníci při tom něco přiloženého jměli, přijedouce tam při času s tím se na rynku vyložili, začnouce prodávat. Utržice Fridrich Vrba jen toliko dvě grešle, v tom přijdouce k nim napřed jmenovaným pan vejběřci, Georg Frantz Kiesel a doptání činil na palety. Na to jemu Fridrich Vrba odpověděl: „Pane vejběřci, já myslím, co se v zemi koupí a přes hranice nevez, že jemu na to palety zapotřebí vzíti nejní, poněvadž jinde vyceleny a vyakcisovany jest.“ Na to jemu pan vejběřci odpověděl: „Poněvadž na to paletu nechcete vzít a že jste se neopověděli (však ale Frantz Janouš se opovídal, a že z toho, až po prodeji bude, vypraviti chce), ku právu že je v moc dá.“ Naproti tomu Fridrich Vrba jest řekl: „Pane Jiřiku, já myslím, že se ta věc u Vás zpraviti může, máte rozum, nejní to zapotřebí, aby to ku právu přišlo.“ Jsouce pak pan vejběřci trůnkem obtížený, nic žádnému na žádnou prosbu sobě říci nedal a ku právu šel. A tu pro nás přišli. Přijdouce my k panu rychtáři, pro Pána Boha sme prosili, aby nám toho nečinil a při prodeji nás zanechal; po prodeji že se chceme k němu dáti najiti; a nás do arrestu aby nělával, a jestli sme čím vinni, aby sobě to v contrabant vzal, anebo co žádá, že jemu dáti chceme. Žádost jejich slyšeti nechtěl, nýbrž do arrestu nás dáti poručil. Strany palety že nejsme povini ukázat, to jsme nikoliv neřekli, při tom abychom my se na pana důchodního Frantze Kněžka něco odvolávali, že to od něho máme, že dáti povini nic nejame, poněvadž to přes hranice nejde, což my můžeme spravedlivě říci, že jsme žádných takových slov a řečí nevydávali, nýbrž volni sme byli. Když nechtějice to pro nás udělati, pro naše sousedství, aby to ale udělal pro naši milostivou vrchnost! Řeknouc pan vejběřci: „Co mně je po Vaší vrchnosti?“ že jemu nemá co poroučet a že on má svou vrchnost, která jemu má co poroučet. Jsouce my v arrestu, počlouce pár osob našich k panu vejběřci mu s prosbou, aby nás propustil, takových sousedů ani slyšeti nechtěl a propustiti že nemůže. Nemohouce my z takového arrestu sobě sami

pomoci, nechajice Frantz Janouš manželku svou v arrestu místo sebe seděti, a tak k milostivé vrchnosti své o zastání ucházeti. Nejsouce milostivá vrchnost v domě, na místě milostivé vrchnosti jsouce pan František Kněžek, toho času písař důchodní, představen, žádajice jej za to, aby nás chudé a poďdané lidi zastal a z takového arrestu pomohl. V tom pan důchodní do městys Rokytnice se vypravil a nám z arrestu pomohl. Že tomu tak a nejinak jest, pro důvěření toho pečeti naši menší městskou sme potvrdili.

Actum v domě radním města Žamberka nad Vysokou Orlicí, dne 10. julii, leta 1713.“

10. (Kniha t. zv. kožená, f. 28. Protokol ddo. 10. juli 1792.) Zanešena jest žaloba od Vincence Hanusa proti Jozefovi Kopeckýmu, mlynáři zdejšímu, žeby měl mluvit, že Vincenc Hanus do Slezka ne na pouť, anobř šotka tak nazvaného kupovati byl šel — pročež žádá žalující, by takové řeči vyšetřené a dokázané aneb — když by se dokázati nemohlo — obviněný potrestán byl.

Za tou příčinou předvolán jsouce Jozef Kopecký, zdaliž takové habské řeči mluvil, tážán a k důkazům té samé nucen byl. Načež on odpovídá: „Já nikoliv popříti nemohu, že sem takové řeči nemluvil, nobřž žádám, by je Martin Kotyza, který takové v mém mlejně u přítomnosti mé matky a tovaryše mluvil, dokázal.“ Obeslán a přítomen Martin Kotyza zouplna popírá, žeby co takového v mlejně mluvit měl, a žádá o tom přesvědčen býti. Z příčiny té tovaryš Jozefa Kopeckého předstoupie na otázku učiněnou takto odpovídá: „Já mým dobrým svědomím dosvědčiti musím, že Martin Kotyza před nějakým krátkým časem v našem mlejně u přítomnosti mého p. mistra a jeho paní matky mluvil, že Vincenc Hanus šel do Vamberge ne na pouť, anobřž tak nazvaného šotka kupovat.“ — Na tom pak svědectví když Martin Kotyza přestati nechtěl, Jozef Kopecký svou pravdu přísahou stvrditi se obětoval; k čemuž pak z příčiny jeho již na cechmistrovství mající přísahy a polovičního předcházejícího důkazu od oněhu připuštěno nebylo, nobřž taková odložena jest, až budoucně, kdyby Martin Kotyza na svém uložném a vystálém trestu a rozsudku přestati nechtěl a svou při na vyšší rozsudek zanesl. S čímž přítomný protokol zavřen a podepsán jest.

VI. Listiny v příčinách soukromých.

Podáváme tuto několik listin jako za příklad, jak se záležitosti soukromé před úřadem vedly; k tomu i listiny rozličné, jichž jinde vřaditi by bylo nesnadno; konečně i jeden rozmarný list soukromý.

a) Vysvědčení zachovalosti od obecního úřadu vydané.

„Všelikterakého řádu a důstojenství lidem, buďto duchovního aneb světského povolání, k nimž by tento list náš došel, aneb slyšán byl. My J. H. M. rychtář, purkmistr a rada města Žamberka nad Vysokou Orlicí služby naše napřed vzkazující, oznamujem, že jest předstoupil před naši plnou radu Matouš, syn vlastní nebožtíka Václava Mašky, někdy souseda našeho, listu tohoto ukazatel, s přáteli svými, jeho na svět zplození povědomými, hodnověrnými a starožitnými, žádaje od nás s pilností listu zachování svého; kteroužto my žádost slušnou a spravedlivou býti uznavše a rozváživše, spraveni jsouc od dobrých lidí starožitných, víry hodných, jmenovitě od slovutných a opatrných mužů, pana Václava Burše, primátora toho času, a pana Jiříka Havlíčka, spolu radního, i také sami majíce to známé v plné pravdě, že nahoře psaný Matouš z etných a řádně sňatých, knězem pořádným vedle řádu a obyčejce církve svatě katolické oddávaných rodičův, totiž Václava Mašky, otce, Anny, matky téhož Matouše syna, jest pošlý a na gruntech J. V. H. M. vysoce urozeného p. p. Adama Františka hraběte z Bubna a z Litic (titul), v městě Žamberce splozený a narozený jest, kterýž v poddanosti i s člověčenstvím pod mocí vrchnosti své milostivé, vejš nadepsané, do milostivé vůle zůstává a zůstávati bude; kteřížto rodičové

souč v živobytí s ním, nahoře psaným Matoušem, po všeckna leta přebývání svého, mezi námi poctivě a řádně sou se zachovali, jakž na dobré lidi sluší, tak že nevíme ani co o nich praviti umíme, jediné všecko dobré. Začez prosíme všech vůbec, V. M. a Vás, kdebykoli vejš psaný Matouš, syn neb. Václava Mašky a Anny, matky své, se obrátil, že jej ráčíte dobrotivě mezi sebe přijíti, laskavě a přátelsky s ním nakládati, jemu k jeho dobrému a poctivému shovívajíce, tak radou i fedruhkem spomahajíce. My se toho Vaším Milostem a Vám i jednomu každému rádi odsluhovati takovou libostí neb větším okázáním chceme. Tomu na svědomí a ku potvrzení pečť větší města našeho k tomuto listu přitisknouti sme dali vědomě. Jehož datum jest v městě Žamberce nad Vysokou Orlicí, dne dvacátého třetího augusti, leta páně od narození syna božího, tisícího šestistého padesátého devátého.“

b) Kvitance od rady městské vystavená.

„My purkmistr a rada města Žamberka nad Vysokou Vorlicí známo činíme tímto listem obecně přede všemi: Jakož jest slovutný pan Severýn Tureček, městěnin z Vysokého Mejta, povinovat vedle kšaftu dobré paměti pana Severýna Turečka, pana otce svého, k záduší kostela žamberského jedno sto kop míš. odkázaných a poručených, dobrých stříbrných rázu pražského, kteroužto sumnu zavázal se nadepsaný pan Severýn Tureček i s dědici svými k plnění vedle cedulí řezaných a s panem purkmistrem, pány města Žamberka učiněných, na roky rozdílne, jakž týž cedule to vše v sobě zavírají, každoročně po 5 kop míš. a že pak za obě leta 1629 a leta 1630 za leta již minulá přijato od slovutného pana Severýna Turečka z Vysokého Mejta deset kop míš. na sumnu svrchu psanou — protož téhož pana Severýna Turečka z těch desíti kop míš. kvitujeme, prázdna a svobodna i s dědici jeho činíme, takže týž pan Severýn Tureček více povinen nepozůstává, než toliko devadesáte kop míš., kteréž na časy a termíny vedle cedulí dány býti mají. Na potvrzení a budoucí paměť toho pečť naši městskou menší k tomuto listu přitisknouti jsme dali. Čehož jest datum v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí, v outerý po památce svatých tří králů, leta páně 1631.“

V přčině tohoto na ony doby znamenitého odkazu máme v archivu městském ještě jinou listinu. Připisem ze dne 29. března roku 1666 táže se totiž tehdejší farář, páter Václav Macarius, úřadu obecního, žeby Severýn Tureček, někdy soused a městěnin města Vysokého Mejta k žamberskému záduší a kostelu sv. Václava 100 kop míšanských od-

kázal, aby toho jistou zprávu na papíru učinili a ukázali, jakým způsobem a právem takové peníze, k záduší odkázané, ku právu města Žamberka obrácené anebo přivlastněné býti mají a jsou.

Úřad odpověděl takto:

„Což my veš jmenovaní na žádost dvojčetihodného pana pátera tak činíme a tuto zprávu vysvětlujeme a příčinu představujeme. Majíce za předkův našich dluh ode práva k záduší zdejšímu vzešlý, o kterémž v paměti snášíme, že předkové nám toho jistou zprávu dávali a povídali, když se chrám Páně svatováclavský, při městě Žamberce ležící, spravovati a zdi výš vyháněti i strop nový dělati dal, nemaje v ten čas při chudém záduší té možnosti a peněz na hotově, ode práva sirotčích peněz k tomu že zapůjčeno bylo, kterýžto dluh za dobré paměti urozeného a statečného rytíře, pana Jindřicha z Bubna, toho času hejtmána panství žamberského, činíce se pořádnost a oučty při držení soudův leta 1629 takový dluh za záduším žamberským 116 kop 15 grošův se vynacházel a v druhým oučtě leta 1631 na zapravení dluhu od záduší ku právu v městě Vysokým Mejtě, co tam ještě k záduší svědčilo, za Severýnem Turečkem 90 kop míš. patrný výkaz se vynachází a učiněn jest byl.“*)

c) Kšaft a sepsání vlastní rukou poslední vůle Jana Stejskala, souseda města Žamberka, které jest ku právu přijaté 3. dne novembris, leta 1641.**)

„Leta 1641, 20. novembris, tento kšaft neboha Jana Stejskala v plné radě přečten jest, na nějž se ohlášení od manželky jeho a přátel tu přítomných, totiž Daniele Stejskala, otce jeho a Jana, mlynáře žamberského, otce manželky nebožtíkovy, stalo, že mu místo dávají.“

Actum ut supra.

„Ve jméno svaté a nerozdílné Trojice Amen. Já Jan Stejskal, soused a obyvatel v městě Žamberce, jsouc já v božím trestání, i užívající já ještě paměti dobré a rozumu zdravého, o svém statečku, kteréhož mi Pán Bůh spolu s manželkou požehnati a propůjčiti ráčil,

*) V jiném aktu kvituje úřad sub 2. febr. 1668 poručniku Turečkovských, že ku právu zase splatil 15 kop míšenských, a v aprílu zase přijal úřad 10 kop.

**) Jan Slatinský, jinak Stejskal, byl řezníkem a bydlel v nynějším čísle 4. Kšaft tento jest pro své znění i pro lecjaké zvláštnosti mluvnické pozoruhodným. Při zvláštnostech těchto klademe za slovem, o něž jde, v závorce slůvko: (sic).

takto nařizují a poroučím. Pozůstávající po mně manželka má a tři dítek (sic), jim taky z statečku svého a práce spravedlivy hotových peněz rovným dílem po třinácti kopách míšenských poroučím. Ostatek, kdyby mne Pán Bůh neráčil uchovati a z toho světa pojíti ráčil, aby mně manželka má měla z čeho pohřeb vypraviti, poroučím.

Item: Klisenky majíce dvě, který jsouce k statku přidány, ty prodati poroučím a co se za ni (sic, duál) utrží, rovným dílem jak manželku, tak dítky podělití poroučím. A za takovy peníze, což by na ně v hotovosti přicházelo, na dítky mý by za ty koně poručníci dobytka což by mohli, koupili a mezi lidí rozdali, aby jim nájemný užitek, poněvadž sou malici (sic), šel.

Item: Co se pak dotejše dobytka hovězího, předně pro vyživení dítek manželce svéj dvě krávy poroučím, a potom jí rovným dílem po dvouch kravách a po jedny jalovici roční poroučím. Z takovyho dobytka, kdyby mne Pán Bůh neuchoval, manželka má bude povina odpovídati, nebo ona o něm dobře ví.

Item: Ostávající ještě jedna kráva, kdyby manželka má nemohla s ten krunť bejtí a přišel k prodaji, k statku jí poroučím.

Item: Majíc volky dva dvoulety, manželce mej prodati poroučím, i čeládce mej, která u mne zůstávala, z těch volků aby zaplatila.

Item: Více manželce svéj na vyživení a vychování dítek malejch deset korců pšenice, ty aby mezi rukama v handli aby měla a užívala, aby dítky čím žít měla, na to aby se žádnéj nepotahoval, poroučím.

Item: Jsouce peníze krunťovní kolikery zaseďaly na takovy peníze, bez újmy manželce a siroteků, kdeby se zač vzítí měly, okolo třinácti kamenů loje poroučím.

Item: Vůz kovanej, pluh, brány aby se prodalo a dítky aby se do školy daly; z toho aby se od nich platilo, tak poroučím.

Item: Majíce já některou kpu mš. po nebohu (sic) v dobrý a slavný paměti Václavovi Stojskalovi, strejci svém, v Pěčině na krunť Jana Holasky, ty takovy peníze, což by se jich kolivěk našlo, k chudymu záduší zdejšímu poroučím.

Item: Co se dotýče peněz vyplacených na krunť mým, což by se vynašlo, ty manželce mej s dítkami rovným dílem aby poděleny byly, poroučím.

Item: Tomu chci, kdyby který robě (sic) mý Pán Bůh prostředkem smrti z tohoto světa povolati ráčil, což by koliv se jakyho nápadu na to robě vyhledalo, tím aby manželka má a jiny děti poděleny byly, poroučím.

Item: Žádám a prosím, poněvadž sou dítky maly, Vás, pane Václave Stěbetko a pane Václave Beneši, že tak pro mne a pro ty dítky maly učiniti a že nad nimi jak nad manželkou mou, tak nad dítkami otcovskou ruku držeti budete a je k dobrému a k literárnímu umění hleděti Vy slibujete.

Item: Žádám pana purkmistra a pány, poněvadž (sic = pokudž) by manželka má na kruntě zůstávala, a kdyby Pán Bůh lid vojenský dopustiti ráčil, aby jí a nad ní ochrannou ruku držeti ráčili, aby jich na ni nepřipouštěli, tak aby o všecko tu nepřišla.

Item: Pro Boha žádám a prosím pana purkmistra, pánův, že těmto všem věcem v tomto spisu a vůli mej poslední dáti ráčíte. S tím Pánu Bohu všechny poručena činím.

Tento spis jest učiněn na den všech milých svatých, leta 1641.

Jan Stejskal,
soused v městě Žamberce.“

K originálu kšaftu připisováno rukou Čížkovou:

„10. dec. Podle nařízení neb. Jana Stejskala prodány dva volky, z kterýchž peněz čeládce za rok 1641 zaplatiti se má, odvedeny sou manželce jeho v domě radním, totiž 13 kop 15 gr.

Václav Beneš spolu s manželkou pozůstalou po neb. Janovi Stejskalovi prodali loje 13 kamen po 2 kopách, učinilo za něj 30 kop; z toho vypravili 3 peníze kruntovní za rok 1638, 1639 a 1640 ku právu, kteréžto peníze do důchodu J. M. pána vzaté sou . . . 24 kop, a ostatek peněz manželka pozůstala k sobě na vypravení dluhů přijala.

Leta 1641, 23. dec., P. P. páni spolu s některými osobami k sobě volenými prošacovali dle kšaftu od neb. Jana Stejskala, souseda v městě Žamberce, učiněného, jednu klyсну, kterou Václav Beneš ujal a koupil za 36 kop.

Těž valacha, kterého manželka jeho po něm pozůstala ujala za 15 kop, činí té summy 51 kop.

Rozdělice tu summu peněz dle kšaftu znění na 4 díly, dostane se těm dětem a matce čtvrtý po 12 kop. 22¹/₂ gr. A poněvadž matka v té koupi díl svůj pozažl (sic), zůstává syrotkům peněz při právě, za kteréž se krávy koupiti mají, 38 kop 7¹/₂ gr.

Leta 1642, 7. januarii, od Jana starého Dvořáka koupěna jedna kráva, z níž nájem k právu o sv. Martině přicházejícím dáti má ve vsi Kunwaldě za 6 kop.

Týž den od Jana mladého Dvořáka z Kunwaldu koupena kráva 1 podobným způsobem jako první za 6 kop.

Rukojmí Václav Bartoš a Jan Vávru, sousedé jeho.

9. januarii. Od Jana Junka ze vsi Kunwaldu koupena kráva 1 podobným způsobem jako 1. a 2. za 6 kop.

Ruk. Martin Junek a Jiří Junek.

10. januarii. Od Martina Junka z Kunwaldu koupena kráva 1 podobným způsobem za 6 kop.

Ruk. Kašpar Barkman, Pavel Netolický.

10. januarii. Od Kašpara Barkmana z Kunwaldu koupena kráva 1 podobným způsobem za 6 kop.

Ruk. Václav Hulka, Václav Doležálek.

Od Martina Janečka z Kunwaldu podobným způsobem koupena kráva 1 za 6 kop.

Ruk. Michal Kasnar a Martin Pejcha.“

d) Smlouvy svatební.

„Leta páně 1676, dne 13. septembris, stala se smlouva svatební celá a dokonalá mezi slovutným mužem, panem Václavem Jindrou, sousedem v městě Žamberce, z jedné — a poctivou paní Dorotou, vdovou pozůstalou po neb. Jiříkovi Zdobnickým, někdy purkrabím doudlebským, na místě dcery Roziny, jakožto nově nastávajícíma manželi, z strany druhé — a to taková:

Tak jakož jest jmenovaný pan Václav Jindra z jisté vůle a vnuknutí Pána Boha všemohoucího oblíbil sobě k stavu sv. manželství poctivou pannu Rozinu, dceru po neb. Jiříkovi Zdobnickým; dal oznámiti příteli svému dožádanému, slovutnému muži, panu Janovi Ledvi noví, sousedu města Žamberka, že budoucí manželce své Rozině předně před dítkami a přáteli svými, buď z nábytku neb gruntu svého 10 kop. mlš. věnuje; dálež coby Pán Bůh jemu požehnati z práce rukou jeho ráčil, všelijakých nábytkův, spravedlností po přátelích blízkých i dalekých, kdeby se co vynalezti mohlo, na rovný díl s dítkami svými, přijímá ji za pravou manželku, plnomocnou hospodyni a dědičku činí, od té chvíle a hodiny.

Z strany druhé poctivá a šlechtná paní Dorota, vdova pozůstalá po neb. Jiříkovi Zdobnickým, dala oznámiti příteli svému dožádanému, slovutnému muži, panu Martinovi Noskovi, toho času primátoru města Žamberka, že slovutného muže, pana Václava Jindru, jakožto manžela dcery své Roziny, za pravého a věrného zete přijímá, jeho nade vším

tím, co jí koliv jaké spravedlnosti, kdeby se co vynalezti mohlo, buď po otci jejich aneb přátelích blízkých, dalekých, aby na ni patřilo vedle jinších bratrů a sestry. Též s lože šatův pernatých a dvě krávy jí zadává a jeho nad tím plnomocníkem a pravým dědicem činí.

Staly se tyto smlouvy svatební u přítomnosti strany pana ženicha Jana Ledviny: pana Matěje Stejskala a Václava Vrby; z strany panny nevěsty: pana Martina Noska, toho času primátora, pana Václava Beršika, toho času purkmistra, pana Jana Krále a Jana Zdobnického, leta a dne svrchu psaného.

e) Připovědění se obce klášterecké za jednoho příslušníka svého.

„My rychtář, totiž Matěj Severejnů, konšelé i všerka obec ve vsi Klášterci a obzvláště Václav Toman a Rolenc Krausz, sousedé v též vsi. Jakož jsme dožádáni od opatrného muže, Martina Falcmana, souseda ve vsi Klášterci, vlastního otce Václava Falcmana, kterejž z jistého povolení J. M. pana hejtmána a pana Martina Hangka, písaře důchodního panství žamberského, na řemeslo uzdářské k učení od otce svého do města Lanškrouna dán byl, takže témuž Václavovi Falcmannovi, od rodu zachování a sněti rodičů jeho list zachovací s vysvědčením osob viry hodných v plné radě města Žamberka z jistého nařízení jak pana hejtmána, taky pana Martina Hangka, písaře důchodního, pod pečeti téhož města, bez újmy jich, nynějších a budoucích, ouřadu žamberského, kde by mu toho potřeba nastala, dán jest. Pedle kteréhožto listu daného my svrchu psaní rychtář a konšelé i všecka obec a obzvláště Václav Toman, Lorenc Krausz a Martin Falcmann, otec vlastní téhož Václava Falcmana, připovídáme pod závazky svými i na místě obce naší, rukou společní, kdyby se koli J. H. M. pán pán náš milostivý anebo pan hejtman nám představený na téhož Václava Falcmana potahoval, jeho na gruntě míti chtěl, že jej (však po vyučení řemesla toho) postaviti a dostaviti chceme, žádných v tom obran cožby opatrnost lidská proti tomuto zavázání našemu bráti nechceme a nebudeme.

Actum ve vsi Klášterci, 28. dne měsíce augusti, leta 1649.“

f) List soukromý.

„Slovutný, mně vzácně laskavý pane kmotře!

Pedle vinšování mnoho štěstí a dobrého zdraví laskavému panu kmotru oznamuji, že nám to dosti divno přichází, že vo smrti neb. mé nejmil. paní sestry žádnou vědomost až posavád neměl, která již v Pánu 19 neděl odpočívá; právě ten den před sv. Janem v Pánu usnula,

právě taky ty časy, jak tu v Tejně byl můj bratr, začala postonovat a více nevstala. Pročež já té naděje sem, že nepochybně než v Žamberku všichni při dobrém zdraví pozůstávají, kteréhož já ještě dáleji požívati s božským požehnáním všem společně srdečně vinšuji a přěji. Pan Václav, který právě u mně byl, když sem přítomny psal, na 1000krátě pěkné pozdravení oznamujíc, pokudžby tam ještě nějaké dědictví se vynajíti chtělo, a Stejskal ještě jednou umříti chtěl, žeby ještě Žamberského piva koštovati se vynasnažil; to ale špás; hory a doły se nescházejí, je přísloví, ale lidi. Pročež jestli Pán Bůh živobyti oboum stranám popřeje, ničeho se neodřikáme, toliko aby se to naplniti a státi mohlo, sobě vinšujeme. Můj bratr Johanes, který u nás na posvícení byl, podobně na 100krát pozdravuje laskavého pana kmotra; že se s bratrem Wenclem shledá, nejináče se domníval; však když Wencel nepřišel, chybylo mu. Má nyní dobrou službu v jistém klášteře u kněží, blízko Krumlova a Budovic. Podobným způsobem, chvála Pánu Bohu mně se ještě taky dobře vede. Popřej nám Pán Bůh dáleji jenom dobrého zdraví, které za nejlepší býti se uznává. S tím laskavého pana kmotra k ochraně boží poslušně poroučejíc zůstávám mého vážně laskavého pana kmotra poslušný kmotr až do smrti

Frantz J. K. Stejskal.

Z Tejna Vltavy, dne 7. novembris, Anno 1690.

P. S. Pana strejce mého, Martina Haugka a pana strejce Vrba, slovem všechny dobry přátele žádám za pěkný pozdravení.“

VII. *Privileje městské.*

Již v úvodu historickém vytiskli jsme list pana Jana z Pottenštejna a na Žampachu, daný roku 1513 na fojtství žamberské. Tuto přidáváme celou řadu privileji, dílem od mocnářův, dílem od pánů žamberských, jak strany žampašské, tak strany litické, a později od hrabat z Bubna udělených.

a/ „My Rudolf II., z Boží milosti volený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše a uherský, český, dalmatský, chorvatský král, arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže a lužické markrabě — oznamujeme tímto listem všem: Jakož opatrný purkmistr a konšelé i všecka obec městečka Žamberka, věrní naši milí, předešle jeden jarmark roční v outerý svatodušní mají a toho od starodávna v užívání jsou; i prošení jsme poníženež od slovutného Mikuláše z Bubna na Liticích, věrného našeho milého, abychom svrchu psaným poddaným jeho téhož městečka Žamberku k takovému prvnímu jarmarku ještě dva jarmarky ročně dāti a znovu vysaditi ráčili: k jehožto snažné prosbě naklonění jsouce a vzhlednouc na jeho pilné služby, kteréž nám čini a napotom činiti povinen bude, dotčené dva jarmarky k prvnějšímu jednomu jarmarku, totižto jeden v outerý po památce povýšení svatého kříže a druhý v outerý po novém létě s osmi dni pořad zběhlými a freiunkem obyčejným milostivě dávati a znovu vysazovati ráčíme, chtěje tomu, aby oni obyvatele městečka Žamberku tak jakž jiná v království českém svých jarmarkův užívají, buď z práva neb obyčaje též užívati mohli a moc měli. Protož přikazujem

všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království českého nyní i budoucím, věrným milým, abyste již pravé obyvatele městečka Žamberku nyní i budoucí, při takových jarmarků ročních milostivěm dání našem měli, drželi a neporušitelně nyní i na budoucí časy zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti dopouštějíce, pod uvarováním nemilosti naší císařské, dědicův našich a budoucích králův českých; však proto chceme, aby toto naše týchž jarmarkův nadání jednomu každému bez újmy a škody na jeho spravedlnosti bylo. Tomu na svědomí pečeť naši císařskou k tomuto listu jsme přivěsiti rozkázati ráčili. Dán v městě našem Vidni, v onterý po sv. Jiří, leta božího tisícího pětistého sedumdesátého sedmého a v království našem římském druhého, uherského pátého a českého též druhého.“

Rudolf.

Vratislaus a Pernstein

S. R. Boh. Cancellarins.

b) „My Ferdinand III., z boží milosti volený římský císař, po všecky časy rozmnožitel Hše, uherský, český, dalmatský, chorvatský a slovenský král, arcikníže rakouské, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže a lužické markrabě etc. etc. — oznamujem tímto listem všem vůbec, že jsouce za to ponížené prošení od Jindřicha Jana z Bubna a z Litic, na Žamberce, Doudleby, Jelením, Skášově a Březně, komorníka našeho milého, abychom lidem poddaným jeho, purkmistru, konšelům i vši obci města Žamberka, trhově dni téhodní, v pondělí a ve čtvrtek, v nově nadati a ty listem a majestátem naším císařským a královským vysaditi ráčili. K jehožto Jindřicha Jana z Bubna a z Litic pokorné prosbě naklonění jsouce a vzhlednouc na jeho pilné, věrné a platné služby, kteréž nám a slavnému domu našemu rakouskému se vši ochotností poddaně prokázal a posavád k milostivému zalíbení našemu continuiruje a dáleji continuirovati hotov a povinen jest, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, s radou věrných našich milých, mocí královskou v Čechách již pravenému městu i také purkmistru, konšelům i vši obci tuto milost činiti a takové dva trhy téhodní, totiž každý pondělí a ve čtvrtek, i s freinškem obyčejným v nově nadávati a tímto listem a majestátem naším, císařským a královským vysazovati ráčíme, tak aby oni žamberští na takové dva trhy téhodní, jim tak od nás na ty určité dni v nově nadány drželi a držeti, též jich užívati mohli a toho moc měli, tak jako jiná města

v království našem dědičném českém svých trhův buď z práva neb obyčejce užívají a to bez naší, dědicův našich budoucích králův českých i jiných našich lidí všelijaké překážky a odporosti; přikazujíce při tom všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyř stavův prv oznámeného království našeho dědičného českého, obzvláště pak vrchnostem jich žamberských nynějším i budoucím, věrným milým, abyste dotčené purkmistra a konšelé i všecku obec téhož města Žamberka, nynější i budoucí, při tomto jim týchž trhův téhodních nadání a vysazení našem jměli a drželi a neporušitelně nyní i na budoucí časy věčně zachovávali, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicův našich a budoucích králův českých. Tomu na svědomí počet naši císařskou k listu tomuto přivěsiti a v něm se rukou vlastní podepsati ráčili. Dán v městě našem Vidni, patnáctého dne měsíce července, leta páně šestnáctistého třicátého sedmého, království našich římského prvního, uherského dvanáctého a českého desátého.“

Ferdinand.

Guilielmus Comes Slavata

Regis Boh. sup. Cancellarius.

c) „Vilém z Pernštejna a na Helfenštejně, nejvyšší hofmistr království českého, vyznáváme tímto listem přede všemi, kdož jej uzií nebo čtouce slyšeti bude, že prohledše na lidi naše dědičné, na opatrného rychtáře, konšely i všecku obec polovice městečka Žamberka a což tu svého dědičného máme, nynější i budoucí, kterak jsou obtěžováni byli po všecka leta minulá braním odoumrti, kteréž jsou spadaly na předky naše, pány a držitele městečka polovice svrchu psaného, ježto skrze takové odoumrti lidé onzkoš velikou na svých statech trpěli jsou, nejsouce jimi bezpečni, a tudy i purkrechtové hynouti musely, že lidé na nich sedíce, kteříž děti neměli, ne velmi se o statek svůj starali, aby jim jeho přilejvalo, strachujíce se odoumrti a tak i gruntové hynuly jsou, poněvadž žádný bez dětí statkem svým bezpečen nebyl: protož my, znamenavše takovou ouzkoš lidskou a tomu chťice, aby poddani naši pod námi spravovati se a dobře seděti mohli, aby každý statkem svým, kterýž má, malý nebo veliký, jest a bezpečen byl, živ jsa i po smrti, — z naší zvláštní milosti a dobrovolné nahoře psaným rychtáři, konšelfm i vši obci polovice městečka Žamberka, nynějším i budoucím, všecky odoumrti, kteréž by na nás jakožto na pána dědičného půl městečka nadepsaného spadati měli, propustili jsme a moči listu tohoto propouštíme,

takže ani dědicové ani potomci a budoucí naši od datum listu tohoto žádných odoumrtí vybíratí nemáme na věčné časy, při tom tuto výminku sobě zůstavivše: kdožbykoli o statku svém movitém i nemovitém co zříditi a jej komu poručeti za zdravého života neb na smrtelné posteli chtěl, buď na panství našem neb na jiném panství, krom duchovních osob, komužby se koliv jinému světskému zdálo a líbilo, toho každý obyvatel náš městečka polovice svrchu psaného aby plnou vůli a svobodu měl, beze vůli našich dědicův i potomkův našich překážky, však takovouto měrou: komužby poručení učiněné svědčilo, ten aby na ten purkrecht dosedl, z kteréhož člověk náš umřel; a když by na purkrechtu byl a naň dosedl, tehdy toho poručení má docela a zouplna požití beze všeho umenšení i beze vůli překážky naší i dědicův a potomkův našich, však tak, aby toho na jiné panství nenosil, než tu při tom purkrechtu aby zůstal; než co se dotýče poručení, to aby se dalo před rychtářem a před konšely, jedním nebo dvěma z té obce pro svědomí a pro budoucích zmatkův uvarování. Za tuto pak milost námi svrchu psaného půl městečka obyvatelům učiněnou a danou — rychtář, konšelé i všecka obec, jimž tento list svědčí, nyní i budoucí, mají a povinni budou nám i dědicům a budoucím našim dávatí a platiti šest plecí do roka a to jmenovitě na každou velikou noc každého leta příští na věčné časy. Tomu na svědomí a pro lepší a budoucí jistotu a pevnost my svrchu psaný Vilém z Pernštejna etc. etc. naši vlastní pečeť rozkázali jsme přivěsiti k tomuto listu, jenž jest dán a psán na Pardubicích, v tu sobotu na den jedenácte tisíc pannen, leta od narození syna božího 1497 počítajíc.“

d) „My Jan z Pernštejna a na Helfenštejně etc. etc., pán a pravý dědic panství litického, oznamujem tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, že jsou předstoupili před nás žamberští poddaní naši věrní milí a nás jsou snažnými prosbami prosili, bychom k tomu své povolení dali, aby oni k obecnímu dobrému čtyři dvory ve vsi Helikovickej, zejména Pavelků, Fruktuků, Komínků a Pytlíků, skupiti mohli: kdež my, svrchu psaný Jan z Pernštejna, prohlídajíc k jejich snažným prosbám, a chtěje tomu, čímž by větší milost k sobě od nás znali, aby pod námi tím lépe živnosti svých hleděti mohli, k tomu povolení své dáváme, aby oni žamberští, poddaní naši nyní i budoucí, ty dvory nahoře psané skupiti, jich k obecnímu dobrému užívati počínali a s tím učiniti mohli, jakž by se jim nejlépe zdálo a líbilo a to bez překážky naší, dědicův a budoucích potomkův

našich pánův a držitelův žamberských; než co se platív a jiných povinností z těch dvorův dotejče, těmi platy a povinnostmi nám, dědicům, potomkům našim podle register hlavních povini budou nyní i na časy budoucí; a jak jsou s povolením našim oni žamberští vodu z gruntův našich pod Suchou z dolu Valachova pojali a po gruntech našich jsou ji do Žamberka pro potřebu městečka přivedli, i prohledajíc my k takové potřebě jejich i toho městečka, tu milost jim činíme a k tomu povolení své dáváme, aby žamberští poddaní naši po gruntech našich tu vodu vésti mohli, a to nyní i na časy budoucí, bez překážky naší, dědicův a potomkův našich a z toho nám nic dávati a platiti nebudou povini; i chtěje my svrchu psaný Jan z Pernštejna, aby oni žamberští při tom při všem, což se v tomto listu našem píše, bez porušení od nás, dědicův i budoucích potomkův našich zachováni byli, tento list jsme pečeti naší ztvditi a jim jej vydati rozkázali, jenž jest dán a psán na zámku našem Pardubicích, v outerý před sv. Václavem a leta od narození syna božího 1547 počítajíc.“

e) „Jaroslav z Pernštejna a na Pardubicích, krále J. M. rada a komorník, pán, držitel a pravý dědic panství potenštejnského, litického a městečka Žamberka, známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtonce slyšán bude, že jsou předstoupili před nás purkmistr a konšelé a některé osoby na místě vši obce, žamberští poddaní naši věrní milí, a předložili před nás dva listy na pergamentě psané s visuelmi pečeti, totižto jeden od někdy urozeného pána pana Viléma z Pernštejna a na Helfenštejně, nejvyššího hofmistra království českého, pana děda našeho milého na odonmř svědčící, jehož datum na Pardubicích, v sobotu na den jedenacte tisíc pannen, leta páně 1497 — druhý od urozeného pána pana Jana z Pernštejna a na Helfenštejně, pana otce našeho milého, kterýž svědčí na čtyři dvory ve vsi Helikovicích, a na vedení vody po gruntech našich, kteréhož datum na Pardubicích, v outerý před sv. Václavem, leta páně 1547 — při tom nás dotčení purkmistr, konšelé i s těma osobami jakožto pána svého prosili, abychom jim těch dvou listů nahoře psaných, listem našim pod pečeti naší potvrdili: kdež my nahoře psaný Jaroslav z Pernštejna v ty listy nahledše a je s pilností u sebe rozváživše, jakožto pán jejich týchž žamberských k potřebě a žádosti jejich naklonění jsouce, chtíc tomu, aby oni, čím by větší milost od nás k sobě znali, tím lépe se pod námi vzdělávati a živnosti své provozovati mohli, s dobrým rozmyslem, radou a jistým vědomím k tomu jsme povolili a povolujem a moci listu tohoto týmž žamberským ty

dva listy nahoře dotčené ve všech slovích, artikulech, punktích a klausulech, jakž tiž listové to sami v sobě šřeji a světleji obsahují a zavírají, tak jako by slovo od slova tuto vypsaní byli, tímto listem naším, pečeti naší potvrzujem a upevňujem a tomu konečně chceme, aby tiž žamberští, nynější i budoucí od nás dědicův našich budoucích pánův a držitelův panství potenštejského a litického při tom při všem, což v těch svrchu dotčených listech napsáno stojí, bez umenšení neporušitelně držáni a zachováni byli; kdež list tento jsme na lepší ujištění toho všeho pečeti naší přivěšenou stvrditi a jim vydati rozkázali; jenž jest dán a psán na zámku Pardubicích, v pátek před památkou seslání Ducha sv., leta od narození syna božího 1555.“

f) „My Arnošt z boží milosti falckrabě při Rejně, kníže horních a dolních Babor, pravý dědic a držitel panství potenštejského, litického a města Žamberka, známo činíme“ . . . (nyní následuje téměř od slova ke slovu opis listu pana Jaroslava z Pernštejna) . . . „jenž jest dán a psán na zámku našem potenštejském, ve středu po sv. Anně, eta od narození syna božího 1557 počítajíc.“

g) „Já Václav Vokrouhlický z Kněnic a na Borovnici, pán a pravý držitel dědičný zboží litického a městečka Žamberka, známo činím“ . . . (nyní následuje týž věrný opis listu předešlého) . . . „jenž jest psán a dán v Žamberku, ve čtvrtek na den sv. Víta, leta páně 1559 počítajíc.“

h) „Já Mikuláš z Bubna a na Liticích, pán a pravý držitel dědičný zboží litického a městečka Žamberka, známo činím“ . . . (následuje věrný opis listu předešlého) . . . „jenž jest psán a dán v Žamberku, ve čtvrtek před sv. Havlem, leta páně 1565 počítajíc.“

i) „Já Jan z Potnštejna a na Žampachu známo činím tímto listem všem vůbec, kdež čten nebo čtouce slyšán bude, že jsem dal a mojí toho listu dávám měšťanům žamberským, poddaným mým, tu vodu bráti, kter . . . (?) vede ro . . . (?) s povolením mým přes grunty mé, jini i jich budoucím na časy budoucí k užívání té vody, aby ji brali sobě ku potřebě z kašně nebo z té nádoby, do kteréž ta voda teče z trub ku potřebám, podkad by ji kdo potřeboval z poddaných lidí mých; a za to nemají lidi moji nahoře psaní z té vody mně ani budoucím mým, ani jinému žádnému nic platiti, ani nic činiti, nežli ti, kteříž by piva vařili, z každé várky mají a povini budou z každého piva svaření 4 gr. české mně i dědicům mým neb potoníkům, nebo tomu, komužbych já toho dopřál z své dobré vůle. A já nadepsaný Jan z Potnštejna a

na Žampachu s dědici mými a budoucími mám tu vodu spravovati na svůj náklad s dědici a budoucími mými beze všeho nákladu a starosti nadepsaných měšťanův žamberských, poddaných mých. Tomu všemu na svědomí a pro lepší toho jistotu já Jan z Potnáštejna a na Žampachu svou vlastní a přirozenou pečeť kázal jsem k tomuto listu přivěsiti a při tom prosil jsem urozených vladyk, pana Matěje z Kamenice, ty časy ouředníka na Žampachu, urozeného vladky pana Martina Petrovského z Petrovic, aby své pečeti podle mne k tomuto listu přivěsili na svědomí, sobě i budoucím svým beze škody; jenž jest dán a psán na Žampachu, den sv. panny Kateřiny, leta od narození syna božího 1508.“

k) „Já Zděnek Žampach z Potnáštejna a na Žampachu známou činím tímto listem přede všemi, kdož jej uziří neb čtoucí uslyší, že jsa pánem dědičným zámku Žampachu a zboží k němu příležitého, prohlédše na lidi své dědičné, na opatrného purgmistra a konšely i vši obec z městečka Žamberka z strany své i s Trundorfem, nynější i budoucí, kterak jsou obtěžováni byli po všecíka leta minulá braním odoumrtí, kteréž jsou spadly na předky mé, pány a držitele městečka svrchu psaného, ježto skrze takové odoumrtí lidé ouzkoš velikou na svých statech trpěli jsou, nejsoňce jimi bezpečni, a tudy i gruntové hynouti museli, že lidé na nich sedíce, kteříž děti neměli, ne velmi o statek svůj se starali, aby jim jeho přibývalo, strachujíce se odoumrtí; a tak gruntové hynuly jsou, poněvadž žádný bez dětí statkem svým bezpečen nebyl; protož já znamenavše takovou ouzkoš a tomu chtějíce, aby poddani moji podle minou se opravovali a dobře seděti mohli, aby každý statkem svým, který má aneb mítí bude, malý nebo veliký, jist a bezpečen byl živ jsa i po smrti své, a aby každý obyvatel městečka nahoře psaného za zdravého života i na smrtelné posteli měl plně moc a svobodu statek svůj poříditi aneb dáti, komu by se koliv jemu libilo a zdálo, beze vši mé, dědicův i potomkův mých překážky; to zvláštní milostí a dobrovolně nahoře psaným purgmistru a konšelfům i vši obci městečka Žamberka nynějším i budoucím všecky odoumrtí, kteréžby na mě, jakožto na pána dědičného spadati měli, propustil jsem a moji listu tohoto proponštím, a tak, že já i dědicové ani potomci a budoucí moji od datum listu tohoto žádný odoumrtí bráti nemám a nemají na časy věčné a budoucí. Pakli by koho z nich smrt bez pořízení zachvátila, a přátel příbuzných nebylo, tehdy na obec jich spadnouti spravedlivě má, a oni s tím se vším statkem, což by zůstalo, potom jako s svým vlastním mohou učiniti podle vůle své, jak by se

jím vidělo a líbilo. Také jakož jsou na mě svrchu psaní purgrmistr a konšelé i všecka obec žádost vložili o roboty, kteréž jsou k dvoru žampašskému činiti povini byli, abych s nimi o ně na platy peněžity a určité smlouvy učinil, aby, platíc peníze, povini nebyli žádných robot vorních, sena vožení, hrabání vobilních i ženných robot — než ke mlejnu jakož od starodávna jsou se zachovávaly, toho při tom se nechává — i já na žádost jejich tak jsem učinil, že mi za ty roboty platiti mají při sv. Jiří 3 kopy gr. alb. a při sv. Havlu tolikéž, a to jest registry zprávnými zapsáno a k platu jedné osobě přičiněno, těch robot žádných i s trundorfskými nebudou povini nyní i na časy budoucí i jiným držitelům zámku Žampachu než takž jakž nahoře zapsáno stojí. Což se vody, kteráž se vede do téhož městečka, dotýče, jakož list od nebožtíka dobré paměti, pana Jana Žampacha, pana otce mého, měli, na tuž vodu že nejsou aniž budou povini žádných robot ani nákladův, nežli pán a potomci páně na svůj náklad to činiti aby (povini) byli a tu vodu opravití dali; než toliko platu z každé várky aby dávali po 2 gr. alb. a z pánve po 2 gr. alb. Pakliby se přitrefilo, žeby překážku voda měla a do městečka netekla a k várkám ji voziti museli, tehdy toho času aby toho platu dávati z vody povini nebyli, než toliko z pánve. Kdež já znaje spravedlivou věc jich při tom všem, jakž se vejš vypisuje, zůstavuji; než toliko, jakož jsou mi se podvolili, to na pomoc té vodě každého roku i potomkům mým každý, jakž kdo sedí, po dvou dnech robotovati; a kdyby jich tu potřeba nebylo, a podle toho jakž jsou se podvolili, se nevypořádali, tehdy za každou chvíli aneb den po 20ti pen. alb. dali a jestli by se nedostávalo těch robot a bylo potřebí co víc opravití kterež rok, nebudou povini oni ani budoucí jich přes tu určitou smlouvu za robotu žádných poviností činiti, než já na svůj náklad s dědici a potomky svými budu povinen tu vodu dátí opravití a opatřiti, aby jí tu k potřebě své měli. Co všecko se v tomto listu pokládá, mimo to nic jiného k spravedlnosti jich potahovati nemám. Tomu na svědomí a pro lepší toho jistotu pečetí svou vlastní a přirozenou s mým jistým vědomím jsem přivěsiti k tomu listu dal a připsal jsem urozeného pana Jeronyma Špetly z Prudic a pana Erazima z Volfsova, že jsou pečeti své podle mé dali přivěsiti k tomuto listu, však sobě beze škody, jenž jest dán a psán na Žampachu, v středu před sv. apoštolův, sv. Filipa a Jakuba, leta od narození syna božího 1550.“

1) „Já Karel z Potnštejna a na Žamberku známo činim

tímto listem přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, jakož jsou na mě žádost vložili opatrný purgrmistr a konšelé i všecka obec z města Žamberka z strany mé i s Trundorfskými, předloživše přede mne list obdarování na pergamentě od nebožtíka pana Zděnka Žampacha z Potnštejna, pana otce mého milého, jim žamberským svědčící, v kterémž jim všecky odoumrli, kteréž by na pány a držitele téhož městečka připadaly, propouští, — tolikéž robot, kteréž jsou kterak ke dvoru činiti povini byli, totiž vorati, síti, žíti, vobíli voziti, hrabati sena a votavy kliditi, také vedeni vody, že každý pán a držitel téhož městečka na svůj náklad to činiti povinen jest a bejti má; tolikéž že jsou se podvolili, jakž kdo sedl, na pomoc tej vody vedení i s trundorfskými platiti každého roku po dvaceti penězích bílých na časy budoucí — jakž týž list obdarování nebožtíka pana otce mého s přivěšením pečeti jeho nebožtíka a na svědomí dvou dobrých lidí, kteréhož datum na Žampachu, v středu před svatých apoštolů, sv. Filipa a Jakuba, leta páně půl druhého tisíce padesátého, slovo od slova to všecko v sobě obsahuje a zavírá — abychem jim žamberským i trundorfským takového obdarování a milosti nebožtíka pana otce mého potvrdil; i zuajíc jich vejš psaných purgrmistřů a konšelfů i všl obce slušnou a poniženou žádost, i také uvažuje nebožtíka dobré paměti pana otce mého milého k nim žamberským nakloněnou lásku; poněvadž jsou ke mně se všelijak povolně, poslušně, jakž na věrné poddané náležl, po valné časy chovali a chovají: tak činím týmž žamberským a trundorfským takové obdarování, jakž vejš psáno stojí, tímto listem svým z lásky jakožto pán jejich dědičný od sebe a dědicův i budoucích svých potvrzuji a jich při tom při všem, jakž list nebožtíka pana otce mého jim daný, slovo od slova svědčí a v sobě zavírá, ve všech artikulích zůstaviti a zachovati i s potomky jich bez všelijaké překážky mé i budoucích držitelův téhož městečka na časy budoucí od sebe i dědicův budoucích svých připovídám a to aby stálo neporušitelné ode mne, dědicův, budoucích mých, bez všelijaké překážky zdržáno a tomu dosti, což se v tomto listu píše, činěno bylo. — Tomu na svědomí pečeti svou vlastní a přirozenou s svým jistým vědomím dal jsem přivěsiti k tomuto listu a pro lepší toho jistotu dožádal jsem se urozených pana pana Václava Křižanskyho z Řičan a na Koldlně, pana pana Viléma z Potnštejna na Pastvinách, a urozeného pana Jana Dobše z Bezděkova a na Horní Lukavici, že jsou pečeti své podle mé dali přivěsiti k témuž listu, však sobě i erbům svým beze škody, jenž jest dán a psán na Žamberku, v pondělí po neděli Oculi, leta páně 1575.“

m) „Já Mikuláš Vratislav z Bubna, na Březně, Skavčově, Liticích, Žamberce a Hořením Jelením. Vyznávám tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, že, prohledaje na potřebnost i také snažnou prosbu purkmistra, konšelův i vši obce města Žamberka nad Vysokou Vorlicí, poddaných svých věrných milých, jim z své dobré svobodné vůle a s dobrým rozmyslem ku potřebě jejich i potomkův budoucích jich tuto milost a nadání k té obci činím: Aby ctlo, kteréž od starodávna z mostu města Žamberka nad Vysokou Vorlicí se mně do důchodů mých vybíralo, k své vlastní race nyní i budoucí potomci jich bez překážky mé, dědicův a budoucích mých přijímati a na potřeby obecní (poněvadž jim k obci případnosti na služebníky a jiné obecní outraty a náklady postačovati nemohou a obzvláště na opravu cest a mostů) obracet mohli, daruji a odvozuji, jakožto jsa mocný a dědičný pán toho všeho, osvobozuji. Připovídám za sebe, dědice a budoucí své víceji se na takové ctlo nepotahovati nyní i na časy budoucí věčné. Pro lepší toho jistotu pečeť svou vlastní a přirozenou k tomuto listu jsem přitisknouti dal a v něm se svou vlastní rukou podepsal, a dožádal sem se urozeného pána pana Vratislava Václava Licka z Risumburku a na Petrovicích, urozených pana Jiřího Smrčku ze Mnichu, pana Petra Milotu ze Všejam, že sou pečeti své podle mé na svědomí, sobě, erbům a budoucím svým beze škody, k tomuto listu přitiskli. Jehož datum jest na Žamberce, v sobotu po památce slavného vstoupení na nebe Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, od narození jeho leta šestnáctistého třináctého.“

(L. S.) Mikuláš Vratislav z Bubna.

(L. S.) Vratislav Václav Lick z Rysumburku,
rukou svou.

(L. S.) Jiřík Smrčka ze Mnichu.

n) „Já František Adam, sv. ř. ř. hrabě z Bubna a z Litic, pravý nápadník, pán a držitel panství litického, žamberského a doudlebského, jelenského, slatňanského a statku blatského, známo činím tímto listem otevřeným, že jsou přede mne předstoupili věrní milí, purkmistr a konšelé a některé osoby na místě celé obce z města Žamberka nad Vysokou Orlicí, poddaní moji a předloživše tři listy na pergameně a jeden na papíru psaný“ — (tu potvrzuje list pana Viléma z Pernštejna z r. 1492, pana Jana z Pernštejna z r. 1547, pana Zdenka Žampacha z r. 1550 a pana Mikuláše Vratislava z Bubna

z r. 1613, a pokračuje): „Nad to vejš nakloněn jsouce k nim žamberským z ohledu jich vždy věrně, ochotně a poslušně vykonaných služeb tuto milost jim činím:

předně: za ty, jenž v Poříčí slove, ležící, témuž městu v letu 1633 od někdy urozeného pána, pana Alexandra Haukwice svobodného pána z Biskupic, toho času nad urozeným pánem, panem Jindřichem Janem z Babna a z Litic, dobré paměti panem otcem mým milým a panství žamberském poručníka odňaté a ku dvoru mému žamberskému připojené roli vypravování ouroku toho času z též obce žamberské každoročně, totiž při sv. Jiří 3 zl. 37 kr. a o sv. Havle 4 zl. 16 kr. a při tom ovsa platního hrubě míry 12 korcův do důchodu mého odváděti povini byli, je osvobozuji;

za druhé: sůl v bečkách kupovati, v ní zase tak neb jináče handlovati (však ale na míru spravedlivou), prodávati jim žamberským povolují, a budou obzvláštně povini ves Kunwald, Helikovice a Kameničná odsud a odnikud jinud k potřebám svým ji kupovati pod pokutou 2 kop miš. Naproti tomu pak ten, kdo ji přivážeti a zasej prodávati a v ní handlovati bude, všech fortelův se varovati na pozoru míti má, a byl-li by kdy v čem dopaden, v pokutu jedné bečky soli upadne a takovou do důchodu mého složiti povinen bude;

za třetí: víno v bečkách neb jakkoliv skupovati do města přivážeti, v sklepy skládati, zase tak neb na menší nádoby, pinty a žejdlíky, přes pole neb doma prodávati a šenkovati dovolují, naproti tomu ale ten, kdo víno v Rakousích neb jinde skonpí, takové náležitě a beze vší obmyslnosti do města přivésti, prvé nežby do sklepn složil, hejtmannu, v nebyti pak jeho rychtáři mému opověditi, z jednoho každého vyšenkovaného vědra po 35 kr. do důchodu mého odváděti má. A by při tom i ten chvalitebný spůsob a obyčej jiných landfridních a podarích měst zachován byl: srovnajice z těch, jenž k šenku svobodu mají, vždy bohatého s chudým, jeden po druhém, ani prvé nežby nad ním sedící svého odbyl, šenkovati, neméně ani jednoho žejdlíku žádnému (mimo kdyby se něco lepšího u některého z nich dostati mohlo a toho na zámek zapotřeby bylo) nevydávati; ten pak, jenž pořádek šenku na něj přijde, košť vína před ouřad na rathouz s udáním počtu věder k šenku složených přednesouc, po čem by vyšenkováno býti mělo, odtud vysazení očekávati povinen bude, z kteréhožto vinného šenku do důchodu mého žamberského ročně 40 zl. šenkýři vinní odváděti povini budou; více však přes počet oznámený žádný ať nešenkuje; učinil-lily

pak který v tom jaký vejstupek aneb nějakého, fortele se dopustil, ten jednou bečkou soli nevyhnutelně pokutován bude;

za čtvrté a posledně: pak za tu práci, kterou při sekání ledu k naplnění lednice zámecké a vytahování na břeh připlaveného dříví pro pivovar žamberský vykonávají, těch 12 žencův ročně na jeden den ke dvoru doudlebskému vysílání je též osvobozuji, ten kus řeky od mostu žamberského až po mez obce helikovské, kteréž jsou oni od let drahných až dosavad (však bez ujištění ryb lapáním) užívali, aby tímž lapáním ryb bezpečněji užívatí mohli, jim propouštím, připovídaje za sebe, dědice a budoucí mé držitele téhož města Žamberka, jim i budoucím jejich to vše tak, jak se v tomto listu nadpisuje, bez umenšení zdržeti, nyní i na časy budoucí a věčný. Pro lepší toho všeho ujištění pečeti mou přivěšenou list tento jsem stvrditi dal a v něm se svou vlastní rukou podepsal.

Kteréhož jest datum na zámku mém žamberském, v sobotu po sv. třech králích, leta páně 1669.

František Adam hrabě z Bubna a z Litic.

VIII. Obec a vrchnost, jak se k sobě chovaly.

Z dob pana Viléma z Pernštejna, nezapomenutelného velmože českého, zachovaly se snad v urbářích jeho, chovaných v Litomyšli a v Pardubicích, některá jednání s poddanými žamberskými. Dá-li Pán Bůh zdraví a života, vyšetříme časem i tyto památky. O tom, jaká vůle mezi vrchností a obcí bývala, jsou v Žamberku hojnější památky teprvé z dob bubnovských. Z dob žampašských máme některá darování jednotlivým osobám; tak mimo darování v purkrechtě nahoře uvedené, i darování rybníčka jakémus Čapkovi. *) Avšak teprvé okolo polovice věku 17. poskytují památky naše dostatečných barev k obrazu minulosti v příčině této žádoucích.

Jak veliký úkol tu měli úředníci bývalých vrchností, leží na bíledni a jest nám samým s dostatek známo, ježto se dob před rokem 1848 sami dobře pamatujeme a rozličné osoby zvláště v paměti chováme.

Nejvyšší úředníci vrchnostenští jmenovali se buď regent, neb ouředník, nebo hejtman, později i direktor.

*) Jestli to louka patřící nyní p. Romualdovi Mazurovi, při cestě, kudy se jde „ku svatým“.

Z památek žamberských jsou nám známi tito nejvyšší úředníci panští:

R. 1632 Jindřich Kustoš ze Zubří, regent.

„ 1637 Václav Scholz, ouřadník všech panství žamberských.

„ 1642, 1643, 1644 Jan Bohuslav Sud ze Stířina.

„ 1649 Frantz Hans Ke . . . (?) *)

„ 1650 až do r. 1665 Martin Haugk **),

„ 1666 Václav Ferdinand Haugk,

„ 1671 až do r. 1674 Karel Stejskal,

„ 1674 Jan Hoffmann,

„ 1689 Václav Švancar,

„ 1696 Jan Coul Sloupenský,

„ 1697 a 1698 Jiří Cyprian Kněžek,

„ 1700 František Kostka,

„ 1704 Jan Jindřich Pickel,

} zvali se hejtmané.

Další řady na ten čas podati nemůžeme pro nedostatek paměti; avšak později v dodatcích snad nahradíme.

Vedle hejtmana byla celá řada úředníkův panských: písař, obroční, pojezdny atd., což ovšem se všelijak měnilo. Úředníci tito jmenovali se „officiři“. Roku 1749 přišel rozkaz císařský, že jména „hejtman“ a „officiři“ více se užívati nesmí, poněvadž jména tato jen důstojníkům vojenským přísluší. Odtud je řeč o „direktorích“ panských.

*) Podpis v památkách je nečitelný.

**) Už r. 1627 vyskytuje se písař důchodní Martin Haugk; z druhé strany se připomíná Martin Haugk k r. 1690, r. 1695 a r. 1701 i ještě r. 1702 jmenuje se Martin Haugk písař. Nemůže to býti osoba tatáž, a byli toho jména po sobě osoby dvě (anebo snad tři). Onen Martin Haugk, jenž byl hejtmánem mezi l. 1650 až 1665, byl osobou mocnou, jak ihned vysvitne a měl dům nyn. č. 60).

Podáváme tuto napřed kousek z testamentu nejstaršího pána z Bubna na Žamberce, pána veselého, dobrotivého a o myslivost velice pečlivého.

V testamentu po panu Mikuláši starším z Bubna, roku 1608, na den v pátek po památce svatých Filipa a Jakuba, sub Nr. 56, se vynachází totiž:

„Tomu chci a poručím, aby jak poručníci, kdyby kdy v držení a spravování týchž statků vešli, tak také i všechny nápadníci v tomto kšaftu obsažení, lidi poddané mé všech statkův mimo předešlej způsob a obyčej více a vejše žádnými robotami neb jakými šacuňky neobtěžovali a ospy obilné nad obyčejný trh aby od nich vejšeji vyťahovány a brány nebyly, nežli tak, jakžby toho času trh šel.

Item od oumrťi a všech na předepsaných statcích mých po žádném aby se zrádným vymyšlením žádnéj držitel a nápadník týchž mých statků neujímal, jich nebral a sobě nepřivlastňoval, tak jakž na to lidé poddani moji obzvláštní obdarování mají.“

I pan Mikuláš Vratislav z Bubna, nástupce, zdá se, že byl pán dobromyslný; aspoň po něm máme privilej nahoře vytištěnou. Když však pán tento roku 1617 byl zemřel, uvázal se v poručenství pro svěření rodinné strýc nejblíže, Jan starší z Bubna na Lipchavách. a zpravoval panství až do roku 1627. Za jeho zprávy se přihodila událost, která tehdejší běh věcí velmi živě objasňuje a kterou tuto podáváme.

„Vaší Mil., vysoce urozený pane, pane, k nám chudým a potřebným lidem milostí a láskou křesťanskou nakloněný! Vaší Milosti od Pána Boha zdraví dobrého, požehnání božího žádající, upřímně srdečně přejeme.

Jaká příčina od některých spolusousedův našich nám k tomu dána byla, abychom proti tomu supplikování jich J. M. p. zase odpověď dali z příležiho přepisu supplikaci naši J. M. pánu podané, kteréž V. M. příležitostě odsíláme, milostivě porozuměti ráčíte. Pročež V. M. ve vši poníženosti a v hluboké pokoře své prosíme, že jak tuto poníženou prosbu, tak i přepis supplikaci naši přijmouce, v milostivé uvážení vzíti, z přečtení jí, co v sobě obsahuje a zavírá, porozuměti, a čeho při J. M. pánu našem poníženě vyhledáváme, povážiti ráčíte.

Na kteroužto supplikaci a poníženou žádost naši, na J. M. pána našeho tak vzloženou, žádné odpovědi jsme dostati nemohli, nýbrž J. M. pán obešlic k sobě včerejšího dne purkmistra a některé spoluradní, je beze všeho vyslyšení, rychtáře před rukama majíc a na ně (snad) očekávajíc, mimo naději jejich je do věže a vězení těžkého smradlavého, k veliké újmě zdraví jejich, jakoby ňáci lidé zlopověstní byli, dáti poručiti ráčil, v kterémž až posavád zůstávají a z téhož vězení jich na mnohé naše snažné a ponížené toho při J. M. pánu vyhledávání propustiti chtít neráčí. Toliko z příčiny té, že my chudí lidé i oni vedle nás kontribuci, kteráž na J. M. pána od J. M. C. podle patentu uložena jest, za J. M. pána čímž povini nejsme a J. M. p. to na nás chtíti míti ráčí, dáti a sto nikterakž pro velikou nemožnost bejtí nemůžeme.

Za kteroužto příčinou my nikterakž sto bejtí nemohouce, abychom na místě J. M. pána svého takové kontribuce, co by on z měsce vlastního podle patentu J. M. C. vyšlého dát míti ráčil, jměli odvésti.

V. M. poníženě pro Boha prosíme, že nad námi potřebnými lidmi ochrannou ruku držeti a moci ouřadu V. M. v té příčině vedle nás se milostivě a laskavě přimluviti i také to při J. M. pánu dobrotivě, abychom v to, čím povini nejsme, potahováni nebyli, a nadepsaný purkmistr a spoluradní z takového vězení propuštění byli, naříditi ráčíte.

Nebo my chudí a na nejvejš soužení lidé na jiném nejsme ani se proti ničemu v nejmenší věci, čím bychom spravedlivě povini byli a seč bejtí mohli, se nepostavujeme, nýbrž ve vši poníženosti a chudobě své podle patentu J. M. C. všickni rádi a poslušně odvozovati a dáti chceme.

A nyní, nemohouc tak spěšně od lidí takové kontribuce za tři měsíce shledati, J. M. pán nám očekávati déleji chtíti neráčil, nýbrž s jinou, která od poddaných J. M. vybrána byla, do Hradce vypraviti se ráčil a na nás toho, abychom víceji, nežli bychom sto bejtí mohli, ukládati a po 50 kr. z každého usedlého (an toliko J. M. C. po 30 kr. ukládati ráci) jmíti chtíti ráčí. Jsouce k tomu přinuceni, aby na nás skrze to ňáké ouhony a nebezpečenství, skrze pohrůzku, nám od J. M. pána učiněnou, nepřišli ji po těchto vyslaných našich s listem přiznávacím pánům berníkům J. M. C. do Hradce posíláme, i v té věci, jak bychom činiti jměli, V. M. za radu poníženě prosíme.

V čemž se V. M. k milostivé a laskavé ochraně poroučejíc, V. M. za milostivou a laskavou odpověď pro odplatu boží poníženě prosíme.

A s tím V. M. Pánu Bohu v jeho milostivou a laskavou otcov-

skon stráž poroučena činíme. Datum v Žamberku nad Vysokou Vorlicí, v outeřý po slavné památce vstoupení Pána Ježíše Krista na nebe, leta 1626.

Jeho Mil. vys. uroz. pánu p. Ottovi z Opperstorffu, z Dubu a Frydštejna, na Častolovicích. Týništi a Ledsky, J. M. C. radě, komorníku a hejtmanu kraje hradeckého etc. etc. ponížená žádost od nás purknistra, rady starších obecních i vši obce města Žamberka nad Vysokou Vorlicí.“*)

Pravý dědic, Jindřich Jan z Bubna, připověděl se roku 1628 k statkům; ale chtěje jeti na zkušenou do světa, zanechal panství, v jehož zprávu se uvázala teta jeho, paní Sabina Haugwicova, t. j. její muž, Alexander Haugwic z Biskupic. Jak dobře se žamberským tehda vedlo, vysvítá z toho, že jim odňaty byly úrodné a nejkrásnější role v Poříčí k Lišnici, z čehož později vzešel veliký spor právní. Jindřich Jan z Bubna vrátil se z cest svých roku 1635. Z doby té máme památku následující:

„Vaše Milosti vysoce urozený pane, pane nám milostivý. Poznávajice my, milostivý pane, pane, nemalé, nežli veliké dobrodiní od V. M. nám učiněné v příčině majestátu našeho, kterýž nám od V. M. na trhy, ano také od dobré a slavné paměti J. M. pana strejce V. M. na jarmarky, i s freyduňky od J. M. Cís. římských zjednány byly, jichž my, na díle s jistým vědomím V. M. užíváme, a takové milosti (kteráž na hodonci věčné časy slavného rodu V. M. památka zůstávati bude) nám od V. M. učiněné jakožto věrní poddaní poslušně a poddaně draze toho sobě vážíc, budeme povini V. M. každého času snižené se odsluhovati. Že pak p. hejtman náš, nám od V. M. představenej, co se vína při freyduňku vyšenkuje, buď málo neb mnoho, na nás to abychme do důchodu V. M. z takového vína o freyduňku vyšenkovaného, jistý plat dali, jmenem V. M. poroučeti ráci a míti chce; my

*) Připsáno rukou toutéž, ale bledším ingonstem: „Na tu supplikaci vyslaným našim od p. hejtmana krajského taková odpověď dána, co za pána koliv aneb paní dáme, abychom sobě to poznamenati dali. Vyslání byli: Martin Brunczwik, Melichar Kurka.“

pak chtějíce se rádi pod V. M. jakožto vrchností naší milostivou živiti, sniženě a poddaně V. M. žádáme, že nám tu milost učiniti a takového platu z vína o freyduňku vyšenkovaného osvoboditi a na nás toho žádati neráčíte, pokorně prosíme, než, co by se vína mimo freyduňk vyšenkovalo, z něho rádi do důchodu V. M. beze vši odpornosti platiti chceme. Nicméně V. M. přivozujeme ku paměti půjčku peněz, kterou sme na vzáctnou zámělu V. M. v letu 1638 učinili, kteráž nás až posavad zase nedošla; důvěřujice my se V. M., že nás v své laskavé paměti míti, tomu jakýž takýž prostředek vynajíti a nás takovými penězi zase podělití poručiti ráčíte, ponížně prositi nepřestáváme, načež milostivé a laskavé resoluci očekávati od V. M. budeme. Datum 10. octobris, leta 1641. Vaši Milosti věrní a poslušní poddaní purkmistr, konšelé a všechna obec města Žamberka.“

D e k r e t.

„Porozuměl sem z žádosti Vaši, že svýho užítku a mý škody v Vašem šenkování vína vyhledáváte. Majestát od J. M. Cis. Vám na jarmarky daný nevztahuje se na regalia panská, abyste mně z vyšenkování vína Vašeho platiti neměli. Toliko abyste Vy v jisty časy jarmarky měli, a jak se Vám vidí, jich v handli, v kupování a prodávání užívati mohli. Nebo když víno svý šenkujete, v šenkování piva mně překážku ním činíte. A poněvadž já sám z vína i z piva, co s čeládkou vypiju, J. M. Cis. ze všeho platiti musím, též i Vy mně (vedle nařízení Vám daného) co kdykoliv vína vyšenkujete, z něho zouplna do důchodův mých peníze odvozujte. Na dluh Váš paměť mám; když k tomu přijíti moci budu, Vás taky spokojím.

Actum v zámku žamberském, dne 11. novembris, leta 1643.“

J. J. z Bubna.

Za pana Jindřicha Jana z Bubna přišel na vrch hejtman Martin Haugk. Jakou píseň zpíval, dokud pouhým písařem byl, ihned uslyšíme!

a) „P. P. P. *) města Žamberka vůle a poručení J. H. M. P. pána našeho milostivého Vám oznamuji, totiž: Co na Matěje, lokaje mého přišlo, poruč o tom, aby se dobře to opatřilo, nic od toho stráveno a rozmrháno nebylo.

*) Skrácení toto znamená „panu purkmistrovi, pánům“.

Pročez budete věděti, co na něho po matce jeho N. Matějovi přišlo, aby to jak náleží, zaopatřeno bylo, aby budoucně vo to šusty nebyly a J. H. M. z příčiny sobě dané k hněvu popouzen bejti neráčil. — Dáleji strany páleného tože poroučeti ráčí, aby odjinud nebylo bráno, nýbrž aby J. M. paní paní Hraběnce z toho důchod šel. Bojím se, že Žamberští na to málo dbáti budou; nebo co všichni šenkýři brali, jeden tolik vydá. Necht na mne potom nenařikají.

Datum Žamberk, 15. martis, leta 1646.

M. Haugk.

Vo tu kontribuci se hleďte přičiniti, aby na hotově byla.“

b) „Paměť k vyřízení ouřadu města Žamberka, 26. maje, l. 1646.

1. Za dříví krátky v týmdni aby peníze na zámku do důchodu složeny byly.

2. Na 300 sáhů dříví dlouhyho u struhy srovnaných aby mezi sousedy rozvržení učinili, a osoby aby k tomu bez odkladu nařídili, kteří by takové dříví od šafaře přijali a pokudžby se z téhož dříví nočně od některých pokradlo (jakož oni svého nenechají), to J. H. M. škodovati neráčí; pohořali též aby je brali.

3. Ouroky zasedaly, jakož i nyní, za termín sv. Jiří, leta 1646 aby bez odkladu do 7. dne junii odvedeny byly.

4. Co se ještě z šenku páleného do roku 1644 dodati má, to aby se hledělo zapraviti.

5. Strany darebného střílení a myslivosti provozování, komu ta věc není poručena, též lapání ryb v J. M. H. řekách aby toho prázna byli a sami sebe v pokutu neuvedli, což žádnému od J. M. passirováno nebude.

6. Co se cechu řeznického dotejče, velký neřád v tom se děje, že dne sobotního se žádného masa dostati nemůže; to řikaje na loty aby se lidi podělili; to ať se napraví a čas k času vyrovná.

7. Co se dotejče šenku páleného, o čemž prvotně záповěď jest, poněvadž k ruce J. H. M. se na Doudlebach pálené páli, aby přespolního donášeti a šenkovati přestali; budoucně z toho těžce odpovídati budou; nebo se všechno vynajde, kdo co vyšenkoval.

8. Luka panská a při dvorích, aby spokojeni byli pod trestáním skutečným, kdo bude postižen anebo oznamovanej.

9. Kontribuci za měsíc majum, co se teď odvedlo do Kostelce, tolik se dáti má, 35 kop 39 kr. a na Wernyra nezapomenouti, poněvadž termín již minul: 16 kop.“

Martin Haugk.

„Na fůry těch palasátův do Hradce za druhéj měsíc dáti mají 2 kopy 30 kr. Na comm. 4 kopy. Na cesty u Helkovic a pod Sutici nezapomenouti.“

Za doby té byl hejtmanem Frantz Hans Ke... (?)
Od toho máme též několik rozkazů, ku př.:

c) „Panu purkmistru a pánům radním města Žamberka oznamuji, kterak m~~ne~~je toho jistou zprávou sobě danou, žeby Jiřík Straka starý, dříví v lese, který k Dobkovskému domu náleží, podle své libosti sekati a voziti dal; což mně to jistě s velikým podivením jest, vědouce o tom, že to dům se všemi příslušejícími místy a lesy J. H. M. býti má a pánům i obci žamberské to dobře povědomo jest, netoliko tu v té věci, jeden druhému jak v lukách i jiným způsobem ke škodě souce, a krádeži živi souc; jmenovaného starého Brázdu vězením šatlavním opatřiti dejte, bez vůle mé jeho žádným způsobem nepropouštějíc, poroučím.

Jak prvotně tak i nyní ještě, to když schůzka obecní bude, lidem pro vejstrahu znáti dejte, aby jeden druhému tak v panským, jak na lukách tak jinde, škodu nečinili. Pokuta neprominutelná i trestání v tom následovati bude — pro správu pánů toho tejna nečiníc. Milost boží rač býti s námi.“

Datum na Žamberku, dne 29. maje 1649.

Frantz Hans Ke...

d) „Panu primasovi města Žamberka oznamuji, že od Kašpara Hybnera, písaře mého, zpraven jsem, kterak majíce on ode mně poručeno, aby jemu o jeden vůz, na kterým by se do Prahy pro sůl jeti mohlo, říkal; což dávajíc o tom vědomost, žeby takový vůz zde před rukami nebyl, tomu se nadiviti nemohu. Však vědouce já, že se takový vůz ještě najíti může, o tom poroučím, aby, dá Pánbůh, zejtra takový vůz se vším, cožby k němu příslušelo, pohotově byl. Pokudžby pak (ač toho nesmejším) tím pan primas meškati a se vymlouvati chtěl, věděti budu, jak s tou věcí činiti. Druhé, strany těch voprav, které se při vodách dělají, že se nemalá škoda obzvláštně ode mlejna při břehu, žádného roubení nejsouce, jak v tom má vůle jest, což se spraviti musí, od Kašpara zprávu dostati moci budu.“

Actum na Žamberce, dne 12. juni 1649.

Frantz Hans Ke...

V následujícím dopise mluví už nový hejtman, Martin Haugk.

e) „P. P. P. radní města Žamberka! Podle ouřadu a povinnosti mé již déleji se nadivati, majíce taky od mnohejch lidí zprávu danou, nemohu, že z města ta mládež i staří se tak opovažují, s ručnicemi po polích chodějí, zajícův, ptákův a co se jim namate, střílejí a hubí, v řekách J. H. M. též lapáním ryb škodu dělají a již se tak činí, jakoby to již obecní bylo; což já časem, dá Pán Bůh, tu, kdež náleží, budu věděti to jak přednésti. Pročež při Vás to nařizují, abyste hleděli takovou překážku v myslivosti, též v lapání ryb zapověděti, protestirující, že poroučím, kdo bude postižen s ručnicí, buď on kdo buď, že musí dáti 6 kop pokuty a k tomu vězením trestán bude. Též taky ty rybaři zbytečny že budu trestat, že se nimi desátej má káti. Tolikéž také opovázlivě někteří sousedí dcerky své jako na panský luka i sousedský pro trávu posilají. Takovej neřád aby byl přetržen a jim zapověděno, sice kdo bude postižen, čeledina kejmi a hospodáře na měsíc trestati budu. Po tejto záповědi jestliže kdo se čeho takového dopusti, pročež ať se všem oznámí, aby vejmluvy neměli.“

Datum na Žamberce, 10. maji, leta 1653.

Martin Haugk.

„Vo ty peníze od soudu ať se též pořádnost odvedením učiní.“

Tu v březnu roku 1653 zemřel Jindřich Jan, jenž do stavu panského povýšen byv, psal se prvý hrabě z Bubna a z Litic, a byl hejtmanem kladským. Poněvadž sirotkové nezletilí byli, ustanovil soud zemský, aby dluhy umořeny byly, za sekvestrátora pana Jindřicha Kapouna ze Svojkova, jenž v srpnu roku 1653 uveden byl. Dříve, však paní hraběnka, rozená Kateřina z Waldštejna, hleděla přijíti k svému, jak následuje:

f) „P. P. P. města Žamberka, máte o tom dobrou vědomost, že se nyní J. M. paní, paní hraběnce k berně zemský mnoho peněz složití a odvesti musí, též na komorníka od desk, též jiných outrat nemálo bude, a není k čemu hleděti neb sáhnouti, jenom u koho nějaký dluhy do důchodův se nachazejí. I poněvadž za rychtářem předešlým, Valentinem Geislerem a nyní Václavem Žaludem, rychtářem, samých ourokův

přes jedno sto dvacetí čtyry kopy v restu mám, a oni mně vždycky s tím vycházejí, že od sousedův nic dostati nemohou; z tej tedy příčiny, poněvadž sousedi sobě tak málo důchodu J. J. M. v vážnosti mají, budu přinucen a dobrou příčinu jmiti, z tý nynější kontribuci sobě platiti, ačkoliv jí tak mnoho není, potud, pokud stačí. Pročež aby páni, též sousedi o tom vědomost měli.“

Datum Žamberk, 3. dne augusti 1653.

Martin Haugk.

Pan Jindřich Kapoun ze Svojkova sotva byl beránkem nevinným; neboť již roku 1654 udělil soud poručenství dvěma jiným pánům, a sice panu Václavovi Zárubovi z Hustířan a Janovi z Gerstorfu.

Tuť jest následující spis velmi zajímavý. Bylyť jistě žaloby proti panu sekvestratorovi učiněny. Následkem toho byly výslechy a vyjádření. Vyjádření takové nalezá se v konceptu v archivu žamberském. Psáno je rukou, jež koncipovala listy z roku 1649, podepsané rukou jinou, a sice od hejtmána Frantz Hans Ke... Písmo vypadá téměř jako stenografie a mohlo by být rychlopisem Martina Haugka. Vloženy jsou korektury, psané rukou podobnou písmu sekvestratora Kapouna ze Svojkova. Vypadá to, jako společné dílo pana sekvestratora a pana hejtmána. Místa, rukou zdánlivě Kapounovou vložená, otiskujeme v následujícím textu této listiny v závorce a zdají se nám velmi charakteristická, ježto se tak nápadně klade váha na pobožné působení pana sekvestratora, čímž se chtěl asi zalichotit. Na druhé straně konceptu jsou výslechy s rychtáři z vesnic okolních, ovšem kusejší a summarnější. Jak tu našim předkům diktováno bylo, vysvítá patrně. (Soud však se nedal mýlití a poslal pana sekvestratora, kam patřil.)

„Vaší Milosti, vysoce urození páni, páni, nám dohroživě, milostivě naklonění, od Pána Boha potěšitelného a prodlouženého zdraví,

při tom ve všem předsevzetí V. M. šťastný prospěch věrně a poddaně vinšujice, upřímně žádáme.

Milostivého, V. M. též urozeného pana (Jana Viléma Trnky z Křovic) komorníka (titul) ohlášení, v příčině všelijaké molestace a by se komu, buď prostředku pana purkmistra a pánů radních, též celé obce, v čem jaké ublížení, předně jak od J. M. pána, pana sequestratora, pana hejtmána, purkhrabiho, též obročního aneb kohokoliv jiného stalo, skrze spis vědomost toho učiniti nepomijeli, poslušně vyrozuměli. Nikoliv tajiti nemohouc, nemaje sobě žádné dané příčiny, jak od J. M. pána, pana sequestratora, též jinších officířův, nic takového praviti nevíme, nýbrž co jest se koli nám přednášelo, poroučelo an také všelijaká poslušnost a pobožnost při nás napomináním nařizovala, vše bedlivě a rozšafně před sebe J. M. pan sequestrator bráti ráčili a všelijakou spravedlnost obzvláště vdov a sirotkův, dobrý a chvalitebný řád (ano i přidržování k chození do chrámu božího k službám božím), což prvotně též nebyvalo, vzděláváno. Co se pak pana hejtmána dotýče, tu též podle dobrého (poručení?) J. M. páně nám poručení přicházelo, od purkhrabiho a obročního aby se jaké skrácení stalo, nemaje s námi co kommandirovati, nařikati nemůžeme. Začez Pán Bůh všemohoucí jak J. M. panu sequestratoru, též officířům hojná odplata bude, a my, uznávajice sebe tím povini býti, za takovou nám prokázanou náchylnost nehodnými modlitbami se odsluhovati připovídáme, milosti a ochraně boží V. M. poroučejíc, zůstáváme Vaším Milostem v poslušnosti věrní poddaní, purkmistr a rada města Žamberka i na místě celé obce.“

Noví sekvestratorři zpravovali panství asi čtyři léta.

Už roku 1658 panuje v Žamberce hrabě Kunata, Jaroslav z Bubna, bratr nebožtíka Jana Jindřicha.

Z doby té zachována listina následující:

„Vysoce urozený sv. ř. ř. hrabě, pane, pane nám milostivý! Majíce sobě přísně poručeno od písaře obročního v příčině ovšův, kterými do důchodův na rest starý povini jsme, abychom takové ovsy, kdo čím povinen jest, korec míry pražské po 30 kr., neprodleně zaplatiti hleděli; že pak nesnesitelnými kontribucemi, při tom jinšími mnohými věcmi velmi obtěžováni jsme, takže nevíme co činiti a kde se nalrati máme; živnosti naše velmi špatné a ničemně zde jsou; by krásně kdo co k prodaji měl, nic to neplatí, ani se prodati ne-

může; ovsa korec hrubý míry s vrchem žádný za půl zlatýho vzíti a koupiti nechce, jinšího obilí málo co se zde uprodati může; naše setí, co my sejeme na chleba, nám postačovati nemůže; začez V. V. H. M. poníženě a poddaně prosíme, račte nám tu milost prokázati a při písaři obročním to naříditi, aby od nás místo peněz oves přijat byl; jeden každý ještě spíše oves zaopatřiti moci bude, nežli peníze, nebo nesnesitelná obtížnost o peníze mezi námi chudými lidmi jest. V čemž naději k V. V. H. M. s J. M. P. P. Hraběnkou vším slavným a vzácným rodem k ochraně a opatrování božímu poručena činíc, milostivé dekretaci očekávati budeme.“

V. V. H. M.

poníženě a poddaně poslušní
purkmistr, konšelé a celá obec města Žamberka
nad Vysokou Orlicí.

„Před J. V. H. M. vysoce urozeného pána, pana Kunatu Jaroslava, sv. ř. ř. hraběte z Bubna a z Litic, pána na Březně, Skašově, Litni a Žamberce, J. M. C. slavných soudů dvorského a komorního radu, nařizeného královského hejtmana kraje boleslavského, pána, pána nám milostivého, ponížená žádost.“

Odpověď hraběte zněla takto:

„Půjčeny zatím ovsy za korec aby se peníze do důchodu 24 kr. platily a odevzdávaly, ta milost se jim činí, a tak ihned co platních ovsa jest, aby se sypaly a odvedly, a nebudou-li, též na peníze přijdou.“

Actum 18. januarii 1659.

K. J. hrabě z Bubna a z Litic.

Roku 1668 dosáhl hrabě František Adam plných let a uvázal se v panství žamberské. Za panování jeho se Žamberk takorůzka obrodil, jak ze všelijakých zpráv předeslaných vychází i z pozdějších vysvitne. On především hleděl, aby město, jež se z pohrom války třicetileté zotavovalo, pomalu vzrůstalo; zakládány panské průmysly, jež pak občanům buď prodávány, buď najímány byly; stavěny domy, jež opět prodávány; cechům zvláštní péče věnována a tak na všechny strany bděno a staráno se, aby sídlo bubnovské zkvétalo. Neshody

náboženské tou dobou už takorčka umlkly a tak celkem nastávala nová doba. Za hraběte Františka Adama vystavěna i kaple sv. Rozálie na bývalém „Hutberku“. Ježto pouť na kapli vším právem každému žamberskému je posud dnem opravdu svátečním, takže rodáci žamberští, po světě rozběhli, větším dílem toho dne do svého domova z daleka se vracejí a tu z rozkošného pohledu na celou krajinu, obzvláště na pohoří kladské, na hory moravské, na modré výšiny české se radující, při zvuku hudby, při hřmění mozdířů a velebné slávě církevních obřadův ve blahých rozpomínkách na své vlastní dětinství a mládí se kochají a s lidem okolním ze všech vesnic se radují — nechť nezapomínají na šlechtetného druhdy pána z Bubna, jenž tomu všemu radostný začátek učinil. O nastoupení jeho máme toto:

„Leta 1668, dne 1. octobris, vysoce urozený pán, pan František Adam, svaté římské říše hrabě z Bubna a z Litic, pán náš milostivý a dědičný, ráčil sobě míti leta a dne svrchu psaného panství žamberské odvedeno. Slibovalo jest jak město Žamberk, tak celé panství věrnost, poddanost a pravé člověčenství.

Leta 1669, dne 7. januarii, vysoce urozený výš položený pán, pán náš milostivý, na poníženou a snažnou žádost ouřadu na místě celé obce žamberské, ráčil učiniti a vydati majestát aneb obdarování města Žamberka, kterýžto list na perkaměně jest psal toho času J. M. pana hraběte v službě zůstávající za sekretáře pan Václav Švancar.

Toho času v povinnosti aneb v ouřadu konšelském voleny byly a zastávaly osoby tyto:

Za rychtáře J. H. M. David Šmíd (n. č. 67).

1. Za primasa Martin Nosek (n. č. 167),
2. ouřadní Václav Bureš (n. č. 171),
3. Jan Březina (n. č. 69),
4. Jan Kocián (n. č. 177),
5. Matěj Stejskal (n. č. 98),
6. Václav Balous (n. č. 4),
7. Jan Král (n. č. 362),

8. Matěj Ješina (n. č. 8),
9. Václav Beršík (n. č. 58),
10. Arnošt Merkans (n. č. 62),
11. Jan Hybnar (n. č. 87),
12. Martin Matoušků (n. č. 89).“

Z dob hraběte Františka Adama už nahoře dost památek uvedeno. Méně památek máme z doby jeho prvních nástupců. Teprvé zase z konce věku 18. jsou památky hojnější.

Zvláště důležitý a zajímavý spor vznikl mezi obcí a vrchností roku 1785.

Už totiž za poručení p. Alexandra Haugwice bylo některým sousedům žamberským něco rolí v Poříčí odňato a ke dvoru žamberskému připojeno, jakž o tom následující v archivu městském chovaná listina svědčí:

„Já níže podepsaný známo činím, kdebykoliv toho zapotřebí bylo, že jsem toho v jistotu povědom, ano i také privilegia aneb obdarování obci žamberské od J. V. H. M. pána, pána mého milostivého na jejich snažné a ponížené vyhledávání vydané jsem veskrze přečetl, kdežto mezi jinšíma punkty i tuto milost jim učiněnou nacházím. Tak jakož před lety za poručení J. M. pána, pana Alexandra Haugkwitze z Biskupic, některým sousedům žamberským v Poříčí něco rolí odňato a ke dvoru žamberskému připojeno bylo, až posavád zůstává; uznávaje se to pak patrně, že jim v tom handli (ačkolivěk jiné role, však ne tak dobré, dostali) křivda by učiněna byla, aby budoucně svou vrchnost víceji s tím nezaprážďňovali a na ublížení nenařikali, že se jim za to odpouští a passiruje z peněžitého platu, co do důchodu J. V. H. M. pána, pána od obce dáti povini byli, totiž při termínu sv. Jiří tři zlaté 37 kr., při termínu sv. Havla čtyři zlaté 16 kr., ovsa hrubé míry ročně dvanácte korcův. Že tomu tak a nejináče jest, podpis mé vlastní ruky s přitisknutím sekretu mého to potvrzuje. Actum na Žamberce, na den třech králův, l. 1669.“

Václ. Ferd. Haugk.

Že se při tom „handli“ nedělo vše způsobem slušným a že se milým poddaným notně křivda učinila, o tom

není pochybnosti. Podobných věcí bylo as více, avšak bylo mlčeti. Když pak za panování císaře Jozefa II. volnější hnutí nastalo, odhodlali se žamberští proti křivdám, které na jejich předcích buď opravdu, buď domněle spáchány byly, vystoupiti, i podali hraběti z Bubna stížnost, kterou tuto podáváme i s odpovědi nad miru nemilostivou, která — jak se říká — vyrazila dno.

„Vysoce urozený sv. ř. ř. hrabě, pane, pane velice milostivý!

Jejich vysoce hraběci Milosti!

Město Žamberk v největší poníženosti předkládá některé případy, které pod rukou a v užívání milost-vrchnostenském, totiž role, luka, dosaváde pozůstávají, jak sub sign. O. nejjasněji poukazuje. Ačkoliv sice na některé městské role nějaká aequivallence vyložena jest, na které pak posaváde vyrovnalost učiněna není; aby však v Bohu milá spravedlnost a jednota vždy zachována byla, pravému vlastníkovi zasej k užívání připadly a tudy vši spravedlnosti a důmněnlivosti zadosti se stalo a jedenkaždý své spravedlnosti pokojně a jednotlivě používati mohl.“

Johannes Weyss,

Burger Mister undt Rath ibidem a — — —
celá obec.

Specifikace rolí a luk, kterých vrchnost od města Žamberka buď sama užívala buď pronajímala, obsahuje 26 punktů. Především se uvádějí některé role a louky pod Trundorfem, ze kterých vrchnost by k obci platiti měla; pak role a luka, jež nájemníci panští (jako horní mlynář, hospodský panskodomský) užívali, anebo sedláci helkovští z pozemků obecních žamberských si přihradili; pak některé louky a role, které vrchnost v držení má, ač jsou obecní (dráha vedle rolí lišnických až za oboru, dráha kameňická, kusy v dolích, za dolečky, na vrších, při malém dvorku, za Dymlovstvím). Pak poukazuje obec k tomu, že vrchnost už roku 1669 ustanovila, aby obec z rolí

obecních v Poříčí, ji roku 1633 odňatých, ouroků neplatila, že však nicméně obec ourok svatojirský platiti musí. Dále že jí louka obecní kněžská, t. zv. bratříčkovská odňata byla; že i dvůr trundorfský i dvůr houkovský druhdy k městu patřily; že 4 statky helkovské, od obce dle privilejí koupené, jsou v rukou selských. Konečně že i masné krámy panské, roku 1750 na místě šatlavy obecní vystavěné, leží na půdě obecní. *) Odpověď hraběte zněla takto:

„Supplikantům dle jejich ačkoliv dost neslušné žádosti tímto se na světlo k vyjevení uděluje, že jsem já od mého dědičného na panství přistoupení jakožto panující vrchnost skrze již prošlých 48 let žádnému nic toho nejmenšího neodejmul aneb na sebe převzal; pročež taky v témž pohledávání zdejšímu městečku nějakou náhradu, tím méně něčeho navrácení učinit oumyslu nejsem z příčiny tej, že od mých pánův předkův taková věc dle v rukouch majícího dostatečného důkazu dne 4. aug. roku 1722 u přítomnosti slavné císařské rectifacae-commissi s tehdejším zdejším sousedstvem a s obzvláštním od purkmistra, konšelfův a celé obce poděkováním již náležitě porovnána byla, takže sobě nic víc k pohledávání neb k vynahrazení ani pro potomky své nezanechali, jen toliko jak já až dosaváde městečku každoročně 21 zl. 59 kr. 3 den na povinovaných ourokech vynahražuju, vždycky spokojeni byli a z ostatních (po srážce od panských dvorův zase poddanejm pro aequivalenci k užívání daných rolí) k vrchnostenskému užítku tehdejších časův z důležitých příčin převzatých kontribučních gruntův dle rollarního extraktu z 5^{21/64}, usedlýho vyplevající kontribuci a vše jiné po-

*) Dříve byly masné krámy jinde. V purkrechtě (B. trh Nr. 50) shledáváme trh z roku 1699, ve kterém vrchnost prodává Markovi Izákovi židovi dům kamený proti mlejnu ležící a k tomu i „krámek židovský vedle masných krámů v rynku připojený za summu 10 zl.“ Jinou rukou k tomu připsáno: „Nyní statue na rynku na tom místě, a ty peníze z důchodu jemů dojiti mají.“ Bezpečně tyto masné krámy staré byly ony, o nichž Sedláček vzpomíná, že na straně žampašské naschvál vystavěny byly. (Mimo to poznáváme, že před rokem 1699 statně posud nestála; roku 1712 však už ji viděti na obraze zámeckém.)

vinosti zároveň s jinšíma kontribuenty zapravuju. Ačkoliv bych sice všechny ty mně tak nedokonale zadané punkta s hodnověrnýma důkazy sobě proukázat měl nechat, nic však méně ještě pro tenkráte od toho upouštím, však ale dokavadž by toho potřeba následovala, dálejc sobě zanechávám; při tom také, poněvadž zdejší neuznalé sousedstvo s mon až dosaváde jim prokazující milostí spokojeno bejt nechce a nejní; pročez tak, jak moji předkové muě nic zadat nemohli, tak taky já mejm potomkům nic zadat nemůžu, alebrž ten ode mne dle dekretu do mej vlastní vůle městečku milostivě propůjčený solní handl od příštího 1. měsíce septembris běžícího roku pod konfiskací mocí vrchnostenskou zapovídám a potřebnou sůl sousedstvu z mého panského důchodu tak jako kdy prvé naproti hotovému zaplacení brátí nařizuju; ostatně pak dokavadž by s tím tak spokojeni bejt nechtěli, a předce se domnívali, žeby snad nějakou křivdu snášeli, těm pokoj rušícím, nesvorným a neposlušným žamberským poddaným na vůli zanechávám, sobě to vše patřicím způsobem dálejc pohledávati.

Dekret na zámku mém žamberském, dne 20. měsíce července, roku 1785.“

Antonin hrabě z Bubna a z Litic.

Obdrževše žamberští odpověď tuto, ve které jim z trestu i to mělo vzato býti, co jim posud náleželo od pradávna — totiž obchod solní —, vzmužili se k ráznému činu a začali s vrchností proces. Právní a povolaný zástupce jich byla prokuratura fiskální, která měla za úkol, ve přích mezi poddanými a vrchností zastávati se poddaných.

Přišlo tedy k soudu. Obec musela hraběte zažalovati, že jí obchod solní bere, ale žalovala ihned na základě specifikace svrchu položené na vrácení pozemků tam vytčených.

Žaloba stran obchodu solního zadána 17. září 1787, akta inrotulována 10. října 1789, rozsudek vynešen 14. ledna 1790 a od appellate potvrzen 14. července 1790. Obec zastupoval adjunkt fiskálního úřadu, p. Raffius a

zastával se obce statečně; obec vyhrála; velikých zásluh při tom měl purkmistr, Václav Buchtel. Vrchnost i po rozsudku appellačním dělala všelijaké obtíže, avšak Raffius dobře radil, takže dne 1. října 1791 vrchnost i obec se vyrovnaly. Obec žádala 1470 zl. náhrady za to, že po 49 let ve 3 vesnicích solní obchod nesměla provozovati, 248 zl. 15 kr. za to, že roku 1786 ve městě obchod vésti nemohla, a 310 zl. 37 kr. za totéž od 1. března 1788 až k 17. říjnu 1790. — Vrchnost nabídl 350 zl. náhrady, kterou pomalu chtěla splácet, dala 2 sudy piva na občerstvení a slíbila assistenci ve 3 vesnicích, aby sedláci odjinud soli nebrali, než ze Žamberka. Na vyrovnání podepsáni jsou ze strany hraběte František hrabě Salm a Max hrabě Desfours, ze strany města Martin Jan Stejskal, primator a František Barvínek, radní kyšperský, za svědky.

Spor o pozemky však se bral jinou cestou. Tu si žamberští leccos rozmyslili a mnoho punktů ve specifikaci nahoře uvedené vynechali. Při velké kommissi, která dne 9. června 1786 v Žamberku odbývána byla, zastával se Raffius obce, kde mohl. Avšak obec neměla dostatečných důkazů po ruce a zástupcové vrchnosti, Ignác Hansgiring, Frant. Jos. Motyčka a Jozef Frant. Chládek, poráželi obec velmi výdatně. Ukázalo se, že předkové ke všemu mlčeli a kde mluvití bylo, nemluvili; potomci potom ovšem prohráli. Mimo to byly mnohé punkty žaloby jen z ledabyklých důmnění váženy a nezakládaly se na pravdě. Vrchnost byla silnější: měla vše napsáno a dovedla se hájiti.

I vynešena potom politická sentence, kterou žamberským větším dílem se dostalo odmrštění, ovšem zaslouženého, v punktech některých však poukázání byli

na cestu právní. Co na právní cestu poukázáno bylo, to fiskus i zažaloval. Avšak obec, nemajíc důkazů dostatečných, tak liknavě si vedla, že roku 1793 úřad fiskální do Žamberka poslal poslední urgenci s tím do-
ložením, nedostaví-li se deputovaný se všemi důkazy do Prahy, že fiskál zastoupení obce složí. Roku pak 1799 dáno jim věděti, že si akta mohou vzít, poněvadž ničeho nepodnikají a snad už vyrovnání jsou. Skutečně se již roku 1793 (1. prosince) jakési vyrovnání částečné stalo. Obec na místě jistých nájmů ve výši 1085 zl. 24 kr. přijala náhradu 450 zl. a — dva sudy piva.

Avšak pokoje nebylo. Když hrabě Windischgrätz roku 1809 panství byl koupil, začato; taktéž roku 1815, když Jan Parish se stal pánem žamberským. Obec obnovovala proces neustále, aby jeho neprospala. Roku 1817 krajský úřad obec k pokoji kázal, poněvadž žádných důkazů nemá a jen svévolný proces vede.

~~~~~  
**Tiskem Bohumila Gistla a spol., Vídeň, město, Augustinská třída 12.**  
~~~~~

Paměti žamberské.

Vydávají

Dr. Eduard Albert,

c. k. dvorní rada a ř. v. professor
vysokého učení vídeňského.

P. Karel Chotovský,

biskupský vikariátní sekretář a
farář žamberský.

Sešit III.

Ve Vídni.

Nákladem vlastním.

IX. Řemesla a cechy.

Jako v jiných menších městech českých, tak i v Žamberce od dávna se sousedé živili dílem řemesly, dílem hospodářstvím polním.

Řemesla byla pod zvláštními řády. Řemeslníci téhož povolání tvořili tak zvané cechy. Každý cech měl své výsady, pořádky, obyčeje. Ještě za mládí svého vidali jsme tuto organisaci lidu řemeslného a v novější době zase se k tomu poněkud vráceno. Cechy byly podstatnou známkou života městského a známkou velice okázalou. Vždyť posud vidíme v chrámech prápory rozličných cechův postaveny; při pohřbích i při slavnostech církevních posud cechy se shromažďují a spolu jdou.

V Žamberce zachovalo se písemných památek cechovních hojně, poněvadž cechové nad nimi pilně bděly, považující své privileje čili majestáty, své rejstříky, své pečete a rozličné odznaky za pravé klenoty. Čtouce v těchto památkách nabýváme jasného obrazu o dávném životě městském. Proto všechno, co se tu podstatného v Žamberce shledává, věrně a do slova otiskujeme, hledíce ovšem i k tomu, že mnohé paměti, jež před rukama máme, jsou již spuchřelé; tak že by za nějakou dobu ani možné nebylo, aby kdo některé řádky přečetl.

Nejúplnějšími památkami honosí se početný cech řeznický. Paměti cechu ševcovského zahynuly v požáru, jenž město stihl r. 1859; shořely v domě (čís. 379) tehdejšího cechmistra nebožtíka Josefa Zdobnického. Od cechu kovářského zachoval se jen majestát; od tkalcovského jen rejstříky; od některých jiných cechů máme však i privileje i zápisky. Počneme tudíž, podle zásluby, cechem řeznickým.

a) Cech řeznický.

Nejstarší památka tohoto cechu jest list pana Mikuláše z Bubna, daný r. 1576.

Tři léta později založen jest rejstřík, hodně spuchřelý a písmo sem tam silně vybledlého. Začíná slovy: „L. 1579 tato registra . . . v pondělí velikonoční . . . kteří sou připovídání do cechu k mistrům.“ Psán jest rukou velmi krásnou; o pravopisu stůž zde tato ukázka: „Leta LXXXII“ (t. j. 1582) „w neděli smrtedlnou przigat gt wańka witkowa syn mikulass za včedlnika k martinowij krezinowi do roka a czoz do cechu nalezi to yan tobiass slibil zaneg že wšle vyplněno bude totiz ij k. m. a ij libri osku.“ Rejstřík tento obsahuje seznam učeníkův, k mistrům připověděných.

Druhý rejstřík obsahuje seznam učeníkův z učení propuštěných. Počíná takto: „Od leta 1585 založen jest tento rejstřík na propuštění učeníkův od poctivého cechu řemesla řeznického v městě Žamberce. Tento rejstřík přišel k přepsání z těch starých rejstříkův od pana Martina Špalka, toho času cechmistra, a druhého cechmistra p. Arnošta Mergansa, l. 1686.“ První propuštění takto zní: „Leta 1580 v neděli smrtedlnou propustil jest Martin Krčina učedníka svého, Jiříka syna Jana Fogtova z učení řemesla řeznického,~tak o něm vy-

svědčujíc, že jest se u něho ctně a chvalitebně zachoval, jakž na dobrého mládence sluší a náleží, a což do cechu náležitého jest, to vše vypravil.“

Třetí rejstřík začíná takto: „Leta Páně 1661 založen jest tento rejstřík na příjem a vydání peněz při cechu řeznickým.“ Viděti jest, že za této doby platili mistři po 3 krejcařích a 3 denářích.

(Už tehda se shromáždíval cech řeznický slavnostně vždy na smrtelnou neděli. Jak hodováno bývalo a jaké útraty celkem byly, o tom takto účet svědčí (k r. 1661):

Na smrtelnou neděli za ryby,	
koření, sůl, chléb a jinší věci	1 zl. 45 kr.
Víceji utraceno pospolu jsa	23 kr.
Světlo na svícen	7 kr.
Almužny	3 kr.
O poctě za vědro piva . . .	1 zl. 34 kr.
Za jídlo při tom dáno . . .	34 kr.)

Stůjtez tu i nejstarší mistři, kteří před r. 1600 zaznamenáni jsou: Jsouť: Martin Krčina (jinak Rous), Václav Běhounek, Jiřík Vomáčka, Jakub Polák, Jindra Jireček, Jiřík Krčil, Václav Fousek, Jiřík Buryška (jinak Štěkora), Matěj Syrůček, Macháček.

Mezi učeníky propuštěnými shledává se r. 1605 i Samuel, syn kněze Václava (kněze bratrského).

Co se počtu mistrův týče, shledáváme jich 10 r. 1661, 11 r. 1672, 13 r. 1678, 11 r. 1683, 12 r. 1685, 17 r. 1693, 17 r. 1703.

Staré řeznické rodiny byly: Turkové, Špalkové, Stejskalové, Benešové, Mergansové, Kumpoštové (a z těchto se vyskytuje jeden, křestným jménem Krystyán nazvaný, už r. 1693, z čehož viděti, jak se křestná jména i řemeslo v jistých rodinách dlouho udržují).

Konečně tu stůjtez majestáty cechu řeznického:

1) „Já Mikuláš z Bubna a na Liticích známó činím tímto listem obecně především, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude a zvláště tu kdež náleží, že sou přede mne předstoupili opatrní, poctiví muži, mistři řemesla řeznického, poddaní moji věrní mill z městečka Žamberka předloživše přede mne artykule sepsané, kterak při tom řemesle jejich jinde se zachovávají, žeby se oni tejmž pořadem zachovávatí chtěli, při tom s pilností a snažnou žádostí mne prosíc, abych jim těch artykulův potvrdil, tak aby oni podle toho cechu svůj míti a držeti a těmi artykuly se spravovati mohli; kdež já svrchu psaný Mikuláš z Bubna, poznavše jejich slušnou žádost, jsouc k nim milostí nakloněn, a tomu chtíc, aby se tím dostatečněji tak chudý jako bohatý, jsouc pod řádem zpravování, pode mnou se živiti mohli, tuto milost jim dole psanou činím, a tímto listem těchto artykulův níže psaných v tomto listu položených jim potvrzuji, chtíc tomu, aby na budoucí časy oni i jich budoucí potomkové jimi se řídili a zpravovali, bez překážky mne svrchu psaného Mikuláše z Bubna a na Liticích i budoucích potomkův mých pánův a držitelův panství litického a žamberského. Item. Nejprvé z toho řemesla aby voleni byli dva cechmistři s vůlí mou a budoucích mých potomkův aneb ouřadu žamberského, ti aby k tomu řemeslu věrně a právě dohlídali, aby při tom řemeslu tak chudému jako bohatému spravedlnost se dala, a také k tomu aby přihlídali, aby se dobytek nejlepší přes pole nevyháněl a doma neblil, který by byl nehodný anebo vlkohryzený aneb který by měl nohu zlámanou nad kolenem, a tak na slušnosti aby prodáváno bylo, aby lidé přetahování nebyli. Pakli by kdo v tom postižen byl a jináč se zachovával, ten pokuty aby položil půl kopy grošův českých tolikrát, kolikrát by se toho dopustil; a tej pokuty jedna polovice na mne Mikuláše z Bubna a budoucí mé, a druhá polovice do cechu jich aby připadala. Item také k tomu jim povolují, aby pečť cechovní svou měli a tak s tím způsobem jako v jiných městech a v městečkách království českého řemeslo řeznické má, k té potřebě, aby učedníkům, kteřížby se vyučili, listy od řemesla a vyučení vydávati mohli, aneb k jiným potřebám užívati též aby ji mohli. Item. Jestli by kdo kdy sobě chtěl spolutovaryšstva dobytí, a cechu s nimi užívati, ten má dáti do cechu půl kopy grošův českých a dvě libry vosku. Pakli by byl mistrovský syn, ten toho polovici dáti má, totiž patnácte grošův českých a jednu libru vosku do cechu, a k tomu řemeslo ukázati na pleci hovězím a na skopovýň i tolikéž na kýtě,

jakž za právo to jest a mistrům voběd a sud piva vykonati. Pakli by byl z jiného panství a tu se přistěhoval a s nimi cech míti chtěl, ten nejprvé listem zachování své i rodičův svých a o vyučení svém aby ukázal, a když to učiní, co v cechu za právo, ten a takový do cechu přijat býti má. Item. Učedník, který by se témuž řemeslu učiti chtěl, ten se má dáti najíti k cechmistrům v neděli smrtedlnou, tehdáž když se cechmistři obnovují, a mistr ten u kohož by se učiti chtěl, má jej mistrům oznámiti; pakli by byl přespolní, ten list zachování svého přinesl a když to učiní, ten má přijat býti a do cechu dvě libry vosku a jednu kopu grošův českých dáti má. Item také jim dopouštím svrchu psaným cechmistrům a mistrům řemesla řeznického, jest-li že by který žid koli v městečku Žamberku byl neboli na předměstí, aneb na panství mém litickém i žamberském, ti aneb ten aby sobě řezu nedělali, leč by u řezníků koupili, krom v půstě to jim hájeno býti nemá. Item co se dotejče skupování dobytkův drobných neb velkých a zvláště kdož by z téhož řemesla nebyl, ten a takový žádným vymyšleným způsobem, buď to domáci aneb přespolní na panství mém litickém i žamberském, toho se nedopouštěl, ani nečinil, leč k chování s povolením mým pod pokutou jedné kopy grošův českých, a ta pokuta na mne aneb budoucí pány a držitele panství mého svrchu dotčeného aby připadla. Item každý mistr nebo tovaryš, kterýž by se svévolně proti cechmistrům a mistrům zasadil, anebo prostořeký byl před mistry a před ženskou osobou, ten pokuty propadnouti a dáti má do cechu deset grošův českých, a k tomu trestán aby byl od cechmistrův tolikrát, kolikoz by se toho dopustil. Item. Také řezník žádný, který by byl po vseh v mili okolo městečka mého Žamberka, masa prodávati ani dobytkův na živě skupovati a jiným řezníkům prodávati nemá, krom Slatiny a Litic, toho sobě zanechávám, kdy bych byl tam bytem, abych sobě ku potřebě své řezníka chovati mohl; a to též pod pokutou mně i tolikéz potomkům a držitelům panství mého, jednu kopu grošův českých. Item, kterýž by s nimi cechovní anebo v sousedství nebyl, ten aby žádný řemesla sobě k ruce své nedělal v městečku Žamberku na předměstí, ani ve vsi v mili, jakž svrchu položeno jest, masa aby neprodával, a kterýž by koli v tom postižen byl, tehdy to maso i dobytek aby jemu pobráno a do špitálu dáno bylo a k tomu trestání od cechmistrův aby neušel. Item též aby se všickni cechovní téhož řemesla na dvě rozdělili a tak na každý tejden aby jich jedna polovice bila, a na druhý tejden druhá polovice, než toliko k hodům každějm

a k posvícení žamberskému a při jarmarku tu všichni spolu aby bili; a to též bedlivě aby od cechmistrův opatřeno bylo, aby masa dostatek byl, aby se lidé neměli oč domlouvati; pakli by toho neopatřili, tehdy aby byli povini pokuty položiti dvaceti grošův českých. A pak-li by z mistrův či tejden byl a toho zanedbal a cechmistrům se neopověděl, ten tou pokutou aby povinen byl, totiž dvaceti grošův českých, a tej pokuty aby jedna polovice na mne Mikuláše z Bubna a budoucí mé a druhá polovice do cechu jich připadla, aby týž položil a k tomu trestán aby byl od cechmistrův. Item kdož by též k tomuto cechu a řemeslu toho byl a jeho užíval podle pořádku, pořádku dobrého a snešení společného, ten aby tovaryšův jiného řemesla nechoval a jim řemeslo u sebe dělati nedopouštěl, též pod pokutou patnácte grošův českých aby položil a k tomu trestán byl. Item aby každéj z mistrův téhož řemesla po každý suchy dni do cechu povinen byl dáti půl groše českého; kterýž by pak koli toho zanedbal dávati těch suchých dni, ten aby každý cechu i řemesla prázen byl. Item kdožby koliv z mistrův neb dětí mistrovských z tohoto světa skrze prostředek smrti sešli, aby se poctivě k hrobu provodili. Item. Tuto zvláštní milost jim svrchu psaným cechmistrům a mistrům činím. Což se dobytka bití dotejče, kdež za svobodu to uято bylo, že mnozí na předměstí i v městě složic se koupili dobytče a doma zabili, a tím se masem dělili, kdež skrze to uznal sem jim to ke škodě býti, a protož tento pořad aby při tom zachován byl, až by sobě kdo kolivěk doma dobytče jakž kolivěk vychoval a chtěl je ku potřebě své zabiti, když koli toho vůli míti má; aneb koupě sobě jinde, aby s jinými se nedělil, než což by mohl sám v domě ztráviti s čeládkou svou, ten také bude moci sobě zabiti. Pak-li by v tom kdo postižen byl, že by se jeden s druhým masem dělil anebo po domě prodával, tehdy pokuty bez milosti jednu kopu grošův českých aby dal a ta pokuta na mne svrchu psaného Mikuláše z Bubna aneb na budoucí potomky a držitele panství litického a žamberského aby připadla. A tak za tu milost a obdarování aby mi byli též mistři svrchu psaní povinovati, když by bylo potřebí, dobytek bití drobněj i velkej; srdcí co by mi potřeba byla pro jestřáby a ptactvo, s kterýmž se myslivost provozuje, týž plic po jednom groši bílým což by potřeba bylo, aby mi byli povinovati prodávati. A to všecko, což se v tomto listu píše, já svrchu psaný Mikuláš z Bubna a na Liticích slibuji jim často jmenovaným psaným cechmistrům a mistrům řemesla řeznického sám za sebe, za erby, i za budoucí potomky mé, pány

a držitele panství litického a žamberského, že při tom při všem oni i jich budoucí potomci zachovávání býti mají nyní i na časy budoucí beze všeho porušení. Tomu na svědomí a pro dokonalejší toho jistotu pečeť svou vlastní a přirozenou s svým jistým vědomím dal jsem k tomuto listu přitisknouti a přivěsiti. A dožádal jsem se urozeného pána pana Viléma Žampacha z Pottnštejna a urozeného pana Jiříka Miloty z Zewšeyum (sic), že jsou na svědomí k tomuto listu pečeti své podle mé, však sobě i erbům beze škody svejm, dali přitisknouti a přivěsiti. Jenž jest psán a dán na Žamberku v outerý den památný svatých apoštolů páně Filipa a Jakuba, leta od narození syna božího tisícího pětistého sedmdesátého šestého počítajíc.“

2) „Já Jindřich Jan z Bubna a Litic, pán a pravý držitel panství žamberského, statku doudlebského, jelenského a skašovského J. M. C. skutečný komorník, známó činím tímto listem obecně přede všemi, kdež čten nebo čtoucí slyšán bude, že jsou přede mne předstoupili opatrní poctivi cechmistři a mistři poctivého řemesla řeznického, poddaní moji věrní milí, obyvatelé v městě Žamberce, předložili přede mne list na pergameně psaný s visutými pečetmi od někdy dobré a slavné paměti urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše z Bubna a na Liticích, pana strejce mého milého s artykuly jistými v tom listu doloženými, témuž cechu řemesla řeznického danými, jehož datum na Žamberce v outerý den památky svatých apoštolů páně Filipa a Jakuba, leta od narození syna božího tisícího pětistého sedmdesátého šestého počítajíc, při tom jsou mne dotčení cechmistři a mistři téhož poctivého řemesla řeznického snažnými prosbami prosili, abych jim téhož listu na hoře psaného a všech artykulův v něm obsažených s listem pod pečeti svou potvrdil; v kterýžto jmenovaný list a artykule v něm položené vhlídše a je s pilností u sebe rozváživše, k potřebě a na žádost jejich všech mistrův poctivého řemesla řeznického nakloněn sem, chtějíce tomu, aby oni tím lépe podemnou se vzdělávati a řemeslo své provozovati mohli, s dobrým rozmyslem a jistým vědomím k tomu jsem povolil a mocí listu tohoto jim cechmistrům a všem mistrům poctivého řemesla řeznického týž list od dobré paměti pana strejce mého milého daný ve všech slovích, artykulích, punktích a klausolích, jak týž list sám v sobě to šířeji a světleji obsahuje a zavírá, tak jako by slovo od slova napsaný byl, tímto listem mým potvrzují a upevňují. A nad to nadepsaným cechmistrům a mistrům poctivého řemesla řeznického tuto milost sám od sebe, dědicův budoucích potomkův mých činím.

Jakož jsem od J. M. Císařsky pána pána nás všech nejmilostivějšího k těm jarmarkům, kteréž město Žamberk podle jistého majestátu J. M. C. vysazené mají, k tomu i trhy svobodné každého týhodne městu Žamberku poddaným mým sem objednal, z tý příčiny k těm předeklým artykulům od pana strejce mého jim daným tento artykul přidávám a tomu chci, aby lidé poddaní moji žádným vymyšleným způsobem ven z panství mého na cizí panství pod pokutou vyměřenou dobytka mimo řezníky žambersky neprodávali leč by na to prvej řezníky žambersky pobídlí, jinak nic, však na ten jistý způsob aby poddaných tím v koupi dobytčův všelijakých neutiskovali, nýbrž dobytky od poddaných mých v slušnosti, zač by hovado stálo, kupovali. Pokud by se toho kdo z poddaných mých dopustil, ten kus anebo peníze za něj do důchodu složití a odvésti povinen bude. Za kterou milost ode mne jim danou budou mi povini cechmistři a všichni mistři řemesla řeznického jeden každý mistr, děláje řemeslo, každého roku po třech kameních loje škvařeného anebo pakli by loje nedal, šest kop mišenských do důchodů mých odvozovati. Protož tomu chci, aby tíž cechmistři a mistři poctivého řemesla řeznického nyní i budoucí, ode mne, dědicův mých, budoucích pánův a držitelův týchž panství a statků mých při tom při všem, což se tuto nadpisuje, aby při tom neporušitelně držáni a zachováni byli nyní i na časy budoucí a věčně beze všeho porušení, což by chytrost lidská vymysleti mohla. Tomu na svědomí pro lepší toho jistotu pečeť svou vlastní a přirozenou s svým jistým vědomím dal jsem k tomuto listu přivěsiti a dožádal jsem se urozeného pána pana Otty z Opprštorků z Dubu a Fridštejna na Častolovicích, Týništi, Ledsky a Koldíně, J. M. cis. radu, a pana pana Ottu Jindřicha Stoše, svobodného pána z Kounic, na Holovousích, Hradisku a Vamberku od J. M. C. nařízeného hejtmana kraje Hradeckého, že jsou pečeť své podli mé na svědomí k tomuto listu přivěsiti dali, však sobě, dědicům a budoucím potomkům svým beze škody. Jehož jest datum na zámku Žamberce ve středu den památný svatého Havla, leta od narození syna božího pána našeho Ježíše Krysta tisícího šestistého čtyřicátého prvního.“

3) „Já František Adam svatě římské říše hrabě z Bubna a z Litic, na Žamberce, Liticích, Doudlebicích, Jelením a Blatě známé činím tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdeby toho potřeba nastala, že jsou přede mne předstoupili opatrní cechmistři a mistři poctivého cechu řeznického, poddaní moji věrní milí, obytní

v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí, a předloživše přede mne dva listy na pergameni psany s visutými pečeti: první od někdy dobré paměti urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše z Bubna a na Liticích, pana strejce našeho jmilého s artykuly jistými v témž listu, jehož datum na Žamberce v outerý den památky sv. apoštolův Filipa a Jakuba leta od narození syna božího 1576., doloženými, nímžto cech svůj řeznický začatý a ustanovený — a druhý též od dobré a slavné paměti urozeného pána pana Jindřicha Jana z Bubna a z Litic, na Žamberce, Doudlebských, Jelením a Skašově, J. M. C. skutečného komorníka a pana otce mého nejmilejšího, jehož datum na Žamberce ve středu den památný sv. Havla leta páně 1641, kterýmžto netoliko všechny ty, v témž nahoře dotčeném prvním listu položené artykule potvrzeny ale i na ponížené toho vyhledávání přidáním nim některých, je sobě rozmnožené mají — mně v ponížené poddanosti snažně prosili, abych nakloníce k nim jakožto pán k poddaným svým milostivě tu milost jim učiniti, při tom, čeho předkové jich na onen čas a oni dosavad požívali, je zůstaviti a těch na hoře připomenutých dvou listův s artykuly v nich obsaženými listem pod pečeti mou potvrditi sobě oblíbil: i nahlédše v též listy bedlivě a týchž artykulův v nich obsažených dobře pováživše při sobě, též chtěce tomu, by začatý dobrý řád dále řádem zůstáváje, se rozmáhati mohl, jeden pak každý, jichž se tuto dotejše, nim se zpravujíc, řídíce, netoliko pro vlastní zisk svůj ale i celé obce žamberské užitečnost, živnost a obchod svůj poctivě a náležitě provozovali, k takové jich cechmistrův a mistrův řezníkův ponížené žádosti a vyhledávání potřebnému povoliti, odepríti jsem nechtěl, nýbrž předně při tom při všem, co tak u předchůdcův mých a držitelův panství žamberského předkové jich svou věrnou a poslušnou poddaností neb snažně poníženou žádostí sobě jako i oni dosavad jsou zasloužili neb objednali, je i budoucí jich zůstavujice a těch často jmenovaných listů i všech artykulův v nich obsažených od sebe, dědicův a budoucích svých jim potvrzujice, nadto vejše, by se pode mnou lépe vzdělávati a tím bezpečlivěji po řadu chvalitebném kráčení mohli, tuto milost jsem učinil a mocí listu tohoto od sebe i dědicův i budoucích mých týmž cechmistrům a mistrům nynějším i budoucím poctivého řemesla řeznického činice, takto poroučím: za první, aby žádný řezník nemaje zakoupení neb obydlí svého při městě Žamberce aneb při nejmenším na panství mém řemesla řeznického k ruce své neprovozoval, neméně ten každý, jenž by pořádně vyučený témuž řemeslu a připověděný

k tomuto cechu nebyl, ním netěžil jako i lid obecný k žádným vejročním slavnostem neb poutům a posvícením, o své újmě jim řezníkům v řemeslo vskakujíc, na škodu týchž řezníkův přes to, co by jeden každý při tom času v domě svém ztrávití mohl, žádného dobytka nebil a mezi lid neroznášel a neprodával pod propadnutím do důchodu mého jedny bečky soli a k cechu tomuto řeznickému 2 kop mlš. Za druhé: Poněvadž na oko se spatřuje, že do vesnic panství tohoto mnozí cizopansky řezníci docházejí a, nosíce s sebou masa všelijaká, poddaným mým s újmou živnosti týchž řezníkův žamberských je prodávají, pročť jedné každé vesnice rychtář povinen bude na to, aby poddaní moji od řezníkův žamberských a ne jiných ku potřebě své maso brali a kupovali, pod skutečným trestáním aneb dle povahy provinění v pokutu do důchodu mého upadením, bedlivý pozor měli a toho každého, jenž by s takovými do vesnic přijdouce je prodával, jíti a až by o tom týmž žamberským řezníkům věděti dal, jej u vězení držeti. Za třetí: Co se pak těch dvou krámkův masných, totiž jednoho v Liticích a druhého v Slatině, jenž od z počátku oznámeného někdy pana Mikuláše z Bubna, chtějice on sobě téhož času v Slatině bydlo vystavěti dáti a tam přebývati, téhož listem prvním vymíněných dotejče, poněvadž na zámku litickém nyní se nebydlí, sídlo pak slatinské dostavěno nejní, pročť zatím až by se na Liticích bydlelo aneb jmenované sídlo slatinské vystavěné býti mohlo, takový vejměnek mařím a vyzdvižen míti chci. Za čtvrté: Jakož ševci cechovní žamberští mezi jinými artykuly svými i to, že řezníci žamberští jim a žádnému jinému, leda by přes potřebu jich co více se nacházelo, kůže k řemeslu jich potřebné prodávati mají a povini jsou doloženo mají, pročť budou tíž ševci též podobně povini od týchž řezníkův předně kůže potřebné a hodné bráti a jim je dle slušnosti a hodnosti (pokudž by se na časy(?) umluvití nemohli) netoliko hotovými penězi platiti, ale, nejsouce tíž řezníci hrubě zásobeni, je dle možnosti do řemesla zakládati a jim pomáhajice jedni druhým v živnostech svých rukou podávati. Naposledy pak opatrujice jmenované cechmistry a mistry poctivého řemesla řeznického nyníjší i budoucí, tak aby ode mne, dědicův a budoucích mých neporušitelně při tom při všem, co se tuto nadpisuje, držáni a zachováni byli, i budou také povini vedle toho tak a nejinače se chovati a pokračovati, jednomu každému jak bohatému tak chudému spravedlivě činíce a to, oč by se tak vrchnosti a obci neškodného, nýbrž témuž cechu chvalitebného mezi sebou narovnali, v skutku plnice dotud, dokudž bych já neb dědicové a budoucí moji témuž

městu a obci žamberské něco užitečnějšího učiniti nepoznal a neučinil. Čehož pro lepší jistotu pečet mou hraběcí k tomuto listu jsem přivěsiti dal a na něm se svou vlastní rukou podepsal, též jsem se dožádal urozeného pána pana Václava Záruby z Hustiřan na Potenštejně, Kostelci, Čerekvici a Dohalicích a urozeného a statečného rytíře pana Jana Petra Dietrika z Hennersdorfu na Borovnici a Kovanicích, že jsou také pečeti své podle mé k tomuto listu přivěsiti dali a při nich vlastními rukami podepsali, však dědicům a budoucím svým beze škody. Což se stalo na zámku mém Žamberce den svatého Eugenia (sic) kněze leta páně šestnáctistého sedmdesátého.“

Franz Adam hrabě z Bubna Václav Záruba z Hustiřan.
a z Litic.

b) Cech kovářský.

Tento zachoval jen následující listinu, z níž vychází, že k tomuto řemeslu připojena byla celá řada řemesel příbuzných. Seznam těchto řemesel vyčten jest i na pečeti k listině přitištěné.

„Ve jméno svaté, nerozdílné a blahoslavené Trojice. Amen.

My cechmistrí a všickni mistrí poctivého řemesla kovářského, zámečnického, ručnickářského, šiftařského, truhlářského, kolářského, hamrnického, caňkařského, bednářského, soustružnického a sklenářského, sousedé zde v městě Žamberce nad Vysokou Orlicí, znaje povinnost naši křesťanskou podle řádu dobrého řemesel našich, chtějíc tomu, aby čeládka i tovaryši naši věděli se jak řádem dobrým řídití a spravovati podle listu cechu našeho a artikulův v něm obsažených, tuto hospodě jim u pana otce jsme objednali, aby pořádek svůj sobě a artykule často připomínali a své pohodlí majíc i vandrovní své odpočinutí, kde se utěci, věděli.

Předně: Pána Boha všemohoucího aby se báli, do chrámu Páně v den sváteční na slovo boží rádi chodili, ním se řídili a spravovali a jině mladší podle sebe učili; když to učiní, Pán Bůh všemohoucí ráci jim při jich práci a řemesle dáti své svaté požehnání.

2. artykul: Při pořádku svém na hospodě pana otce, paní matku, dítky i čeládku jejich všelikou uctivostí aby předcházeli; jestli žeby se pak který tovaryš tak nechoval, budou moci toho tovaryše, jestli žeby se vina našla, ztrestati i zpokutovati, podle uznáního viniho.

3. artykul: Každý čtyr neděle k pořádku na hospodu aby se scházeli časně; kdyby nepřišel a tovaryši pokladnic na stole měli, ten dej pokuty groš bílej a starší dvojnásob a při tom aby hned sbírali do pokladnice na stříbro po 4 penězích; kterýby tovaryš při tomto řádu nedělal, dá 7 peněz; z toho budou starší tovaryši povini počet učiniti.

4. artykul: Kdyby který tovaryš na hospodu přivandroval kterého koliv našeho řemesla, má se pana otce dožádati, aby pro starší tovaryše posláno bylo, mohli-li by u kterého cechovního díla míti; starší tovaryš má mu dílo ptáti; pakli by dílo míti nemohl, bude moci jemu to zas v známost uvéstí.

5. artykul: Tovaryši, kteřížby u cechovních po všech dělali, aby byli povini též ve čtverech nedělích na hospodu choditi a řád dobřej zastávati; pokuta na to dva groše bílá.

6. artykul: Jestli žeby který tovaryš jeden druhého na poctivosti neb na řemesle nenáležitě haněl, na to pokuty mladší co za tejden vydělá, a starší, co za dvě neděle.

7. artykul: Aby při pořádku uctivě seděli, kde komu náleží po starších a starší tovaryši po pořádku, jeden jednu schůzi a druhej druhou pořádek vznamujte, aby se tovaryši věděli jak říditi a spravovati; a mladší starší v poctivosti mějte doma verštatě neb na hospodě; starší mladšími nepohrdejte, ale dobrotivě vyučujte; a žádný tovaryš, dokud se pořádek zpravuje, svého místa nevyvstávej; pakli by vyvstati chtěl, jinému své místo poruč a starším tovaryšem se opověz; pakli se neopovíš, a jinému svého místa neporučíš, dáš pokuty sedm peněz; a starší tovaryš neporučil-li by, dá pokuty groš bílej.

8. artykul: Jestli by který tovaryš po mistrově aneb své důležité potřebě kde šel, ten pošle na stříbro což náleží a opoví se, ten pokuty nejní povinen dáti, a pakli by svévolně nešel, ten za řád, po čem se sbírá, bude povinen dáti a zpropitným se budou spravedlivě rozdělití; kdyby dva neb tři spolu dělali, i mládkovi z toho třetí peníz povini dáti budou.

9. artykul: Jestli by kterého mistra, neb mistrovou neb dítky jejich aneb čeládku, buď z tovaryšův, Pán Bůh z tohoto světa smrtí časnou pojiti ráčil, na funus, když se bude prăpus zvoniti, dadouce sobě skrze tovaryše staršího věděti, bude se povinen jeden každý postavití, jestli žeby se pak tak nezachoval, pokuta na to mladší groš bílej a starší 2 gr. bílá.

10. artykul: Aby synové mistrovští, kteříž by z peněz u mistrův neb u otce dělali, aby byli povini na hospodu choditi a řád dobrej zastávati.

11. artykul: Aby žádněj tovaryš v kostky nebo v karty nehrál, pokudž by se za řád při řádu nesebralo; pokuta na to dva groše bílá.

12. artykul: Tovyřš, vopli-li by se a z toho nepořádnou věc učinil, buď kdekoliv, pokutu na to aby povinen dáti byl, mladší co za půl týhodne a starší tovaryš co za celej tejden vydělá.

13. artykul: Jestli žeby kterej tovaryš od mistra svého nepořádně vandroval, bez odpuštění a počtu s klíčkem, aneb majic vypůjčeny peníze pryč ušel, ten má býti připomínán, buď žeby na hospodě dlužen zůstal, nemohlo by to žádnému lehce váženo býti; než chtěl-li by který tovaryš vandrovati, hleď prvé své věci náležitě zpravit, od mistra v neděli po obědě vezma odpuštění a dodělaje tejden, budeš moci vandrovati; jestli žeby se tobě co u mistra nedostávalo, můžeš mistru oznámiti, můžeš-li to k nápravě přivesti; pakli by nemohl, teda sobě bude moci vopravit, a však kdyby pak který tovaryš přivandroval a k mistru se posaditi dal, dodělaje tejden u mistra, bude se moci mistr jeho zeptati; libilo-li by se mu dílo u něho, bude moci děle u něho v díle zůstati, a když připoví, má se tak zachovati.

14. artykul: Jestli by se kterej tovaryš zapomenul nad svou poctivostí a nenáležitě přeč uvandroval, ten má býti připomínán a kdyby od kterého tovaryše nadvandrován byl, má hned oznamován býti; aby žádný tovaryš s ním nic činiti neměl a pakli by ten tovaryš věda o tom, že se připomíná, to na něj zatajil, s ním jedl, pil, neb verštatě dělál, bude jemu roven, a když se postaví z toho se vyvede, zase za pořádného bude, jako kdy prvé; lépe jest na to pamatovati a vždycky se dobře chovati.

15. artykul: Kdyby se pořádek zpravil a čas za řád sbíratí bylo, žádněj za stoly nevyvstávej, až se řád sebere a pivo na stůl ať se postaví, a každý hleď dobry peníze dáti, po čem se sbírá, nic více ani méně; kdožby dal víc aneb míň a to po groši bílým, a kdožby pak chtěl více píti, žádnému se neháji, abyste dávali peníze dobré; jestli by pak paní matka kterého vzítí nechtěla, ten dá pokuty sedm peněz, a starší groš; přijdouc pan otec aneb paní matka, smekna klobouček, má ji přivítati; a žádněj mladší aby nezavdával, leč o tom budou věděti starší tovaryši; kdyby tak někdo všetečně zavdáváje mistru aneb jinému dobrému člověku a on by jim děkoval a starší tovaryši

by o tom nevěděli, ani kloboučku nesmekli, byla by všemu pořádku hanba; kdoby se toho dopustil a takovej posměch tovaryšům učinil, ten dá pokuty, mladší za půl týhodne co vydělá a starší tovaryš co za celý tejdén vydělá.

16. artykul: Jestli žeby kterej tovaryš při pořádku něco nenáležitého před sebe bral, toho mohou tovaryši starší na závazek vzíti, kázic mu předstoupiti a on tovaryše jiného v rukojemství postaviti má, a on má se ve dvou nedělích ohlásiti a závazku se vypraviti; pakli by se nevypravil, takovej tovaryš má býti připomínán, pokudby se z toho nevypravil.

17. artykul: Jeden každý uředník po svém poctivém a pořádném řemeslu vyučeným, složic šest krejcarů, bude povinen svý poctivy jméno do knih tovaryšskejch dát vepsati a jméno tovaryšsky sobě koupiti a vyzdvihnouti.

Item toto sobě páni cechmistři v moci pozůstavují, kteréžby za starší tovaryše k zpravování řádu uznali a je volili, tehdy jim závazky v cechu vydají a oni rukou dáním toho potvrdí, aby ten dobrej řád zpravovali a na sobě dobrej příklad mají ukázati, aby mladší vidouc mohli z jich dobrého a chvalitebného chování sobě naučení a příklad vzíti a co jim svěřeno, to aby řídili a zpravovali se vši bedlivostí, co k sobě přijmou, aby potom mohli náležitěj počet jinejm tovaryšům učiniti.

Protož my cechmistři z předu psaní města Žamberka nad Vysokou Orlicí, toto sobě v moci pozůstavujeme, abychom mohli k těmto artykulům z předu psaným buď kterým něco přidati, aneb ujiti, s tím činiti, jak se nám líbiti bude; k tomu na potvrzení pečet cechu našeho jsme přitisknouti dali; jenž jest dán a psán den svatého Tomáše apoštola božího leta páně tisícího šestistého sedmdesátého osmého, dne dvacátého prvního decembr. Stalo se za cechmistrů starších pana Jana Krále, p. Andresa Mikoláše, a starších cechovních Václava Stejskala, Jana mladšího Kněžka, a jiných spoln cechovních Jiříka Vrby, Václava Šubrtu, Václava Vrby, Martina Zacha a Martina Trčky leta a dne svrchu psaného.“

c) Cech mlynářský.

Cech mlynářský má svá registra, založená r. 1696, pak artykule mlynářské z Hradce nad Labem vyzdvížené, a konečně krásný pergamenový majestát, vystavený

od hraběte Františka Adama z Bubna a z Litic, jenž celkem jest jen kopie artykulův hradeckých.

Cech tento majetností svých členů přirozeně vynikal. Přistupovali k němu v Žamberku mlynáři: lišnický, horní a dolní helikovský, pastvinský, čihácký, horní a dolní kunvaldský, litický, doudlebský, klášterecký, horní a dolní bartošovský, čičovský, jelenský, vejvanovský, německo-rybenský, ostrovský, pečinský, hájecký.

1) (Z register): „Ve jméno svaté a nerozdilné blahoslavené Trojice, Amen.

Leta páně 1696, dne 22. maji založena jest tato kniha při poctivém cechu našem v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí na věčnou a budoucí památku řemesla mlynářského s jistou vůlí a vědomím za slavného panování J. V. h. Excell. vysoce urozeného pána pana Františka Adama sv. ř. ř. hraběte z Bubna a z Litic etc., pána pána nás všech milostivého, tak jakož jsme při J. V. h. Exc. jakožto při vrchnosti naší milostivé toho se vši náležitou žádostí a poníženou prosbou povyhledávali, abychom sobě mohli zde v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí náš poctivej cech mlynářskej s boží pomocí vyzdvihnouti a spůsobiti, dostanouc v tom od J. V. hr. Exc. milostivé dovolení, že jsme za to požádali pánův cechmistrův starších a celého poctivého cechu v královském městě Hradci nad Labem, aby nám Vidimus z artykulův jejich proti záplatě naší vydali; že pak vedle žádosti naší takový Vidimus pod pečeti cechovní jsme vyzdvihli, a J. V. hr. Exc. poukázali a podali a se vši náležitou prosbou, jakožto naši milostivé vrchnosti za to žádali, aby nám tu milost učinil, aby nám takové Vidimus aneb artykule, tak jak bychom se na budoucí časy při našem poctivém řízení a spravování mohli, na pergameně tak jak jinší cechové a řádové mají, přepsati a potvrditi ráčil, přehlédnouc pak takový Vidimus a artykule vedle žádosti a prosby naší ponížené těmž poctivému cechu našemu tu milost jest učinil a majestát ve všech punktích a klauzulích, jak Vidimus s sebou přináší, pod třema pečeti visutýma a na pergameně psaný poručiti a vydati ráčil, při tom také cechmistry, aby ten poctivej cech řídili a zpravovali, předně Pána Boha aby na paměti měli a při témž poctivém cechu dobrý zvelebovali a zlý přetrhovali, jest sám citoval a zvolil, totiž za prvního staršího cechmistra Jana Bullčka,

horního mlynáře v horním mlejně pod zámek žamberským, druhého cechmistra Jana Kyndle mlynáře slatinského.“*)

2. (Z artykulův hradeckých): „My mlynáři, starší cechmistři při městě J. M. králové Hradci nad Labem, známo činíme tímto listem naším vůbec přede všemi, jichž dojde, před nimiž čten anebo čtoucí slyšán bude, kterak jest vysoce urozený pán, pan Frant. Adam sv. ř. ř. hr. z Bubna a z Litic etc. nás za to též v šetrné poctivosti požádati ráčil, jakož některé artykule pro dobrý rád a vzdělání pořádku našeho mlynářského též pro zprávu obecného dobrého mezi námi i jinými k nám přivtělenými sobě od vzácné opatrnosti pánův mlynářův starších přísežných zemských v království českém a v městech pražských (k jejichžto poctivému cechu též pořádek náš od slavné a svaté paměti císařův římských a králův českých k opatrování jest zanechán a poručen) potvrzení máme, abychom se v příčině tý s nimi sdělili, a jim toho všeho, cožby tak k dobrému a chvalitebnému pro vzdělání cti a slávy boží, náboženství katolického jako také napravení a v dobrý řád uvedení, jak jich samých mlynářův žamberských a k nim přináležejících, tak i čeledi mlynářské sloužilo a patřilo, v příčině tý s nimi se sdělujeme a jim toho všeho, což by tak pro vzdělání dobrého a chvalitebného řádu bylo, hodnověrný přepis pod pečeti naší vydajíc potvrzujeme. Kdež my předložice solě nemalou ale znamenitou pohodlnost a potřebu jmenovaného řemesla mlynářského, bez kteréhož žádný kraj nikoli býti nemůže a z povinnosti jsouce tím zavázáni na všechny strany v království českém dobrý a chvalitebný řád v témž řemesle mlynářském působiti a rozšiřovati k poctivému a dobrému přivodice, všeliké škody dle nejvyšší možnosti naší předcházeti a v tyto roztržité vojenské časy, v kterýchž obzvláště čeledi mlynářské dobrý řád nehrubě a dokonce nic na pozoru držán a zachován nejní, napravovati a všelikterak, aby zase vzdělán byl, nápomoeni býti, pročež té vzácné žádosti J. M. p. p. Frant. Adama hr. z Bubna a z Litic etc. odepřiti nikoli nemohouce, jeho tak dobrý oumysl a předsevzetí schvalujeme, dotčeným mlynářům všem, obývajícím na panství žamberském, nynějším i po nich budoucím, artykule níže položené s dobrým naším rozmyslem, bedlivým

*) Ostatní mistři při založení cechu byli: Václav Bulíček, mlynář dolní žamberský, Matěj Smejkal, mlynář doudlebský, Martin Pavlík, mlynář pod Helikovicemi, Jitík Bulíček na mlejně pana Mladoty na Skalce, Matěj Trejtlar ve vsi Bartošovicích.

také uvážením, jim předně samým, jakby dobrý oni řád vzdělávati, vedle toho se řiditi a spravovati měli, jako také i tovaryšům a čeládce nad jmenovaného panství pracujícím, dáváme, je za řádné, chvalitebné i užitečné vysvědčujeme a seznáváme, kteréž od nynějších starších cechmistrův i jiných obecních mlynářův též budoucích jejich, bezo všeho porušení a zmatku držány a zachovány býti mají.“

3. (Majestát): „Já Franz Adam hrabě z Bubna a z Litic, pán na Žamberku, Doudlebach, Jelením, Blatě a Vejvanovicích, J. M. Císařské rada, skutečný komorník a zemský hejtman královského dědičného hrabství kladského, známो činím tímto listem vůbec přede všemi, kdež by čten anebo čtoucí slyšán byl, kterak předstoupice přede mne z panství a statkův mých mlynářové, lidé poddaní moji, v poddané poníženosti mne za to pokorně prosili, abych jakožto pán k poddaným svým tak milostivě se nakloniti a jim pro lepší řád i obecní dobré na panství mém v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí cech mlynářský vyzdvihnouti milostivě oblíbil a jim pořádek zaraziti povolil. I znamenajice já žádost a prosebné vyhledávání jejich netoliko slušné a chvalitebné ale i také potřebné a náležité býti, milostí tou k nim jsem se nachýlil a ponížené žádosti a vyhledávání jejich s dobrým mým rozmyslem povolil. Jakož tedy cech ten a pořádek mlynářský pro lepší pořádnost a obecní dobré v nadjmenovaném městě mém Žamberce (ku kterémuž všichni mlynářové z panství a statkův mých připojení býti mají, o čemž také tuto přísně poroučím) vyzdvihnutý miti chci; tak také jim mlynářům poddaným mým, pořádek ten dle způsobu jiných míst zaraziti tímto listem milostivě povoluji a tuto následující artykule (kterýmižto i na jiných místech mlynářové pořádní jako i mlejnská čeleď jejich se řídí a spravuje, i oni mlynářové moji nimi se spravovati, řiditi a jim poddaní býti mají, nyní i na časy budoucí povinni jsou a budou) dostatečně předkládajíc, potvrzuji.“

Artykulové pro mlynáře starší a cechmistry.

Art. 1.: Mlynáři starší a cechmistrové, jichž počet vedle uznané potřeby jedna každá vrchnost voliti a jim povinnost dávatí mají nynější i budoucí, mají býti na cti dobře zachováni, aby se na nich žádný neurážel a v řemesle mlynářském v svém mistrovství dobře zkušení, tak aby toho jejich povolání skutek pojišťoval; a dotčení mlynáři starší a cechmistři, aby předkem sami Pána Boha se báli, spolu v svornosti a v lásce přebývali, potom pak obecní mlynáře ano i čeládku jich k těmž napomínali. A dopustil-li by se kdo jakého vejstupku, předně

starší jeden proti druhému nebo z obecních mlynářův, ano i z čeládky, takového aby mezi sebou podle velikosti skutku aneb provinění, buď pokuton peněžitou aneb vězením potrestali. A coby se tak mezi kejm zběhlo, to aby zase k přátelskému porovnání přivéstí hleděli.

Art. 2.: Mlynáři, kteřížby jak ve mlejních J. M. C. krále a pána pána nás všech nejmilostivějšího, též ve mlejních J. M. knížecích, hraběcích a jiných pánův stavu vyššího zůstávali, budou povinni takové mlejny ano i pily a summon všecko to, což jest jim svěřeno s pilností opatrovati, aby se na ničemž žádné škody nestalo, toho bedliví býti. Čeládku pak dobrou věrnou, kterážby spravedlivě a upřímně při svém povolání se chovala a ze mlejna z všennáležitého okolí jednomu každému, což jeho jest, navracovala, do mlejna přijímati a tovaryše k tomu míti, aby sobě uměl náboje sám zpravití, kámen pěkně osaditi a mládky, co sám umí též cvičiti. Též mlynářové tím časněji ve dne i v noci do mlejna přihlídati, čeládku k povinnostem a k bedlivosti napominati, povalečův zbytečných, jimž práce v ošklivosti jest, přes dva neb nejdéle tři dni nepřechovávati a jich nefedrovati pod skutečným trestáním. Tovaryši pak, pilařové, mládkové a práškové pod zprávu mlynáře náležející, kterak by napotom z nich mlynářové býti, J. M. cis. a královské, jako i všem čtyřem pánům stavům království tohoto českého a zemím k nim přivtěleným řemeslem a uměním svým sloužiti a se hoditi mohli, k tomu aby směřovali.

Art. 3.: Mlynáři starší bez vědomí většího počtu obecních mlynářův aby nikdy žádného do pořádku nepřijímali. A kdoby tak žádal do společnosti pořádku přijat býti, ten aby byl povinen, předně své poctivé na svět zplození, dobré chování a pořádné se řemeslu vyučení ukázati; nebo mnohý nepočne dobrým mládkem býti, oženě se, hned žádá do společnosti pořádku za mlynáře přijat býti; aneb odjinud přivandrujce, bez vědomí starších cechmistrův mlejn pronajmouc, mezi nimi pro samou toliko živnost obývá, o dobrý řád nestojí. Poněvadž pro nevyučení se témuž řemeslu, kdyby žádných dobrých mistrů se nevynacházelo a takové řemeslo mlynářské (bez kteréhož žádný býti nemůže) dokonce k zahynutí přijíti mělo, s velikou škodou toto království české toho by pociťovati muselo; protož aby žádný potud více do téhož pořádku za mlynáře přijímán nebyl, leč bude uměti řemeslo ukázati a některé kusy podle jistého vyměření, totižto řidel, kolo vodní, paleční, čelník, pastorek, kladníci udělati, kámen vykroužiti, vosaditi a summu mlejn až do zamlení přistrojiti.

A nicméně bude povinen s mlynáři staršími a cechmistry, co by měl příjemného dáti, o to se umluviti. Též také kdoby sobě zoumyslně zjevnou kurvu aneb pancharta za manželku pojal, nebo proti dobré pověsti něčeho se dopustil, takovej každý, aby jak do pořádku přijímán nebýval, též živnosti mlynářsky ani pronajímání mlejntův se mu nedopouštělo.

Jestliže by pak kdo v témž pořádku za některý čas dobře se choval, však potom toho něčeho, o čemž se nahoře zmínka děje, dopustil, takovému aby bylo řemeslo složeno a žádný z mlynářův ani z čeledi jemu v ničem nesloužil a s ním nic činiti neměl. — A kdyby kdo jiný mimo mlynáře živnosti mlynářské v prodaji muk a vaření, kteréž se z obilí všelijakého dělá, měl požívati, jako pekaři neb jiní řemeslníci a všelijací obchodníci, poněvadž jiné své živnosti mají, to se za spravedlivé neuznává. Z kteréžto příčiny, kteří jsou se tak těchto let jakýmkoliv způsobem v příčině nedobré zprávy v tuž živnost mlynářskou vetřeli, z těch a takových aby se budoucně žádnému potud více živnosti té mlynářské, než toliko samým mlynářům prodaje v mukách a vaření vésti nedopouštělo.

Art. 4.: Jestliže by kdo téměř řemeslu se učil a dostalo mu se na panství žamberském aneb při Žamberce, nejsouce usedlým, mlejn pronajíti, ten každý aby byl povinen, předně své poctivé na svět zplození před staršími cechmistry ukázati a za přijetí za přespólního mlynáře pod ochranu týchž starších cechmistrův požádati a umluvě se o to s nimi staršími, má toho bez ukázání řemesla užiti. A kdo by tak byl pod ochranou pořádku za přespólního mlynáře přijat, ten předně bude povinen, starším cechmistrům do pokladnice jednu kopu miš. a 2 libry vosku odvésti. Suchých pak dní každého čtvrt leta po 18 krejcařích odvozovati a jiné všelijaké věci při pořádku zastávati, mezi tovaryše se dáti, na funusy choditi, tak jakž regiment tovaryšský sebou to obšírněji přináší a vysvětluje. Pokudž by pak týž mlynář pod ochranu přijatý žádal budoucně dokonale do společnosti pořádku za obecného mlynáře přijat býti, bude povinen řemeslo, což mu od starších cechmistrů vynalezeno bude, v jistým čase ukázati. Pakli by se kdo toho dopustil a dříveji mlejn takový, nežli což se nahoře nadpisuje, pronajal a za přijetí pod ochranu do pořádku za přespólního nepožádal, tehdy aby čeládka pod pořádkem zůstávající nic s ním činiti neměla, práci svou mu nesloužila, dotud, dokavadžby se o to s pány cechmistry neporovnal.

Art. 5.: Jestliže by kdo, nejša řemesla mlynářského, mlejn koupil aneb jinak po přátelích jakýmkoliv způsobem dosáhl, ten předně nežli by se v užívání téhož mlejna dal, bude povinen s staršími cechmistry při pořádku o propuštění čeledi mlynářské do téhož mlejna jednati a do pořádku 2 libry vosku odvésti a s nimi se o to umluviti. Což když se stane, má se mu čeleď k posloužení lidem z měřic propůjčiti. Než takový žádný nemá ani vaření ani mouky prodávati, ani učedlníkův na učení přijímati, jinak, pokudž by se čeho takového dopustil, má se mu z téhož mlejna čeleď vyzdvihnouti.

Art. 6.: Mlynářův syn, který by svůj mladý věk po školách aneb v poctivých službách při páních ztrávil, přijda k letům a ožen se aneb svobodný zůstávaje, žádal by do společnosti pořádku za mlynáře přijat býti, aby mohl živnost mlynářskou vésti, má se mu toho bez ukázání řemesla, když odvede 4 libry vosku ku pořádku a s cechmistry o přijetí se porovná, přiti. Než který by od mladosti svůj, jak literárním umění se necvičil, také u vzácných pánův v službě se nezdržoval, nýbrž den po dni toliko s hejsky se toulal, statek po rodičích marně utrácel, promrhával, aneb který by se některému jinému řemeslu učil, je zase míníc opustiti, žádal by starších cechmistrův za přijetí, aby mohl živnost mlynářskou vésti; takovému nemá toho, ačkoli že syn mlynářův jest, dopřáno býti, leč by se témuž řemeslu náležitě učiti chtěl a to, co mlynáři náleží, udělati a řemeslo ukázati uměl.

Art. 7.: Vdova pozůstala po některém z mlynářův nebo pod ochranu pořádku přijatým a po kom pak koliv i nejša z toho řemesla čeleď sobě propůjčenou mající, a s pořádkem za živobyti svého v dobrém srozumění by zůstával, pokudž by se nevдалa, tím vším právem jako manžel její bude moci toho tak požívati a suché dni odvozovati. Ale pokudž by se zase vдалa, bude-li manžel její zase řemesla mlynářského, má, nedlouho tím meškaje, starších cechmistrův buď za mlynáře obecního aneb pod ochranu pořádku za přijetí, pakli by byl jiného řemesla, tehdy za propuštění čeledi žádati a s nimi se spokojiti. Pakli by zanedbal a při mlynářích toho nevyhledával, tehdy aby mu byla čeleď vyzdvížena.

Art. 8.: Mlynář buďto starší z cechmistrův neb obecních, chtěl-li by učedlníka přijíti, nemá toho bez vůle a vědomí starších mlynářův cechmistrův dělati, jinak dopustil-li by se toho, podle uznání starších mlynářův aby byl spokutován. Kdyby pak, kdo to před sebe vezma, učedlníka pořádně přijíti a řemeslu učiti chtěl, takový učedlník má

předně své na svět poctivé zplození ukázati, do pořádku mlynářův hned při opovídání 2 kopy mš. a 2 libry vosku dáti. Nicméně v témž učení má 3 leta pořád zběhlá trvati a každý rok do pokladnice tovaryšův starších pro památku učení svého jeden plecháč široký dávat i a s mistrem svým bude povinen též se umluvit. A pokudž by ten učedník nedouče se u téhož mlynáře zběhl, jiný mlynář takového doučovati nemá, leč s volí toho mlynáře, u kterého se počal prvé učiti. Trefilo-li by se pak, žeby který učedník pro přisnost mlynáře nemohl zbejt, mlynáři starší cechmistři mají takovou věc rozvážiti a byla-li by toho hodná příčina, mohou jeho jinému mlynáři k doučení dáti.

Art. 9.: Trefilo-li by se kdy, žeby který z mlynářův cechmistrův starších neb obecních aneb pod ochranu pořádku přijatých jiného v koupi všelijakého obilí, nebo v nájmu některého mlejna v ceně předával, tolikéž kterej by se při měřách, maje k sobě větší a od sebe menší, nespravedlivě choval a na něj to bylo shledáno, tehdy mlynáři starší cechmistři takového každého podle spravedlivého uvážení vězením aneb pokutou peněžitou ztrestati mají.

Art. 10.: Jestliže by pekař který, do kterého pak koliv mlejna, nějaké nečisté obilí dával, do žita oves, hrách nebo ječmen mchal, tehdy tovaryš má to ihned svému mlynáři oznámiti a dotčený mlynář tu věc starším cechmistrům mlynářům v známost uvést. Mlynáři pak tu věc budou povini na svou vrchnost vznést. Več mu to vrchnost obrátí, to bude při vůli zůstávati. Nevznesl-li by toho tovaryš na svého mlynáře, anebo mlynář věda o tom na starší mlynáře, tehdy tovaryši aby bylo femeslo na čas složeno; pak-li by mlynář sám toho co zatajil, má se mu čeleď vyzdvihnouti.

Art. 11.: Kdyby mlynáři starší cechmistři poručili, za jakou pak koliv příčinou, všecek pořádek aneb toliko některé osoby k jisté hodině obeslati a někteří buď z starších neb obecních k té hodině nedal se na pořádku najíti a žádnému opověditi, aneb že by slušné vejmluvy neměl, tehdy aby byl povinen 12 krejc. a jestliže by dokonce nepřišel, 24 krejc. pokuty dáti. A kdyby tak mlynáři za slušnou příčinou obesláni byli, nežli by ta věc, o kterou se sešli, k svému vyřízení nebo skončení přišla a některý by z nich jak z starších cechmistrův tak z jiných z pořádku, bez opovědi se u starších cechmistrův pryč ušel, ten každý, kdož by se toho dopustil, aby též 24 krejc. pokuty dal; než, měl-li by kdo toho slušnou příčinu, maje něco pilného jednati, opověda se u starších cechmistrův, bude moci toho užiti a po své potřebě odjiti.

Art. 12.: Jestliže by starší mlynáři cechmistři všecken pořádek, neb toliko některé osoby na pochování cího pak koliv těla mrtvého poručili obeslati, kdožkoliv buď z starších mlynářův cechmistrův neb z jiných na takový funus jsa obeslán, časně k jisté hodině nepřišel, a nedal se opověditi aneb žádné slušné příčiny k vejmluvě proč na takový funus nepřišel, nemaje, ten takový bude povinen, mlynářům starším do pokladnice pokuty dáti vosku 1 libru.

Art. 13.: Jestliže by starší mlynáři některého buď z sebe, neb obecních mlynářův i z těch, ježto by pod ochranu pořádku přijati byli, pro nějaký vejstupek, maje k tomu slušnou příčinu, pokutou peněžitou zpokutovati aneb vězením ztrestati chtěli, jmenujice mu, co by měl takové pokuty dáti aneb jaké trestání podniknouti a on by se zpěchoval a proti tomu se spurně postavujic, nežli by je spokojil z pořádku ušel; tehdy tomu a takovému aby byla čeleď vyzdvížena, a podtad, pokudžby se s mlynáři nespokojil, propuštěna nebyla.

Art. 14.: Čeleď mlynářská poněvadž čím dále tím více tak jest nevážna a nepoddána a těchto let nemnoho koho sobě co váží a nad sebou žádného pozoru míti nechce, aby vždy některak k tomu vkročiti se mohlo, dobrý a chvalitebný řád zase svůj průchod míti a se vzdělávati mohl, a taková čeleď v kázeň přivedena býti mohla; pročez ukazuje toho potřeba, mlynáři starší cechmistři aby nad tím obzvláštní pozor měli a mezi takovou čeledí dobrý řád naříditi a k zachování poslušnosti v artykulích jim vydaných skutečně je přidržovati se snažili, jednoho každého ihned, jakby se čeho dopustil, podle velikosti přechínění buď řemesla složením, vězením, provandrováním aneb pokutou peněžitou trestali. A jestliže by kdo z té čeledi pro nějaký zlý vejstupek a nepřikladný život pryč se odebral, po takovém aby do jiných měst, městeček ano i vsí, kde by se o něm zvědělo, psali, tak aby trpění ani kdež fedrování býti nemohli, dokavadž by sobě neusmyslili a navrátili se, při pořádku přechínění svého odpuštění a milost nevyhledávali. A aby pak táž čeleď tím lepší chuť k učení se těmúz řemeslu mlynářskému měla, zvláště poněvadž nyní na všechno drahá leta jsou a za práci svou malého platu dostávali, za spravedlivé a naležitě býti se uznává, poněvadž skrze J. M. C. krále a pána, pána nás všech nejmilostivějšího vůbec publikovanými patenty to milostivě nařizeno jest, aby se všudy v království českém miry, váhy a lokte dle pražských srovnaly, jakož pak i při městě Žamberce takové pražské miry požívají, aby se takové čeledi mlynářské od každého korce semle-

ného obilí po devíti penězích to jest po půl českém groši platilo. Což když se stane, nebude míti táž čeleď, že nemůže na tak skrovném platu ode mlení, jakž se jim prvé platilo, přestati, co stěžovati a přičiny k tomu nikterak jinak sobě toho vynahražovati.

Art. 15.: Co se dotejče suchých dní, jak mlynáři starší cechmistři, tak i obecní ano i ti, kterým čeleď k posloužení lidem z měřic propuštěna bude, takových suchých dní budou povini o každých suchých dnech starší cechmistři po 5 kr., mladší pak po 3 kr. pořádku dávatí.

Art. 16.: Mlynáři i s čeládkou svou jak ze mlejnvů J. M. C. a královské, též ze mlejnvů jiných pánvů stavův k panství přináležejících i z jiných kterých pak koliv, za dobré a užitečné se býti znamená, aby ode dvouch, tří neb více mil šíři z dýli ku pořádku mlynářskému do města Žamberka přináleželi a do pořádku, což náleží, odvozovali, tak aby se vědělo o nich kdo aneb co jsou. Mlynáři starší a cechmistři města Žamberka budou povini výš dotčeným mlynářům okolním to v známost uvéstí a aby s pořádkem v dobré srozumění vešli a k němu se připojili, o tom oznámiti; pokudžby sobě, milujice dobrý řád, raditi chtěli, a výš dotčených mlynářův starších cechmistrův za přijetí do pořádku mezi ně mlynáře, aneb pod ochranu pořádku žeby žádali, má se jim k tomu povolití, a tak při pořádku zůstávajíce, pokudžby chtěl který učedníka na učení přijíti, aby mohl budoucně za pořádného jmin a držán býti, ano také, kdyby toho potřeba nastala, od pořádku náležitěho vysvětlčení vyučení svého tomu řemeslu dosáhnouti. Pokudžby pak který koliv z mlynářův, nejša sám k pořádku připojen, učedníka na učení přijal a jeho při pořádku neopověděl a sám s pořádkem dobrého srozumění neměl, takový každý učedník, byť se pak řemeslu jakkoliv vyučil, za nepořádného, kdeby se koliv jinam dostal, jmin a držán bude. Naposledy pokudžby pak toho učiniti a do pořádku mezi mlynáře aneb pod ochranu pořádku (an by jej dobrý řád mrzel) za přijetí některý žádati nechtěl, tehdy starší cechmistři města Žamberka mají mu svou čeleď pořádnou vyzdvihnouti a aby mu žádný pod zbavením řemesla v ničemž nesloužil, o tom poručiti.

Art. 17.: Tovaryši starší, jež mlynáři a starší cechmistři voliti a jim povinnost doleji pod týmiž artykuly vypsanou dávatí mají, buďto ženatí neb neženatí, mají býti dobrého na svět zplození a témuž řemeslu mlynářskému pořádně vyučení. Dotčení pak tovaryši, jako i jiná čeleď

mlynářská i ti, kteří pod ochranu pořádku přináležejí mezi tovaryši sedati budou, mají se předně Pána Boha báti, spolu v svornosti a lásce přebývati, dobřej příklad na sobě dávati, jak cechmistrům starším mlynářům, tak i k jiným všem všelijakou uctivost a poslušnost zachovávat, potomně pak jiné tovaryše, pilaře, starší i mladší mládky, prášky, učedníky a sumou až do nejmenšího k tomu ke všemu napominati. Dopustil-li by se pak jeden proti druhému, buď z starších neb mladších tovaryšův, neb kdokoliv z té čeledi mlynářské nákého výstupku, takového mají podle velikosti skutku buď vězením neb pokutou peněžitou potrestati. A čím by tak starší tovaryši svládnouti nemohli, mají to na starší cechmistry vznést a jich v příčině tý za ochranu uctivě žádati. A ti tovaryši starší povinnost, kterou jsou k sobě přijali, do roka v ní trvati mají, po vyjití pak roku buď zase ti aneb jiní na jejich místa voleni býti mají. Po obnovení aneb volení týchž tovaryšův budou povinni předešlí, starším cechmistrům počet pořádný jak z příjmů, tak z vydání učiniti.

Art. 18.: Tovyři starší jako i jiná čeleď mlynářská vždycky ve čtyrech nedělích pořádku zběhlých včasné k jisté hodině do hospody se scházeti mají. Kterýžby z tovaryšův starších nejprve do hospody přišel, má hodinku vystaviti, a kdo by se nedal v tu hodinu do hospody najíti, starší tovaryš 5 kr., a pakli z tovaryšův mladších, tehdy 3 kr. pokuty dáti. Po vypršení pak aneb vyjití té hodiny, když by se již sešli, mají dáti napomenutí aneb vyhlášení pořádku, dole za artykuly vypsane, přečísti. Zatím což ku pořádku náleží, tovaryši starší mají ohlášení učiniti. Též coby dobrého tovaryšského peněžitého buď do kola, do kteréhož jeden každý tovaryš každého téhodně po 3 penězích malých, tak že za 4 týhodně 2 krejce. suchých dní, pak každého čtvrt leta po 3 kr. (nepojimajíc v to těch, kteřížby pod ochranu pořádku přijati jsou mezi tovaryši sedati mají, však starším cechmistrům každého čtvrt leta po 18 krejce., jakž artykul 4. to patrně vysvětluje) skládati a do pokladnice schovávat a odkud by tak koliv co přibejvalo, náležitě poznamenati mají.

Art. 19.: Jedenkaždý tovaryš bude povinen o to všelijak se přičiniti, aby uměl kameny mlejuské pěkně osazovati a uvážiti, náboje dobře a mírně zpravit i nabíjeti, kladnici ndrbat, lidem z obilí mouky hodně a pěkně dělati, mládky tomuž, co sám umí, učiti a bedlivě cvičiti a sám, kterak by z něho mlynář býti mohl, k tomu směřovati.

Art. 20.: Tovyř mlynářský bez vůle a vědomí mlynáře aneb hospodáře, u kteréhož v díle jest, nemá do mlejna mládkův pro vy-

hledání, kde se kdo učil a jak se choval, přijímati, ani jemu odpuštěn dávati, nic méně žádných vandrovních přes tři dni déle přechovávati, pod skutečným trestáním.

Art. 21.: Jestliže by který tovaryš nebo mládek připověděl buď u toho u koho v díle jest, zase zůstati aneb kde jinde (pořádné odpuštění, kde předešle dělal, vezmouc) u koho koliv dělati, potom pak připovědi své zadost nenčinil, tehdy ten každý, aby ten celý wandr na panství žamberském nižádným vymyšleným spůsobem dilem od žádného fedrován nebýval. Jedenkaždý pak tovaryš, mládek též pilař, maje oumysl jinde dělati, má tomu u koho dělá, 2 neděle napřed dáti věděti, tak aby jeden každý mohl se jiným čeledínem časně opatřiti. Nicméně každý tovaryš, kterýžby pořádně odpuštění vezma, mnil se jinam odebrati, tehdy u kohokoliv v díle zůstával, nežli by odstoupil, bude povinen, náboje, pokudžby sešlé byly, zase zpraviti, kladnice vydělati, piprice vkřesati a summou mlejnv po sobě dobře přistrojených zanechati.

Art. 22.: Kdo z čeledi mlynářské buď v díle nebo vandrovni z dopuštění božího v nemoc npadl anebo k onrazu přišel a přátel žádných v tom čase se nenacházelo a opatření žádného nemaje, kde by takový nemocný ležel, tovaryši starší mají ho dáti opatřiti. Přišel-li by zase k zdraví, bude povinen náklad i práci na sebe učiněnou, výš jmenovaným tovaryšům starším vynahraditi. Pakliby umřel, to tělo jakž náleží má se pohřbíti. Ostalo-li by co po něm, buď málo neb mnoho, tovaryši starší aby to zpeněžili, mezi sebou toho nemrhali, ale to všechno pro podezření bedlivě poznamenali. Pokudž by pak nedbanlivosti týchž tovaryšův toho co sešlo, tehdy budou povini mlynářům starším cechmistrům 2 libry vosku (však ne z pokladnice, ale za své vlastní peníze jej koupíce) pokuty dáti.

Art. 23.: Na funus, když by obsíláni byli, buď všichni tovaryši, též pilařové a mládkové, neb toliko některý díl, jedenkaždý má se dáti časně do toho místa, kdež by ten mrtvý ležel, najíti. Pokudžby pak který časně na takový funus nepřišel a nedal se najíti neb opověditi, maje něco pilného na práci, bude-li starší tovaryš, bude povinen 3 česky groše, to jest 9 krejc., a pakli z tovaryšův mladších, tehdy 6 krejc. do pokladnice pokuty dáti.

Art. 24.: Tovyři, též mládkové, pilaři, práškové buď ve mlejních J. M. C. neb na panství žamberském a summou v čích pak koliv vškolně ležících, mají mlynářův aneb hospodářův svých rozkázání

poslušni býti a jak tovaryš bez vědomí mlynáře, tak mládek bez vědomí tovaryše nemá nikam ze mlejna odcházeti pod skutečným trestáním.

Art. 25.: Jestliže by který pekař do kterého pak koliv mlejna nějaké nečisté neb zmíchané obilí, totiž žito s hrachem, ječmenem a ovšem dával, tehdy tovaryš má to na mlynáře vznést; jestli by pak nevzněl a na něj to bylo shledáno, takovému každému má býti řemeslo složeno.

Art. 26.: Jestliže by který tovaryš hrstí mezi pekařské obilí přisejpal a na něj to bylo seznáno, poněvadž není možné, aby se tudy některé straně neublížilo, ten a takový má jiným ku příkladu ztrestán býti; než pokudžby kdo jaké hrstí k semlení měl, má je obzvláště semlíti, jednomu každému co jeho spravedlivého jest, ze mlejna vydati.

Art. 27.: Pokudžby který tovaryš nebo mládek, též i pilař buď z hospody, totiž z pořádku aneb z funusu a summon odkud pak koliv po potřebě své jda, nedal se zase do mlejna k opatrování toho co jemu přináležel najíti, obzvláště kterýby přes celou noc domů do mlejna nepřišel, takový každý pokutován býti má a pokuty povinen do pokladnice složit 15 krejc.

Art. 28.: Jestliže by který tovaryš aneb kdokoli z čeledi mlynářské v neděli páně aneb v den sváteční při vykonávání mše svaté a kázání slova božího po páleném a šenkovních domech se toulal a na něj to uznáno bylo, má dáti tovaryšům starším do pokladnice pokuty 18 krejc.

Art. 29.: Jestliže by list přišel, odkud pak koliv, na tovaryše neb mládka, ptajíce se po něm, že by se něčeho proti dobrému řádu dopustil, pokudžby který tovaryš nebo mládek o něm věděl, a starším cechmistrům mlynářům o něm nepověděl, má skutečně jiným ku příkladu ztrestán býti. Pakli by pak ten jistě, po kterým by se ptali, byl nalezen, nemá při mlejních panství žamberského trpět býti, nýbrž bude povinen, tam odkad by psaní na něj přinešeno bylo, jíti a tu věc vyváděti.

Art. 30.: Poněvadž dosti skrovný pokuty na přestupníky výš psaných artykulův nařizeny jsou, však aby se na tom žádný z tovaryšův nemejlil, a na to, že skrovná pokuta jest, nehřešil; protož, kdyby se někdo některého vejstupku po druhý nebo po třetí (po ztrestání) dopustil, tovaryši starší mají to na starší cechmistry vznést; tehdy mlynáři starší cechmistři budou věděti dobře takového přestupníka jiným ku příkladu jak potrestati.

Art. 31.: Naposledy a poněvadž pak věc možná není, všecky ne-spůsoby a neřády, kteréž by se mimo tyto, v těch artykulích poznamenané a vyslovené, přitřefiti mohly, pamatovati a vypsati — protož starší mlynáři cechmistři nynější i budoucí při městě Žamberce a na témž panství obývající, kdyby se co toho potrefilo, mají takovy neřády pro dobrý řád přetrhovati. A což tak koliv v příčině artykulův těchto výš dotčeným mlynářům starším cechmistřům, jakož tovaryšům a všl čeledi mlynářské za řád vystaveno jest, povini jsou všichni tím se zpravovati a to vše zachovávat, pod pokutami artykulích v těchto vysazenými. Aby pak oni starší cechmistři mlynáři na panství mém v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí tím splšeji týž dobrý řád vyzdvihnouti, jakož také i čeleď pod kázeň přivesti mohli, poněvadž na tom všechno dobré, pokojné, užitečné a chvalitebné záleží, chci jim jakožto pán poddaným svým jak při prvopočátcích zvelebování dobrého řádu, tak i budoucně ochranou subsidio patrocínio a juris assistentia milostivě nápomocen býti, k čemuž i dědice a budoucí mé jakožto držitele panství žamberských, aby nad takovým dobrým řádem ochrannou ruku pro obecní dobré drželi, zavazují, s tou při tom vejminou, aby oni mlynáři starší cechmistři nynější i budoucí nížádným způsobem bez vědomí a povolení mého a budoucích vrchností, žádného z poddaných panství žamberských na učení nepřijímali jako i vyučencům listův vandrování potřebných nevydávali, pod pokutou a trestáním neprominutelným; a kdyby se trefilo, žeby některý z vyučencův jako i již tovaryš svévolně na vandr odešel, mají po tom takovým tak dlouho list dle znění artykule 29. jíti nechati, dokavadžby se na panství najíti nedal, jakož tehdy mé přístné a dokonale nařízení v tom jest, tak také na potvrzení toho všeho list tento vlastní rukou svou jsem podepsal a přirozenou pečeť mou k němu přivěsiti dal, vědomě a pro lepší toho jistotu a stálost' dožádal jsem se vysoce urozeného pána pana Franz Karla Záruby, svolobodného pána z Hustiřan, pána na Kostelci, Potštejně a Svojanově, J. M. C skutečného komorníka, a urozeného a statečného rytíře pana Jana Jiřího Václava Mladoty z Solopisk a na Skalce, že jsou také podle mně v tomto listu se podepsali a k němu pečeti své přivěsiti dali, však sobě a dědicům svým beze škody. Což se stalo na zámku Žamberce dne 16. Juni leta Páně 1695.“

Franz Adam hrabě z Bubna a z Litic.

František Karel Záruba
pán z Hustiřan.

Jan Jiří Václav
Mladota z Solopisk.

Vyhlášení pořádku mlynářského.

„Lehčej tam, tovaryši a bratři, pořádek se Vám oznámí, jak se jedenkaždý chovati má. Víte o tom dobře, že k jedné hodině všichni se scházeti máte a v druhé hodině má dobrý řád a pořádek vykonán býti. Předkem Pána Boha abyste se báli, jej ctili a velebili a nade všecko milovali; v neděli páně a den sváteční jedenkaždý, jsouc při prázdnoti, mše svaté a kázání slova božího pilni byli a se modlili a ne po toulkách a páleným, jakž mnohý ten obyčej máte, pocházeli; kdoby se toho dopustil, s čím se potká, nechť žádnému viny nedává, než jedenkaždý sám sobě. V této slavné hospodě pak předně pana otce a paní matku, též čeládku jejich i toho každého, kdoby se sem zahodil, abyste v uctivosti a vážnosti měli a žádného nestoudným mluvením a zlými povahami neuráželi; pány mlynáře starší cechmistry i obecní v též vážnosti a poctivosti předcházejíce ctili a jako otce své milovali, nebo to Pán Bůh od každého míti chce a přirozený zákon to s sebou přináší, co sám míti nechceš, nečiň to jinému. Jakož pak mnozí ten nespůsobný obyčej máte, z čisté dobré vůle v rozprávkách jeden druhému hanlivě a dťtklivě jména přezdívatí; protož kdoby se toho dopustil, takovému má řemeslo složeno býti. Co se pak vandrovních dotýče, o kterýchž se vám při každé schůzi v této hospodě oznamuje, abyste jich po mlejních přes 3 dni déleji nepřechovávali ani jich fedrovali, nebo jedenkaždý svou spravedlivou práci může bez zahálky živ býti; jestliže by se kdo toho dopustil a je přechovával, s čím se potká, nechť žádnému viny nedává než sám sobě. Dobrého tovaryšského vybráno — zl. — kr., kde se schovávají, tu se najíti mají, když toho potřeba ukazovati bude. Při tom jestli který z Vás má jeden s druhým buď o řeč, neb o nějaké peníze činiti, vyvstati nemeškejte; tovaryši starší jsou k tomu, že chtějí zlé tupiti a dobré zvelebovati a jednomu každému za spravedlivé učiniti. Pakli jste spolu v lásce a svornosti, tovaryši Vám toho přejí, že se tak, jak na dobré náleží, chováte. Na závazcích, kteříž jste, a kteří jste dnes 4 neděle při společnosti v pořádku nebyli, vyvstati nemeškejte a hodnou příčinu toho oznamte.“

Dodatečný artykul: „Kterýby jeden druhému ve mlejních, v kterém koliv, čarami aneb jinšima všelijakejma nespůsoby škodil, buď z mlynářův aneb tovaryšův, tomu každému řemeslo se na čas zapovídá, a pokudžby se na něj taková věc velice škodlivá dokázala a náležitě na světlo před pány cechmistry a jinši mistry vysvětlila, ten takovej

svého řemesla a verštatů zbaven býti má a k tomu pokuty k cechu složití povinen bude 12 kop mlš. a 8 liber vosku; dále pak, kdyby taková věc se přetrhnutí nemohla a skrze takové škůdce jinší mlynářové hynouti museli, tak by takový škůdce v dobrém řádu státi a dokonce vyobcován býti a zahynouti pro své nešlechetny skutky musel, a vrchnosti takové nespůsoby všechny přednešeny býti mají, kdyby se při cechu porovnati nechtěl; jak bude od vrchnosti pokuta nařízena a s čím se potká, nechť žádnému viny nedává, než sám sobě.“

d) Cech pekařský a perníkářský.

Cech pekařský má registra počínající takto:

„Leta páně 1669, dne 25. maji, my cechmistři a mistři poctivého řemesla pekařského a perníkářského, zejména níže položení, vyzdvihli jsme, s jistou vůlí a poručením J. M. vysoce urozeného pána, pana Františka Adama, sv. ř. ř. hraběte z Bubna a z Litic (titul) pána pána našeho milostivého, poctivý majestát, z města Hradce králova nad Labem od spolupánův cechmistrův a mistrův, bratří našich milých, leta a dne svrchu psaného.

Měštěninové a sousedé poctivého města Žamberka nad Vysokou Vorlicí:

Pan Václav Bureš, pan Václav Beršík, pan Jan Vrba, pan Jan Hybnar, pan Václav Balous, pan Tobiáš Balous, pan Václav Kopeckej, obyvatel vesnici Bartošovicích, pan Martin Beršík.

Leta 1699, dne 14. decembris tato kniha založena a psána za zprávy pánův cechmistrův toho času jmenem pana Jana staršího Vrby, pana Samuela Dušíka, pana Martina Beršíka a pana Václava Bulíčka, perníkáře dne a leta vejš psaného.“ *)

*) Kniha vede se až k r. 1740 a obsahuje zápisy mistrův i z Grulich, Rokytnice, Lanškrouna, Mitwaldu, Jeleního, Pěčína, Bartošovic, Německé Rybné, Doudleb, Jabloného, Kunwalda atd.

Majestát zní takto:

„Já František Adam sv. ř. ř. hrabě z Bubna a z Litic... známou činím přede všemi a zvláště tu, kdež by toho potřeba nastala, že jsou přede mně předstoupili poddaní moji věrní milí, pekaři a perníkáři obytní v městě Žamberce nad Vysokou Vorlicí, v poddané poníženosti přednášejíce, kterak to, aby řemesla jich, pekařské a perníkářské v dobrý způsob a řád uvedené a jako v jiných okolních městech ctně, poctivě a pořádně provozované byly a tudy mezi jinými svými náležitý průchod míti mohly, za dobré a užitečné poznávají, mne při tom možnými prosbami poddané a poslušně žádajíce, abych jim jakožto vrchnost jejich dědičná pořádný cech aneboližto bratrstvo pekařské a perníkářské milostivě ustanoviti a některé puneta, artykule, k tomu cíli od nich na papír uvedené (nimiž by oni dle společného sněšení se říditi a zpravovati mohli) schváliti a potvrditi sobě oblibil. Kteréžto ponížené přednesení a poddané poslušnou žádost dotčených pekařův a perníkářův, poddaných mých, majíce já v bedlivém povážení a prohledaje k tomu, že se tu jak začátku dobrého a chvalitebného řádu, tak i užitečnosti obce dotejše, k takové jich žádosti slušné a vyhledávání potřebnému jsem povolil a aby pořádný cech svůj pekařský a perníkářský jako jiná města v tomto království českém měli a ním se řídíce zpravovali, povolujíce, níže psaných punktův a artykulův jim potřebných, potvrdil a tímto listem potvrzují takto:

1. O pečeti cechovní. Poněvadž jí jak k vydávání listův od cechu učedníkům i k jiným cechovním případnostem potřebovati musejí, aby takovou jak ji v jiných městech tohoto království českého cechové pekařští a perníkářští užívati za obyčej mají, měli a užívali.

2. O starších. Jakož poctivá řemesla pekařské a perníkářské jest cech jeden společní a bratrský, i má míti starší své přísežné z obojího řemesla, lidi dobré, na cti a poctivosti dobře zachovalé, sousedy a hospodáře v městě Žamberce usedlé, kteřížby ode mně aneb budoucích potomkův mých skrze ouřad města Žamberka zvoleni a vystaveni byli; a ti mají cech a bratrstvo věrně a pravě, ke cti a chvále Pána Boha všemohoucího, k zalíbení vrchnosti své a k dobrému obecnému i téhož města poctivému, podle rozumu a závazku svého zpravovati; též všichni, kteříž k tomuto pořádku a pod zprávu jejich náleží, nimi se říditi, zpravovati a ve všem dobrém a poctivém jich poslušni býti povini budou. A kdyby pak čas toho přišel, tehdy též starší budou povini, toto učiniti a spíšice napřed jména svá, potom jiných

zachovalých sousedův a spolubratří svých, kteřížby se jim toho ouřadu viděli býti nejhodnější, takového spisu do místa radního podati a žádati, aby z nich ten ouřad sňat a k němu jiní voleni byli; a kteréž koliv osoby za starší zvoleni budou, ty mají přijíti a nimi se řídit, a oni tolikéž povini budou nad těmito níže položenými artykuly ruku ochrannou držeti podle své nejvyšší možnosti, tak aby žádný jich přestupovati nesměl. A předešli starší před novými cechů mají pořádný počet ze všech příjmův a vydání učiniti a takový počet, jak se stal, v registra památná, k tomu založená, zapsán býti.

3. O mocnosti starších. Také každému to známo buď, jestliže by kdo v bratrství jich něčeho takového a neslušného, buďto proti starším aneb bratrství jich, neb cechů, anebo proti své dobré pověsti, jakým koliv neslušným způsobem neb obyčejem se dopustil, a to by naň dostatečně uznáno a shledáno bylo, tehdy tíž starší sami, pakliby chtěli, s radou cechů shromážděného a povolením vrchnosti žamberské budou toho míti plnou moc, jeho provinění buďto peněžitou pokutou aneb vězením trestati a zaslouží-li toho, tehdy z řemesla aneb cechů ven vyobcovati a v tom jim starším žádné nižádné překážky činiti nemá a moci míti nebude.

4. O poslušenství k starším. Též starší přísední mají míti toho svobodu, kolikrát koliv by toho potřebu uznali, buďto všechen cech anebo osoby některé, kteréž by koliv chtěli, poslem toho cechů obecním aneb služebníkem svým, však s oznámením příčiny a s předcházejícím povolením panského rychtáře, obeslati; a když by obeslali, tehdy jedenkaždý, v tu hodinu, v kterouž uložil, a v to místo, kdežby rozkázali, najíti se má, a přijda, již bez opovědi neodcházeti dotud, dokudž by to, proč jest obeslán, zpraveno nebylo a pak-li by jej nějaká pilná (však bezelstná) potřeba zašla, tak že by přijíti nemohl, tehdy má časně se jim v tom omluviti, proč přijíti nemohl; pak-li by toho neučinil a svévolně přijíti nechtěl, tehdy již jest propadl po jedné obsílce pokuty do cechů jednu libru a po druhé obsílce dvě libry vosku a po třetí vězení anebo zbavení řemesla, dokudž by jemu spravedlivě starší uložili proto, poněvadž si neumí vážiti tohoto ustanovení a tolikéž že staršími svými pohrdá.

5. O cechů. Když by již tím pořádkem cech obeslaný se sešel, tehdy tíž starší mají jim všem vůbec potreby aneb příčiny, proč jsou cech obeslali oznámiti, a tu jedenkaždý podle pořádku druhému nevskakující v řeč, ale po starších se přimlouvaje, na čem tu všichni

jednostejně a jednomyslně se snesou, to tak jíti a držáno býti má, leč by se o to podruhé sešli a jináč tu věc uvážili. Pakli by se kdo toho dopustil a takové snešení přestoupil, a tak se nezachoval, tehdy dvě libry vosku pokuty do cechu jest propadl a to tolikrát, kolikráte koliv by tak, jakž snešeno bylo, se nezachoval.

6. O tom, kdož by ušel z cechu. Přitrefilo-li by se to, že by někdo z cechu tak řádně obeslaného svývolně a zoufale a proti vůli starších svých ušel, tehdy ten a takový každý do cechu dvě kopy miš. pokuty položití má, anebo tejden vězení podniknouti a to nižádnému žádným obyčejem lehčeno a prominuto býti nemá.

7. O tejnosti cechu. Jestliže by který mistr radu tejnou cechu, kteráž by proti vrchnosti a na újmu obce nebyla, než cechu aneb osob řemesla jich se dotýkala, dříve času pronesl, ten bratrstva i cechu zbaven býti má.

8. Od cechu kdožby odstoupil. Odebral-li by se který mistr na jiné právo a jsa tohoto města Žamberka prázden, tam by se osadil, aneb byt svůj měl, až by den a rok minul a potom navrátě se chtěl by mezi ně zase do cechu přijat býti, ten sobě práva jako jinej host aneb vandrovní tovaryš při starších jich a cechu hledati a tolikéž se rozuměti má o těch, kteříž dobrovolně od pořádkův jich odstupují a jiných řemesel aneb cechův se chytají, by pak i při tomto městě zůstávali, k žádné platnosti jim to býti nemá.

9. O přijímání do cechu a bratrstva. Kdožby koliv z tovaryšův buď domácích neb přespolečných a odkud koliv chtěl za mistra v jich řemeslích v městě Žamberce přijat býti, ten předně v práci u spolubratři za helfite tři leta zůstávati a na čtvrtý rok v pořádku ohlásice se, že k mistrovství pracovati chce, toho užiti a u jednoho kteréhokoliv z bratři jich ten čtvrtý rok zůstávati má. A potom bude povinen řemeslo své pekařské aneb perníkářské, kterémuž se pořádně vyučil, před staršími jich rukou svou vlastní ukázati a to takové chleby udělati má, jakož by jemu starší rozkázali a pomocníkův k takovému ukazování řemesla jiných žádných miti nemá, kromě toliko manželku svou a učedníka, kteréhož by mu starší vydali a toho všeho bude povinen tak podle řemesla dověsti, aby bylo na schválení starších i tolikéž jiných mistrův; a pakli by toho tak, jak se svrchu plše, nedovedl, tehdy co by jemu od starších ukázáno bylo, buďto aby se u jiného mistra řemeslu doučoval, do kterého času koliv, anebo co jiného to všechno bude povinen podniknouti a starším žádný v tom

překážky činiti, ani toho jim moci bráti nemá pod nížádným vylmyšleným způsobem. A pakli by řemeslo své tak jakž náleží provedl a ukázal, tehdy starší mají všechno bratrstvo a cech obeslati a tu ten tovaryš má ihned přede všemi ukázati rodičů svých zachování a smětí jich podle řádu církve svatě křesťanské, tak že pořádně manželstvo se vynachází, též jistotu učení svého, od mistra a cechu, kde se jest učil, a když to učiní, má dále připověditi, že chce vrchnosti žamberské v poddanost se uvésti, jí poslušen a věren býti, staršími svými se zpravovati, s cechem zlé i dobré trpěti, řád a práva podniknouti s vůlí jejich, v dobrých a chvalitebných pořádcích s nimi se srovnávati a když to všechno tak nepřerušeně zachovati připoví, hned ten každý má dáti do cechu přístupného třidceti kop mš. a dvě libry vosku; však to starší v moci své míti mají, byl-li by mistr potřebný a toho vyhledával, jemu milost učiniti a z naddotčené summy přístupného vedle uznání sleviti, bez překážky jednoho každého, to při tom znamenitě každému vyzrazujice, aby žádný tak v nově přijatý mistr koláčův pátečních do roka a do dne se nedotejkal a v tom času chtěl-li by při vánocech húsce péci, při starších sobě to jednati a jich za místo žádati povinen byl. Ale však k ničemuž tomu, co se tuto nadpisuje, nemá od starších žádnému povolováno býti dotud, dokud by se každý bytem vlastním nezaopatřil a při tomto městě Žamberce sobě zakoupení neučinil. Stalo-li by se pak od koho co takového svévolně, ten takový za jedno každé provinění a vejstupek tři kopy mš. pokuty k cechu složiti povinen, a nechtěl-li by dobrovolně, k tomu vězením přidržán moci bude. Což vše i na ty, jenž na panství tomto žamberském po vesnicích okoli města Žamberka nejbliže na jednu mli ležících, týmž řemeslem pekařským neb perníkářským živnost svou provozovati chtěli, a do pořádku připovědění nebyli, neb toho co jednomu mistru učiniti anebo vystáti náležel, nevykonali, se srozumívati má.

10. O suchých dnech. Každý hospodář aneb mistr, kterýžby s nimi cech neb bratrstvo měl, bude povinen, při každých suchých dnech do cechu mezi ně po 12 krejčářích skládati a takové peníze nikam jinam obrácené býti nemají, kromě toliko na potřeby pořádku toho.

11. O místech cizích. Kdožby koliv, buďto mistr sám, manželka aneb prodavačka jeho na svém místě aneb stolicí v kotcích přestati a dosti míti nechtěli, ale na jiné prázdné anebo na cizí

s chleby svými se vykládali, tehdy jestliže jest sám mistr anebo manželka jeho, propadnou dvě libry vosku do cechu; pak-li by se toho prodavačka anebo jiní služebníci čelední dopustili, ten každý vězením trestán bude; jedenkaždý však z mistrův v domě svém prodávati může svobodně, kromě co se roznášeni po ulicích a hospodách dotýče, to zamezeno býti a toliko na místa k tomu uložena (tak, aby komužby zapotřebí bylo, tu sobě chleby kupovati mohli) nésti a vésti se má pod skutečným trestáním a pokutou nevyhnutelnou.

12. O kupcích a kotech. Žádný aby v kotech pekařských a postního dne na rynku, když se koláče prodávají, jeden druhému kupcův od jeho stolce odvolávati a statečku cizího haněti nemá pod propadením dvou liber vosku, kterážto pokuta žádnému prominuta býti nemá a nebude.

13. O klenotích cechovních. Co se pak dotejše klenotův cechovních, jako předně pokladnice, korouhve při kostelích, svíce, truhly s voskem, příkrovu, truhly s svícemi a jiných všech věcí, kteréž ku pohodlí bratrstva jich a pro poctivost řemesla objednány jsou, ty všechny věci starší při sobě míti a je nejináče než jako své vlastní, tak aby se při tom žádná škoda nestala, opatrovati a hleděti povini budou.

14. O dětech mistrovských. Jestliže by který mistr, jsouce pod právou pořádku, v tom času syna anebo jich více zplodil, a ti by při něm byli a jemu se živiti, řemeslo dělati pomáhali a potom přijdouce k letům, řádně by v stav svatý manželský podle nařízení církve svaté vstoupili; tehdy takovému řemesla ukazovati potřeby nebude; ale dadouce po 2 kop. mš. a po 2 librách vosku do cechu, mají za mistry přijímáni býti. Tovaryš pak vandrovní pojal-li by sobě za manželku dceru anebo vdovu, někdy manželku některého mistra žamberského, takový předce řemeslo ukazovati a v tom ve všem se tak zachovati má, jakž se o přijímání do cechu obyčej zachovává.

15. O vdovách. Vdova dotud, dokud na vdovské stolici zůstává, má se jí toho z práva příti, aby na místě někdy manžela svého čeled chovati, řemeslo dělati a je svobodně prodávati mohla, bez všelijaké starších i jednoho každého překážky, anobř pokudž nejvíce možná, starší budou povini nad ní i nad sirotky (ač by je měla) ruku ochrannou a otcovskou držeti, jim neubližovati, ani jiným, aby se jim překážka jaká při živnostkách jejich děla, toho nedopouštěti; a ona se také předně Pána Boha báti, dobře a poctivě tak jakž na syrou

a poctivou vdovu ná leží a tak jak se tuto cesty pořádku a cechu tohoto vyměřují, chovati má.

16. O zmenšení chleba. Tiš starší obzvláštně nad tím pozor a bedlivost míti mají, aby každého týhodne jednou nebo dvakráte do kotcův chodili, a tu chleby ohledávali a vážili, tak aby rovny a k jistým mírám, jakžby kterého času obili platilo, dělány byly a to z mouky čisté a světlé pro pochvalu řemesla a poctivost pořádku, tak aby chudým lidem outisku se nečinilo a tudy na starší jich a pořádek těžkosti a domluvy nepřicházely. Pakli by kdo chleb, buďto bílý aneb rezný, neoupravný pekl, tehdy oni starší mají takového ihned před sebe povolati a čeho jest se tu dopustil, jemu oznámiti a takový každý po nejprvé pokuty dvě libry vosku dáti a po druhý vězením, a po třetí, nezachoval-li by se tak, jakž by náleželo, již dvojnásobnými pokutami trestán býti má a to proto, aby vystříhající se takového trestání obci řemeslem svým spravedlnost a městu poctivost obmejšlel a činil.

17. O svádě a bitvě. Jestliže by se dva spolumistři anebo jich více, o některou věc, kteráž by cti, hrdla, statku a pokut městských se nedotejkala (ale toliko řemeslu jich příslušela) vadili, tehdy kdožby koliv z nich příčinu k svádě dal, a to naň uznáno bylo, ten a takový jakožto všetečný aby dal pokuty do cechu 2 kopy míš. Pakli by oba dva anebo jich více v tom se našlo, že jsou z pejchy aneb z nějaké spoury jeden druhému příčinu k svádě dávali, tehdy všichni ti a takoví tou a takovou pokutou anebo vězením trestáni býti mají. Pak-li by se přihodilo, že by jeden druhého v svádě pěstí anebo čím jiným uhodil, tak že by se krev ukázala, tehdy takový každý pokuty do cechu 4 kopy míš. dáti a k tomu tejdén vězením anebo dokudž by mu od starších spravedlivě uloženo bylo, ztrestán býti má; a kdožby se tak nezachoval a na starších svých a na tomto snešení přestati nechtěl, tehdy takový každý neposlušný a neváživý člověk pořádku jich prázen a čeládky zbaven býti má dotud, dokud by ty pokuty nevyplnil a v tom, že jest se všetečnosti proti tomu pořádku a proti starším i tolikéž lásce bratrské dopustil. Co se pak věcí kriminálních dotýče, ty ne před nimi staršími, ale před právem náležitým řízeny a rozeznány býti mají.

18. O přijímání učedníkův. Kterýž by koliv mistr chtěl učedníka k sobě přijíti, tak se v tom zachovati má. Předně žádný mistr učedníka přes dvě neděle u sebe bez vědomosti starších pod

propadením do cechu dvouch liber vosku nezdržovati, ale kdožby se jich řemeslu učiti chtěl, tehdy mistr jeho o něm jistě svědomí, že jest rodičův poctivých a lože dobrého, míti má. Pak-li by se to při něm vyhledati nemohlo, tehdy oni starší takového učení dopustiti nemají, o komž by pak dobré slovo bylo a za učedníka přijat byl, tehdy má za sebe postaviti dva rukojmě do času a to do dvouch let pořád zběhlých učení svého, že od mistra svého do toho času, dokud se zjednal, neodejde pod pokutou propadení jistě summy, leč by toho příčiny jisté a slušné před staršími oznámil, proč by u mistra svého býti nemohl. A když koliv učedník tak řádně od mistra přijat bude, tedy to, jak jest se zjednal, má býti s jistým vědomím starších v registra k tomu zřízená poznamenáno a hned při tom ten učedník položí do cechu dvě libry vosku a dvě kopy mlék. Kdyžby pak čas učení jeho vyšel, tedy mistr povinen bude, jeho zase před staršími postaviti a kteráž jest se v svém učení choval a co umí, o něm vysvědčiti. Kdož by pak jináče k tomu, než-li se tuto vyměřuje, přikračoval a u mistra nepořádného se učil aneb dělal, ten každý za pravého učedníka ani tovaryše držán a jím býti nemůže a nemá.

19. O učednících osyřalých. Přitrefilo-li by se pak to kdy, že některý mistr máje tak řádně a s dovolením starších mládence k sobě na učení přijatého a prvé než by čas učení jeho vyšel, týž mistr prostředkem smrti z tohoto světa povolán byl, tehdy po něm pozůstává vdova povina bude, sama o sobě anebo skrze své jiné přátely v známost a ku paměti přivésti, do kterého času týž učedník má se ještě učiti a podle toho uznala-li by toho potřebu za to žádati, aby takového mládence při ní do dalšího času zanechati a starší k tomu své povolení dáti a jistej termin, dokud při ní zůstávati má, uložití mají; a když by ten čas tak uložený vyšel, tehdy z uvážení svého oni starší tomu učedníku mistra jiného vydati a aby do toho času jakž byl u nebožtíka smluven, dobyl, jemu poručiti a on na místě předešlého mistra jeho jemu tak za vyučení dáti má, a to proto, poněvadž toho pořádek jich brání, že vdovy učedníkův přijímati ani jim za vyučení dávati nemohou, ale však táž summa od učení, kterouž s nebožtíkem smluvili, ne tomu, kdož jest doučoval, ale té vdově osiřalé dána býti má.

20. O hospodě. Co se hospody dotejče, tu aby společně měli, totiž tovaryši pekařští a perníkářští a ta obojí čeleď aby se spolu držela, jedním pořádkem se řídila a zpravovala a také kdyby toho jakou potřebu starší pekaři a perníkáři uzuali, tehdy mohou té obojí

čeledi před sebe povolati a což potřebí, všem přikazovati, i také což dobrého a poctivého, jim ukládati a v tom ve všem dobrý řád zdržovati.

21. O louzení čeledi. Žádný z mistrů jeden druhému z pekárny čeledi aneb tovaryšův louditi nemá; pak-li by loudil a to naň uznáno bylo, tehdy beze vši vejmluvy pokuty do cechu 3 libry vosku složiti, pak-li by se toho po druhu dopustil, již dvojnásobní pokutou trestán býti a ji skutečně podniknouti má.

22. O vyzdvihování tovaryšův z díla. Z nižádných příčin tovaryši aneb vandrovní nemají od mistrův svých dříve času o tom vyměřeného z díla vyzdvihovati, leč by to prvé na starši vnesli; pak-li by se proti tomu artykuli kterak jináče zachovali, tehdy v kázeň a trestání starších upadnou.

23. O dlužnicích. Jestliže by kdo z mistrův na lidech přespolních aneb z jiného práva obilí a mouky pod titulem svěřeni aneb jinak vymluvil a potom na oklamání věřitele zomyslně platiti nechtěl, ten aby v cechu mezi nimi trpěn nebyl a to proto, aby jiní v pořádku zůstávající proto hyndrování a zaneprázňování nebyli; ale každý kdo se vydluží aneb něco koupí, v tom se tak opatřiti má, aby bez těžkosti jiných zaplatiti mohl.

24. O pytlích. Co se pak změňování pytlův dotýče, poněvadž skrze to častokráte nevole a hadruňkové pocházejí, jestliže by někdo u kohokoliv poznal pytle své, tehdy má jemu o tom skrze čeledína svého nebo sám oustně oznámiti, a aby takové pytle jemu navrátil, žádati, a ten jsa touž žádostí tak napomenut, vrátiti by nechtěl, tehdy již ho více z nich upominati potřeby nebude, ale na něj před starši žalovati a jej obeslati má, a oni starši, jestliže jisté znamení původ ukáže, obeslanému rozkáží, aby takové pytle vyprázdnil a tomu, čím jsou, nejdéle do třetího dne navrátil a obeslaný maje rozkaz, tak by se nezachoval, tehdy bez všelijaké vejmluvy tři libry vosku pokuty dáti má a hned cizí věci navrátiti povinen bude.

25. O perníkářích. A ačkoliv i perníkari jakožto bratři jich pekařův mohou a mají těchto všech artykulův, kteříž by se k jejich řemeslu trefili, mohli užívat, nic jináče, než jako oni pekaři; však poněvadž se některé jiné a rozdílné věci jich řemesla dotýče a v nadepsaných artykulích a kusích toho nic se nenachází, i protož také některé obzvláštně podle tohoto pekařského regimentu také položeny jsou, nad kterýmižto artykuly oboji starši, totiž pekaři a perníkari

ruku ochrannou držeti povini budou, tak aby jich žádný z těch osob; kteří pod zprávu pořádku náležejí aneb náležeti budou, přestupovati nesměli a to pod pokutami tímto regimentem vyměřenými.

26. O pochovávání. Jestliže by kdy Pán Bůh všemohoucí prostředkem časné smrti koho z bratrstva jich z tohoto světa povolati ráčil, tehdy přátelé toho mrtvého k starším jíti a za obeslání k jisté hodině cechu žádati mají a oni starší uznávajice toho hodnost, všecken cech a bratrstvo, služebníkem toho pořádku obecným obeslati dáti mají a jedenkaždý jsouce tak obeslán, k jmenované hodině najíti se má, v to místo a k tomu domu, kdež jest to tělo mrtvé a odtud neodcházeti ani se ukrývati nemá dotud, dokudž ti, kteří k márám jíti mají, vybráni nebudou, a vždycky k márám osum osob býti má; a na kohož by tak koliv ukázáno bylo, aby nésti pomáhal, žádný se tomu vyhejbati a vejmluvna činiti nemá, ale hned se v tom tak poslušně a volně bez odporosti zachovati povinen jest. Pak-li by kdo, jsa k tomu zvolen a nařizen, mrtvému tělu služby poslední prokázati a jeho nésti se zpěchoval, tehdy k tomu bezděčně nucen býti nemá, ale hned jakby se starší sešli, má býti předně obeslán a beze vší jednoho každého vejmluvy jalové, pokuty týměž starším jakožto neposlušný a svývolný povinen bude jednu libru vosku složiti a kdož by pak, jsa tak pořádně obeslán, na pochovávání přijíti zanedbal anebo zomyslně nechtěl, tehdy pokuty dvě libry vosku položiti anebo u vězení dotud, dokudž mu od starších spravedlivě uloženo bude, držán býti má, což žádnému prominuto býti nemá, leč by se v tom časně opověděl a toho slušné příčiny předložil, kteréž by průchod svůj mti mohly a summon leč by se z města přeč odebral aneb jinam po živnosti své odebrati minil.

27. O předkupování v trhu. Co se pak kupování jakéhož koliv obilí dotýče, nemá žádný z nich jeden druhého v takovém ani v jiném trhu překnpovati ani také překážky činiti; pak-li by se kdo toho dopustil a to naň spravedlivě uznáno bylo, tehdy ten a takový každý jednu kopu mš. pokuty do cechu propadnouti má a žádnému takový vejstupek pro žádnou přizeň neb lásku nemá prominut býti.

28. O mlejních. A co se mlejnuv dotejče, kteříž by koliv pekafi jakou koliv částku obilí svého do nich svezli a je tam měli, ti, když by toho čas anebo potřebu svou býti uznali, tam jíti, dohlídnouti a své opatřiti mohou beze vší překážky, však vcházejíce tam, aby oumyslem dobrým a upřímným bez fortele anebo požádání věci cizích to činili. Jest-li by se pak při tom jaká faleš anebo zlost vy-

hledala, tehdy takový každý předně z knih jejich vymazán a potom z pořádku toho na věčné časy vypověděn a dále podle velikosti a malosti skutku, jak by toho zasloužil a jemu usouzeno bylo, trestán býti má.

29. O mlynářských. Žádný pořádný mistr s čeládkou mlynářskou nižádného srozumění na škodu jiných pekařův jmiti, od nich žádného obilí ani mouky skupovati ani přijímati nemá, pod pokutami nahoře v mlejních vyměřenými, jináče pak dopustil-li by se kdo čeho toho, vejmlnva žádná postačovati moci nebude. Tolikéž aby žádný pekař zbytečnými halafancemi tovaryšův mlynářských nezanášel a nefedroval, ani také od mlejna více jim neplatil, než tak jakž jest předešle od starodávna bývalo a to pro vyvarování zlého dýmění; však nicméně dopustil-li by se kdo čeho neslušného, tehdy dvě kopy mš. pokuty do cechu propadnouti má aneb vězením ztrestán bude dotud, dokudž by jemu starší z svého uvážení spravedlivě uložili.

30. O ženách svárlivých. Co se pak žen svárlivých a nepokojných v kotcích sedání dotýče, těm manželé jejich prikazovati mají, aby se jakožto v místech vejsadních pokojně a tiše chovaly a žádné jakéž pak koliv křivdy ať samy sobě nenapravují, ale raději buďte manželé na místě jejich, aneb ony samy tu kdež náleží před staršími sobě stížnost věsti a křivdy činěné přednésti mohou; jináče dopustila-li by se v těch městě která koliv jaké svády aneb povykův, tehdy starší žádného jim v tom folku držeti nemají, ale je trestati a kotcův neb těch míst vejsadních zbaviti mohou.

31. O prodávání mouky a krupice. Poněvadž mlynáři žamberští, jimžto sice mouky a krupice prodávání by přináleželo, dosavad cechu pořádně ustanoveného nemají a tudy takové právo na pekaře připadá, pročž žádný mlynář, žena jeho neb kdokoliv z jeho přináležejících nemá se pokoušet, mouky a krupice prodávati, buď na ryňku zjevně aneb v domě skrytě, pod propadením tobo všeho, což by prodával; to pak, což by pobráno bylo, do špitálu chudým lidem a na dobré skutky obráceno býti má; též také se toto na ty srozumivati má, kteří žádní pekaři ani mlynáři nejsou a předce tím na újmu pekařův živnost svou vedou.

32. O pečení a prodávání koláčův mastných. Nenačázějce se při městě Žamberce koláčníkův aneb koláčnic takových, který by cechem aneb pořádkem pekařským a perníkářským se řídili a s nimi spolutrpíci byli, pročž takové pečení a prodávání koláčův

mastných žádnému jinému než samým pekařům a perníkářům přináležej, a nemá žádný, buď on kdo buď, mužského neb ženského pohlaví, v pečení a prodávání nadoznámených koláčův mimo toliko samé pekaře a perníkáře postižen býti pod pokutou o prodávání mouky a krupice doloženou. Rychtář pak městský s staršími obecními jim pekařům a perníkářům v tom všem právem svým assistirovati má.

Maje sobě již tak často připomenuti pekaři a perníkáři žamberští cech aneb bratrstvo pekařské a perníkářské míti, dokonale dovoleni a tyto vejš psané puncta a artykule ratificirované a potvrzené, též při tom opatření učiněné, povini jsou a budou od datum listu tohoto nej-déle ve čtrnácti dnech z počátku opáčené starši skrze ouřad města mého Žamberka sobě z prostředku jich voliti dáti a zaopatřice se všemi k takovému cechu neb bratrstvu pekařskému a perníkářskému potřebnými věcmi nyní i na čas budoucí a to dokudž bych já svrchu psaný František Adam hrabě z Bubna a z Litic neb potomci moji dle povahy a způsobu času témuž městu a obci užitečnějšího neuznali, vedle toho se bez přerušení řídití a zpravovati, při tom pak jak v jiném tak i řemeslech svých na dobré svědomí pamatujícíce, chleby všelijaké, buď rezné neb bílé, tak jakž by jim při suchých dnech aneb při jinším příhodném času sazeny byly, k náležité váze pécti a v tom ve všem jak k bohatému tak i chudému každého času upřímně se chovati.

V Kdež pro lepší toho jistotu a nadspecifickovaných punktův a artykulův dokonalost s dobrým mým rozmyslem a jistým vědomím pečeť mou hraběci k tomuto listu jsem přivěsiti dal a při ní rukou vlastní se podepsal, též také dožádal jsem se urozeného pana pana Václava Zárubu z Hustiřan na Potenštejně, Kostelci, Cerekvici a Dohalicích, a urozeného a statečného rytíře pana Jana Petra Hubryka z Hennersdorfu na Borovnici a Kovanicích, že jsou také pečeti své podle mé k tomuto listu přivěsiti dali a při nich vlastními rukami se podepsali, však sobě, dědicům a budoucím svým beze škody. Což se stalo na zámku mém Žamberce den svatého Epijmenia kněze, leta páně šestnáctistého sedmdesátého.

Franz Adam hrabě	Václav Záruba	
z Bubna a z Litic.	z Hnstiřan.	(L. S.)

Ze starších rodin žamberských objevují se mezi pekaři a perníkáři: Vrbové, Beršíkové, Dušíkové, Balousové.

Leta 1700, ten den po neděli provodní, stalo se usnešení, aby každoročně v ten den ráno po neděli provodní requiem slouženo bylo, „za předky a bratry naše milé, kteří při tom poctivém cechu pekařském a perníkářském připojení a spolu s námi trpící za živu bytu svého byli a potom skrze smrt časnou z tohoto světa vykročili a v pánu zesnuli.“

Kterak ouřad obecní k pekařům dohlížel, viděti ze dvou zpráv v archivu žamberském chovaných.

Jedna z nich zní takto:

„Leta 1694 dne 29. aprilis pekařům žamberským zváženy jsou chleby režné vedle nynější koupě žita jednoho korce po 4 zl. 15 kr., jak následuje:

Vážiti má	grošový bochnik . . .	1 libru 4 loty,
	krejcarový bochnik . . .	— 12 lotů.
Tobiáš Balous (n. č. 63)	nedovažuje	2 loty
	neměl	—
Jan Vrba (n. č. 145)	převažuje	2 loty
	nedovažuje	1 lot
Vdova Beršíkova (n. č. 86?)	nedovažuje	2 loty
	nedovažuje	1 lot
Jan Ččetka (n. č. 221)	převažuje	5 $\frac{1}{2}$ lotu
	převažuje	$\frac{1}{2}$ „
Jan Kumpošt (n. č. 284?)	nedovažuje	3 $\frac{2}{3}$ „
	nedovažuje	1 lot
Jiřík Vrba (n. č. 138)	převažuje	2 loty
	převažuje	$\frac{1}{2}$ lotu.“
(Téhož roku dne 25. srpna zase váženo; žito bylo za 3 zl. 10 kr.		
Vážiti měl	grošový bochnik . .	1 libru 14 lotů
	krejcarový bochnik . .	— 15 $\frac{1}{2}$ lotu.

A tu skoro všichni měli zboží nedostatečné váhy).

Ouřad obecní tudíž pilně hleděl pekařům na prsty a patrně měl i proč.

e) Cech krejčovský.

Cech krejčovský se honosí památkou ze všech nejstarší. Jestli to list pana Mikuláše z Bubna z r. 1562; avšak jestli jen v opise zachován. Druhý list zní od Jindřicha Jana hraběte z Bubna a oba se podstatně nerozeznávají; podáváme nicméně oba, aby bylo seznáno, kterak starší list jest stručnější a jadrnější. Dále má poctivý cech krejčovský ještě list Františka Adama hraběte z Bubna, daný dne 22. oct. 1668, jenž obsahuje totéž co list hraběte Jindřicha Jana a toliko to přidává, aby mistři vesničtí byli „spolu trpícími“ s mistry městskými (t. j. aby ve všem byli za jedno). Konečně mají krejčí i list hraběte Antonína Hynka z Bubna a z Litic, daný dne 24. april. 1724, jenž obšírnějšími slovy povídá to, co list předešlý, jen to přidává, aby se učeník učil ne jeden rok, alebrž dvě leta. Kdo listy tyto srovnává, uzná pravdivost starého přísloví: „mnoho slov, málo vlny“. Čím novější list je, tím jest obšírnější svým zněním, ale ve věci sotva o poznáníčko přidává.

Vedle těchto listův má krejčovský cech i svá registra, založená r. 1648, jež však obsahují paměti až z r. 1612. Když totiž stará registra shořela, vtaženo bylo do nových register to, co se v paměti lidské shledalo, bezpečně podle výsledku osob jednotlivých. Jakož to viděti z těchto slov, jimiž kniha počíná:

„Leta Páně 1648, 4. dne Julii, jinak den sv. Prokopa opata, založena jsou tato registra mistrovská poctivého cechu krejčovského a postřihačského města Žamberka nad Vysokou Orlicí, což se stalo za cechmistrův starších toho času p. Daniele Durchánka a p. Jana Vimperského a starších obecních p. Jiříka Duba, p. Matěje Janeby.

Leta 1612 podlí paměti z předešlých rejster, které v nic obráceny byly zkrze pád švejdský, kteréž nyní v letu 1648 dne 4. Julii, jakž přepis ukazuje, obnovené jsou, že jest přijat v letu nadepsaném za spolu jednoho cechovního Daniel Durchánek. Co povinen byl, podlí artykulů majestátu našeho pořádně všeckno vypravil.“

Taktéž zanešeni jsou Jan Vimperský k r. 1619, Jan Vodák k r. 1621, Matěj Mostecký k r. 1622 atd. atd. ✓

Již leta 1672 stalo se utvrzení mezi cechem krejčovským a ševcovským, aby v jistých věcech (při průvodech, v kostele, při cechovním shromáždění) za jedno byli. K listině originální, úmluvu tuto obsahující a dané 24. aug. 1672, připsáno, že se dne 17. febr. 1799 umluvení toto obnovilo. (Listinu níže podáváme.)

Zajímavá věc je, že k cechu krejčovskému přistupovali rádi i lidé prajíného povolání, ba osoby v obci vynikající; zejména hleděli krejčí získati k sobě duchovních. Tak už r. 1754 dne 6. ledna přistoupil k cechu Jan Heigl, druhdy kaplan žamberský a zavázal se, „že každoročně jak za živý, tak za mrtvý pány mistry 8 mší svatých sloužiti bude, při tom sobě vymínuje, by při oltáři sv. Jana Nepomuckého každý měsíc jednou svíčky rozžity byly.“ Tak dne 1. Juli 1814 přistoupili k cechu „p. Petr Roja, t. č. města představený a cechům inšpektor; p. Franz Adam Michálek, Magister der Chirurgie und der Geburtshilfe und Thierarzt, p. Martin Ševčík, zdejší papírník, však ale ne na újmu mistrovstva neb cechu, nýbrž z lásky za tu nikdy nepřestávající oběť zápalnou, která jak za živé tak za mrtvé bratry řemesla našeho v čase patřícím u štace 13. křížové cesty hoří, tak také při každoročním shromáždění té

největší oběti mše svaté za mrtvé s přítomným bratrstvem s modlitbou na své v pánu zesnulé bratry pamatovati, kterážto památka, jedni za druhý, tak dlouho trvá, dokud řád řádem bude.“ — Tak i 27. febr. 1827 přistoupili a za mistry krejčovské prohlášení byli: Jan Bohumír Haupt, kaplan žamberský, František Fultner, kaplan všestarský a Jozef Kalousek, kaplan. — Tak přistoupili k cechu i Václav Míhulka, rychtář z Helkovic a i paní papírníková Ševčíková.

Do cechu krejčovského přijímání byli mistři z Doudleb, Pastvin, Pěčina, Brandejsa, Jelení, Klášterce, Kunvalda, Lišnice, Slatiny, Jedliny, Vejvanovic, Skrovnice, Bartošovic, Německé Rybné.

Ze starších rodin se objevují mezi krejčími zhusta Janebové a Zdobničtí.

1) „Já Mikuláš z Bubna, na Žamberce, Liticích a Doudlebách znám činím tímto listem všechněm vůbec, jednomu každému, kdež by čten anebo čtoucí slyšán byl, že jsou předstoupili přede mne moji poddani řemesla krejčovského a postřiháčského města Ž. n. V. Vorlicí, žádajíce mne s náležitěma prosbami, abych jim tu milost učinil a cech jejich listem mým stvrdil, tak aby mohli řemeslo své bez překážky všelijakého člověka, tak aby pořádně živnost svou provozovati mohli. k žádosti jejich tak činím, a cech jim jejich, aby jej měli, stvrzuji, tak jakož v jiných městech a městečkách král, česk. se řídí a spravují pod artykuly nížepsanými. Nejprvé, aby cech měli a dva cechmistry sobě volili, nimi se spravovali a řídili. Item, který by toho řemesla chtěl k cechu přistoupiti, ten aby ukázal, kde jest se učil řemeslu, a jak se mu vyučil, a zakoupení aby sobě učinil, nejní-li ženatěj, aby se voženil, dej do cechu jednu kopu míšenskou a dvě libry vosku, svačinu aby dal, a půl sudu piva dal, a tak bude moci s jinými cechovními řemeslo své provozovati. Item co se stolýřů dotýče, kteřížby řemeslo kradmo po podružství na panství mým dělati chtěli, aby do vězení bráni byli a pokuty jedenkaždý dvě kopy míšensky do cechu aby dal. Item co se učedníků dotejče, kteří by se tomu řemeslu učiti chtěli, aby ukázali své pořádný na svět zplození, do roku

pořád zběhlého aby se učil a když by se vyučil, tedy jeho Lermistr aby jej před cech postavil a o něm vysvědčení. že jest se pořádně vyučil, aby vydal. Item jim povolují, aby pečeť cechovní měli a k potřebám všelijakým dobrým aby toho cechu užívali. Item do cechu jmenovanou hodinu aby se scházeli a kdoby ji zmeškal, dej do cechu pokuty jeden groš český; kdoby svývolně zmeškal, dej pokuty jednu libru vosku. Item žádný mistr přes dva tovaryše aby nechoval pod pokutou patnácti grošův českých; jest-li by jemu potřeba byla, bude moci s volí cechmistrů sobě jednoho nebo dva více posaditi. Item žádný mistr jeden druhému čeládky z verštatů aby neloudil pod pokutou patnácti grošů českých. Item jestli by který mistr dilo krájeny přijal, dej pokutu patnácte grošů českých, než s povolením cechmistrů bude je moci dělati. Item jestli by který cechovní anebo manželka, též i dítě umřelo, tedy jedenkaždý našinec aby se najíti dal pod pokutou jedny libry vosku. Item co se těch pokut týče, ty aby byly obráceny toho cechu k dobrymu. Item jestli by pak mohli co více nad tento list můj vynajíti, budu jim moci jiným listem anebo potomci moji potvrditi. Item pro lepší toho jistotu pečeť svou s jistou mou vůlí přivěsiti sem dal a rukou svou vlastní podepsal, jenž jest dán a psán v městě Žamberce n. V. Vorlicí den sv. Jozefa leta páně 1562 počítajíc.“

2) „Já Jindřich Jan hrabě z Bubna a z Litic, na Liticích, Žamberce, Doudlebach, Horním Jelení, Březně, Skašově a Blatě, J. M. C. skutečný komorník a rada, známo činm tímto listem všechněm vůbec i jednomu každému, kdež by čten nebo čtoucí slyšán byl, že jsou předstoupili přede mně opatrní muži cechmistři a mistři sousedě města Žamberka, věrní poddaní moji počtivého řemesla krejčovského, žádající mne náležitými prosbami, abych jim cech jejich listem mým pod pečeti mou a s podpisem ruky mé daným, tak jakož od dobré paměti urozeného a statečného rytíře pana Mikuláše staršího z Bubna, pana strejce mého milého, daný mají, potvrdil. Což k žádosti jejich tak činím, a tyž list neb. pana strejce mého milého, ve všech puntích, klausulách potvrzuji, tak aby se mohli řídi jako v jiných městech a městečkách království českého se řídi a zpravují; nemohouce jejich slušných a prosídelných mnoho žádostí oslyšeti, cech jejich listem mým na spůsob prvnějšího majestátu jejich stvrzuji pod artykuly níže psanými, tak aby mohli řemeslo své bez překážky všelikého člověka dělati a živnost svou provozovati. Předně aby cech měli, dva cechmistry sobě volili, nimi se řídili a zpravovali. Item jestliže by toho řemesla

kdo chtěl ke cechu přistoupiti, tak aby ukázal list zachovací, aneb od řemesla, kde jest se jemu učil; a jak se jemu pořádně vyučil; jestliže jest se při cechu neučil, aby se přiučil a zakoupení sobě učinil, a nejní-li ženatěj se oženil, a potom toho s dobrými lidmi při cechmistřích a mistřích toho cechu vyhledával, a kdyžby se do cechu všídal, bude povinen dáti jednu kopu míšenskou a dvě libry vosku, svačinu udělati a půl sudu piva dáti a tak bude moci s jinými řemesla užívat. — Co se pak mistrovských synů dotěže, ten každý aby svačinu udělal a půl sudu piva dal, více povinen nejní. Item co se stolirů dotěže, kteříž by řemeslo kradmo po podružství v městě neb ve vseh na panství mém kdekoliv dělati chtěli, aby do vězení bráni byli a pokuty do cechu dvě kopy míšensky, kdož by se toho koli dopustil, aby neužívaje v tom žádných fortelů, složil, s tím jistým doložením, kdož by koliv takového stolirě přechovával a dilem fedroval, též aby do důchodů mých jednu hrubou bečku soli pokuty odvésti povinen byl, nešetřujíc v tom žádného, a rychtářové aby jim v tom všem nápomocni byli, což by koli při nich v takových a těm podobných příčinách vyhledávali. Item a týmž způsobem ani ve dvořích mých stolirův nepřechovávali, jich nižádným způsobem nefedrovali pod pokutou vejš položenou, správcové moji aby jim i v tom nápomocni byli. Item, kterýž by se tomu řemeslu učiti chtěl v městě vejš dotčeném Žamberce, též aby ukázal sněti rodičův svých a pořadny na svět zplození, též své dobré chování, a když to ukáže, bude povinen dáti do cechu jednu kopu míšenskou a dvě libry vosku a do roka pořád zběhlého u mistra aby se učil; po vyučení lehrmistr jeho před cechem aby ho postavil a o něm vysvědčení, že jest se pořádně řemeslu vyučil, aby vydal; mistrovští synové aby do cechu ničím povini nebyli. I k tomu také povolují, aby pečť cechovní měli a k potřebám všelijakým toho cechu k dobrému jí užívali. Do cechu jmenovanou hodinu aby se scházeli a kdoby ji zameškal, pokuty jeden groš český, a kdoby pak svývolně zameškal, pokuty jednu libru vosku aby do cechu bez odpornosti složil. Item žádný mistr aby jeden druhému čeládky z veršatu aby neloudil, pod pokutou patnácti grošův českých. Z mistrů pak žádný aby přes dva tovaryše nechoval, kromě při náké zvláštní potřebě s volí cechmistrů pokud by toho za potřebu uznali, bude sobě moci jednoho nebo dva víceji posaditi. Toho se též také dokládá, jest-li by který z mistrův dílo krájené přijal a v tom se neopověděl, bude povinen dáti pokutu patnácti grošův českých, s povolením bude je moci dělati.

Jest-li by který z mistrův, manželka neb dítě kterého mistra umřelo, tehdy jedenkaždý, jako to náležitá povinnost ukazuje, na funus aby se najíti dal, takové mrtvé tělo na místo jeho náležité dle obyčeje a nařízení církve svaté se vši uctivostí doprovodil pod pokutou jedny libry vosku. Item co se těch všech nadepsaných pokut a přijetí jich dotěže, to aby obráceno bylo ke všelijakým potřebám náležejícím toho cechu. Na posled v tom se též ohlašuje, jestliže by mohli co víceji nad tento list můj k těmž chvalitebnému cechu k dobrému vynajíti, bude jim moci jiným listem ode mně neb potomkův mých potvrzeno bejti. Pro lepší toho jistotu pečeť svou s jistou mou vůlí k těmž listu přivésiti jsem dal a rukou svou vlastní podepsal. Jehož jest datum v městě Žamberce dne dvacátého šestého Juli leta páně tisícího šestistého čtyřicátého devátého.“

Jindřich Jan hrabě z Bubna.

3) „My cechmistři i všichni mistři poctivého řemesla nového ševcovského, též i my cechmistři i všichni mistři poctivého řemesla krejčovského a postřihačského, obyvatelé a sousedé města Žamberka nad Vysokou Orlicí známo činíme tímto listem naším bratrským a pro budoucí památku potomků těchto nadepsaných dvou poctivých řádů, majíce to v dobré paměti, kterak předkové naši, majíce jedenkaždý své obzvláštní obdarování a majestáty, nejsouce jedni druhým v ničemž nějakou služebností zavázáni, od svých milých předešlých vrchnosti tím způsobem i my také od J. V. H. M. pána pana Františka Adama sv. ř. ř. hraběte z Bubna a z Litic (titul) jakožto od vrchnosti naší milostivy a dědičny z milosti nadané a náležitě stvrzené s podpisem vlastní ruky jeho pro obhájení svých poctivých řemesel a městské živnosti a nad to pak poznávajíce to vedle lásky sousedské náchylnost míti jedni k druhým, pro větší utvrzení upřímnosti oblíbili sobě bratrství vyzdvihnouti a listy psanými pod pečeti jejich jsou ztvdili a při majestátech svých v pokladnicích ua památku zanechali; že pak v těch nepokojných letech skrze pád švejdský všecky ty věci byly v nic obrácené, toliko naše oustní památka pozůstávala, pročez my to s dobrým rozmyslem společně uvažujíce, jak za našich milých předkův takové dobrovolné a poctivé jejich svolení bylo, že toho nesluší zamítati, na tom se všickni jednomyslně snášíme a takové bratrstvo pro budoucí potomky naše, aby táž láska a svornost i mezi námi zůstávati mohla, obnovujeme. Jak předně oustním přihlášením, též také i listy z obojí strany psanými a pečeti náležitými svými jsme ztvdili a v jedné

i v druhé pokladnici při majestátech našich na památku složili a zanechali pro větší dotvrzení našeho dobrovolného bratrstva; dožádali jsme se pro povědomost a zastání nás ve všelijakých budoucích potřebách a ve příležitostech při našich poctivých řádech, jak by kdy a v čem potřeba ukazovala, Jich Opatrnosti pana purkmistra a pánův radních, však beze škody jejich poctivého magistrátu, aby k nám takovou lásku prokázati ráčili a takové listy naše pečeti městskou na žádost naši jsou náležitě ztvdili, při tom též artykule nížepsané pro uvarování všelijakých nepřiležitostí a pohoršení jak by se jedni k druhým chovati měli, nařizujem podle předešlého způsobu, pokud by se budoucně cokolivěk při kterém řádu co těžkého skrze nějaké nepřiležitosti vynacházelo, v takových příčinách podle bratrstva budou povini jedni druhým nápomocni býti a v ničemž jich neopouštěti. Druhé. Jakož ten obyčej starodávný se zachovával podle majestátů našich při přijímání mladých mistrů do společnosti, jsouce on jedenkaždý povinen podle možnosti své svačinu mistrům udělati, a také i pivo co kde náleží odvésti, tu na žádost jedni druhých povini budou uctivě pozvati, sejdouce se společně pěkně uctivě všelijakých daremných žertův zanechati, z čehož potomně všeliké pohoršení a zlá vůle se přitreduje. Třetí. Též i na jiných místech, v domích šenkovních, při truňku, aby ve všem pokoj zachovati hleděli a tudy i jinším poctivým a přisedlícím lidem pohoršení nedávali, kdoby však koliv co takového přečinil a by toto naň uzáno podle provinění jeho bylo, má složiti jednu libru vosku, tu, kde by náležel, do pokladnice odvésti, ale však páni cechmistři majíce to v své moci, nedopouštějice jim nížádným způsobem toho na právo vznášeti, nýbrž vyžádajice sobě povolení ode práva rychtářského vězení, do vůle své mohou je potrestati a na poctivosti náležitě zaopatřiti. Čtvrté. O pořádnosti pánů mistrů podle svoleného bratrstva na tom se též společně snášeji, poněvadž nížádný nemá za mistra pořádného býti přijatej, pokud by svý poctivosti neprokázal; majíce prokázanou, jedenkaždý z nich také jest povinen, i budoucně při poctivém řádu beze všelijakého pohoršení při něm poctivě se chovati. Mezi tím jestli by se pak při tomto našem bratrstvu obojího poctivého řádu budoucně co takového vynacházelo, buď na kohokolivěk podle patrného prokázání, že by se proti své poctivosti něco takového dopustil, též také proti celému bratrstvu ku pohoršení, takového každého bez ušetření osob, sejdouc se v společnost v bratrstvu, cechmistři podle provinění jeho, uvažujice bedlivě všelijaké vejstupky nepoctivé od-

vrhovati mají pryč od poctivých řádů i s zahájením řemesla svého výpověď takovému každému společně učiniti; patrně mají při tom též pokuty do pokladnice tu, kdeby náleželo, buď vosk nebo peníze složiti, jemu poroučí, též vězením trestati budou. Páté. Při průvodu mrtvých těl podle křesťanského způsobu s obojí strany průvod učiniti bez všelijakých výmluv i s čeládkou časné aby se scházeli, též také i po-
stanty z obojí strany nařídili; kdoby pak se tak nezachoval a neopov-
věděl se, pokutu složiti má podle majestátu jednu libru vosku do
pokladnice tu, kde by náleželo. Šestý. O postavnicích v chrámě páně
sv. Václava postavených, podle předešlého svolení povini budou, jsouce
bratrské, při službách božích jedni pořad zběhlý rok a druzí tak
podobně světlem zaopatřiti.

Stalo se takové obnovení bratrstva mezi námi vejš nadepsané
u přítomnosti Jejich Opatrností toho času v povinnosti purkmistrovské
pana Jana Krále, primátora pana Martina Noska, p. Václava Burše,
p. Jana Kociána, p. Václava Balousa a jiných spoluradních, za cech-
mistrů při řádu novém ševcovském p. Jana Beršíka, p. Matěje Stejskala
a starších cechovních Václava Remka a Jana Drtiny; za cechmistrův
při řádu krejčovském a postřiháčském p. Jiřka Lauryna, p. Martina
Matouška a starších cechovních Václava Diviše a Matěje Vimperského
a jiných všech poctivých mistrů celého bratrstva. Leta páně 1672,
dne 24. augusti.“

K tomu rukou novou připsáno:

„Dne 17. februari 1799 stalo se obnovení a utvrzení mezi cechem
krejčovským a novoševcovským, za času nížepodepsany bratrstvo.

Antonín Janouš,
Cechmistr.

Petr Remek,
druhý.

Jozef Židek,
starší cechovní.

Jozef Toman,
starší cechovní.

Karel Zdobnický,
písař cechovní.

Mimo tyto památky, jež v pokladnicích cechovních
se chovají, shledáváme v archivu městském na místech

přerozličných, zejména v oučtech obecních, různá udání, cechův a řemesel se týkající, z nichž některá tu stojí.

Že se řemesel mnoho provozovalo, viděti ke konci věku 17. hlavně ze dvou rejstříků (rejstřík daně hlavní z r. 1692 a rejstřík vykazující plat na Turka z r. 1697). Udádějíť se tam (a současně jinde) řemesla tato: barčanář, barviř, bednář, caňkář, cvilinkář, hamrník, hodinář, kameník, kloboučník, kolář, kominík, kovář, krejčí, mlynář, mydlář, pekař, perníkár, prachař, provazník, punčochář, ručníkář, panský řezbář, řezník, sedlař, sklenář, soustružník, šiftař, švec, panský tapecir, tesař, tkadlec, truhlář, trybař, uzdař, zámečník, zedník.

O řeznicích už výše vzpomenuto, co jich bývalo ve věku tomto současně.

O krejčích zaznamenáno, že mezi r. 1619 a 1649 k cechu přistoupilo 15.

O pekařích víme, že jich r. 1669 vyzdvihlo cech 7 a mezi r. 1671 a 1702 k cechu ze Žamberka přistoupilo 14. R. 1718 je zaznamenáno v cechu 21 mistrů.

Z cechu kovářského k r. 1678 zaznamenáno mistrů 9.

Mezi tkalci je zaznamenáno r. 1652: 6 mistrův, r. 1660: 13 mistrův, r. 1666: 21 mistrův, k r. 1687: 21 mistrův.

O ševcích se památky ztratily, avšak jich bezpečně byl také počet silný.

Znamenito jest, že některá řemesla v jistých rodinách už ode dvou set let se provozovala: tak bývali Pazourkové ode dávna rádi sklenáři, Kumpoštové a Merganšové řezníky, Menclové soustružníky, Mazáčové provazníky, Ciliákové kožešníky.

Některá řemesla vymizela: tak prachaři, kteří dělali ruční prach; šiftaři, kteří dělali k puškám hlavně;

trybaři, kteří některé stroje vodní a hornické dělávali. *)

Jakož Čechové vůbec jsou lidem velmi obratným, tak obzvláště v řemeslech vynikají už od dávna. Že tomu i v Žamberku tak bylo, toho dokladem jest ku př. nové vystavění vodárny městské z r. 1704. Máme o tom účet v archivu městském a snad je zajímavavo podati o tom malý obrázek.

Nejdříve byla stará vodárna ode dvou znalců žamberských ohledána a vyšetřena a uznáno, že třeba stavěti z gruntu novou; za toto dobrozdání dáno 1 zl. 56 kr. Vodárna shozena a stavěna nová. V lese pracovali tesaři, v městě přivážel se písek, hlína, cihly (těchto jen 400 kusů). (Při tom musel náhodou robotiti i rychtář česko-rybenský, jenž od vrchnosti byl odsouzen, aby pro své provinění nějaké 14 dní v poutech pracoval; i dávano mu denně na kus chleba po 3 krejcařích). V Žamberce samém bylo uděláno kolo i hřídel a vše vtaženo a usazeno, začez se zaplatilo 8 zl. Některé věci kovové odjinud objednány, tak mosazné klíny, vážící 64 liber, koupěny v Praze; rohatina (52 liber), 2 konve (jedna 78 liber, druhá 85 liber těžká) a 3 trouby (summou 304 libry) objednány z Zöptavy. Jel tam pan primas a mlynář Bulíček. Oba i s vozkou protrávili denně každý po 27 kr. a za tři dni byli zase doma. Zedníkům se platilo denně po 25 až 27 krejcařích; tesařům a pokrývačům denně po 12, nádeníkům až po 10 krejcařích. Zámečnická práce platila se po 1 libře železa à 3 krejcarey 3 trojníky. Nové okno i s rámem a přibitím stálo 57 krejcarů, 1 dvěře do vížky stály 24 krejcarey.

*) Pozn. V seznamu doleji podaném čteme o jednom, že byl „rozporejt“, což je patrně panský „Rossbereiter“.

Celá věc dosti rychle vyřízena. Neboť 26. května odklizeno staré dříví, 30. května prohlíželi znalci celý stav a dne 4. října byla věc dokonána. I diť o tom pisař takto:

„Dne 4. octobris začala voda vodárně poprvé vodu až do vížky na kotel hnáti a do kašně dodávati.“ Bezpečně bylo půl města na nohou a jesti tudíž spravedливо, že se věc oslavila. Pročež „mlynáři Bulíčkoví a Podhajskému na truňk u přítomnosti p. rychtáře a staršího obecního Bulíčka všechném dáno 48 krejcarů.“ Mimo to „Janovi Bulíčkoví, mlynáři hornímu za jeho mistrovství aneb dokázání toho, že vodu k hnání a tu kde patří, do kašně za důstatek přivedl, dle smlouvy 40 zlatých.“ Hlavní osoba byl tedy horní mlynář Bulíček, jenž celou věc provedl dle smlouvy. Ale měl vydatného pomocníka Jana Podhajského, tesaře. Aby tento dobře dělal, slíbeny mu — nové kalhoty a oučty obecní nám podávají do podrobná známost o těchto kalhotách. Byly k nim vzaty 2 telecí kůže za 1 zl. 18 kr., pak 3¼ loktů plátna za 27 kr. a od šití bylo dáno 18 krejcarů. Že se ve vodárně musí dobře mazati, je patrné a proto koupeny 1½ libry loje za 13 krejcarů a 3 trojníky, pak ½ libry mejdla za 4 krejcarey a 3 trojníky, a mimo to se podmazal i pan purkrabí; jak pisař di, „dáno panu purkrabímu diškreci a to proto, co se u vrchnosti vyhledávalo, že nekazil, 1 zlatý.“ Mimo to nalezáme ve vydání i 1 zl. 40 kr. za 4 mandele pečených pstruhů, bezpečně se těmi pstruhy také něco podmazati muselo, ale co — o tom bohužel není ani vzpomínky.

Od tohoto mazání přejděmež k jinému. Z kšaftu ševce Jiříka Janeby (n. č. 169), pořizeného r. 1673 dovidáme se, že 2 páry střevíček byly za 36 krejc., 1 pár jirchových střevíček za 18 krejc. 1 pár střevíček

červených za 15 kr., 1 pár střeviců větších za 1 zl. 24 kr., jiný za 1 zl. 30 kr., jiný za 1 zl. 15 kr. Korec pšenice tou dobou byl za 1 zl. 12 kr., tedy měl as tutéž cenu jako pár botek. Nové podšíť stálo 1 zl.; pár podešvů byl za 18 kr. Konečně se počítají 3 kůže za 4 zl. 30 kr., tedy jedna po 1 zl. 30 kr.

(Tohotéž času platilo se nádeníkovi na den 7 až 9 kr., tesařovi 11 až 12 kr., 1 kopa šindele stála 4½ kr., 1 libra loje škvařeného 6 až 8 kr., 1 škopek vápna z Rožnova 10 kr., 1 mandel hřebíků podlažních 4 kr., 1 tisíc hřebíků k pobíjení střechy 55 kr., 1 sáha drátu k hodinám 3 kr., 1 okno sklenáři 48 kr. — od udělání sáhy dříví v lese platilo se 9 kr., od vymláčení mandele ovsa 4½ kr., od přivezení jednoho mandele krajín od pily kunvaldské 12 kr.).

Slavné dojista bylo řemeslo kovářské a zámečnické. Před velikým ohněm r. 1859 bylo na dveřích kostelních viděti mnoho ozdobného kování; nebožka Terezie Zdobnická († 1867, let majíc přes 80) vypravovávala, že kování toto pocházelo od děda jejího Páchy, jenž při stavbě kostela práci kovářskou obstarával. (Kovárna Páchova stála až do r. 1859 na dolním podměstí, před kopečkem, na levo od silnice hned vedle usedlosti řezníka Merganse.) Některá ramena, na nichž v kostele lampičky před oltáři visí (tak před oltářem sv. Vincencia a sv. Floriána) jsou ozdobná práce kovářská; taktéž ramena pod některými obrazy v kapli sv. Rozálie. Výborně pracována jsou kovaná vrátka před sochou Panny Marie na náměstí. To vše je bezpečně původu žamberského a též snad i veliká a mnohými umělými zámky opatřená pokladnice v městské radnici. Že se všelijaké ozdobnosti šetrilo, viděti z lečjakých maličkostí,

v písemných památkách sem tam roztroušených; tak shledáváme v účtu z r. 1701, že ve světnici, kde pan rytmistr v radnici zůstával, do jednoho okna kotouče zasazeny; tak jsme už dříve vzpomínku učinili o nebesích zelených nad ložem (též v bytě důstojníkově r. 1670). R. 1664 honosí se Jindřich Vrba kožichem novým, „liškami podšitým“. Paní hraběnec se dávala „kuní kůže“.

O hodináři se vzpomínka děje k r. 1670; byl to Jiřík Vrba, jenž koupil sáhu drátu k hodinám za 3 krejcarey. Roku 1702 stojí v účtech obecních, že se platilo Václavu Vrbovi od zpravování hodin za rok 4 zlaté. Oba Vrbové patřili k cechu kovářskému, Václav seděl na n. č. 73. Kde však hodiny byly, o tom se jistě neví.

Pozoruhodno, že už r. 1692 se uvádí tapecír a řezbář (ovšem panští). Nejstarší známý malíř je Jan Weiss, jenž r. 1776 poslední vůli pořizoval. Prachari robili střelný prach. O jednom prachari víme, jmenoval se Beršík (r. 1697). I kde prachovna stávala, p. Svata vyšetřil. Katastr Jozefinský totiž udává: „Nr. top. 1218: louka obecní, kde prachovna stávala, proti Skalám 33 □°.“ Jestli to nynější číslo parcelní 541, a posud je poznati, kde prachovna stávala; jestli to na pravém břehu Orlice, naproti stodolám pod Skalami, tu kde je přes řeku brod.

Abychom nabyli celistvého obrazu o řemeslnosti předkův našich, nahledněmež do nejstaršího nám známého sčítání lidu. V archivě žamberském chová se seznam daně hlavní z r. 1692. Jestli tam uvedena každá hlava, jinak řečeno každá duše, tehdá živoucí. A sice se platila daň takto: Muž platil 24-kr., žena 12 kr.

dítě po 6 kr., pacholek 9 kr., pohunek, děvka, děvečka služebná po 6 kr., pastvice po 3 kr. Poněvadž jedna každá osoba vykázána jest, máme úplný přehled tehdejšího obyvatelstva co do počtu. Jména výslovně uvedena jsou jen u osob samostatných. Řemesla udána jen sem tam náhodou; avšak co bylo možná, to jsme doplnili z pramenův jiných. Seznam tento jest tím vítanější, poněvadž je právě o 200 let starší než poslední sčítání lidu právě odbyté. Z knih gruntovních vyhledali jsme, pokud možná bylo, kde která usedlost byla, tak že v první rubrice podáváme nynější číslo domu.

V zámku žamberském se chová starý obraz Žamberka, pocházející z r. 1712. Dvacet let před tím, r. 1692, vypadalo město celkem jistě tak, jak r. 1712. I můžeme si podle seznamu našeho obraz onen takofka oživit. Hledíce ku př. na rynek, můžeme si podle seznamu dodat, že v domě, jenž stával na místě nynější lékárny (n. č. 63) r. 1692, bydlel Tobiáš Balous, jenž byl pekařem a měl se svou ženou tehdy 2 děti; v hospodářství měl 2 pacholky, 2 pohunky, 3 dívky, 1 pastvici a v řemesle měl 1 prodavačku; byl to tedy muž velice zámožný. Vedle něho, tu kde p. V. Mazura na č. 62 sedí, byl Arnošt Merkans, řezník, jenž měl ženu a 4 děti ale nižádné řeládky. Za kostelem, na nynějším čísle 73, byl tehdy kovář, jmenoval se Václav Vrba, měl ženu bez dětí, 1 děvku, 1 pastvici a 1 tovaryše. A tak napořád od domu k domu můžeme si tehdejší obyvatele přimyslet.

Seznam tento jest důležit i k vůli hospodářství polnímu, poněvadž vidíme, kde byly usedlosti větší a co čeledi rolnické v městě té doby bylo zaměstnáno. O čemž později.

Sbírka hlavní z roku 1892:

číslo	J m é n o	řemeslo	muž	žena	let	pacholek	pobudek	děvka	parties	kuchařka nebo služebná	otčina	prodávavce	tovaryš	učenik
I. Větší hospodářové:														
5	Andreas Mikuláš	kovář	1	1	6	1	—	1	1	—	—	—	—	—
51	Jiřík Trejtlar	sládek	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
63	Martin Smutnej	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
69	Tobiáš Balous	pekař	1	1	2	2	—	3	1	—	—	—	—	—
76	Jáchym Bunk	—	1	1	7	1	—	3	1	—	—	—	—	—
86	Hans Hendrych Schmidt	—	1	1	1	2	—	3	2	—	—	—	—	—
87	Jan Němeček	—	1	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—
90	Jan ml. Hybnar	—	1	1	2	1	—	2	1	—	—	—	—	—
91	Jiřík Tlapka	sedlák	1	1	4	1	—	1	—	—	—	—	—	—
101	Daniel Žalud	mydlář	1	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
118	Jan ml. Ledvína	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
144	Jiřík Havlíček	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
171	Václav Stejskal	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—
177	Václav Buchtele	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Jiřík Kumpošt	řezník	1	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Samuel Dožik	perníkář	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
312	František Kysela	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
315	Václav Bulíček	perníkář	1	1	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—
340	Jan Chodec	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	Václav Kubíček	—	1	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—

Nr. kolo	J m é n o	řemeslo	muž	žena	děti	pacholek	počinek	dělník	pastýř	knoblich	občín	predavčík	řevný	učeník
146	Václav Šubrt	lovář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
160	Jakub Štejskal	řemík	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
143	František Družík	perníkář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
167	Martin Kosek	tkalec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
169	Isaáš Píď	truhlář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
170	Václav Janček	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
172	Mikuláš Janča	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
173	Martin Ješek	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
?	Jan Viktorýn	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
?	Jiří Krátý	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
?	Jan Kumpošt	pekář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
221	Jan Čestka	pekář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
223	Václav Praus	tkalec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
265	Jan Pazonrek	stlanář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
237	Martin Böhm	vodař	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
?	Jan Bárta	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
349	Hans Jörg Waygask	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
352	Matěj Žid	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
357	Martin Bertík	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
362	Matěj Kraus	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
390	Jan Zdobnický	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
393	Jan Doležal	ponocný	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
392	Jan Praus	punočňář	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
		summa...	46	46	129	—	—	20	4	2	1	1	2	5

3. Čkalupatel:																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
----------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

[illegible]

Ze seznamu tohoto seznáváme, že r. 1692 bylo v Žamberku na 129 usedlostech 848 duší, tudíž něco přes pětinu nynějšího obyvatelstva.

Odečteme-li 403 dětí, zbývá 445 vzrostlých lidí. Z těchto bylo 108 služebných (pacholkův, děvek, služek atd.) anebo pomocných (tovaryšův a učeníkův). Zbývá tudíž 337 lidí samostatně se živících. Z těchto byl jistý počet jistě buď chudý, buď k výdělku neschopný, avšak nelze určit kolik, poněvadž v části 4. (nájemníci a podruzi) bližších udání se nedostává. V této 4. části udáno jest 14 osob řemeslných a sice 10 manželství, 2 mužové bez žen a 2 vdovy, což činí 14 řemeslných zaměstnání. Mezi těmito jsou 2 osoby v dílnách zaměstnány, zbývá tedy 12.

Větších hospodářství je 22, mezi tím 10 řemesl. podniků.
Prostředních „ „ 48, „ „ 26 „ „
Chalupníků v městě

 samém „ 55, „ „ 25 „ „

Celkem usedlostí 125, mezi tím 61 řemesl. podniků.
Bez usedlosti je uvedeno hořejších 12 „ „
 činí . . . 73 řemesl. podniků.

Na 125 usedlostech máme tudíž 61 řemeslníkův, kteří jsou zároveň i gruntovníky a k tomu 12 podnikův, jež podruhově provozovali. Už z těchto čísel vychází, že se Žamberští toho času živili převahou řemeslem.

Uvážíme-li však, že na usedlostech sedělo několik vdov, z nichž některá po muži řemeslo vedla; uvážíme-li dále, že rejstříkův ševcovských nemáme, tak že tu i tam jen odjinud víme, že ten a onen byl ševcem; uvážíme-li že v seznamu onom i krejčí a někteří ostatní řemeslníci

nejdou zaznamenáni úplně: poznáme z toho, že valná většina rodin žamberských byla živa z řemesel, avšak tak, že při tom měli i větší nebo menší hospodářství. Odtud pochází, že se celkem vyskytují jen 2 tovaryši a 9 učeníkův při tolika mistřích! Patrně chápali se synové z veliké části řemesla otcovského a stali se zase řemeslníky i hospodáři. a v seznamu uvedeni jsou jako děti.

Co tito předkové rukou svou vyráběli, během věků zhybnulo a jesti co litovati, že se památek zachovalo po skrovnu. Nejspíše ještě ve chrámu Páně sv. Václava něco uzbývá: rozličná kování, lavice vyřezávané, zpovědnice a věci podobné. Snad sem tam v úkrytu chová se nějaký starý nábytek a nikdo o něm asi neví.

Tiskem Bohumila Gistla a spol., Viden, město, Augustinská třída 12.

Paměti žamberské.

Vydávají

Dr. Eduard Albert,

c. k. dvorní rada a ř. v. professor
vysokého učení vídeňského.

P. Karel Chotovský,

biskupský vikariální sekretář a
farář žamberský.

Sešit IV.

Ve Vídni.

Nákladem vlastním.

X. Hospodářství polní.

Podává se tu přede vším celá řada tabulkových přehledů. z nichž se bližším rozbořem vážití může dosti zevrubný přehled rolního hospodářství předků našich.

Tabule I. je v archivu městském a podává přehled výsevků a dobytka z roku 1637, tudíž před vpádem švédským.

Tabule II. též z archivu městského, podává přehled výsevků z r. 1648, tudíž po zpuštění města skrze Švédy.

Tabule III. podává sklizeň na celém panství žamberském z r. 1646.

Tabule IV. sklizeň na celém panství z r. 1648.

Tabule V. seznam dobytka, jehož bylo r. 1649 na celém panství.

I tyto tři tabulky jsou v archivu městském a jsou pro každého, kdo hospodářství rozumí, velmi poučny a zajímavý.

Tabule VI. jest opsána z urbáře žamberského a do-
podrobná objasňuje dávky, které hospodářové vrchnosti musili platiti ze všech pozemků, jichž užívali; viděti, že platili 1) jistou část nájmu na hotově; 2) že museli odváděti jistou míru ovsa a 3) že odváděli slepice aneb přiměřenou částku snad zaplatili.

Tabule VII. jest opsána z nejstaršího katastru zemského, jenž byl založen r. 1654. Tu se spatřuje zase, mnoho-li každý hospodář osíval a mnoho-li dobytka měl.

Ježto tabule VI. i VII. obsahují dáta z téhož času, podávají nám živý obraz celého hospodářství. Výměr rolí je v obou tabulkách tentýž. Tabulka VI. obsahuje co se z těch rolí platilo, a tabulka VII. co se z těch rolí mohlo vyhospodařiti.

Tabule VIII. obsahuje přehled hospodářství z roku 1713 a tabulka IX. přehled hospodářství z konce století osmnáctého, z nichž obou se spatřuje, oč hospodářství zatím pokročilo.

Tabule I.

„Leta 1637. — 11. junii.

Město Žamberk.

Z jistého nařízení J. M. P. Pánů hejtmanů krajských kraje hradeckého a poručení pana onředníka našeho vyznamenání učiněné, kdo co při městě z sousedů obilí jak na ozim tak i v jaře na roli své svého vlastního vysel a co dobytka všelijakého, jim vlastně náležejícího mají, jakž tento rejstřík to vše prosvědčovati bude.

Tato věc a zpráva jest závazky ode vsí obce stvrzena v zámku 11. junii u přítomnosti J. M. P. Pánův kommissarův nařizených: J. M. pana z Opprštorfů, pana Mikuláše Talacky, pana Jetřicha Sudy a pana Čertorejského a pana Šindla.“

Mys. číslo	Jména hospodářův	pěnice		sita		ovna		jednéno		hrachu		dobytku				
		korch	větel	korch	větel	korch	větel	korch	větel	korch	větel	ského	krav	jalo	větel	ského
172	Jan Bzoněk	-	1	1	2	3	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-
171	Kryštof Hybnat	1	2	5	-	8	1	3 1/2	1	1	-	-	4	3	1	12
173	Vit Poselouchal	-	1	4	-	4	-	-	-	-	-	-	5	8	3	8
177	Václav Beucl	-	1	8	-	10	-	5 2	1	1	-	2	10	10	10	40
179	Bartoň račalkář	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
2	Martin Janetěek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	1	-
2	Jan Mynář	1	1	1	-	-	-	1 1/2	-	-	-	-	2	1	1	-
3	Jakub Čermák	-	-	5	-	3	2	1 1/2	-	-	-	-	2	3	1	-
4	Jan Slatinský	-	1 1/2	1	2	10	-	1	-	1	-	-	2	3	1	15
5	Petr Jareš	-	-	2	-	9	2	-	-	-	-	-	4	2	2	-
6	Václav Smíšek	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-
6	Kryštof Ráček	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
7	Jindřich Hruška	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Václav Vimperský	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
10	Václav Kučera	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	4	-
15	Jan Košátka	-	-	1	-	8	-	2	-	1	-	-	6	-	-	-
16	Jan Jurka	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45	Mikuláš Ludvik	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	Matěj Vodstrčil	-	2	4	1	10	-	3	-	1	-	2	4	4	-	-
53	Jiřík Truhlář	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
57	Martin Beršík	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
58	Matěj Korneš	-	-	2	-	30	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
60	Martin Hank	1	3	2	2	2	-	3	-	-	-	2	10	2	-	35
61	Jan Skalický	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
62	Jan Tobáň	-	-	1	1	2	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-

63	Jan Borský	6 2	11	3	1 2	3	1	25	1	2
—	Jiřík Špalek	11	3	—	—	—	—	—	—	—
—	Vdova Matoušková	—	1	—	—	—	—	—	—	—
—	Vdova Ledvinka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	Vdova Tomáškova	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	Jan Březina	2	20	—	3	4	6	5	—	—
69	Václav Vrba	2	30	—	2	3	10	—	—	—
76	Tobáš Merkaň	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	Václav Pírko	—	12	—	3	4	1	—	—	—
86	Faltýn Kajalér	4 1	8	1	—	—	3	—	—	—
87	Jiřík Sejskal	7	3 2	—	3	4	2	—	—	—
89	Martín Bruncvík	5	3 2	—	1	—	2	—	—	—
90	Václav Remek	—	14 2	—	2	9	3	—	—	—
91	Václav Žalud	5	2	—	1 1/2	1	1	—	—	—
93	Jan Drtina	—	6 1 1/2	—	1	3	3	—	—	—
94	Jan Kamba	—	4	—	—	—	—	—	—	—
95	Kříž aládek	—	2 3	—	3	—	—	—	—	—
96	Samuel Kohout	—	11	2	—	—	—	—	—	—
97	Václav Šebětka	—	1 2	—	1	—	—	—	—	—
98	Matěj Trčka	1	2	—	—	—	—	—	—	—
98	Vdova Chocenská	—	3	—	—	—	—	—	—	—
99	Jan Smítický	—	2	—	—	—	—	—	—	—
100	Jiřík Tausvic	—	2 2	—	—	—	—	—	—	—
101	Martín Zach	2 1/2	1 2	—	—	—	—	—	—	—
105	Michal Keprt	—	6 2	—	3 1/2	—	—	—	—	—
118	Jiřík Havlíček	—	5	—	2	—	—	—	—	—
138	Martín Kulhanek	—	1 2	—	—	—	—	—	—	—
139	Michal Klečka	—	1 1	—	—	—	—	—	—	—
140	Jakub Stehlík	—	1	—	—	—	—	—	—	—
141	Jan Vimperský	—	1	—	—	—	—	—	—	—
142	Jiřík Vrba	2 1/2	1 3 1/2	—	—	—	—	—	—	—

[illegible]

„Summa summarum nachází se při městě Žamberce obilí od sousedů na ozim i v jaře setého, ano také, kdo co dobytka svého vlastního všelijakého má, jmenovitě:

pšenice vyseto	11	korců,
žita „	194	„ 2 čtvrtce,
ovsa „	425	„ 1 věrtel, 2 čtvrtce.
ječmene „	41	„ 1 čtvrtce,
hrachu „	6	„ 1 věrtel.

Dobytka koňského	39	kusů,
krav	223	„
jalového	153	„
sviňského	53	„
ovec	3	kopy, 27 kusu.

Při témž městě nachází se všech osob i s těmi chalupami na obci, které jsou nemajíc k nim žádné roli ano také i sousedě, majíc některý kus roli pod 1 korec nebo 2 korce, podplatné z ní k záduší platiti musejí, tak že nic dědičného jejich není 112 osob,
z nich nachází se rolníků 30 „
a chalupníků 82 „

Nyn. číslo	J m é n o	vyseto pšenice		sklizeno mandel	vyseto žito		sklizeno mandel	vyseto žito		sklizeno mandel
		korec	vřetel		korec	vřetel		korec	vřetel	
145	Jan Vrba . . .	—	1	10	1	1	340	Matěj Němeček . .	6	22
160	Václav Maska . .	—	1	1	—	—	341	Mikuláš Nosek . .	1	6
167	Václav Svoboda . .	—	—	1 1/3	—	—	349	Zelenkova . .	1	3
168	Jan Knežek . . .	—	—	5	1	2	390	Jiřík Straka . .	1	4
	Tomáš Kocour . .	1	2	5	2	2	361	Václav Skokova . .	3	10
203	Pavel Jaroš . . .	—	1	2	—	—	357	Kryštof Rážec . .	2	1
202	Jan Čeněk . . .	—	—	3	—	—	362	Jan Králík . . .	—	—
207	Daněk Holubář . .	—	—	3	1	—	368	Václav Stejskal . .	3	—
289	Jan Říček . . .	—	—	3	—	—	392	Matěj Dohnálek . .	5	14
223	Jan Mynář . . .	—	—	3	—	—	396	Matěj Dohnálek . .	1	3
265	Jiří sklenář . . .	—	2	—	—	—		Jiří Kubka . . .	—	2
237	Jan uzdař . . .	—	—	—	—	—		Trékova . . .	1	—
262	Jakub Beran . . .	—	2	2	—	—		Jiřík Brázda . .	1	5
144	Jan Suchánek . .	—	2	2	—	—	384	Vaňátko . . .	—	—
260	Václav Smíšek . .	—	—	1	—	—	381	Tobiáš Jedlička . .	—	—
259	Hadáček . . .	—	2	6	—	—	398	Jakub Kubka . .	2	2
221	Matějčka . . .	—	—	1	—	—	373	Václav Hannus . .	1	1
310	Tobiáš Špalek . .	—	—	1	—	—	371	Petr Zavadiš . .	—	—
312	Jiří Šrajbr . . .	—	1	7	—	—		Jiří Knop . . .	1	3
315	Jiří Chodec . . .	—	2	12	—	—		Jan Lanf . . .	1	10
		—	3	14	—	—		Michalická . . .	1	7

Summarum se nachází v letu 1647 při městě Žamberce obilí na ozim setého totiž:

pšenice vyseto 21 korečů, naklizeno obrody r. 1648 z téhož vysetí 53 1/3 mandele
 žito vyseto 139 korečů 1 čtvrtce, naklizeno z obrody r. 1648 z téhož vysetí 444 1/3 mandele.

Tabule III.

Podle nařízení sněmovního 24. aug. leta 1646 sklizeno na panství
žamberském (mandele a snopy):

	pšenice	žito	ječmene	ovsa
Žamberk	58	1081	59	687
Lišnice	—	211	—	122
Pastviny	—	104	—	80
Kláštevec	—	224	—	172
Bartošovice	—	80	—	77
Kunvald	—	403	—	237 M. 2 ¹ / ₂ m.
Kameničná	—	88	5	70
Pěčín	—	269	—	255
Slatina	—	323	3	236
Německá Rybná	—	80	—	46 ¹ / ₂
Záchlumi	—	82	—	64
Litice	—	24	—	8
Česká Rybná	—	96	—	—
Helikovice	—	143	—	73 ¹ / ₂

Tabule IV.

R. 1648 obilí ozimé.

	rolník	chalupník	pšenice				žitka			
			vyseto		sklizeno		vyseto		sklizeno	
			korec	čtvrtec	kop	man'el	korec	čtvrtec	kop	mandel
Žamberk	—	—	21	3	—	40	139	1	4	55
Lišnice	16	2	—	—	—	—	18	—	1	40
Pastviny	11	4	—	—	—	—	12	3	—	1
Kláštère	20	3	—	—	—	—	26	2	2	12
Bartošovice	láníci	22	—	—	—	—	27	1	—	58
Kunvald	29	8	—	—	—	—	55	1	2	21
Kameničná	4	2	—	—	—	—	8	—	—	25
Pěčín	20	4	—	—	—	—	28	—	1	20
Slatina	26	5	—	—	—	—	39	3	2	13
Něm. Rybná	8	2	—	—	—	—	12	—	—	30
Záchlumí	10	3	—	—	—	—	10	—	—	40
Litice	—	—	—	—	—	—	9	1 1/2	—	?
Česká Rybná	16	3	—	—	—	—	17	—	—	50
Helikovice	9	6	—	—	—	—	16	1	—	56
										.

Tabule VI.

Z urbáře.

Nyn. číslo	v r. 1680	r. 1652	Kolik má strychů	Kolik platí			ovsa dává		slepice dává
				kop	groš	denárů	str.	vért.	
Město Žamberk.									
2	Jan Matějčků .	Martin Janeček	7	—	32	—	—	3	2
21	Jan Mlynář .	Adam Mlynář .	6	—	22	10	—	2	1 1/2
3	Jakub Čermák .		15	—	46	10	1	1	2 1/2
4	Vít Stejskal .	Václav Balous .	33	—	52	4	2	—	3
5	Jiřík Pič . . .	Matouš Pič . .	15	—	52	4	2	—	3
6	Martin Kamba	Václav Smíšek .	12	1	32	6	2	—	4
61	Kryštof Růže .	Marta Růžova	8	—	30	—	—	—	—
7	Martin Bruncvík	Matěj Ješina .	8	—	16	—	—	—	1
8	Melich. Vokurka	Tobiáš Mergans	8	—	34	12	1	—	2
11	Václav Kučera	Tomáš Tlapka .	3	—	40	—	—	—	—
15	Matouš Vyskočil	Tobiáš Jedlička	10	—	22	4	—	—	1
16	Jiřík Blažek .	chalupy na obci	—	—	—	—	—	—	—
47	Jiřík Hanyk .		—	—	—	—	—	—	—
51	Matěj Odstrčil .		40	—	36	6	1	—	1
	Václav Hauk .		—	1	—	—	—	—	—
56	Jiřík Truhlář .	Matouš Ješina .	—	—	34	—	—	—	1
57	Vít Poslouchal	Václav Trucha	1 1/4	—	6	—	—	—	—
58	Jan Hofmann	Jan Hovádek .	5	—	18	—	—	1	—
60	Martin Hauk .		27	—	40	—	—	3	2
	Jan Březina . .		—	—	60	—	—	—	—
61	Daniel Čapek .	Václav Remek .	19	—	32	—	—	2	1
62	Jindřich Hruška	Jan Tobšů . .	3	—	8	—	—	—	—
63	Jiřík Březina .	Petr Jareš . .	38	—	48	12	3	—	3
64	Jan Beršík . .	Jan Kněžek . .	60	—	60	—	3	—	3
65	Václav Ledvina	Petr Litický .	3	—	8	8	—	—	—
			—	—	30	—	—	—	—
66	Jiřík Morávek .	Václav Balous .	4 1/2	—	6	—	—	—	—
			—	—	6	6	—	—	—
69	Václav Sekavec	Jan Březina .	37	—	46	4	1	—	1 1/2
			—	—	14	8	—	—	1

Nyn. číslo	v r. 1630	r. 1652	Kolik má strychů	Kolik platí			ovsa dává		slepice dává	
				kop	grošů	denárů	str.	vért.		
73	Václav Vrba .	Jiřík Vrba . .	4	—	16	10	—	—	1	
76	pani Anna z Bubnova . .	David Schmied	70	—	46	—	2	—	2	z Hut-berku
			—	—	1	44	—	3	3	
	Jan Vančura .	Jiřík Lauryn .	1	—	24	—	—	—	1	
	vдова Charvátka	Matouš Pič . .	—	—	4	—	—	—	—	
83	Jiřík Špalek .	Adam Mlynář .	—	—	10	—	—	—	—	
86	Václav Beneš .	Faltýn Geyzler	55	—	56	4	3	—	3	
87	Jiřík Stejskal .	Adam Špalek .	61	2	40	—	—	—	—	
	Beneš a Stejskal		—	—	6	—	—	—	—	z Vrbi-kovského
89	Adam Schlesinger	Martin Matoněšk	14	—	40	—	2	1/2	—	
90	Jiřík Rous . .	Jan Březina .	22	—	56	4	1	3	2	
91	Václav Žalud .		10	—	40	6	—	—	1	
93	Jan Náchodský	Jan Drtina . .	4	—	4	6	—	—	—	
94	Jan Kamba . .		—	—	10	—	—	—	—	
95	Kříž Mařík . .		3	—	18	—	—	—	—	
			—	—	30	—	—	—	—	kus role v hájku
97	Václav Stěbetka		4	—	8	8	—	—	—	
98	Matěj Slatinský	Matěj Stejskal .	8	—	8	8	—	—	—	
98	Mik. Choreňský		—	—	8	8	—	—	—	
99	Jan Smířický		5	—	8	12	—	—	—	
			—	—	30	—	—	—	—	kus role Sej-korovský
100	Alžběta Lyssarka	Václav Sokol .	5	—	—	—	—	—	—	
			—	—	—	—	—	—	—	kus role v hájku
101	Martin Zach .		18	—	24	—	2	1/2	—	
105	Michal Keprt .	Mich. Biederman	—	—	—	—	—	—	—	
118	Jiřík Kučera .		12 1/2	—	37	—	2	—	1/2	
138	Matěj Hájek .	Martin Kulháněk	2	—	—	—	—	—	—	
139	Jiřík Vostrý .	Michal Khesler	—	—	4	8	—	—	—	
140	Kateř. Vávrova	Tobiáš Jedlička	—	—	10	—	—	—	—	
141	Jan Vimperský		—	—	6	2	—	—	—	
142	Jiřík Vrba . .		—	—	6	—	—	—	—	
143	Jiřík Rous . .	Pavel Netolický	—	—	9	—	—	—	—	
144	Jan Suchánek .		20	—	36	8	—	2 1/2	—	
145	Jan Vrba . . .		7 1/2	—	30	—	—	—	—	

Nyn. číslo	v r. 1630		r. 1652	Kolik má strychů	Kolik platí			ovsa dává		slepice dává	
	kop	grošů			denárů	str.	věrt.				
390	Jiřík Vitků . .	Jiřík ml. Straka	8	—	—	—	—	—	—	z lázně	
389	Zastalovská . .	Jan Král . . .	—	—	2	—	—	—	—		
?	Jan Zach . . .	Jan Zavadil . .	—	—	4	—	—	—	—		
		Jan Březina . .	—	—	12	—	—	—	—		
Pod mě st í.											
393	Šimon Groff. .	Jan Durchánek	—	—	2	—	—	—	—	ze 2 kusů ze 8 kusů	
396	Václav Špalek .	Jan Drtina . .	—	—	2	—	—	—	—		
221	Jan Komíník (Ččetka) . .		—	—	2	—	—	—	—		
398	Jakub Kubka .	Anna Trčková .	—	—	2	—	—	—	—	ze 4 kusů	
262	Jakub Beran .		—	—	—	—	—	—	—		
392	Jan Šembera .	Matěj Dohnálek	—	—	4	—	—	—	—		
388	vdova Kvapilka	Václav Zach .	—	—	6	—	—	—	—	od obce	
360	Jan Čapek . .	Jan Král . . .	—	—	2	—	—	—	—		
	Jan Suchánek .	Václav Stěbetka	—	—	2	—	—	—	—		
384	Václav Vaňátko	Eliáš Kayzler .	—	—	8	—	—	—	—	od obce	
381	Jiřík Holej .	Jan Zavadil . .	—	—	2	—	—	—	—		
			—	—	2	—	—	—	—		
371	Václ. Vimperský	Jiřík Trčka . .	1 1/2	—	2	—	—	—	—	od obce	
373	vdova Pilařka .	Václav Hanuš .	—	—	2	—	—	—	—		
368	Jan Stejskal .	Václav Stejskal	—	—	2	—	—	—	—		
207	Jan Praus . .	Daniel Holubář	—	—	2	—	—	—	—	od obce	
?	Martin Kvíl . .	Jan Hovádek	—	—	2	—	—	—	—		

Tabule VII.
Katastr z r. 1654.

Nyn. číslo	s o u s e d é	roli má střechů	osívá		handle	dobytka má			
			na símě	na jaro		Polští	krav	ovčá	opozt
51	Matěj Vodtrčil	40	4	5	pekář	1	4	2	—
171	Václav Bureš	45	8	15	řezník	4	7	2	20
177	Jan Kocián, týž má	15	5	4	řezník	2	4	—	10
168	spáleniště Turkovsky	7	2	2 1/4	tkadlec	—	4	5	—
179	Martin Janeček	10	2	3	tkadlec	—	2	1	—
15	Tobias Jedlička	4	1	—	tkadlec	—	2	1	—
45	Jakub Čermák, týž má	15	9 1/4	5 1/4	—	2	6	5	10
3	spáleniště	38	2 1/4	—	hejtman	—	—	—	—
63	Petr Jareš, týž má	15	5	10	řezník	2	4	2	—
5	spáleniště	27	8	12 1/4	purkrabí	4	5	3	20
60	Martin Hank	19	1	1 1/4	řezník	4	13	5	38
61	Václav Remek	60	12	21	řezník	2	11	3	7
64	Jan Kněšek	37	—	6 1/4	řezník	—	—	—	—
69	Jan Březina, týž má	22	10	12 1/4	řezník	2	6	2	—
90	spáleniště	70	4 1/4	6 1/4	řezník	2	3	1	10
76	Hendrich Mergans	13	7 1/4	22	řezník	2	4	5	—
172	Matouš Píč, týž má	55	—	—	řezník	2	3	1	10
MUNA.	spáleniště	61	—	—	řezník	2	4	5	—
86	Faltyn Kajšior, týž má	5	—	—	řezník	2	3	1	10
86 1/2	spáleniště	14	—	—	řezník	2	4	5	—
89	Kašpar Hybner	61	—	—	řezník	2	3	1	10
87	Adam Šalob	61	—	—	řezník	2	4	5	—

Název člena	s o u s e d é	roll má strychní	osiva		bandie	dobyta má			
			na zimní	na jaro		počasn	krav	lalo vlož	ovos
259	Mikuláš Hadaček	2 1/4	-	-	sedlák	-	2	2	-
349	Jan Bidrna	2	-	-	tkadlec	-	2	2	-
341	Mikuláš Nosek	5	0 1/4	2 3/4	švec	-	3	1	-
396	Jan Drtina	4	1	1 3/4	švec	-	3	2	-
352	Michal Dobrý	8	-	2 1/4	švec	-	2	1	-
371	Jiřík Trčka	1 1/4	-	2 1/4	švec	-	1	1	-
7	Matěj Ješina	7	1 1/4	3 1/4	švec	-	2	1	-
8	Tohidáš Merkan	9	3 1/4	3 1/4	švec	-	2	1	-
11	Tomáš Tlapka	3	-	1	švec	-	2	1	-
16	Jiřík Blažek	3	-	1	švec	-	2	1	-
62	Jan Toles	3	1 1/4	2	švec	-	2	1	-
57	Václav Trucha, má též	1 1/4	-	1	švec	-	4	1	-
?	spáleniště	1	-	1	švec	-	2	1	-
66	Petr Litický	3	-	1 1/4	švec	-	2	1	-
138	Václav Malous	4 1/4	1	1 1/4	švec	-	0	1	-
138	Jiřík Laurýn	1	1 1/4	1 1/4	švec	-	0	1	-
362	Martin Kulhanek	2	1 1/4	2 1/4	švec	-	2	1	-
362	Jan Král	5	1 1/4	2 1/4	švec	-	4	1	-
Zahradníci:									
139	Michal Khesl	-	-	-	rybář?	-	2	1	-
141	Jan Wimerský	-	-	-	švec	-	2	1	-
149	Václav Bostl	-	-	-	švec	-	-	-	-
?	Jan Skalický	-	-	-	švec	-	-	-	-
203	Pavel Jaroš	-	-	-	švec	-	4	1	-

Tabule VIII.
Extrakt z r. 1713.

Nyn. číslo	Jméno hospodáře	orná		ladem		porost- lina		za- hrada		louka		les
		korec	větel	korec	větel	korec	větel	korec	větel	seno	otava	
										fůry		
51	Václav Jakoubek . .	31	1	9	2	1	2	—	2	8	—	—
171	Václav Buchtel . .	29	2	13	2	—	—	—	2	3	—	—
177	Jiřík Kumpošt . . .	17	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
168	Jan Dušik	12	2	3	2	—	—	—	—	2	—	—
179	Jan Kumpošt	8	—	1	1	—	—	—	1	2	—	—
15	Jan Mazáč	9	3	1	1	—	—	—	1	2	—	—
3	Gottfrid Šitler, zum herrschr. Maierhof gezogen, Entschä- digung	4	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
63	Klement Balous . .	35	1	13	3	—	—	—	—	8	—	—
5	Václav Merkans . .	14	—	2	2	—	—	—	1/2	2	—	2
59	Václav Merkans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	(nájem.)	17	2	5	2	—	1	—	1 1/2	—	—	—
61	Petr Remek	15	2	4	2	2	2	—	—	2	—	2
64	Jan Dušik	44	2	25	—	10	—	—	—	3	—	—
69	Vdova Puňkova . . .	37	1	6	1	—	—	—	2	4	2	—
90	Jan Tlapka	20	—	3	—	1	—	—	—	2	—	—
76	Frant. Trajtler . . .	58	—	21	—	4	—	2	1	12	—	—
172	Mikuláš Janeba . . .	11	—	2	1/2	—	—	—	—	1	—	—
86	Jan Hanuš	30	—	18	—	7	—	—	—	3	1	—
99	Krystýn Kumpošt . .	6	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—
89	Jan Beršík	17	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—
87	Vdova Hybnerova . .	50	2	17	1	3	2	—	—	5	—	—
91	Daniel Žalud	10	3	2	—	—	—	2	—	4	—	—
176	Jiřík Michalička . .	6	3	1	—	—	—	—	—	1	—	—
101	Jan Špalek	20	3	—	—	5	—	—	—	2	—	—
118	Martin Janeček . . .	16	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—
145	Jan Vrba	3	1 1/2	—	1	—	—	—	—	—	—	—
170	Jan Bender	7	1	1	—	—	—	—	—	1 1/2	—	—
202	Augustýn Cyriák . .	1	2	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
307	lní za vodou milost- paní hraběnka ten grunt k svému dvor- ku užívá	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
166	Jan Jiří Kessler . .	13	2	3	1	—	—	—	—	2	—	—
6	dům panský	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
310	Frant. Sauer (Kysela)	35	2	15	—	5	—	1	—	5	—	—

Nyn. číslo	Jméno hospodáře	orná		ladem		porost- lina		za- brada		louka		les
		korec	větel	korec	větel	korec	větel	korec	větel	seno	otava	
										fůry		
312	Václav Bulíček . .	24	2	9	2	4	—	1	2	3	—	—
315	Jan Hubálek . . .	27	—	8	2	3	—	1	2	4	—	—
340	František Jirouch .	34	2	16	3	16	—	—	—	3	—	—
390	Jan Zdobnický . . .	6	3	—	—	1	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—
355	Matěj Kraus . . .	30	2	13	2	18	$2\frac{1}{2}$	—	$\frac{1}{2}$	5	—	—
	spáleniště Píčovské k panským dvorům Trundorfskému a malému role při- pojeny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
357	Martin Beršík . .	3	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—
	dům panský . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
368	Martin Smutný . .	35	3	20	—	13	1	3	—	8	—	—
144	Václav Stejskal . .	13	—	8	—	2	—	—	—	1	—	—
4	Martin Špalek . .	27	2	10	1	4	—	—	$\frac{1}{2}$	4	—	—
	Chalupníci:											
97	Václav Stejskal . .	1	1	—	—	—	—	—	$\frac{1}{4}$	2	—	—
98	Fridrich Stejskal .	9	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
100	Tobiáš Bulíček . .	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
167	Jiřík Bulíček . . .	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
159	Vdova Jakubka . .	3	2	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	1	—	—
95	Jan Michalička . .	6	$3\frac{1}{2}$	2	—	—	—	—	—	2	—	—
281	Jan Hrobař . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
58	Vdova Kateřina Ber- šíčka	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
237	Martin Böhm . . .	1	1	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
259	Jan Beran	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
349	Jan Jiří Vajgang . .	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—
341	Jan Burták	5	2	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	1	—	—
396	Fridrich Vrba . . .	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
262	Vilím Schneider . .	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
371	Václav Remek . . .	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
7	Jiří Karel Kröhner .	7	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—
8	Martin Ledvina . .	7	—	1	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	1	—	—
11	Melichar Hornyk . .	3	$1\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Jan Ledvina	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	Arnošt Merkans . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
57	Vdova Stregerova . .	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Pavel Hlaváč . . .	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
66	Kryštof Mergans . .	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	—
	Karel Zdobnický . .	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—

Nyn. číslo	Jméno hospodáře	orná		ladem		porost- lina		za- hrada		louka		les
		korec	větel	korec	větel	k rec	větel	korec	větel	sena	otava	
										fůry		
138	Rud. Merkans, unter d.Kirchengründen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
139	Jan Merkans . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/3	—	—	—
	Zahradníci:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
141	Václav Vimperský .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
141	Václav Vimperský .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
149	Antonín Bartoš . .	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
264	Jan syn Remek . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
203	Václav Pickel . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
207	Vdova Prauska . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
289	Václav Říckej . . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
284	Syrotci Trejtnarovsky	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
265	Vdova Pazourkova .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
223	Fridrich Praus . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
352	Jiřík Kalous . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
260	Jan Blažek . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
321	Jan Ččetka . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
392	Jan Praus . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
395	Antonín Kněžek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
388	Jan Král . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
384	Jan Bednář . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
	Jan Jiří Pazourek .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
381	Matěj Školoud . . .	—	—	—	—	—	—	—	1/3	—	—	—
374	Jiřík Bříza . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
373	Dominik Školoud . .	—	—	—	—	—	—	—	1/2	—	—	—
82	Fridrich Mentzl . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
96	Martin Matoušek . .	—	1/3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
140	Václav Schreiber . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
142	Jiřík Hůlka . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
143	Václav Janouš . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
169	Izaiáš Pič . . .	7	—	1	2	—	—	—	—	2	—	—
393	Alexandr Doležal . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
173	Jan Ježek . . .	9	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
94	Jan Janouš . . .	2	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
2	Jan Kněžek . . .	6	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
146	Adam Mlynář . . .	2	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—
93	Václav Matoušek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
83	Matěj Janeba . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa všeho počítaje v to les obecní a role bratříčkovské	274	1 1/3	60	2 1/3	—	—	—	—	14	—	—
		274	1 1/3	60	2 1/3	—	—	—	—	30	18 1/3	22

Od vrchnosti dědičně postoupeno:

Ignácius Baudiš	}	summa 5 strychů.
Václav Häusle		
Mikuláš Hörnich		
Vilím Hovad		

Zádušní:

Krystyán Knmpošt, Jan Beršík, Jan Vrba, Martin Beršík, Samuel Beršík, Fridrich Stejskal, Tobiáš Bulíček, Jan Michalička, Jan Jiří Vajgang, Václav Remek, Vdova Stregerova, Rudolf Merkans, Jiřík Kalous, Jan Praus, Jan Bidrma:

7 str. 3 větele středni	}	půdy
18 " — " špatné		
na 1 fůru sena.		

celý nájem obnáší 4 zl. 28 kr. 2 den.

Katastr Jozefský uzavřený 6. října 1787.

Katastr jozefský vypisuje především 1. t. zv. běh za hradní, t. j. všechny domy, zahrádky a pozemkové částky v městě samém, i uvádí tu v městě vnitřním 136 domků (241 čísel topografických); v části města, ležící před řekou Orlicí, 101 domek (192 čísel topografických; v části města, ležící za řekou Orlicí, 73 čísel (182 čísel topografických); k tomu přistupuje ještě 10 domkův židovských (15 čísel topografických). Dohromady to činí 320 domků (počítaje v to i zámek a budovy veřejné) na 630 polohách topografických.

Pozemky jsou rozděleny na několik běhů.

2. běh, nazvaný vrchnostenský začíná se za panskou zahradou a běží vedle cesty, k Lukavici vedoucí, pak vedle hranic lukavských až po meze lišnické a řeku Orlici, pak nad struhu u Lišnice, již voda do rybníka žamberského běží. Obsahuje 368 jiter a 998 sáhů čtverečních (č. top. 631—721).

3. běh, zvaný po říci, začíná u mostku a struhy, která na rybník teče, běží vedle hráze k papírně, pak vedle stroužky až k řece Orlici, pak vedle ní vzhůru proti vodě, potom mezi ovčářskou stráni a poříční okolo mezi trundorfských až po draha obecní žamberská, blíž Lišnice ležící. Obsahuje 11 jiter 922 sáhů čtverečních (č. top. 721¹/₂—796).

4. běh, nazvaný prádelský běře svůj počátek před řekou Orlicí při ohrazení role, prádlo zvané, běží přes řeku Orlici k číslu 1. dílu III. (t. j. k bývalému malému dvorku vzhůru na ovčářskou stráň a pak vedle mezi trundorfských až po meze kunvaldské, a potom vedle mezi kunvaldských příčkou až po cestu do Kunvalda vedoucí, pak vedle této cesty k městu Žamberku až k vysoké Orlici docházejíc. Obsahuje 194 jitra, 1168 sáhů čtverečních (č. top. 797—988).

5. běh, vrše nazvaný, začíná se od řeky Orlice blíž mostu horního, běží vedle silnice kunvaldské po straně levé až po mez Františka Bílka, pak vedle této, dáleji příčkou až k mezím kameničenským vrchem Suchou a vedle mezi dvora Hankovského až k silnici, co do Rychnova jde (t. j. silnice přes Vimperk vedoucí) a pořád po levé straně té silnice, vedle řeky Orlice až zase k tomu místu, kde začato. Obsahuje 444 jitra, 1256 sáhů čtverečních (č. top. 989—1446).

6. běh, tak zvaný podskalský, počíná se při louce obecní běží v levo pod skálu a vedle vody pod skálu Windberga, po vodě až

za most u Helkovic po stráň a pak v levo vedle cesty k Žamberku vedoucí až zase po tu louku obecní pod skálu a stráň nad kněžskou loukou. Obsahuje 70 jiter 985 sáhů čtverečních (č. top. 1450—1498).

7. běh, tak zvaný Rozalienberg, začíná se za mostem u Helkovic od řeky vzhůru nad stráň a podle stráně přes cestu k Popluži vedoucí vedle rolí a luk poplužských, pak vedle lesa Rousovského až po meze dlouhoňovské, pak příčkou vedle mezí dlouhoňovských až přes cestu od hospody dlouhoňovské vedoucí na meze mezi žamberskými a dlouhoňovskými pryč k městu vzhůru za domky č. 85 a 88 (nyni 41 a 45), pak okolo stodol linderských a cesty příční ke kostnici, od kostnice dolů k řece k roli barevně, pak podle komerční cesty (voznice ke skalám jdoucí) až po skála, pak vzhůru cestou až zase po most helkovský. Obsahuje 310 jiter 65 sáhů čtverečních (č. top. 1499—1624).

8. běh, velký hájek zvaný, začíná se u cesty hájecké, běží tou cestou až po meze dlouhoňovské, pak příčkou zase v pravo až na cestu dlouhoňovskou a tu v rohu svůj běh dokonává. Obsahuje 30 jiter 600 sáhů čtverečních (č. top. 1625—1660).

9. běh, malý hájek zvaný, začíná se u cesty za linderskými domky a běží v pravo vedle cesty lukavské až k mezím lukavským, pak podle hraničních kamenů okolo rybníka kyšperského vedle hranic dlouhoňovských, pak sousedskou cestou a končí svůj běh u hranic žamberských u cesty hájecké. Obsahuje 134 jitra 429 sáhů čtverečních (č. top. 1661—1764).

	V ý m ě r		v ý n o s			V ý m ě r a				V ý n o s		L e s ů	
			ž i t a	ž e č - m e n e	o v s a	z a b r a d		l u k		p a s t - v í š t ě		v ý - m ě r a	v ý - n o s
	j i t e r	s a b ě	m ě t r i c	m ě t r i c	m ě t r i c	j i t e r	s a b ě	j i t e r	s a b ě	j i t e r	s a b ě		
V r e c h n o s t e n s k ý c h r o l i .													
l u k a l e s ů . . .	419	1239	1574	1770	5594	—	—	134	269	—	—	51	989
z a b r a d	—	—	—	—	—	5	1304	—	—	—	—	—	—
p a s t v í š t ě	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	218	—	—
r y b n í k ů v	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
e m p f t e n t i c k ý r o z d ě -													
l e n ý c h r o l i a l u k	75	94	34	101	1307	—	—	—	57	—	—	—	—
p a s t v í š t ě	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1434	—	—	—
f a r s k ý c h r o l i a l u k	17	875	65	62	332	—	—	2	415	—	—	—	—
p a s t v í š t ě	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1089	—	—	—
p o d d a n . r o l i , l u k , l e s ů	1046	839	2194	3704	15321	—	—	215	993	—	—	88	1166
z a b r a d	—	—	—	—	—	24	871	—	—	48	985	—	—
p a s t v í š t ě	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
o d H e l k o v i c	4	431	2	12	68	—	—	—	540	1	—	—	—
o d L u k a v i c e	1	1345	3	6	19	—	—	—	1555	—	—	—	—
	1565	23	3875	5667	22641	—	—	163	13	—	—	3486	934
												140	555
													159

Některé poznámky k topografii pozemků z katastru jozefského.

Č. top. 642 „patřící ke dvoru panskému, místo k vožení sena a obilí za tím paloukem vedle dvora a stodol na lindrách, „kdež se vždy zde ležící kumpanie exerciruje“.

Č. top. 644 „panský rybník, 645 panská roli za dvorem nad vápenkou, 647 pastvisko špatné, skalnaté nad vápenkou, nad cestou dvorskou jdouc až k Vodličkovskému rybníku; — 648 panské vodičkovské rybník až pod struhovéj malej, mezi dvouma neužitečnejma stráněma“ (viděti z toho, že se rybník u černého lesa nazýval vodičkovským).

Č. top. 667 „les panský stará bažantnice, v ní malej struhovéj rybníček mezi rolema vzhůru k louce jdouc.“ — 666 „rybníček malej struhovéj před starou bažantnicí“; — 669 „louka panská Taušvicka od cesty lukavsky polní a starý bažantnice mezi rolema vzhůru k černému kontu vedle starýho ovčína, 19 jiter“. — 670 „porostlina starěj ovčín nazvaná, pastvou se užívá“. — 673 „porostlina panská s mladým smrčím čihadlo nazvaná“. — 682 „panská role nad struhou za velkým mostkem, kde se plavské dříví skládá.“ — 683 „panský les, stráně nazvaný“. — 685 „role panská za mostkem nad struhou vedle silnice jablonsky; 690, 693 role nad jablonskou cestou“. — 710 „role v poříčí za mostkem vedle náhonu, v levo cesta lišnická (44 jiter)“; „711 role ovčárka v poříčí, vedle řeky Orlice“; 713 „malá ovčárka vedle řeky a cesty lišnický“; 715 „role panská velkéj cimbálek“; 717 „malej cimbálek“; 716 „palouk panský vedle cimbálku okolo starý řeky.“

Č. top. 744 „obecní stará řeka, vrbím porostlá, mezi Pazourkovou a primasovskou loukou“, — 745 „louka obecní mezi starou řekou; 746 „louka obecní špatná“; 747 „rychtářská bejvalá obecní louka, od vody vzatá, nyní neužitečné kameniště. (Jsou to parcelní čísla 2019—2022.)

Č. top. 771 „role obecní vedle Trundorfsky a chmelnice“; — 786 „paseka obecní vedle chmelnice“; 787 „role obecní u začátku chmelnice.“

Č. top. 805 „role proti kapličce sv. Anny, od cesty až k stežce, co se na ovčářskou stráně jde“.

Č. top. 1000 „role cikánská tabule“ nazvaná, vedle cesty kunvaldsky.“

Č. top. 1218 „louka obecní, kde prachovna stávala, proti skalám (jest parcelní číslo 541).

Č. top. 1234 „louka obecní, jdoucí až po řeku vysokou Orlici ,proti židovské tůni a skalám.“

Č. top. 1503 „role vovčár nazvaná, nad stráněj nad Helikovicema (8 jiter).*)

Č. top. 1506 „obec města Žamberka okolo spravedlnosti.“ (26 jiter).

Č. top. 1515 „role obecní, co vodák městský užívá, až k cihelně po palouky obecní (1 jitro, 437 sáhů).“

Č. 1516 „role obecní primasská od cesty k cihelně až po palouky obecní (3 jitro, 579 sáhů).“

Č. top. 1526 „role za stodolou vedle komerciální cesty ku Praze.“

Č. top. 1533 „role nad jezerem až po židovský krchovek“.**))

Č. top. 1098 „role obecní na vrchu homoli okolo porostlin a trní nad rybníkem Dymlovským“; 1103 „bráz u rybníka Dymlovského.“

Č. top. 1115 „les obecní Čermákovský“, — 1117 „les obecní nazvaný zapovězenej“, — 1112 „role na Pičovství od ty louky mezi Vrtačkama a zapovězeným lesem“, — 1118 „role na vrších obecních nad tím kopcem vedle stezky, co Rusi neb Moskovité pochováni jsou“, — 1258 „role nad Suticí“.

*) Jiný ovčár je nad horním podměstím.

**) O tomto jezeře děla se zmínka na str. 44 a nazývá se tam Kučerovské, poněvadž majitel gruntu, kam jezírko to patřovalo, Kučera býval.

XI. Dějiny jednotlivých usedlostí.

Ačkoli město Žamberk stojí as 600 let, přece jen z druhé polovičky jeho trvání máme památky písemné. Budou tedy tyto dějiny jednotlivých usedlostí obsahovati jen to, co se změnilo v posledních třech stoletích.

Především tu shledáme tedy řadu domů, které již před 300 lety stály a většina usedlostí těch jistě už od jakživa stála. Zejména celé město vnitřní bylo založeno jistě v těch rozměrech, které se objevují před 300 lety. Pak se spatřuje, kterak se nové usedlosti stavěly, kterak se město rozšiřovalo, jak rostlo. Spatřuje se, že celá řada domů na horním podměstí povstala mnohem později; taktéž „na drahách“ a „na lindrách“.

Za druhé tu shledáváme, jak se majetek měnil. Jsou mnohé rodiny v Žamberku, které bývaly velmi možné a později schudly. Jsou taktéž mnohé, jimž se vedlo naopak, tak že z chudoby se povznesly k blahobytu. Rodina mnohá, jejíž předkové bývaly v městě, uchýlila se později někam na podměstí a naopak podměšťáci se dostávali k blahobytu a tlačili se do města.

Mnohé rodiny také vymřely a byly to i rodiny velmi zámožné. Za to se zase objevují rodiny sem přibylé a vedou si často dosti výbojně, kdežto rodiny staré tonou v netečnosti.

Celkem vedeme zápisy, jen tak daleko, pokud starší gruntovní knihy sahají; z nových si ostatek každý může vyhledati snadno, jak mu libo.

A tak snad každému Žamberáku budou dějiny tyto vítány! Želeti jest, že tu i tam není možná věc postaviti na jisto a sice proto. poněvadž se domy r. 1805 a hned zase r. 1808 znova číslovaly. Tím se vloudily sem tam omyly i do knih gruntovních.

Vystupujice ze zámku, jenž má číslo 1., vidíme v ulici zámecké — která se ve století minulém také ulici horní nazývala — po levé straně mezi zámkem a náměstím jen jednu usedlost. Dříve tu bývaly dvě. Při samém zámku stával druhdy grunt Bartoňovský, nazvaný po Bartoňovi čili Bartoloměji Biedermannovi. Když stavení při vpádu švédském popelem lehlo, nedovoleno, aby se zase stavělo, poněvadž hrabě se obával, by v pádu ohně nevzniklo nebezpečí pro zámek. Tak grunt ten zanikl. (O tom bylo řečeno už na str. 17.)

Č. 2. (II, 1, 116/I.)* Na nynějším čísle 2. seděl před r. 1600 Jan Vlach; od toho roku jeho manželka. R. 1619 koupil Jan Mlynář, prodal r. 1632 Jakubu Čermákovi sousedu svému, od něhož však už r. 1635 zase nazpět odkoupil. Při vpádu švédském vyhořelo. Od Jana Mlynáře mladšího koupil r. 1672 Jan Kněžek mladší, kovář a vystavěl znova. Chalupa však spustla a koupila ji r. 1720 vrchnost bez rolí, jen se zabrádkou a zřízen tu byt pro panského obročního (tehda Jana Merganse). Od Jana Václava z Bubna, tehda poručníka panství bubnovských, koupil r. 1724 Tomáš Hybner, po něm r. 1747 Efrozína vdova po Godhardu Procházce, po ní syn její Josef Procházka, mydlář a tento přikoupil r. 1776 i zahrádku vedle špejcharů panských od Forejtka. Od Procházky koupil Jáchym Weihrauch r. 1838; po něm zdělili Karel a sestra Karolina Weihrauchovi r. 1858; r. 1868 koupil Karel Kaplan.

Č. 3. (III, 2, 115/I.) Nejstarší známý majitel byl Jan

*) Pozn. Při každé usedlosti stojí napřed nynější číslo domu. Pak jsou v závorce tři čísla; číslo římské znamená folio ve starém purkrechtě, číslo arabské znamená usedlost v t. zv. manuále purkrechtním pozdějším, zlomek znamená číslo sepsání jozefského, tudíž 114/1 tolik, co číslo 114 v dílu prvním.

Marek; po něm se objevuje r. 1614 snad syn jeho Eliáš Mareček; r. 1620 Jiřík Vančura, r. 1628 Jakub Čermák, jenž prodal vrchnosti, ale r. 1635 zase nazpět odkoupil (jako na č. 2). Při vpádu švédském dům vyhořel, ale vrchnost dala jej zase vystavěti a prodala r. 1698 Godfrýdu Schittlerovi, cvilinkáři, po němž následovala vdova jeho. Po její smrti koupil Daniel Bulíček za 200 zl. a pravi se, že to dům nárožní v rynku na příční (t. j. kratší straně) k zámku. Roku 1736 koupil Šimon Maule, člověk svobodný, t. j. nejsoucí v poddanství a po jeho smrti r. 1737 František Melichar Faicus, 1747 Josef Šponar, 1750 Ferdinand Ludvik („k. k. Zollamts-Gegenhandler“), po jeho smrti r. 1782 Vincens Blymel a 1798 Petr Roja, dlouholetý purkmistr zámberský, syn Petra Roje, materialisty, jenž se sem z Vlach dostal. Po Petru Rojovi ujal grunt r. 1844 syn jeho Josef Roja. Za něho se tu narodil dne 1. června 1850 zvěčnělý Dr. Augustýn Seydler, c. k. ř. v. professor matematické fyziky a hvězdárství na české universitě. V nynější své podobě vystavěn dům tento teprv r. 1828.

Č. 4. (IV, 3, 114/I.) Nejstarší držitel Vít Stejskal. R. 1634 Jan Stejskal, jinak Slatinský. řezník*), r. 1642 Adam Špalek, řezník. Dům od Švédů spálen. Teprve r. 1666 koupil místo pro vyzdvížení nového gruntu Václav Balous (viz č. 66), r. 1679 tu Andreas Mikoláš, kovář panský, r. 1696 Martin Špalek, řezník a po jeho smrti r. 1715 Jan Špalek, řezník, r. 1718 Martin Lier. r. 1718 Antonín Feigl, po něm vdova, po ní r. 1740 Jáchym Feigl a tu řečelo: „dům od zámku na podloubí jdouc po levé straně“, r. 1765 Jan Toman, jenž r. 1776 přikoupil zahrádku tak zvanou bednářskou, za panským špejcharem ležící, od vrchnosti. R. 1799 koupili od sirotkův Tomanových manželé Stárovi. Dcera Stárovova měla za chotě důchodního Hübnera; dcera tohoto oddána byla za lékaře Dra. Julia Netolického, jenž r. 1853 dům koupil a přestavěl. Po smrti jeho byla majetnicí vdova jeho.

(Přebýval tu v letech sedmdesátých Dr. Jozef Reinsberg, nyní professor státního lékařství na vysokém učení pražském, tehda lékař panský a obecní radní, jenž si zde o národní věc velikých zásluh získal.)

Č. 5. (V, 4, 113/I.) Majitelé: Jiřík Pič, 1634 Kryštof Ryngel, 1636 Petr Jareš. Shořelo od Švédů r. 1643. R. 1663 koupil Matouš Pič, truhlář a r. 1684 Jiřík Trejtlar, sládek, jenž postavil grunt znova

*) Od něho pochází poslední vůle uveřejněná na str. 125.

4 r. 1694 od vrchnosti si potvrditi dal, že kdyby „vostrník“ (kanál), jenž vodu ze zámku po gruntě jeho vede, během času poškozen byl, zpraven býti má na útraty panské. R. 1696 je tu vdova Trejtlérova Mariana a r. 1697 obroční František Trejtlér. R. 1703 koupil Václav Mergans, mydlář, jenž krátce byl i primátorem žamberským a časnou smrti sešel, zanechav sirotky v chudobě, takže grunt v licitaci r. 1730 prodán byl. Koupil jej v licitaci Václav Kolomej, člověk svobodný, od něho 1754 Václav Hybner, mydlář; r. 1775 tu Václav Martinek, řezník, 1794 Mates Schmitz, 1802 Josef Buchtel, 1806 Antonín Janouš, téhož roku Josef Kalsner. R. 1814 koupila v licitaci Majdaléna Šichova, r. 1821 koupil od ní Josef Roja, od něho r. 1825 František Michálek; zase v licitaci koupil r. 1833 Antonín Důrčanek, vinař a v létech padesátých purkmistr žamberský; po něm dědil r. 1864 Josef Důrčanek, dlouholetý radní žamberský a velice činný člen obecní rady i ochotnické jednoty divadelní.

Č. 6. (VI a VII, 5, 112/I.) Kde nyní dům panský, tam stávaly usedlosti dvě. Na jedné (VI) býval Jan Doudlebský a po jeho smrti od r. 1613 Jan Valoušek, 1624 Martin Kamba a po jeho smrti od r. 1636 Václav Smlšek. Vypáleno od Švédův. Na druhé (VII) býval Jan starý Běhounek, řezník, a r. 1619 Kryštof Růže Trutnovský. Pak ve starém purkrechtě řečeno: „na tom gruntě dům J. V. H. M. vystavěn jest“ a r. 1674 nž jen zmínka o domu panském. Už na str. 86 o domě panském blíže byla řeč. Tu doložiti třeba, že po Josefu Sokolovi r. 1816 sledoval František Veverka z Kostelce, r. 1817 Jan Černohous a r. 1843 Konstantýn Černohous.

Ve velkém sále panského domu stávalo s přestávkami divadlo ochotnické od r. 1840 až do r. 1869 a odbyvány tu veselosti i veřejné schůze. Zde také odbyvalo zastupitelstvo okresní svou prvou schůzi.

Zde se ve válce pruské r. 1866 stala malá srážka, o níž věsti znamení ve zdi, do lukavské ulice hledící, ponechané.

Č. 7. (VIII, 6, 111/L.) Majitelé: Jan Jurka, 1630 Martin Bruncvík, 1632 Václav Michalička, 1632 Jindřich Hruška, od r. 1637 jeho vdova, od r. 1640 Václav Turek, jindy primátor žamberský, od r. 1645 Kateřina, manželka Martina Hauka, písaře důchodního, 1647 Matěj Ješina, 1681 Godfried Osyk, komorník panský, po něm vdova a po ní 1704 syn Josef, 1711 Jiřík Karel Gröbner, panský výběrčí. Stavení bylo tehdy velmi spustlé a vrchnost, na níž grunt připadl, dala znova ode dřeva vystavěti. Od vrchnosti koupil r. 1718 Václav mladší

Kumpošt a od jeho vdovy Maximiliána hraběnka z Bubna, která chtěla grunt své komorné Anně Maříkové odporučiti; když ale tato před hraběnkou zemřela, zůstal grunt hraběnce; z její pozůstalosti koupil r. 1725 Jan Václav Mergans, purkrabí doudlebský a vystavěl znova; následovali r. 1728 Antonín Leler, 1775 Jan Leder, řezník, 1805 Josef Leder, řezník, 1847 Antonín Leder, řezník.

Č. 8. Majitelé: Václav Valach, Václav Leder, 1795 Bernard Becker, r. 1838 dcera jeho Barbora, vdaná za Janka, a téhož roku dcera její Anna, vdaná za Janouše, a téhož opět roku Josef Veverka. V licitaci po něm koupil r. 1841 Václav Dušek, po němž zdědil otec jeho, též Václav. Tento pak prodal téhož roku Antonínu Durchánkovi.

Č. 9. (IX, 7, 110/I.) Majitelé: Jan Pánek, 1599 Melichar Vokurka, 1634 Václav Vimperský, 1652 Tobiaš Mergans, koželuh, 1664 Jan Ledvina, 1700 Martin Ledvina, syn, 1715 Veronyka, vdova po Janovi Hübnerovi, 1737 Martin Svoboda, 1757 Václav Dostál a tu řečeno, že koupil grunt s maštali, zahradou a půl stodolou na Lindrách, vymínil si však prodávající komůrku nahoře. Pak koupil Václav Král, ale bez zápisu, po něm r. 1776 Vilém Pfeifer a 1799 Václav Král, švec, syn onoho; r. 1821 je tu žena Králova Veronyka; r. 1845 František Král, r. 1855 Michal Schiffner, od r. 1863 Antonín Vacek.

Č. 10. (8, 137/I.) Domek původně novějšího, ale patrně na pozemku usedlosti č. 11 vystavěný. Vychází z toho, že tu dříve stávala nějaká usedlost, o níž však nic zaznamenáno není; když dům vyhořel, spáleniště koupil r. 1787 František Veverka; vystavěno zas a seděl tu Václav Mařík, r. 1810 Filip Valach, r. 1852 Josef Partl, 1857 Jan Blohon, 1871 Jiří Vondra.

Č. 11. (X, 8, 109/I.) Majitelé: Martin Kamba, 1614 Václav Kučera, 1648 Tomáš Tlapka, pak Václav Kobližek, r. 1667 Martin Pecivál, tkadlec (viz o něm str. 26). Grunt zašel a vrchnost vystavěla domek nový od gruntu aneb „na podvali“. Koušek role v hájku, jenž sem přináležel, přepustil Dominik Školoud, tkadlec, a tak vrchnost domek i roli prodala r. 1697 Michalu Hernykovi, cvilinkáři, jenž si r. 1716 poráží 17 zl. za cvilink, ježž Jeho Exc. panu hraběti starému (Františku Adamovi) na Doudleby dělal. R. 1732 sedl tu František Hernyk, r. 1736 František Toman, 1746 Floryán Leibinger, 1751 Karel Ledvina, 1767 Josef Dlabka, 1772 Jan Vokurka. Pak dům vyhořel a spáleniště koupil r. 1787 František Veverka. Po něm tu seděl r. 1825 Jan Podhájecký, 1832 Josef Rotter, 1839 Barbora Hybnerova, jenž za

muže pojala Tomáše Buchtela; po ní Tomáš Buchtel, máselník, a od r. 1869 Josef Švec.

Č. 12. (9, 108 I.) Dům tento vystavěla vrchnost r. 1697 a koupil jej Václav Havel, barchanář, od jeho sirotkův r. 1720 Václav Zdobnický; od jeho vdovy r. 1759 Karel Beršík; od jeho vdovy Barbory 1805 František Beršík, cvilinkář. Od tchyně své, Barbory Beršíkovy, přejal r. 1811 Josef Dostálek a r. 1848 Ferdinand Dostálek.

Č. 13. (XI, 10, 107/I.) Měli: Michal Herynk, 1611 Adam Paška. Pak místo spustlo a koupil r. 1678 Václav Diviš, jenž zase vystavěl; po něm tu byla vdova Dorota a od ní koupil grunt zase spustlý r. 1700 Jan starší Ledvina. Pak následují: 1708 Jan Němeček, 1725 Friedrich Ledvina, 1758 František Ledvina, 1763 Norbert Zdobnický, 1770 Podivín Remek, 1804 Václav Remek, syn. 1806 Antonín Janouš, 1807 Jozef Palvi, zeť, 1818 Antonín Brůna, 1822 Václav Štěpán, 1825 Václav Müller, 1857 Josef Roja, 1857 Antonín Charfreitag, 1857 Antonín Merta.

Č. 14. (106/I.) O usedlosti té zaznamenáno pouze, že r. 1770 njal Václav Mazáč od otce Václava chalupu v lukavské ulici, na níž posud zápisu nebylo; r. 1816 je tu Antonín Mazáč, syn. Po něm Jan Krahulec, od r. 1822 Josef Palvi, r. 1841 Anna Kaplanova, od r. 1857 Jan Mazáč.

Č. 15. (XII, 11, 105 I.) Nejstarší majitel této staré usedlosti byl Jakub Kolář, po něm zeť jeho Matouš Vyskočil, a po něm r. 1632 Jan Bednář, příjmím Košátka. Po jeho smrti koupil r. 1649 Tobiaš Jedlička, tkadlec. Pak následuje rodina Mazáčova: 1674 Jakub Mazáč, provazník, 1748 Vojtěch Mazáč, syn. 1777 Vojtěch Mazáč, syn; od vdovy tohoto, Alžběty, koupil 1819 Vojtěch Mazáč, syn; od vdovy Alžběty r. 1855 Jan Mazáč, syn.

Č. 16. (XIII, 12, 104 I.) Také stará usedlost, jejíž nejstarší nám známý držitel byl Jiřík Fric; r. 1612 byl po něm Jiřík Stěkora, jinak i Buryška, řezník, po něm r. 1628 Jan Praus, jinak Holota. Pak Martin Bruncvik. Od r. 1632 Jan Jurka. 1646 Martin Mladkovský, 1650 Jiřík Blažek. Tu byla chalupa na spadnutí a chalupu shnilou znova „ozdobně vystavěl“ Martin Špalek, řezník, radní a děd pozdějšího primátora Martina Špalka. R. 1698 byl tu syn Jan Špalek, též řezník, 1699 Jan Ledvina mladší a po něm r. 1738 zeť jeho Jan Toman; při tom Ledvina odňal komůrku a kus místa, též uličku, na půldruhé sáhy šířky k vystavění nové světničky pro sebe, která po jeho smrti

sirotkům patřiti měla, ale nikomu jinému se nesměla prodati, leč majiteli gruntu. R. 1771 koupil Antonín Kopecký a r. 1777 Jan Kopecký, zámečník, bratr, 1803 Josefa vdova Martinkova, a ihned po ní druhý manžel její, Karel Kopecký. Po něm tu byl František Špalek, od r. 1814 František Menzl, 1846 Václav Menzl, r. 1870 Václav Menzl, syn.

Č. 17. Měli: r. 1827 Jiráskova Josef po otci Jiráskovi Josefovi; od r. 1870 Amálie Jiráskova. Grunt tento zašel.

Č. 18. (13, 103/I.) O gruntě tom zaznamenáno r. 1680, že Jířík Jedlička vystavěl chalupu na gruntu, kde dříve též nějaká chalupa vedle zahrady Jakuba Maziče stávala; i prodal ji manželce své Kateřině a od ní koupil r. 1700 František Ledvina: 1734 Jan Ledvina mladší; 1762 Václav Lier, 1798 Václav Lier, syn, tkadlec, 1847 Josef Lier, 1853 Rozálie Barnetova, 1864 Barbora Dostálková.

Č. 19. (102 I.) Zaznamenáno, že r. 1762 ouřad prodal chalupu na drně zeleném, od Ferdinanda Osyka vystavěnou a po nebožce Anně Osykové pozůstalou, Martinu Ledvinovi, avšak zápisu před tím nebylo. R. 1771 koupil Václav Lier, tkadlec, r. 1774 Filip Tomeš, 1842 Filip Tomeš, syn, 1839 Antonín Tomeš, 1864 Josef Žabka.

Č. 20. (101/I.) Zaznamenáno, že Alexius Ciliák, řezbář, vystavěl chalupu na půdě panské; od něho koupil r. 1773 František Ciliák, 1784 Filip Král, syn Jířika Krále. Pak stojí, že r. 1803 od otce Josefa koupil František Chramosta světničku na čísle 101/I; r. 1808 koupil č. 101 I František Kvasnička, r. 1834 Anna Režná, 1835 Josef Dvořák z Bokousovy, r. 1847 Václav Lorenz, 1853 František Steiner, 1864 Petr Felzmann.

Č. 21. Václav Hejzler vystavěl z vlastního nákladu blíže č. 22 chalupu; od vdovy jeho koupil 1746 Josef Mazár, zef. pak Ševinský, 1833 Václav Schlesinger, pak vdova jeho Josefa, vdaná později Benešova, od r. 1862 Amálie Jiráskova.

1802 vystavěl si Alexius Ciliák na kousku gruntu sobě ponechaného novou chalupu, která obdržela číslo 21; od něho koupil r. 1807 Jan Janků, 1820 Josef Němec, 1822 Tomáš Beneš, 1824 Josef Beneš, pak tu byl Tadyáš Buchtel, 1863 Antonín Buchtel, 1867 Jan Fröde. (Jak obojí řadu srovnati?)

Č. 22. (100 I.) Zaznamenáno, že r. 1701 Jan Václav Hejzler, řezbář, koupil dům za lukavskou ulicí při zahradě panské vystavěný od vrchnosti a že mu za nějaké dílo odpuštěno 20 zl. Pak následuje Josef Ciliák, pak vdova Josefa, pak r. 1777 Alexius Ciliák, 1802 Jan Sklenář, 1804 Antonín Wagner.

Č. 23. (99/I.) Majitelé: Nejstarší držitel František Záhorský, od něho koupil r. 1793 Jiřík Trejtler, pak 1800 Karel Mencl, soustružník, 1812 Josef Janouš. R. 1824 vystavěl zase Josef Buchtel, r. 1826 tu byl Jan Čada, od r. 1866 František Balcar.

C. 24. (98/I.) Nejstarší majitel František Král vystavěl na půdě panské; po něm tu byl r. 1798 Jan Ješina, 1805 Josef Richter, 1808 František Petřík mladší, 1810 Václav Barnet, 1814 Antonín Kacálek, 1858 Václav Kalousek.

Č. 25. a 26. (97/I.) Nejstarší zápis zní, že domek panský, v ulici lukavské ležící, kde pozamentýr byl nájmem, od vrchnosti koupil r. 1724 Jan Hernyk. Pak tu byli 1743 Jiřík Janela, kolář, 1775 Václav Kukla, 1791 Matěj Kukla, 1802 Václav Kukla a při konskripci josefské i pozdější jeví se tu dvě čísla; patrně tedy jeden domek na dva rozdělen, ale zůstal v rukou rodiny Kuklový.

Č. 27. 1752 František Král kupuje od hralčte Antonína Vita z Bubna chalupu panskou za lukavskou ulici; po něm ji měl Filip Král, od r. 1819 Josef Král, syn.

Č. 28. Po Václavu Svobodovi měl Václav Kukla, pak od r. 1811 Václav Král a od r. 1820 Anna, vdova jeho.

Č. 29. (95/I.) Josef Svoboda vystavěl chalupu na drně a od něho koupila Barbora Pohlova, po ní 1776 vdova Anna Školoudova, r. 1798 Filip Král, 1800 Jan Sklenář (řečeno, že chalupa stojí na půdě obecní), 1803 koupil Jan Lorenz půl domu a Anna Kubičková druhou půl, 1805 Josef Liphavský jednu půl, až pak r. 1824 a 1829 obě půli zase skoupil; odtud měli celý grunt v rukou: r. 1858 Kateřina Podhájecká, 1859 Václav Suchodol, 1863 František Doležal.

Č. 30. (94/I.) R. 1734 Jáchym Mlynář zapsal chalupu na drnu vystavěnou; pak byli: 1749 František Mlynář, syn, 1777 Václav Bocký, pak Terezie Müllerova, 1798 Anna Valdova, 1806 František Hanyk, 1807 Antonín Hanyk, otec, 1810 Kateřina, žena Antonínova, 1850 František Sklenář, 1868 Josef Sklenář.

Č. 31. (93/I.) Karel Ledvina vystavěl na drnu. Pak byli: 1754 Václav Kněžek, 1798 Antonín Kněžek, 1804 František Mlynář, 1822 František Mikulášek, 1823 Josef Matyáš z Orlice, 1826 Terezie Jedličková, 1842 Antonín Jedlička, syn, 1846 František Martinek, 1868 Josef Martinek.

Č. 32. (162 I.) Antonín Svoboda vyměnil si tento domek od Polmanna r. 1810; pak tu byl r. 1830 Prokop Kalousek, od r. 1868 Antonín Doleček.

Č. 33. (92/I.) Anna, vdova po Mart. Ledvinovi, postavila chalupu na svůj náklad a prodala r. 1738 synu Václavu Ledvinovi; r. 1774 byl tu Josef Černochoch, r. 1780 Kateřina Probstova. Pak jdou, je-li to týž grunt, majetníci takto: Josef Wagner, 1825 Josef Pazourek, 1828 Vojtěch Dostálek, 1840 Antonín Dostálek, 1847 Josefa Dostálková, téhož roku Rozálie Štefkova, 1863 Josef Svitek, 1863 Libor Střebský.

Č. 34. (91/I.) Nejstarší majitel Josef Chramosta; po něm r. 1785 Václav Samohel, pak Josef Samohel, r. 1827 František Samohel, r. 1852 Františka Samohelova.

Č. 35. (90/I.) Nejstarší majitel Mariana Ledvinova, po ní r. 1780 Vincens Toman, pak r. 1798 Antonín Výša, 1800 Václav Knop.

Č. 36. (175/I.) Antonín Buchtel, 1803 Antonín Buchtel, syn, 1838 Tomáš Buchtel, 1841 Majdalena Lederova, 1843 Josef Svoboda.

Č. 37. (89/I.) Nejstarší majitel Tomáš Hovádek; po něm r. 1783 Dominik Toman, 1801 Václav Rufer, 1803 Václav Vacek, 1822 Václav Vacek, syn, 1865 Antonín Vacek, 1869 František Vacek.

Č. 38. Vystavěl r. 1795 Antonín Mazáč. Pak tu byli: 1830 Barbora Rázkova, rozená Pacholíkova, 1832 Václav Wolf, 1860 Ignác Lipenský.

Č. 39. (137/I.) Nejstarší známý držitel Josef Svoboda, od r. 1796 Karel Wolf, 1796 František Rázek, 1825 František Jirásek, 1849 Vincens Veverka, 1865 Františka Veverkova, provdaná Střebská, 1865 František Kytlica.

Č. 40. (168/I.) Václav Leder vystavěl na Lindrách. R. 1822 byl tu Matěj Leder, syn, 1827 Alexius Bednář, 1834 Josef Dušek, 1839 Vincens Chodec, 1840 Josef Rotter, 1841 František Janeba, 1863 Sigmund Kotyza, 1866 Mikuláš Janovec.

Č. 41. (88/I.) Nejstarší držitel Josef Hanyk, po jeho smrti koupil r. 1776 Antonín Hanyk, tesař, syn, 1807 František Hanyk, syn, 1840 Jan Šima, 1852 Josef Urban.

Č. 42. (87/I.) Jáchym Feigl vystavěl domek na zeleném drnu, a sice „na obci“ a prodal jej r. 1776 synu svému Antonínovi. R. 1789 koupil domek ten od Jana Kopeckého Jan Janík, snad i Janko zvaný, 1828 František Janko, syn, 1839 Josef Křehký, 1850 Antonín Makalouš.

Č. 43. (148/I.) Nejstarší držitel Antonín Walda. R. 1792 Jan Lang, 1819 František Čížek, 1825 Karel Hybner, 1825 Kateřina Prausova, 1845 Anna Kubičková.

Č. 44. (86/I.) Chalupu tuto postavil na drně Jan Kohl; po jeho smrti tu byla r. 1742 Kateřina Beršíkova; 1746 Martin Mareš, 1753 Antonín Walda, 1789 Václav Walda, 1795 Josef Dlabka, 1797 Václav Walda, 1823 Josef Hruška, 1823 Václav Lžičar, 1826 František Hirt, 1834 Josef Pazourek, 1847 Josef Hirt, 1856 Antonín Hirt, 1865 Josef Kotyza.

Č. 45. (85/I.) R. 1806 dal zapsati Jan Sklenář chalupu, již byl mnohem dříve na čísle topogr. 258, patřícím k domu č. 46 (nyní 47), vystavěl; zápis tento je zaznamenán k č. 85 I, nyn. 45, R. 1809 tu byl Josef Sklenář, bratr, r. 1830 Jan Sklenář, r. 1870 Josef Sklenář.

Č. 46. (171/I.) Chalupa povstala takto: Od čísla 85/I, n. č. 47, koupil Antonín Kněžek chlév a stodůlku k vystavění nového bytu a tomuto dáno číslo 46. Od r. 1828 byl tu Josef Kněžek, 1843 Jan Kučera, 1858 Mikuláš Janovec, r. 1870 Kateřina Hovadova.

Č. 47. (XIV, 14, 85 I.) Před r. 1600 byl tu Václav Suchánek; od r. 1600 Matěj Hájek, kovář; od vdovy jeho koupil r. 1630 Mikuláš Ludvík, řezník; 1643 Jakub Čermák, jenž však ušel. Místo odbězné a spuštěné přejal a zlepšil 1656 Jiřík Hanyk, po něm 1661 Václav Rous a r. 1679 Václav Rous, tkadlec, syn. R. 1691 byl tu Friedrich Doležal, r. 1711 Hans Hendrych Schmied, 1716 Martin Mareš, 1746 Jiřík Toman, 1783 Josef Hovádek, 1799 Antonín Podhájecký, 1802 František Mlynář, 1811 Kašpar Kaplan, 1847 Antonín Kaplan.

Č. 48. (84/I.) Nejstarší držitel Josef Ledvína, po jehož smrti domek koupil r. 1776 Jan Živsa; r. 1797 následoval Jan Živsa, syn, 1809 Kateřina Johnova, 1851 Karel Chramosta, r. 1877 divadelní ohotníci.

Na místě čtyř usedlostí právě jmenovaných (45, 46, 47 a 48) stojí nyní veliká budova obecné a měšťanské školy. Před č. 48 stávala kašna, která nyní přeložena na druhou stranu silnice. Co tu přeměněno, přenešeno a vystavěno, zejména tedy veliká stavba školní budovy, dělo se za vedení p. Valdemara Mazury.

Č. 49. (172/I.) Kašpar Pohl vystavěl na gruntě, odděleném od č. 124/I, nyn. 27; zapsán r. 1804. Dále tu byli: 1815 Filip Král, 1823 Jan Čada, 1826 Josef Buchtel, 1850 Barbora Buchtelova, 1860 Kateřina Jiráskova.

Č. 50. (83/I.) R. 1776 Jiřík Tobiška učinil zápis na chalupu č. 83 I, kterou na svůj náklad na gruntě č. 82/I (nyní 51) vystavěl, s tím doložením, že po smrti jeho a manželky jeho chalupa zase ke

gruntu tomuto připadne. Patřl také později (r. 1805) Maršovi, jenž byl na gruntě č. 51.

Č. 51. (XV, 15, 82/I.) Nejstarší v purkrechtě zaznamenaný držitel byl Václav Zeman ze Skrovnice. Jak ale z darovacího listu p. Karla ze Žampachu víme (viz sešit 2., str. 90), seděl tu r. 1574 Jiřík Hubálek. R. 1604 byl zde Jan Fogt, jinak Beršík, praotec rozvětvené rodiny Beršíkův, jenž, prodáv dům č. 87 (viz toto), sem se uchýlil, ale později zase do ryňku na č. 64 se přestěhoval (viz toto); 1614 Jan Vodstrčil, 1619 syn Matěj Vodstrčil, 1657 Jiřík Pšorner, 1667 Jiřík Jakoubek, 1682 Jiřík Hrobař, 1683 Martin Smutnej, 1693 Jiřík Hrobař, 1704 Václav Jakoubek, po něm 1724 zeť jeho, František Beran, při které příležitosti pro Jakoubka výměnek vystavěn. R. 1727 koupil Martin Důrčanek a vyjednáno, že vdova po Beranovi se starým svým otcem Jakoubkem v chaloupce výměnkářské mají do smrti byt. R. 1742 koupil Jiřík Feigl, 1772 Václav Mareš, 1792 Jan Mareš, syn. Grunt tento byl odjakživa považován za selský, čili za statek; jak veliké hospodářství bylo, vychází ze seznamů usellosti v předešlé kapitole. Avšak byl rozdělen po smrti Jana Marše r. 1828 a dlouhé spory vedly se mezi nápadníky. R. 1851 má přířknutu polovici Anna Marešova, 1863 Josef Janelba také polovici. Po dlouhých sporech právních připadla i tato druhá polovice po smrti staré Maršovy Janu Janelovi a od této koupil r. 1875 Tomáš Buchtel, mäselník, načež zde nový, ozdobný dům nákladně vystavěl. Starý Maršův statek ještě mnohým nám je v dobré paměti. Stával na vysoké náspi, která byla tak pobořena, že se tudy ani chodit nemohlo; chodilo se uličkou mezi statkem a číslem 52. Stavení bylo velmi chudé. Světnice byla na straně k Lindrám a tu měla dvě okna: do ulice lukavské bylo jen jedno okno. Na straně k číslu 52 byl chlívek, před ním lavička, na které shrbená stařena Marška sedávala. Za stavením byla na zahradě louže. Na straně k Lindrám bylo pole, zdí obehnané a mezi ním a statkem ouvoz s dřevěnou branou, kudy se vjíždělo. Ouvoz ten byl na místě, kde nyní jde cesta mezi školou a č. 51; škola stojí též na poli vzpomenutém. Před tímto polem stála vzpomenutá už kašna. K neouhlednému tomuto statku patřilo za naší doby as 15 měřic pozemků.

Č. 52. (131/I.) Stavení toto, jak vysoké číslo staré naznačuje, je původu novějšího. R. 1823 Josef Krahulec prodal synu Josefovi, od něhož r. 1824 koupil Jan Myšík; po něm následoval r. 1860 Jan Myšík, syn a r. 1870 Jan Myšík, syn.

Č. 53. (? , 16, 81/I.) Nejstarší držitel Jiřík Truhlář r. 1628. Místo po něm pusté koupil a domek vystavěl r. 1671 Jiřík Trajtler, sládek; r. 1680 koupil Jan Stejskal, řezník, r. 1686 Pavel Hlaváč, jinak Zilka, řezník; r. 1715 Václav Bulíček, mlynář, a přihlav výměnek pro manžele Hlaváčovy, doporučil domek vnukům svým, dětem Petra Tlapky z prvního manželství. Od Jana Petra Tlapky koupil r. 1757 Václav Dědič; r. 1802 koupil Vincens Dědič, syn. Dějiny tohoto domku jsou spojeny s číslem 56.

Č. 54. (134/I.) Po Václavu Hájkovi koupil r. 1798 Václav Bernkopf.

Č. 55. (139/I.) Po Josefu Buchtelovi koupila r. 1808 Kateřina Bulíčková, r. 1832 Antonín Bulíček, syn, r. 1833 Antonín Ciliák, r. 1839 Petr Bittner, r. 1842 Karel Dlabka.

Č. 56. (? , 17, 80/I.) Nejstarší majitel Matěj Litický, po něm vdova Anna, r. 1628 Jiřík Truhlář; když tento odešel, koupil grunt odbězný Matěj Ješina; avšak místo zůstalo pusté a koupil je r. 1680 Václav Kumpošt, zároveň i roli „od chalupy Petra Litického, na kterém místě fara vystavěna jest.“ Tento Petr Litický byl švec a podle matrik byl přecasto družbou při svatbách. R. 1720 koupil syn Jan Kumpošt; po něm 1764 Josef Leder, rychtář městský, při čemž peníze za něj skládal nastávající tchán jeho, papírník Josef Entlicher. Po Lederovi přišel grunt do licitace a tu koupil r. 1787 František Křen. po něm 1790 Eliáš Walter, téhož roku Josef Janouš. 1806 Antonín Janouš, syn, 1816 Kryštof Janouš, bratr Antonínův; r. 1837 František Toman, r. 1859 František Toman, syn.

Číslo 53 a 56 prvotně byla usedlosti jedbou, kterou mívala rodina Litického. Usedlost Litického koupil 1628 Jiřík Truhlář, ale z gruntu odběhl. Pak koupil Matěj Ješina, ale ničeho nevystavěl. R. 1671 koupil část usedlosti a sice místo pusté Jiřík Trajtler a vystavěl domek jeden, nyn. č. 53. R. 1680 pak koupil druhou část i s rolí (a proto platil za odběznou Lidmilu Litického do důchodu 18 kop) a vystavěl nynější domek č. 56. Proto v manuále už obě usedlosti mají zvláštní čísla. Usedlost sama prvotně bývala tam, kde později fara vystavěna; při stavění fary asi se stalo první dělení gruntu odbězného. (Ve starém purkrechtě za fol. XV.)

V čísle 56 byla některý čas první třída školy triviální; dána sem dne 12. dubna 1850 a zůstala až do té doby, kdy školy dány do č. 143.

Č. 57. (XVIII. 18, 79/I.) Nejstarší majitel Jan Suchánek, od r. 1613 Václav Smíšek, 1619 Jiřík Morávek, 1623 Kryštof Hybner, 1627 Vit Poslouchal, 1632 Martin Beršík, jinak Fogt. Tento se psával jako otec jeho (viz č. 64), někdy Fogt, někdy Beršík a měl 5 synů: Václava (viz č. 58), Samuela (viz č. 97), Jana (viz č. 390), Jiříka (viz č. 89) a Martina (viz č. 357). R. 1648 koupil Václav Trucha; od něho koupil r. 1672 zeť jeho Jiřík Strecker; od vdovy Doroty r. 1724 Jan Pecivál. r. 1731 Jan Mazáč, 1737 Jan Král, zedník, 1745 Jiřík Bruna, 1761 Jan Hybner, kantor žamberský, syn Václava a vnuk Jana staršího (viz č. 87), r. 1770 Antonín, syn jeho, při čemž vymíněno, kdyby mladší syn Aloisius vzrostl, že dům dostane; od Josefa Hybnera koupil r. 1796 Antonín Podhájek; r. 1825 zlédlil syn František; roku 1828 koupil Matěj Leder a roku 1841 Vincens Leder, syn.

Č. 58. (XIX. 19, 78/I.) Po Michalu Hernykovi měl r. 1619 Matěj Slatinský, r. 1627 Jan Dvořan (Hofmann), po jeho smrti 1636 Matěj Kornel, 1638 Jan Hovad; místo spálené koupil 1663 Václav Beršík, pekař a vystavěl; od něho r. 1673 koupil Václav Diviš. Na den sv. Josefa 1675 vyhořely Diviškovi a sousedce jeho, paní Kateřině Hankově, chlivy a Diviškovi chalupa as také velice poškozena, neboť spálenisko koupil r. 1679 Václav Beršík a vystavěl; po jeho smrti koupil 1707 syn Karel; po něm měl nějaký čas bez zápisu syn Karlův František a od r. 1737 druhý syn Karel; od tohoto koupil r. 1761 švagr Norbert Zdobnický a od něho r. 1763 František Ledvina; po jeho smrti Antonín Mazáč a r. 1812 Antonín Důchánek, syn Alžběty Mazáčovy z prvního jejího manželství. R. 1835 koupil František Praus, r. 1873 František Praus, syn.

Č. 59. Pod tímto číslem rozuměla se stavební parcella, která patřivala k usedlosti č. 60 a měla staré číslo 164/I. Co tu stávalo anebo co tu postaviti zamýšleli, nelze vyšetřiti, avšak již z vysokého starého čísla jde na jevo, že tu staré usedlosti samostatné nikdy nebyvalo. Nyní číslo její přeneseno na dům v kostelní ulici, patřící panu purkmistrovi Schopfovi.

Č. 60. (XX. 20, 77/I.) Nejstarší známý držitel byl Tomáš Blažina, jinak Sejkorka, po němž se i jedna stodola a jistě grunty nazývaly sejkorovskými. *) Po smrti jeho koupil dům, větším dílem spu-

*) Ve Slovesnosti Jungmannově otištěn jest list p. Karla staršího ze Žerotína, svědčící panu Janu staršímu z Bulna stran bratra

štěný, se stodolou kamenou Adam Schlesinger, písař (bezpečně panský čili důchodní). Od r. 1628 byl majitelem Martin Hauk, jenž měl v prvním manželství Schlesingerovu dceru Annu za chof, a později se stal mocným hejtnanem panství žamberského a prikoupil mnohé pozemky (od Jiřika Březiny r. 1627 roli čížkovskou nad Sutíci, kterou Březina měl od Jana Běhounka, od Vodstrčila roli v hájku a jiné). Po Martinu Haukovi tu seděla nějaký čas paní Kateřina vdova jeho, po ní Václav Ferdinand Hauk, též hejtnan žamberský a od r. 1684 syn jeho Friedrich Vilém Hauk, pak od r. 1688 Friedrich Alexander Hauk, jenž r. 1691 byl obrovním, 1696 důchodním a r. 1697 nž byl mrtev. Grunt zdědila vdova jeho, paní Alžběta Sibilla; od ní koupil Jan Jindřich Pickel, inšpektor panství žamberského a po něm byla tu vdova jeho, Marie Josefa. R. 1724 přešel grunt v majetek hraběnky Anny Maximiliany, choti hraběte Antonina Ignacia z Bulna a z Litic, a z pozůstalosti její koupil dům s rolemi, lukami, palučinami, zahradou při domě, stodolou, chlivy, marštalí za (550) zl. Jiřík Beran. R. 1726 měla grunt vdova jeho Rozina, r. 1737 koupil Ondřej Hybner, syn Jana Hybnera mladšího (jmenován na str. 36). r. 1770 Václav Hybner, mydlář. Po smrti Václavově se synové rozdělili r. 1800 a sice tak, že polovice domu k rynku hledící se dostala Janovi, polovice k Lukavici hledící pak Františkovi; průjezd byl společný a kryt na něm se udržoval společně. František Hybner se pak stal společným majitelem a r. 1841 ujal grunt jeho syn Karel; r. 1870 pak Karel Hybner, syn předešlého.

Č. 61. (XXI, 21, 76/I.) Po smrti Vítka Straky koupil r. 1600 Martin Brázda, 1612 Jiřík Krčil, řezník, 1626 Martin Bruncvík, 1629 Daniel Čapek (jinak Seček), řezník, po jeho smrti Jiřík Rous r. 1634, pak 1636 Jan Skalický, řezník, a když dům od Švédů spálen, vystavěl Václav Remek, řezník a radní mezi r. 1652 a 1654. Tento Václav Remek měl tyto děti: Jana, jenž měl za ženu Dorotu po neb. Danieli Dürchánkovi a byl otcem Jana, později na č. 264 sídlícího, myslivce (viz č. 264), Annu, za Arnošta Merganse vdanou (viz č. 62), Václava, jenž byl řezníkem a oženiv se r. 1663 s Dorotou, dcerou Jiřika Hej-

Tomaše Chmelfka, aby tomuto nějaká spravedlnost, kterou manželka jeho spolu s matěří po nějakém Blažinovi v městě Žamberce v sumě 155 zl. pohledávati může, byla vydána. (Listu tohoto není ve shire Brandlově.)

nického, byl předkem ostatních Remkův (Václava, Augustýna, Petra, Jana, Samuela, Friedricha, jenž byl na vojně, Doroty, vdané za Daniela Žaluda, Justyny, vdané za Václava Merganse a Kateřiny). Z dětí těchto usedlost otcovskou zdědil a přejal r. 1668 Václav, syn, řezník, a po něm tu od r. 1704 Petr Remek, syn. Dům byl silně zpuštěný a nějaký čas tu seděla vdova Petrova; od ní koupil r. 1735 syn František a po něm r. 1748 Jan Blümel, r. 1778 Vincens Blümel. K žalobě pátera Františka Zdobnického prodáno v licitaci r. 1787 Janu Kloučkoví; po něm ujal r. 1807 zeť jeho, František Kreuziger, r. 1828 František Kreuziger, syn. Když tu r. 1850 leželi hraničáři byla v domě tomto hlavní stráž.

Č. 62. (XXII, 22, 75/1.) Po Jindřichu Hruškovi měl grunt od r. 1631 Jan Hubálek, po jeho smrti od r. 1636 Jan Tobiš. R. 1661 tu seděl Jan Remek, řezník, ale už r. 1662 prodal Arnoštu Mergansovi, řezníkovi (synu Tobiše Merkanse), o němž promluveno na str. 114 a 117. Od r. 1716 tu byl Antonín Mlynář, od r. 1725 Godfried Leder, po jeho smrti Josef Mergans a po smrti tohoto Antonín Mergans. Od r. 1777 Jan Janeba, krejčí a od něho koupil r. 1801 Jan Mazura. Od r. 1825 měl usedlost syn jeho, Jan Mazura, dlouholetý představený města Žamberka. (Dříve seděli Mazurové na č. 165.)

Č. 63. (XXIII, 23, 74/1.) Po smrti Jana Hynka, nejstaršího známého majitele, byla tu r. 1600 vdova jeho Zuzana a vzavši za muže Jiríka Březinu zapsala mu grunt r. 1602. Na str. 81 položen dlužní úpis manželů těchto, znějící na 1000 kop miš., summa to neobyčejně velika; vedli tudíž obchod rozsáhlý. R. 1634 koupil Jan Březina, syn Jiríkův z prvního manželství; od tohoto koupil r. 1637 Jan Ludvík a prodal r. 1640 Jiríku Stejskalovi, řezníkovi. Grunt od Švédů spálený koupil r. 1645 Petr Jareš a po jeho smrti 1669 Tobiáš Balous, pekař, jenž měl Annu, dceru Jana Kněžka, purkrabího, souseda svého, za ženu v prvním, a Kateřinu v druhém manželství (ač nebyli-li dva Tobiášové). Tobiášovi a Kateřině narodil se r. 1679 syn Tobiáš, r. 1680 syn Klement, a když Tobiáš r. 1698 zemřel, dědil Klement, jenž r. 1704 za mistra pekařského přijat byl a za ženu měl Zuzanu Puňkovu. Jediný syn jeho František byl knězem řádu praemonstratského. Klement zemřel r. 1720. O Klementovi v knihách gruntovních výslovně zaznamenáno, že vystavěl světnice veskrz kamené. Po smrti tohoto koupil

r. 1734 František Krupička za 312 zl. *) Po něm r. 1773 František Entlicher, r. 1776 Jan Weiss, malíř, a poslední vůlí postoupil r. 1795 Antoninu Veverkovi, který téhož roku od Jana Janeby sklep pod podloubím sousedního gruntu č. 62 přikoupil. R. 1830 koupil Jan Novotný, lékárník, jenž lékárnu sem přestěhoval z čísla 168. R. 1862 přejal usedlost Adolf Schopf, zeť Novotného. Za Novotného v domě tomto r. 1850 přenocoval slavný vojevůdce svobodný pán Hess.

Č. 64. (XXIV, 24, 73/1) Po Janu Čížkovi, jenž dal udělati dva sklepy pod světnici**), následuje r. 1610 Jiřík Šimek, po jeho smrti Jan Fogt od r. 1614, jenž se sem přistěhoval z č. 51. První žena jeho byla pani Alžběta, vdova po Janu Fogtovi, a odtud se on nazýval obyčejně Fogtem, ač jeho jméno bylo Beršík. Druhá žena byla Anna. Při smrti své (r. 1637) zůstavil děti: Alžbětu, Mikuláše, Martina a Majdalenu. O tomto synu Martinovi viz č. 57. Od r. 1638 Jan Jelínek, tkadlec a od r. 1650 Jan Kněžek, purkrabí. Tento Jan Kněžek měl, jak ze seznamů v předešlé kapitole se spatřuje, veliké hospodářství, 8 synů a 4 dcery a je prarodcem rodiny Kněžkův, jejíž členové bývali ve službách panských. Dcera Dorota byla vdaná za Václava Fogta (Beršíka), Kateřina za Václava Burše, Anna za Tobiáše Balousa a tak byla rodina tato zpřízněna s rodinami zámožnými. Po shoření částky města r. 1675 vystavěno a přistavěna stodola, ovčín a špejchar, a tak přejal r. 1681 Václav Kněžek, syn Janův, r. 1686 Tobiáš Balous, pekař, r. 1696 Jiřík Cyprian Kněžek, purkrabí a r. 1704 syn jeho, František Antonín Kněžek. R. 1712 tu Jan Dušík, perníkář, 1727 Martin Lier, 1729 Jan Záhorský, 1735 Šimon Maule, člověk svobodný, 1736 Matěj Zeman (praví se: „dům nárožní po levé straně ulice kostelní“), 1747 Jan Dostál, po jeho smrti od r. 1771 Václav Dostál, syn, od r. 1778 Jarolím Blümel, od r. 1800 Barbora Blümelova, vdaná Štorchova, od r. 1838 Moriz Brady. Dům tehdá přestavěn.

*) Za té doby r. 1757 zlou náhodou tu zastřelen poručík Pavel Husar od pluku Nádasdy-ho rukou praporečnicka, jenž nabíjel pistoli neprozřetelně. Čtyřicet mužů provázelo svého velitele a střílelo nad hrobem. Pochován v kryptě v kostele. (Matriky úmrtí.)

**) Dříve tu seděl snad Jan Náchodský, poněvadž Čížek měl platiti nápadníkům nebožtíka Jana Náchodského 172 kop. O tomto Náchodským děje se vzpomínka k r. 1575 viz Sedláček „hrady a zámky“ při Litlicích.

Č. 65. Fara. V purkrechtech nemá čísla, jakož i radnice nemá. Už v sešitu 1. bylo připomenuto, že před věky fara stávala jinde. Nyní o té věci budiž promluveno širěji.

V pamětní knize farské je seznam farářův žamberských, počínající rokem 1569. Tu jest o osmadvacátém faráři — od roku vzpomínutého počínaje — zaznamenáno toto: „V r. 1734 dostal se sem z fary Vejvanovské nedaleko Chrudimě P. Martin Hlavsa; byl zde 3 leta, dokonal v Pánu r. 1737 dne 19. září. Rozbořit dal starou faru dřevěnou, tu od kamene začal, a když 2 pokoje pro sebe a 1 pro kaplana vystavěl, do příbytku věčného se odebral“. Z dojemných těchto slov dovidáme se, že nynější kamená fara vystavěna na místě staré fary dřevěné. (Dilo, farářem Hlavsou započaté, dokonal nástupce jeho, P. Antonín Jan Nep. Remek.) Na obraze Žamberka z r. 1712 spatřujeme skutečně na místě nynější fary stavení vyvýšené, patrně starou faru, tehdá ještě dřevěnou. Poněvadž ale jak z archivu farského tak z archivu městského na jisto víme, že na místě nynější fary dříve stával grunt Petra Litického, musela fara dříve stávati jinde. Už v sešitu 1. naznačeno, že stávala asi naproti. K tomu nás vedou tyto známky: Když r. 1675 dne 22. března oheň u Václava Žaluda, jenž seděl na nyn. čísle 92 (a 91), vypukl, lehla popelem radnice i s farou a domy okolními. Patrně vál vítr od severu a hnál požár k jihu; chytila tedy čísla 90, 89, pak radnice (nynější Rojovo), pak 87, 86. Stavení těch, která jsou v nynější ulici kostelní, nebylo; především tam stály chlívy, patřící k číslu 86, a sice as tam, kde je nyní č. 85; tam asi, kde je nyní č. 83, stála také usedlost. Oheň šel tudý a zachvátil i faru, která stála patrně v tomto pořadí, snad asi tam, kde je nyní č. 81; neboť toto bylo teprvé jako domek od vrchnosti vyzdviženo r. 1697. Fara tudíž vyhořela; požár se také na druhou stranu ulice kostelní dostal a vyhořelo zejména číslo 64 (viz toto) aneb aspoň chlívy. Dále, kde fara nynější stojí, byla usedlost Petra Litického. Člověk tento byl ševcem a když při svatbách přemnohých býval družbou, sám osudu neušel a oženil se r. 1669 s dcerou po nebožtíku Janu Dürchánkovi z Kunwaldu. Avšak už r. 1672 je mrtev a vdova jeho téhož ještě roku si vzala za druhého muže Matěje z Říček. Když tedy požár r. 1675 faru naproti stojící zničil, byl asi grunt nebožtíka Petra Litického spustlý a vdova jinam vdaná, a snad také ještě vyhořel. Grunt ten tedy byl příhodně koupen k vystavění nové fary. Tak si lze celou věc snadno vysvětliti. Jak už při čísle 56 pozna-

menáno, koupil část usedlosti Litických Jiřík Trejtler, a sice tu část, která až do lukavské ulice šla; tam pak vystavěl č. 53. Druhou část i s rolí koupil 1680 a vystavěl nynější číslo 56. Jen to, co pro vystavění fary bylo určeno, koupilo asi záduší; grunt rozdroben.

V pamětní knize farské je zaznamenáno, že podle výroku starého pamětníka na místě usedlosti Petra Litického postaveny jen maštale farské, ježto tehdejší farář, P. Macarius pro kněze, aby k nemocným dojížděti mohli, koně pořídil. Avšak v archivu městském stojí výslovně z doby o mnoho starší, že fara stojí, kde dříve Petr Litický býval. (Viz o tom též č. 56.)

Jak vypadalo okolí staré fary, dokud byla na druhé straně ulice kostelní? Vedle fary stával špitál a škola a tak se to k sobě nejlépe hodilo. Kde starý špitál stával, to víme najisto, poněvadž jsme budovu tuto za svého dětství ještě vidali. V urbáři žamberském stojí, že škola byla hned vedle špitálu. Křehov sám, dokud císařská silnice nebyla vystavěna, sahal mírným svahem až k samotnému špitálu. V pamětní knize školské píše se, že škola byla na hřbitově. To se srovnává; škola hleděla na hřbitov. A tu jest zajímavé, co v pamětní knize farské (viz seš. 1., str. 51) se vypravuje k r. 1753. Tehdejší farář, sídlící na faře už nynější, vypravuje, kterak se za leta neobyčejně suchého ukázalo místo vlnké tam, kde jindy stávala škola triviální; toto uvažuje, zkusil farář kopati studni na tom místě; dílo se podařilo, takže 19. října 1753 studna hotova byla. To jest patrně ona studně, která bývala za naší paměti před starým špitálem, mezi silnicí císařskou a nynějším číslem 81. Nejzáje k Vystřkovu stál tady špitál, před ním škola (ubi schola trivialis erat), na místě, kde bývalá studnice špitálská byla a někde při nynějším čísle 81 stávala fara. Stavení tato roubila hřbitov ke straně východní. Na straně jižní byla usedlost č. 66 a pak dvůr zemanovský (č. 69); na straně západní byl dvůr rousovský a některé menší usedlosti; na straně severní nebývalo, jakož i nyní, ničehož.

Že ve staré škole bydlíval před 200 lety kantor Vilém Hybnar. víme z jedné knihy katastrální; téhož času byl (od r. 1678) na blízku (na č. 72) i varhaník Václav Mergans. Tak farář, kantor, varhaník i špitál byli kolem staříckého kostela sv. Václava.

V matrice úmrtní je psáno, že r. 1713 umřel Jan Langer ve starém špitále (in veteri vivario). Touž dobou tudíž byly dva špitály, jeden starý (as na spadnutí) a jeden nový, snad oba vedle sebe.

Kde špitál a škola stávaly, tam nyní právě založena veřejná zahrádka.

Č. 66. (XXVI, 25, 71/I.) Po Jakubu Šilperském měl grunt od r. 1615 Kryštof Hybnar, jenž je praotcem všech žamberských Hybnerův, posud žijících a odtud na č. 171 a pak na č. 57 se přestěhoval; měl ženu Marketu a 4 syny, z nichž Jan byl jako otec pekařem; vnuk, Jan mladší, měl mnoho dětí a z těch posli všichni ti Hybnerové (viz č. 87); od r. 1623 Jiřík Morávek, jenž prikoupil zahradu t. zv. Chrupovskou; r. 1636 koupila grunt i s touto zahradou Magdalena, vdova po Tomáši Vrbovi a vdala se za Václava Balousa, jenž tu pekařství prováděl a r. 1666 na č. 4 se přestěhoval. Pekařství při samém kostele bylo patrně výnosné, poněvadž lid selský tu kupoval. I Hybnar i Balous tu zbohatli. Od r. 1658 tu sedí Jan Ledvina, od r. 1664 krejčí Václav Divíšek; od něho koupil r. 1673 Kryštof Mergans, po smrti jeho koupil r. 1725 Karel Mergans, syn, jehož žena Sofie připsala r. 1739 Karlu Zdobnickému, od r. 1763 Karel, syn předěšlého; od tohoto koupil r. 1787 František Mikulášek. R. 1803 koupil od Mikuláška Dominik Toman a r. 1805 od téhož Mikuláška Alžběta Durchánková; prodány tedy polovice domu pro sebe. Polovici, již měla Durchánková, koupil r. 1807 František Mikulášek a vystavěl usedlost zvláštní, nynějšího čísla 67. Polovici Tomanovu koupil r. 1809 Vojtěch Suchánek a grunt takto samostatný přejal r. 1839 Antonín Suchánek, syn. R. 1857 tu byl Krystián Kumpošt, r. 1867 František Kubiček, r. 1873 František König.

Č. 67. Jak právě vyloženo, povstalo číslo toto oddělením se od č. 66. Po Františku Mikuláškově, jenž grunt vyzdvihl, byl tu r. 1831 Josef Mikulášek a od r. 1860 Josefa Mikulášková, jenž se vdala za Lehkého.

Č. 68. I číslo toto povstalo oddělením, a sice tak, že František Pič, rukavičkář, koupil polovici gruntu nynějšího čísla 69 a grunt samostatný vyzdvihl patrně před rokem 1808, jak už číslo naznačuje. Po něm tu byl od r. 1821 švagr jeho, Antonín Motyčka, od r. 1856 Vincens Dědič, od r. 1869 Josefa Maršova, rozená Dědičova.

Č. 69. (XXVIII, 26, 70/I.) Nejstarší držitel toho gruntu byl Jakub Zeman se ženou Annou; odtud se grunt ten nazýval zemanovský. R. 1628 koupila paní Anna z Bubnova Dohalská a prodala ihned Václavu Sekavcovi, jenž byl svého času primátorem. Paní Anně z Bubnova tu mělo přijíti 32 kop; „ty jest před přítomností J. M. paní

paní Sabiny Hangvicovy, rozeny z Bubna, Máří, dceři Adama Schlesingara, ráčila z lásky darovati a odvesti“. Václav Sekavec platí až do r. 1630, pak vdova jeho Anna, jež byla dcerou Jiřika Krčila a za druhého muže pojala Jana Březinu; proto od r. 1638 tu sedí Jan Březina. Tou cestou se dostaly i lázně městské, jež Sekavec byl r. 1614 koupil, do rukou Březinových, jenž byl největším hospodářem v celém tehdejší Žamberku a několik usedlostí držel, jak předeslané seznamy vykazují (viz tyto). R. 1670 koupil Jiří Straka, r. 1674 Václav Jindra a r. 1684 Jáchym Puňk, muž zámožný, jenž dříve byl na domě panském pachtýřem a za ženu měl Annu, dceru Jana Březiny. R. 1715 držel nejmladší syn, Augustýn Jáchym Puňk, a od r. 1748 Jan Puňk. I po tomto zůstal grunt v rukou rodiny. Neboť Zuzana, dcera Jáchyma Puňka, vdaná za Klementa Balousa, měla dceru Josefu, kterou za ženu pojali František Krupička, svého času primátor a tento přejal grunt r. 1757. Jeho paní postavila kříž kamený u vchodu do hřbitova. Po smrti Krupičkově, jenž držel i č. 64, koupil r. 1775 František Remek, r. 1812 Jan Lux a r. 1823 Dominik Ditrt z Kunvalda, r. 1853 ujal se usedlosti Josef Ditrt.

Č. 70. (138 I.) Jak z vysokého čísla starého viděti, je grunt tento původu novějšího. Po Vincensi Tomanovi měl jej od r. 1802 Antonín Janouš, 1805 Josef Janouš, 1805 Václav Matoušek, 1807 Vojtěch Suchánek, 1809 Jan Janeba, 1811 Antonín Janeba, 1818 Antonín Lux, 1819 Josef Pauk, 1824 Antonín Ciliák, 1835 František Kotyza, 1836 Václav Kopecký.

Č. 71. Grunt tento vystavěla r. 1792 Alžběta Kotyzova. Od r. 1803 je majitelem Martin Kotyza a od r. 1811 zase Alžběta Kotyzova, jež se vdala za Kuklu. R. 1841 koupil Josef Knop, r. 1858 ujal Václav Knop a r. 1863 Ferdinand Knop.

Č. 72. (XXIX, 27, 69/I.) Na gruntě tomto, jenž se jmenoval Vůlovský, seděl před r. 1617 Jan Vůlů; po jeho smrti od r. 1617 Jan Běhounek starý, jenž se sem bezpečně uchýlil, když syn jeho Jan, jenž č. 86 byl popustil, smrtí sešel. K r. 1672 pak zaznamenáno, že usedlost prodána jakožto po odoumrtí místo pusté i s zahradou, jenž se jmenuje grunt Vůlovský aneb jinak grunt, „na kterém před lety Jana Běhounka chalupa byla a potom k zpuštění přišla“, Anně Marii (Marianě), pozůstalé vdově po Janu Březinovi, na kterémžto místě ona sobě grunt neb chalupu vystavěti dala. Od ní koupil r. 1678 Václav Mergans, varhaník a po něm r. 1748 syn jeho František.

Vdovu jeho vzal si a grunt ujal r. 1762 Václav Teplý, zedník. Po něm přišel František Kvasnička, od r. 1792 tu byla Rozalie Teplá, vdaná za Folgmera, od r. 1857 Václav Ježek.

Č. 73. (XXX, 28, 68/I.) Nejstarší majitel byl Jan Hluchý; po něm přišel Václav Holý, jehož manželka Maruše, poněvadž on sám byl nemocen, r. 1599 prodala Václavu Vrbovi. Od něho koupil r. 1644 syn Jiřík, kovář; od tohoto r. 1671 syn Václav, též kovář; po jeho smrti r. 1767 Jan Kopecký, zámečník; r. 1789 jeho bratr František. Od r. 1836 tu byl Josef Kopecký, od r. 1871 Josef Kopecký mladší, od r. 1872 Antonín Kopecký. Památný jest tento grunt k vůli rodině Vrbovů, která tu 120 let sídlila; členové její dočkávali se neobyčejně vysokého stáří a zabývali se kovářstvím, zámečnictvím, ručníkářstvím. I rodina Kopeckých tu sedí skoro 200 let a také její členové se nejvíce zanašeli zámečnictvím.

Č. 74. (140/I.) Usedlost tato povstala oddělením ze starého dvora Rousovského, tím, že r. 1789 odprodán odtud Janu Kopeckému kus zahrady k vystavění nového domu, při čemž vymíněno, aby dům ten byl z kamene. Jan Kopecký vystavěl z kamene. Po něm následoval r. 1819 Antonín Kopecký, r. 1854 Antonín Kopecký mladší.

Č. 75. (147/I.) I tento dům je původu nového a sice vystavěn r. 1791, jakož se na domě posud nad dveřmi vytesáno spatřuje. Po spletitém právním sporu, jenž tu hned v prvních dobách veden, je r. 1810 majitelem František Adam Michálek, r. 1814 Michal Hruška, r. 1819 Kašpar Kodytek, 1831 Jan Kodytek, 1871 Vincens Kodytek. Na zadní straně domu jest nade dveřmi vsazen kámen s nápisem: „Alžběta manželka dříve Frankovská, nyní Buchtelovská, vzpomeňte na ně.“ O této Alžbětě se dočteš ihned při čísle následujícím.

Č. 76. (XXXI, 29, 67/I.) Usedlost tuto, zvanou dvůr Rousovský — snad k ní náležel i lesík Rousinec před Dlouhoňovicí — měla paní Anna z Bubnova a prodala jí r. 1632 Tobiaši Mergansovi, jenž se z Rokytnice ze služeb pana Nostice sem utekl a do poddanství dal. Tento zemřel před r. 1648 a po něm ujal syn nejstarší Hendrych a odprodal Davidu Schmiedovi. Z mladších synů byl Arnošt řezníkem na č. 62 a stal se skrze syna Rudolfa (na č. 138) pradědem většiny Mergansův žamberských. Po otci měl od r. 1680 Hans Hendrych Schmied, r. 1711 Jan Trejtler a r. 1724 přišla usedlost do licitace (hraběnka Anna Maximiliana měla v knihách spravedlnost 209 zlatých). Koupil r. 1736 „Joh. Heinr. Franke, ein Freier“. I řečeno

v zápisu: „Und wollen das Haus fest an dem Kirchhof anlieget, also daß solches ein Theil statt der Mauer so umb den Kirchhof gehet, beschließet und eben auch das Weinhaus auch auf diesem Haus gehörigen Grund und Boden mit Bewilligung des jegigen Verkäufers erbauet worden“ — což k vůli topografii důležité. (Se svolením duchovní i světské vrchnosti dává se mu, kdyby na stavení měl co zpravovat, přístup volný ze hřbitova.) R. 1752 přejal Franz Franke, syn mladší. Alžběta, vdova po tomto, vdala se za Václava Buchtela r. 1760, vyhradila si však, aby pětiletý synek její po 20 letech usedlosti zase se ujal. *) Tento František stal se knězem a potom dědictví své rozprodal. Předně prodal Jiříku Dvořákovi, truhláři, půl domu, dvorce a honů za 830 zl. a Terezie Dvořáková, zastupujíc Jiřika, prodala Janu Menclovi; r. 1797 koupil Jiřík Dvořák od Jana Mencle zpět a prodáno r. 1819 Janu Sklenářovi. — Dále prodal páter Franke r. 1789 Janu Kopeckému kus zahrady za stodolou k vystavění nového, ale kameného domu. Tak povstalo číslo nynější 74. — Téhož roku prodal páter Franke jednu maštali, nazvanou řezárni a kus zahrádky až po kostnici k vystavění nového bytu Janu Chramostovi; tento však nevystavěl, ale prodal Josefu Janebovi a stavěno teprve později. Tak povstalo číslo 77. — R. 1790 prodává Jan Kumpošt (jenž měl Alžbětu, sestru páterovu za ženu) kvelby, které jako praetensi své manželky postoupeny měl a k vystavění školy darovati oumyslu byl, Janovi Kubičkově k vystavění nového gruntu.

Č. 77. (145 I.) Jak právě pověděno, povstala tato usedlost oddělením ze dvora Rousovského. Jan Chramosta, jenž od pátera Franke maštali a kus zahrádky až po kostnici byl koupil, nestavěl, ale prodal r. 1791 Josefu Janebovi; r. 1816 koupil v licitaci Sklenář; r. 1825 tu Františka Jiršova a od r. 1858 František Výšek.

Č. 78. (146 I.) R. 1789 koupil kus usedlosti Rousovy od pátera Franke Antonín Menzl.

Č. 79. (151 I.) Na usedlosti této objevuje se před r. 1817 František Míč; od r. 1817 tu Antonín Dostálek a od r. 1873 Anna Dostálková, vdaná Žákova. R. 1810 stavení jistě ještě nestálo. Pamětníci však nynější mají tuto dřevěnou budovu o jednom poschodí ještě před očima. Bylať to nejoriginalnější stavba v celém městě a přeškoda, že

*) Alžběta byla dcerou Jiřika Kopeckého a vdala se za Franka r. 1752; do druhého manželství vstoupila r. 1760, jsouc 29 let stará.

ji nikdo neokreslil, dokud stála. Hledíc na hřbitov, dojímala nejen svou spustlostí, ale i tím, že tu bydlel hrobník. Později se tu stala vražda blbého chlapce, zvaného obyčejně „Konina“.

Č. 80. Číslo toto je starý špitál. I tu litovati jest, že nikdo podoby tohoto domu pro budoucí paměť nezachoval. Stával na místě nyní navážkou vyplněném mezi císařskou silnicí a číslem 81 v jakémsi dolíku. Budova byla z kamene, měla jen přizemí, ale velice vysokou střechu bez lomenic, ze čtyř stran ve hřeben se sbíhající. Dvěře byly naproti faře; z obou stran bylo po dvou oknech. V zadu byla komora zamřížovaná, ve které se zavírali blázni nebo trestanci policejní. V jedné jizbě visel obraz sv. Václava, jenž dle pověsti hýval na hlavním oltáři v bývalém kostele a nyní tam opět visí na zdi v presbyterium nad tak zvanou panskou lavicí. Před domem byla studně nehrubě kalá. V urbáři žamberském výslovně je psáno (r. 1652), že stará škola stávala vedle. Stojit tam: „Při kostele jest škola, kdež se mládež pobožnostem cvičí a k tomu varhaník se chová . . . Podle školy jest špitál, v němž lidé chudí zůstávají, však sami almužnou se živiti musejí.“ O špitále samém ještě jinde bude promluveno.

(XXXII, 30.) Někde u samého kostela, a sice k jihozápadu, stávala chalupa, kterou po Janu Doležalovi měl od r. 1606 Jan Tohiška čili Vančura, 1635 Václav Pírko, 1648 Jiřík Lauryn, 1683 Karel Zdobnický, 1722 Ferdinand Zdobnický. Chalupa tato při rozšíření hřbitova zbořena, když se nový kostel stavěl, a Ferdinand Zdobnický obdržel náhradou ono zádušní stavení, kde jindy býval sbor bratrský (viz sešit 2., str. 92). Karel Zdobnický je praotcem jedné linie Zdobnických (a sice sborovských, serbouskových a vendoušových).

(XXXIII.) Na blízku kostela, a sice z počátku ulice kostelní, vedle čísla 84, stávala chalupa, již od Jana starého Kamby zdědil r. 1618 Jan Kamba, syn a od r. 1620 měl Martin Doubrava, jenž bezpečně také se jmenoval Kamba, jehož vdova Anna se jmenuje v urbáři jinou přezdívkou Charvátka; r. 1649 tu byl Matouš Pič, nějaký čas Jiřík Sauer, 1659 Jan Janeba, 1680 Matouš Pič, truhlář, 1684 Krystján Fiktus. V manuále o chalupě té už řeči není; v seznamech desátek z r. 1700 a 1708 se na místě sem svědčícím uvádí Jan Žid. (Srovnej ostatně číslo 94, kde titíž Kambové z počátku byli; i možná, že tato chalupa byla na pozemku původně patřícím k č. 94.)

Č. 81. (31, 65.I.) R. 1697 koupil domek od vrchnosti z gruntu vystavěný Jan Pavlík; 1722 Karel Mencl, člověk svobodný, jenž měl

za ženu Terezii Mayerovu; 1751 koupil vnuk jeho Jan Karel; 1779 Antonín, bratr Janův a téhož r. 1779 zase Jan Karel Menzl, bratr. R. 1803 Karel Menzl, vnuk Janův, dědil roli, a r. 1804 i dům po bratru Antonínovi. R. 1833 tu byl Antonín Bernkopf, od r. 1841 Josef Dostálek a od r. 1854 Anna Dostálková, vdaná za Petřika.

Č. 82. (32, 64/I.) R. 1693 dům od vrchnosti z gruntu vystavěný koupil Friedrich Mencl; od něho Kateřina, vdova po Martinu Špalkovi, ale nevložila trh do knih; od ní koupil 1720 Václav Hybner, krejčí; od něho syn Václav, též krejčí, r. 1754; r. 1787 Prokop, syn předešlého; r. 1819 Karel Kopecký; r. 1825 František Hybner a od r. 1874 Antonín Hybner.

Č. 83. (33, 64/I.) R. 1697 koupil grunt od vrchnosti vystavěný, se zahrádkou, Matěj, syn Jana Janeby; od vdovy Janovy, Kateřiny, koupil 1746 Antonín Janeba, syn; vdovu jeho vzal si za ženu a ujal grunt r. 1796 Jan Michalička; od otčima přejal zase Jan Janeba, syn Antonínův. R. 1827 tu Jan Janeba, syn, r. 1832 Jan Živna, r. 1854 Jan Dobruský.

Č. 84. (34, 62/I.) R. 1693 koupil grunt od vrchnosti v kostelní ulici vystavěný Maximilian Kněžek, od něho r. 1719 syn Gabriel; po smrti tohoto pojal vdovu jeho, Kateřinu, a převzal grunt r. 1723 Václav Bulíček, švec; po jeho smrti byl tu 1763 Štěpán Hybner, od něho koupil r. 1764 Josef Bědovský a po něm (bez zápisu) Antonín Valach; od tohoto koupil r. 1773 Tomáš Hybner, od jeho vdovy Anny r. 1787 Václav Hybner a r. 1816 Jan Hybner, syn; od r. 1854 tu Kateřina Hybnerova, od r. 1855 Josef Důrčanek, od r. 1857 Josef Hovad.

(XXXIV.) Po Janu Kloboučnickovi měl 1610 Jiřík Špalek; po něm nějaký čas syn Tobiáš, od r. 1647 Jan Skalický, řezník; r. 1649 měl koupeno Adam Špalek, ale téhož roku prodal Adamu Mlynářovi, řezníkovi; r. 1679 tu byl Jan Mlynářů. — Usedlost tato byla as na místě pozdějšího čísla 83.

Č. 85. (128/I.) Od Josefa Folgmera, majitele usedlosti č. 86, koupil r. 1780 František Rejnuš, sklenář, chlívy a vystavěl tu usedlost nynějšího čísla 85. Po něm přišel r. 1825 Bernard Rejnuš, r. 1833 František Trčka, r. 1841 Antonín Kalous a po něm vdova Anna, provdaná později za Pohla.

Č. 86. (XXXV, 35, 61/I.) Po Zikmundu Zichovi byl tu od r. 1602 Jan Běhounek starší, jenž prodav kdys synu svému Janu Bě-

hounkovi mladšímu, od r. 1617 seděl na č. 72 a r. 1618, co na gruntu č. 86 spravedlnosti měl, postoupil Adamu Schlesingarovi, písaři. Poněvadž už r. 1618 Jan mladší byl mrtev a Václav Beneš, řezník, se objevuje na gruntu č. 86, zdá se, že Jan mladší měl otce u sebe, který, když syn zemřel, r. 1617 si koupil chalupu č. 72. Jan mladší měl také grunt, jež prodal Matouši Vyskočilovi (viz č. 89), a ke gruntu tomuto měl přikoupený ovčár, jež prodal r. 1613 Remkovi Helkovickému. Václav Beneš (syn Beneše Vlacha), řezník, prodal č. 86 r. 1632 Vitu Poslouchalovi a od tohoto koupil r. 1634 Faltýn t. j. Valentýn Kayzler, jenž se jmenuje ještě r. 1652 a grunt od nepřitele spálený na polovic zase vyzdvihl (pročež se v katastru z r. 1654 dí, že má také ještě spáleniště). Po Faltýnu Kayzlerovi tu byla nějaký čas jeho vdova, od r. 1658 tu sedí Jiří Němeček, jehož se ještě r. 1670 vzpomíná; od vdovy jeho koupil r. 1690 Jan Němeček, syn; r. 1698 sedí tu Augustýn Bersík, pekař (koupil za 478 zl.), r. 1705 Jan Hanuš, švagr předešlého. R. 1737 po smrti Hanušovi koupil dům a polovici rolí Karel Chmellček, r. 1743 Norbert Zdobnický, 1753 Karel Leder, 1770 Karel Janouš, pekař, 1778 František Henč, 1780 Josef Folgmer; druhou část domu koupil Josef Mařík, pekař, chlívky pak František Rejnuš, sklenář; r. 1794 Josef Folgmer, syn Josefův; r. 1813 Josef Müller, kloboučník; r. 1850 Pavel Dušek, r. 1859 Jan Vilímek. Než Dušek koupil, přestěhovaly se sem školy dne 12. dubna 1850, poněvadž radnice byla odevzdána císařským úřadům. Byla zde 2. a 3. třída, a sice v prvním poschodí; dole byla hospoda a trafika. Tak zvaná elementárka čili 1. třída byla touž dobou v lukavské ulici v č. 56. Když pak obec r. 1855 koupila dům č. 144, dány školy tam.

Č. 87. (XXXVI, 36, 60.I.) Z mnohých příčin tu podáváme výpisek ze starého purkrechtu:

„Leta 1590 v středu před hromnicemi z poručení J. M. Pána prodán statek pozůstalý po neb. Janovi Fogtovi, který jest měl zaplacený, Alžbětě manželce jeho po něm pozůstalé a to za summu 450 kop mlš. Zavdati má 100 kop mlš. a to takto: hned položiti má 60 kop, a jakž jí neb. Jan Fogt manžel její věnoval na svadební smlouvě, 40 kop mlš. aby sobě porazila; placení po 10 kopách počna o soudě příštím až do zaplacení. Přidává se: koně 4, vůz formanský s heverem, vozy lesní 2, brány s hřebíky, pluhy 2, hák, vovec 22, krávy 2, jalového 2, kozu 1, svině 2, řetězy 2, motyku, nosatec, sekeru kladní, vidli k hnoji 2, kolečko, hrnec měděný k pálení páleného, hrnec v kamnách, řezačku

s kosilem, husi 2, slepic s kohoutem 5, kachny 2, stoly 2, polici 1, truhlu v světnici pro nádobí, dříži, almaru, žita setého po 9 korec, žita, hrachu, ječmene, ovesa, co ho koliv v stodole jest.“ Na to platí od r. 1590 Jiřík Mrkos až do r. 1593 ročně po 10 kopách. R. 1595 Jiřík Špalek přiznal se před pány, že tu spravedlnost, kterou má po neb. Janu Fogtovi, otcí jeho na statku Jiříka Mrkosa, všecku panu Václavu Strakovi prodal. Leta 1596 Alžběta, manželka Jana Berše, přiznala se před pány, jakož ji náležel grunt po neb. manželu jejím, kterýž koupila a ji zápis svědčí, že takového zápisu na ten grunt Janovi manželé svému postupuje a jemu aby svědčil. Od r. 1595 až do r. 1603 skutečně platí Jan Beršík ročně po 10 kopách. Tento Bereš čili Beršík (což znamená Bernard) je praotcem rozvětvené rodiny Beršíkův. R. 1604 v pondělí masopustní páni z poručení J. M. Pána prořáčovali grunt Jana Fogta, jinak Beršíka a prodali Václavu Dabkovi za 450 kop. Dabek potom platí po 10 kopách až do r. 1628. Také zaznamenána paměť, že Jan Beršík pozůstává dlužen, ku právu za neb. Alžbětu manželku svou dodati za tři kopy hlávek soli, které k sobě přijala, majíc je ku právu oddati, neodдалa, 22 kop; ty od Beršíka dojiti mají a on je odvozuje na Dabkově statku; „když nejprvé mu přijdou, aby ouřad vzali“.

Z toho, co tu pověděno, vyplývá, že gruntu po neb. Janu Fogtovi, ač naň zápis měla vdova Alžběta, se ujal Jiřík Mrkos na několik let, načež vdova zase grunt převzala a novému manželé Janu Beršovi zapsala. Za druhé viděti, že Jana Fogta syn Jiřík se nazýval Špalek, a sice r. 1595; tu se jméno Špalek objevuje poprvé a viděti, že Jiřík Špalek byl syn Fogtův. Dále viděti, že Jan Bereš se nazýval také Beršík, jako jeden Špalek se později také zval Špaliček. Dále viděti, že druhý manžel paní Alžběty, jakmile si vzal vdovu Fogtovu, sám byl zase nazýván i Fogtem, takže měl tři jména: Bereš, Beršík, Fogt. I potomek jeho Martin později zván tu Beršík, tu Fogt. Konečně lze souditi, že grunt tento byl už 1590 hospodou; neboť se přidává měděný hrnec k pálení kofalky. Už na jiném místě pověděno, že grunt tento bezpečně byl staré fojstství, čili rychta, pročež se držitelé jeho jmenovali Fogtové.

R. 1629 Václav Dabek prodal Jiříku Stejskalovi, zeti svému. R. 1651 Adam Špalek (tento do Žamberka odjinud přišel a možná, že byl příbuzný Jiříka Špalka, syna Fogtova) grunt od nepřítelé spálený vyzdvihl a měl tu hospodu. R. 1666 koupil Adam Pič, 1668 Jan

Hybnar, pekař, syn Kryštofa a Markety (viz č. 68), r. 1692 Jan ml. Hybnar, od jehož vdovy r. 1715 koupil Václav Hybnar syn, r. 1764 syn jeho František, r. 1774 zeť jeho Antonín Durchánek, r. 1806 František Durchánek a r. 1847 Josef Durchánek, druhdy setník národní gardy. Nyní dům celý přestavěn a přestěhovalo se sem okresní zastupitelstvo a hospoda zrušena.

Č. 88. Na místě tomto byla stará radnice. Po shoření města koupil r. 1811 v licitaci František Adam Michálek, hojič, a r. 1825 Josef, syn Petra Rojy. (Viz ostatně sešit 2, str. 86.)*

Č. 89. (XXXVII, 37, 58 I) Po Matonši Vyskočilovi, jenž koupil od Jana Běhounka mladšího, měla grunt Zuzana Adama, písaře. Adam, písař (Schlesingar) grunt svůj, č. 60, jež Martinu Haukovi r. 1628 prodal, neměl doplacený; nedoplatek měl dojít ku právu z gruntu č. 89, totiž 6 kop. Adam zemřel před r. 1630. R. 1631 koupil Martin Bruncvik, r. 1640 Kašpar Hybnar, písař panský, jenž tu sedl až do r. 1654, a zemřel před r. 1656. Zůstavil 4 dcery a syna Vilima, jenž byl kantorem. To byla druhá linie rodu Hübnerova. Vdova jeho Ludmila vdala se za Martina Matouška, jenž se psával Martin Matoušův a tento ujal usedlost r. 1656. Zemřel pak r. 1669 a hned koupil Jiřík Beršík, syn Martina Beršíka Fogta (viz č. 57), jenž platí až do r. 1683. Za ženu měl Kateřinu, rozenou Běhmovu

*) Mimo to, co o staré radnici na několika místech už pověděno (viz str. 86), shledáváme zejména v účtech obecních sem tam některé poznámky, vztahující se k této v obci tak důležité budově. Tak v účtech obecních z r. 1672 se uvádí, že se klanička od zvonce na rathouze zlomila. Kde hodiny byly, zda na věži kostelní, zda na radnici, nevíme. Na obraze z r. 1712 hodin nikde viděti není; že byly, to vychází z účtů obecních. R. 1670 „s Jiříkem Žaludem sjednáno, zadní sklep v radním domě šiji zpraviti a nahoře v čele zeď pod podlahu dolů sebrati a zase znovu vyzditi.“ Malá cedulka, v účtech obecních založená, zní takto: „Anno leta 1644 dne přijato od V. Balousa od prodaji soli 18 kr. a dány Kryštofovi zedníkovi od snímání komínů v rathouze. Jan Březina.“ R. 1673 uvádí se, že jest Mates Jindra bytem v radnici, v přední světnici. Téhož roku Martin Bockej dělal v radnici nové dvěře a okeničky. R. 1683 v rathouze od smeččení tří komínů dáno komíníkovi 24 kr. R. 1701 bylo mnoho myší v rathouze, tak že se podlahy musely zpravovati.

a syny: Jana, Františka, Rudolfa, Krystyána a dcery: Annu, Rozinu, vdanou za Jana Kalousa a Kateřinu, vdanou za Václava Krále. Vdova Kateřina zemřela teprve r. 1730, ve stáří 82 let. Od r. 1691 platí už vdova Kateřina a od ní koupil r. 1694 Jan Beršík mladší, syn. R. 1719 koupil Václav Král, jenž měl dceru Václavovu Beršíkovu Kateřinu za ženu. R. 1744 koupil Václav Král mladší, syn („dům v rynku vedle rathouzu stojící. Matka Kateřina, kdyby nemohla nahore v hrubej světnici se s nimi srovnat, vymíhuje si byt do smrti v ty dolní světnici“). R. 1766 koupil Karel Janouš, r. 1784 Jan Janouš; od tohoto r. 1791 Vojtěch Bulíček; od něho r. 1803 František Liška, r. 1810 koupil Václav Mašík, r. 1811 František Rafael, 1813 Antonín Kopecký, od r. pak 1866 majitelem P. Jan Kopecký, farář sopotnický. Když radnice odevzdána byla úřadům císařským byla zde v přízemí kancelář obecní; později tu úřadovala záložna.

Č. 90. (XXXVIII, 38, 57 I.) Po Tobiaši Vraštíkovi koupil r. 1614 Jiřík Rous, jinak Krčil, řezník, a grunt nazýván Krčilovský; r. 1635 měla zápis Anna, dcera Jiřikova, vdaná za Jana Březinu, jenž v urbáři z r. 1652 je uveden jako majetník, a byl také primátorem žamberským. R. 1677 koupil od něho grunt, od nepřítele spálený, Jan Bidrma (Biedermann), sedlař; r. 1682 Jiřík Tlapka; r. 1709 mladší syn Jan. Grunt spustl a byl zadlužený, takže přišel do lictace. Jediný kupující byl r. 1728 Tobiaš Balous, člověk svobodný. (Tento Tobiaš Balous, syn Tobiaše a Kateřiny (viz č. 63), měl za ženu Annu, nejstarší dceru Jana Špalka, takže byl švagrem Martina Špalka. Z manželství toho pošli: František, jenž časně zemřel, Josef, Anna, vdaná za Antonína Krále, Kateřina, vdaná za Václava Valacha a Ignác. Josefa nalezáme na č. 98, Ignáce na č. 90, později na č. 169 a potom na č. 158; po tomto zbyla dcera Eva, kterou jsme ještě za svého dětství vidali. S ní rod Balousův, jindy tak zámožný, vymřel.) Po smrti Tobiašově koupil od kurátora pozůstalosti, Martina Špalka, 1741 Václav Valach, člověk svobodný. Po Tobiaši Balousovi zbyl syn Ignác, jemuž grunt soudně přičten r. 1783. Od něho koupil 1797 Mathes Schmitz, od tohoto r. 1799 Václav Martinek; r. 1810 koupil František Režný; r. 1814 Václav Bulíček, r. 1826 Josef Bulíček, r. 1850 Mariana Sedláková, 1853 Tadyáš Tázler, r. 1853 František Hybner. Zde bývalo od svého počátku až do r. 1891 okresní zastupitelství žamberské a vinnárna. Na domě tomto vězl právo, že smí dříví přivážeti a hnůj vyvážeti průjezdem domu č. 89; dříve tu byla totiž

z města ulička „ke zboru“, jakož patrně viděti na obraze města z r. 1712.

Č. 91. (XXXIX, 39, 56 I.) Po smrti Václava Stařečka, jenž se i Čapek nazýval, byl tu r. 1600 Mikuláš Ludvik, řezník. R. 1629 koupil Václav Žalud, mydlář a dlouhá leta rychtář městský, a měl až do r. 1675, kteréhož roku odtud vyšel oheň, jimž část města lehla. Václav Žalud měl dceru Majdalenu, vdanou za Jana ml. Vrbu, syna Kašpara, Mariánu, vdanou za Jana Janouše, syna Jiřika, a Daniele, mydláře, jenž za ženu měl Rozinu Remkovu. Rod ten vymřel. Kterak se rodina Žaludova snažela, vypravováno v sešitu II. na str. 115. R. 1675 ujal se usedlosti nejmladší Václavův syn Daniel, jenž měl 4 dcery. R. 1723 koupil František Ledvina, manžel jedné z nich. R. 1725 tu jest Antonín Mlynář, později Josef Mlynář čili Müller, syn, r. 1758 Josef Bernkopf a od vdovy jeho koupil r. 1796 Vincens Bernkopf.

Připomenouti však sluší, že nynější číslo 91 stojí sice na gruntě jindy Žaludovském, ale že stavení Žaludovo stávalo blíže k městu, ano v hluboké ulici samé. Shledává se totiž, že číslo 92 povstalo oddělením z čísla 91. Když totiž Bernkopf měl číslo 91, koupil půl domu Petr Roja starší, a sice tu polovici, která hledí ke Krahulcovým. Krahulcovo ale bylo v ulici samé. Musela tudíž i druhá polovice domu Bernkopfova, druhdy Žaludova, býti v ulici. Polovice tato však zašla a nové stavení vystavěno už ne v ulici, ale na zadní části gruntu, a spatřuje se posud, kterak zahrada za číslem 92 vyběhá do zahrady kolem čísla 91. Na polovici této zadní po Vincensi Bernkopfovi následovala r. 1808 vdova jeho Monyka, r. 1833 Kateřina Ditrtova, r. 1851 Josef Hovádek.

Č. 92. (123/I.) Po Petru Rojovi, jenž, jak právě řečeno, půl gruntu čísla 91 odkoupil, následoval na polovici přední, jež se stala nyní číslem samostatným, Václav Blümel, po něm r. 1825 Filip Sekvard, 1853 František Janeba, 1856 František Hubáček, 1865 Antonín Holubář, 1868 František Chodec.

Č. 93. (XL, 40, 55/I.) Po Martinu Soukeníkovi tu byl r. 1619 Matěj Pešek, po jeho smrti od r. 1625 Jan Náchodský, 1633 Jan Drtina, 1658 přejal grunt spálený Jiřík Žalud; od vdovy jeho Anny koupil r. 1680 Marcellus Kněžek, pak tu byl obroční Antonín Ferdinand Bartoš a od něho koupil 1702 Václav Matoušek; r. 1717 tu byl Václav Remek mladší, r. 1746 Jan Dědič, r. 1771 Jan Dědič, syn,

1785 Josef Krahulec; r. 1823 se rozdělili o grunt synové jeho Jiřík a Josef, takže Josef měl část přední, do ulice jdoucí. Později se grunt drobil i na čtvrtiny, až pak nově zase spojen v jedné ruce.

Č. 94. (XLI, 41, 54/I.) Po Jiříku Sládkovi měl grunt od r. 1614 Martin Kamba, od r. 1620 Jan Kamba, bratr; po jeho smrti tu byla vdova Eva Kambova a r. 1672 koupil spálenisko Jan Janouš, praotec celé řady Janoušův; r. 1672 vzal si za ženu Mariánu, dceru Václava Žaluda a zemřel r. 1719 ve vysokém věku 82 let. Synové jeho byli Václav, Jan mladší, jenž koupil č. 252, František, jenž koupil č. 116 a Mikuláš, jenž přijal grunt otcovský; po něm r. 1720 Mikuláš Janouš; od vdovy Terezie syn Martin. R. 1793 koupil Josef Schütz, r. 1806 František Kotyza, jenž téhož roku prodal Dominiku Tomanovi; od r. 1818 tu byl František Toman, syn, od r. 1838 Josef Živsa.

Č. 95. (LXII, 42, 53.I.) Nejstarší držitel byl Tomáš Blažina, jinak Sejkorka; mezi nápadníky byl „dvojctihodný kněz Tomáš“ a Kateřina, vdaná za Martina Brázdu; od kněze Tomáše koupil r. 1614 Jiřík Sládek (též Skřivánek); po Jiříku Skřivánkovi převzal r. 1619 Kříž Mařík, sládek. R. 1673 Matěj Mařík přejal po otci Kříži grunt spálený a vystavěl znova. R. 1693 koupil Veit Michel, kameník; po jeho smrti 1707 Jan Michalička mladší; od něho koupil 1741 Václav Michalička, syn; pak následovali: 1798 František Michalička, syn, 1799 František Anděl, moučnař, 1807 František Mareš, 1819 František Hanyk, 1823 František Zábrodský, 1825 Václav Lžičar, 1830 Josef Rotter, 1834 Jan Kreuzinger, 1855 Josef Krahulec, hotovitel hudebních nástrojů a z horka nakvašený pověstný vlastenec, 1869 vdova jeho Františka, 1869 Karel Mazáč.

Č. 96. (XLIII, 43, 52/I.) Po Jiříku Svobodovi měl r. 1623 Tomáš Hynek, po jeho smrti od r. 1625 Samuel Kohout; po jeho smrti převzal místo spálené r. 1673 Martin Matouškův, jenž byl kostelníkem a zemřel r. 1708, pak za sebou jdou Matouškové: 1701 Václav, syn Martinův, 1709 Jiřík, bratr Václavův, 1735 Josef, syn Jiříkův, 1736 Jan, syn Josefův, 1791 Václav, syn Janův. Spálenisko, po shoření města r. 1810 zbylé, koupil r. 1811 Antonín Černoheus, pak Václav Mareš a r. 1814 Josef Mareš, ale neví se, kdo zase vystavěl; r. 1847 byla tu Terezie Knopova, r. 1853 Karel Schmied, r. 1854 Antonín Kalous, r. 1861 František Charfreitag, mydlář.

Hyphal

Č. 97. (XLIV, 44, 51/I.) Po Jiříku Klečkoví držel usedlost od r. 1607 Jan Jelenský, písař, 1616 Jiřík Kornel a po jeho smrti (při pozůstalosti nalezeno v mienci 171 kop míš.) od r. 1618 Václav Štěbetka, tkadlec, později primátor, jenž se dočkal věku přes 90 let. Grunt od Švédův spálený od Štěbetky přejal r. 1670 Samuel Berálek; od jeho vdovy Zuzany 1706 Václav Stejskal, švec, po jeho smrti bratr Jan r. 1736; od něho r. 1741 Jan Zelinka, 1752 Jan Hrobař, 1762 Jan Weiss, r. 1776 Antonín Janouš, 1779 Václav Matoušek mladý, r. 1805 Josef Petřík, r. 1839 Antonín Bulíček, r. 1871 Josef Bulíček.

Č. 98. (XLV, 45, 50/I.) Po Janu Šemberovi tu byl od r. 1627 Matěj Slatinský, od r. 1632 jeho vdova, od r. 1636 Matěj Trčka a po jeho smrti přejal grunt spálený r. 1653 Matěj Stejskal. Vedle byl grunt (XLVI), jež mival r. 1602 Jakub Kohout a později (ještě r. 1652) držel Mikuláš Chocenský a který též byl spálen. Matěj Stejskal tento grunt přikoupil a z obou učinil jeden. R. 1694 koupil Friedrich Ferdinand Stejskal, později dvakráte primátor a přikoupil r. 1707 od paní vdovy Sibilly Haukovy roli Čížkovskou nad Snticí. Po jeho smrti koupil r. 1743 Josef Balous, r. 1749 Václav Böhm, 1782 Josefa Chládkova, choť důchodního žamberského, r. 1787 Josef Kuneš (bez zápisu), 1789 Mathes Schmitz, a tu zase brzo usedlost rozdělena. Josef Kumpošt totiž koupil r. 1792 část domu a zahrady až k potoku. Od Schmitze koupil r. 1797 Jan Vilímek, r. 1798 Karel Kumpošt, r. 1812 Václav Urban zeť, r. 1831 František Seidlitz a r. 1846 František Štefek. — Dům tento jesti proto památný, že vyšel odtud veliký oheň r. 1810, jenž větší část města ztrávil (viz str. 52). Tehdejší obyvatel Urban, krejčí, pracoval do noci a jeden z jeho pomocníkův, odebiraje se pozdě na lože, zapálil z nepozornosti na půdě.

Č. 99. (XLVII, 46, 49/I.) Po Jiříku Špalkovi, jenž roku 1610 koupil č. 83, byl zde od r. 1610 Jan Valoušek, 1613 Pavel Hostinský, 1623 Jan Klečka, 1628 Jan Smiřický, tkadlec, jenž grunt od Švédův spálený zase vystavěl, 1672 Jan Hubáček přejal grunt zase spálený; od vdovy jeho Lucie koupil r. 1686 Krystián Kumpošt, od něho r. 1730 Josef Kumpošt, syn, r. 1761 Krystián Kumpošt, 1798 Josef Kumpošt, syn, který, jak při čísle předešlém praveno, od tohoto část odkoupil a tak svůj grunt rozšířil. R. 1840 zde byl Krystián Kumpošt, 1856 Linhart Sedlák, 1860 Antonín Sedlák (také Sedláček zvaný), 1869 Bedřich Kopecký, r. 1879 Josef Doležal. Památno, že tu rodina Kumpoštova seděla od r. 1686—1856, tedy 170 let.

Č. 100. (XLVIII, 47, 48/I.) Po Martinu Machovi měl grunt r. 1617 Mikuláš Nosek, 1619 Jiřík Lejssar, též Lisser zvaný a když r. 1630 zemřel, koupil od vdovy Alžběty Václav Špalek, r. 1635 Jiřík Taušvic, po jeho smrti koupil r. 1652 Friedrich Kayzler a téhož roku Václav Sokol, tkadlec, pak r. 1662 Prokop Hlava, od jeho vdovy r. 1675 Václav Hlava, tkadlec, od něho r. 1694 Krystyán Fiktus, po jeho smrti r. 1699 Tobiáš Bullček; od něho r. 1732 Ferdinand, syn; po jeho smrti r. 1770 Ivan Bullček, syn, r. 1804 Ignác Bullček, syn, r. 1856 Josef Poláček, r. 1871 Augustýn Žizka.

Č. 101. (XLIX, 48, 47/I.) Po smrti Jana Havlíčka koupil r. 1620 Martin Zach, r. 1665 Martin Zach, kovář, syn, 1688 Jan Ledvina mladší, od něho 1699 Jan Špalek, který r. 1718 přesídlil na č. 144 a měl syna Martina, posledního potom primátora žamberského. Od matky koupil tento Martin r. 1751 rodný svůj domek, ale zase prodal r. 1770 Václavu Martinkovi, rezníkovi; od tohoto koupil 1772 Antonín Valach; od něho r. 1793 Jan Valach, syn. R. 1836 koupil spálenisko Josef Matoušek a vystavěl; bylť slovutným krejčím svého času. R. 1848 koupila grunt Kateřina Dostálková (jejž syn Bedřich, velice nadaný, ale padoucí nemocí stížený, tu podivným pádem přišel o život v záchvatu té nemoci padnuv obličejem do nádoby dehtem naplněné). R. 1862 koupil Karel Mazáč, 1863 Josef Myška.

Č. 102 a 103. (42, II a I.) R. 1698 Marcus Izák Sachsel z Dačic koupil od hraběte dům a vedle toho chalupu. Trh zaznamenan v manuále purkrechtním sub fol. 49 a v pozdějších zápiscích má číslo II, poněvadž domy židovské se znamenaly číslicemi latinskými. Chalupa, jež vedle toho stála, měla číslo III a v pozdějším sepsání domův obdržely oba domky čísla 102 a 103.

Č. 104. Jest domek židovský, mající v sepsání z roku 1805 číslo VII.

Č. 105. (I, 51, 45 I.) Nejstarší známý držitel Hynek Vaňátko. Po něm r. 1605 Jan Voříšek, r. 1634 Michal Kepřt (chalupa byla pustá), 1634 Martin Zach, kovář, 1655 Michal Bidrma, původně jistě Biedermann, po jeho smrti od r. 1677 Michal Bidrma, syn, caňkář, jenž vystavěl na drnu; od jeho vdovy koupil r. 1696 Jáchym Bidrma, caňkář, 1706 Václav Ulrich, 1723 Zigmund Bidrma (syn Jáchymův), po jeho smrti 1748 Antonín Hernych, 1771 Josef Čermák, krejčí. Pak tu byli Valachové, a sice Jan a po něm Antonín. Roku 1818 Petr Bullček koupil spálenisko a zdědil od otce Ivana místo k stavění, kde

dům Valachův stával; jesti tu tudíž něco temného (viz č. 106 a 107). Petr Bulíček vystavěl na těchto místech dům n. č. 105, jenž r. 1864 přešel do majetku Frant. Marše.

Č. 106 a 107. (44/I a 133.I.) Stran čísla 106 zaznamenáno pouze, že místo toto koupil r. 1797 Jan Zdobnický od Kašpara Kalousa a r. 1821 od Jana Zdobnického František Ševčík. R. 1817 koupil druhé místo, č. 107, tentýž Frant. Ševčík od Kašpara Kalousa. Měl tedy dříve Kašpar Kalous obě místa. Konečně r. 1845 Josef Ševčík koupil i spálenisko č. 105 a všecka 3 čísla dal zapsati. Můžeme si tudíž věc vyložit asi takto. Jak na č. 105 zaznamenáno, koupil r. 1818 Petr Bulíček spálenisko č. 105, ale poněvadž od otce zdědil místo k stavění, kde dřív dům Valachův stával, vystavěl na místě tomto, a domek jeho obdržel číslo 105. Spálenisko při tom ležící podrželo taktéž číslo 105. Vedle toho byla starší chalupa č. 106, kterou mival Kašpar Kalous, potom Jan Zdobnický, a která také vyhořela. Obě spáleniska patřila Janu Zdobnickému, jenž první spálenisko po Petru Bulíčkově přejal. Obě spáleniska koupil Ševčík r. 1821. Konečně tu stávala chalupa novější, jež měla číslo 133/I, kterou měl Kašpar Kalous a kterou Ševčík už r. 1817 byl koupil. Při chalupě 107 byla tedy ještě 2 spáleniska. Spojený tento majetek koupil r. 1846 Antonín Zdobnický a r. 1862 Jakub Sachsel.

Č. 108. (52, 46/I.) Roku 1701 Jan Bidrma, sedlař koupil dům, „který za živobytu neb. Mikuláše Hrdýho postaven jest na předměstí žamberském, za 80 zl.“ Mikuláš Hrdý byl varhaníkem a po něm tu v seznamech vedena vdova jeho „stará varhanice“. Zajímavé jest, že se tu pravi „na předměstí“ a to patrně pochází z toho, že kdysi brány nějaké v ulicích postaveny byly, jak v účtech obecních se shledává, a tu domek tento již byl za branou. Před domem tímto ležely až do r. 1702 kameny štukové, „jež po pikhartích tu zůstaly a zahálely“ až při stavění nové kašně r. 1702 do základu její vloženy byly. Roku 1729 koupila Dorota, vdova po Frant. Janoušovi, dům „u velkého mostu“ ležící; r. 1740 koupil syn její domek „na kopečku u mostu dolního“ ležící; r. 1772 koupil Karel Janouš; r. 1782 František Mergans (žena Karolina), r. 1808 Josef Mergans, r. 1871 Ferdinand Pazourek.

Č. 109. (43/I.) Zaznamenán Josef Štefek, od něhož koupil r. 1827 Jan Puchmüller, r. 1844 Josef Puchmüller.

Č. 110. (42/I.) Usedlost tato je bývalý sbor bratrský, později chalupa zádušní, kterou dostal r. 1739 Ferdinand Zdobnický za usedlost svou, kterou k rozšíření hřbitova postoupil. R. 1762 tu byl syn jeho Jan, 1794 syn tohoto Václav, 1820 syn Jan. Při tom si vymínil otec Jan díl zahrady k vystavění nového bytu a k tomu svobodný průjezd mezi stavením prodaným a číslem 41/I, nyn. č. 114, které je pouze stavebním místem (viz str. 92).

Č. 111. Bylo nějaký čas samostatně vedeno a znamenalo pouze polovici usedlosti předešlé. Václav Zdobnický totiž rozdělil grunt mezi dva syny: Jana, který, jak právě bylo podotčeno, následoval na č. 110 a Antonína, který mohl z polovice učiniti usedlost zvláštní, avšak toho neučinil.

Č. 112. (161/I.) Zaznamenán Jan Jedlička, r. 1818 František Jedlička, 1847 Václav Jedlička, syn.

Č. 113. (130/I.) Zaznamenán Josef Král, roku 1826 Marie Bulíckova, 1845 Bernard Rejnuš, 1845 Antonín Bernkopf, 1869 Majdalena Štefkova, 1869 Antonín Štefek.

Č. 114. (41/I.) Jak nahoře praveno, byla to druhá chalupa bratrská, stojící ihned vedle sboru. Stojí o ni zaznamenáno toto: „Leta 1780 dne 5. octobris s vědomím a milostivým povolením velebné duchovní vrchnosti Josef Marčík prodal a postoupil domek sub Nr. 41 v dílu I. při městě Žamberku se nacházející, jenž k záduší žamberskému připatřící býval, Františku Štefkovi, tkalcovi, za summu hotových peněz 100 zl. rýnsk., kteréžto peníze k rukoum prodávajícího odevzdané jsou. Z kteréhožto domku každoročně k záduší žamberskému dva zlaty nájmu kupující platiti povinen jest“ (manuál 269, A). Zápisem od 24. prosince 1813 koupil Innocens Mareš od Františka Štefka tuto chalupu „vlastně místo pohořelé“, na kterém žádné stavení více nestavěl a spáleniště to se zahrádkou k zahradě své k domku č. 116 připojil. Místo, kde stavení bývalo, posud lze spatřiti a není pochyby, že tu bývala chalupa bratrská, jak i podání ústní vypravovávalo.

Č. 115. (53, 40/I.) R. 1696 Jan Žid, kovář, koupil chalupu „s werštatem“ od vrchnosti postavenou; po jeho smrti koupil 1753 Václav Čermák, zeť; po něm r. 1775 Josef Čermák, syn; 1849 tu byla Josefa Tomanova, rozená Čermáková, od r. 1868 Václav Toman.

Č. 116. (54, 39/I.) R. 1693 Václav Stejskal, švec, koupil chalupu od vrchnosti vystavěnou za 50 zl. Práví se, že leží chalupa

mezi kovárnou a barevní. R. 1702 koupil František Janouš; od vdovy po něm 1729 Jan Janouš, syn, 1754 Václav, bratr Janův, 1770 Karel, syn Václavův; r. 1787 Innocens Mareš, 1794 Antonín Mareš, syn, 1823 Josef Mareš.

Č. 117. (55, 38/I.) Jestli to stará barevně bratrská, o níž podána zpráva v musejniku z r. 1890 a i v II. svazku těchto Pamětí. R. 1695 ji koupil Václav Ulrich, někdy primátor žamberský, po něm r. 1737 Ignác Sagan, zeť jeho, 1770 Josef Rottmar, 1802 Vojtěch Mergans, 1827 Jan Mergans (přijímá Vojtěch), syn, řezník, 1862 Karel Mergans, syn, 1868 Marie Halberštatova. Když pozdější majitel sobě z bývalých chlívů pořídil domek a na předu vystavěno stavení nové, obdrželo toto číslo nové a sice 521; zadek podržel č. 117.

Č. 118. (LI, 56, 37/I.) Po nejstarším držiteli Vitu Kučerovi byla r. 1607 vdova Johanna a tři dcery i jeden syn. Koupil r. 1607 Jiřík Havlíček, později primátor. Měl dceru Annu, vdanou za Durčánka, Marianu, vdanou za sládka a syna Jiříka. I těmto Havlíčkům říkalo se Kučerové.*) R. 1674 koupil Jiřík, syn primátorův; od něho r. 1707 Martin Janeček; r. 1728 Jan Václav Mergans. Po tomto, jenž byl purkrabím prvé doulebským, koupila Terezie hraběnka z Bubna, pak koupil Jan Michálek, r. 1783 Antonín Veverka, 1805 Josef Tauber, 1808 Václav Scholz z Opočna, 1810 Jiří Kotyza, 1828 František Kotyza, syn, 1835 Karel Petřík, 1854 Josef Petřík, a když usedlost při požáru města r. 1859 vyhořela, r. 1861 František Zobl. Byl to před požárem skutečný dvůr selský, do něhož se jezdilo branou a říkalo se mu za našeho dětství „statek Petříkův.“**) ✓

Následující domky — na skalách — povstaly téměř všechny v době nové, takže jen některé mají starší čísla.

Č. 119. (120/I.) Po vdově Anně Krahulcové měl od r. 1797

*) Po nich se ještě v minulém století, jak ze str. 41 ř. 4. sh. vychází — (místo „Kačerovské“ čti tam „Kučerovské“) — jezírko za bývalým statkem Petříkovým ležící a nyní jen jako močál se jeví, nazývalo jezerem Kučerovským.

**) Statek Petříkův lehl popelem při požáru r. 1859. Dříve se tu spatřovala v jednom okně tabule, na níž diamantem vyryta byla slova „Bauler von Hohenburg“, pocházející od mladého šlechtice, jenž tu za Antonína Veverky (polesného), byl nějaký čas bytem.

Václav Krahulec, r. 1821 Václav, syn, 1833 koupil v licitaci Karel Doleček, 1836 Antonín Nejedlý, 1859 Josef Kubiček.

Č. 120. (120/I.) Po Janu Dvořákovi koupil r. 1808 Josef Dvořák, 1867 Anna Týnova.

Č. 121. Po Václavu Šafránkovi měl r. 1811 Frant. Hamburger, 1862 Karel Dvořák, 1867 Rosalie Kubiasova.

Č. 122. Po Josefu Brunovi měl r. 1818 František Kubiček, 1838 František, syn, 1861 Valentýn Meier, 1867 Václav Kaplan.

Č. 123. Po Janu Luxovi od r. 1814 Jiřík Hanuš, 1830 Jan, syn, 1835 Jiřík Hanuš, 1838 Jan Kubaš, 1843 Vavřinec Smutný, 1844 Josef Tobiška, 1846 Marie Mikulašková, 1850 Josef Samohel, 1859 Františka Jelinkova, 1859 Anna Plochova.

Č. 124. Po Františku Morávkovi měl od r. 1825 Fr. Hubálek, 1853 Antonín Kaplan.

Č. 125. Po Josefu Kubičkovi měl r. 1804 Josef, syn, 1852 Josef Kubiček, 1862 Antonín Kubiček.

Č. 126. Po Václavu Lžičarovi měl r. 1823 Jan Hruška, 1841 Josefa Hruškova, vdova, 1845 Jan Janeba.

Č. 127. Po Františku Hamburgrovi od r. 1811 Frant. Hovad, 1829 Josef Hovad, 1854 Terezie Hovadova, 1872 Františka Vondroušova.

Č. 128. Po Janu Kloučkovi od r. 1808 Jan Kubiček, r. 1856 Jan Hruška.

Č. 129. Po Vincensi Jakoubkovi od r. 1819 Jan Jakoubek, pak Karel Mergans, od r. 1833 František Lier.

✓ Č. 130. Po Terezii Steinerové měl od r. 1818 Jiří Zábrodský; 1839 František Praus, 1847 Jan Praus, 1847 František Mihulka, 1866 Václav Důchánek.

Č. 131. (125/I.) Po Antonínu Menšíkovi od r. 1798 Jan Menšík, 1827 Antonín Menšík.

Č. 132. (122/I.) Na místě tomto stávala obecní pazderně až do r. 1802, kdy obec prodala. Od roku toho měl Prokop Suchánek, od r. 1829 Josef Hovad.

Č. 133. (143 I.) Po Václavu Nejedlém měl od r. 1817 Václav Liška, od r. 1868 Josefa Feiglůva, provdaná Knopova.

Č. 134. (119/I.) Po Prokopu Suchánkovi měl od r. 1808 Václav Nejedlý, r. 1857 František Nejedlý, 1863 Václav Myšík, 1865 Antonín Bllek, 1870 Emanuel Smutný.

Č. 135. (168/1.) Po Frant. Zábrodském měl od r. 1820 Josef Hovad, 1830 Josef Kaplan, 1835 Terezie Plesova, 1836 František Chramosta, 1865 František, syn.

Č. 136. (36/1.) Je dolní mlýn, jehož pozdější dějiny podány už v sešitu II. Co se dějin starších týče, tuť se z matrik dovidáme, že už r. 1657 Jan Bulíček z dolního mlýna byl mezi kmotry. Práví se zde z „dolního“ mlýna výslovně. (Na str. 95 pověděno, že dolní mlýn vystavěn před r. 1672; nyní podle zpráv z matrik můžeme říci, že byl i před r. 1657 už vystavěn.) A tu ihned se setkáváme s rodinou Bulíčkovou, která tu provozovala mlynářství. Onen Jan, jenž byl r. 1657 za kmotra, brzo zemřel, neb už r. 1661 Daniel Bulíček z dolního mlýna běru si Mariánu, dceru Václava Stejskala a Anny, kteří byli na velkém statku, kde nyní je kopeček (č. 368) a matka Danielova, Dorota, vdova po Janu, téhož roku vdala se za Samuela Bulíčka, syna Daniele staršího. Danielovi a Mariáně, kteří se dolního mlýna ujali, narodil se r. 1663 syn Václav, r. 1665 Jiřík, r. 1671 Tobias a snad i jiné děti, k čemuž přihlédnouti posud kdy nebylo. V rodině této zůstalo mlynářství až do r. 1734. Ostatní pověděno na str. 95. I na horním mlýně byli Bulíčkové mlynáři. Jin Bulíčkové byli na čísle 313. — Bulíčkové, již byli usedlí v hluboké ulici, pocházejí z dolního mlýna.

Č. 137. (57, 35 I.) Mariána, vdova po Danieli Bulíčkovi, mlynáři dolním, vystavěla si na kousku půdy, který ji Matěj Vimperký dole proti „volejní“ postoupil, domek a odkazala jej dceři své Kateřině. Tato Kateřina, provdaná Bersíkova, zapsala svému muži Karlovi r. 1700, ale přežila jej a prodala r. 1715 Václavu Tobiškoví; od něho koupil r. 1721 Václav Dušek. Usedlost zadluženou koupil od něho r. 1738 Karel Hanus; po jeho smrti Vincens Hauus r. 1781; r. 1803 František Mareš. Bývala tu tehda stará stodola. Roku 1808 koupil Antonín Anděl, téhož roku Karel Janouš, od r. 1813 vdova jeho Barbora a od r. 1828 František Janouš, syn.

Č. 138. (LII, 58, 34/1.) Velmi příhodně, při samém vkročení do města, tu byla za dávných časů, snad u nějaké brány, kovárna. Vím, že po Janu Bočkovi měl usedlost z té jeho, Matěj Vaňátko, jinak Hájek, kovář, od r. 1605. R. 1634 tu byl Martin Kulhánek, kovář. R. 1661 koupil Matěj Vimperský bez nádoby kovářského, zboril a znovu vystavěl (při tom odstoupil vdově Bulíčkové kus pozemku, na kterém povstalo č. 137). R. 1695 tu byl Jiřík Vrba, pekař. Vdovu

jeho Kateřinu pojal za ženu Rudolf Mergans, pekař, syn Arnoštův, jenž se, jako otec, dožil vysokého stáří 88 let a zemřel r. 1750. Kateřina přečkala i druhého muže a prodala grunt vnuku svému Josefu Mergansovi r. 1751. Umřela r. 1753 ve věku 83 let. Po Josefovi následoval syn Antonín Mergans, r. 1787 Václav Rautenkranz a r. 1797 Vojtěch Mergans. (Dvoreček č. zahrádku odkoupil Salomon Löbl Ochs.) Po něm následoval Jan Mergans, syn, od r. 1837 tu byl Josef Zdobnický, od r. 1858 Josef Štorch.

Č. 139. (LIII, 59, 33 I.) Po Matěji Albrechtovi, uzdaři, měl grunt r. 1609 Jiřík Klečka, řezník, po jeho smrti od r. 1627 Jiřík Schorf (v urbáři „Vostrý“), po jeho smrti od r. 1636 Michal Kotlář (též Kessel, též Klečka zvaný, jehož nehezka historie se vypravuje na str. 109), po něm od r. 1674 Václav Vimperský. Roku 1702 tu byl Václav Vimperský mladší; pro mnoho dluhů přišel grunt do licitace a koupil r. 1733 Václav Martinek. Potom zde byl Norbert Zdobnický a po jeho smrti od r. 1781 František Anděl; od něho koupil r. 1798 Jan Zdobnický. V licitaci koupil r. 1826 Josef Kroul, po něm přišel r. 1832 Karel Weihrauch, 1835 Jan Faltus, 1837 Josef Štorch, 1860 David Fröschel, 1863 Josef Dušek. Bylo tudíž stavení toto z počátku v rukou uzdařských, což se právě tak, jako blízké kovářství, hodilo pro mnohé vozotaje, kteří touto stranou do města příjížděli; (naproti a sice na č. 105 byli také uzdaři Bidrmové); potom byl dům ten ponejvíce od řezníků kupován.

Č. 140. (LIV., 60, 32 I.) Po Janu Sedlařovi, jenž měl jméno své od řemesla a hned vedle uzdaře sem se dobře hodil, měl grunt Jiřík Leyssar od r. 1609, od r. 1619 Mikuláš Nosek, od r. 1625 Vavřinec Kvapil, jinak Vávra a po něm vdova Kateřina; od r. 1631 Jakub Stehlik a po jeho smrti Tobiáš Jedlička, tkadlec od r. 1642. Od tohoto koupila za 64 zl. Kateřina Mazurova r. 1663 grunt od Švédů spálený a vystavěla znova. R. 1679 přejal Václav Schreiber, tkadlec, jenž měl Kateřinu, dceru Mazurčinu, za manželku. Od vdovy jeho bezdětně koupil r. 1712 Václav Schreiber, zámečník. Od jeho vdovy Terezie koupil r. 1718 Jan Kraus, od něho r. 1723 Jan Zdobnický; po jeho smrti koupil r. 1760 František Zdobnický; r. 1811 Josef Vyskočil, 1833 Prokop Vyskočil, syn, 1842 Josef Janeček, mydlář, 1850 Jakub Mikulášek.

Č. 141. (LV, 61, 31 I.) Po Václavovi Saldíkovi měl r. 1618 Mikuláš Jelenský; 1623 Pavel Koudelka; po jeho smrti r. 1628 Jan

Vimperský, starší; když grunt od Švédů spálen, vrchnost vystavěla a od ní za 70 zl. koupil r. 1689 Jan Vimperský mladší; po něm r. 1708 Václav, syn; po jeho smrti od r. 1757 Václav, syn a téhož roku prodali páni půl chalupy a půl zahrady Ferdinandu Menclovi, zeti. R. 1772 tu jest Václav Puňk a od něho koupil r. 1794 Jiří Puňk, r. 1841 Antonín Kumpošt, kuchař panský, r. 1849 Johanna Löwyho, od r. 1860 Šimon Seidlitz.

Č. 142. (LVI, 62, 30 I.) Nejstarší majitel jest Zuzana, vdova po Václavu Šemberovi. R. 1618 tu sedí Jan Zach, kosař, 1623 Václav Žalud, 1630 Jiřík Vrba. Od něho přejal místo spálené a prázdné roku 1672 Kryštof Hofmann; od vdovy koupil r. 1704 Jiřík Hůlka a po něm Jan Hůlka, syn. Od tohoto koupil r. 1746 František Jedlička, po něm r. 1779 Jan Mikulášek, po němž následoval r. 1822 František Mikulášek, syn a r. 1847 Jakub Mikulášek. R. 1846 koupil František Seidlitz, 1849 Antonín Kepřta, 1858 Krystián Kumpošt, 1858 Antonín Kohl, 1859 Antonín Lieser.

Č. 143. (LVII, 63, 29 I.) Nejstarší majitel známý jest Václav Vorel. Grunt odbězný přejal po něm r. 1628 Jiřík Rous, r. 1634 Kateřina Čapkova, r. 1637 Pavel Netolický; grunt spálený po smrti Netolického koupil r. 1672 Václav Stejskal, po něm od vdovy jeho Doroty r. 1692 František Dušík; od vdovy jeho r. 1703 Václav Janouš, perníkář, nejstarší syn onoho Jana Janouše, jenž jest uveden na č. 94; za ženu měl Dorotu Dušíkovu, dceru také perníkářovu, r. 1744 Jan Janouš, perníkář, syn; od něho r. 1782 Jan Křen; r. 1842 tu byla Anna Podhájecká, rozená Křenova, jejíž muž krupařil; od r. 1864 měl dům František Podhájecký.

Č. 144. (LVIII, 64, 28 I.) Grunt tento, jeden z nejpamátnejších v městě, jmenoval se za pradávna Bortlovský; k r. 1581 připomíná se Bortl, kožíšník, který tu snad seděl. Před rokem 1594 byl dům tento v rukou Petra Jindroula a byl gruntem tehdy odbězným, poněvadž majitel utekl. Grunt odbězný přejal r. 1594 Jiřík Rous, jinak Krčil, řezník a přikoupil stodolu Sejkorovskou proti mostu ležící. R. 1612 seděl tu Martin, syn Beneše Vlacha, řezník a po jeho smrti koupil r. 1613 Jan Suchánek. Grunt od Švédů vypálený po smrti Suchánkově koupil Václav Stejskal, kolář r. 1677, muž zámožný, jehož dcera vdaná byla za Jana Špalka, o němž byla řeč na č. 101. R. 1718 převzal zeť Jan Špalek usedlost a tchán si vymínil světničku do zadu a výměnek. Jan Špalek a Anna Maria měli tyto děti: Annu,

provdanou za Tobiáše Balousa, Terezii, vdanou za Jaua Kumpošta, Johanku, Marianu, Václava, Martina, Julianu a Karla. Ze synů jediný Martin, pozdější primátor, přežil; dcery Anna a Terezie měly hojné potomstvo a toto vešlo v příbuzenství s rodinami Hybnerův, Valachův, Martinkův atd. (Paní Anna Maria, narozená dne 27. listopadu 1676, zasnoubená roku 1696, ovdovělá dne 9. října 1736, zemřela dne 1. března 1771, dočkavši se synů a dcer 8, vnuků 26, pravnuků 26, praprávnuků 16 a pohřbena dne 4. března v kapli radostné rodičky Boží v chrámě sv. Václava, v hrobě svého manžela.) R. 1738 převzal usedlost syn Martin Špalek, ale prodal ji r. 1770 Štěpánu Hybnerovi, jenž byl synem Václava a Judity na č. 87, za ženu maje Terezii Mazurovu. Pak ji měl od r. 1793 Dominik Hybner, po něm nějaký čas vdova jeho, od r. 1822 pak Josef Jakubička. R. 1825 tu byl Josef Novotný, 1852 František Matouš, 1855 koupila grunt obec a později záložna, která dům důkladně přestavěla. Dům, který ve hlavní ulici na rohu náměstí ležel, byl svou polohou ode dávna vynikajícím. Hospoda tu bývala jistě od dávna a skutečně se dočítáme, že tu byla už před 200 lety. Před 50 lety tu bývala pošta, r. 1848 tu byla hlavní stráž národní gardy, po r. 1855 sem dány školy, nyní tu hospoda, záložna, sokolovna, beseda, divadlo. (První představení divadelní se tu odbylo roku 1881.)

Č. 145. (LIX, 65, 27/I.) Po Václavu Okurkovi měl od r. 1623 Mikuláš Jelenský a po jeho smrti vdova Kateřina. Od r. 1625 tu byl rod Vrbův a sice nejdříve Jan Vrba starší, ručníkář a několik let primátor žamberský, který, když dům od Švédu vypálen, jej sám zase nákladně i s pecí pekařskou pro syna svého vystavěl. Od roku 1665 seděl tu tento syn jeho Jan Vrba mladší; při trhu popisuje se náradí takto: „hrnec železný v kamnech, stoly dva, police ve světnici, jarmara v síni dvojítá se dvěma zámky, truhla hrubá pro mouku, lože jedno pro čeládku, vidli k peci, vidli k hnoji, vidli k sennu, sekyra, lopata kovaná, kolečko.“ Koupěna usedlost za 150 kop miš. Jan mladší, jenž za ženu měl Mandu, dceru Václava Žaluda, zemřel r. 1713. Pak tu sedl od r. 1702 syn tohoto Jan Vrba a po jeho smrti od r. 1739 Václav Mergans, pekař, syn onoho Rndolfa, pekaře, jenž býval na č. 138, pak od r. 1772 Jan Mergans, pekař; od r. 1799 Jakub Mergans, syn, jenž zemřel r. 1821; r. 1823 převzala grunt vdova jeho Anna, r. 1827 Antonín Pácha, 1831 Vít Doleček, 1833 Zachariáš Wolf, 1840 Petr Doleček, 1843 František Seitz, zlatník.

Č. 146. (LX, 66, 26/I.) Nejstarší známá zápisnice, Saloména, vdova po Václavu písaři, prodala r. 1622 Martinu Brázdovi; r. 1642 koupil Jan Straka, kterému se toho roku jistá část sráží na zpravení zdi od domu šatlavního. (O domu šatlavním, jenž v zadu stál, se v účtech obecních děje častěji zmínka; tak šatlava zpravována r. 1670; později přišla jinam, avšak nedaleko; stálat potom pod nynějším rathouzem, as mezi nynějším c. k. vězením a domkem, kde špitálůice jsou.) Stavení od Švédů spálené zase vyzdvihl r. 1664 Václav Šubrt, kovář. R. 1704 koupil Adam Mlynář a po jeho smrti od r. 1729 zde byl syn jeho František Mlynář čili Müller. Za jeho času to bylo, co se šatlava dostala odtud a vystavěny tu r. 1750 masné krámy; pročez když r. 1763 syn Františkův Václav dům koupil, mluví se o „domu v městě podle masných krámů“; od Václava Müllera koupil r. 1798 syn jeho Václav, zámečník a od něho 1826 Václav Štěpán, kameník; r. 1851 přejal syn Josef Štěpán, kameník.

Č. 147. (25/I.) R. 1776 tu seděl Jan Kračmer, později Václav Anděl, r. 1825 Josef Jirásk, 1834 Antonín Morávek, 1841 Karel Menzl, 1867 František Dostál, 1870 Josef Matoušek.

Č. 148. (67, 24 I.) Nejstarší známý majitel jest Jan Vrba; týž jenž měl č. 146; dojista grunt povstal dělením od čísla toho. Jan Vrba starší zemřel r. 1677; ještě před jeho smrtí a sice od r. 1672 tu sedí Jindřich Vrba, syn nejstarší, jenž zemřel r. 1718 ve vysokém věku 100 let; po jeho smrti od r. 1721 Karel Kumpošt; od něho koupil r. 1726 Jan Pič; po jeho smrti r. 1770 Jiřík Bulíček, po jeho smrti r. 1774 Ignác Toman, jenž r. 1792 postoupil Josefu Morávkovi světničku; od r. 1801 zde byl Prokop Toman, syn Ignácův, r. 1803 Ignác, syn Prokopův a téhož roku František Mergans, 1838 František Frodl, 1840 Josef Mergans, 1845 Josef Puňk, švec a hudebník, 1847 Václav Knop, 1853 Antonín Hirt a po jeho dědicích od r. 1872 Karel Kodytek.

Č. 149. (LXI, 68, 23 I.) Nejstarší držitel jest Václav Bortl, o němž zmínka r. 1654, že byl sanýtrník. R. 1670 tu sedí Jan Bartoš, kuchař, od r. 1693 Antonín Bartoš, syn, polečný a později purkrabí, jenž byl dobrodincem chrámu Páně sv. Václava a zemřel r. 1737. R. 1743 koupila usedlost paní Alžběta Wolfova, vdova po Janu Jiříku Wolfovi. Po ní převzal grunt s chlívem, maštali, zahrádkou syn starší, Linhart Wolf a po jeho smrti (před r. 1799) přirknuta usedlost synu Jakubovi, perníkovi; od r. 1808 zde seděla manželka Jakubova Josefa,

po smrti její od r. 1811 syn Zachariáš, jenž r. 1812 prodal Josefu Buchtelovi, mlynáři pastvinskému, ale od něho r. 1817 zase odkoupil. R. 1829 popisuje se, že tu jsou 2 pokoje, síň, kuchyň klenutá, chliv klenutý, světnička nahore, vše z kamene na spáleništi postaveno. Po Wolfovi zde byl František Novák, ale už od r. 1834 Vincens Leder, řezník. (Pisatelé těchto řádků budiž prominuto, že obšírněji vzpomíná tohoto svého rodného domku, v němž se dne 20. ledna 1841 z otce Františka, hodináře a matky Kateřiny, rozené Zdobnickovy, kteří u Vincense Ledera, kmotra, v nájmu byli, narodil a zde blažené dětství své ztrávil.)

Č. 150. (136/I.) Dům tento vyzdvížen na dvorci hývalých lázní žamberských; neboť od Vincense Michálka, majitele lázní, koupil roku 1785 Josef Zdobnický, r. 1829 Josef Zdobnický, syn, 1831 Zachariáš Wolf, v licitaci r. 1841 Antonín Mareš (zvaný Videňák), r. 1860 zeť jeho Jan Jílek, truhlář.

Č. 151. (od 22/I.) Jan Jiří Pazourek vystavěl tuto chalupu blíže lázní a r. 1739 ji převzal syn jeho František; r. 1740 koupil Václav Blažek, r. 1759 Jan Blažek, r. 1803 Václav Remek a r. 1805 Jan Jaška, punčochář. Při velkém ohni r. 1810 chaloupka tato nevyhořela a podobá se, že tudíž stojí přes 150 let; ovšem je jako na spadnutí, ale jistě jedna z nejstarších v Žamberce.

Č. 152. (LXII, 69, 22/II.) Ve starém purkrechtě začíná zápis na tento grunt slovy: „sirotci svrchupsaní“; patrně, že pisatel opisoval z purkrechtu ještě staršího. R. 1587 tu sedl Jan Švenda a řečeno, že při domu zahrada. Po smrti Švendové tu Jan Kobližek, od r. 1636 Matěj Tobiška a po jeho smrti vdova Apolena; od ní koupil r. 1664 Václav Stejskal a od r. 1666 tu byli Pazourkové a sice až do r. 1707 Václav; odtud Jan Jiří, syn (jenž vystavěl pak č. 151); od r. 1730 František, syn Janův. R. 1737 koupil František Štefek, r. 1745 Josef Remek (tu se praví „chalupa u struhy podle lázně“), po jeho smrti od r. 1779 Jan Remek, švec, syn. R. 1794 koupil Václav Jedlička, pak tu byl Antonín Leder, r. 1826 Jan Pavel a od r. 1873 tu jest syn jeho Jan Pavel. (V katastru jozefském se domek tento počítá k hornímu podměstí, pročez má tam číslo 22/II.)

Č. 153. (70, 21, I.) Ve starém purkrechtě lázně zanešeny zvláště; zápisy z r. 1690 začínají vyrovnáváním se dědicův po Mariáně, vdově neb. Jana Gebharta, lazebníka. Avšak na jiném místě řečeno, že lázně měl r. 1614 Václav Sekavec. V urbáři se dle, že Jan Březina platí

z lázni. Poněvadž si Březina vzal vdovu Sekavcovu, přejal patrně lázně se ženou po Sekavcovi. R. 1665 uvedena je vdova po „Honzovi lazebníku“, jenž lázně snad hned po Březinovi koupil. O Janu Gebhartovi ví se z rejstříků literárních, že zemřel r. 1675; přišel tedy po Honzovi. Měl za ženu Mariánu, která zemřela r. 1690. Ještě za živobytí jejího provozoval lazebnictví syn její Jiřík Jan Gebhart, jenž zemřel r. 1720. Bratr jeho Augustýn byl primasem litomyšlským. Po Jiříku Janu Gebhartovi byli tu tito lazebníci: r. 1720 Ondřej Josef Hykade, od r. 1722 David Jakmann, po něm vdova Anna, od r. 1738 Jan Václav Michálek, člověk svobodný, od r. 1781 Vincens Michálek, syn. Tento přestěhoval se na náměstí, koupiv starý rathouz a prodal r. 1810 Josefu Müllerovi; od něho koupila r. 1826 Josefa Jakubičkova, 1844 koupila Eva Horbova (čili Kopplovka, po muži svém Koppelmanovi), r. 1860 Josef Bulíček, jirchář. O lázních bude později ještě zvláště promluveno. Soudě podle obrazu z r. 1712 nestály lázně přímo na místě nyn. č. 153, ale blíže k domu p. Thóny (č. 154) a stála budova ne podél struhy, ale příčkou.

Č. 154. (27, II.) Václav Beran zápisu neměl; r. 1735 Jan Böhm, uzdař, zapisuje chalupu (po V. B.) u struhy nad lázni ležící sobě za 40 zl. (Z toho patří Janovi Brunovi, fráterovi zdejšímu za zlepšení té chalupy a na funus vynaložených peněz jeho + sestry Anny, vdovy, 16 zl. Tento Bruna byl poustevníkem na kapli.) R. 1772 Antonín Janouš, švec. Později tu Alžběta Štastná, r. 1808 Antonín Müller, r. 1850 František Müller, kloboučník a hudebník, jenž se vystěhoval do Ruska, r. 1868 Marie Nopsova, r. 1869 Otomar Thoma, koželuh, rodilý Bavor (viz č. 262.) Dům se počítal k hornímu podměstí.

Č. 155. (71, 20/I.) První zápis jest od Martina Matouška, jemůž tchán jeho Kubiček chalupu odkázal; r. 1701 ujal syn Jiřík Matoušek a postoupil Kašparu Janebovi; od něho koupil r. 1712 Václav Jedlinský, po něm tu sedl od r. 1730 Karel Pič, zeť, od r. 1733 Jan Pič, punčochář, později tu Václav Kumpošt, od r. 1823 Antonín Janeba, 1853 Josef Janeba, od r. 1859 Václav Rudolf.

Č. 156. (72, 19/I.) Nejstarší zápis je od Martina Heyzingera, po něm přišel r. 1708 Jiřík Jakoubek, 1724 František Regnart (Rejnert?) při čemž se domek nazývá „chalupa nad městským vostrníkem“, t. j. kanálem, který tuto z rynku posud a od pradávna běží, r. 1754 František Regnart, syn; 1785 postupuje Josef Krahulec Janu Dědičovi, 1808 koupil v licitaci Josef Feigl, 1830 přejal Dominik Feigl, 1847 Jan Dvořák, švec, 1873 Antonín Dvořák.

Č. 157. (73, 18 I) Po smrti Martina Veverky koupil r. 1695 Jan Veverka, po jeho smrti koupil r. 1732 František Veverka, syn; od jeho vdovy r. 1762 František Křehký a r. 1784 Karel Hubálek, po něm Antonín Dvořák, po něm Josef Mělnický, 1821 Josef Mergans, 1838 Jan Beršík, 1839 Josef Hubálek, kočí panský. 1857 Václav Hubálek, 1870 Ferdinand Malce.

Č. 158. (17/I.) R. 1734 Mikoláš Veverka si dal zapsati chalupu, již si na svůj náklad na gruntě otce svého Františka (č. 157) nově vystavěl a od něho koupil r. 1762 syn Jan; od tohoto r. 1767 Jan Dlabka (při čemž se dí, že to chalupa blíž arřestu městského ležící), od něho 1774 Jan Svoboda; od něho 1787 Kateřina Trčková, od ní 1794 Karel Kalousek, 1797 Ignác Balous (poslední mužský potomek možné druhdy rodiny Balousovy) a po něm r. 1808 dcera jeho Eva, kterou jsme ještě v dětském svém věku jako starou pannu v starodávném obleku vidávali. V požáru r. 1810 vyhořelo i číslo 157 i 158, a spáleniště čísla 158. koupil od Ery Balousovy Josef Mělnický, tak že obě spojil; usedlost 158. splynula s č. 157. Za to však číslo její přenešeno bylo na prázdné místo stavební vedle č. 146, kde před ohněm masné krámy byly a místo toto prodáno pod č. 158 roku 1817 Josefu Rojovi, aby tam dům o dvou patrech vystavěl. Roja však prodal s touto podmínkou Mičovi, tento Kohlovi a tento r. 1827 Štěpánovi, jenž měl č. 146. K vystavění zvláštního domu takto nedošlo.

Č. 159. (16, I.) Izaiáš Pič vystavěl chalupu tuto na zeleném drně; od něho koupil 1764 František Pič, syn. R. 1809 tu Majdalena, dcera Pičova, provdaná za Živsu, která se r. 1817 provdala zase za Josefa Beneše. R. 1859 zde jest Josef Beneš, r. 1862 Frant. Janeba, r. 1862 František Holubář, pak Jan Trčka. K domu tomuto připojeno i spálenisko gruntu následujícího a sice r. 1820. Nyni tu špitálnice.

Č. 160. (LXIII, 74, 15, I.) Nejstarší známý držitel zajímavé usedlosti této byl Jakub Kladivo; po něm tu byl od r. 1597 Václav Kladivo, od r. 1623 Jan Steznický, po jeho smrti 1626 Václav Maška, 1650 Kříž Marík, 1658 Daniel Bruna, 1660 Jiřík Trajtler, sládek; od něho koupil r. 1662 Jakub Stejskal a po Anně, vdově jeho, koupil r. 1717 Josef Kratschmer. — Po tom nastává mezera v držitelích, a sice proto, poněvadž sem přišel městský arřest, čili, jak se později říkalo, „Stockhaus“. R. 1820 prodává místo toto Antonín Motyčka, jenž patrně po vyhoření arřestu spálenisko od obce koupil, Josefu Benešovi, držiteli čísla 159, a od té doby zůstalo místo toto připojeno jako místo stavební k číslu předešlému.

Č. 161. (105 I.) R. 1791 prodal Antonín Janouš kus zahrádky a tu vystavěl Josef Mareš nový domek, jenž později obdržel číslo 161. R. 1847 zde byl František Mareš, r. 1858 Josefa Janovcova, r. 1863 Antonín Janovec, r. 1867 Josefa Janovcova.

Č. 162. (26/II.) R. 1761 koupil Ignác Pič chalupu u struhy mlejské, na kterou zápisu nebylo, pod gruntem vdovy Kratschmerovy. (Kratschmer býval na č. 160.) Později tu byl František Plč, r. 1800 František Pešek, 1834 Ignác Rojek, 1835 Vojtěch Suchánek. r. 1852 Václav Beran.

Č. 163. (25/II.) Grunt tento vystavěla Antonie Lederova a od ní koupil r. 1831 Kryštof Janouš; od r. 1845 tu byla Johanna, jeho vdova, od r. 1869 Jan Janouš, jenž přestěhovav se do Litomyšle, tam se stal purkmistrem a i za poslance do sněmu zemského byl zvolen.

Č. 164. (24/II.) Při gruntu č. 167 v rynku bývala v zadu ke struze pod radnicí kovárna, kterou mival Václav Bulíček. R. 1761 koupila Kateřina, dcera Josefa Jindry, tuto „chalupu, která více dílnou čili kovárnou byla“ a na níž zápisu nebylo. R. 1763 měl tu usedlost Jan Král, r. 1796 Ignác Král, syn, od r. 1833 Josef Kral, syn. Za našeho dětství bylo chalupu tuto viděti: zmizela asi v letech padesátých, pomalu se rozpadnuvši. (Viz též č. 168.)

Č. 165. (14. I.) R. 1743 koupil Josef Mazura od dědicův Kesslerových chalupu, která dříve zápisu neměla, ale ke gruntu Kesslerovskému (t. j. č. 166) vždy připojena byla, a se odděluje, za 74 zl. R. 1771 koupil Jan Mazura, syn (řečeno že to chalupa naproti masným krámům stojící); od tohoto r. 1789 Jan Mazura, syn; r. 1806 Josef Řetovský, téhož roku Josef Müller, r. 1815 Jan Beršik, 1827 Josef Mergans, obchodník v kožích a za našeho dětství školní dozorce; r. 1859 František Bednář, zct jeho, jenž byl podučitelem v Žamberce a vystěhovav se do Kostelce, byl tam purkmistrem; jesti to bratr nebožtíka slovutného lékaře dětského ve Vídni Dra Aloisia Bednáře; rodáci jsou potějštní. R. 1860 převzal grunt František Koš.

Č. 166. (LXIV, 75, 13. I.) Dějiny radnice nynější z části už podány na str. 83. Tuto stojí řada bývalých majitelů za sebou: Jan Provazník, r. 1619 Pankrác Svoboda, po jeho smrti Šimon sedlař; po jeho smrti od r. 1636 Kryštof Bidrna, 1653 Václav Hauk, pak Václav Antonín Švancar, 1693 Helena Weslova, 1711 Jan Jiří Kessler, 1743 Tomáš Hybner, 1770 Martin Špalek, 1788 Josefa Chládkova, 1792

Antonín Špulák, 1803 František Skalický z Jablonné, 1810 Martin Ševčík. Nejznamenitější ze všech držitelův byl ovšem primátor Martin Špalek, jenž zde zemřel na vodnatelnost dne 14. března 1795. Všecky jeho děti, jež měl s Alžbětou, dcerou Václava Hybnera, zemřeli před ním; jen jeden syn mu zůstal na živě, páter Kazimír Špalek. (Dle zpráv v archivu žamberském uložených, tento syn, pozdržev se v Žamberce u otce, měl nějaké politické nepříjemnosti v obci, jichž podstata neznáma; avšak jména svého patrně neměl nadarmo; dost možná, že jsa mužem osvíceným, proti copařství vystupoval v duchu své doby.) Radnici koupil Martin Špalek od Tomáše Hybnera za 620 zl. Patřily k ní dva kusy role svobodné v Hájku a t. zv. ovčár. Ovčár obsahoval 8 jiter role, v hájku bylo 15 jiter role, 2 jitra luk a skoro 1 jitro lesa. Prodávající Tomáš Hybner — syn Jana mladšího a Veroniky, o nichž byla řeč při č. 87 — vymínil si byt v zadním traktu a 1 krávu. Zemřel r. 1774. Avšak pro hospodářství takové kupující už na dlouho nestačil; musel míti 4 služby a mnoho starostí. Pročež prodal starý primátor celou usedlost už r. 1788 paní Chládkové a vymínil si dvě světnice v zadu za příbytek, zde konec svého života ztrávil. Pověst o něm zachovanou uveřejnila Terezie Svatova v „Památniku Sokola žamberského“ z r. 1891. Vše, co o něm známo, s touto pověstí se srovnává. Už podpis jeho ukazuje na muže vzdělání vyššího a i smrt jeho poukazuje k tomu, že rozkoší pozemských byl as hodně dbalý; primátorem byl kolem 30 let a dosáhl věku skoro 80 let, neb se narodil r. 1716, což vše poukazuje k osobnosti síly vynikající. Když Žamberk r. 1810 vyhořel, koupila obec r. 1814, jak už dříve v seš. 2. praveno, dům tento od manželů Ševčíkových, aby zde udělal radnici i školu. Dům byl nevystavěný; stály jen 4 hlavní zdi, a koupeno za 4000 zl. vídeňské měny. Aby se dům vystavěl, vozili sousedé kamení a cihly zdarma. R. 1815 vydáno na stavbu 3278 zl. 30 kr., r. 1816 vydáno 3350 zl. 4 kr., r. 1817 ale jen už 557 zl. Stavitelem zednickým byl mistr Karel Kaufmann, účty vedl Antonín Zlobnický, jenž potom měl rozličné hádky. (Zajímavé, co stály cihly; vrchnost dala 6000 cihel tisíc po 16 zl. 40 kr.) Avšak ještě r. 1833 nebyl dům po stranách nahozen, schody na půdu nebyly překlenuty, půda nebyla deskami vyložena. Až do našich dob bývala před domem zahrádka.

V této nové radnici byla kancelář obecní a školy. Když pak r. 1850 císařské úřady všude ustanoveny byly, musely se školy i úřad obecní vystěhovati. Školy odstěhovaly se dne 12. dubna, úřad obecní

dne 5. srpna. Budova pro úřady císařské zasvěcena dne 1. července a dne 18. září konáno první veřejné přelíčení trestní.

Č. 167. (LXV, 76, 12/I.) Po Janu Křenkovi byl tu od r. 1622 Tobiáš Kohout, po jeho smrti od r. 1628 Jan Nosek; po jeho smrti od r. 1636 Václav Svoboda, od r. 1650 Martin Nosek; po dlouhá léta primátor žamberský, jenž 3 léta před svou smrtí — zemřel r. 1696 — postoupil grunt zeti svému Jiříku Bullčkovu, zámečnickovi; po jehož smrti převzal r. 1734 zeť jeho Václav Režný; od otce přejal r. 1776 Václav Režný, syn, krejčí; r. 1783 koupil František Křehký a po jeho smrti r. 1803 Josef Křehký; dům byl už tehdy dílem od kamene stavěný o 2 světnicích. R. 1833 byl zde Antonín Janeček, po jehož smrti se grunt drobil a majetníci jednotlivých částí všelijak střídali, až pak Jan Mazáč pomalu částky skoupiv, se stal majitelem a dům ouhledně vystavěl, tak, jak nyní stojí.

Č. 168. (LXVI, 77, 11/I.) R. 1595 prodali páni grunt sirotkův po Jiříku Noskovi mateři jejich. Přiznala se Dorota máti, že toho trhu druhému manželci svému, Václavu Turkovi, postupuje. Václav Turek dokonce vyplatil už v r. 1618 a seděl tu až do r. 1640. Pak tu byl Jan Kněžek, po něm Kašpar Hýra a po smrti tohoto koupil od vrchnosti r. 1672 Jan Karel Sloupenský, r. 1680 Jiří Cyprián Kněžek, pak zde bydlel Mikuláš Skalický — všickni tito, po Turkovi zde usedlí, byli panskými úředníky a jak z jednotlivých zápisů vychází, grunt byl po Turkovi vrchnostenským. R. 1701 hrabě František Adam z Bulna a z Litic daroval z lásky a milosti usedlost Anně Františce Kněžkové, choti doudebského purkrabí Františka Antonína Kněžka. Tento prodal r. 1709 Janu Dušíkovi. Od něho koupila zase vrchnost a prodala r. 1721 Václavu Tobiškovi. R. 1724 koupil Václav Bullček a přikoupil také r. 1734 kovárni pod kopcem u struhy ležící, kterou nebožtík otec jeho Jiřík (jenž seděl vedle na č. 167) k řemeslu zámečnickému v užívání měl. Po smrti Bullčkově koupil r. 1758 Josef Procházka, od něho r. 1764 Josef Kumpošt, barvíř, po jeho smrti koupil r. 1774 Josef Hovad, jenž dům r. 1796 pronajal Davidu Bradymu. Toho roku popisuje se dům takto: „Kvelb klenutý, na druhé straně komora z prken zbedněná, kuchyň klenutá s vyhnáným cihelným komínem, pod ní se nacházející sklep, seknice zděná na všecky čtyři strany. Dvě sekničky roubeny nahoře, u jedny komín mazaný, při druhé z prken, který nevyhnutelně pro bezpečnost kamený vyhnán býti musí; naproti komora roubená; dáleje vejšeje nahoru jdouc po pravé straně špejchar šalovanéj prknama, z druhé strany strop s truplem

nad sekničkama udělaný.“ R. 1804 koupil Antonín Král; r. 1816 Petr Roja, r. 1822 Jan Novotný, a tu zde byla lékárna. R. 1834 koupil Jan Hovad, panský „Tafeldecker“, a po něm měl od r. 1853 Augustýn Hovad. R. 1859 koupil v licitaci František Rispler. Za Hovada tu byla vinárna; za Risplera mnoho národních veselostí se tu odbývalo ke konci let šedesátých. Pokoje v prvním poschodí vystavěny byly teprve r. 1828.

Č. 169. (LXVII, 78, 10/I.) Po Václavu Rousovi tu byl od r. 1630 Jakub Kubiček, od r. 1667 Jiřík Janeba, od r. 1673 Matěj Rychlink, od r. 1679 Jan Bullček, mlynář; od něho koupil r. 1689 Izaiáš Pič, od něho r. 1726 Izaiáš Pič, syn; od něho r. 1742 Ignác Rautenkranz, 1743 Václav Blümel, 1771 Ignác Balous, od něho 1782 Ignác Procházka, 1803 Ignác Procházka mladší, 1810 Antonín Toman a po něm jeho vdova; r. 1839 Antonín Morávek, r. 1850 Antonín Kopecký a od r. 1853 vdova jeho Alžběta.

Č. 170. (LXVIII, 79, 9 I.) Po Petru Polákovi měl od r. 1601 Jakub Kohout, 1612 Martin Brázda, 1622 Tomáš Vodstrčil, 1657 Jan Bidrna, 1664 Václav Janeček; po něm dala vrchnost vystavěti a od ní koupil r. 1722 Václav Khol, r. 1761 František Khol, syn, r. 1784 Tomáš Novák, řezník, 1795 Bartoloměj Knípl z Lipchav, 1803 Jan Mazura, 1803 Vít Roček, 1804 Tadyáš Bier, chirurg a některý čas purkmistr, 1811 Václav Ješek, 1816 Anna Schnittova, 1840 Antonín Kaplan, 1852 Michal Schiffner. Hostinec. jenž tu posud jest, nazývá se „na milence“. Za našeho dětství byla to hospoda více selská, dům byl nedostavěný, okna v prvním patře byla cihlami zadělána.

Č. 171. (LXIX, 80, 8/I.) Po smrti Jakuba Koláře koupil r. 1627 Kryštof Hybnar a přikoupil r. 1629 od souseda Jíříka Jirše, kováře kousek domu pod jedním krovem se stáji a zahradou veskrze běžící až po mez s tou šířkou, jakž týž jeden krov vynáší a při gruntu a straně Kryštofa Hybnara ležící za čtyři centy železa. R. 1644 tu byl Václav Bureš, jenž byl primátorem, a zde provozoval pekařství. R. 1665 vzal si za ženu Kateřinu, dceru Jana Kněžka a zemřel r. 1681; r. 1666 narodil se mu syn Václav, jenž také byl pekařem a o němž bude řeč při č. 310. (Nejstarší Bureš je Václav, jenž r. 1582 propuští syna z učení řeznického; jsouť Buršové jednou z nejstarších rodin žamberských.) R. 1673 Václav Beršík, 1685 Augustýn Beršík, 1692 Václav Buchtel, 1726 Martin Buchtel, 1729 Václav Buchtel, bratr Martinův, 1776 Antonín Buchtel, 1811 Josef Buchtel, 1824 Vavřinec

Kohl, 1845 Antonín Janeček, máselník, 1858 Josef Janeček, 1869 Tomáš Buchtel. V nynější své podobě dostavěn byl dům r. 1838. (Nejstarší z Buchtelův je Václav z r. 1692; zemřel r. 1733 ve stáří 78 let; v rodině té provozovalo se od dávna kolářství.)

Č. 172. (LXX, 81, 7 I.) R. 1612 Jiřík Jireš, 1631 Daniel Trčka, po jeho smrti r. 1634 Jan Bzoněk, po něm od r. 1641 vdova; r. 1680 Mikuláš Janeba, kolář, koupil místo prázdné; od vdovy Roziny koupil r. 1720 Václav Janeba, kolář, syn; od vdovy jeho r. 1750 Jan Jindřich Franke, Němec; po něm byl Karel Janouš, r. 1788 František Morávek ze Skorenice, r. 1830 Jan Morávek, syn, řezník; r. 1862 Jan Morávek, syn. Dům byl po velkém ohni dostavěn r. 1837; později zase přestavěn od Antonína Burše, purkmistra.

Č. 173. (LXXI, 82, 6 I.) R. 1594 koupil od J. M. Pána Jiřík Šiftař, „zlé paměti“, což znamená, že pro nějaké zločiny byl popraven. K r. 1630 v urbáři uveden Tomáš Vrba. R. 1634 tu sedí Vít Poslouchal, r. 1661 Martin Bocký, jinak Ješek; r. 1694 Jan Ješek, syn; po jeho smrti od r. 1729 Václav Mlynář, po jeho smrti od r. 1759 Josef Toman, jenž si vzal vdovu Mlynářovu. R. 1797 tu jest Ant. Müller, r. 1799 František Křen a r. 1815 Karel Křen, otec, jenž usedlost koupil pro syna Václava. Po tom tu dcera Václavova, Františka, jež si vzala Václava Hybnera, a který od r. 1858 zápisníkem. Václav Hybner byl i purkmistrem zamberským a horlivým vlastencem, jenž v letech šedesátých i sedmdesátých národní hnutí zdejší mocně podporoval.

Č. 174. (160, I.) Nejstarší majitel jest Antonín Mlynář, r. 1798 jest po něm Jan Samohel, r. 1829 Josef Samohel, syn, r. 1850 František Kubiček, krejčí.

Č. 175. (5 I.) Nejstarší zápisník Jan Chramosta; po něm vdovu si vzal a usedlost přejal r. 1798 Jan Janeba. R. 1808 tu sedí Antonín Šarapatka, od r. 1824 vdova jeho Anna, r. 1828 Vilém Nonn, r. 1857 Václav Sakrovský, sloužící pauský, od r. 1873 Anna Sakrovská.

Č. 176. (LXXII, 83, 4 I.) Nejstarší zápisník Martin Prušák, jinak Novohradský; r. 162 Václav Smíšek, 1638 Martin Mladkovský, provazník; 1670 Jan Viktorýn, po jeho smrti od r. 1711 Jiřík Michalíčka, 1741 zeť jeho, Josef Remek, 1745 Jan Blümel, 1771 Václav Martinek. 1775 Václav Teplý, zedník, 1792 Antonín Teplý, od vdovy jeho Josefy r. 1798 Antonín Kohl, pekař, 1840 Terezie, dcera jeho, vdaná za Kaplana, 1861 Jan König, 1876 Václav König.

Č. 177. (LXXIII, 84, 3/I.) Nejstarší zápisník Martin Stejskal; r. 1632 Václav Beneš, r. 1647 Jan Kocián, 1675 Tobiáš Balous; od tohoto koupil r. 1680 Jiřík Kumpošt, od něho 1729 Antonín Kumpošt, od něho r. 1732 Tomáš Hybner, mydlář, od něho 1738 František Bullček, mlynář horní, po jeho smrti 1760 Václav Smejkal, zeť, 1780 Mariána Prausova, 1801 zeť její Jan Langer, 1809 Antonín Kaplan, 1834 Ferdinand Kaplan, syn, 1839 Vojtěch Suchánek, 1841 František Feltzmann, 1844 Filip Tausig. Tento důkladně dům přestavěl. R. 1862 koupil Friedrich Roja, r. 1865 obec města Žamberka. Od té tu doby jest obecní kancelář a síň obecního zastupitelstva.

Č. 178. (135/I.) Stavení toto vystavěno ke konci minulého století a byl tu Václav Kněžek až do r. 1820. Tohoto roku prodal synu Antonínovi. Tento prodal r. 1828 Terezii, rozené Durchánkové, vdané za Františka Čížka; r. 1847 tu František Čížek, od r. 1853 Josef Charfreitag, perníkář, od r. 1871 František Charfreitag, kupec. R. 1891 dům přestavěn a o jedno patro do výšky vyhnán od Josefa Tómy.

Č. 179. (LXXIV, 85, 2/I.) Kdys před r. 1612 prodal J. M. Pán grunt naproti zámku stojící Jiříkovi, ručníkářovi; r. 1612 zase J. M. Pán prodal Matěji, ručníkářovi z Bartošovic i s nádobím zámečnickým a roli špitálskou. R. 1645 koupil Martin Janeček, 1661 Samuel Dušík, perníkář, od něho r. 1699 Jan Kumpošt, po jeho smrti r. 1753 Jan Zelinka, po jeho smrti r. 1760 František Forejtek, jenž r. 1780 Josefě, dceři po Zelinkovi, postoupil komoru, aby si příbytek vystavěla; r. 1807 koupil Jan Dostálek, 1841 Jan Dostálek, syn, 1868 Bedřich Kummer, jenž dům ouhledně přestavěl.

Č. 180. Povstalo na Lindrách teprve v tomto století. R. 1805 totiž koupil Václav Kulen od Vítá Ročka kus pozemku, vystavěl tam chalupu a dal ji do knih r. 1816. R. 1847 následoval František Kuben, r. 1857 Antonín Tobiška, r. 1863 Jan Tobiška.

Č. 181. Stavení toto též na Lindrách a dí se o něm, že bylo: „gwestes Wachtzimmer“. Zdá se, že tam bývala, dokud vojsko v Žamberku leželo — a posádka tu ležela as po 100 let — vojenská strážnice, poněvadž víme, že se v těch místech vojsko na poli cvičovalo. Místo to koupil od Antonína Libchavského r. 1824 František Tomiška a vystavěl tam chalupu, již měla od r. 1830 Josefa Felzmannova a od r. 1871 Terezie Kuncova (polovici).

Č. 182. (117/I.) Jest bývalá kovárně panská, jež stávala u brány zámecké; kdy zašla, není známo.

Č. 183. (118/I.) Jest dvůr panský.

Č. 184. Jest panský ovčín nad černým lesem, nyní opuštěný.

Č. 185. (113/II.) Chalupa tato stávala k Lišnici, blíže staré bažantnice. Vystavěl ji na panské půdě Josef Hovádek r. 1800 a zapsal dne 1. ledna 1801. Po jeho smrti r. 1813 následoval syn Kašpar, po něm nejstarší syn Václav. Tento prodal r. 1874 vrchnosti, která chalupu rozbourala.

Č. 186. (99/II.) Jest to chalupa nyní zmizelá, která stávala vedle předešlé. R. 1724 koupil od Jana Hůlky Václav Kumpošt chalupu v poříčí, blíž Lišnice, r. 1771 tu byl syn jeho Václav, r. 1825 zase Václav Kumpošt a r. 1871 Josef Kumpošt. I tuto chalupu vrchnost koupila a jako předešlou rozbourala.

Č. 187. Jest bývalá papirna, nyní obydlí panského nadlesního Dějiny její vypravovali jsme již na str. 101.

Č. 188. (97/II.) Chalupu tuto blíž papírny vystavěl Friedrich Hovad; od něho koupil r. 1760 Antonín Kupka. Pak tu byli: r. 1775 Václav Müller, r. 1798 Josef Müller, r. 1843 Antonín Müller, r. 1873 František Müller.

Č. 189, 190, 191, 192 mají původ spleťtý. R. 1743 zbyla po Václavu Režném usedlost s kovárni, která ležela vedle „flusovně“. Byly v ní 2 světnice a při ní 2 zahrádky, komín však a chlebová pec společné. Jednu světničku a jednu zahrádku dostal syn Josef Režný, druhou zeť Antonín Schmied. Polovice po Schmiedovi přešla r. 1780 do rukou Františka Veverky, pak tu byli: r. 1787 Jan Beršík, 1831 Antonín Houdek, 1866 Ferdinand Houdek; z ní pošlo č. 189. Polovici, již měl Režný, shledáváme r. 1766 v rukou Václava Stejskala, ševce, jenž ji zdědil po otci Janovi a tento po Rautenkranzovi.

R. 1758 zapisuje Jan Rautenkranz půl chalupy a horního mlýna zeti svému Václavu Stejskalovi, řezníkovi a tonto postoupil r. 1776 synu Václavu Stejskalovi, zedníkovi; druhou polovici dostal Rautenkranzův syn Jan.

Poněvadž tu tři Václavové Stejskalové se uvádějí a usedlosti se neustále dělí, je nemožno věc rozlučtiti. Mimo to se uvádí, že k vůli stavbě císařské silnice č. 192 zrušeno; číslo toto tudíž přenešeno jinam.

Hledíme-li k zprávám úplně spolehlivým, můžeme z pozdějších dob říci toto:

Č. 189 jak praveno, pošlo z polovice usedlosti Režného.

Na č. 190 zapisuje r. 1808 Reichel příbytek po Václavovi Stejskalovi, r. 1827 je majitelkou Helena Reichelova, r. 1840 Filip Hovad, r. 1867 Innocens Smutný.

Na č. 191 jest r. 1795 Jan Beršík, maje to za praetensi své ženy Johanny, dcery Václava Stejskala; r. 1824 je tu Anna Morávková, vdaná za Režného; r. 1830 Dominik Vondra, 1847 Josef Vondra, 1858 Jan Schütz, 1867 Josef Feigl, 1870 Jan Koblížka.

Na č. 192 sedí r. 1805 Anna Šarapatková, jež koupila od Martina Ševčíka, r. 1805 dcera její Anna, vdaná za Františka Beršíka. Při stavění silnice zrušeno a nové stavení na nynějším místě vystavěné, dohotoveno r. 1842; r. 1851 je převzal Josef Krčmář.

Č. 193. Jest bývalá pálenka stará, jež r. 1779 od Antonína hraběte z Bubna prodána Abrahamovi Herschlovi; pak tu byl Mojžíš Brady, r. 1815 Tomáš Homola, r. 1821 Jan Parish, r. 1826 František Mič, r. 1832 František Seidlitz, r. 1860 koupil v licitaci Jan Kodytek.

Č. 194. Jest to prastarý mlýn zámecký. Zápisy o něm jdou teprve v době pozdější; a sice prodává r. 1721 hrabě Antonín Hynek z Bubna Václavu Bulíčkoví. Zápis tento podáváme plným zněním:

„Já Antonín Hynek svatě římské říše hrabě z Bubna a Litic, pán na Žamberce, Doudlebach, Jeleni, Blatě a Vejvanovicích, známo činím tímto trhem, že jsem jeden mlýn můj, pod zámekem mým žamberským u rybníka od kamene vystavěný, o pěti složeních a s čtyřmi stoupami, „horní“ se jmennující, při kterém se jedna role, krom jedna louka pode dvorem Trundorfským vynachází, s tím se vším jak stojí, co v něm a při něm se vynachází, poddanému svému mlynářovi Václavovi Bulíčkoví k jeho vlastnímu dědičnému a budoucím potomkům jeho užívání za summu šestnácte set zlatých rejských odprodal, kteroužto summu takto platí:

Předně, při vyzdvihnutí trhu složil hotových do důchodu mého Žamberského 1250 zl. rejn., ostatních 350 zl. při sv. Jiří roku 1722 150 zl., roku 1723 per 100 zl. a roku 1724 per 100 zl. též skládati do téhož důchodu každoročně pořádně platiti a odváděti povinnen bude; z kteréhožto mlejna on kupující mlynář Václav Bulíček, ten předešlý vycházející nájem peněžitý, naproti kterému 6 prasat lačných panských dávati se budou, do často řečeného důchodu vybejvati, a každoročně po 70 zl.; též obilí vejmělného na špejchary mé po 167 korcích on také ročně odváděti a 3 prasata každoročně bez platu vykrmiti, a kdyby se nepotřebovali, za ně 30 zl. platiti, čehož spolu

100 zl. činí; jakož i také mlejn a verkštat tímto zápisem postoupený na svůj vlastní náklad, žlaby a co také při něm zapotřebí bude, spravovati, stavěti, a nikoliv nespouštěti, nýbrž dobrým hospodářem býti, neméně i kameny mlejnské knpovati povinen bude, krom těch, které jemu pokaždé ve dvou letech 5 běhounův a 5 spodků v lomu jemu příležitém bez platu do důchodu mého, sám svým nákladem ulomiti, passiruji, a k přivezení jeho fury panský se dají. Z lesův mých každoročně na potřeby dříví 1 buk, 3 habry, a když by hřídele sešly, dřeva dubovy v lesích Jelenských darem, které sobě nákladem svým shotoviti s přivezením robotou, i potomci jeho dostávají mají. Co se náhonu vody dotýče, že struhou až na kola to nákladem panským spravovati a kdyby struha jak zimního, jarního, tak letního času, jak se stává, zanešena býti měla, vysekávati, vyhazovati, sám na svůj náklad povinen bude. Na což mlynář bedlivý pozor dávati, a jak by jakou malou škodu seznal, aby se to časné spravit mohlo, tu kde náleží, oznámiti. Struha od splavu Lišnického až do rybníka k lapání ryb a raků pro potřebu panskou se vymíňuje. Item také na kola, kdyžby co potřeboval prkna (však od řezání platiti) dosahovati má.

Byvše při témž mlejně vodárna panská, též i pila, na to vrchnost náklad povede, však ale mlynář na takovou vodárnu, aby jak ve dne také v noci voda ustavičně šla a žádná škoda skrze jeho nedbanlivost, kterou on vynahraditi by musel, se nestala, bedlivý pozor míti má, začez on z důchodu 3 zl. 30 kr. počtu skleповého, másla přeponštěného 18 liber, sejra kravského 40 liber a dříví měkkého 10 sáhů každoročně dosahovati bude. Podobně od každého semleného na pivo přicházejícího sladu, každou várku $\frac{1}{2}$ vědra piva bez platu s obyčejným markem, jako i také od semletí sladu na „páleny“ od páleníka 1 $\frac{1}{2}$, žejdlíka páleného dostávají bude.

Pilař pak, když řezati bude, žádným způsobem svévolně vodu neubíratí, nýbrž mezi sebou v dobrém srozumění by zůstávali (však beze škody mé) míti chci.

Nyní pak ten mlejn, co při něm potřebného bude, na můj náklad spraven býti má.

Dobytka hovězího krav 4 kusy, v panský pastvě „v Rybníčkách“ se jmenující, pásti dovoluji.

Bez kontribuc všelijakých náběrkův, ložirování vojákův a všech robot osvobozen bude, k čemuž on mlynář, ke všemu přistoupiše, vrchnosti a lidem spravedlivě dělati a mlíti, vedle tohoto upsání po-

slušně také se chovati přislíbil; při tom by papírník obstáti a stížnost sobě vésti přinucen nebyl, dobrou svornost a porovnání zachovati nařizují.

Kdyby jak budoucně buď z přátel, neb komu koliv jinému týž mlejn prodati chtěl, nejprv s ohlášením se vrchnosti zač koliv odprodati moci bude.

Pekaři k tomu mlejnu všichni mimo Václava Dnšika, Rudolfa Merganse, Tomáše Mařika; moučnari pak též všichni mimo Václava Vimperskýho přináležeti budou.

Že tomu tak a nejináče jest, na tento trh jsem se vlastní rukou podepsal a mou hraběci většl pečeti k němu přitisknouti dal.

Stalo se v zámku Žamberském dne 24. aprilis r. 1721.

L. S.

Hynek hrabě z Bnbna a Litic *m. p.*

Pak následovali: r. 1731 František Bulíček, r. 1756 Antonín, syn, r. 1779 Karel Křen, po něm Antonín Buchtel, r. 1796 Josef Buchtel, 1807 Matěj Schmitz, 1809 Benedikt Cisař, 1813 František Křen, mlynář pekelský, 1816 Antonín Šafařík, 1819 Antonín Sejk, 1819 Václav Marek, 1824 Martin Smetačka, 1828 Antonín Leder, 1825 Karel Schneider, 1831 Jan Müller, 1852 Josef Kroulik, 1856 Václav Ježek. Že horní mlýn panský jest prastarý, jest nepochybno. O dolním mlýně je řeč, jak praveno už r. 1657. Musel tedy horní už dříve býti a byl jediným. I není ani jinak možná, než že stával od pradávna s pilou i s vodárnou; neb toho všeho byla potřeba, dokud město stálo. Dolnímu mlýnu později přiděleni byli pekaři a moučnari z ulice hluboké. Na obou mlýnech byli Bulíčkové, dokud paměti sahají.

Č. 195. Od mlynáře Buchtela koupil chalupu k mlýnu dříve patřící Josef Šafař; po něm ji měl od r. 1808 Jan Langer, r. 1827 František Charfreitag, 1859 Kašpar Kumpošt; vdova po něm vyměnila chalupu za kus louky u Kunvalda a chalupa při zařízení panské pily r. 1870 zrušena. Stála mezi silnicí, mlýnem a jelenicí dole.

Č. 196. Při stavbě silnice císařské strženo a přeneseno číslo na stavení nové, jinde postavené. Na starém stavení, které vedle jelenice, hned pod kaplí zámeckou r. 1800 postaveno a bez zápisů prodáváno bylo, byl r. 1815 František Jedlička a po něm František Šafařík; r. 1816 František Weiss, r. 1818 Josef Palvi, r. 1820 Josef Černohous, r. 1823 Jan Janouš, r. 1826 Antonín Matoušek. Když

stavení zrušeno, vystavěl r. 1842 nynější číslu Antonín Bureš na půdě obecní; r. 1855 jest majetnicí Rozálie Karlíčková, r. 1871 Jan Karlíček.

Č. 197. (93/II.) Od Jana Waltera koupil r. 1772 František Ciliák, kožešník, r. 1782 jeho syn František, r. 1793 Ignác Michalička, r. 1811 dcera jeho Anna, r. 1840 Benedikt Exler.

Č. 198. (92/II.) Na zeleném drně vystavěl „chalupu proti mlejnu hornímu“ Kryštof Jaška, předek nynějších Jaškův; po něm byl od r. 1761 Josef Jaška, od r. 1792 František Jaška, od r. 1808 Antonín Jaška, od r. 1852 Karel Jaška, od r. 1854 Františka Müllerova, od r. 1855 Karel Hlavsa.

Č. 199. (91/II.) Po Janu Rautenkranzovi měl r. 1763 syn jeho Jan; od r. 1802 Josef Rautenkranz; r. 1806 František Bureš, r. 1828 Václav Bureš. (František Bureš byl zeť Jana Rautenkranze, máje dceru jeho Alžbětu za ženu; byl synem Václava, koláře a seděl také na č. 309; Václav byl jeho synem.)

Č. 200. (90/II.) Po Janu Lierovi koupil chalupu spustlou blíž mlýna horního r. 1750 Martin Kayzler, r. 1771 Josef Král, zámečník s ženou Veronikou, r. 1778 Antonín Král, jenž už r. 1811 byl starcem a jehož jsme ještě vidali; zemřel dne 31. prosince 1850, stár jsa 92 roků; od r. 1858 tu byl Josef Beran.

Č. 201. (129/I. Vystavěl K. Schreiber r. 1782. Následovali: V. Jaška, M. Vetter, Alžb. Lierova, Josef Kaplan.

Č. 202. (LXXVI, 87, 4/II.) Nejstarší držitel Pavel Janin, od r. 1620 Daniel Čapek, řezník, od r. 1629 Jan Čeněk, od r. 1655 Martin Trčka, kovář, od r. 1657 Michal Ciliakus, kožešník; při této koupi připomenuto, že Ciliák koupil grunt i s tím kusem role na vrších, která byla dána za místo, kde vodárně stojí. Jak už jinde připomenuto, stála vodárně na místě nynějšího gruntu č. 202; zde se dovídáme, že tu stála už za Trčky, při čemž není vyloučeno, že tu byla ještě dříve. Po smrti Michala Ciliáka koupil r. 1701 syn Augustýn, ale musil grunt spustlý od podvalů znova vystavěti. Po smrti Augustýnové koupil r. 1729 syn František a odprodal teprve r. 1774 Janu Walterovi. Byla tedy usedlost přes 100 let v rukou jedné rodiny, a ježto Michal Ciliák je nejstarší známý člen rodiny této, můžeme grunt považovati za původní domov této rodiny. R. 1795 koupil po smrti Jana Waltera syn jeho Antonín. Od r. 1855 tu pak Antonín Zuman. Na zahradě usedlosti této a sice na východním konci viděti

posud stopu staré silnice, která tu pod zámkem k městu šla a u sochy sv. Jana prudce do kopce vedla.

Č. 203. (LXXVII, 86, 3/II.) Po Martinu Kociánovi seděl tu od r. 1618 Daniel Dušík a po jeho smrti od r. 1648 Pavel Jareš. Po smrti tohoto koupil r. 1692 Václav Pikl (za 35 zl.), jehož syn Jindřich se stal inspektorem panství žamberského a grunt od otce ujal. Od vdovy Jindřichovy, jenž umřel ve věku dosti mladém, koupil švagr Václav Pikl mladší r. 1721 a tu se grunt nazývá chalupou pod sv. Janem Nepomuckým; bylať statue tato zde postavena několik let před tím. R. 1746 po smrti Václava Pikla postoupila jeho vdova grunt švagru svému Josefovi. Zeť Piklův Krupička přistavěl na gruntu tom domek s kovárnou a dostal i kus zahrady do kopce vzhůru, z čehož povstalo číslo následující. R. 1825 Josef Feigl koupil od otce Antonína; později číslo 203/204 za jedno se pokládá.

Ve starém purkrechtě uvedena sub fol. LXXVIII chalupa, již r. 1619 od Kateřiny Bednářky koupil Jan Pokorný a sub fol. LXXIX chalupa, již r. 1614 od Jana Vaňátka koupil Jan Steznický. O chalupách těchto dalších zmínek není, tak že asi časně zanikly.

Č. 204. (104/I.) Poněvadž na číslo toto zápis učiněn teprvé r. 1780, není ani v josefském katastru o něm zmínky (později dáno sem číslo 104/I). Zápis ten učiněn od Jana Krupičky a di se, že k domku s kovárnou patří kus zahrady od rohu kovárny, kde štěp běličný stojí, vzhůru šikou do špice (pro trojbrannou podobu tohoto kusu zahrady mluví se i o zahradě lomeničné). Dům Jana Krupičky, kromě gruntu přistavěného. prodán r. 1780 Antoninu Feiglovi. R. 1825 od otce Antonína koupil syn Josef; později číslo toto jen za staveniště se pokládá, tak že pozdější stavba je zase objektem vedlejším a v rodině Feiglově zůstala.

Č. 205. Odprodal Antonín Feigel zeti svému Slavíkovi; tento pak prodal r. 1819 Františku Janebovi s průjezdem společným k č. 203 a 204 patřícím i s kouskem zahrádky č. top. 249.

Č. 206. (5/II.) První zápis zní, že Josefa Menzlova postoupila grunt od neb. Jana Micohlava na zeleném drně vystavěný zeti svému Antonínu Beršíkovi; po něm byl od r. 1836 Josef Wolf, od r. 1867 Josef Jiruch.

Č. 207. (LXXX, 88, 6/II.) Nejstarší známý majitel této staré usedlosti byl Václav Dub, po jehož smrti tu byl od r. 1629 Jan Praus, od r. 1636 Daniel Holubář, od r. 1657 Jan Školoud, tkadlec, od r. 1667

Jan Janouš. Pak řada majitelů na krátko přetržena, ale není pochyby, že jesti to týž grunt, jenž o něco později měl Jiřík Krátký, ač zápisu není. Od Jiříka Krátkého koupil grunt r. 1698 Martin Praus. Od Leonory, vdovy Prausovy, koupil r. 1715 Friedrich Ferdinand Stejskal, svého času primátor, a po jeho smrti převzal r. 1743 syn jeho Jan. Chalupu zadluženou po Janu Stejskalovi koupila r. 1749 Anna, dcera po Janu Vilhelmovi, Pražanu; r. 1759 koupila Alžběta, vdova po Antonínu Budském, komorníku hraběcím, r. 1773 pak Ludmila Hübnerova, r. 1789 Jan Kaplan, bednář, r. 1796 Mathes Schmitz, téhož roku František Hovádek, r. 1798 Jan Pič. Touto dobou nazývá se dům tento koželuhovní se zahrádkou. Obě koupil r. 1816 František Olbrich z panství rudského na Moravě, muž Antonie, dcery mlynáře žamberského, Antonina Merganse. Když muž zemřel, vdala se Antonie za Františka Berana a upsala mu polovici, kterou koupil v licitaci r. 1855 Josef Roja. Obě polovice koupil r. 1855 Alois Polanský, barvíř.

Č. 208. (7/II.) R. 1726 vystavěl grunt tento na drnu Jan Kalous, po něm ujal r. 1752 Jan Kalous ml., syn, r. 1768 Josef Kalous, r. 1808 František Janeček.

Č. 209. (8/II.) R. 1726 vystavěl na svůj náklad chalupu na novém městě Václav Janeček; po něm ujal r. 1754 Jan Janeček, syn, r. 1770 František Janeček, syn, r. 1780 Jan Lang, sloužící při osobě J. M. pana hraběte, osoba svobodná, r. 1793 Antonín Stefan, r. 1795 Anna Janoušova (rozená Doušková), r. 1804 František Jedlička, 1846 Josef Jedlička, od dědicův Jedličkových r. 1771 Jiřík Exler, r. 1871 Petr Štoviček, r. 1877 Josef Landa.

Č. 210. (9/II.) Chalupu tuto vystavěla vrchnost „na podměstí pod sv. Janem“ Janu Janebovi, od něhož ji koupil r. 1716 Zikmund Biedermann; po něm ji měl od r. 1723 i s přistavěnou kovární Florian Krupička; r. 1755 koupil místo spustlé Václav Janouš, kožešník, r. 1773 František Štefek, moučňař, r. 1776 Jan Mikolášek, krejčí, r. 1782 František Charfreitag, kominík, po němž r. 1836 dědil Jan Richter, po něm tu byli Václav Vojtíšek (druhý manžel), od roku 1870 Antonín Král.

Č. 211. (10/II.) Nejstarší zápis zní, že r. 1776 Ferdinand Suchánek prodal chalupu na horním podměstí ležící Václavu Kotyzovi, zedníkovi; od tohoto koupil r. 1780 Antonín Teplý (Tomeš) r. 1804 Václav Tomeš, syn, r. 1815 Antonín Ledvina, zeť Tomšův, od tohoto r. 1836 Josef Sokol, 1850 Jan Král, od r. 1880 Antonín Král.

Č. 212. (90, 11/II.) Domek nákladem vrchnosti vystavěný. koupil r. 1698 Samuel Mlynář (Müller), trejbař, jenž zemřel r. 1714. Po jeho smrti koupil Jiřík Školoud, a po smrti tohoto r. 1764 syn jeho Vojtěch. Rodina tato, s jejíž členy se ještě na jiných usedlostech setkáváme, vymřela v Žamberku v tomto století. R. 1783 koupil František Hernych. Od Františky Hernychovy koupil r. 1813 Josef Doleček. R. 1864 majitelkou Anna Štorchova.

Č. 213. (91, 12/II.) Domek od vrchnosti vystavěný koupil za 40 zl. Andreas Mikoláš (Nicolaus), kovář panský (viz č. 3), jenž zemřel r. 1718 a v úmrtní matrice je zapsán Andreas Mikulášek, nejstarší tohoto jména (Mikuláš, Mikulášek, Nicolaus, Nicolas) v Žamberku. Po něm přejal grunt syn jeho Ferdinand r. 1722 a prodal jej r. 1727 Vojtěchu Beršíkovi, po jehož smrti se gruntu ujal r. 1762 syn jeho jediný, Štěpán. R. 1797 koupil Antonín Špulák, avšak už r. 1798 odkoupil Štěpán Beršík zase pro syna svého Františka. R. 1858 zdělili rovným dílem: Zuzana, František, Ferdinand, Josef a Antonín Beršíkovi, Barbora Švárova, Františka Beršíkova, Jan Beran. Domek tento lehl požárem a zmizel.

Č. 214. (92, 13/II.) Domek od vrchnosti vystavěný koupil r. 1685 Augustýn Ciliák za 20 zl.; byl synem Michala (viz č. 202). O Augustýnovi tomto vypravováno na str. 117 a 118. R. 1699 koupil usedlost Jiřík Saliger, zedník a Augustýn Ciliák převzal usedlost č. 202 po otci. Od Jiříka Saligera koupil r. 1726 syn jeho Jan, od tohoto r. 1736 Jiřík Bruna, od tohoto r. 1745 Jan Král, zedník, po jehož smrti následoval r. 1774 syn Antonín, sladovnický. R. 1779 koupil Tomáš Mergans, r. 1806 syn jeho Josef. Po otci dědil František, jenž prodal Františku Holubářovi r. 1871.

Č. 215. (110, II.) Domek tento novější koupil ve stavu již spustlém od Františka Krále r. 1806 Josef Mergans, tak že byl majitelem i čísla předešlého zároveň. Obě usedlosti byly pod jednou střechou. Číslo toto od Josefa Merganse přešlo na syna jeho Karla r. 1872 a usedlost 214 a 215 považována za jednu; číslo pak 214 přeneseno na bývalou novou pálenku, která však také už zanikla. Stávalať na pravém břehu struhy, blíže čísla 200. Posud viděti, jak sem z císařské silnice pod zámek vedla klikatá cesta k můstku, přes nějž se do pálenky chodívalo. (Starou pálenkou se tehda nazývalo číslo 193.)

Č. 216. (93, 14/II.) Domek od vrchnosti vystavený koupil za 30 zl. Andreas Kratschmer, kloboučník, po něm tu byl syn jeho František a po jeho smrti od r. 1735 Jan Doležal. Od tohoto koupil r. 1746 Mikuláš Kohl, nátež sledovali sami Kohlové: r. 1770 Mikulášův syn Antonín, r. 1784 Václav, punčochář, r. 1796 Vavřinec. Po otci svém Vavřinci zdědil r. 1845 syn Antonín, od něho r. 1858 Krystián Kumpošt, r. 1859 Karel Kavka, r. 1865 Marie Hovadova, r. 1872 Jan Kodytek, r. 1873 František Holubář. Vyhořelo r. 1881.

Č. 217. (94, 15/II.) Nejstarší zápis je z r. 1694. Tu kupuje David Hrobař od Martina Nováka domek za 40 zl. Od sirotků po Davidovi Hrobařovi koupil r. 1710 Antonín Vajgang, od vdovy po tomto pak r. 1740 Jan Kaplan, od tohoto r. 1783 František Samuel (Samohel), od tohoto r. 1797 František Kaplan, bednář, od tohoto r. 1797 František Motyčka, od něho r. 1831 Josef Král. R. 1861 koupil Karel Kyttnar.

Č. 218. (95, 16/II.) Nejstarší zápis z r. 1696. Po nebožtiku Janu Mlynářovi koupil totiž Petr Remek, syn Václava Remka, cechmistra ševcovského, jenž seděl na č. 371. Od Petra koupil r. 1704 starší bratr jeho Augustýn a už roku následujícího koupil od tohoto nejmladší bratr jeho Jan. Po smrti tohoto byl tu od r. 1761 František Kumpošt, po jeho smrti od r. 1764 syn jeho František.

Č. 219. (96, 17/II.) Nejstarší trh z r. 1689; kupuje od Václava Koblížka Jiřík Ulver; od tohoto koupil r. 1703 Martin Hank, jenž však téhož roku zemřel. R. 1704 koupil Antonín Osyk, 1706 Václav Stejskal, řezník, 1712 zase Jiřík Ulver, 1716 po smrti Ulverově Jan Řický a po jeho smrti r. 1742 Mikuláš Kohl, kameník. Od tohoto koupila r. 1746 Anna, vdova po Karlu Kaplanovi, bednáři panském, od ní sestra její Alžběta Trčková, od této r. 1750 Jáchym Tobiašek a po smrti jeho r. 1758 František Walda (též Balda). R. 1855 přešla děděná chalupa na Vincense Baldu, r. 1856 na Jana Exlera. Za naši paměti bývala to nejmenší chaloupka v celém městě; nyní zmizela.

Č. 220. (97, 18/II.) Jan, syn Martina Hauka, vystavěl si tento domek a dal jej zapsati r. 1673. Byl řezníkem a měl za ženu Mandalénu, dceru Václava Vimperského, která usedlost po smrti mužově držela. Od ní koupil r. 1704 syn Jan, pekař, jenž zemřel už r. 1709. Tu koupil usedlost Václav Jelínek, hrnčíř a po smrti jeho r. 1760 Jan Král starší, zámečník, zeť jeho. R. 1774 koupil zase zeť tohoto Jan Pazourek, sklenář. Od otce koupil r. 1799 syn Jan, od tohoto

koupila dcera Františka r. 1841, od ní r. 1841 Jan Exler, od něho r. 1842 žena Aloisie.

Č. 221. (XCI, 98, 19/II.) Prastará to usedlost, jejíž nejstarším známým držitelem byl před r. 1620 Jindřich Kládivo; od r. 1620 tu sedí Václav, kominík; vdovu jeho vzal si za ženu a usedlost přejal r. 1635 Jan Matějčků; dle katastru seděl tu r. 1654 Jiřík Čečetka, po něm syn Jan, pekař. Tento zemřel jako mládenec a doporučil usedlost bratru svému Václavovi, jenž r. 1731 zemřel a zůstavil syna Jana. Tomuto dědicovi vyplácí Karel Kumpošt, jenž toho roku koupil. Od Kateřiny, vdovy Kumpoštovy koupil r. 1747 Jan Janeba, krejčí; r. 1758 od něho koupil Josef Jackel a po jeho smrti r. 1769 Václav Teplý, od něho r. 1775 František Hovad. Po otci Františkovi dědil r. 1832 syn Antonín.

Č. 222. (20/II.) Od Václava Teplého, zedníka, koupil usedlost č. 19/II r. 1775 František Hovad, pekař, a di se v zápisu, že při téměř gruntě jest vystavěna světnička sub Nro. 20/II, kterou Jan Janeba na svůj náklad ze stodůlky vyzdvihl. Světničku tuto prodal František Hovad r. 1799 Janu Jaškovi, punčocháři, avšak vyhradil si právo, aby držitel gruntu Nro. 19/II vždy byl prvním kupcem a také František Hovad zase odkoupil. Po něm dědila r. 1833 dcera jeho Terezie, provdaná Svobodova. Po ní koupila r. 1861 Josefa Janovcova, avšak domek už je samostatný. R. 1861 koupila Josefa Janovcova, dcera, od této pak r. 1867 Antonín Hovad a spojil čísla obě.

Č. 223. (LXXXIV, 99, 21/IV.) Také z nejstarších usedlostí, na které před r. 1622 seděl Jan Bednář Litomyšlský; od r. 1622 tu jest Pavel Havlíček, od r. 1648 Jan Mlynář, od r. 1650 Prokop Hlava, od r. 1662 Václav Praus, tkadlec. Od tohoto koupil r. 1707 syn jeho Friedrich, od tohoto r. 1720 Antonín Rautenkranz. R. 1738 zde Martin Jackel, r. 1754 Jan Doležal; po něm zdědila r. 1823 vdova Josefa; od ní převzal r. 1830 syn Josef; r. 1852 přejal Jan Hanuš, r. 1874 Václav Tomeš.

Č. 224. (22/I.) Vystavěl Jan Dědič, punčochář, na drnu a prodal r. 1742 Františku Důrčánekovi; od něho koupil r. 1779 Václav Leder, švec; r. 1784 koupil Václav Valach, řezník. R. 1827 zdědil František Valach, od něho koupil r. 1828 Antonín Jireš, r. 1864 Jan Jireš.

Č. 225. (23/I.) Jan Novotný vystavěl sobě chalupu novou r. 1690; r. 1731 ji ujal syn Jan, mlynář helvikovický. Po smrti jeho koupil ji František Tomau (Tomků) r. 1771, od něho r. 1799 Karel

Kaplan; po něm dědila r. 1828 vdova Barbora, od ní koupil r. 1828 Antonín Ševinský, r. 1864 koupil Karel Ševinský, r. 1878 vloženo právo vlastnictví na Josefa Hrušovského.

O číslech 226—234 bude později promluveno zvláště.

Č. 235. (109, 29/II.) R. 1699 koupil Mojžíš Abraham domek od vrchnosti postavený; r. 1730 Josef Mojžíš Polák, syn; r. 1730 Jan Tlapka, r. 1748 Antonín Hrobař, zeť jeho; po smrti tohoto koupil Jan Vaníček sedlař, od tohoto 1811 Ignác Vaníček, syn.

Č. 236. (109/II.) Od Antonína Kissela koupil tchán jeho Josef Toman kus role a chalupu, kterou na vyměněné zahradě vystavěl. R. 1807 Václav Leder koupil; od něho r. 1827 František Jaška, 1853 Jan Petřík, r. 1856 Marie Janebova, r. 1861 obec židovská.

Č. 237. (LXXXVIII, 110, 30/II.) Nejstarší známý majitel jest Jiřík Hamrník; bezpečně byl panským hamrníkem a tu se nedaleko hamrův usadil. Po něm tu jest r. 1631 Jan Zach, také hamrník čili kosař, jenž byl dříve na č. 142 a pak na usedlosti, ve starém purkrechtě mající folio CXXX, jejíž polohu neznáme. Později shledáváme Jana Zacha na č. 381; zemřel před r. 1657 a zůstavil syna Václava. (Druhého Zacha, též hamrníka, shledali jsme už na číslech 101 a 105.) R. 1636 byl zde Matěj Janeba, krejčí, nejstarší toho jména v Žamberce; byl za mistra přijat r. 1627. R. 1642 byl zde Jan Jirouch, r. 1643 Václav Beneš, r. 1645 Jan Suchánek, r. 1650 Jan Böhml, uzdař. V rodině této držela se usedlost přes 100 let. Od otce Jana koupil r. 1675 syn Martin za 128 zl., a zemřel r. 1720. Rok před smrtí otcovou koupil usedlost syn Jiřík i s přikoupeným kusem zahrady od Matěje Vimperského. Byl několik let primátorem žamberským a zemřel r. 1746, stár jsa 55 let. Po něm tu byla vdova jeho; od ní koupil r. 1763 syn Jan. Rodina Böhmlova byla jistě zámožnou a sešvagřena byla s možnými rodinami tehdejšími. R. 1778 koupil od Jana Böhmla Josef Toman, r. 1796 Antonín Kissel, zeť; r. 1819 Marie Pičova, žena Janova, 1834 Jan Kumpošt, r. 1851 zdědil syn Václav Kumpošt (později redaktor přírodopisného časopisu „Vesmir“), r. 1858 koupil Antonín Rispler.

Č. 238. (31/II.) Jan Böhml, bratr Jiříka, primátora, vystavěl si vedle otcovského domu stavení nové. Po smrti jeho tu byla vdova jeho Alžběta. Od ní koupil r. 1757 Josef Veverka a po smrti jeho Josef Toman r. 1771. Když pak r. 1778 Toman koupil od Josefa Böhmla starý dům Böhmlův, postoupil jemu zase domek tento, tak

že se sem přestěhoval uздаř Josef Böhm, na dům, někdy strýci jeho patřící. R. 1799 obdržel grunt ten František Böhm, syn a prodal r. 1806 Františku Královi. R. 1809 koupil František Štefek, r. 1847 František Hirschberg, r. 1859 Josef Hirschberg, r. 1859 Frant. Jireš.

Č. 239. (LXXXIX, 32/II.) Stará usedlost, kterou r. 1604 od Jiřika Černého koupil Martin Drtina. R. 1658 tu sedí Jan Kuchyňka, r. 1667 Martin Mlynář. Od tohoto koupil r. 1693 František Doležal, r. 1737 od vdovy Doroty nejstarší syn Jiřík Doležal, r. 1754 František Felcmann, r. 1757 Jan Bulíček, po jeho smrti r. 1778 syn Václav, r. 1823 Josef Neumann, r. 1836 Filip Toman, r. 1853 Filip Toman, syn.

Č. 240. (33/II.) R. 1787 Martin Stejskal prodal Františku Bulíčkoví, tento r. 1840 synu Františkovi, tento r. 1844 Františku Kalousovi, tento r. 1858 Antonínu Mosingerovi.

Č. 241. (34/II.) Nejstarší zápis z r. 1760 svěděl Antonínu Vajgangovi, jenž převzal grunt po otci Janu. Po Antoninovi zde byl od r. 1803 syn František, po něm od r. 1812 vdova Barbora, jež se vdala za Františka Bulíčka a prodala r. 1843 Majdaléně Zdobnické polovici. Manželé Ignác a Majdaléna Zdobnickovi přikoupili pak i druhou polovici; po nich tu od r. 1855 seděla Anna Kavkova, od ní koupila r. 1861 Anna Kalousova.

Č. 242. (35/II.) Chalupu tuto vystavěl na zeleném drnu Jonáš Podhájecký a na místě vdovy jeho prodáno od ouřadu r. 1728 Václavu Trčkoví; r. 1776 zdědil syn František, bednář; od něho koupil r. 1802 syn Martin.

Č. 243. (36/II.) Od Jana Hrobaře koupil r. 1731 Martin Lier a prodal Jaklovi, ale odkoupil zase a prodal synu svému Janovi; od tohoto koupil Martin Durčánek; po něm prodáno r. 1776 Jakubu Hrdinovi, zeti Durčánkovi; r. 1797 koupil v licitaci František Ciliák, od něho r. 1831 František Bureš, r. 1843 František Jedlička.

Č. 244. (37/II.) R. 1764 chalupa po Jiříku Kalousovi, na kterouž potud zápisu nebylo, prodána Janu Janoušovi, kožešníkovi, který r. 1780 prodal Josefu Buršovi. Tento postoupil r. 1798 synu Martinovi. R. 1817 koupil František Hotmar, r. 1827 Jan Bílek a téhož roku Vojtěch Michalička, r. 1839 Anna Režná, r. 1841 Vincens Chodec. Dvě čísla následující mají zamotanou historii; nejsou to ostatně usedlosti staré.

Č. 245. (38/II.) Měl r. 1805 Jan Dědič; usedlost šla z ruky do ruky až ji dostal r. 1823 Josef Kroul; tento prodal r. 1826 Janu Šafařovi; r. 1868 koupil Antonín Lukášek.

Č. 246. (39/II.) Měl Jan Saliger, r. 1787 syn jeho Václav, r. 1805 František Šprindrich, r. 1824 Josef Kroul, pak Martin Bureš, od něhož r. 1828 koupil zeť Filip Toman, od tohoto r. 1836 Jan Koukol.

Č. 247. (40/II.) Domek ten vystavěl Antonín Čečetka; od něho přejal r. 1827 syn Jan a po něm r. 1851 dcera jeho Helena, vdaná za Jedličku.

Č. 248. (102/II.) R. 1789 prodal Jan Jedlička místo na tak zvaném kameništi Františku Buršovi, jenž zde vystavěl domek. Tento prodán r. 1800 Josefu Dlabkovi, moučnari, r. 1808 Františku Tomiškovi, r. 1821 Antoninu Ciliákovi, pak Františku Seimovi, r. 1841 Františku Halberstadtovi, r. 1850 Frant. Stejskalovi, r. 1872 Václavu Habrovi. *)

Č. 249. (41/II.) R. 1735 Jan Morávek koupil po Janu Brdýčkovi chalupu, na níž posud zápisu nebylo; od vdovy Morávkovy koupil r. 1763 František Samuel, bednář. R. 1768 prodáno po smrti jeho Kateřině Janečkové. R. 1799 Antonín Jedlička prodává Josefu Tobiškovi, po jehož smrti v licitaci koupil r. 1816 František Sklenář, učitel lišnický; téhož roku odkoupil František Bureš pro syna svého Františka. R. 1832 koupila Anna Rezná, r. 1833 Václav Štefek, r. 1852 František Šafář, r. 1853 Anežka Tomšova, r. 1856 Františka Jedličkova, r. 1866 Karel Kavka.

Č. 250. (42/II.) R. 1761 Antonín Bureš koupil od Jakuba Svobody; r. 1798 Josef Šarapatka, od vdovy jeho Anny r. 1805 František Mitvalský; po něm zdědil r. 1858 syn Antonín.

Č. 251. (43/II.) Po Antoninu Janebovi dědila r. 1786 dcera jeho Josefa, provdaná Kiessova, r. 1831 koupil Vincens Marek, r. 1851 Antonín Miláček, r. 1871 František Toman.

Č. 252. (45/II.) Grunt tento vystavěl Václav Janeček, po jehož smrti koupil r. 1715 Jan Janouš mladší; r. 1737 koupil Jan Hrobař, r. 1771 Jan Janouš, švec, jenž r. 1792 postoupil synu Antonínovi; tento prodal r. 1805 „s chlivy, maštalkou a kolničkou“ Petru Remkovi

*) Na kameništi u řeky stávala také chalupa, kterou do knih zapsal Antonín Jakl r. 1732. Muž tento provozoval vozotajství a hleděl obilní trhy v Žamberce zlepšiti; ale přišel do dluhů a vrchnost, již byl dlužen, dala usedlost do licitace; koupil ji r. 1733 Jan Špalek a po jeho smrti r. 1740 Matěj Krahulec. Zda-li a jak usedlost zašla anebo s některou posud stávající souvisí, nebylo lze naléztí.

pro syna jeho Václava; po smrti Václava Remka přičknuto vdově jeho Anně; r. 1819 koupil Kašpar Rispler, r. 1841 František Seim, r. 1847 František Seim, syn; r. 1848 Ignác Zdobnický, r. 1883 syn Ignác.

Č. 253. (44/II.) Od vdovy po Martinu Janebovi koupil r. 1752 Antonín Jedlička; po něm tu seděla bez zápisu Eva Sedláčková, pak její vnučka Ludmila; od r. 1763 tu sedí otec Ludmilin Jan Chládek; po jeho smrti od r. 1772 Mariána Štambašská, od r. 1783 František Janeba, od r. 1796 Antonín Hamburger, jenž postoupil Václavu Ponětelskému; po tomto následoval r. 1818 syn Jan a r. 1824 druhý syn František, pak Václav Štefek, r. 1832 Anna, vdova Doležalova, r. 1845 František Vaněra, r. 1846 Josef Roja, r. 1847 Vincens Křehký.

Č. 254. (89/II.) Usedlost tato povstala z následující. František Dědič, majitel čísla 255 měl totiž na zahradě vystavěnou chaloupku i s chodbou a prodal Antonínu Andělovi, jenž vyměnil grunt ten za číslo 245.

Č. 255. (46/II.) František Dědič vystavěl na drnu a postoupil r. 1763 synu Františkovi; od vdovy tohoto, Kateřiny, koupil r. 1826 Václav Bulíček, od tohoto koupil r. 1826 Jan Štefek, r. 1830 Tekla Štefkova, r. 1842 Antonín Kisl a téhož roku Václav Turek. (Pro dělení a postupy není historie obou domů, jakož i čísla 245 dosti jasná.)

Č. 256. (47/II.) Po Antonínu Müllerovi přejal r. 1782 syn jeho Josef, r. 1799 syn Antonín, kloboučník; r. 1809 Antonín Charfreitag, r. 1853 Antonín Charfreitag, syn, r. 1867 Josef Strnad, r. 1874 Vincens Čapek.

Č. 257. (114, 48/II.) Od Anny, dcery po Tobiaši Smetanovi koupil r. 1694 Václav Brdyčko, po smrti jeho syn Martin r. 1726, po smrti tohoto od r. 1757 syn jeho Jan, r. 1790 syn tohoto František, po něm r. 1791 František Samuel, od r. 1801 František Hovádek, r. 1806 Václav Bulíček, r. 1848 Josef Hynek, r. 1850 Antonín Appel.

Č. 258. (49/II.) Chalupu tuto na zeleném drnu vystavěla Anna Beranka, od níž koupil Jan Rejnuš; teprvé r. 1768 když syn tohoto František Rejnuš sklenář koupil, dána usedlost do knih. R. 1780 ji koupil Jan Janouš, kožešník. Od Heleny Janoušovy koupil r. 1805 Jan Pácha, po něm r. 1843 Petr Kotyza, r. 1857 Antonín Kotyza.

Č. 259. (XCII, 113, 50/II.) Nejstarší zápis zní Mikuláši Hadáčkovi, jenž r. 1621 koupil od Anny Fialkovy; r. 1658 tu Jan Beran, jenž zemřel as r. 1684; od vdovy jeho Anny koupil syn, Jan Beran

mladší, bednář, jenž měl za ženu Annu, dceru po Václavu Stejskalovi; zemřel r. 1725. Od vdovy koupil Václav Prans, r. 1740 Václav Pazourek, r. 1776 syn Jan, r. 1819 syn Vincens, r. 1865 Ferdinand Pazourek, r. 1870 Ferdinand Pohlreich.

Č. 260. (XC, 112, 51/II.) Za našeho dětství stálo tu vysoké stavení dřevěné s pavlačí v prvním patře, na pohled velmi staré. Dějiny jeho jdou do dáвна. Před r. 1628 tu byl Matěj Bečka, kosař, po jeho smrti pak od r. 1628 Šimon Černý, od r. 1630 Václav Čarovanej, r. 1644 Václav Smíšek, 1652 Jan Doležal, 1668 Mikuláš Beneš, 1696 Jan Blažek; od tohoto r. 1722 syn Václav, r. 1740 František Pazourek, r. 1757 od vdovy Pazourkovy Václav Matoušek, r. 1790 syn jeho Jan, po něm Josef Matoušek, pak od r. 1826 syn Jan, v licitaci r. 1845 Emanuel Legenstein, r. 1845 František Maleček, r. 1873 Jiří Suchodol.

Č. 261. (52/II.) R. 1790 sedí zde vdova Pazourkova výměnkem a r. 1792 Josef Matoušek prodává chalupu Josefě Jaklově s vyhrazeným pro Verunu, vdovu Pazourkovu, výměnkem. R. 1810 koupil zase Josef Matoušek; r. 1815 kupuje Marketa Jaklova, r. 1826 Johanna Hanušova. R. 1829 koupil Antonín Ciliák, r. 1831 Jan Klouček; r. 1867 Majdaléna Kloučková. (Domek povstal as z č. 260.)

Č. 262. (LXXXVII, 103, 53/II.) Starou tuto usedlost, při níž byla stodola a v ní obilnice, koupil od Jiříka Vzteklička r. 1617 Martin Zach; pak následovali: r. 1620 Tobeš, tesař, r. 1634 Jakub Beran, r. 1659 Michal Dobrý, r. 1676 Matěj Hejduk, jenž si byl vzal za ženu vdovu po Dobrém; r. 1679 Jan Beran; po jeho smrti r. 1684 Krystián Kumpošt, r. 1686 Jiřík Ulver, tkadlec, r. 1689 Václav Doležal, r. 1689 Václav Bureš, r. 1697 Vilim Schneider. Od něho koupil bez zápisu Tobiáš Janeba. Po Tob. Janebovi koupil r. 1755 Jan Janeba, hejduk, „chalupu na podměstí dolním u struhy na dolní mlýn tekoucí.“ R. 1787 Jan Janeba, zatím stav se komorníkem, prodal zeti svému Václavovi Zdobnickému. Po něm zdědil syn Josef r. 1845, r. 1846 koupil Otomar Thoma, r. 1863 František Schromm, r. 1870 Tomáš König, r. 1872 Otomar Thoma.

Č. 263. (54/II.) Stavení toto vystavěl hned po r. 1803 František Kněžek na místě, kde dříve Langer valchu stavěl; r. 1839 koupil Antonín Ciliák, r. 1848 Jan Ciliák, r. 1849 Antonín Ciliák, r. 1859 Josef Bulíček, r. 1866 Karel Mitvalský.

Č. 264. (LXXXVI, 102, 54/II.) Na staré této usedlosti nejstarší majitel jest Jan Tobeš; po něm přišel r. 1636 Kryštof Ryngeľ, téhož roku Daniel Důrchánek, r. 1640 Jan Holej, 1646 Jan Běhm (Bým), 1657 Mikuláš Skalický, 1658 Martin Matoušek, 1673 Jan Remek (viz číslo 61). R. 1696 koupil Jan Remek mladší, myslivec a vnuč, Jan Remek koupil r. 1782 už jen místo, kde domek stával. R. 1793 jest majitelem Jan Langer; pak měla Františka, vdova Kučzkova, od ní koupil r. 1826 František Hotmar, r. 1843 Jan Hotmar, r. 1869 Josef Valach.

Č. 265. (LXXXV, 101, 55/II.) Také jedna z nejstarších usedlostí. Před r. 1613 měl ji Havel Pitr; od r. 1613 Jan Boleslavský, od r. 1637 Václav Zelenka, od r. 1638 Jiřík Pazourek a od této doby, tedy přes půl třetího století drží ji táž rodina. R. 1661 totiž byl majitelem Jiřík Pazourek mladší; od tohoto koupil (za 39 zl.) r. 1691 syn Jan; po jeho smrti r. 1719 syn Jiřík, po jeho smrti r. 1775 syn František, r. 1801 syn František, r. 1824 Antonín.

Č. 266. Číslo toto povstalo z předešlého a sice tak, že Václav Valach, muž ženy Františky, rozené Pazourkovy obdržel od tchána kus zahrady a vystavěl domek číslo 266. R. 1846 zdědil jej Josef Valach.

Č. 267. (56/II.) Václav Kumpošt dal r. 1747 zapsati chalupu, kterou Jiří Pazourek na své zahradě vystavěl; po něm zdědila sestra jeho Dorota, vdaná za Zicha, a prodala r. 1788 Terezii Routově. (Tato snad se vdala po druhé za Ledra.) R. 1827 Terezie Ledrova prodala synovi Antonínu; od něj koupila r. 1832 Anna Rudolfova, od této r. 1847 Františka Ročková, od ní r. 1852 Vít Jireš, od tohoto r. 1867 Josef Kunc, od něho r. 1872 Josefa Mitvalská.

Č. 268. (57/II.) R. 1745 František Vodička koupil chalupu od Františky, vdovy Hirzovy postavenou. R. 1747 od Františka Vodičky koupil Frant. Sedláček, t. č. varhaník žamberský; r. 1763 od vdovy jeho Vojtěch Bulíček; tento Vojtěch Bulíček postoupil r. 1791 Josefu Živsovi; od tohoto zdědila r. 1827 dcera Terezie, jež se vdala za Pulkrábka. R. 1846 koupil Václav Dlabka.

Č. 269. (112 II.) Od vdovy Barbory Hovádkovy koupil r. 1826 Josef Král, r. 1829 Karel Dvořák, r. 1854 Jan Kubiček, r. 1860 Anna Kubičková, r. 1861 František Mareš, r. 1872 Jan Mareš.

Č. 270. (115, 58/II.) R. 1680 koupil Martin Důrchánek domek od vrchnosti vystavěný, r. 1730 následoval syn jeho Floryán, od něhož

koupil r. 1760 Pavel Tlapka; r. 1774 zde sedí Václav Krušina, r. 1790 Václav Mareš, r. 1801 František Bureš, r. 1820 Antonín Küssel, r. 1840 František Koš, r. 1860 Josef Pazourek.

Č. 271. (116, 59/II.) Domek od vrchnosti postavený koupil r. 1680 Martin Trčka, bednář; od vdovy jeho r. 1703 Jiřík Ledvina, r. 1739 po smrti jeho Jan Ledvina, syn, r. 1775 Antonín Ledvina, syn Janův, r. 1805 Kašpar, syn Antonínův, r. 1843 František, syn Kašparův.

Č. 272. (117, 60/II.) R. 1680 koupil Augustýn Bulíček dům od vrchnosti vystavěný za 40 zl. R. 1730 koupil syn jeho František, pak tu byl bez zápisu Jiřík Bulíček. Augustýn Bulíček, byl r. 1683 zvolen za mladšího rychtáře; r. 1696 byl v čele oněch, kteří žádali na obci role k užívání (podměšťáci) a zemřel r. 1742 ve vysokém věku 95 let. R. 1770 zde sedí Josef Tlapka, jenž od Jiříka Bulíčka koupil. R. 1798 koupil Josef Dlabka mladší, r. 1843 syn František, r. 1844 František Bulíček.

Č. 273. (118, 61/II.) Domek od vrchnosti vystavěný koupil za 40 zl. Tobiáš Bernkopf mladší r. 1680. Od něho koupil r. 1718 Augustýn Pič, od vdovy jeho r. 1760 Václav Pič, syn, od tohoto r. 1787 František, syn, jenž se ujal r. 1803 usedlosti. R. 1833 Anna Remkova, r. 1839 Vojtěch Michalička, r. 1861 Josef Bureš, zeť.

Č. 274. (119, 62/II.) Dům vystavěla vrchnost a prodala Janu Mergansovi (bezpečně také as r. 1680). Od Merganse, jenž se toho roku přestěhoval na č. 361 a jest praotcem Merganšův, řezníkův, kteří na čísle 361 posud jsou, koupil r. 1692 Václav Praus mladší, po jeho smrti koupil r. 1748 Jan Pavlík, r. 1751 Jan Mergans, r. 1775 po smrti otcově syn jeho František. R. 1826 Jan Mergans, r. 1874 Josef Kummer.

Č. 275. (120, 63/II.) Domek od vrchnosti vystavěný koupil Jan Hejzlar; od tohoto r. 1685 Martin Hank, od něho r. 1703 Jiřík Ulver, od něho r. 1712 Václav Stejskal; po jeho smrti koupil r. 1748 František Remek a po jeho smrti r. 1775 Silvester Škota; po něm dědil r. 1818 syn Antonín, jenž postoupil synu Janovi r. 1848. Od vdovy Janovy koupil r. 1856 Jan Lieser a po něm tu byla od r. 1870 vdova jeho Eleonora.

Č. 276. (121, 64/II.) Domek od vrchnosti postavený koupil Adam Mlynář; od něho r. 1698 Jan Jirouch; po smrti jeho r. 1752 Josef Jirouch a po jeho smrti r. 1782 Štěpán Jirouch. (Rodinnu tuto

shledáme ještě jinde a sice na č. 340 a 355.) Od Jiroucha koupil r. 1797 Karel Schleiss, po něm zdědil r. 1853 syn Karel, od něhož koupil r. 1871 Josef Kodytek, jenž r. 1873 postoupil Antonínu Kodytkovi.

Č. 277. (LXXXIII, 122, 65/II.) Usedlost tuto vystavěl na obci Jan Březina. R. 1671 koupil Petr Binštok, tkadlec za 29 zl. Po smrti otce Petra koupil r. 1717 syn Augustýn a od něho r. 1744 Josef Jindra; po jeho smrti r. 1776 syn Jan, jenž r. 1798 postoupil synu Prokopovi; od tohoto koupil r. 1837 František Jindra, jenž r. 1868 prodal Bernardu Apelovi.

Č. 278. (66/II.) Byla to pramalinká chaloupka, jež stála v rohu uličky naproti č. 276 a 277 a majiteli čísla 277 nejen světlo brala, ale i nebezpečnou byla, poněvadž nebylo možná v ní komin kamený vystavěti; mimo to překážela sousedům při vození obilí. Když r. 1814 majitel této chaloupky Josef Krupička, jsa na vojně zemřel a vdova jeho za ním ze světa sešla, prodána chaloupka ta jménem sirotka Tadyáše Krupičky, ve stavu velmi spustlém — nebylo v ní ani kouska nářadí — za 20 zl. Prokopu Jindrovi, majiteli čísla 277, jenž ji dal ihned rozházeti. I ustanoveno při tom, že místo to navždy prázdné zůstati musí.

Č. 279. (67/II.) Zápisem od r. 1793 ujmá chalupu tuto po svém otci František Trejtlér za 10 zl., ale prodal ihned Václavu Maříkovi za 30 zl. Pak následovali: Anna, dcera Maříkova, ovdovělá Kadeřávkova r. 1831; po ní r. 1832 dcera Františka, provdaná Zedníková; r. 1865 Karel Mitvalský, 1869 Marie Halberstadtova, 1869 Vilém Zobl, 1871 Josef Probošt, 1873 Josef Vasel.

Č. 280. (125, 68/II.) Usedlost tuto vystavěl Jan Hovad; od něho koupil r. 1684 Jan Dvořák, zeť, od něho r. 1704 Tobiaš Pič, od něho r. 1718 Mikuláš Chodec; po jeho smrti koupil r. 1753 František Chodec, od něho r. 1759 Josef Folgmer, od něho r. 1768 Jan Jedlička, po němž r. 1823 dědil syn Josef; po tomto dědil r. 1840 syn František. R. 1873 koupil Vilém Zobl, r. 1875 Terezie Ledvinova, r. 1876 Josef Ledvina.

Č. 281. (LXXXIII, 126, 69/II.) Prastará usedlost, jejíž nejstarší známý majitel byl Adam, písař; r. 1612 tu sedí Martin, ručníkář (bezpečně týž, jenž v urbáři k r. 1630 se nazývá Martin Kvill); od r. 1635 má Jan Svoboda, od r. 1643 Václav Štěbetka, od r. 1646 Jan Hovad (v urbáři k r. 1652 Jan Hovádek), od r. 1674 Jan Říček

mladší. Od Doroty, vdovy po Řickém, koupil r. 1703 Václav Dvořák, od něho r. 1713 Jan Hrobař, od něho r. 1727 Václav Hybner, od něho r. 1743 Josef Kumpošt a po jeho smrti r. 1778 Jan Kumpošt, barvíř. Po něm dědil r. 1832 syn Václav, též barvíř, po jehož smrti r. 1881 dědicové prodali Josefu Kacálkovi, nožíři z Kameničné a manželce, kteráž r. 1885 celou usedlost kupem na sebe potáhla.

Č. 282. (127, 70/II.) R. 1671 koupil Jan Sedláček (rozporejt = Rossbereiter) místo od obce vedle Jaua Hovada a vystavěl na něm chalupu. Od vdovy jeho koupila r. 1723 Anna Bayrova, r. 1738 Ignác Bayer, r. 1750 Jan Knyla, r. 1760 František Knyl, bratr předešlého; po tomto dědila r. 1800 dcera Anna, od níž r. 1801 koupil František Král, zámečník. Pak následovali: r. 1806 Josef Rautenkranz, r. 1807 Václav Bárnet, 1808 Josef Kumpošt, 1812 Jan Körner, 1828 Josefa Gránova, po níž dědil manžel Vojtěch Čížinský r. 1843; od něho koupila r. 1845 druhá manželka jeho Anna a od té koupili r. 1870 manželé František a Anna Rousovi.

Č. 283. (LXXXII a, 128, 71/II.) Nejstarší známý majitel jest Jiřík Schindler, od něhož Jan Pazourek měl usedlost postoupenu. R. 1691 ji koupil Jan Kumpošt, pekař, r. 1699 Václav Dušík, perníkář; po něm tu byl Jan Dušík a prodal Františku Kněžkovi; tento daroval grunt r. 1716 Václavu Kněžkovi, od něhož r. 1718 koupil František Tlapka. R. 1722 koupil Augustýn Lier, r. 1727 Václav Tobiška, r. 1745 František Morgans, r. 1746 Josef Frič, r. 1776 syn jeho František, r. 1806 syn tohoto Kašpar, jenž r. 1808 před smrtí svou odkázal grunt bratru svému Václavovi. Po tomto dědil r. 1846 syn Václav a prodal r. 1847 Františku Janebovi; od něho převzal r. 1862 syn František. V nynější podobě domek vystavěn r. 1848.

Č. 284. (LXXXII, 129, 80/II.) Prastará usedlost, jejíž nejstarší známý majitel byl Vaněk, kolář. R. 1619 zde sedí Kryštof Holub a po jeho smrti od r. 1634 Michal Hernyk; po smrti tohoto je tu od r. 1648 Jan Bidrma, od r. 1650 Matěj Holý z Liphav a po jeho smrti od r. 1685 Jan Trajtler. Po smrti jeho byl tu syn jeho Jiřík Trajtler od r. 1743 a po něm od r. 1794 syn Václav; po něm tu byl Antonín Samohel. Chalupa vyhořela r. 1844 v prosinci a nebyla vystavěna. (Podle příběhu vypravovaného na str. 117 bývala tu r. 1708 trafka.)

Č. 285. (79/II.) Chalupu tuto vystavěl Jan Tlapka. Od vdovy jeho koupil r. 1759 Josef Tlapka (čili Dlabka), od něho r. 1768 Václav Müller, od něho r. 1775 František John, po něm od r. 1820

dcera Barbora, vdaná za Františka Krále, jenž po smrti manželky zdědil r. 1726. Pak následovali: r. 1830 Linhart Jedlička, r. 1830 Matěj Procházka, r. 1834 Václav Stejskal, r. 1861 Josefa Stejskalova, r. 1861 Karel Dušek.

Č. 286. (100/II.) R. 1780 Václav Kotyza koupil od gruntu č. 289 kus zahrady a stodátku a vystavěl tu chalupu, která obdržela číslo 100/II; po jeho smrti koupil r. 1803 František Hamburger, jenž r. 1817 postoupil ženě své Anně; od ní koupil ihned Václav Mergans a po něm zdědila r. 1852 Kateřina Mergansova; od ní koupil r. 1861 František Dvořák, od něho r. 1868 František Musil a po smrti jeho r. 1871 vdova jeho Josefa.

Č. 287. (72/II.) Od Anny, vdovy po Friedrichu Říckém, koupila r. 1746 chalupu na horním podměstí, na drnu vystavěnou, Alžběta, vdova po Václavovi Piklovi; od této koupil r. 1752 Jiřík Micohlav, po jehož smrti zdědila vdova Efrozina. Tato prodala r. 1789 Veronice Kaplanové; pak následovali: r. 1789 Jan Suchodol, po něm vdova Kateřina, r. 1807 zeť Josef Beršík, r. 1814 Václav Mergans, r. 1830 Filip Hovad, r. 1837 Jan Hůlka, r. 1840 Jiří Zábrodský, r. 1851 Josef Hovad, r. 1859 Vít Hlavsa.

Č. 288. (131, 73/II.) Usedlost tuto „u lavic“ na zeleném drnu vystavěl Jiřík Schindler a zapsal r. 1698. Pak tu byli: od r. 1712 Jan Jelinek, od r. 1717 Matěj Křehký, od r. 1721 František Ciliák, od r. 1729 vdova jeho Dorota, od r. 1772 Václav Ciliák, kožešník, od r. 1786 syn Antonín, od r. 1821 Karel Zollsneider, od r. 1840 byl majitelem Jiří Novotný. Za něho stavení toto r. 1852 při požáru stodol podzámeckých vyhořelo a zaniklo. Parcela stavební (číslo 307) vešla v majetek usedlosti č. 283. (Stávalo tu šest stodol vedle sebe mezi lavicemi a struhou.)

Č. 289. (LXXXI, 130, 74/II.) Prastará usedlost, jejíž nejstarší majitel byl Jakub Zářecký; od r. 1630 tu sedí Jan Říckej, od r. 1674 Václav Říckej, servus. Po jeho smrti koupil r. 1715 syn Václav a po jeho smrti r. 1737 Mikuláš Kaplan; po jeho smrti r. 1773 Josef Feigl, punčochář, po jehož smrti přejal r. 1806 syn František; od něho koupil r. 1843 Václav Bureš, od tohoto zase r. 1870 Jan Strnad a po jeho smrti tu sedí od r. 1876 syn František.

Č. 290. (75/II.) Historie domu tohoto souvisí s číslem následujícím, ale není do podrobná jasná. Sedí na ni na začátku století Antonín Müller, po něm od r. 1818 syn Josef, od r. 1835 Josef Weiss

Jilovsky

a od r. 1841 vdova jeho Anna (viz č. 291), pak usedlost spojená s č. 291 a seděli na společném čísle od r. 1858 August Schimmel, od r. 1865 Josef Stejskal a když r. 1877 zas na dvě čísla rozděleno, ujal se čísla tohoto Karel Kytnar.

Č. 291. (76/II.) R. 1724 Jan Kumpošt, barvič, koupil od sirotka po Bernardu Ciliákovi chalupu „na předměstí u horních lavic“ ležící; po jeho smrti měla ji vdova Brigita a po ní od r. 1792 Jan Kumpošt, syn. Pak tu byl Antonín Müller a od r. 1818 syn Josef; od r. 1835 Josef Weiss, po něm vdova jeho Anna od r. 1841. Stavení vyhořelo a vdova Weissova tu přišla o život. Pak usedlost spojená s č. 290, až zase r. 1877 odděleno a v hniích nový list založen. Číslo 291 přejal Antonín Toman.

Č. 292. (77/II.) Nejstarší známá majitelka byla Judita Neubergerova, od níž koupil Jiřík Křehký; od něho koupil r. 1759 Jan Bureš „chalupu na horním podměstí ke dvorku jdouc po levé straně“. Pak tu byl Josef Bělovský, jenž r. 1791 prodal Františku Jaškovi, od něhož koupil r. 1792 Dionys Kummer; r. 1815 koupila Františka Zollschnneiderova, r. 1837 tu byla Anna Tanzova, r. 1837 Františka Feiglova, r. 1867 Antonín Wenzl, r. 1867 František Beran.

Č. 293. (78/II.) Po smrti Františka Jiroucha koupil r. 1767 Václav Suchodol, bednář; pak tu byl Josef Bělovský, jenž r. 1791 prodal Františku Jaškovi; r. 1792 koupil Dionys Kummer, od něho r. 1815 František Paulišta z Merklovic, r. 1830 František syn, r. 1852 Václav Mergaus.

Č. 294. (79/II.) Usedlost tuto měl před r. 1791 Josef Bělovský, od r. 1791 Josefa Mergansova, r. 1821 Jan Mergans, od r. 1842 Anežka Bečkova, od r. 1884 Anežka Kodytkova.

Č. 295. (106/II.) Usedlost tuto vystavěl Václav Stejskal; po jeho smrti ji měl syn Václav a prodal r. 1834 bratru Antonínovi; pak následovali: r. 1836 Josef Kurka, r. 1839 Antonín Leder, r. 1840 Jan Hůlka, r. 1854 Václav Kodytek, r. 1867 Josef Mergana.

Č. 296. (81/II.) R. 1738 Jiřík Blažek koupil od Friedricha Schüttlera chalupu, na niž zápisu nebylo a kterou Schüttler byl postavil; od Blažka koupil r. 1772 Jan Janeba. Pak následovali: 1777 Vavřinec Janeba, 1786 Jan Kubiček, 1820 Václav Trajtnar, 1843 Antonín Hlavsa, 1844 Antonín Bílek, 1868 Marie Stejskalova, 1872 Josef Landa, 1875 František Dostálek.

Č. 297. (82/II.) R. 1757 Antonín Blažek prodal Jann Kumpoštovi; pak následovali: 1785 Vincens Mergans, švec, 1803 Josef Janouš, 1808 Josefa Sklenářova, 1813 František Jaška, 1829 Jan Štefek, 1829 Františka Malá, 1845 Anna Ledvinova, 1851 Filip Ledvina, 1854 Augustýn Motyčka, 1864 Josefa Pražákova.

Č. 298. (83/II.) Jestli to stará pazderně obecní na horním podměstí vystavěná; jiná byla na skalách (viz č. 132), r. 1736 byla zrušena. Byla o dvou světnicích pod jedním krytem. Ludvík Hovádek koupil jednu půli; druhou pak a sice větší světnici „od prostřed prahu až do druhého prahu horních dveří i s tou zahrádkou před vtoky od prvního ouhlu až k druhému ouhlu“ koupil Jan Hlavsa za 25 zl., od něho koupil r. 1746 Jan Janouš; pak následovali: r. 1760 Josef Praus, r. 1792 Martin Praus, po jeho smrti dědil r. 1847 syn Jan.

Č. 299. (84/II.) R. 1726 Jiřík Stejskal zapsal chalupu na drně na horním podměstí vystavěnou, po jeho smrti koupil r. 1763 zeť jeho Antonín Blažek, r. 1775 Antonín Šafář, moučnář; pak tu byl Vavřinec Janeba, r. 1809 syn František, r. 1835 Josef Kodytek, r. 1886 Václav Falta.

Č. 300. (85/II.) Nejstarší majitel Jan Morávek, po jehož smrti koupil r. 1763 František Samuel; pak následovali: r. 1780 Jan Samuel, bednář, r. 1800 František Král, zámečnick, 1801 Josef Jedlička, 1803 vdova jeho Kateřina, která se provdala za Prokopa Tomana, jenž po ní r. 1832 dědil; r. 1833 koupil František Černohous, r. 1871 Adam Suchánek.

Č. 301. (86/II.) R. 1726 vystavěl Václav Jedlička. Pak následovali: Václav Dvořák, šafář houkovský, r. 1747 Kateřina vdova Janebova, r. 1752 Antonín Jedlička; pak Krystián Schmied, r. 1776 zeť jeho František Hynek, r. 1817 Antonín Hynek, r. 1849 František Hynek, r. 1882 Antonín Doleček.

Č. 302. (87/II.) R. 1726 Josef Blyml zapsal chalupu „na horním podměstí před mostem“ vystavěnou, kterou po jeho smrti koupil r. 1760 Karel Beršík. Vdova jeho Anna odporučila své snaze Alžbětě Beršíkové a ta postoupila synu svému Janu. R. 1818 koupil Josef Charfreitag, r. 1848 Ferdinand Charfreitag, r. 1851 Antonín Veverka, r. 1854 Antonín Risppler, r. 1860 Johanna Löwy, r. 1882 Bedřich Krčmář, r. 1883 žena jeho Anna.

Č. 303. (107/II.) R. 1804 Josef Hybner, pekař, koupil od č. 302 kus zahrady, 26 loket dlouhý a 18 loket široký od Alžběty Beršíkovy,

(a místo pro cestu 1 loket širokou) k vystavění nového domku. Po jeho smrti dědil r. 1840 syn Josef, od něhož r. 1850 koupil Floryán Zdobnický, r. 1875 koupil syn Floryán, v exekuci r. 1883 koupil Bedřich Krémář a po něm tu jeho vdova Anna.

Č. 304. (88/II.) Chalupu „na horním podměstí blíž řeky Orlice postavěnou“ koupil po nebožtíku Jiříku Durchánkovi r. 1764 Václav Mergans, voják; od něho koupil r. 1772 Jakub Hnát, od vdovy jeho r. 1793 Filip Král, zedník; r. 1795 koupil Jan Doležal, r. 1796 Antonín Müller, r. 1835 dcera Anna, vdaná Dvořáková, r. 1861 syn František. Stavení zaniklo a stavební plochu koupil r. 1871 soused Floryán Zdobnický, zbytek zahrady pak Jan Praus na č. 298.

Č. 305. (104/II.) Postavil na drně Josef Jindra; r. 1744 koupil Karel, r. 1772 František Schreiber; po něm zdědila vdova jeho Anna; pak r. 1854 Kateřina Kummerova, po její smrti r. 1859 Rupert Kummer, r. 1881 Bedřich Kummer, r. 1884 Antonín Dvořák.

Č. 306. R. 1831 Josef Stejskal prodává synu Josefovi, r. 1861 přejal Josef Stejskal, r. 1865 Josef Mihulka, r. 1873 nezletilý Josef Mihulka, r. 1881 Anna Stejskalova žena, r. 1884 Josef Kalous.

Tímto ukončena historie domů v městě samém a na horním podměstí. Následuje historie domů na podměstí dolním a pak ke konci bývalých domů židovských.

Tiskem Bohumila Gistla a spol., Vídeň, město, Augustinská třída 12.

Paměti žamberské.

Vydávají

Dr. Eduard Albert,

c. k. dvorní rada a ř. v. professor
vysokého učení vídeňského.

P. Karel Chotovský,

biskupský vikariátní sekretář
farář žamberský.

Sešit V.

Ve Vídni.

Nákladem vlastním.

Dolní podměstí. — Usedlosti při všech okolních ležici. — Město jindy židovské. — Trundorf.

Č. 307. (XCIV, 166, 1/III.) R. 1634 koupil po Janu Janečkovi, jenž měl ženu Mandalénu a tři děti (Jan, Manda, Anna) Jan Kopeckej za 377 kop. (Při hospodářství byli: koně 3, kráva 1, jalového kusy 2, zita na ozim osetého po 10 korcích atd.) Avšak Kopecký brzo ujel a páni prodali statek zpustlý r. 1636 Martinu Trejtlerovi za 230 kop. Pak jsou v zápisích mezery. R. 1673 prodává Václav Schwanzar, člověk svobodný, paní Anně Marii, hraběnce z Bubna, rozené říšské hraběnce z Lamboy usedlost se všemi poli, lukami, lesem a porostlinami za 350 zl. Z majetku soukromého stal se majetek panský. Zápisem od 18. srpna 1722 dává Antonín Ignác hrabě z Bubna své paní Anně Maximiliáně, rozené Kapounové ze Svojkova, usedlost tuto, která paní matce jeho, rozené hraběnce z Lamboy patřivala, za majetek dědičný. I nazývá se usedlost v listině „statek Švancarovský, nyní malý dvůr“ (Kleinhöfel). S příslušenstvím dává jí šafáře se ženou a dětmi, 3 děvečkami, pasačkou a pacholkem. Zápisem z 3. srpna 1740 postupuje hrabě Antonín Vít malý dvorek, po matce zděděný, manželce své Anně Karolině, rozené hraběnce Kolovratce-Libštejnské. Pomalu se jednotlivě pozemky ode dvorka malého odprodávaly, ano r. 1800 odprodala vrchnost i část stavení (viz číslo 308). R. 1801 koupila stavení panské s chlévy, kůlnami, zahradou, lukami a rolemi za 600 zl. paní Rosalia z Neukirchenu, manželka vrchního žambereckého, pro sebe, r. 1812 prodala tato paní Antonii Kuldrychové, provdané Rokytové, za 1650 zl. v. měny. R. 1814 koupil Diviš Kunner za tutéž cenu. Po jeho smrti r. 1843 zdělila dcera Anna, provdaná Hovadova; patřilo jí tudíž stavení horní s chlévy, stodolou a sklepem a horní řada švestkových stromů. R. 1846 prodává „stavení č. 307, pozůstávající z jedné světnice, v které se sklípek nachází, z jedné komory, chléva a některými

pozemky“ Josefu Hlaváčovi. Po jeho smrti r. 1851 dědil stavení č. 307 Josef Hlaváč. V zápisu řečeno, že stavení toto má nyní nové číslo 458. Po smrti Josefa Hlaváče dědila vdova Anna r. 1862.

Když r. 1846 Anna Hovadova číslo 307 prodávala Hlaváčovi stavení číslo 307, odprodala zároveň sklep zděný i se stavením dřevěným nad ním stojícím a nějakými pozemky Karlu Ježkovi. Z toho povstalo číslo 463 (viz toto).

Č. 308. (106/III.) Zápisem z r. 1800 prodává panství žamberské cestou dražby chalupu číslo 106/III, ležící v malém dvorku s místem mezi oběma humny až k cestě průjezdní a s místem, kde někdy stará kůlna stála, až po ohradu dvorku vedle paloučka s ponecháním místa k průjezdu pro dva vedle sebe jedoucí vozy Inocenci Maršovi, ševci, za 241 zl. 33 kr. Tímto tedy i stavení malého dvorka rozděleno. R. 1816 koupil František Jeništa, r. 1817 František Mlč, r. 1818 Linhart Toman, r. 1819 Alžběta Morávkova, r. 1850 Marie Morávkova, provdaná Gillnar, r. 1852 David Schwab, téhož roku Antonín Hlavsa. r. 1883 Karel Hlavsa. Ještě za našeho dětství byly obě části dvorce spojeny branou dřevěnou, kterou cesta ke klášterci vedla. Celému komplexu říkalo se tehdy „ve dvorku“.

Č. 309. (86/III.) Povstalo rozdělením usedlosti č. 310 po Václavu Buršovi, jehož vdova se provdala za Filipa Buchtela a jenž r. 1787 učinil narovnání tak, že František Bureš obdržel číslo 309. Tento se oženil téhož roku s Alžbětou Rautenkranzovou a měl s ní několik synův a dcer. Nejstarší syn Antonín ujal se usedlosti r. 1826, kdežto mladší syn Václav, řemenář, od otce dostal číslo 199, které otec jeho r. 1806 byl převzal (viz č. 199). Po Antonínu Buršovi dědil r. 1841 syn Antonín a prodal r. 1876 Janu Vyhánělkovi.

Č. 310. (XCV, 132, 2/III.) Nejstarší zápisník Matěj Vančura koupil r. 1615 usedlost po otci za 214 kop (při hospodářství byly 2 koně); od něho koupil r. 1647 Tobiáš Špalek, od tohoto r. 1649 Martin Janeba; po jeho smrti koupil r. 1655 Jan Janeba, od něho r. 1659 Jiřík Sauer (píše se Zaur a přezdívalo se mu česky Kysela). Od něho koupil r. 1690 syn František (otec si vyměnil roli pod 1 korec, za čtyři léta každoročně 2 věrtele ječmena, 2 věrtele lněného semena, 2 korce ovsa zasítí a zadělání). Od Františka Sauera koupil r. 1719 zeť jeho Václav Bureš; měl Sauer 5 dcer a třetí z nich, Dorota, provdaná byla za Burše. Od Václava Burše koupil r. 1759 syn jeho Václav. Vdovu Buršovu pojal za chot Filip Buchtel. Bureš

zanechal syny: Františka, Josefa, Václava. I nastaly pak soudy o dědictví a konečně se vše vyrovnalo teprve r. 1815, takže František Bureš měl číslo 309, Václav číslo 310 a po bratru Josefovi číslo 316. Role rozděleny tak, že Filip Buchtel mladší obdržel podíl menší, než synové Buršovi. Buchtelův pak vlastní syn, Filip mladší, převzal od otce chalupu číslo 311. Viděti z toho, že Filip Buchtel se postaral pro děti o čtyři usedlosti. Co se dalších osudů čísla 310 týče, podotýkáme, že Václav Bureš, přejav r. 1787 usedlost otcovskou, pojal Barboru Hlavsovou za ženu, s níž měl několik dětí. Syn Václav, kovář přejal usedlost 1821, po něm syn Václav r. 1830, po něm r. 1863 vdova jeho Kateřina, jenž se zase provdala za Chaloupku, druhdy učitele, bratra P. Františka Chaloupky.

Č. 311. (87/III.) Při narovnání se dědicův Buršových s otčimem Filipem Buchtem obdržel syn Filip Buchtel r. 1787. Po něm byl r. 1812 syn Filip Buchtel, r. 1822 jeho syn Jan, po něm pak od r. 1847 jeho dvě sestry Františka a Antonie, které se rozdělili r. 1856 tak, že Antonie, provdaná Rispierova, ponechala si domek číslo 311 a chlevy a stodolou a něco pozemků.

Č. 312. (XCVI, 133, 4/III.) Nejstarší zápisník je Tomáš Vodstrčil, jenž usedlost koupil r. 1615 po neb. Jiřikovi Kocourovi za 100 kop. Již r. 1628 prodal Vodstrčil „grunt svůj Kocourovský“ na podměšti Petru Čížkovi za 70 kop, ježto grunt zatím zpustl. Syn Petra Čížka, jménem Jiřík, prodal r. 1640 Jiříku Schreiberovi. Vdova Schreiberova prodala r. 1650 Petru Zavadilovi. Tento z gruntu odběhl a grunt „odběžný Zavadilovský“ z poručení hejtmána Hanka prodán Janu Trajtlerovi; od něho koupil r. 1685 Jan Chodec, od tohoto r. 1687 Václav Bulíček. Od tohoto koupil r. 1719 syn Tobiaš, od tohoto r. 1771 syn František, perníkář, při čemž se uvádí „fundace pátečního zvonění“. Tento prodal stavení Josefu Kunšovi, kterému r. 1793 pro dluhy prodáno; koupil je Jan Král, zámečník, r. 1822 František Král syn, r. 1861 syn jeho František Král.

Č. 313. (92/III.) Grunt tento povstal z čísla 312. Když totiž František Bulíček staré stavení čísla 312 Kunšovi byl prodal, ponechal si pozemky a bezpečně měl vystavěno stavení, které dostalo číslo 92/III. Usedlost ujal 1795 syn jeho František Bulíček, po něm r. 1811 vdova Anna, která za Jana Pazourka se opět provdala. R. 1830 koupil František Ryšavý, od něho r. 1835 František Formánek, r. 1856 syn Václav a r. 1859 Jan Formánek.

Č. 314. (75/III.) Grunt tento povstal z čísla 315. R. 1782 totiž František Chodec postoupil synu svému Františku polovici gruntu svého číslo 315, a grunt tak oddělený dostal pak číslo 75/III. Role byly na rovné polovice rozděleny. František Chodec prodal 1825 Václavu Chodcovi, synu svému, jen chalupu, pole si ponechav a za stodolou vystavěl nynější číslo 420. Václav Chodec prodal r. 1864 Adolfu Chodcovi. Po něm r. 1873 přejala dcera jeho Anna, provdaná Zdobnická, polovici a r. 1876 od matky i druhou. Celou chalupu pak prodala r. 1876 Appolonii Petříkové, tato r. 1881 Václavu Pazourkovi.

Č. 315. (XCVII. 134, 5/III.) Po neb. Janu Fabříkovi koupil usedlost tuto r. 1628 Martin Čapek za 160 kop, jenž při gruntu zpustlém vystavěl novou stodolu a. r. 1637 prodal Jiříku Chodcovi. Od tohoto koupil r. 1659 Jiřík Mitwalský. Vdova po tomto, Kateřina, prodala 1688 Janu Chodcovi a tento prodal r. 1700 Janu Hubálkovi. Vdovu Hubálkovu Veroniku pojal za ženu Daniel Janeček a převzal grunt r. 1727. Od Janečka koupil r. 1759 František Chodec (pravi se „dům za mostem, jdouc ke Kunwaldu na pravo“). R. 1782 koupil od otce František Chodec a od tohoto r. 1790 Josef Chodec. Chalupa byla shnilá a stavební místo koupil Vit Hlavsa. R. 1835 koupil grunt nově postavený František Barnet, r. 1836 Josef Moravec, r. 1844 František Moravec, syn; r. 1880 Josef Moravec, r. 1883 Terezie Chodcova.

C. 316. (3/III.) Při konečném narovnání se dědiců Buršových s otčím Filipem Buchtem, obdržel Václav Bureš usedlost tuto (chalupu s pozemky) po bratru Josefovi a prodal Františku Chodcovi, ten r. 1797 postoupil synu svému Antonínovi, po něm r. 1853 dědil Jan Chodec, po něm r. 1854 vdova Barbora, jež se provdala za Antonína Dvořáka, jenž se po její smrti r. 1874 stal majetníkem. (V katastru jozefském počítá se k stavení i veliká zahrada od mezi malého dvorka až ke kapli sv. Anny a pak rovně přes cestu; že usedlost povstala ze statku jindy Sauerova, později Buršova (číslo 310) není pochyby, avšak neví se kdy.

Č. 317. (6/III.) R. 1691 koupil od Jana Chodce Jan Hybnar; po něm držela vdova Mandalena; od ní koupil r. 1713 „chalupu s kovárnou za mostem vedle cesty ke Kunwaldu po pravé straně jdouc“ František Mikuláš, kovář; po něm byla vdova jeho a postoupila r. 1761 synu Františku, od něho koupil 1785 Josef Tobiška. Od dědiců Tobiškových koupila r. 1789 Klara Lederova, po ní 1805 syn Josef, r. 1851 Josef Krémář a r. 1852 Jiří Pokálený.

Č. 318. (76/III.) Povstalo z čísla 319. František Suchánek prodal totiž část gruntu svého čísla 319 r. 1778 Václavu Kubičkovi a stavení dostalo potom číslo 76/III. Po Kubičkovi byla vdova jeho Mariana, od ní koupila r. 1814 Anna Janečková, zase provdaná Leděrova, od ní koupil r. 1826 Antonín Janeček, od něho r. 1851 Jan Javůrek, který téhož dne prodal Františkovi Ulrichovi, a který zase též den prodal Josefu Smrčkovi; od něho koupila r. 1857 Marie Schneiderova. R. 1859 koupil Jan Hlavsa, r. 1882 František Beran, po něm r. 1883 vdova Antonie.

Č. 319. (7/III.) Chalupu tuto na zeleném drně vystavěl Jan Pazourek tesař a dal ji r. 1693 do knih. Od něho koupil r. 1785 Martin Zapotocký, ale nic nedal a musel se zase vystěhovat; i koupil chalupu r. 1718 Jiřík Bernkopf. R. 1769 koupil „chalupu se zahradou a kovárnou v ní“ František Suchánek, hrnčíř a od tohoto r. 1780 František Janeček; po něm 1815 syn Antonín; od toho koupil 1832 Antonín Leder, od toho 1840 Joachym Brdička, r. 1848 Kašpar Slanina a r. 1854 Jan Schneider.

Č. 320. (8/III.) Dle zápisu z r. 1726 vystavěl na zeleném drně Tomáš Mařík. Po něm přišli: Martin Jakl, r. 1772 Jan Jakl, syn, r. 1802 Josef Jakl, syn, po jeho smrti r. 1841 Anna Týlova, r. 1842 Josef Bureš.

Č. 321. (9/III.) Vystavěl na drně Václav Krejčí a prodal zápisem z r. 1752 synu Václavu; po něm r. 1770 dědiči prodali Josefu Jaklovi, tkalci, ten r. 1774 Josefu Tobiškovi, r. 1779 koupil syn tohoto Josef, r. 1780 Jan Jakl, tkadlec, od toho r. 1825 manželka jeho Tekla, r. 1828 František Feigl, r. 1859 František Mitwalský.

Č. 322. (82/III.) Dle zápisu z r. 1796 vystavěl na obecním místě Josef Liška, po jeho smrti 1816 převzal syn Antonín; též prodal díl domku a zahrádky Františku Mergansovi; ostatek r. 1855 převzal syn Josef Liška, od něho r. 1861 Viktoria Kalouskova, r. 1869 Josef Tomek.

Č. 323. (81/III.) Zapsán nejstarší majitel Kristián Schmid; od něho koupil r. 1792 Filip Veverka, r. 1803 Antonín Kubiček, po něm převzal syn Josef a po jeho smrti r. 1870 dcera Josefa, r. 1878 František Barnet.

Č. 324. (80/III.) Nejstarší známý majitel Dominik Samuel. R. 1787 koupil Jiřík Stejskal chalupu tuto na obecné půdě vystavěnou, r. 1805 koupil Václav Feldmann, r. 1817 Josef Langer, r. 1827

Filip Vodák, r. 1863 Filip, syn, r. 1872 Jan Houf, r. 1881 Antonín Pácha, r. 1887 Josef Bartoš.

Č. 325. (91/III.) Po Josefu Dolečkovi dědila r. 1820 vdova Kateřina, jež se vdala za Růžovského a postoupila svému manželi; tento prodal r. 1823 Karlu Šrámkovi. po něm 1844 dědil syn Karel a prodal r. 1850 Petru Hernychovi, r. 1861 koupil Josef Krahulec, r. 1863 Jan Hlaváč, 1876 Petr Hubálek, r. 1881 ve dražbě Filip Toman, r. 1884 Václav Kalousek. (O Růžovském viz číslo 425.)

Č. 326. (90/III.) Antonín Žabka vystavěl na zeleném drně a dal do knih r. 1797: po něm dědila dcera Terezie Riedlova, po ní František Pecold; po něm dcera Terezie, provdaná Faltusova; od ní koupil r. 1869 Jan Pácha.

Č. 327. (77/III.) R. 1798 postoupil Jan Schreiber chalupu, kterou on sám na obecním místě vystavěl, synu Antonínu; po něm přejala matka Alžběta; ta prodala r. 1814 dceři Anně, provdané za Krtičku. Po ní dědil r. 1837 Antonín Kubíček, prodal r. 1859 Františku Mergansovi, od toho koupil r. 1860 Josef Kalousek.

Č. 328. (72/III.) Dle zápisu z r. 1797 vystavěl Jan Ditrt na zeleném drně pozemku obecního chalupu s kovárnou. R. 1818 narovníli se dědicé jeho tak, že Ondřej Knop z Josefova usedlost převzal, r. 1823 koupil Karel Ježek, r. 1843 Jan Hovad, roku téhož Josef Hlaváč, r. 1845 Václav Trčka, r. 1847 Anna Kargerova, r. 1848 Antonín Halberštadt, r. 1860 Antonín Bednář, po jeho smrti vdova jeho Františka, jež se provdala za Jedličku.

Č. 329. (70/III.) Chalupu vystavěl na obecním místě Antonín Jironšek a vložil do knih r. 1790. Po jeho smrti dědila r. 1845 dcera Anna, provdaná Hlavsova. Od ní koupila r. 1871 dcera Anna.

Č. 330. (10/III.) R. 1732 zapsal Antonín Jakl chalupu vystavěnou na kameništi obecním. Po něm ujal Jan Špalek bez zápisu, takže dědicové tohoto r. 1740 zase prodali Matěji Krahulcovi, po jehož smrti r. 1787 syn Matěj a po něm r. 1840 syn František ujal. R. 1853 koupil Václav Šebetka, r. 1881 vdova jeho Antonie, r. 1884 Josef Bríza.

Č. 331 a 332. (11/III.) Nejstarší majitel Bartoloměj Praus; od něho koupil r. 1733 Josef Matoušek. Po něm přišel Jiří Matoušek a od toho koupil r. 1740 zeť Tobiáš Červinka. Od tohoto koupil r. 1764 Dominik Samuel, punčochář, a tu už uvedeno číslo 11/III. Dominik postoupil r. 1777 Václavu Samuelovi a r. 1785 prodal tento bratru svému Dominikovi půl usedlosti, takže grunt rozdělen. Svou

polovici prodal Dominik Samnel Janu Kubičkovi r. 1786. Tento prodal r. 1798 synu svému Josefovi (řečeno 11/III). R. 1803 koupil Jan Kubiček pro syna Jiřího. Jiří postoupil r. 1817 otcí Janu a po tomto dědil r. 1848 syn Kašpar Kubiček. R. 1849 převzal Antonín Veverka, r. 1850 Antonín Kubiček, r. 1851 Vojtěch Dostálek, r. 1859 Jan Dostálek, r. 1863 Martin Režný, r. 1868 Jan Maleček.

Když r. 1798 Jan Kubiček synu svému prodával, vymínil si pro vystavění nové chalupy místo vedle staré chalupy. Chalupa nová dostala číslo 331. Po něm byli r. 1835 Antonín Kubiček, 1850 Jan Bilek, 1867 Václav Bilek, 1873 Anna, vdova jeho, 1876 Josef Ulrich, 1877 Bedřich Holubář.

Č. 333. R. 1808 prodává vdova Veronika Jaklova chalupu číslo 333, na kterou zápisu nebylo, Vincensi Podhajskému; po něm r. 1811 zdělila vdova Barbara, r. 1812 František Veselý, r. 1814 koupil František Stefek, po něm r. 1847 dědil syn Antonín, po jeho smrti r. 1860 vdova Marie, od ní koupila r. 1861 Anna Zdobnická, r. 1879 Anna Krémářova a r. 1884 Filip Toman

Č. 334. (12/III.) R. 1714 prodává Zuzana, vdova po nebožtíku Jiříku Schulzovi chalupu, kterou její manžel na drahách obecních za Jirouchovými (č. 340) vystavěl, bratru svému Janu Vimperskému. Po něm tu byla vdova jeho Anna a od ní koupil r. 1757 David Mitwalský, od něho r. 1768 Václav Kumpošt, sedlař, od tohoto r. 1774 Josef Jakl, r. 1799 syn František Jakl, tkadlec; r. 1806 tu byl František Ševčík, r. 1808 František Jakl, r. 1834 dcera tohoto Anna, od ní koupila r. 1841 Anna Ledvinova, od ní r. 1847 Josef Dvořák, od tohoto r. 1851 Filip Kolomej, r. 1853 koupil Antonín Dostálek, r. 1855 ve dražbě Jan Pácha, r. 1858 Jan Hlaváč, r. 1861 Václav Žabka a po něm r. 1866 vdova jeho Anna; od ní koupil r. 1868 František Stejskal.

Č. 335. (102/III.) František Bureš koupil r. 1800 od Františka Kaplana kousek zahrádky (č. top. 457) od domku č. 336 k vystavění nového domku. R. 1833 zdělil domek ten syn Josef Bureš a prodal téhož roku Janu Kučerovi, od něhož r. 1839 koupil Antonín Hálka. Po něm dědila r. 1852 vdova Anežka; r. 1862 koupil od ní Petr Štovíček, od tohoto r. 1870 Antonín Lier a vdova jeho Anna, provdaná Michalčková, prodala r. 1875 Františku Stejskalovi.

Č. 336. (137/III.) Dle zápisu z r. 1723 vystavěl nově z gruntu Filip Kraus; nějaký čas zapsán Jan Pácha, zámečník; avšak r. 1773 Václav Tobiška, nádeník, koupil od Krausových dědiců; po něm

vdova Dorota; r. 1786 Podhájecký Antonín, r. 1796 František Kaplan, r. 1830 Josef Kumpošt, r. 1847 syn František.

Č. 337. (107/III.) R. 1803 vystavěl chalupu na místě, které mu tchán Jan Dlabka od č. 338 za praetensi daroval, Antonín Hostina a prodal r. 1839 Jakubu Kalousevi; po něm dědil r. 1863 František Kalous.

Č. 338. (14/III.) Chalupu tuto, od vrchnosti na zeleném drnu vystavěnou, koupil r. 1699 Mikuláš Beneš. Od něho koupil r. 1715 Jiřík Mitwalský; od tohoto r. 1772 Jan Dlabka, krejčí; po něm r. 1808 dědil syn Vojtěch, po něm r. 1836 syn Josef, r. 1872 Josef Zdobnický.

Č. 339. (15/III.) Chalupu tuto „za mostem ke Kunwaldu jdouc po levé straně ležící“ vystavěl vedle statku Davida Folknera (viz č. 340) na gruntech obecních Martin Lier, rychtář kunwaldský a syn jeho Jan Lier ji r. 1738 vložil do knih. Od něho koupil Václav Remek a od tohoto r. 1746 Jan Kumpošt, řezník barтоšovský, od tohoto r. 1758 František Mitwalský. Po tomto dědil r. 1798 syn František, po něm r. 1817 syn Václav, po něm r. 1864 syn Karel (jenž koupil r. 1870 od Pazourka staveniště čísla 242, jež nyní je zahradou; doplň dle toho udání o čísle 242).

Č. 340. (XCVIII, 138, 16/III.) Nejstarší zápisník jest Václav Doležal, jenž po otci Janovi r. 1620 grunt převzal. (Při grunte byly: koně s nádobím 4; jalůvat dvouletých 2, slepic s kohoutem 6, hus 1, vozy 2, pluh s železy, brány s hřebíky 2, hák 1, řezačka s kosířem. sekera kladni 1, lopata 1, vidli k bnoji, 1 stůl, díže, hrnec měděný v kamnech, žita na ozim setého po 7 korcích, pšenice po 1 korci, ovsa 16 věrtel.) Od Václava Doležala koupil r. 1625 Pavel Toman a po jeho smrti r. 1638 Matěj Němeček, od něho pak r. 1664 syn jeho, též Matěj. (Otec vymínil si, aby si mohl chalupu vystavěti a v ni do smrti své nebo manželky své zůstávati, kus roli, na které by se mohl 1 korec a 3 věrtele obilí míry veliké vyseti, kus louky při zahradě, co by dobré žebřiny sena vzíti mohl, též krávu jednu a kus dobytka jalového aby mu při dobytku svém pastvou choval.) Kateřina, vdova po Matěji Němečkovi, prodala r. 1676 Martinu Hankovi. Od tohoto koupil r. 1685 Václav Kubiček od něho pak r. 1692 Jiřík Jirouch za 466 zl. R. 1703 koupil od otce František Jirouch, od tohoto r. 1725 Martin Lier, od tohoto r. 1725 David Folkmer, od tohoto r. 1743 Václav Remek a od vdovy jeho r. 1756 Václav Zdobnický. Když zemřel, přešel grunt r. 1773 ne na syny, ale na zetě Josefa

Petríka a synové odbyti nějakou hotovostí. R. 1777 koupil Antonin Mergans, pekař, r. 1793 Jiří Kotyza. Statek tento, jenž se odtud nazýval statek Kotyzův (38 jiter roli, 5 jiter luk, pastvin 1 jitra, lesa 5 jiter — vše za 4000 zl. roku 1808), postoupil Jiří Kotyza synu Josefovi, ten r. 1844 synu Václavovi. R. 1873 převzal syn tohoto Václav.

Č. 341. (XCIX, 139, 18/III.) Po Václavu Havirovi koupila z pozůstalosti jeho r. 1630 žena Zuzana a vdavši se za Jana Jelínka, postoupila r. 1632 usedlost tomuto. Od Jelínka koupil r. 1638 Mikuláš Nosek a po jeho smrti r. 1658 Jiřík Katzer, od něho r. 1665 Mikuláš Barták. Po smrti jeho převzal usedlost r. 1690 Jan Barták, r. 1733 po smrti vdovy Bartákovy Jan Záhorský. Po smrti tohoto převzal r. 1751 od matky Anny syn Kajetán Záhorský a od tohoto r. 1785 syn František. Od vdovy jeho Markety koupil r. 1799 Jan Mergans; po jeho smrti r. 1856 koupil Jan Mergans, po něm Karel Mergans a po jeho smrti r. 1877 bratr František.

Č. 342. (19/III.) Povstalo dělením z gruntu číslo 349. Když totiž r. 1766 Karel Hernych byl mrtev, obdržel polovici domu, stodoly a pozemků Josef Podhájecký (viz č. 349), druhou polovici Josef Wolf a ta obdržela číslo 19/III. Po Josefu Wolfovi převzal r. 1795 Linhart Wolf; od toho r. 1828 Antonín Wolf a r. 1869 Linhart Wolf.

Č. 343. (20/III.) Vystavěl na zeleném drnu Mikuláš Žalkovský. R. 1748 koupil po něm Ferdinand Stejskal, po něm r. 1774 František Jaška, po něm r. 1818 dědila Anna Justova polovici a r. 1825 koupila druhou; celý domek prodala r. 1838 Josefu Kaplanovi. r. 1850 koupila jeho manželka Anna.

Č. 344. (21/III.) Od Josefa Chramosty koupil r. 1770 Josef Chramosta, r. 1771 Josef Židek, r. 1800 syn Martin, r. 1851 Anna Winterova, r. 1871 Čeněk Neškudla, r. 1882 František Divíšek a po jeho smrti r. 1888 vdova Terezie.

Č. 345. (22/III.) Josef Vyskočil. — Od Václava Jakla koupil r. 1819 syn Josef, r. 1834 Kašpar Janovec, po něm Josef Matoušek, jenž r. 1861 koupil i číslo 346.

Č. 346. Roku 1827 po smrti Karla Wolfa vdova Alžběta držela za nezletilého syna Jana; tento prodal r. 1841 Josefu Matouškovi, r. 1843 koupil Martin Pazourek, r. 1847 vdova jeho Rozálie, r. 1847 František Bruna, r. 1851 vdova jeho Majdaléna, r. 1859 Antonín Dvořák, r. 1861 Josef Matoušek, jenž měl číslo 346; od té doby oba

domky spolu prodávány a sice byli majetníci obou (číslo 345 i 346): r. 1871 Antonín Faltus, r. 1873 Jan Petřík a po smrti jeho r. 1889 vdova Barbora.

Č. 347. (23, III.) Nejstarší známý držitel Karel Hernych, jenž chalupu zeti svému Josefu Wolfovi dal za praetensi; od Wolfa koupil r. 1772 Jiřík Jakl, r. 1799 Tomáš Janovec, r. 1830 dědil syn Kašpar, r. 1832 prodal Linhartu Jedličkovi, týž r. 1847 Antonín Wolfovi, r. 1865 koupil Jan Klamert, r. 1871 Josef Hovad, r. 1884 Čeněk Jedlička.

Č. 348. (78, III.) Chalupu tuto vystavěl Antonín Podhájecký na místě, které mu otec jeho v poslední vůli při čísle 349 vykázal a zanesl ji do knih r. 1803. Dáno jí číslo 78/III, které se proto stalo volným, ježto Ditrt toho času dva grundy 29/III a 78/III (viz číslo 357) v jeden spojil. R. 1840 zdědil Jan Michalička, r. 1860 koupil v exekuci Petr Maleček, r. 1862 František Král, r. 1865 Antonín Michalička a po jeho smrti vdova Terezie.

Č. 349. (C, 140, 24, III.) R. 1615 koupil usedlost tuto od Jana Sedlaře Václav Sekavec dědičně s kusem roli a loukou v hájku za 160 kop. Od něho koupil r. 1628 Mikuláš Nosek, jinak Brandýsský, „i se zahradu vornon i palouky při ní“, od něho pak r. 1638 Václav Zelenka (jenž se tuším jmenoval i Herda, a žil ještě r. 1640); r. 1642 měla usedlost jeho vdova Mandalyna; od r. 1650 Mikuláš Bidrma. Od tohoto koupil r. 1657 Jiřík Wajgang, od něho pak r. 1669 syn jeho Hans Jörg Wajgang. Od tohoto koupil r. 1716 Jan Praus, od tohoto r. 1726 syn Jan, a po jeho smrti r. 1733 Karel Hernych. Po smrti tohoto koupil r. 1766 Josef Podhájecký, cvilinkář, od něho r. 1782 syn Václav, po něm drželi usedlost od r. 1794 synové tohoto Vincens a Antonín. Dědičným narovnáním z r. 1816 převzal celou chalupu syn Antonín; r. 1818 koupil Jan Mergans usedlost a připojiv pozemsky k svému gruntu č. 341, prodal domek se zahrádkou r. 1823 Josefu Hirtovi; od něho koupil r. 1844 Jan Wolf, po něm přešel syn jeho Adolf r. 1884.

Č. 350. (141, 25, III.) Jan Junek vystavěl a dal r. 1698 do knih chalupu na drně vystavěnou; po smrti jeho koupil r. 1706 Václav mladší Stejskal, ale nevyplatil, takže spadl grunt na Junkovu dceru Lídu, která, vdavši se za Jana Jiřího Kayzlera, tomuto zapsala r. 1708. Od r. 1761 seděl tu Jan Kayzler, r. 1851 Václav Kayzl r, r. 1860 Antonín Pivec, r. 1864 Barbora Veverkova.

Č. 351. (85/III.) Dle zápisu z r. 1805 byl vystavěl Karel Janeba na svém gruntě čísla 352 na zahradě novou chalupu od gruntu; r. 1806 koupil František Michalička, po něm r. 1817 vdova jeho pustila synu Janovi, od něho r. 1839 Petr Langer, r. 1841 Marie Jedličkova, r. 1847 Jan Bilek, r. 1850 Václav Beran, r. 1851 Karel Kavka, r. 1857 Antonín Wenzl, r. 1870 Antonín Stejskal.

Č. 352. (CI, 142, 26/III.) R. 1615 koupil usedlost tuto od Pavla Hostinského Jiřík Herda za 80 kop a zanechal ji vdově své Kateřině, od níž koupil r. 1636 Jan Lauf; vdova Laufova vzala si za muže Jana Knopa, od manželů těchto koupil r. 1642 Matěj Janeba, od něho r. 1645 Jiřík mladší Straka, od něho r. 1659 Michal Dobrej, od něho r. 1657 Jiřík Kalous, od něho r. 1659 Václav Hlaváček, po něm koupil r. 1673 Jan Chodec, od něho r. 1685 Matěj Žid a od tohoto r. 1694 Godfrýd Schittler. Od tohoto koupil r. 1698 grunt se stodůlkou za 98 zl. Jiřík Kalous, r. 1736 pak zeť jeho Jan Saliger. R. 1750 měl grunt Antonín Bernkopf a od něho koupil r. 1771 Václav Janeba. Odtud pak se jmenovávalo stavení toto až po naše časy „u Janebů“. Po Václavovi seděl tu Karel Janeba, r. 1818 dědil syn Jan, po jehož smrti r. 1852 dědili četní sirotci, z nichž Karel Janeba převzal grunt a 1854. R. 1865 koupil Václav Stejskal, r. 1875 pouhé stavení se zahradou Jan Mareš, r. 1883 Eduard Albert.

Č. 353. (28/III.) Nejstarší zápis di, že r. 1726 Matěj Bednář chalupu svou prodal zeti Janu Janečkovi. R. 1753 kupuje Josef Janeček „chalupu na dolním podměstí ležící, jak prv v držení a užívání po neb. otci svém Janu Janečkovi, tak také Karlu Beršíkovi jest byla“, s výminkou, že ji v pádu prodeje svému švagrovi Karlu Beršíkovi nazpět prodati musí. R. 1792 prodává Alžběta Beršíkova chalupu, jež na neb. manžela jejího připadnouti měla (t. j. cestou eventuelní koupě) Terezii Janečkové. Tato Terezie Janečková provdala se za Beršíka a zvala se i Fojtkova, ježto Beršíkové i Fojty se zvali; i prodala chalupu svou r. 1792 Janu Mikuláškoví pro syna jeho Antonína; (řečeno, že chalupa stojí na místě obecním); Ignác Beršík, jinak Fojtek má při tom vymíněný přibytěk. Po Antonínu Mikuláškoví následovala r. 1846 dcera jeho Marie, provdaná Paučova, po její smrti obdržel manžel Václav, od tohoto koupil Jan Votava, pro jehož smrti tu obec přechovávala hnance. Od sirotek Votavových koupil r. 1883 Eduard Albert a dal chaloupku rozbořiti; stála před číslem 354, naproti číslu 357.

(Podáno tu obsírněji proto, že se tu objevuje ještě ke konci minulého století jméno Fojt, jež Beršíkové dvě stě let před tím na se vzali, jak při čísle 86 vyloženo. Tu, kde potomek bývalých Fojtův žamberských bydlel, byla v letech 80ých tohoto století šupárna! A vše to zmizelo s povrchu zemského!)

Č. 354. (95/III.) Jan Smutný, majitel čísla 355, postoupil r. 1792 role a louku synu svému Josefovi a pomáhal mu vystavěti na zahradě k číslu 355 patřící chalupu novou, která teprv r. 1818 do knih vložena. R. 1836 zdědil ji Antonín Smutný, truhlář. r. 1866 koupil Josef Merta, r. 1868 Jan Dostál, r. 1882 Eduard Albert, jenž ji rozbořiti dal. Stála hned před zahrádkou čísla 355, as v prodloužené ose čísla 355.

Č. 355. (CIII, 143, 27/III.) R. 1609 koupil po nebožtíku Danieli Hubálkovi Matěj Vaňourek za 145 kop. Za Vaňourka grunt spastl a koupil jej r. 1629 po smrti Vaňourkově Martin Skok za 80 kop. Vdova Skokova Anna pojala Mikuláše Holásko a od tohoto koupil r. 1671 Jiřík Jirouch, jenž r. 1692 koupiv si usedlost čísla 340, prodal číslo 355 r. 1692 Matěji Krausovi za 143 zl. Po smrti tohoto koupil r. 1720 syn Jiřík a po smrti tohoto zase r. 1746 Jan Doležal. Od něho koupil r. 1747 Matěj Smutný, po smrti jeho r. 1767 Jan Smutný a od tohoto r. 1793 Vavřinec Smutný, od tohoto r. 1814 Antonín Zdobnický, jenž znova, více ku předu vystavěl, zasypav tu dosti hlubokou tůň, která byla tu, kde se zahrádka před domem posud spatřuje. Po jeho smrti r. 1835 rozděleno mezi syny Františka a Alberta (listina z r. 1852). Polovice obě koupil František Albert hodinář r. 1855 a r. 1856. Roku 1872 koupil i spáleniště domku čísla 356. Obě koupil r. 1882 Eduard Albert.

Č. 356. (97/III.) Jiří Doleček, majetník čísla 78/III, vystavěl si na zahradě k tomu patřící, chalupu novou, která obdržela číslo 97/III, později číslo 356. Stodola však ostala oběma usedlostem (číslu 356 a 357) společnou, a sice až do r. 1859, když oba grunty vyhořely. R. 1796 koupila vdova Rozalie Dostálova, která se provdala za Karla Hybnara. Tento byl synem Štěpána Hybnara u modré hvězdy. V rodině Hybnarův, — linie tato byla schudlou —, zůstala chalupa až do svého vyhoření r. 1859; říká se tam „u Štěpánů“ ale i „u Dostálů“. Místo stavební a kousek zahrady koupil r. 1872 František Albert a připojil k číslu 355. Stavení toto stávalo v nynějším parku naproti číslu 361

a chodilo se tam skrze dvorec čísla 357. Stodola oběma gruntům společná stávala hned při kovárně.

Č. 357. (CII, 144, 29/III.) Prastará usedlost, již r. 1615 od Vaňka Koláře koupil Daniel Durchánek; od tohoto koupil r. 1619 Jan Vlach; od Doroty, vdovy Vlachovy, koupil grunt zpuštěný r. 1634 Petr Zavadil. Grunt po něm odbězný koupil r. 1643 Kryštof Růže, a od vdovy jeho Marty r. 1659 Jan Hybnar. Od tohoto koupil r. 1668 Martin Beršík, jehož vdova si vzala Mikuláše Novotného, prachaf. R. 1715 však ujal se gruntu syn prvního manžela, František Beršík a po smrti jeho syn Martin, jenž byl prachafem; vyplácí zajisté r. 1738 vrchnosti za přebraný deputát, pak nájem z prachovně, z feky, a do Kladska do císařské fabriky za sanejtry. R. 1763 má chalupu Jan Beršík, barvič, který r. 1763 prodal Karlu Slezákovi. R. 1773 koupil chalupu v konkursu Martin Becker. Tento rozdělil stavení r. 1783. Jednu polovici prodal Václavu Dostálovi a tato podržela číslo 29/III; druhou Jiříku Dolečkovi a tato obdržela číslo 78/III. R. 1793 koupil Jakub Ditrt polovici Dolečkovu a Doleček si vystavěl na kusu zahrady k jeho polovici patřící číslo 356. R. 1796 koupil i polovici druhou Ditrt od vdovy po Dostálovi, a tato se přestěhovala na číslo 356, jež od Dolečka koupila. Na půdě polovice té, jež měla číslo 78/III, vystavěl Ditrt kovárnu, která posud stojí, jsouc za kůlnu. Stodola zůstala společnou gruntům čísel 357 a 356; jak nahoře pověděno bylo Když Ditrt obě polovice byl skoupil, nebylo potřeba dvou čísel; i podržel grunt, nyní sjednocený, číslo 29/III a číslo 78/III proneseno na chalupu blízkou, již v ty doby vystavěl Podhájecký (viz číslo 348). Po Jakubu Ditrtovi dědil r. 1824 syn Josef kovář, po něm r. 1859 syn Antonín, kovář. R. 1880 zdělila druhá manželka Antonínova Anna a od ni koupil r. 1886 Eduard Albert. (Gruntem býval příjezd a příchod k číslu 356.)

Č. 358. (30/III.) R. 1738 Václav Guldmann z Kunwalda kupuje chalupu, kterou nebožtík František Mikulášek na záhradě Františka Beršíka, svého tchána, vystavěti dal. R. 1761 prodali páni na místě vdovy po nebožtíku Mikuláši Novotným, prachaři zdejší — snad mu přezdívalo Mikulášek — Františku Mikuláškovu, po něm r. 1797 koupil Antonín Mikulášek, r. 1805 Jan Mergans, r. 1816 bratr jeho Ignác.

Chaloupka tato jedna z nejmenších zrušena a nevystavěna více; stávala mezi číslem 357 a 359, a sice tam, kde nyní široká silnice do továrny vede; právě při stavění této silnice bylo třeba ji ukliditi.

Č. 359. (31/III.) Jan Mergans, koupiv r. 1692 číslo 361, vystavěl kdys na zahradě své chaloupku novou, kterou r. 1728 koupil Josef Kumpošt; po něm koupil r. 1730 Václav Janeba; r. 1755 převzal syn Václav Janeba; od vdovy jeho r. 1771 Václav Doležal; r. 1802 Pšonder František a téhož roku Jan Ledvina, zeť, r. 1833 František Šulc, r. 1869 Filip Toman, r. 1880 Václav Bulíček.

Č. 360. (CXVII, 145, 32/II.) R. 1624 postoupil Jan Smiřický Janu Čapkovi; od vdovy jeho Anny koupil místo pusté r. 1637 Jan Maršů. R. 1671 koupil místo prázdné, kde chalupa byla, Jan Michalička. R. 1714 koupil syn jeho Melichar a po smrti jeho od vdovy jeho Doroty r. 1745 syn Václav; po jeho smrti prodala r. 1778 vdova jeho Josefu Mikuláškovu, tkalci, tento r. 1812 synu Františkovi a když tento na vojné zemřel, synu Josefovi; r. 1825 držela usedlost vdova tohoto; r. 1848 koupil Antonín a r. 1849 Václav Jedlička, r. 1865 Zdenka Jaškova.

C. 361. (146, 33/III.) Nejstarší zápis jest Jana Merganse, jenž r. 1692 koupil grunt i se stodůlkou od Matěje Krausa, kterýž se přestěhoval na usedlost číslo 355, právě koupenou. (Jan Mergans byl drive na čísle 274.) Byl-li Matěj Kraus prvním držitelem usedlosti, neví se, ale ježto Mergans platí syrotkům Daniela Durchánka, zdá se, že grunt před Krausem patřil Durchánkovi. Počinaje od Jana Merganse jest grunt v rukou jeho potomstva až po dnes. Po smrti Jana koupil od vdovy jeho, matky své, Josef Mergans, po něm r. 1769 syn Filip, po něm vdova Veronika, r. 1816 syn Jan, r. 1829 syn tohoto Antonín, r. 1841 bratr jeho Jan, jenž kousek zahrady (110 □^o) prodal k číslu 360 a (22 □^o) k číslu 359, r. 1874 nastoupil syn Jan.

Č. 362. (CV, 147, 37/III.) R. 1604 koupil grunt sirotci po Zikmundovi Zichovi Jiřík Kovář, za 100 kop. Od tohoto koupil r. 1623 Václav Doležal, jinak Buryška, jenž odběhl. Doležal před tím přikoupil i tak zvanou zahradu Zastalovskou. Obě koupil r. 1628 Daniel Durchánek, od něho r. 1636 Jakub Holub, od něho r. 1643 Jan Skalický, od něho r. 1647 Jan Králů. Od Jana Krále staršího ujal zahradu Zastalovskou Jiřík Král r. 1686 a vystavěl si tu chaloupku. Od vdovy jeho Veroniky koupil r. 1713 syn Václav. R. 1730 koupil Jan Kraus, r. 1739 Jan Kraus, důchodní žamberský. *) Dceru

*) Kraus tento schoval dle pověsti pokladnici panskou před nepřitelem (patrně Prusem). zakopav ji na zahradě. I povídalo se za

Krausovu Terezii pojal za ženu Antonín Pácha a po smrti tehánově převzal grunt ten sám; r. 1777 koupil syn jeho Antonín, po něm dědil r. 1831 syn Antonín, r. 1848 Josef Mergans, dozorce školní. (číslo 165), po něm r. 1852 dědila dcera Kateřina, vdaná Bednařová a prodala r. 1862 díl zahrady k číslu 355, a sice díl na pravé straně uliček ležící. R. 1874 připsáno staveníště gruntu vyhořelého se zbytkem zahrady k číslu 361.

Chaloupka tato zmizela; stávala „při uličkách“ as naproti číslu 372. Ježto v starém purkrechtě trh mezi Matějem Krausem a Janem Mergansem (viz číslo 361) je zapsán mezi trhy čísla 362, jeví se, že čísla 359, 361 i 362 povstala na gruntech dvou původních. Shledává se v purkrechtě CXVIII, že r. 1609 Václav Benák prodal grunt svůj Jakubu Zastalovi za 40 kop. Grunt spuštěn skrze lid vojenský a místo připojeno ke gruntu Jakuba Holuba (číslo 362). (Tamtéž zase zapsáno, že Jan Král starší přikoupil i zahradu Zastalovskou ke gruntu svému.) Vedle gruntu 362 byl tudíž grunt sub f. CXVIII, jehož stavební místo připadlo k číslu 362, již za Jakuba Holuba a jehož zahrada sem připadla, r. 1623 za Václava Doležala a potom se v zápisech vždy ještě výslovně uváděla; tak ještě r. 1686. Tehdáž vystavěno na zahradě této číslo 362. Na gruntě čísla 361 zase vystavěno číslo 359. Ještě v katastru jozefském uvádí se při čísle 362 zahrada dvoji; jedna byla po pravé straně silnice do továrny vedoucí v nynějším parku, hned před číslem 363.

Kde nyní od čísla 359 až k číslu 363 silnice do továrny vede, bývala mezi ploty úzká ulička, že s kolečkem projeti mohl; do továrny jezdilo se vyschlým nyní ramenem řečiště, tak že číslo 360 zůstalo po pravé a číslo 371 na konci ku levé straně; tuto jelo se vzhůru kolem čísla 363.

Č. 363. (CXXIX, 148, 39/III.) R. 1620 koupil po neb. Matěji Drmálkovi Jan Kubiček za 30 kop. Od něho r. 1621 Jan Mastík a praví se, že to grunt na spilkách. R. 1630 koupil Jan Stejskal, zároveň s usedlostí číslo 368, po něm tu byl Matěj Stejskal, pak vdova jeho Maruše, pak Václav Stejskal. Byl tudíž grunt stále v rukou oněch, kteří měli číslo 368, ale v knihách byl veden o sobě. Když Anna vdova po Václavu Stejskalovi prodávala Janu Karlovi Stejskalovi

něho mládí, že pod jedním stromem, jež ukazovali, hořivají peníze — patrně stopa tohoto historického as fakta.

číslo 368, přidala mu proto „že grunt na stavení něco zpuštěný byl, za tu zponštku onen kus, jenž slove spilka“ (Stavení bylo zpustlé už před r. 1630 a vedl se jen grunt v knihách.) Vdova po p. Janu Karlovi Stejskalovi právě na tomto místě, jež slove spilka, dala si vystavěti grunt nový; ponechavši si některé pozemky od gruntu někdy Píčovského. (Viz. str. 102, 104.)

Grunt Píčovský zanešen v purkrechtě A, pod číslem CIV (oprav podle toho ndání na str. 104). R. 1625 koupil jej od Jana Noska Adam Píč za 350 kop. Soudě dle ceny, byla usedlost veliká. (Stím se srovnávají i svršky odevzdané, a sice: žita na ozim setého po 6 korcích, ovsa 3 korce, koně 2 s vložením se všim na ně, vůz kovaný 1, pluh s železy 1, hák 1, brány s hřebíky železnými, řetěz k vozu, řezačku s kosířem, stůl, polici, hrnec měděný v kamnech, vidli k peci, vidli k senu, vidli k hnoji, sekeru, motyku, lopatu kovanou, kohouta a slepici, slámy šitů režných 2 mandele, sena votypek 2 mandele.) Adam Píč zemřel brzo po roce 1640. Grunt od Švédů vypálen. R. 1676 převzal místo spálené p. Jan Karel Stejskal už jen za 116 kop. *) Po Adamu Píčovi zachovala se paměť posud. Staří lidé mluví posud o „Píčovství“; j sou to pozemky poznamenané na str. 256 při katastru Jozefském.

Nový grunt dědičný přešel, jak na str. 104 vypsáno, r. 1739 na Alžbětu Rautenkranzovu, r. 1740 na Juliánu Rautenkranzovu, r. 1768 na Karla Kumpošta. R. 1793 obdržel syn Antonín Kumpošt, r. 1830 koupil Jiří Novotný, r. 1835 Jan Koš, po jeho smrti r. 1847 tu Barbora, vdova jeho; r. 1849 dědil František Richter, téhož roku koupil Josef Richter, r. 1850 koupil Václav Trčka, r. 1852 Jan Mitwalský, r. 1877 Ferdinand Kubíček, r. 1878 Josef Pavel a po něm vdova Josefa.

To jsou osudy nynějšího „Kopečka“, o němž podání jest, že tu býval pivovár. Jméno „Spilka“, jež tomu gruntu ol dávna slušelo, tomu přímo nasvědčuje. Nasvědčuje tomu i prostranný sklep, jenž tu jest a o němž už před sto lety v knihách zmínka jest. Paní Juliána

*) V purkrechtě A k tomuto trhu přidána tato poznámka: „Hospodářil tak dlouho, až jej ve svém dluhu aneb v restu vrchnosti odevzdal a tak obci vždycky ubejvá, a to dělají takoví oficiři, kteří se do sousedství mocně derou a vrchnosti zadlužej, a dokud vládnou, sou páni, a když odstoupěj neb umřou, obci škodu zanechaj.“ Později připsáno r. 1785: „Dosavád tu modu držej“.

Stejskalova, když si grunt nový, jsouc vdovou, stavěla, sotva by byla sklep tak prostranný pořídila a pravá jest tudíž domněnka, že to sklep staré spilky.

Č. 364. (96/III.) Nejstarší zapsaný majitel chalupy této na obecní půdě vystavěné byl František Kretschmer; po něm následovali r. 1808 František Kotyza, r. 1829 dcera jeho Anna, provdaná Kalousova, po její smrti r. 1853 muž její František Kalous, r. 1887 Anna Kalousova, r. 1891 Michael Weber.

Č. 365. (41/III.) Nejstarší zápis je Josefa Janeby, jenž r. 1790 kupuje od Jana Marše. R. 1792 Václav Černocho, r. 1818 syn Václav, r. 1866 syn Jan.

Č. 366. (40/III.) R. 1769 kupuje Antonín Mikulášek od pozůstalé vdovy Anny po neb. Antonínu Mikuláškově; r. 1809 Josef Klouček; r. 1829 Vít Janko; r. 1845 Karel Ditrt; po něm r. 1853 dědil František Ditrt.

Č. 367. (104/III.) L. 1796 kupuje od Františka Smutného Jiří Doleček; r. 1804 zdědila dcera Barbora a prodala též roku Vítu Jan-kovi, r. 1862 koupil spáleniště s pozemky Josef Zdobnický a r. 1883 koupil Jan Mergana.

Č. 368. (CXXVIII, 149, 42/III.) R. 1597 prodává Daniel Slatinský grunt svůj, tak jak jej od J. M. Pána koupil, Václavu Vodičkovi za 600 kop. Po Vodičkovi koupil r. 1624 Jiřík Březina za 355 kop; byl tudíž grunt velice sešlý a vychází to i z chatrných svršků, jež odevzdány byly. R. 1630 koupil Jan Stejskal ze Slatiny; po smrti jeho převzal grunt syn jeho Matěj r. 1634, avšak už r. 1635 platí vdova jeho Maruše. Od ní koupil r. 1636 syn Václav, a tu se z trhu vidí, že grunt byl zatím velice zveleben. (Srovnej s tím, co pověděno na str. 101.) R. 1661 byl Václav Stejskal už mrtev, a platí vdova jeho Anna, které syn Jiřík svou spravedlnost popustil. R. 1671 prodala Anna tuto usedlost panu Janu Karlovi Stejskalovi, důchodnímu panskému. (Svršky při tom odevzdané jsou ještě slušné; mezi nimi uvádí se: slámy všechny, 2 snopy kupujícímu a prodávajícímu třeti, žita směšného 2 koroe.) Po Václavu Stejskalovi a Anně zbyly jen 4 dcery a těm pan Jan Karel Stejskal platí ještě r. 1684. Po něm, jež nazývali i pan Hons Karl, seděla ta vdova jeho, paní Juliána a prodala r. 1693 Václavu Stejskalovi, koláři (viz č. 144), který zase prodal Martinu Smutnému. (Když paní Juliána r. 1693 prodávala, vymínila si kousek roli vedle role p. pátera a kousek louky vedle řeky a po-

rasila za to 55 kop; i zřídila si pak, jak nahoře při č. 363 vypravováno, grunt nový, dědičný.) V rodině Smutných zůstalo č. 368 přes 100 let. Poslední z nich byl František Smutný, jenž postavil č. 370 a grunt otcovský prodal Josefu Ditttrvi. Tento prodal r. 1821 synu svému Františkovi. R. 1851 koupil Josef Roja v exekuci čtvrt a r. 1863 ostatek; od Roji koupila r. 1867 Barbora Smutná, téhož roku Josef Rohr, r. 1879 Josef Rohr, syn. To jsou osudy bývalého statku Vodičkovského, jenž se nyní kovárnickou zove.

Č. 369. (44/III.) Nejstarší zápisník František Smutný, majitel čísla 368, postoupil r. 1790 synu Janovi díl pole a uvedena po něm dcera Veruna, že nastupuje r. 1808 chalupu č. 369; tato tedy zatím vystavěna. Uvedena jest už roku 1785. R. 1808 prodala Františku Kotyzovi, r. 1821 koupil Kryštof Mareš, r. 1847 Josef Mareš, r. 1874 František Mareš.

Č. 370. (93/III.) Týž František Smutný, jenž měl číslo 368. odkazuje poslední vůlí z roku 1793 chalupu novou, při gruntu č. 368 na zeleném drně vystavěnou, synu svému Antonínu; po něm dědil r. 1830 syn František; po něm r. 1847 bratr Josef, po tomto r. 1853 syn Václav a r. 1874 koupil spáleniště s pozemky Václav Smutný.

Č. 371. (CXXVII, 150, 38/III.) R. 1619 po nebožtíku Jiříku Zbejvalovi koupil Václav Vimperský za 30 kop, od něho r. 1634 Anna rektorka, od ní r. 1636 Matěj Tobiška, zeť, od toho r. 1636 Jan Koblížek, od něho r. 1646 Petr Zavadil, od něho r. 1650 Jiřík Trčka. po jeho smrti r. 1658 Jiřík Skašovský, od něho r. 1661 Václav Balous. R. 1663 koupil Matěj Žid, jenž přistavěl komůrku a nějakou drevničku. R. 1685 koupil Matěj Smlšek, od něho r. 1690 koupil Václav mladší Bemek, po něm seděla vdova jeho. R. 1743 koupil Matěj Smutný, r. 1747 Václav Zdobnický, po jeho smrti držel až do zletilosti syna Antonína, totiž do r. 1772, František Vodička, mlynář dymlovský. Roku 1830 koupil Václav Zdobnický, r. 1847 převzal syn jeho Josef, r. 1883 Jan Dostál.

Č. 372. (CXXIII, 155, 36/III.) R. 1619 koupil po smrti Tobiškově Martin Ryšavý. Grunt přišel k zpuštění a zahrádky užíval Václav Vaňátko (viz č. 384). R. 1679 koupil místo pusté Jan Jedlička, tkadlec, a vystavěl. R. 1721 byl tu Václav Jedlička, r. 1757 Josef Jedlička, r. 1789 Václav Jedlička, r. 1795 bratr jeho Filip, po něm r. 1841 Filip (odtud se nazývalo stavení „u Filipků“) Jedlička, roku 1855

Františka Ciliáková, r. 1859 Ignác Mergans, r. 1862 František Stejskal, r. 1889 Marie Stejskalová.

Č. 373. (CXXVI, 151, 43/III.) Roku 1595 koupil od Mikuláše Nikšice Martin Stějcho a maje r. 1606 doplaceno, zemřel; po něm tu byl Daniel Durčánek, od něhož r. 1637 koupil Martin Čapek; od vdovy jeho koupil r. 1647 Václav Hanus, jenž přistavěl chlívec. Od vdovy Hanusovy koupil r. 1670 Jan Schmidt, od něho r. 1688 Fridrich Doležal, od něho r. 1689 Michael Blymel, po něm koupil r. 1695 Dominik Školoud, od něho r. 1714 Jan Langer, od tohoto r. 1720 Václav Štambaský a po něm r. 1748 Tomáš Čapka, po něm koupil r. 1781 Karel Kalousek, r. 1798 Václav Jedlička, po něm dědila r. 1828 dcera Anna, r. 1829 Martin Pazourek, r. 1840 Bartoloměj Kulhavý a r. 1846 směnou za číslo 374 nabyl František Rous, r. 1860 dědil Josef Vondrouš, po něm vdova Barbora, r. 1870 Ferdinand Vondrouš, po něm r. 1878 vdova Františka, r. 1886 Josef Bríza.

Č. 374. (CXXIV, 154, 49/III.) R. 1617 koupil po nebožtiku Jiříku Kakáčkovi Martin Formánek; po jeho smrti r. 1637 Jakub Viktorýn, od něho r. 1661 Jiřík Bríza, od vdovy jeho Kateřiny koupil r. 1695 syn Jiřík; po smrti jeho od vdovy též Kateřiny koupil r. 1722 Martin Michalička; od vdovy jeho r. 1761 Václav Jedlička, tkadlec, r. 1772 Jiřík Doleček, r. 1781 Josef Tobiška nádeník, r. 1799 Antonín Jedlička, r. 1825 syn Linhart, r. 1829 František Rous, jenž r. 1846 postoupil Bartoloměji Kulhavému a vzal za to č. 373; po Kulhavém přišel r. 1851 Josef Zdobnický, po něm r. 1858 dcera Terezie Peukerová, později provdaná Maršova, r. 1874 František Stejskal.

Č. 375. (152, 47/III.) Vystavěl Matěj Žid. Usedlost převzala r. 1687 vdova jeho Mariana. R. 1730 koupil Jan Kamba, od něho r. 1742 Vojtěch Janeba, od něho r. 1747 Matěj Kraus, šafář čermnenský, od tohoto r. 1759 jiný Matěj Kraus, od tohoto r. 1764 Jan Tobiška nádeník, r. 1800 Antonín Zdobnický, r. 1815 Helena Mertova, vdaná Vohníkova, po ní r. 1833 syn Ferdinand Vohník, r. 1843 Vít Mrštňný, r. 1862 Josef Mrštňný, po něm 1886 vdova Majdaléna, r. 1892 Jan Hybner.

Č. 376. (45/III.) R. 1812 prodává Dorota Smutná Františku Tomanovi, za něhož stavení as zahynulo a číslo jeho přenešeno na nově vystavenou dílnu, kterou r. 1812 koupil Jan Skok od souseda Josefa Vyskočila. Po smrti Skokové r. 1817 přejala vdova Anna a prodala téhož roku Václavu Vodičkovi; po jeho smrti r. 1847 dědily

jeho dvě dcery, r. 1856 koupil v licitaci František Žabka, r. 1856 Antonín Mareš, r. 1860 Václav Čáket a po jeho smrti r. 1880 vdova jeho Anna. (Starší děje této usedlosti nebylo lze vyšetřiti; z katastru Jozefského vychází, že tam v minulém století byl Martin Bocký).

Č. 377. (46/III.) Vdova po Antonínu Ciliákovi, jenž tu seděl r. 1785 prodává r. 1811 synu Kašparevi, r. 1844 měl syn tohoto Vojtěch, r. 1855 Josefa Břizová, r. 1869 Anastasie Buršová, r. 1869 Jan Štěpánek, druhý manžel její, r. 1874 Václav Smutný.

Č. 378. (98/III.) Michal Hórnych zapsal r. 1797 chalupu na zeleném drnu na obecní půdě vystavěnou; po něm r. 1806 přešel Jan Vavřín, po něm r. 1871 Alžběta Stejskalova, 1872 Adolf Stejskal, r. 1875 Jan Lux, téhož roku Jan Pácha, r. 1885 Františka Horská.

Č. 379. (48/III.) Jesti to bývalá katovna, později rasovna. (Celému dolnímu podměstí přezdívalo se rasovo podměstí.) O stavení tomto pověděno už na stránce 105. Uvedený tam František Hostík prodal katu Alexandra Hořinkovi, ale koupil zase r. 1806 zpět. Vdova jeho Mariana prodala r. 1812 Janu Luxovi, r. 1814 koupil František Liška, r. 1833 syn František, r. 1836 František Kotyza, r. 1840 Antonín Hlavsa, r. 1844 vdova Hovádkovi, r. 1751 Jan Břiza, r. 1855 František Weiss, r. 1857 Jan Mikyška, r. 1860 vdova Terezie, r. 1881 Jan Břiza.

Č. 380. (44/III.) Leta 1781 koupil Jan Pohlmann po nebožtíku Tomáši Čapkovi v zahradě místo, na kterém vystavěl novou chalupu. R. 1803 koupil Martin Jedlička, r. 1840 po něm vdova Josefa, r. 1844 Karel Mikulášek, r. 1870 Josef Mikulášek.

Č. 381. (CXCV, 153, 50/III.) R. 1618 koupil Jiřík Holej od Martina Kuchaře; když zemřel, koupil grunt zpustlý r. 1635 Václav Brancvík, po jeho smrti koupil r. 1646 Tobiaš Jedlička, od něho r. 1649 Jan Zach, od vdovy jeho Doroty r. 1659 Jan Zavadil, od něho r. 1667 Jan Jiří Waygang, od něho r. 1668 Jan Školoud, od něho r. 1689 Matěj Školoud, syn; od vdovy jeho Anny r. 1722 syn Jan, od něho r. 1747 Antonín Michalička, od tohoto r. 1771 syn Karel, r. 1801 dcera Anna, vdaná Janečková, r. 1802 Václav Janeček manžel, r. 1851 František Vacek, r. 1869 vdova Anna, r. 1891 syn Antonín,

Č. 382. (51/III.) R. 1773 zapisuje chalupu svou Martin Důrčanek zeti Františku Štefkovi; r. 1812 vdova Kateřina Štefkova postupuje svému zeti Josefu Ledvinovi, r. 1839 kupuje Václav Zeman, r. 1844

Jan Lehký, r. 1865 syn po něm Josef, r. 1884 Josef Vyskočil, r. 1837 Karel Vyskočil.

Č. 383. (52/III.) Dle zápisu z r. 1803 ujmá a zápisnou činí chalupu Jan Skok; vystavěl ji na místě, jemu od otce vykázaném (viz číslo 376), a sice tam, kde někdy stará chalupa stávala; od obce přikoupil „díl ostrůvku, kde někdy lušina neb bahniště bývalo“. Po něm dědil r. 1845 syn František, r. 1873 Jan Hübner pilníkář, r. 1881 vdova Anna, vdaná opět Páchova.

Č. 384. (CXXI, 156, 35/III.) R. 1627 koupil chalupu odběznou a pustou po Jiříku Zahorském Václav Vahátko. Od Doroty vdovy jeho koupil chalupu „i místo pusté po Eliáškově“ r. 1657 Eliáš Krupička, jinak Kayzler; r. 1661 koupil obojí Jakub Viktorýn; od vdovy jeho Anny r. 1677 Jan Bednář; od vdovy jeho Anny r. 1704 Jan Bednář mladší, syn; po smrti tohoto r. 1760 Martin Bednář. (Místo pusté po Eliáškově vztahuje se ke vkladu sub CXXII, kde k r. 1619 poznamenáno, že po nebožtiku Eliáškově koupil Jiřík Černý, po jehož smrti r. 1627 si vzal vdovu jeho za ženu Václav Vahátko.) Po Martinu Bednářovi dědil 1788 syn Vavřinec, r. 1824 koupil Václav Wolf, po něm r. 1841 vdova Terezie, provdaná za Antonína Merganse; po její smrti r. 1861 manžel Antonín Mergans. R. 1878 koupila spáleniště Sidonie Jaškova, a připojeno r. 1891 k číslu 382 Karla Vyskočila.

Č. 385. (34/III.) R. 1760 prodává úřad chalupu tuto, na kterou zápisu dosud nebylo, Josefu Janebovi, vlastnímu synu Vojtěcha Janeby; r. 1791 koupil Jan Mareš, r. 1833 Antonín Mareš, r. 1861 syn František Mareš; od tohoto koupil téhož roku Josef Mareš, r. 1888 Josef Mareš mladší; po něm koupil 1891 Jan Turek.

Č. 386. (108/III.) R. 1804 koupil od otce Josefa Mikuláška syn Josef chalupu novou, na niž dosud zápis činěn nebyl; r. 1814 prodal Františku Tomanovi, po něm dcera Anna, vdaná Prausová, r. 1850 prodala Janu Marešovi, r. 1883 koupil Jan Mareš mladší, a v licitaci r. 1889 Jan Hubálek.

Č. 387. (CXVI, 157, 53/III.) Po nebožtiku Mikuláši Halamovi koupil r. 1617 Daniel Židko. Grunt ve vojně švédské přišel k zpuštění, měl jej některý čas Jiřík Skašovský, jenž odběhl. Grunt odbězný koupil r. 1665 Václav Rumpálek, pak Jiřík mladší Sauer, r. 1690 Jiřík Kalous, r. 1698 Matěj Bednář, r. 1715 Jan Fiala, po jeho smrti drželi dědičové, od nich koupil r. 1791 Martin Ševčík, r. 1792 Josef Vyskočil, r. 1803 František Vyskočil, r. 1846 František Vyskočil.

Č. 388. (CXV, 158, 54/III.) R. 1607 koupil od Jana Počty Jan Kvapil. Od vdovy Kvapilovi koupil r. 1631 Jan Kotyza, zef. R. 1655 koupil Matěj Strecker a téhož roku po smrti jeho Václav Zach. Po smrti tohoto koupil od vdovy Anny r. 1669 Martin Kupka a po smrti jeho od vdovy Doroty r. 1677 Václav Král. R. 1688 koupil Jan Král mladší a když zemřel, zůstaviv manželku Dorotu a dceru Annu, koupil r. 1732 chalupu shnilou Matěj Kraus, šafář vejvanovický. Od něho koupil r. 1747 Vojtěch Janeba, po jeho pak smrti r. 1780 Václav Wolf. R. 1800 koupil Jakub Wolf, r. 1831 Václav Wolf, r. 1832 Jan Bílek, r. 1832 František Hodač, r. 1833 koupil zpět Jan Bílek, r. 1836 František Langer, r. 1851 vdova jeho Barbora, r. 1851 Emanuel Trejtnar, r. 1867 Antonín Charfreitag, po něm od vdovy Anny Josef Lux r. 1871.

Č. 389. (84/III.) Dle zápisu od r. 1796 zdědil Karel Zdobnický po otci Václavu místo stavební a vystavěl tu chalupu novou, která však stála už r. 1785. R. 1828 zdědil syn Karel, po něm r. 1850 syn tohoto Karel. Grunt zašel a je tam zahrádka.

Č. 390. (CXIII, 159, 55/III.) R. 1623 koupil od Václava Buryšky za 172 kop Václav Čarovanej grunt od vojáků zbořený. Od Čarovaneho koupil r. 1629 Václav Birkl, od něho r. 1630 Jiřík Straka mladší, od něho r. 1657 Jan Trejtnler Březenský, r. 1669 Jan Beršík, r. 1676 Jan Zdobnický, od Anny vdovy jeho syn Karel r. 1720, od vdovy tohoto koupil r. 1759 syn Václav, od tohoto zas r. 1789 syn Václav. (Vdova Monika postoupila synu Karlovi kus zahrady k vystavění domku č. 389.) R. 1802 koupil Václavův bratr Jan, r. 1849 dědil Josef Zdobnický, r. 1873 zdědil syn Josef.

Č. 391. (56/III.) R. 1731 vystavěl Jan Chramosta novou chalupu na obecním místě; r. 1747 sedl tu Václav Chramosta, po něm koupil 1780 František Šafář, avšak, ježto zápis schválen nebyl, zdědil r. 1793 Ignác Chramosta, vnuk Václavův; po něm od vdovy Anny r. 1797 František Marek, pekař, r. 1849 dcera Barbora, r. 1856 Kateřina Urbanova, r. 1871 Jan Břán, r. 1891 vdova jeho Terezie.

Č. 392. (57/III.) Od Václava Berana, kováře, koupil Jan Praus spáleniště chalupy, „která povětrím k shoření přišla“, r. 1691 a vystavěl. R. 1721 koupil Jan Špalek, kolář, po jehož smrti r. 1755 přejal Jan Špalek mladší, r. 1793 Josef Špalek, po něm dědila r. 1820 dcera Anna, provdaná za Františka Vacka; od tohoto koupil r. 1861 Ferdinand Vacek.

Č. 393. (CVIII, 161, 58/III.) Po neb. Janu Charvátovi koupil r. 1620 Martin Doubrava za 80 kop. Po něm r. 1620 byl Kubiček, po smrti jeho od r. 1626 Šimon jirchář. Grunt zpuštěný od něho koupil r. 1640 Jan Durchánek, jenž grunt, brzo potom od nepřítelů zpuštěný, prodal Martinu Kocourovi. Tento s manželkou svou znova vystavěli a prodali r. 1665 Kašparu Keprtovi, po jehož smrti tu byla vdova jeho Mandalena; od ní koupil r. 1680 Jan Doležal, vzav si ji za manželku. Od něho koupil r. 1708 syn mladší Alexandr, od něho pak r. 1720 Václav Ulrich. R. 1726 převzal usedlost zeť Ulrichův, Josef Tlapka. Od tohoto koupil „domek za mostem po pravé straně“ r. 1763 František Janeba. R. 1799 koupil od tohoto Václav Jedlička, r. 1856 dědil po něm syn Ferdinand, r. 1883 Josef Jedlička, syn. (Stavení tomuto říká se „na křivce“.)

Č. 394. (59/III.) R. 1781 kupuje Václav Toman od Františka Janeby (jenž měl číslo 393, povstalo tedy číslo 394 ze sousedského). R. 1799 koupil Václav Jedlička, r. 1828 Václav Dědič, r. 1829 František Lier, r. 1845 Barbora Lierova, od ní koupil manžel její Václav Trejtnar téhož roku, r. 1854 koupil Antonín Mergans. r. 1887 Josef Janovec, r. 1892 Václav Michalička.

CIX. R. 1616 koupil po nebožtíku Janovi Kloboučníkovi Vondra Beran za 2 kopy. „Grunt přišel k zpuštění, místo zůstává“.

CX. R. 1614 koupil Jan Berau chalupu za 3 kopy. „Grunt přišel k zpuštění, místo zůstává“.

Č. 395. (CXI, 163, 60/III.) R. 1636 Jakub Kubka postoupil synu Václavovi za 3 kopy. Pak je mezera v knihách a teprve k r. 1695 uvádí se, že Jan Junek prodal chalupu za mostem Janu Špalkovi, kterou má Antonín Kněžek. V gruntovní knize B, f. 163 praví se, že r. 1696 Jan Špalek koupil chalupu panskou, kterou do důchodu prodal Martin Špalek, že v ní Antonín Kněžek bydlí. Patrně to táž chalupa, aneb dvě chaloupky v jednu spojené, R. 1724 prodáno a koupil barviř Antonín Kněžek. R. 1729 přejal Jiřík Kněžek; po jeho smrti koupil r. 1763 Jan Koukol, po něm r. 1798 dcera Františka, r. 1831 od ní Josef Sokol, r. 1833 František Richter, r. 1848 Antonín Hubálek, r. 1849 Kašpar Ledvína r. 1884 Kateřina Kumerova.

Č. 396. (CVII, 162, 61/III.) R. 1620 koupil po smrti Jana Pěkného Václav Maška, od něho r. 1621 Jan Bednář bartošovský, po jeho smrti r. 1625 Martin Skok, od něho r. 1630 Václav Špalek

od něho Sklenář, jenž odběhl. Grunt odbězný koupil r. 1636 Jiřík Kupka; grunt od nepřitele zpuštěný přejal r. 1649 Jan Drtina, od něho r. 1681 Jiřík Junek, kominík. Po smrti jeho vzal si vdovu a převzal grunt r. 1690 Jiřík Čačetka; od něho koupil r. 1698 Fridrich Vrba. Po smrti jeho hospodařil nějaká leta s matkou Dorotou syn Václav, jenž asi hodně vesele žil, neboť pro dluhy musel grunt být prodán. (Dlužen byl Václav Vrba za samé pivo těmto věřitelům: Jiříku Pazourkovi, Mikuláši Jnoušovi, vdově Špalkové, Josefu Tlapkovi, Matějovi Zemanovi; mimo to lazebniku Jakmanovi za kořalku a někomu i za dvě flinty.) V licitaci grunt spuštěný koupil r. 1738 Václav Martinek za 71 zl., r. 1748 Václav Janouš, r. 1770 Karel Janouš. Švec; po jeho smrti hospodařil Ignác Křehký, druhý muž vdovy Karlovy, pak dědil 1794 Antonín Janouš, r. 1839 koupil František Mergans a r. 1877 Karel Mergans.

Č. 397. (62/III.) R. 1774 vystavěl na zeleném drně Karel Janouš švec, pak hospodařila vdova jeho, jež se vdala za Křehkého r. 1797 koupil Ignác Křehký, r. 1845 Ignác Severýn, r. 1860 dcera Anna, r. 1872 Josef Matoušek, r. 1873 Josef Bilek, r. 1878 Majdalena Liškova, r. 1890 Petr Liška.

Č. 398. (63 III. R. 1775 kupuje Jan Bilek od Jana Stejskala, po něm přišla vdova Bílkova Kateřina, r. 1790 František Jedlička, r. 1834 Josef Jakl, r. 1838 Anna Ledvinova, 1841 Anna Steinerova, 1860 Josef Štefek, r. 1860 Jan Vilimský, r. 1862 Josef Mýška, r. 1862 Josefa Zdobnická, r. 1863 Antonín Zdobnický, r. 1864 Václav Krahulec, r. 1672 vdova Josefa, r. 1881 Karel Mergans.

Č. 399. (64/III.) R. 1761 prodal Josef Křehký Janu Janečkovi. r. 1772 koupil František Janouš, r. 1796 syn Václav, r. 1849 dcera Rosálie, vdaná Hostinská, r. 1879 Josef Vacek.

Č. 400. (66/III.) Chalupu tuto užíval bez zápisu Václav Martinek po svém otci; po něm dcera jeho Josefa; po ní r. 1817 dcera Kateřina Braunsova, r. 1841 koupil v licitaci Martin Pokálený; r. 1856 Marketa Pokálená, r. 1858 zapsala Anna dcera, její, muži svému Antonínu Mikuláškovi a ten postoupil r. 1871 zeť Františku Kylarovi.

Č. 401. (67/III.) Václav Kalous vystavěl na roubení a prodal r. 1718 Václavu Prausovi; r. 1849 koupil Jan Jedlička; r. 1775 Jan, syn; 1802 Jan, syn; 1824 Václav Černohous, 1832 Marie Jedličkova, 1841 Josefa Michaličkova, 1843 její manžel František Michalička.

Č. 402. R. 1812 koupil Ignác Chodec od strýce svého na čísle 315 díl chalupy v délce 26 loket a z toho povstalo nyníjší stavení č. 402. R. 1844 koupil syn František Chodec; r. 1867 Josef Kunc; r. 1875 Vilém Zobl; r. 1884 Josef Hruška, r. 1885 Josef Dostálek, r. 1888 Antonín Janovec.

Č. 403. Narovnáním z r. 1811 postoupil František Mergans, sídlící na čísle 108, zahrádku vedle své chalupy, r. 1810 vyhořelé, synu Františkovi, aby si vedle novou chalupu vystavěl; tato obdržela číslo 403. R. 1825 koupila sestra Aněžka, vdaná Mičová, r. 1853 koupil Jan Sokol, po něm r. 1862 vdova Kateřina, r. 1865 Ferdinand Kubiček. R. 1867 byl domek zatím znova vystavěn a prodán Krystýanu Kumpoštovi, r. 1868 koupila vdova Veronika, r. 1873 po její smrti ujal se zase muž Krystýan usedlosti, r. 1886 koupil František Toman.

Č. 404. Kateřina Brunova koupila od Františka Macháčka r. 1823 pozemek od usedlosti čísla 5. v Houkové pocházející, a vystavěla na něm chalupu, kterou dědila r. 1859 Josefa Kumpoštova; r. 1857 koupil Adolf Kumpošt.

Č. 405. (126/I.) Chalupu na panské půdě vystavěnou koupil r. 1805 Ondřej Kalous, po něm r. 1815 František, syn, po něm Václav Barnet, r. 1827 František Kalous, r. 1851 Josef Kalous, r. 1852 Kašpar Mlynář. Smírem z r. 1875 s Jiřím Parishem přešlo stavení na tohoto; stavení zrušeno a zahrádka zůstala Marii Rohrově, rozené Mlynářové.

Č. 406. (158/III.) Josef Martinec postupuje r. 1819 synu Václavu stavení hospodářské s jednou mírou zahrady; r. 1874 ujala Petronilla Martincova, která muže svého Františka Holubáře spolnvládníkem učinila.

Č. 407. (159 III.) Josef Martinec; po něm dědil r. 1827 syn František, r. 1836 vdova Terezie a od té Václav, syn; tento r. 1876 postoupil Františku Ševcovi, též r. 1876 své manželce Františce.

Č. 408. (94/III.) Nejstarší majitelka Terezie Müllerová; r. 1791 přišla po ní Anna Waldova; r. 1798 Jiří Michalička. Od tohoto r. 1821 koupil syn Jan polovici chalupy, hledící k Helkovicím a na té polovici následovali r. 1856 Anna Janoušova, Josef Adamec, r. 1873 František Pácha, r. 1878 Marie Kaňkova. Druhou polovici, k Žamberku hledící, postoupil r. 1817 Jiří Michalička synu Františkovi, ten prodal r. 1866 dceři Karolině, vdané Černochově, r. 1868 koupil Jan Svoboda, r. 1871 Františka Dvořáková, po její smrti r. 1873 Václav, syn, r. 1875 Jan

Kaňka. Obě polovice rozdělené mezi dědice, spojila koupěmi Josefa Skounicová a prodala r. 1893 celý domek Josefu Krčmářovi.

Č. 409. (73/III.) Když r. 1778 Jan Janouš od vrchnosti koupil Houkův dvorek — jež třeba lišiti od Houkova — bylo tu stavení jedno a ratejna. Stavení přejal r. 1796 Václav, syn; r. 1817 Václav Janouš; r. 1843 zeť Josef Kropf, r. 1845 František Holubář, r. 1853 Kryštof Janouš, r. 1854 Josef Janouš.

Č. 410. Z bývalé ratejny, při číslu 409 ležící, povstalo stavení, které dědil r. 1817 Vincens Janouš, po něm r. 1844 Kryštof Janouš, r. 1848 Josef Smutný, r. 1873 Josef Smutný, r. 1876 Josef Smutný a po něm r. 1890 vdova Marie.

(Stavení č. 409 a 410 z Houkova dvorka povstala, jmenovala se za našich časů Janoušův dvorek, později Smutných dvorek.)

Č. 411. Nejstarší zapsaný majitel Václav Barnet, jenž koupil stavení od Václava Blymla na kousku tak zvaném „rybníčku v Hájku“ vystavěné. R. 1850 dědil František Barnet, r. 1855 Václav Šodlák, po něm r. 1863 vdova Aloisie, r. 1864 Josef Kolomý.

Č. 412. (79 III.) R. 1784 vystavěl František Bílek na roli od čísla 86 odkoupsné stavení; r. 1798 koupil syn František; roku téhož prodal Janu Keprtovi; r. 1828 přejal syn Jan, jenž zemřel v Miláně na vojné r. 1842, zůstaviv vdovu Monykn; tato prodala r. 1842 synu Václavovi, r. 1886 koupil Gustav Grégr, r. 1867 František Krejsa, r. 1884 Karel Krejsa.

Č. 413. (71/III.) Nejstarší zápis Václava Dostála, jenž r. 1783 prodal synu Vincensovi; od toho r. 1827 koupil syn Karel; r. 1849 Fridrich Adolf Strasser, r. 1863 dědil bratr Karel, r. 1864 koupil Jan Hubálek, r. 1874 Jan, syn, r. 1885 Antonín Hubálek, r. 1888 Anna Beranova, vdaná Hubálkova.

Č. 414. (99/III.) R. 1798 zapisuje František Smutný zápis na chalupu, již na svém gruntě vystavěl; r. 1817 syn Josef zdědil; r. 1852 syn tohoto, též Josef; r. 1874 koupil Václav Stejskal, r. 1888 František Stejskal.

Č. 415. (69/III.) Mlýn Vodičkův, jehož osudy vypsány na stránce 97.

Č. 416. (68/III.) R. 1784 postoupil František Hybner synu Františkovi a též r. 1804 zase synu Františkovi. R. 1822 dědil Kašpar Hybner po otci, r. 1823 Jan König, r. 1851 Tomáš König, syn.

r. 1870 Václav Trčka koupil, r. 1872 Jan Suchomel, r. 1873 Anna Kubíčková, r. 1875 František Řehák, r. 1888 syn František.

Č. 417. (80/III.) R. 1784 postoupil František Hybner synu Vincensovi některé pozemky, na kterých Vincens vystavěl stavení; otec mu k tomu stavení přilepšil 20 zl. R. 1829 dědil syn Josef; po něm r. 1851 dědili sirotci a drželi až do r. 1880; tohoto roku přešlo na Anežku, vdanou Olbrichovou.

Č. 418. (87/III.) Administrace hraběte Františka Adama z Bubna prodala r. 1806 od malého dvorku (viz číslo 307) pozemek Josefu Richterovi, jenž patrně zde vystavěl. R. 1835 koupil zeť Jan Lier r. 1865 dědil syn Emanuel, r. 1871 koupil Josef Faigl, r. 1873 Antonín Pácha, r. 1880 František Bílek.

Č. 419. (88/III.) R. 1786 prodává Terezie hraběnka z Bubna od malého dvorka žambereckého Matěji Ledvinovi 22 korců pole, zvaného „malé Píčovství“ (viz číslo 363) ku zřízení usedlosti; r. 1799 prodává Ledvina stavení i pozemky Augustýnu Kodytkovi; r. 1843 přejal syn Josef Kodytek, r. 1889 Václav Kodytek, r. 1890 Josef Zezulka a po jeho smrti (utонуl v Kunwaldě) vdova Terezie.

Č. 420. František Chodec postoupil r. 1782 synu Františkovi od usedlosti své č. 314 pozemky některé, na kterýchž tento vystavěl stavení a stodolu. R. 1840 postoupil Ignáci Chodcovi, od tohoto přejal r. 1848 Jan Chodec.

Č. 421. Od otce Jana Smutného koupil zápisem z r. 1793 Vavřinec Smutný stavení a hospodářské budovy s pozemky, jež před tím zapsány nebyly; r. 1840 přejal syn Josef Smutný, r. 1847 koupil Fridrich Strasser, r. 1869 obec města Žamberka, která ponechavši si část pozemkův, ostatek se stavením prodala r. 1877 Ferdinandu Kubíčkově; od toho r. 1878 koupil František Balaš, jenž grunt obnovil.

Č. 422. R. 1824 vystavěl Jan Lux; po otci dědil r. 1846 syn Josef, od něho r. 1877 koupil Jan Lux a r. 1885 koupil Josef Micohlav.

Č. 423. R. 1824 koupil od Antonína Buchtela (na čísle 171) Jan Liphavský pozemek u Linder (č. top. 1661) a vystavěl nový domek; v licitaci bylo prodáno r. 1834 Josefu Sokolovi; r. 1835 koupil Josef Kroul, r. 1838 dědil Filip Kroul, r. 1848 sestra Terezie Veverková, r. 1862 koupil Antonín Hostinský, r. 1867 Antonín Pozděna, r. 1886 Anna Luxová.

Č. 424. R. 1826 vystavěl Jan Kubíček na obecním místě; r. 1858 dědil syn Jan, r. 1859 koupil Václav Halberstadt, r. 1867 František Halberstadt, r. 1857 František Jireš.

Č. 425. R. 1823 koupil Václav Růžovský od Josefa Chodce (na čísle 315) pole a kus lomn a vystavěl téhož roku domek; po něm přišel Václav Růžovský (jinak i Hrušovský), r. 1863 syn Václav. r. 1875 Barbora, dcera, vdaná Štolcova.

Č. 426. Stavení postavil František Bureš, a po něm zdělila r. 1833 dcera Alžběta, vdaná Tomanova, r. 1861 dědili sirotci, z nich r. 1865 koupila Anna Tomanova a prodala r. 1869 Václavu Kodytkovi.

Č. 427. R. 1824 koupil Josef Wagner od Antonína Buchtela (na čísle 171) pole a vystavěl tu domek; r. 1846 převzal syn Josef Wagner, po něm r. 1853 vdova Rozálie, r. 1886 Václav Schlesinger.

Č. 428. R. 1818 převzal František Smutný od syna svého Josefa některé pozemky a vystavěl tu domek, který r. 1845 zdělil syn Václav; od toho r. 1864 koupil Antonín Smutný, r. 1867 František Feigl a téhož roku Josef Krahulec, r. 1879 syn Josef.

Č. 429. R. 1846 zapsal Jan Hamburger domek před lety vystavěný na místě pustém; po něm r. 1850 dědila dcera Františka; od té koupil r. 1855 František Anděl, po jeho smrti r. 1856 vdova Josefa, r. 1880 dcera Josefa.

Č. 430. Před r. 1830 koupil Václav Růžovský stavební místo od obce a vystavěl tu domek, který r. 1830 prodal Antonínu Klášterskýmu; r. 1843 koupil František Konkol, r. 1861 Josef Liška, r. 1870 vdova Barbora, r. 1871 František Tomek.

Č. 431. R. 1829 vystavěno na dílci stavení, jež od manželů Liškových odkoupeno bylo, stavení nové a zapsáno Františku Mergansovi; r. 1830 koupila Marie Bednářova, r. 1844 Dorota Paškova, r. 1849 Jan Chmelík, r. 1856 vdova Pavlina, vdaná Strnadova, 1869 manžel Josef Strnad.

Č. 432. Jan Schlesinger koupil r. 1828 od Jana Vondrouše pozemek k vystavění domku; domek dědil 1850 syn Václav, r. 1858 František Mareš, r. 1864 Petr Bulíček, r. 1875 Karel Žabka, r. 1876 žena Barbora.

Č. 433. Václav Felcman koupil r. 1826 od Barbory Buchtelovy pozemek, na němž vystavěl domek; r. 1863 koupil Václav Felcman, syn, r. 1875 František Kumpošt.

Č. 434. R. 1825 koupil od Jana Čarohousa Vincens, syn jeho a vystavěl tu dům, jež r. 1840 koupil Antonín Pohl; po něm r. 1860 přejal syn Antonín, r. 1865 Jan Fröde, r. 1866 Josef Vaškák, r. 1884 Gustav Valtrini, r. 1890 František Hovad.

Č. 435. František Dvořák vystavěl a zapsal r. 1832 a prodal Antonínu Pohlovi; r. 1837 koupil Karel Hübner, r. 1886 postoupil Josefu Hübnerovi.

Č. 436. R. 1829 dědil po otci Vincensovi syn Vincens Hübner pozemky a vystavěl domek; r. 1853 přejal František Hübner, r. 1859 František Feigl, r. 1863 syn František, r. 1867 Josef Holeček, r. 1874 Josef Holeček, r. 1885 vdova Filomena.

Č. 437. Po Jana Sklenářovi koupil r. 1845 Tomáš Pohlreich, r. 1852 Václav Knop, r. 1858 Josef Mareš, r. 1885 Adolf Rudolf.

Č. 438. R. 1845 koupil František Mergans od obce stavební místo a k tomu druhé od Josefa Burše; i vystavěl tu domek, jež r. 1862 dědil syn Josef; r. 1867 koupil Václav Vojtišek, r. 1873 Václav Vacek, r. 1878 František Barnett, r. 1888 Jan Petránek.

Č. 439. Jan Podhájecký koupil r. 1832 od Josefa Stáry stodolu v lukavské ulici a učinil z ní domek, r. 1871 dědila vdova Barbora, r. 1872 prodala Janu Klainertovi, r. 1877 koupil Petr Klainert, r. 1881 koupil Antonín Ditrt.

Č. 440. Dle zápisu z r. 1834 vystavěl stavení toto Jan Bilek a prodal t. r. Josefu Peliňkovi, r. 1844 koupil syn Josef Pelinka, r. 1878 dědil syn Václav, r. 1887 Josef Krejsa

Č. 441. R. 1817 převzal Vincens Rejnuš od otce Josefa kus pole a vystavěl tu domek na hranici lukavské, r. 1856 dědil syn Jan, r. 1859 koupil Josef Lorenz, r. 1864 Jan Šípek, r. 1866 Jiří Exler, r. 1870 Václav Kalous.

Č. 442. R. 1849 zapsal Josef Dostál chalupu od něho vystavěnou na mezi Dlouhoňovské, po něm dědil r. 1863 syn Josef, po něm koupil r. 1866 Antonín Kalousek, r. 1880 Ferdinand Felekmann, r. 1884 vdova Marie, r. 1888 koupil Vojtěch Macháček

Č. 443. R. 1838 zapsal Jan Bilek stavení, jež sám vyzdvihl, r. 1840 koupil Jan Perníček, r. 1843 Jan Mergans, r. 1847 Josef Böhm, r. 1853 František Schröffel, r. 1874 syn Hynek.

Č. 444. Stavení vystavěl Karel Mazura, voskář; r. 1860 darovala Terezie Kulhánková Alžbětě Mazurové a dědicům po Janu Masu-

rovi, r. 1862 drál Vilem Hořký (Horschke), r. 1875 sirotci, r. 1885 obec města Žamberka, která tu zřídila opatrovnu.

Č. 445. R. 1838 zapsala Terenzie Čisarová domek vystavěný na pozemku od Josefa Hübnera koupeném; r. 1847 koupil v licitaci Fr. Ad. Strasser, r. 1857 bratři Oskar a Emil Vonwillerovi, r. 1892 Emil Vonwiller a synovcové.

Č. 446. R. 1838 koupil František Storch od Jana Kreuzingera (na čísle 61) ohlavy, zahrádku a kus stavebního místa a vystavěl tu domek, jež r. 1850 prodal Morici Weissovi, od toho převzal r. 1879 syn Julius.

Č. 447. R. 1853 zapsal František Dvořák stavení, které vystavěl na poli od Jana Novotného koupeném; po něm přišel r. 1870 Antonín Dvořák, v licitaci r. 1873 koupil Josef Hrnčíř, r. 1875 Vincens Žabka.

Č. 448. R. 1778 prodal hrabě Antonín z Bubna dvůr Houkovský a odprodal Janu Janoušovi; od tohoto koupil Kryštof Janouš, od tohoto čtvrtinu Jan Bílek a vystavěl tu domek, r. 1842 koupil Jan Pelyňka, r. 1843 Antonín Halberstadt, r. 1846 Vonwiller, r. 1874 společně Josef Adamec a Kryštof Janouš, polovici pod číslem 448 podržel Janouš, a druhá polovice dostala číslo 527. Po Janoušovi r. 1890 zdědila vdova Rozálie a prodala t. r. Janu Čížkovi.

Č. 449. R. 1850 Josef Mikulášek, r. 1890 Josef Matěna.

Č. 450. Na místě r. 1840 od Václava Krahulce zakoupeném vystavěl Vojtěch Dostálek (na č. top. 1661 v lukavské ulici, blíže silnice k Žampachu na levé straně); od něho koupil r. 1851 František Feigl; r. 1865 Josef Kaplan.

Č. 451. R. 1821 koupil Vít Hlavsa od Josefa Chodce stavební parcelu od čísla 315; r. 1833 koupil František Mitwalský a vystavěl dům; dle vkladu z r. 1844 přejímá dům syn František; r. 1892 Antonín Mitwalský.

Č. 452. Na pozemku top. číslo 1510, koupeném od Jana Bílka r. 1843 od dědiců Josefa Mikuláška, vystavěl kupující domek; r. 1849 koupil v licitaci Bedřich Roja. Za Bílka tu zřizena hospoda, které se říkalo „na bídě“, která však brzy zašla. O grunt došlo k nekonečným procesům, až stavení zpustlo a konečně r. 1864 rozbořeno bylo. Stávalo na levé straně silnice k Helkovicům proti kamenému kříži.

Č. 453. Když r. 1794 Josef Rejnuš převzal nynější číslo 520, postoupil synu Václavovi k vystavění chalupy kus louky; tento zde vystavěl domek, jež vkladem z r. 1869 obdržel číslo 453. Po něm

dědila r. 1869 dcera Františka, vdaná Suchomelova, r. 1883 koupil Josef Rejnuš.

Č. 454. Josef Bulíček, jirchář, vystavěl domek tento a proměnil jej v dílnu, když koupil číslo 153 naproti stojící. Dílnu tuto koupil r. 1868 Adolf Rudolf, ale téhož roku koupil ji Bulíček naspět a proměnil ji v chlív, patřící k číslu 153. (Mělo to jeden čas i číslo 452 b.)

Č. 455. Po smrti Josefa Rejnuše zdědil r. 1843 syn František kus zahrádky a vystavěl tu chalupu číslo 455. Po něm dědil syn Linhart a prodal r. 1845 Petru Mertovi; r. 1858 koupil Jan Petr (viz 320).

Č. 456. František Kalousek z Dlouhoňovic koupil r. 1801 od Jana Kopeckého lesní parcellu č. top. 1610; od něho převzal syn Antonín Kalousek r. 1826 a vystavěl stavení, které r. 1845 synu Antonínu postoupil; od něho koupil r. 1866 Josef Faltus; r. 1890 Terezie Faltusova.

Č. 457. Od Kateřiny Ditrtovy koupil r. 1839 Václav Růžovský pole číslo top. 1524 a vystavěl na něm domek. R. 1851 koupil Václav Kabeláč, který ještě jedno poschodí postavil. R. 1859 koupil Pavel Dušek, r. 1862 Josef Winter, r. 1864 Anna Stárkova, r. 1882 František Buchtel.

Č. 458. Jak při čísle 307 řečeno, povstalo stavení toto z horního dílu „malého dvorka“ (viz ono).

Č. 459. R. 1843 dědil František Rejnuš po otci Josefovi, r. 1857 koupil František Kubiček; r. 1869 Josef Kubiček.

Č. 460. R. 1849 koupil od Vincense Hübnera Antonín Kodytek stavební prostoru č. parc. 634 a vystavěl tu domek; po něm r. 1874 nastoupil syn Antonín.

Č. 461. Vystavěl na pozemku, od Růžovského (viz číslo 457) koupeném, Jan Fröde r. 1851; od něho koupil r. 1857 syn Jan, r. 1865 Anna Wintrova, r. 1866 Eleonora Netolická, r. 1870 Jan Pohlreich, r. 1878 Ferdinand Pohlreich.

Č. 462. Zápisem z r. 1851 koupil od Františka Beršíka František Halberstadt stodolu na dominikální půdě stojící a vystavěl tu domek; r. 1859 koupil Antonín Zuman, r. 1860 koupil Josef Saxl, jenž přikoupil od Václava Ježka, mlynáře horního, zahradu; r. 1870 koupila Flora Beckova.

Č. 463. Povstalo z čísla 307 (viz toto). Karel Ježek prodal sklep ve skále se stavením dřevěným Filipu Taussigovi, jenž tu vystavěl o jednom poschodí a vedle začal lázně úhledné stavěti. Avšak pro

dluhy byl grant prodán r. 1860 a koupil velkoobchodník A. Schoeller z Vídně. R. 1861 koupil Jan Würz, r. 1885 Leo Schmeidler a r. 1886 Emil Würz. (Bydlel zde nějaký čas Dr. Brorsen, hvězdář.)

Č. 464. Z pustatosti po Janu Mergansovi (na čísle 341) dědil syn Jan r. 1856 některé pozemky a vystavěl tu domek; r. 1875 převzal Ludvík Mergans, r. 1879 koupil Emanuel Buryška.

Č. 465. Pošlo z usedlosti čísla 414. Zapsán jest r. 1817 Josef Smutný, po něm r. 1850 Josef, syn, po smrti tohoto František Smutný.

Č. 466. Jan Bílek prodal r. 1851 Antonínu Bečkovi díl číslo top. 1510, na němž tento domek číslo 466 postavěl; jež r. 1857 do knih vložil; po něm zdědila r. 1883 Františka Bečkova.

Č. 467. Na zbořeništi bývalé stodoly, jež shořela, vystavěl František Řehák domek číslo 467 a prodal r. 1875 Josefu Maršovi; r. 1875 vdova Terezie; r. 1886 Filip Korejzl, r. 1887 Jakub Stejkal; r. 1892 vdova Anna.

Č. 468. R. 1854 koupila Františka Luxová od Františky Maršovy, vdané Jilkovy, pozemek čísla top. 154 (patřící k čísle domu 51) a zde vystavěn domek číslo 468. R. 1882 převzal Karel Lux a r. 1892 stavení zvýšil a rozšířil.

Č. 469. Bývalá dílna na wattu, jež patřivala k papírně. Od Jana Schütze r. 1872 koupenou, Jiří Parish rozbořil a vystavěl tu nové stavení, kde zřízena škola německého Schulvereinu.

Č. 470. Josef Kotyza (viz číslo 340) postoupil r. 1845 synu Karlovi půl statku k utvoření nové usedlosti. Po něm dědil r. 1858 syn Václav a tento prodal Františku Diviškovi část pozemků a stavení číslo 470 od otce vystavěné. R. 1882 koupil Antonín Mihulka, r. 1884 František Doležal.

Č. 471. Na místě, kde stodoly stávaly (vyhořely r. 1851), povstal grant se zahradou; vystavěl tu Adolf Schopf stavení nové, které se zahradou prodal r. 1871 Terezii Beranové. (Bydlíval tu nějaký čas Dr. Brorsen, hvězdář.)

Č. 472. R. 1845 založen Janem Parishem, svobodným pánem ze Senftenbergu, špitál na pozemcích, které od Karla Petřika (číslo 118) vyměněny byly. Špitálu dáno jméno „Katharinen-Hospital“ po manželce baronově, tehdy už osleplé.

Č. 473. Václav Smutný, majitel čísla 428 postoupil r. 1857 dceři Marii a ženichu jejímu Josefu Kubičkově pozemek, na němž domek vystavěn r. 1859. R. 1891 Josef Kubiček, syn.

Č. 474. Na spáleníšti stodoly Rojovy na podměstí vystavěla Eleonora Zdobnická domek r. 1862. R. 1886 koupil František Mareš.

Č. 475. První vklad z r. 1864 ukazuje, že vystavěl Karel Janeba na pozemku čísla top. 1388 „v dolečkách“. R. 1870 koupil Jan Svoboda.

Č. 476. Zápisem z r. 1880 koupil Václav Zeman od usedlosti čísla 464 pozemek, na němž stálo už stavení před tím r. 1878 vystavěné.

Č. 477. Na spáleníšti stodoly, jež patřila k číslu 100 a 106 vystavěl Emanuel Trejtnar do r. 1877 (pracně sám s dětmi) stavení nové a prodal r. 1877 Václavu Kroulovi.

Č. 478. Na pozemku čísla parc. 1242 vystavěl r. 1876 domek Jan Pelyňka; r. 1880 koupila Anna Rohrova; r. 1890 koupil Vilém Lauterbach.

Č. 479. Villa pana Vonwillera, při jeho továrni s rozsáhlým parkem, vystavěna r. 1877.

Č. 480. R. 1874 vystavěl v poli Adolf Stejskal.

Č. 481. Povstalo na pozemku vedlejšího čísla číslo 482. R. 1878 ponechal si majitel čísla 482, když usedlost tuto popouštěl, kus pozemku a vystavěl si přes silnici nový domek. R. 1882 držel Václav Tomeš; r. 1884 Josef Tomeš.

Č. 482 až k číslu 506 čítala se až do založení nových knih gruntovních (r. 1880) k Helkovicům.

V katastru josefském zanešena byla řada usedlostí, na obci žamberské stojících blíž Helkovic, hned po městě Žamberku avšak s čísly Helkovskými. Jsou to tato čísla josefská: 62, 61, 60, 70, 59, 58, 57, 56, 55, 54, 53, 52, 12, 51, 50, 69, 49, 47, 46, 42, 73.

Pozdější konskripce dala usedlostem těmito čísly jiná a nyní obdržely usedlosti ty čísla žamberská, a sice:

č. 482 = dříve č. 11 v Helkovicích, jež měl r. 1880 Josef Toman

„ 483 = „ „ 12 „ „ „ „ 1880 František Ditrt

„ 484 = „ „ 13 „ „ „ „ 1880 Václav Naxera

„ 485 = „ „ 14 „ „ „ „ 1880 Václav Janeba

„ 486 = „ „ 15 „ „ „ „ 1880 František Nekovář

„ 487 = „ „ 16 „ „ „ „ 1880 Antonín Hanyk

„ 488 = „ „ 17 „ „ „ „ 1880 Antonín Kubiček

„ 489 = „ „ 18 „ „ „ „ 1880 Vít Knop

„ 490 = „ „ 19 „ „ „ „ 1880 František Žižka

č. 491 =	dříve č. 20 v Helkovicích,	jež měl r. 1880 Václav Uhlíř
" 492 =	" " 21 " " " "	" " 1880 František Kubiček
" 493 =	" " 22 " " " "	" " 1880 Adam Kepřta
" 494 =	" " 23 " " " "	" " 1880 Václav Kalous
" 495 =	" " 25 " " " "	" " 1880 František Dvořák
" 496 =	" " 26 " " " "	" " 1880 Jan Beran
" 497 =	" " 27 " " " "	" " 1880 vdova Hovádkova
" 498 =	" " 28 " " " "	" " 1880 Josef Bulíček
" 499 =	" " 29 " " " "	" " 1880 Josef Hermann
" 500 =	" " 30 " " " "	" " 1880 Jan Buryška
" 501 =	" " 31 " " " "	" " 1880 Marie Mihulkova
" 502 =	" " 32 " " " "	" " 1880 František Šarapatka
" 503 =	" " 33a " " " "	" " 1880 Václav Svoboda
" 504 =	" " 33b " " " "	" " 1880 vdova Schlitterova
" 505 =	" " 103 " " " "	" " 1880 Josef Knop
" 506 =	" " 106 " " " "	" " 1880 Emil Vonwiller

Nynější číslo 506 je továrna Vonwillerova i se všemi domy vedlejšími, villu vyjímaje. (482—505.)

Ostatní čísla povstala patrně na pozemcích oněch čtyř dvorů, které obec už za Pernštejnů koupila. (Viz privileje)

Č. 507—510 přičítána podobně ke Kunwaldu; při založení nových knih gruntovních potažena k Žamberku.

Nyn. č. 507 =	dříve č. 223 v Kunwaldě,	měl r. 1880 Antonín Ditrť.
" " 508 =	" " 229 " " "	" " 1880 Martin Dvořák.
" " 509 =	" " 236 " " "	" " 1880 Antonín Exler.
" " 510 =	" " 251 " " "	" " 1880 Josef Buchtel.

Č. 511—518 přičítána podobně k Lišnici, č. 519 a 520 k Lukavici, a při téže příležitosti přičtena k Žamberku.

Nyn. č. 511 =	dříve č. 2 v Lišnici,	měl r. 1880 Jan Kumpošt.
" " 512 =	" " 103 " " "	" " 1880 Josef Režný.
" " 513 =	" " 110 " " "	" " 1880 Dominik Kumpošt.
" " 514 =	" " 125 " " "	" " 1880 František Štefek.
" " 515 =	" " 143 " " "	" " 1880 Jan Vyhnálek.
" " 516 =	" " 156 " " "	" " 1880 Jiří Parish.
" " 517 =	" " 161 " " "	" " 1880 Josef Tomeš.
" " 518 =	" " 175 " " "	" " 1880 Václav Lorenz.
" " 519 =	" " 80 v Lukavici,	" " 1880 Kašpar Bříza.
" " 520 =	" " 81 " " "	" " 1880 Jan Rejnuš.

Divným během věci vedeno č. 520 už v starém purkrechtě žamberském sub fol. CXXXI. Dovidáme se, že r. 1630 chalupu odběžnou po Matěji Vostřetickém koupil Adam Baynyš; od vdovy jeho Anny koupil r. 1661 syn Jiřík; od otce r. 1685 syn Jiřík ml. Po něm tu byl syn František, od toho r. 1751 koupil syn Václav, r. 1794 syn tohoto Josef, r. 1843 dědil syn Jan, r. 1859 syn Josef, r. 1886 koupil Antonín Pražák. Grunt tedy byl od r. 1630—1886 v rukou rodiny Rejnušovy; jeden z Rejnušů koupil si č. 453 (viz toto).

Č. 521. U čísla 117 (viz toto) přenešeno číslo staré do zadu, kde z chlévů domek postaven; a domek na místě starého stavení vystavěný obdržel číslo 521. Majitel posud Jan Hovádek.

Č. 522. Vystavěl r. 1882 Josef Ptáčník.

Č. 523. Vystavěl r. 1882 Antonín Kubíček; nyní drží František Černoch.

Č. 524. Vystavěl r. 1882 Josef Hubálek a drží.

Č. 525. Vystavěl r. 1885 František Havlíček, stavitel, a drží.

Č. 526. Jsou jatka spolčenstva řeznického, vystavěná r. 1887.

Č. 527. Povstalo oddělením z čísla 448 (viz tam).

Č. 528. Villa prof. Alberta, k níž základní kámen položen dne 31. července r. 1888.

Č. 529. Vystavěl r. 1892 Josef Ryšavý.

Bývalé město židovské.

Na stránce 317. pozůstavili jsme si, promluvíti o číslech 226—234 až později. Činíme to nyní. Čísla tato byla před časy tak zvanou „židovnou“, čili městem židovským.

Nejstarší zmínka o židech v Žamberce děje se k r. 1666, kde v listu Jindřicha Vrhy něco se mluví o židovi zdejším. R. 1688 vzpomenuto v účtech obecních, že od Marka, žida žamberského, koupeno sukna pro oblek ponocných. Víme dále, že v krámcích, které před r. 1700 na rynku stávaly, byl i jeden krámeček židovský. Shledáváme totiž v purkrechtě trh, ve kterém hrabě František Adam z Bubna r. 1699 prodává Markovi Izákovi,

židovi, dům kamenný proti mlejnu ležící a k tomu i „krámeček židovský, vedle masných krámů v rynku připojený, za summu 10 zl.“ (Tyto staré krámy masné byly tam, kde nyní statue stojí; později vystavěny na severní straně rynku nad č. 147.) Tento Markus Izák Sachsel byl z Dačic (viz č. 102 a 103). Při č. 235 již jsme pověděli, že r. 1699 koupil domek ten, od vrchnosti postavený, žid Mojžiš Abraham. I viděti z toho, že hrabě František Adam, jakož hleděl město Žamberk rozšířiti, i o čilejší obchod se staral a židům se usaditi dovoloval. Tito židové byli „výsadní“, t. zv. Schutzjuden (viz též str. 93 a 94). I směli bydleti jen pod městem a domy jejich vedeny v knihách gruntovních o sobě, majíce čísla římská. (Ještě za našeho dětství vídali jsme dole v hluboké ulici drát napjatý ve vzduchu přes ulici nad č. 102, jenž město židovské od ostatního odděloval.) Během století 18. pomalu židů přibývalo, tak že v poslední čtvrti jeho měli už 9 svých domů.

V katastru jozefském zaznamenáno takto:

Č. I. Francina, vdova.

Č. II. Izákova vdova.

Č. III. Josef Saxl.

Č. IV. Samuel Šimon (zahrádka u domku).

Č. V. Anna, vdova (zahrádka až po řeku Orlici).

Č. V. David Katz (se zahrádkou).

Č. V. Mařena, vdova (se zahrádkou).

Č. VI. Dům obecní židovský (v něm Josef Aaron a Herschel Loeb).

Č. VII. Izák Gabriel. Jozue Abraham.

Č. VIII. Herschel Abraham.

Č. IX. Abraham Israel.

Čísla topografická jdou za sebou od čis. 616 až 630 a začato s číslováním teprve po odbyti celého ostatního města.

V konskripci z r. 1805 výtčeny domy židovské takto:

I (nyn. č. 226), II (227), III (228), IV (229), V (102), VI (103), VII (104), VIII (230), IX (231), X (232), XI (233), XII (234).

Ještě dekretem z r. 1797 nařizuje hrabě přísně, že se žádný žid ze židovny do města stěhovati nesmí; Jáchymu Saxlovi dovoleno, že jen jeden rok v domě křesťanském bydleti smí, aby si zatím na svém spálenisku mohl vystavěti; Jakubu Saxlovi dovoleno jen půl leta, aby se zatím po jiném místě ohledl; Davidu Bradymu rozkázáno, aby se z č. 168 vystěhoval. Avšak dekretem z 21. června r. 1806. nařídila Marie hraběnka z Bubna, rozená hraběnka Kolovratka, že židé, sem se stěhující, mají zaplatiti 175 zl., za to však že jim bude dovoleno, byty křesťanské najímati. Tak jim uvolněno a několik let po tom vystavěli si synagogu v židovni, která posud stojí.

Status animarum z r. 1811, na faře chovaný, obsahuje seznam všech židů žamberských; i poznává se, že bydleli nájmem v domech křesťanských, a sice v těchto: 92, 94, 99, 110, 155, 193, 205, 208, 224; hlavně tedy se usazovali v ulici hluboké. Bylo jich celkem 24 rodin (19 s otcem, 5 s ovdovělými matkami a 89 dětmi).

Od té doby nebylo více překážek, aby se usazovali v městě samém. Za doby naší už jen synagoga je v bývalé židovni; některé bývalé domky židovské zbořeny, ostatní přešly do rukou křesťanských.

Trundorf.

Na pravé straně cesty do Klášterce vedoucí stávala druhdy vesnička, později dvůr Trundorf. Nyní se jen stopy bývalého dvora spatřují.

Nejstarší zmínka o Trundorfu děje se roku 1513 v deskách zemských (Sedláček, Hradý a zámky, II, str. 127). Tu postoupil Jan ze Žampachu Burjánovi Trčkoví z Lípy vedle hradu Žampachu a polovice městečka Žamberka i „Trundorfu vsi celé“. Později (ibidem) když se r. 1568 synové Zdeňka ze Žampachu o dědictví rozdělili, dostalo se Karlovi polovice městečka Žamberka a vsi Trundorfa, Lišnice atd. R. 1575 koupil, jak známo, tuto polovici městečka Žamberka s Trundorfem, Lišnicí atd. Mikuláš z Bubna.

Tehdáž stávala tudíž ves Trundorf, avšak patřila k Žamberku jako nějaké předměstí. V listině, kterou jsme na stránce 135. položili, dí pan Zděnek Žampach: „... „prohledše na lidi své dědičné; na opatrného purkmistra a konšely i vsi obec z městečka Žamberka z strany své i s Trundorfem, nynější i budoucí, kterak jsou obtěžováni byli“ ... V listině, položené na stránce 137. dí pan Karel z Potnštejna a na Žamberku takto: „... „jakož jsou na mne žádost vložili opatrný purgrmistr a konšelé i všecka obec z města Žamberka z strany mé i s Trundorfskými“ ... V obou listinách jsou Trundorf a trundorfští se Žamberkem jako celek považováni. S tím se srovnává, že zápisy na grunty trundorfské se vedly v purkrechtních knihách žamberských. Tam zaznamenány tyto trhy:

CXXXII. R. 1600 po smrti Jiřika Moudrého prošacováno a grunt koupil Jiřík Hryzna za 270 kop (přidány klisny 3, hříbě 1, krav 5, jalůvě roční 1, vozy 2, téhlice atd.). R. 1619 po smrti Hryznově koupil Jan Hynek z Lukavice, jenž vládl až k r. 1623. Pak koupil Petr Čížek i stojí poznamenáno, že grunt ten Jeho Milost Pán s roli i lukami ke dvoru trundorfskému připojiti ráčil.

CXXXIII. R. 1619 koupil od Prokopa Křapáčka Martin Ježek. R. 1636 Martin Ježek na Trundorfě prodal Dorotě, vdově po Jiřim

Rousevi; tato vdala se za Václava Jirušku a prodali pak r. 1640 Danieli Durchánkovi. Od tohoto koupil r. 1643 Václav Petříček; od vdovy jeho Doroty koupil r. 1657 Václav Martinek, od něho r. 1676 Jakub Michalička a pak k r. 1695 připomenuto: „takový grunt vrchnost rozbořiti dala a role od něho ke dvoru trundorfskému užívá“.

CXXXIV. R. 1606 J. M. Pán prodal chalupu v nově vystavěnou s kusem roli a loukou pod Trundorfem Jakubu Šimberskymu. R. 1627 grunt ten, už pustý a odběžný, bez oken, po Matouši Kejdovi koupil Pavel Netolický, od něho pak r. 1637 Jíra Knop.

CXXXV. R. 1624 prodán po smrti Jana Trčky grunt za 232 kop Janu Sedlaři; od vdovy jeho koupil r. 1641 Jan Knop; od vdovy jeho Doroty r. 1652 Fridrich Kayzlar. (Tento před r. 1656 s dovolením toho času pana pátera Valentýna dvě krávy zádušní zaplatil penězi zádušníkovi Jiříku Vrbovi.) R. 1672 ten grunt vrchnosti postoupen a ke dvoru žambereckému obrácen.

Víme tudíž o čtyřech usedlostech trundorfských. V tabulce na stránce 233. uvedeni jsou Václav Jiruška, vdova Sedlařka, Jíra Knop. V urbáři pak z r. 1657 pocházejícím poznamenáno, že z gruntu odběžného, který za poručení správy pana Jindřicha z Bubna r. 1628 od vrchnosti za 170 kop převzat a ke dvoru trundorfskému připojen byl, dříve dávky (jsou zevrubně vyčteny) šly, které nyní (r. 1657) přestávají. O gruntu Martinkové, dříve Ježkové, podotčeno, že větší část polí odkoupena za 56 kop, aby dvůr trundorfský zaokrouhlen byl, pročež se mu dávky zmírňují. Při gruntě, jenž někdy Jan Sedlař, později Geisler měl, podotčeno, že jisté dávky (3 věrtele žita a 3 věrtele ječmene) se už nedávají, poněvadž před mnohými lety některá dobrá pole ke dvoru trundorfskému potažena a za špatnější vyměněna byla. O gruntu, jež Pavel Netolický a později Jíra Knop měli, řečeno, že dává 1 kopu ouroku a dvě slepice. Data, v urbáři uvedená, jsou tak určitá, že

vrchnost ve velikém právním sporu zcela přesvědčivě mohla dokázati, kterak gruntů těch nabyla.

Tamtéž shledává se popis dvoru Trundorfského následující: „Na vrchu proti Žamberku k vejchodu, od kamene, pod krytem šindelním ležící, s zavřítím čtverhranným. Jdouc vraty, jenž od pole neb vsi Klášterce vedou, po pravé straně na dýlku jsou chlivy podle sebe čtyry. Za nimi řezárně a v koutě sejpka, na niž se po schodech nahoru jde, pod tou pak jest kůlna pro vozy. Proti vratům příčkou stodoly o dvou mlatech, vraty jedními k městu Žamberku obrácené. Po levý straně příčkou od vrat, mezi vraty velkými a dvírky, jest komora, potomně v rohu neb konci té příčky ratejna se dvěma komorami, nahore nad ratejnou vystavěna světnička s komorou. Po levý straně na dlouho od ratejny marštal pro koně, za ní řezárně a potom chliv pro dobytek kravský, kterýž do rohu stodoly přichází. — Voda vrchovištná po trubách se vede z jedné studánky asi na 60 trub z déli. Rolí k témuž dvoru přináleží hornaté a kamenité v rozličných místech pod 580 strychů. Z loučního nabírá se sena do 38 vozů a votavy 5 vozů. Dobytko se chovávalo krav 30, jalového 12 kusův; nyní se chová, že potahů zmenšeno, krav 38, jalového 12 kusův. Sviňského toliko k ohlídání něco se dává. Drůbeže mohlo by se s potřebu chovati. Potah: 1 volův, předešle bývaly 2 koňského. Ves robotami k němu obrácena: Klášterec.“

Poněvadž už r. 1634 se zmínka děje o šafáři trundorfském, Janu Limberském, povstal dvůr před r. 1634, a poněvadž z udání nahore položených na jevo jde, že r. 1628 pozemky kupovány, může se míti za to, že dvůr

povstal před r. 1628, sotva však před r. 1606, poněvadž tu pán ještě vystavěl pod Trundorfem chalupu, již s kusem roli a loukou poddanému prodal.

Od jinud víme, že před r. 1628 byl na Trundorfě ještě pátý grunt, jenž patřival Janu Vaňkovi a jež pán ke dvoru koupil. Zajímavé jest, že jméno Vaňkovo se posud na těch místech zachovalo; jedné cestě říká se posud „Vaňkova cesta“.

Dvůr Trundorf zbořen od vrchnosti r. 1880. *)

Žeby tu nějaká tvrz bývala a že v kostele žambereckém při oltáři sv. Františka pán trundorfský jest pochován, je čirá smyšlenka. ✓

*) Na panství žambereckém byly tyto dvory panské: prastarý dvůr poplužní nad Helkovicemi, dolní dvůr tamtéž, dvůr Houkov zřízený r. 1674 na gruntech helkovických, dvůr německo-rybenský, slatinský (kde pan Mikuláš starší z Bubna tvrz stavěti začal, viz stránky 165 a 170), horský nad Kunwaldem, pastvinský. Z horského, pastvinského a trundorfského zbyly jen stopy zřícenin; německo-rybenský, slatinský a Houkov rozděleny na více usedlostí a rozprodány.

XII. Úřady městské.

Žamberk hned při svém původu byl nepochybně městečkem poddaným, t. j. pánem města byl šlechtic nějaký. Záhy již — neznámo však, jakým během — rozděleno město na dvě polovice. Na stránce 7. dotkli jsme se listiny, pocházející z r. 1365, ze které vychází, že už tehda Žamberk rozdělen na dvě polovice. V listině té přiznává se Jan z Lichtenburka že prodává Jindřichovi z Lipé statky své, a sice hrad Litice s lesy okolními, půl městečka (oppidum) Žamberka s právem patronátním, ves Kunewald s právem patronátním, ves Kamenici, ves Helvikovice, ves Záchlumé atd. . . s lesy Myfek (Lysek?), Suchá, Opočen, Mníšek, Kletná. Tehdá tedy k polovici litické patřil patronát a skutečně týž Jan z Lichtenburka 4 leta před tím, t. j. 25. ledna 1361 podává faráře Václava do Žamberka.

Městečka poddaná lišila se od vesnic tím, že se mohla ožehnatí zděmi a příkopy, dovolil-li jim toho k přimluvě pánově král český, dále tím, že si vyvolávala své konšele a rychtáře, že směli odbývati trhy, a později i tím, že měla moc soudní a právo útrpné. Řemeslníci, obchodníci a rolníci, z nichž obyvatelstvo městeček se skládalo, platili pánům svým čili vrchnosti své jisté platy z pozemkův, z domův a z řemesel,

obzvláště i z trhů a z vytáčení nápojů (vína a piva i pálenky). Často si pánové dotyční zřídili v městečku fojta, kteréž slovo pochází z tehdejšího německého vog(e)t, vo(g)it a toto z latinského vocatus, tolik co advocatus. Fojtové tito vybírali pánům clo a dávky, zpravovali jim, čeho potřeba bylo ve mlýnech a pivovářích, ano do války s pánem jako manové museli jeti aneb jezdce postavit. Na stránce 4. jsme položili listinu z r. 1513, která obsahuje všecka práva a všechny povinnosti, jež fojtovi žamberskému slušely. Řečeno tam, aby „fojtství svého užíval tržným, zájemným, zárožným, stavným, jemným, příjemným, tím vším právem, jakož od starodávna na to fojtství vysazeno jest“. Vybíral tedy rozličné dávky pro sebe, jak ze slov těch vysvítá a za to vykonával jisté služby pánovi, jak tam uvedeno jest.

Bylo-li městečko rozděleno na dvě, mohlo býti dvou fojtův. Na též stránce (4.) položili jsme listinu, obsahující prodej rychty žamberské z r. 1408. Tu prodává Oldřich z Lazec rychtu žamberskou panu Bočkovi z Kunštátu, jenž byl pánem polovice litické a jehož některý předchůdce rychtu na této polovičce města prodal nebo zastavil. Rychta tato byla bezpečně fojtství litické na druhé polovici městečka.

Kde městečko rozděleno bylo, stávalo se, že živnostníci někteří měli krámy společné a pánům obou polovic plat roční dávali do rukou fojtův čili rychtářův dvou. Tak v Žamberce měli řezníci obou polovic společně jatky a krámy; ale když pan Milukáš z Bubna polovici litickou koupil, vymstil se Žampachům za rozličné ústrky tím, že řezníkům své polovice vystavěl kutlof zvláštní, kde prodávati musili, takže žampašským pánům platy, od těchto řezníkův dávané, odpadly.

Fojtové, o nichž mluvíme a rychtáři v tomto smyslu, byli tudíž zřizenci panští a vykonávali vlastně jen úřad výběrčích, ač prvotně co rychtářové byli i při vykonávání soudů osobami důležitými. Nejstarší nám známý Žamberák, Tyczko (tolik co Theodoricus, Dětrich) koupil dne 13. července 1322 od Petra opata Zbraslavského rychtu lanškrounskou na dědičnost, i vyčtena jsou všechna práva jeho, kterých nabyl (Emler, Regesta, III, 746) koupením rychty této cíli fojtství.

Právě poslední dobou dověděli jsme se o fojtovi žamberském z r. 1360. V nejstarší městské knize Kladské (tiskem je vydána v *Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz von Volkmer und Hohaus*, IV) shledáváme, že r. 1360 Kateřina, vdova po Hanušovi Suntagovi v Kladště se přiznává, že zemřelý manžel její dcerám fojta (advocati) žamberského, Anně a Kateřině Pezoldovým, dlužen byl 26 kop grošův pražských a svoluje, aby peníze tyto byly zapsány na dvorci Suntagově v ulici Pfaffendorfské. Nejstarší známý fojt žamberský byl tudíž Pezold. (O Janu Fojtovi z r. 1513 promluvili jsme na stránce 5.)*)

Co se vlastních úřadů městských, konšelův, týče, nesahají paměti naše tak dalece. Pokud víme, bývalo jich i v Žamberce, jak obyčejně i jinde, dvanáct. I volívali se bezpečně i tu, jako jinde, každoročně. Zvolení jsouce přísahali vrchnosti věrnost a spravedlnost každému. Po řadě předsedal každý z nich po dva měsíce, takže na polovici z nich přišla řada. V Žamberku z 12 konšelů předsedal každý měsíčně. Jak se ty věci v městečkách

*) Z jeho rodiny přešlo jméno na Beršíky a uchovalo se až do začátku tohoto století, jak jinde pověděno.

českých vůbec mívaly, dočteš se u Winttra v „kulturním obrazu měst českých“. Dokud konšel předsedal, nazýval se purkmistrem; konšelé pak nazývali se „páni“. Odtud porozumíš, co chtěl říci písař, kdykoli napsal: „Pan purkmistr, páni prodali jsou grunt atd.“. Jestli to tolik, jako: „konšelé a ten z nich, jenž toho měsíce právě předsedal“. Konšelé se v Žamberce nazývali raději „úředními“ a „radními“, aby se lišili od konšelů vesnických. Bylo-li purkmistrů do roka dvanácte — ať užijeme slov Wintrových — nebo šest, primas byl jeden. Bylť primas čili primátor první ze všech konšelů, a ten měsíc, v němž konšelé sázení, byl primas a purkmistr osoba jediná. V Litomyšli mu říkali „první purkmistr“; jinde mu říkali „pan otec“, jinde „pan starší“. Souditi lze, že primasem býval občan nejváženější aneb jeden z nejváženějších.

I v Žamberku mu říkali „pan primas“, teprv později „pan primátor“; Ježto se purkmistři střídali ob dva měsíce, primas ale primasem zůstával po celý rok a někdy když zase zvolen byl po dlouhá leta za sebou jdoucí, býval primas osobností skutečně velice vážnou. (I vzal jsem si práci, po primasech žamberských pátrati a to, co jsem na jevo vynesl, uveřejnil jsem v „Archeologických památkách českých“ a tuto opět otiskuji. Albert.) Vedle louky primasovské užíval primas i kus role, která slula primasskou a obnášela 3 jitra 579 sáhů (číslo top. 1516).

Na velkém zvoně sv. Martina, jenž se při požáru města a vyhoření kostela r. 1859 rozlil, byl nápis: „Leta Páně 1574 tento zvon slit jest ke cti a chvále boží ode mne mistra Jana Soboty z Hradce v Žamberku za primasa Matěje Rousa a Václava Berše, písaře městského Jířika Hubáčka.“

Matěj Rous je nejstarší z primátorů žamberských, o němž víme. Z rejstříků cechu řeznického se dovidáme, že měl syna Jiříka, jenž r. 1582, vyučiv se řeznictví, od Václava Běhouňka z učení propuštěn byl. Jiný jeho syn, jménem Václav, přijat r. 1585 na řeznictví k Jiříku Rousovi. Bezpečně, že tato rodina seděla na gruntu, řečeném „dvůr Rousovský“, jenž stával za hřbitovem v okolí nynějšího č. 76. Tuším, že i les „Rousinec“, před Dlouhoňovicemi ležící, po rodině této byl nazýván.

Václav Bereš, jenž snad po Rousovi byl primasem — zvonář hradecký zvěčnil oba — byl z rodiny, které se říkalo Beršové i Beršíkové. (R. 1594 běře si Jan Bereš za ženu Alžbětu, vdovu po Janu Fogtovi a zove se v listinách i Beršíkem; později jemu i potomkům říkali Beršík i Fogt.) Rodina ta byla v Žamberce velice rozvětvena a posud žijí potomci. Ještě r. 1792 zove se při prodeji č. 353 jistá Terezie Beršíkova též Fojtkovou. Tak dlouho udržela se paměť po bývalém fojstství. Avšak o Václavovi, primasovi, známo není ničeho.

Václav Turek byl dle knih purkrechtních primasem r. 1611, též r. 1630. R. 1595 seděl na nyn. č. 168 a téhož roku vzal si Dorotu, vdovu po svém sousedu Jiříku Noskovi (jenž byl na č. 167) za ženu. Po Noskovi zbylo šest sirotek, a sice z prvního manželství dcera Anna, z druhého manželství s Dorotou děti: Jan, Kača, Václav, Manda, Jira. S Dorotou měl i Turek děti. Synové Jan a Václav vyučili se u otce řeznictví (Václava propouští r. 1620, Jana r. 1621). Též Jan, syn po Jiříku Noskovi, byl řezníkem (propuštěn r. 1602). Grunt, jež mu Dorota po svém manželu zapsala, vyplatil do čista r. 1616. R. 1629 byl opět primasem. R. 1636 zaznamenáno, že byl Václav Turek, radní, s ženou svou Mandalenou u zpovědi a přijímání; byl tudíž podruhé ženat. R. 1637 byl v úřadě při trápení Jiříka Holého. Grunt svůj r. 1640 prodal Kněžkovi, koupil téhož roku gruntu nyn. č. 7, na kterémž se připomíná ještě r. 1644. Pak jeho paměť mizí. Není asi pochyby, že Severýn Tureček, měšťtín z Vysokého Mýta, jenž „podle kšaftu dobré paměti pana Severýna Turečka, pana otce svého, k záduší kostela Žamberského 100 kop míš. odkázaných a poručených“ každoročně po 5 kopách od r. 1629 vyplácel, — byl z rodu tohoto, o němž však později stopy v Žamberce není.

Václav Sekavec koupil r. 1614 lázeň městskou, seděl od r. 1615—1628 na nyn. č. 349 a koupil r. 1628 od paní Anny z Bubnova, rozené Bořkovny z Dohalic, grunt tak zvaný zemanovský; splácel jej

až k r. 1630. Primátorem byl r. 1620. Ženou jeho byla Anna, dcera Jiřika Rousa, jinak Krčila, a po smrti Sekavcově vdala se za Jana Březinu. Sekavec měl syna Václava, o němž se v seznamu sirotkův z r. 1657 píše, „že vandruje světem od 8 let“. Později o Sekavcích ani zmínky není.

Jiřík Havlíček byl seděním na nyn. č. 118 až do r. 1607. R. 1636 se připomíná, že byl u zpovědi a přijímání „pan primas Havlíček s manželkou Annou“. Byl primasem zase v letech 1651, 1652, 1653. Vedl dost velké hospodářství, neboť měl r. 1637: 4 kusy kravského, 4 kusy jalového a 1 kus sviňského dobytka. Přezdívali mu také Kučera, tak že syn jeho Jiřík mladší Havlíček se nazývá i Jiřík, syn Kučery. Zemřel r. 1671.

Václav Štěbetka sedí na nyn. č. 97 od r. 1618—70. R. 1675 rada městská — neví se proč — vzala jej do výslechu, aby vypověděl, kdy zemřel pan Mikuláš starší z Bubna; i dí se o něm: „Václav Štěbetka, člověk mající přes 90 let“. Byl tudíž narozen před r. 1585 a není divu, že seděl na jednom gruntu 52 let. (Zajímavé, že se při onom výslechu zmýlil o 8 let, udává, že p. Mik. z B. umřel r. 1600.) Byl tkalcem a r. 1641, jsa cechmistrem, pořídil rejstříky cechovní. R. 1636 byl se ženou Zuzanou u zpovědi a přijímání. R. 1636 běže si za druhou ženu Annu, vdovu po Jiříku Pazourkovi. V katastru zemském z r. 1654 jest mezi chalupníky. Poprvé povinnost primátorskou převzal 10. února 1637, jest primasem r. 1638, a pak zase r. 1657. Zemřel r. 1676. Alžběta, dcera jeho, vdala se r. 1666 za Matěje Ješinu.

Jan Březina, syn Jiřika Březiny a Zuzany, dříve vdovy po Janu Hynkovi, přebral od rodičů svých r. 1634 grunt nyn. č. 63, ale prodal jej r. 1637 Janu Ludvíkovi. Za ženu vzal si Annu, vdovu po Václavu Sekavcovi, někdy primátoru. V katastru z r. 1654 má usedlosti dvě (nyn. č. 69 a 90) a nazývá se ševcem. (Měl 4 potahy, 13 kusů kravského, 5 jalového, 2 sviňského dobytka a ovcí 38.) Podruhé se oženil s Marií Annou, jež mu r. 1661 dala syna Jana Františka. Zemřel r. 1672. Anna, dcera po něm zůstala, vdala se r. 1673 za Jáchyma Puňka. Primátorem byl od r. 1644 až do r. 1651 (složil úřet dne 22. července 1652) a pak zase r. 1664. V archivu městském mnoho zaznamenáno jeho rukou a jest viděti, že byl mužem pořádku dobrého velmi dbalým.

Jan Vrba seděl od r. 1625 na gruntě nyn. č. 145 a postoupil grunt teprve r. 1665 synu Janovi. Když dům při vpádu švédském shořel, vystavěl jej nákladně i s pecí pro syna svého. Byl řemesla svého ručníkářem a měl i malé hospodářství (r. 1654 dvě krávy a 1 jalovici). R. 1636 byl s ženou Mandou u zpovědi a přijímání. Zemřel pak r. 1677. Primasem byl r. 1656, ryehtářem panakým r. 1660. (Zpravoval a řídil i hodiny městské a tudíž se zval i hodinářem.)

Václav Bureš sedí od r. 1644 až do r. 1673 na gruntě nyn. č. 171 a měl veliké hospodářství (4 potahy, 7 krav, 2 kusy jalového, 2 kusy sviňského, 20 ovcí). R. 1665 vzal si za ženu Kateřinu, dceru Jana Kněžka, která mu r. 1666 porodila syna Václava a r. 1669 Jana Karla. R. 1669 je cechmistrem pekařským. Zemřel r. 1681. Primátorem byl od r. 1659 až do r. 1665, 1667.

Martin Gabriel Nosek byl syn Jana Noska a vnuk onoho Jiříka Noska, řezníka, jehož vdova si vzala Václava Turka (viz nahore). Otec jeho Jan zemřel záhy a vdova pozůstala, Alžběta, dcera Jana Berše, pojala za muže Václava Lanšperského, tkalce. Od tohoto otčima propuštěn Martin Gabriel z nčení r. 1647. Od r. 1650—1693 sedí na gruntě nyn. č. 167. Měl u sebe sestry své nevlastní: Kateřinu, Dorotu a Marianu. R. 1658 pojal za ženu Annu, vdovu po Faltýnu Kajzlerovi, sládku na Mandaléně. Primátorem byl takměř 30 let, od r. 1668 až do r. 1696, kdy zemřel. Celou povahu jeho vyčteš ze slov, která poznamenal na malé cedulce r. 1695: „Pane Jene, kmotře Janouši, takto pěkně tu kontribuci upomináte, až hanba; škoda, že se na to tak tužíte; kdyby aspoň ti, kteří vojáků neměli, dali; — ani ti nedávají, a tak nedlouho druhý měsíc mine, a z hlav k tomu, co nevyupomináte, musíte založiti; tím buďte jist!“ Pořádný a přísný muž a dobrá, jádrná čeština! V archivu městském a v knihách gruntovních je plno dokladů, jak vzorné evidence ve všem hospodářství obecném i svém vlastním byl pečliv až do posledních dnů svého života.

Friedrich Fr. Stejskal stal se primátorem hned po smrti Noskově. Byl synem Matěje Stejskala a matky Roziny, a koupil r. 1681 od otce grunt nyn. č. 98 v hluboké ulici. R. 1694 prodal malý domek, „kde dříve dílně ševcovská byla“ na blízku dolního mlýna a nynější synagogy. R. 1715 koupil i chalupu nyn. č. 207. R. 1684 oženil se s Rozinou, dcerou Jana Bulíka, mlýnáře. Primátorem byl dvakráte, a sice od r. 1696—1705, pak po smrti primasa Merganse od r. 1726 až do r. 1735. Zemřel r. 1738, maje věku svého 82 let. (Povahy byl

jistě prudké a odvážlivé, jak to viděti z rozbroje, jež měl s Klementem Balousem, ličeného v listině jedné archivu městského.)

Jan Zdobnický koupil r. 1676 od Jana Beršíka grunt nyn. č. 390 a seděl tu až do smrti. Zemřel r. 1717, věku svého maje 68 let. R. 1698 vzal si za ženu Annu, dceru nebožtíka Václava Beršíka a s ni měl děti tyto: Jana, cukráře žamberského, jež pojav Eleonoru, z Budína rozenou a bezpečně v zajetí pokřtěnou Turkyní, za ženu, tuto i otce svého ve smrti předešel r. 1715; Františku, vdanou za Mikuláše Skalického, Kateřinu, vdanou za Jiřika Schreibera, Alžbětu, Jana a Karla. Usedlost č. 390 posud je v rukou jeho potomstva. Primátorem byl od r. 1706 až do r. 1716.

Václav Mergans, syn Kryštofa a Mandy, roz. Vrbovy, narodil se r. 1675 a oženil se r. 1701 s Annou, dcerou po nebožtíku Jiřiku Trejtlarovi. R. 1704 koupil grunt nynějšího č. 5. a zemřel r. 1725, věku maje let 50. Byl mydlářem a zasedav dříve v radě, stal se primátorem r. 1724, jímž jen rok býti mu bylo souzeno. Hospodářství jeho přišlo pro dluhy do veřejného prodeje a sirotkům zbylo jen 11 zl. Byli to sami synové: František Ferdinand, Jan Adam, Václav, Václav Podivín a Vojtěch.

Václav Ulrich, barvíř, koupil r. 1695 od vrchnosti bývalou barevní bratrskou i s donkem k ní přináležejícím a r. 1720 od Alexandra Doležala i chalupu na dolním podměstí ležící za mostem k pravé straně (nyn. č. 393), kterou r. 1626 prodal zeti svému Josefu Tlapkovi. Zemřel r. 1727, maje let 66. Zůstavil po sobě děti: pátera Rocha, Dorotu za Václava Janebu, Annu za Josefa Tlapku, Terezii za Jana Vanička v Kostelci, a Lidmilu za Iguáce Sagana, barvíře, vdané, Veroniku svobodnou. Barevní ujal po něm zeť Sagan. Primátorem byl od r. 1716—1723.

Jiřík Böhm, narodil se roku 1695 z otce Martina a matky Roziny, dcery Václava Stejskala a oženil se r. 1718 s Annou, dcerou Jana Řemka. R. 1719 koupil od otce svého dům nyn. č. 237, kde prováděl řemeslo uzdařské. Zemřel r. 1746. Usedlost jeho přešla od vdovy jezdecké na syna jeho Jana. Primátorem byl od r. 1735 až do 1739.

František Krupička narodil se r. 1696 z otce Zachariáše a matky Zuzany a pojal za manželku Josefu, nejstarší dceru po Klementu Balousevi, po jehož smrti koupil dům č. 63 za 268 kop mlš. Ježto matka jeho Zuzana byla dcerou Jáchyma Puňka, dědil i po tomto a r. 1737 koupil dokonce od Jana Puňka grunt někdy zema-

novský (nyn. č. 69) za 1030 zl. Měl syna Jana, jenž byl knězem. Zemřel r. 1759, dne 16. března, kterýžto den se posud zaň mše slouží. Vdova jeho Josefa postavila kříž na hřbitově u vchodu, kde se jméno její posud čte. Primátorem byl od r. 1740 až 1759.

Martin Špalek, poslední primátor žamberský, pocházel ze slavné, ale nyní vymřelé rodiny Špalkovské, jsa nejmladším synem Jana Špalka a Anny, dcery Václava Stejskala. Narodil se 20. října 1716 na usedlosti nyn. č. 101. R. 1718 koupil otec Jan od tchána svého Stejskala dům nyn. č. 144. Když otec Jan Špalek, jenž byl řezníkem a radním, zemřel, ujal Martin usedlost r. 1737 po něm a r. 1751 koupil od matere i rodný svůj dům č. 101 v hluboké ulici. R. 1770 prodal obě usedlosti a koupil dům, kde nyní radnice stojí. Patřil k tomu tak zvaný ovčár (přes 8 jiter) a role i luka v hájku (přes 18 jiter). R. 1788 však prodal dům i pole pani Chládkové za 2000 zl., vymínil si 2 světnice v zadní části domu k obývání. Tam zemřel dne 14. března 1795 na vodnatelnost, jsa téměř osmdesátníkem. (Pověst o něm jdoucí vypravuje Tereza Svatova v Památku Sokola Žamberského z r. 1891.) Za ženu měl Alžbětu, dceru Václava Hybnera, s níž se byl oženil r. 1737, a jež mu porodila 9 synů a 5 dcer. Všecky děti umřely před otcem; jediný syn Kazimír, stav se knězem, byl dědicem otcovým, a jsa knězem výpomocným zemřel v Žamberce ve staří vysokém, jsa bytem v chalupě jedné u horního mostu.

Matka primátorova, dočkala se neobyčejného věku 94 let a spatřila synů a dcer 8, vnuků 26, pravnuků 26, praprávnuků 16. Velikou část jich viděla ale klesati do hrobu. Zemřevši 1. března 1771 pohřbena v chrámu Páně sv. Václava, v kapli radostné rodičky boží, v hrobě svého manžela, kde kámen piskový posud kosti obou kryje.

Pani Alžběta, choť primátorova, pochována před oltářem sv. Františka a vedle ní leží Václav Špalek a panna Alžběta Špalkova, děti její. Jiní členové rodiny Špalkovy, jak se na kamenech náhrobních četlo, byli pochováni v kostnici, avšak půda kostnice polita cementem a tak památka jejich pokryta.

Podáváme nyní některé seznamy osob úředních, jak se buď v listinách archivu městského, buď v purkrechtě shledávají. Při tom připomenouti dlužno všelicos.

Kdekoli se uvádí vedle primasa purkmistr, rozuměti tomu, jak už praveno, v ten smysl, že dotyčná osoba byla purkmistrem, čili předsedou konšelův, ten měsíc, ze kterého listina nebo zápis pochází.

R. 1611 uvedeno vedle primasa jen 5 konšelů. I možno, že tehdy bylo jen šest konšelův, avšak při vkladech zapisoval písař často jen několik konšelův a mohlo jich býti v úřadě více.

R. 1636 je zapsáno 12 konšelův, pak rychtář městský, pak obecní starší a dva zádušníci. Rychtář městský býval od konšelů volen a měl v ruce věci policejní; mimo to i ve věcech zločinných měl jisté funkce birické pod sebou a při exekucích na hrdle zvláště býval vůdcem celého výkonu. Kdykoli běželo o důležitosti obecního majetku, přibírali se i obecní starší, kteří zastupovali obec a konšelé pak se staršími vyřizovali věc pospolu. K úřadům se počítali i zádušníci; někde dokonce i cechmistři.

R. 1669 zapsán je v čele úřadu rychtář panský; r. 1683 je rychtář panský v čele úřadu a rychtář městský v čele obecních starších. Avšak rychtáři panští už i dříve (r. 1660 Jan Vrba) se vyskytují. Není mi povědomo, jak se lišila moc rychtáře panského a rychtáře městského; zdá se, že rychtář panský byl jakýmsi delegátem vrchnosti do úřadu městského. Jisto jest, že ku konci století 17. bylo právo městské, a vedle toho i právo rychtářské, jež mělo zvláštní pečeť. Není zde tolik pramenův, aby se mohlo vyšetřiti, co zevrubně podlehalo právu rychtářskému.*)

*) Podáváme tu znění listiny, ve které o rychtáři s pečetí vlastní se mluví: „My purkmistr a rada města Žamberka nad Vysokou Orlicí, rychtář městský, starší obecní i všecka obec žamberská, vyznáváme tímto listem, jenž Quitanco slove, vůbec přede všemi, kdož ji koliv čísti aneb čtoucí slyšeti bude, že Martin Nosek, soused náš a volený toho času primas, počet pořádný a to za rok 1674 a 1675 za dvě leta pořád zběhlých, jak ze cla městského, tak vod sousedův slavětinských, co přijato bylo, též z pronajatých roli na vobci a z návdavku solnyho i ze všech kontribuci a summy ze všeho co tak v zpravování svém jměl, před námi všemi v domě radním počet učinil a odvedl a co zase z toho jak na dům radní, na vodární vobecní a na jiné všeliké potřeby vobecní vynaloženo bylo, což všechno jedno každé zejména položeno v registrách od něho složených se vynachází, od něhož sme svrchu psaný purkmistr a rada, rychtář městský, starší obecní, i všecka obec přijali. a jeho od toho počtu kvitujeme a za pořádný počet přijímáme. Na potvrzení pak toho a budoucí paměť pečetí naší menší městskou, též i rychtář, kterou při právě městském užívá, s volí a

B. 1683 jest vedle rychtáře panského a rychtáře městského i mladší rychtář v nově zvolený. Jest to Augustýn Bulíček, jehož jméno se čte na soše panny Marie na horním podměstí a o němž se už stala zmínka na str. 323. Pravdě se podobá, že za času toho, když horní podměstí se valně rozšířilo, potřeba nastala, aby tu byl člověk úřední, jenž by měl tuto část města na očích; bydlelť Bulíček na č. 272, tedy na rynečku a mohl, co se dělo, viděti, mnohé napravit i a vyrovnati, anebo dále hnáti.

O písařích a jiných zřizencích městských bude níže promluveno zvlášť.

Jakou přísahu ouřední osoby skládali, to víme teprve z r. 1816. Znělať: „Já N. N. přísahám Pánu Bohu všemohoucímu, že tak, jak od celé obce města Žamberka za vejhoza (sic!!) neb repraesentanta zvolený jsem, v kteréžto povinnosti co by koliv k obecnému dobrému se vidělo, hleděti, škodu pak obecní všim možným způsobem zamezovati, jakož i taky představenému ouřadu vždy na ruku jíti a v potřebách obecních vždy věrně se zachovati chei, k čemuž mně dopomahej Pán Bůh všemohoucí. Amen.“

Nejstarší známé osoby úřední.

Z roku 1574:

Primas: Matěj Rous.

Václav Bereš.

Písař: Jiřík Hubáček.

Z roku 1611:

	Nynější číslo domu
Primas: Václav Turek	168
Purkmistr: Václav Vrba	73
Jakub Kolář	171
Jan Suchánek	144
Jan Vančura	76
Jakub Kohout	170

vědomím starších obecních i celé obce to stvrzujeme, ale však sobě i budoucím beze škody. Datum této Quitance dne 11. Februara leta 1676.“ Na pečeti rychtářské spatřují se 3 šipy souběžné, položené šikmo, trochu nahoru k pravé straně.

Z roku 1630:

	Nynější číslo domu
Parkmistr: Melichar Okurka	8
Primas: Václav Turek	168
Radní: Martin Stejskal	177
Jiřík Rous	143
Jan Suchánek	144
Jan Nosek	167
Martin Kamba	6
Jiřík Havlíček	118
Václav Štěbetka	97
Samuel Kohout	96
Václav Beneš	86
Jan Náchodský	93

Z roku 1636:

Osoby oufadní povinnost mající.

	Nynější číslo domu
Primas: Jiřík Havlíček	118
Václav Turek	168
Jan Suchánek	144
Václav Štěbetka	97
Václav Beneš	177
Vít Poslouchal	173
Samuel Kohout	96
Jiřík Straka	390
Václav Smíšek	6
Jan Jelinek	341
Martin Fогt	57

Osoby ze starších obecních.

Rychtář: Václav Žalud	91
Jan Kamba	94
Tomáš Vodrstrčil	170
Martin Zach	101
Jan Vinperský	141
Kryštof Růže	6
Jan Drtina	396
Zádušníci: Václav Kučera	10
Jindřich Hruška	8

Z roku 1669:

	Nynější číslo domu
Rychtář panský: David Schmid	76
Primas: Martin Nosek, tkalec	167
Oněadní: Václav Bureš, pekař	171
Jan Kocián, řezník	177
Matěj Stejskal	98
Václav Balous, pekař	4
Jan Král, kovář	362
Matěj Ješina	8
Václav Beršík, pekař	58
Arnošt Merkans, řezník	62
Jan Hybnar, pekař	87
Martin Matouškov	264

Z roku 1671:

	Nynější číslo domu
Primas: Martin Nosek, tkalec	167
Radní: Jan Král, kovář	362
Václav Bureš, pekař	171
Jan Březina	69
Jan Kocián, řezník	177
Matěj Stejskal	98
Václav Balous, pekař	4
Matěj Ješina	8
Václav Beršík, pekař	58
Arnošt Mergans, řezník	62
Pisár radní: Hendrich Mergans	
Rychtář městský: Václav Šubrt, kovář	146
Starší obecní: Jiří Laurýn, krejčí	76
Václav Remek, řezník	61
Martin Zach, hamrník	101
Jan ml. Vrba, ručnickář	145

Z roku 1673:

	Nynější číslo domu
Primas: Martin Nosek, tkalec	167
Oněadní: Martin Matouškov	264
Václav Bureš, pekař	171
Jan Kumpošt,	?

	Nynější číslo domu
Matěj Stejskal	98
Jan Král, kovář	362
Jan Bým, uzdař	237
Václav Beršík, pekař	58
Arnošt Merkans, řezník	62
Jan Hybnar, pekař	87
Martin Zach, kovář	101
Tobiáš Balous, pekař	63

Z roku 1683:

	Nynější číslo domu
Rychtář panský: Matěj Stejskal	98
Primas: Martin Nosek, tkalec	167
Oněradní: Jan Král, kovář	362
Arnošt Merkans, řezník	62
Jan Hybnar, pekař	87
Martin Matouškův, švec	96
Martin Zach, kovář	101
Tobiáš Balous, pekař	63
Václav Šubrt, kovář	146
Václav Vrba, kovář	73
Jan ml. Kněžek, kovář	2
Václav Remek, řezník	61
Hans Hendrych Schmid	76
Rychtář městský: Kryštof Mergans	66
Starší obecní: Jan Beršík	390
Jakub Stejskal, řezník	160
Martin Špalek, řezník	4
Jan Zdobnický	390
Martin Bým, uzdař	237
Jan Stejskal, řezník	53
Mladší rychtář	
v nově zvolený: Augustýn Bulíček	272
Pisař městský: Martin Hauk	—
Servus: Václav Říckej	289

Z roku 1736:

	Nynější číslo domu
Purkmistr: Jiřík Hůlka.	142
Primátor: Jiří Martin Böhm.	237
Konšelé: Václav Remek.	371
Jan Ledvina.	16
Jan Špalek.	144
Jiřík Michalička.	176
Václav Tobiška.	283
Václav Zdobnický.	12
Jan Kumpošt.	6
Godfrýd Leder.	62
František Krupička.	63
Václav Bulíček.	168

Z roku 1754:

	Nynější číslo domu
Purkmistr: Václav Böhm	98
Primátor: Martin Špalek	144
Ouřední: Václav Michalička	95
Václav Valach	90
Josef Kumpošt	99
Jan Blümel	61
Jan Toman	16
Josef Bernkopf	91
Václav Buchtel	171
Syndikus: Linhart M. F. Wolf.	149
Servus: Karel Zdobnický.	66

O příjmech osob úředních zachovaly se některé roztroušené zprávy i ze starších dob. Už na stránce 24. uvedeno, že pan Vilém z Pernštejna Žambereckým r. 1496 udělil svobodu, aby plat z váhy vybírali. Tam též podotčeno, že příjem tento, a sice od každého kamene (20 liber) váhy 1 denár, r. 1556 z vůle vši obce puštěn úřadu. R. 1628 zavazuje se kat, aby vedle ouroku, jimž konpi spláceti měl, ještě každoročně o sv. Duše panu purkmistru, pánům od sebe po 4 kopách odváděl. R. 1639

a 1640 uvedeno úctech obecních, že „panu purkmistru a pánům radním, co jim každoročně přichází, za rok 1640 dáno 2 zl. 20 kr.“ Plat ten trval dlouho. R. 1666 zavazuje se kupující jeden, že při sv. Jirí každoročně po 12 pářích rukavic, jakž ten obyčej všudy jest, dáti a odvésti povinen bude panu purkmistru a pánům; pokudžby rukavic nedal, tehdá 2 kopy miš. peněz v hotovosti odvésti má. V oučtech obecních shledáváme ještě r. 1702, že dvanácti osobám ouřadním dle starobylého způsobu jednomu každému dáno accidenci jednou v roce po 12 krejcařích. R. 1710 při řízení syrotkův podle starobylého způsobu ouřadu dáno 1 zl. 30 kr.

Soustavnější zprávy máme z dob novějších. Z protokolu r. 1805 zanešeného dovidáme se, že míval ouřad tyto stálé příjmy:

1. z každého zápisu purkrechtního
z 1 zl. 1 kr.
2. při každé kvitanci výmazného
z 1 zl. — „ 1 $\frac{1}{2}$ denáru
3. od ingrossace obligací z 1 zl. — „ 1 $\frac{1}{2}$ „
4. z práva sousedského z každého
100 zl. 1 zl. 10 „ — „
5. z každého jarmarku a hlavního
trhu 1 „ — „ — „

Příjmy tyto puštěny a se svolením celé obce navrženy příjmy jiné; návrhy byly vrchností celkem potvrzeny.

I dávalo se takto osobám úředním a jiným:

	zl.	kr.	sáh dříví měkkého
panu faráři	—	—	20
představenému	25	—	6

	zl.	kr.	sáh dříví měkkého
výběrčímu	24	—	3
oučetnímu	20	—	4
čtyřem výborům	—	—	4
zádušníkoví	—	—	8
učiteli	10	59	5
bábě, jež pekla hostie	—	—	2
písaři městskému	5	—	6
policajtovi	24	—	6
policejním revisorům	8	—	—
hodináři	6	—	—
2 ponocným	14	—	—
4 zvoníkům	4	—	—
vodákovi	10	—	—
hajnému	4	—	—

Mimo to se od obce dávaly ročně 2 sáhy tvrdého dříví na vodárnu a 6 sáh měkkého na vytápění ve škole.

Každému členu výboru obecního puštěna 1 měrice role obecní k užívání. O roli primasské i o louce primasské jsme se už zmínili; v minulém století měl i písař obecní čili syndikus palouk nad skalami (tu kde nyní kříž kamený stojí) k užívání a říkalo se palouk syndikusský.

Písařové žamberští.

Nejstarší zmínka o písaři v Žamberce děje se r. 1574. Na zvoně sv. Martina, jenž se rozlil při shorení kostela r. 1859, stálo, že slit byl za písaře Jiříka Hubáčka. Více o Hubáčkovi nevíme.

R. 1598 měl Jan Čížek spravedlnost, obnášející 30 kop, pojištěných na gruntě n. č. 64 od Daniele písaře skoupenou.

R. 1595 Jan, syn písaře Václava, přijat do učení k řezníku Václavu Fouskovi; r. 1614 puštěna Václavovi, písaři, z gruntu n. č. 95 částka 13 kop; r. 1626 děje se vzpomínka o vdově po Václavu, písaři; jmenovala se Saloména a seděla na č. n. 146.

R. 1607 sedí na gruntě n. č. 97 Jan Jelenský, písař a jest tam až do r. 1616. Byli-li tito tři všichni městskými písaři, anebo někteří z nich písaři panskými, nelze určit.

O něco hojnějších vzpomínek máme po písaři Adamu Schlesingarovi. Před r. 1612 sedí Adam, písař, na č. 281; před r. 1628 sedí na n. č. 60. Dům byl spuštěný a byla k němu stodola kamená. R. 1618 postupuje Jan st. Běhounek 150 kop, jež měl na gruntu svém, ježž prodal synu svému Janu (n. č. 86), Adamovi Schlesingarovi, písaři. Od r. 1616 sedí Zuzana, manželka Adama, písaře, na č. 89. R. 1627 nepoložil Adam některé peníze gruntovní; dí se o tom v purkrechtě při n. č. 89: „a z toho gruntu má dojít k právu, co neb. Adam, písař, v letu 1627 peněz gruntovních nepoložil na grunt svůj, na kterém nyní Martin Hauk jest a v rejstrách J. M. Pána zapsaný jest, totiž 6 kop“. Tou dobou as umřel Adam Schlesingar; na pohřeb jeho dáno 4 kopy 6 gr. 4 den. Dceru Schlesingarovu, Annu, měl písař panský Martin Hauk za ženu; o jiné dceři dí se r. 1628, že jest při koupi č. 76 paní Anna z Bubnova, rozená Bořkovna z Dohalic, 32 kop, které jí přijíti měly, „ty jest před přítomností J. M. Paní. paní Sabiny Haugwicovy, rozeny z Bubna, Máři, dceři Adama Schlesingara, ráčila z lásky darovati a odvésti“. Podle všeho toho zdá se spíše, že byl Adam Schlesingar písařem panským.

K r. 1632 připomíná se písař Martin Kvíle.

Nejzajímavější a pro dějiny žamberské nejdůležitější písař je Mikuláš Čížek. Vyskytuje se poprvé r. 1634 na ceduli řezané, obsahující smlouvu s mistrem popravním. Od té doby téměř všechno, co z té doby se zachovalo v archivu městském a všechny starší části knih purkrechtních, staré zápisky v knize pamětní městské, vše psáno rukou jeho. Za našich časů projevena byla myšlénka, že z písma souditi lze o povaze člověka; zrníčko pravdy v tom býti může. Kdo na písmo Mikuláše Čízka pohlédne, nemůže se ubrániti citu dojímavému; písmo je rázovité, důkladné, jakoby vyřezávané a i zvláštní ozdornost, kterou má, je starobylá a rázovitá. Poslední památka, kterou po Čížkovi máme, je výslech trestní, psaný dne 13. července r. 1650 a tu už je písmo silně potrhané; patrně byl písař churav. R. 1652 mluví se o něm už jako o mrtvém.

Rodina Čížkův objevuje se v Žamberce již ke konci věku 16. Od r. 1598 seděl Jan Čížek na č. 64. až do r. 1610. Petr Čížek seděl r. 1619 na Trundorfě. Snad byl Jan Čížek otcem Mikulášovým, poněvadž usedlost č. 64 byla dosti veliká, aby syn na vyšší vzdělání dán býti mohl. Role nad tak zvanou Sutici nazývala se rolí čížkovskou. Mikuláš sám v seznamu těch, kdož r. 1636 byli z rozkazu arcibiskupa sepsáni, že u zpovědi byli, sebe napsal ke konci mezi rozličnými podruhy, usedlými na dolním podměstí, na blízku kopečka. O rodině jeho neví se nic jiného, než že r. 1662 vdova po něm zůstala, Zuzana, vdala se za Martina Zacha, hamrníka, muže majetného. Služby měl r. 1639 ročně 8 zl. 12 kr.

V aktu jednom, jenž v archivě městském se zachoval, stojí: „Co se pak dotejče nebožt. písaře městskyho Mikuláše Čízka, ten k sobě též přijal peněz

z Slavětina od leta 1645 až do r. 1650 v sumě 55 kop. Však u vydání jeho nenašlo se než toliko 47 kop. Nemajíc odkud co vzíti po smrti jeho všechno to kassirujem“. Podobno tedy, že zemřel as r. 1650. O nepořádku, který po něm zůstal, nesnadno souditi. Zachovala se totiž v archivu žamberském zajímavá poznámka, kterou Čížek as r. 1649 na rubu jednoho aktu napsal, i zní takto: „A poněvadž pan purkmistr a páni radní ode mne mého vejказu přijíti nechtí, an sem to vše s vědomím purkmistra vydal a se mnou vostrej počet míti chtějí, an někteří vejběřčí po 4 zl., po 2 zl. za nima jest a na kom to vykážati nemají — chtějí-li páni přijíti, nechť přijmou, neb nechají, mají cestu k p. hejtmanu otevřenou, nechť žalují; budu jim ze všeho práv; mohou si páni zjednati, koho chtějí; o zaplacení mé služby nechť se starají; cokoli za sebou mám právního, s sebou to vezmu, až k svému příjdu; dosti v sobotu a včera ste mne zmyli“.

Uvážíme-li, jak často hejtmané žamberští v památkách pozůstalých z té doby si stěžují na nepořádné odvádění kontribucí od výběřčích; uvážíme-li, že v ohromných zmatech válečných všelijakého psaní a účtování bylo až po uši a že v dobách takových i nejsvědomitějšímu se může přihoditi omyl a že i nejpozornější může od lidí špatných býti oklamán; uvážíme-li rozhorlenost slov nahoře uvedených, ve kterých se Čížek odvolává k tomu, aby proti němu žalovali; ve kterých uvádí, že někteří výběřčí nemohou se vykážati, proč za nimi peníze jsou; ve kterých žaluje, že službu svou zaplacenou nemá — musíme klásti váhu na to, že zemřel v chudobě a práci. To rozhodně nás kloní spíše na stranu jeho a jestli jej páni radní v jistou sobotu zmyli — omylváme

jej po staletích pokud rozumu lidskému a spravedlivému citu možná. Vždycky ale vděčnosti budou žamberští zavázáni Mikuláši Čížkovi, druhdy písaři městskému za to, že o minulost žamberskou má zásluh znamenitých.

Z pozdějších písařů vyniká p. Hendrych Mergans (viz str. 80). Nelze určit, byl-li hned nástupcem Čížkovým. R. 1671 byl jistě písařem, ale v purkrechtě psány jsou krásným písmem jeho zápisy už před tím. Byl synem Tobiáše Merganse (viz č. 76), r. 1671 vzal si Kateřinu nebožtíka Jana Jelínka za druhou ženu. Rozina, dcera jeho z prvního manželství, bere si r. 1674 Mikuláše Tomše. R. 1692 jest po něm už vdova. Syrotkům jeho. Anně, Ludmile, Veronice, Rozině platí Jan Divíšek z Helkovic to, co po matce jejich (Jelínkové) dostati měly; byl tudíž už r. 1688 mrtev. Jistě r. 1683 písařem už nebyl. Zemřelť jistě v chudobě; majetku žeby jakéhoš měl, o něm nikde zaznamenáno.

R. 1683 je písařem ouředním už Martin Hauk, o němž bližšího nevíme než že zemřel dne 6. octobra 1703*). Ke konci toho století vynikal Linhart Wolf,

*) Haukové pocházeli z Bartošovic. Tam už za pána Mikuláše staršího z Bubna koupil rychty Kašpar Hauk; při rychtě byl pivovár, hospoda, šenk páleného, 2 mlejny, každý o 1 kole, kovárně, řezník, pekař, švec a krejčí vlastní a konečně pila. Za to platil Hauk do důchodů ročně 30 kop míšenských (Urbář z r. 1657). Ještě r. 1645 byl Kašpar Hauk živ. R. 1657 už je majitelem Martin Hauk a platí vedle ouroku gruntovního ročně ještě 35 zl. Snad to byl Martin Hauk pozdější hejtman žamberský (Viz o něm stránky 142, 147, 149 a 270), jenž zemřel někdy před r. 1660. Od Hauka tohoto pochází dvůr Hankovský. Vedle něho vyskituje se Martin Hauk mladší už r. 1659 a tento seděl od r. 1676 na čísle 340. Mluvílo se tudíž o nápadnicích starohaukovských a mladohaukovských. Martin Hauk, písař, byl as osobou třetí toho jména.

jenž latinsky uměl. Byl synem Jana Jiříka Wolfa a matky Alžběty a oženil se r. 1756 s Annou, dcerou po Godfrýdu Procházkovi a dosáhl věku 68 let; seděl na č. 149 (viz toto).

Velmi pohyblivý úřad měli servusové čili konšelští, t. j. sluhové úřední. R. 1673 děje se zmínka o Janu Školoudovi, servusovi, že rovnal drva v komoře v radnici. Od r. 1674 sedí na čísle 289 Václav Říckej, servus. V první polovici minulého století byl konšelským Karel Zdobnický; po něm se říkalo celému potomstvu jeho až do našich časů Serbouskové (t. se říkalo Terezií Páchové, vdově Antonína Zdobnického, jenž r. 1835 na č. 355 zemřel, babička Serbouskova a domku tomu říkalo se „u Serbousků“).

Ponocní.

Možná, že městečko Žamberk při svém vzniku obelhnáno bylo nějakými dřevěnými ploty; o nějaké zdi městské není ani stopy ani paměti. Možná také, že byly původně brány nějaké při hlavních ulicích; ale o těch se děje zmínka teprve v době pozdější. Léta 1692 připomenuto, že brány se hlídaly od hlídačů městských. Za dob válečných zřizovány šraňky. Tak v účtech z r. 1640 uvedeno, že kameníkům od vyrumování pro sloupy k šraňkům dáno 30 kr.; od díla druhých šrankův v ulicích dáno 2 zl. 30 kr.; Bzoňkovi kováři od díla petlie k dolejším šrankům dáno 15 kr. Václavovi Vrbovi za 3 nové zámky k šraňkům dáno 1 zl. 12 kr. V účtech obecních ještě se k r. 1701 připomíná, že Janovi Veverkovi od vyzdění a zpravení vostrníka pod branou dáno 1 zl. 48 kr. Vostrník je prastarý kanál jenž po rynku běží a do ulice pod rathouzem je veden,

aby do struhy vcházel. Tehdáž byla tedy brána nějaká zde, jakož se i na obraze z r. 1712 cos podobného spatřuje. Téhož roku brána v kostelní ulici zřezána na dva a dříví do rathouzu odvezeno. Možná, že i v hluboké ulici dole byla brána (srovnej s tím, co pověděno na stránce 289 při čísle 108). Hlavní věcí byla dle toho hlídka noční a o hlídačích máme zprávy starší.

„L. 1657, 2. martii, zdělány jsou tyto cedule mezi Michalem Dobřejm a Jiříkem Hanykem z jedné, panem purkmistrem a pány města Žamberka z druhé, na jisté poručení pana hejtmána, aby pro lepší bezpečnost ponocní nařízení byli času nočního, aby vobzvláštní pozor dali strany vohně a jinších všelijakých věcí; protož pan purkmistr, páni a starší vobecní a všecka vobec tomu poručení pana hejtmána místo dávají a to mu povolují; vod kteréhožto ponocování ten plat, kterejž předešle měli, totiž po 6 kopách jeden každě z nich pořád do roka zběhlýho, protož co jim dá na službu jejich, to aby se zapsalo do tyto smlouvy. Stalo se za purkmistra pana Jiříka Havlíčka a jinších spoluradních, a primasa toho času Václava Stěbetny leta a dne svrchu psaného.“ (Následuje zevrubný účet).

„L. 1682 ponocným, kteří nočního času po městě ponocují, k voblečení koupěna halena, aneb sukně hůněná, kterou Václav Beršík z Vidně přivezl, za 1 zl. 36 kr.“

„L. 1688 dvěma ponocným, Václavovi Vimperskymu a Janovi Doležalovi, na dlouhé dvě baladramy aneb sukně, k nočnímu ponocování a oblečení, koupěno z Rychnova za 12 loket sukna šedivé barvy po 21 kr. Více k těm kabátům na vyložení okolo rukou též na vobojky okolo hrdla koupěno 1½ lokte modrého sukna, za ně vydáno 45 kr. Nedostávajíc se podšívky pod tu jednu baladramu, co starou tou hůněnou podšita byla, muselo se od Marka, žida žamberského 2 lokte sprostého sukna koupiti za 33 kr. Martinovi Matouškovi od ušití těch dvou baladram vydáno 33 kr.“

L. 1683 na štědrý večer dvěma ponocným vedle starobylého způsobu v advent od zvonění na pokoj dáno 6 kr.

L. 1805 dávalo se oběma ponocným 14 zl.

XIII. Platy občanů, hospodářství obecní.

Z usedlostí, které měšťané měli, museli platiti vrchnosti dědičný ourok. Jak veliké byly ty dávky z jednotlivých pozemků, o tom nás poučuje tabulka, již jsme podali na str. 240. *) Koupila-li obec nějaký pozemek, musela i z tohoto obecního gruntu vrchnosti platiti. Tak víme z opisu urbáře z r. 1628 toto:

„Obec žamberská platí:

z Pavlikovského	21 gr. 1 d.
z Fruštukovského	7 „ — „
z Kominkovského	13 „ — „
z Pytlikovského	12 „ 3 „
z Dymlovství	7 „ 2 „
z roli Černého kováře	3 „ — „

2 kopy 2 gr. 6 d.

*) Vidíme z oné tabulky, že obzvláště mnoho polností bylo při čísle 4, 51, 60, 63, 64, 69, 76, 86, 87, 90, 144, 171, 307, 310, 312, 315, 340, 363, 368. V urbáři z r. 1628 jsou největší usedlosti tyto: 51, 76, 86, 87, 171, 307, 312, 340, 368. Číslo 51 se ještě za našich časů považovalo za statek selský (viz stránku 267), číslo 76 se nazývalo dříve dvůr Rousevský, číslo 307 bylo malý dvorek, číslo 310 a 312 bývaly těž pravými selskými statky; číslo 340 se jmenuje posud Kotyzův statek, a číslo 368 byl bývalý dvůr Vodičkovský. Čísla 51, 76, 307, 312, 340, 360 bývala dříve mimo města. Jsou to bezpečně ony dvory kmetcí, které u Žamberku od dávna stávaly.

tolik při sv. Jiří a tolikéž při sv. Havle; za fůry obilné z týchž dvorův jednou v rok o sv. Jiří platí 14 gr., ovsa 12 korců, roboty ženní 12 dní, slepic 10.“*)

V tomtéž opisu staršího urbáře shledává se úhrnný počet všeho, co dávaly sousedé vrchnosti ouroků a dávek. Zní to takto:

„Summa ouroku svatojirského . . .	33 kop 17 gr. 5 denárů
„ „ svatohavelského . . .	33 „ 8 „ 2 „
summa ovsa	107 korců
„ žita	2 korce
„ ječmene	2 „
„ slepic	132 kusů
„ vajec	28 „
„ ženného	12 dní .
„ plecí	6 kusů
„ za fůry obilné . . .	14 grošů.

Plat běžní.

Cla z mostu schází se vokolo víc a méně, jakž v starých rejstřích poznamenáno, 20 kop.

Z krámů masnejch od každého řezníka, kterej řemeslo dělá, po 3 kameních loje škvařeného.

Item z každé várky, když vaří po 6 korcích sladu, dávají po 2 gr. a po 1 věrt. sladu.

*) První čtyři grundy koupili žamberští v Helkovicích, majíce k tomu svolení od pana Jana z Pernštejna r. 1547 (viz str. 133). Později měla obec v Helkovicích jen čtyři grundy zahradnické a tvrdila ve velkém právním sporu, s vrchností vedeném, že vrchnost od oněch čtyř dvorův pozemky pobrala, takže z nich zbyly jen živnosti zahradnické. Obec při tom uvádí, že grundy ty stojí na půdě obecní na levém břehu Orlice. Není tudíž pochybností, že ony čtyři dvory, po r. 1547 koupené, byly za fabrikou na levém břehu Orlice. I všechny pozdější chalupy zde postavené, poněvadž stály na gruntech obce města Žamberka, připočteny v katastru josefském k Žamberku a také zahrnuty v nejnovějších knihách gruntovních jako usedlosti žamberské. — Dymlovství je část pozemků u rybníka Dymlovského a posud se toho jména užívá. — Kde role Černého kováře bývaly, neznámo.

Item, když kterého mistra do cechu ševcovského přijímají, aneb mezi sebou pokutují, takového příjemného i pokutního, co se v roce zběhne, z toho jde pánu třetí peníz.

Item pekaři, kteří chléb pekou, i od přespólních, kteří do města vezou a prodávají, při sv. Jiří po 4 gr. a při sv. Havle tolikéž po 4 gr.

Item překupníci, což jich jest, při každém sv. Jiří a sv. Havle platí po 2 gr.

Item povinni za zpravování vody do města platiti po 2 gr. 2 den.

Item povinni honní roboty na zajíce 2 dni a na shon po třetí vykonávati, a na velkou zvěř, když se rozkáže.

Item v témž městě jest kostel a podací panské, k tomu podacímu jest dědiny za 1 prut i s lesem, a k těmž záduší jsou louky, na těch se prodávají trávy jak mohou a ty peníze přijímají konšelé, a nakládají na kostel a kněze jednají, a k těmž záduším mají v Slavětíně na panství novoměstském tři člověky dědičné a k tomu dva příplatní, platí k záduší jednou v rok 4 kopy 7 gr. 2 den.“

V urbáři pozdějším (z r. 1657) jest udáno takto :

„Roll všech dle generální visitace z r. 1653 jest . . 1250³/₄ korců.

Ouroku svatojirského 32 kop 16 gr. 4 den.

„ svatohavelského 31 „ 58 „ — „

ovsa míry hrubé se dává . . 93 korců 3 věrtel

slepice 120¹/₄ kusů

vajec 12 „

dni robotních 12 „

pleci od oumrli 6

za fůry obilné o sv. Jiří . . . 27 grošů.“

Urbář pak pokračuje:

„Při témž městě jest barevně panská k barvení pláten, kteráž někdy bratřím zborníkům náležela, proti zádušní chalupě, s mandlem a jinými k tomu potřebami, z níž nájem roční vychází, však důchod na stavení náklad vésti povinen.“)

Item nachází se při městě kus role asi pod 3 strychy, však močárovité, vrchnosti náležející, slove Špitálství**), kteréž od 15 let

*) Viz č. 117.

**) Viz str. 306, při č. 179.

užívá Václav Žalud a z ní úrok u gruntu jeho připsán, louka pak, jež také špitálská sluje, ke dvoru žamberskému se klidí. Kdyby vrchnost chtěla, může tu roli k užítku svému obrátiti kdykoliv. Z té louky knězi žamberskému platí důchod každoročně za užívání 3 kopy míš.

Z krámů masných každý řezník, který řemeslo při nebo v městě dělá, po třech kameních loje přepouštěného do roka odvozovati a dobytek panský před jinším peněžití povinen.

Sousedé žamberští jak víno, pivo, tak páleny panský šenkovati, když by pak páleného neb vína před rukama nebylo, a oni odjinud takové k šenku vzali, z toho dle uznání vrchnosti do důchodu zaplatiti povinni budou. Těchto časův z vyšenkovaného k své ruce 1 vědra vína po 35 kr. důchodu k dobrému odvozovali.“

Paměť z strany platu běžného.

„Clo z mostu někdy k ruce důchodu se vybíralo, však nyní podle obdarování, jenž dáleji do tohoto urburu vepsáno*), z něho schází a obec žamberská takové vybírá, odkudž na cesty a na most náklad vésti povina jest.

Z každé várky piva, když vařili po 6 korcích sladu sousedé žamberští, byli povinni dáti 2 groše a sladu 1 věrtel. Že však jim várky odňaty a oni pivo panské šenkovati zavázáni jsou, nápodobně týž plat vyzdvižen.

Když staršího mistra do cechu ševcovského přijímají (dle znění urburu starého) aneb mezi sebou pokutují, takového přijemného i pokutního, co se v roce zběhne, z toho jde pánu třetí peníz. — Item pekari, kteří chléb pekou, i od přespólních, kteří do města vezou a prodávají, o sv. Jiří po 4 gr. a o sv. Havle po 4 gr. — Item překupníci, co jich jest, při každém sv. Jiří a Havle po 2 gr. — O těch třech artikulích jak cechmistři, tak jinší lidé starožitní, těch věcí povědomí, zprávu na svědomí své dávají, že za paměti jich nikdy z toho od vrchnosti žamberské upominání nebyli, a také aby kdy co podobného do důchodu odváděno bylo, o tom vědomí žádné nemají.

Za zpravování vody do města platili po 2 gr. 6 den.; nyní nemají várek, nic neplatí.

*) Miní se tím privilej pana Mikuláše Vratislava z Bubna, otištěná na str. 138.

Roboty honní povinní na zajíce 2 dni a na shon po třetí vykonati, na velkou pak zvěť, kdy se jim rozkáže.

Nota. Tuto se též pro paměť vpisuje, že z jedné louky obecní, kterou někdy Petr Čížek k gruntu svému držel, a nyní ke dvoru Trundorfskému se užívá, důchod obci žamberské za užívání té louky každého terminu, totiž svatojirského a svatohavelského platí po 45 gr. míš.

Item více tři kusy rolí, jenž k chalupě Laufovsky náležela, vychází z důchodu náležející, kteréž užívá, platiti má ročně 30 gr. míš.

Item rychtáři žambereckému Václavovi Žaludovi za práci jeho se strany důchodu v příčině zaopatření poslův, dělníkův a do trestu přijímání poddaných neposlušných, až posavad ourok z gruntu jeho vycházející se passiroval, totiž při sv. Jirí 20 gr. 3 den., při sv. Havle tolik, a za 1 slepici 6 grošů.*

Vedle těchto dávek bylo obyčejem dávati vrchnosti při zvláštních příležitostech praesenty, kterým se říkalo „kortézy“ (t. j. courtoisie). Tak zejména při rovnání sirotkův dávaly se paní hraběnce kože kuní na kožišek, nebo plátno; tak r. 1638 počítá se za plátno k „prokázání kortézy“ panu hraběti a paní hraběnce 17 zl. 24 kr., summa to na ony doby velmi slušná. Za to zase ouřad městský dostával při velikých svátcích od vrchnosti kapry, tak že se z obou stran jakási uznanost a dvornost zachovávala.*)

*) Mnohem více obnášely asi „diskrece“, jež se úředníkům vrchnostenským dávaly. Už na str. 212 uvedli jsme příklad, kterak obec panu purkrabimu dala diskreci, „aby co se u vrchnosti vyhledávalo, nekazil“. V oučtech obecních mnoho podobných příkladů se nalézá. Tak v oučtech z r. 1670 uvedeno, že i piláři panskému, aby brzo klády na prkna zřezal, na zpropitné dáno 6 krejc. — Úředníkům panským dávaly se k vánocům housky, a sice podle důstojnosti veliké; pan hejtman obdržel největší, menší pan purkrabi. Mimochodem řečeno, byly housky tyto rozličným kořením, jak z oučtů vychází, tuším as překořeněné.

Druhá hlavní rubrika výdajů byly berně zemské a rozličné kontribuce, zejména válečné. V archivu městském jsou některé toho doklady velmi poučné. Tak je tam knížečka psaná rukou Václava Hauka, ouředníka panského, ve které potvrzuje příjem kontribucí, odvedených během roku 1662. Shledáváme tam, že roku toho žamberští platili měsíčně 46 zlatých kontribuce, což činí ročně 552 zl., k tomu ale přistupovaly ještě jiné obnosy. Tak platili na „onen million, v letu 1658 svolený“, na „servicie vojenské“, na zaplacení „expedice generálního kommissaře“, na „fortifikaci“, a připočteme-li berně tyto k summě kontribuce, právě uvedené, zaplatili za r. 1662 summu 825 zlatých.

R. 1660 obnášely veškery kontribuce summu 644 zl., r. 1659 summu 462 zl.

Kontribuce tyto rozdělily se na občany tak zvanou repartici a vybíraly je jednotlivé osoby z občanů a odváděly na ouřad obecní, který summy došlé zase odvedl ouřadu panskému. Repartici takových je v archivu městském veliká sbírka.

Za dob válečných přistupovaly k tomu mimořádné, okamžité výdaje, které se kryly „sbírkami“, takorba okamžitě vyřízenými. Zajímavé a velice poučné doklady o tom jsou v archivu městském a ukázky toho podány jsou v „Pamětníku Sokola žamberského r. 1891“.

Třetí hlavní rubrika platův byla vydání obecní. Tato kryla se ze zvláštních příjmů obecních. O tomto budžetu obecním též dost zajímavých dokladů se v archivu městském shledává. Položíme tu za příklad oučet obecní z r. 1670, ovšem jen ve stručném výtahu.

Příjem.

Cla městského přijato	17	zl.	54	kr.	3	den.
Od sousedů Slavětinských odvedeno	23	"	30	"	—	
Z pronajatých rolí na obci	43	"	2	"	—	
Z návdavku solního	24	"	18	"	—	
Z pazderně obecní sešlo se	1	"	52	"	—	
Z ovsa obecního za slámu	1	"	22	"	3	den.
Od spáleniska Píčovského a Kambovského z rolí a luk	5	"	45	"	3	den.
Summa	117	zl.	44	kr.	—	den.

Vydání.

Náklad na opravu domu radního	13	zl.	42	kr.	3	den.
Na opravu vodárně obecní	12	"	9	"	3	den.
Náklad na vystavění nové pazderně obecní	30	"	22	"	—	
Náklad na vystavění nové šatlavy	45	"	17	"	—	
Vydání peněz na všelijaké rozdílné věci, ku potřebám obecním, jakž jedno každé zejména položeno stojí	18	"	39	"	—	
Summa	120	zl.	10	kr.	—	

„A tak více jest vydáno, nežli příjem přináší; kteréžto peníze od jinud vypůjčené byly a zase z příjmu leta 1671 dojíti a za vydání se pokládati mají 2 zl. 26 kr. — den.“

K obecnímu oučtu tomuto přidáváme následující poznámky: Clo mostní vybíral celný, jinak i výběrčí a byl toho času Jan Bidrma a odváděl měsíčně u přítomnosti purkmistra, jenž toho měsíce předsedal radě.

Ouroky Slavětinstí buď sami do Žamberka přinášeli, buď se tam poslal nějaký posel.

Návdavek solní se pronajímal. R. 1670 a leta před tím i po tom měl jej najatý pan primas Nosek sám. Vedle usnešení obce byly některé osoby k tomu nařízeny (tehda Václav Balous, radní, Václav Šubrt, starší obecní, Jiřík Žalud z obce), aby sůl přehlíželi, spočítali

a vrub znamenali; při vyjití roku se vynašlo při sečtení s nimi učiněného, že do města za ten rok přiveženo 81 beček; z bečky přišlo po 18 kr. *) V pazderni kdokoliv z obce len k vytření sušiti dal, od jednoho nastavení neb sušení „podle paměti a starobylého způsobu“ platil 7 kr. Neměl-li jeden dost, spojil se s jiným nebo několika na jedno nastavení a pak zaplatili dohromady.

Co se polí obecních týče, tuť především podotknouti sluší, že obec sama hleděla, aby jisté zásoby ovsa měla. R. 1670 měla ovšem jen 7 korců, 2 věrtel 2 čtvrtce míry hrubé **). Ovsu tohoto se dostávalo obci tím, že někteří sousedé na půdě obecní zaseli a zrna zadělali dali svou vlastní prací; z toho pak šel při ourodě k obci třetí snop, nebo třetí mandel. Obec dala vymlátit na svou útratu. Ze zásoby obecní se pak oves tento dával často na místě peněz. Tak čteme, že Jíříkovi Mitwalskému, co od pily čtyřikráte prken a krajin k pazderni přivezl, dán 1 věrtel ovsa, Janovi Hybnarovi za přivezení dvou klád z lesa k pile 2 věrtel atd. Jindy se dával za obilí jiné. Tak téhož roku Tobiáš Merkansovi, varhaníku, „za desátek, který jest od pana děkana jemu puštěn a od obce každoročně se odvádí, totiž 1 korec a 2 čtvrtce, a ovsa tolik, za to jest ovsa odvedeno 3 korce, 1 věrtel, 2 čtvrtce“. Jindy bylo zapotřebí ovsa pro vojsko zde ležící. Původně obec i vrchnosti, jak uvedeno, odváděla jistou část ovsa, až se později na peníze převedlo.

*) R. 1639 prodával sůl Jan Slatinský, sůl krušcovou pak pan primas; přišlo obci výdělků 26 zl. 52 kr.; r. 1640 sešlo se výdělků toliko 15 zl. R. 1659 řečeno: „Budouc nepřítel v zemi, žádného cla nevybírajíc, vynašlo se, že jsou ho vybrali 12 kr.“

**) 1 korec malé míry rovnal se 3 věrtelům míry hrubé.

Větší část pozemkův obecních byla v užívání sousedů. Když obyvatelstva přibývalo, chtěli i ti přibylí míti v tom podílu. Jestli v archivu městském podání, toho se týkající, jež pro svou zajímavost tuto podáváme:

V. V. H. Exc. od ouřadu a celé obce města Žamberka na dva spisy nám podany tato ponížená zpráva se činí, na kteréžto spisy odpověď a snešení jak ouřadu tak celé obce jest stranu Augustina Bulička a jinších v jejím spisů jich podepsaných, žádajíce oni všichni v spisích svých pod dva korce role na obci k užívání svému jmíti pod nějaký plat. Což my takové neobyčejné žádosti těch chalupníkův, jak ouřad tak celá obec odporní jsme a jim se v tom povoliti nemůžme. Nebo když se ve čtyrech letech obec mezi všechny sousedy dělí, oni svý kousky dostali, vyhnouti nemohou a taky nedbají, jinšímu je prodávají a tak by celý město onzko a škodu v pastvách trpěti musili skrze ně, tak že by se kde dobytek pásati neměl, nebo mnoho obce k rozdělování přichází, jsouce nyní mnoho lidí; prvotně obec na třikráte k rozdělení přicházela, nyní pak na dvakráte postačovati nemůžme. Začej jak ouřad, tak celá obec V. V. H. Exc. poníženě a poddaně žádáme, že těm žádajícím své povolení učiniti a dáti neráčíte, což prvé za našich předkův nikdy slýcháno nebylo, aby ta obec tak mizerně k roztrhání bejti měla, jak to nyní žádají; což my při V. V. H. Exc. tu milost a naději máme, že těm žádajícím povolení učiniti neráčíte.

Jak V. V. H. Exc. poroučeti ráčí, stranu desátníkův, aby jich více bylo, tím obci nic neschází, a tak při předešlém způsobu pozůstávati můžme, nebo potřebující se mnoho lidí na všelijaké poselství při městě, kterýchžto se nenachází a tak by ještě více poslav bylo, kdyby více desátníkův vzděláno bylo.

Což se stalo v domě radním města Žamberga dne 28. Juli Leta 1696, za povinnosti purkmistrské pana Jana Zdobnického.

Co se oněch všelijakých vydání menších týká, obsahují účty obecní dosti zajímavých maličností. Uvedeme toho některé příklady.

Z účtů v r. 1639:

Co protrávilo 8 mušketýrův pana Grodeckého ze Slyska, co protrávili přes noc za jídlo, pití a obrok, dáno 1 zl. 53 kr.
 Za třimeny k obecnímu sedlu koupené — „ 43 „

Sedlari Lišnickému od díla holster k pistolám a za třem- niska dáno	—	zl. 45 kr.
Jednomu knězi žádajícímu fedruňku a druhému zajatému od Turka, dáno	—	" 20 "
Soldátům dvěma, žádajícím fedruňku, dáno	—	" 6 "
Zajatým dvěma dáno fedruňku	—	" 6 "
Jedné osobě pohořalé ze Slyzska rytířské fedruňku	—	" 9 "
Michalovi Hernykovi od zpravování ručnic obecních	—	" 30 "
Václavovi Vrbovi za 3 nové zámky k šraňkům	1	" 12 "
Bzoňkovi kováři k přibíjení prken na lomenici v rathouze za 15 hřebíkův	—	" 5 "
Za svíčky, co po dvakráte do rathouzu vzali, dávajíc pivo vojákům v noci	—	" 6 "
Co protrávil nějaký kurýr, jedouc od Opavy ku Praze	1	" — "
Panu primasovi koupěna 1 čtvrt masa, která mu k veselí darována	1	" 34 "
Mikulášovi Čížkovi, písaři radnímu za tři čtvrti leta až do sv. Václava leta 1639	6	" 9 "
Janovi Mynářovi od díla vodárni, štoků	3	" 30 "
Janovi Mynářovi nemajíc co služby dáti, platů obecních dostati nemohouce, doplaceno služby až do sv. Jana 1639, mimo to, co mu od vejběřzích dáno*)	6	" 15 "
Vrbovi starému od udělání 3 pir do vodárně k hnání vody do města dáno	—	" 18 "
Z účtů v r. 1670:		
Od Pavelky z Pěčína ku potřebě obecní koupěn jest nebozýz velký, pernač, když se vokolo vod roubení dělává, za něj vydáno	—	" 54 "
Matějovi Bečkovi a Michalovi Dobrymu od votesání tří dřev v lese na lavice na podměstí, kde se přes vodu přechází	—	" 9 "
Třem nádeníkům od zpravování mostku a cesty pod Suticí, každému za dva dni, za den po 9 kr.	—	" 54 "
Dvěma nádeníkům od zpravování cesty v skalách, co veliký přívál deštěm voda škodu udělala a vymlela, za den vydáno	—	" 18 "

*) Viděti z toho, že vodák městský dostával plat ze zbirky zvláštní a, když se tato nesešla, že mu dáno z důchodu městského.

Matějovi Židovi, co u Dymlovského rybníka hráz na seno pro vojáky posek, beze ztravy za půl dne dáno . . .	— zl. 7 kr.
Privezl jeden Němec z Rožnova na trakaři vápna tři škopíky, a víceji ho neměli, které jest bylo koupeno k zpravování spravedlnosti, za jeden škopík po 9 kr. dáno	— „ 27 „
Vedle zprávy pana Jiřika Vrby hodináře že jest zapo- třebí k hodinám drátu, kteréhož jest, když tu vochlafi byli, koupeno 12 sáhů, za jednu každou sáhu po 3 kr. vydáno	— „ 36 „
Od vymlácení obecního ovesa Janovi Školoudovi a Matějovi Židovi od jednoho každého mandele po půlpátu krejcaru, od 10 mandel a 5 snopů vydáno a zaplaceno	— „ 46 „

XIV. Kommunikace.

Železnice jde kolem Žamberka teprvé od roku as 1872 a císařská silnice vede městem as od roku 1840.

Jaké však bývaly komunikace před tím?

Ježto ve starých Čechách politické a církevní rozdělení země těsně souviselo, můžeme přede vším za jisto míti, že cesta ke Kostelci nad Orlicí (a tudy dál ku Hradci Králové i ku Praze) byla přední veřejnou cestou starého Žamberka; patřivalt Žamberk k děkanátu kosteleckému a tudíž i k župě stejného as rozsahu, ač sídlo župy té neznámo. Stará tato cesta, kudy se ze středu země k pomeznímu městečku Žamberku přijíždělo, šla od Kostelce přes Doudleby, Vamberk a Německou Rybnou do Helkovic. Obě tyto osady, naposled jmenované, nejsou as o mnoho mladší, než Žamberk. Mezi Německou Rybnou a Helkovicemi vedla silnice tato lesem Náředím, jakož se posud spatřuje. Od Helkovic šla silnice k Žamberku nedaleko nynější silnice císařské, a sice na severní a východní její straně; místy ještě dobře viděti, kudy šla; pak se tam, kde jsou nyní chalupy na skalách, uhnula dolů a šla lukami za nynějšími stodolami k řece, ke mlýnu a hlubokou ulicí

do ryňku. V ulici hluboké šla tak nízko, že domky proti sobě ležící, byly spojeny lávkami, pod nimiž se projíždělo. Ještě za našeho času byly naspě před domky mnohem vyšší a teprve v posledních letech ulice tato navežena tak, že je pohodlně schůdnou.

Od Litic, jež byly sídlem pánův žamberských jedné polovice, vedla vozní cesta nejspíše kolem Bohousova ke dvoru poplužnímu nad Helkovicemi a odtud k Žamberku. Smlouva tržní zapsaná ve dskách Viktorynových 1495 o prodeji zboží osv. Jindřicha knížete Minsterberského panu Vilémovi z Peruštejna dí: „Osvícený Jindřich kníže Minsterberské, hrabě kladské, přiznal se před úředníky pražskými, že dědictví a zboží své: Litice, hrad, dvůr poplužní s poplužím, v Žamberce půl městečka domův, krčem, dvorův kmetcích s platem, v Kunwaldě, v Helvikovicích, v Kameničné, v Německé Rybné, v Záchlumí, v České Rybné vesnice celé, dvory kmetcí s platem, v Chocni půl městečka atd.“ Zde je řeč jen o jednom popluží, jakož se až posud dvoru nad Helvikovicemi neříká jinak, než „na Popluží“. Ani při Žamberku, ani při Helvikovicích nemluví se o dvoru poplužním, anobrž hned při Liticích. Můžeme souditi z toho, že dvůr poplužní nad Helvikovicemi se počítal k Liticům a že tudíž cesta sem vedla od Litic, a pak dále k Žamberku.

Na druhém konci města, hned před zámekem tu, kde socha sv. Jana Nepomuckého stojí, šla silnice z města ven a sice ihned velmi příkře dolů, pak pozvolněji a šla po levém břehu struhy dále k mlýnu; pod parkánem nynější císařské silnice se na zahradě č. d. 202 stopa její posud spatřuje. Dále vedla cesta tato k Lišnici a

druhé rameno nad Lišnici k Jablonému a do Moravy, (Srovnej o tom stránku 16.) Do Lišnice šla stará cesta poříčím. Známo, že Jabloné stářím Žamberk spíše předčí a bezpečně i vesnice Nekoř, jejíž jméno (jako Jaroměř, Chotěboř) poukazuje k zakladateli, jenž se as jmenoval Nekora, a tvarem svým je prastaré.

Ježto půl města Žamberka už r. 1365 patřila ke hradu Žampachu, není pochyby, že cesta mezi Žamberkem a Žampachem byla ode dávna k ježdění zařízena, a bezpečně šla tudy dávná cesta k Libchavám a dále do Chocně k Mýtu Vysokému; snad se tudy jezdilo i k Litomyšli. (O Libchavě české, jak známo, už je zmínka r. 1227.)

Opácným směrem vedla ze Žamberka důležitá silnice přes Kunwald a Bartošovice do hrabství kladského a tu přes Zářechi do Rožnova a dále do Bystřice a Kladska města. Spojení toto bylo prastaré a hlučné. Ježto později syn krále Jiřího Jindřich, kníže Minsterberské, byl i pánem litickým, a zároveň hrabětem kladským, dále pak i dva ze hrabat z Bubna (Jindřich Jan od r. 1649 až do r. 1653, František Adam od r. 1691 až do r. 1695) byli hejtmany kladskými, udržovalo se toto spojení s Kladskem co nejživěji. V dobách novějších stalo se pověstným pro rozšířené podloudnictví mezi Mittelwaldem (Mezilesí) a krajinou žambereckou.

Že spojení mezi pradávnou cestou Litomyšlskou a Kladskem šlo přes Žamberk a Bartošovice, je dosti možná a snad později nálezy archeologické o tom světla vydají.*)

*) Jakého významu je slovo „hora zavírací“ na Bartošovsku, není mi jasno; vyskytuje se slovo to v urbáři z r. 1657.

Vyčtené silnice spojovaly Žamberk s kraji dalekými. Spojení s osadami bližšími bylo od dávna hojné. Ves Dlouhoňovice je patrně prastará, byla jistě od dávna se Žamberkem spojena. Rovněž i Lukavice. Když páni rychnovští okolo r. 1260 založili Rokytnici, Pěčín a Slatinu, jistě brzo po tom hledáno spojení s Kameničnou a Žamberkem. Silnice tato vedla přes Vimperk. Do Klášterce, jenž r. 1295 už stál a byl pak v přízni pánů Žampachů, jistě už časně vedla silnice.

Jak výhodné položení měl strážný na Wachtberku čili Hutberku (kde nyní kaple stojí), netřeba dokládati. Vidělt z jedné strany tam, kde silnice od Kunwalda vzhůru k Bartošovicům se táhne, ale i na výšinu, která nad Kunwaldem posud „hradiště“ slove a ze které překrásný pohled na Žampach jest. Vidělt i hrad Žampach i hrad Lanšperk přímo před sebou; viděl daleko za Kyšperk a k Jablonému a z druhé strany k Hlásce za Rychnovem.

Pokud silnice a cesty na půdě městské šly, byla obec povina je opravovati; rovněž i mosty a lávky, jež přes řeku a struhu vedly. Aby obec této povinnosti snáze vyhověti mohla, daroval jí pan Mikuláš Vratislav z Bubna clo z mostu (viz stránku 138). O vydáních na mosty a lávky, silnice a roubení je v účtech městských často zmínka. Tak už písař Čížek má zaznamenáno (bez udání roku) co dal tesařům od mostu. R. 1659 od děláni mostu Menčíkovi dáno 18 zl. R. 1673 voda potrhala u Kučerových (nyn. č. 118) v zimě roubení; lavice u Kyselových (Sauer nyn. č. 310) zpravo-vány (jsou to lavice na místě, kde posud stojí); vzpo-menuto můstku u hamrů (t. j. můstek přes struhu u

dolního mlýna), pak splávku u Jana Remkova chalupy (vedle nyn. č. 264, kudy ze struhy šel potok k řece); téhož roku byly přivaly tak veliké, že struha u Michalových (Michal Dobrý toho času na č. 262) byla zanešena, takže voda ani odcházeti nemohla. *)

Kdy horní most povstal, neznámo. Jistě teprv někdy po r. 1660. Chová se v archivu městském listina, která nám objasňuje, jak se jezdilo, dokud horního mostu nebylo. Jestli to úmluva mezi obcí a Matějem Němečkem, majitelem čísla 340. Práví se tam:

„Jakož před mnoha lety a až posavad veliká škoda od vody, když se zvodní, při gruntu pana Matěje Němečka se děje, cestu všechna až do zahrady jeho pobrána jest, tak že lidé jak domácí i přespolní svého průjezdu jmiti nemohou, nemohouce pro nemožnost a nedostatek důchodův obecních té cesty, na kterou by se veliký náklad vésti musil, dáti zpravit, jmenovaný pan Matěj Němeček k žádosti nadepsaných purkmistra, konšelův, povolení své v tom dal, kdyby veliká voda byla, žeby přes ní přejeti nemohl, aby cesta po gruntu jeho okolo stodoly šla a jeden každý svobodně jeti mohl; když se přes vodu jezdit může, tehda aby se přes vodu jezdilo. Naproti tomu Jeho hraběcí Milosti rychtář, purkmistr a konšelé, rychtář městský, starší obecní, obec žamberská, témuž panu Matějovi Němečkovi kus drah obecních za borem až k mezi kunwaldský k užívání odvozují, aby jich dotud užíval, dokudby ta cesta k opravě nepřišla a on cestu po gruntu svým zabaviti by mohl, nicméně by i ta cesta k opravě přišla, do vůle obce jemu, panu Matějovi, Němečkovi k užívání to zůstavati bude.“

Poznáváme z toho, že Kunwalští, když po drahách do města jeli (stavení na drahách jsou původu novějšího

*) Souditi z toho, že ulice pod nynější radnicí vedla ke struze tak, že lázně zůstaly, jdouc z města dolů, na pravo. Ještě za našeho dětství byla ulice tato hlubší a voda se vždy hrnula přímo k číslu 153. když byly přivaly. Teprve později navezena násep, aby se voda uhýbala k číslu 154. V prodlouženém směru ulice té šel potok mezi čísly 262 a 237 do Vrbín.

a tehďa tu byla jen silnice nebo voznice, teprvé v posledních letech zdvi en , dříve ale hlubok ) pří  . 340 přes řekn jezdívali, poněvadž mostu nebylo. Byla-li voda velik , museli se n kud y uhnout, aby se dostali k mostu dolnímu. Aby v c pro budoucnost po r izen  byla, založena tedy za stodolou šila 340 cesta, kter  se posud spatřuje, a kter  před několika lety, když naopak dolní most stržen byl, se u  ivalo, aby vozy z m sta na dolní podměstí přes nyn j    most horní jezdit  mohly. Když pak se za hraběte Františka Adama i horní podměstí zdvihlo, nastala patrn  potřeba, aby most horní postaven byl; ale kdy se to stalo, nevíme.

XV. Voda.

Když městečko Žamberk založeno bylo, muselo býti jednou z předních starostí, aby domácnosti byly zaopatřeny vodou. Byla tu ovšem řeka Orlice pod samým městem, do které pro vodu se choditi mohlo a prvotně i chodilo; vedle toho vykopány v opuce sem tam nějaké studánky, anebo se ukazovala voda na povrchu, jako při starém hřbitově, pak u zboru. Brzo se však ukazovala potřeba, aby voda do města samého vedena byla.

Neoddálíme se mnoho od pravdy, pomyslíme-li si věc takto: Starý hrad žamberský, jenž stával za zámkem nynějším, by se byl obešel sám pro sebe s mlýnem samotížným, jak tomu bylo i na hradě Žampachu a jinde. Jakmile ale vedle hradu stávalo i městečko, nastala potřeba mlýnu buď povětrného, buď vodou hnaného. Bývalý horní mlýn byl tudíž jednou z nejstarších a nejdůležitějších budov žamberských. Záhy tedy byl od Lišnice odveden náhon a veden pod hradem a dále i pod městem. Tehdáž bezpečně už vykopán rybník pod zámkem. Z města pak chodili pro vodu do struhy.

Přirozeno pak, že měšťané pomýšleli časně i na to, aby do města vodu přímo vedli. Jak z privileje

pana Jana ze Žampachu seznáváme (viz str. 134), byla přes grunty žampašské vedena voda do kašny s povolením jeho. Nemáme jistoty, odkud a kudy voda vedena, ale poněvadž to bylo s povolením páně, byl to vodovod městský. Pravdě nejvíce podobno, že to byla vodárně obecní hned pod zámkem stojící; trouby vedly as přes kus pozemku panského.

Rovněž poznáváme z privileje jiné (viz str. 133), že p. Jan z Pernštejna dovolil, aby žamberští z gruntův perňštejnských, a sice pod Suchou z dolu Valachova vedli vodu po gruntích perňštejnských (t. j. litických) do města. Rozdělení městečka na dvě polovice mělo za následek, že každá polovice, poddána jsouc pánu jinému, hleděla míti vodu svou vlastní, aby nezávisela na pánu druhé polovice, jenž z nesnášlivosti mohl vody dopřítí jen lidem svým a zakázati občanům ostatním. Avšak kudy vodovod polovice litické šel, také nevíme. Kde máme hledati „důl Valachův pod Suchou“? Jméno Suchá vyskytuje se už v listině z r. 1365 (viz str. 7) a les tak zvaný skutečně patřil k části litické, tudíž i panu z Pernštejna. Pole před lesem zovou se podnes na Suché. I jest před Suchou v dole voda.*) Avšak tu by žamberští byli musili vésti přes Rokytěnku a i přes řeku v městě. Jména „důl Valachův“ užívalo se, jak pamětník jeden vypravuje, pro důl za kopcem sv. Rozalie před skalami, kde i nyní voda rourami teče; avšak není tu místa, které by se bylo jmenovalo „Suchá“; a k tomu jméno Valachovo, jenž zde dle katastru jozefského měl skutečně pozemky, vyskytuje

*) Katastr jozefský dí: „Čís. top. 1315 Stráň na Suche; čís. top. 1316 louka na Suche v Dolečkách, skrze ní voda tekoucí.“

se teprvé v minulém století v Žamberce; před tím nikde. O této druhé vodě tudíž není jistoty.

O vodárni máme výslovnou zmínku teprv z r. 1639 v účtech obecních; zmínku tu jsme uvedli v předešlé kapitole na str. 404. O zpravování vodárny je později v účtech obecních často řeč, jak se samo sebou rozumí. R. 1660 dělal mlynář nové kolo za 5 zl., za jinou práci dostal 3 zl., tesaři též 3 zl. R. 1670 vodárna zase dělala zle; voda se v únoru ztratila, poněvadž trouby shnily; v březnu zamrzly a musely být vypařovány; železné trouby, jež vody na horu vedly, praskly; naproti pivovaru v panském parkáně bylo 5 starých trub shnilých. R. 1672 a 1673 zase zpravováno. Martin Veverka a Jan Dvořáček zpravovali vodárni od 1. listopadu 1672 až do 9. ledna 1673. Dostali hotového 1 zl. 10 kr. V r. 1673 zpravovali dále. K horní vodárničce (reservoiru) vedeny trouby železné a poněvadž okolo kotle, do něhož voda padá, novou kotlinu bylo zdělati a hlavy trub olovem zalivány býti musely, bylo r. 1673 vydání 11 zl. 38 kr. Mimo to dostali pro r. 1673 Jan Dvořáček 2 kopy míš. a 2 kusy role k užívání; Veverka 4 kopy. Jiřík Bríza a Matěj Žid vykopávali shnilé trouby proti Balousovým (číslo 4).

O vystavění nové vodárně r. 1704 podali jsme obrázek už na str. 211. Zrušena byla teprv v tomto století; ještě r. 1814 nařizuje hrabě Windischgraetz, že vodárna městská nesmí být zrušena, poněvadž kdyby v zámku dosti vody nebylo, městu by se nedostávalo.

O vodárni panské zmiňuje se urbář z r. 1657 na dvou místech. Při obnovení jejím za našich dnů vyzdviženy ze starého díla dvě boty a roura trojkланá.

Nápis zní: „Gos mich Fridricus Sconfelt in der Altstadt Prag 1688 — Franciscus Adamus Comes de Bubna et Lititz fieri fecit.“ Reservoir její jest na věži v panské zahradě, kteráž věž je zbytek bývalého hradu žamberského, avšak za pana Jiřího Parishe zvýšena jest.

O kašni jsme se zmínili na str. 17. Tuto ještě podáváme zajímavou zprávu o vystavění nové kašny r. 1702. Byla to kašně, kterou jsme za dětství vidali; nestála na místě nynější kašně, ale blíže k silnici císařské. Vidali jsme v jamě pod ní ony štukové kameny, o kterých ve zprávě následující je řeč, a které jsou památkou po zdejších bratřích českých (tak jak dřevěná konstrukce v základech staré barevně letos při zprávě roubení vykopaná.)

R. 1702 vystavěna na ryňku nová kašně. Především přivezl Jan Hybner „od mostu až na ryňk 7 velikých štukových kamenů, kterýžto po pikhartích u domu Jana Bydrmy ležaly a tam zahálely, potřebujíc takových na grunt nové kašně; od přivezení dáno 30 kr.“ *); item co na vozy toho kamení nakládali, dáno 10 kr. Jan Veverka velké kameny do rohu podle krokvice usazoval a přezdíval. Od Václava Dvořáka z Kunwaldu koupeno 13 kusů dříví dubového; též pan Cyprián Kněžek a František Kysela dali po dubu a dostali za to jedle na dříví a poněvadž fošny z vodárně byly kazovité, směly vyměněny býti za nové panské. Kašnu dělali Matěj Trčka a Jan Bocký; za dílo vyjednáno oběma tesařům beze střechy 20 zl.; při smlouvě a placení dán za truňk 1 zl., Jiříkovi Bulíčkovi za 20 železných zlděří a za kramle dáno 3 zl. 50 kr. Konečně s volí

*) Ležely před nyn. č. 108 (viz toto).

ouřadu udělána nad kašní střecha. A tu dáno dvěma nádenníkům (Janu Veverkovi a Václavu Vimperskýmu) za to, že 4 díry pro sloupy, na nichž kryt stojí, kopali, 24 kr. Tesařům (Janu Bockymu, Janu Podhajskymn a synovi) po zhotovení na truňk dáno na tři pinty piva 15 kr. Isaiášovi Pičovi, rychtáři městskému, od barvení střechy na červenou dáno za barvu a ocet 46 kr., pak koupeny $2\frac{1}{2}$ pinty lněného oleje, aby se střecha naolejovala.

Ke konci buď ještě vzpomenuto kanalisace města. Snad už při samém založení města byl proveden hlavní kanál, jenž horní vodu z ryňku nerovného sváděl dolů do struhy. Staří tomu kanálu říkali „vostrník“ a jest o jeho zpravování v účtech obecních v 17. století řeč.

XVI. Lázeň. — Zdravotnictví — Špitál.

O lázni městské nejstarší vzpomínka děje se k r. 1614 v purkrechtě. Dí se tam: „Leta 1614 v pondělí po památce sv. Marka evang. pan purkmistr, páni prodali sou lázni s kotlem nebo pánví v ní zasazeným, s takovým jakýž jest a s kouskem roli obecní u březin pod plat z ní k vobci každoročně po 45 kr. Václavovi Sekavcovi za summu 46 kop míš.“ O lázni této promluveno na str. 298 a 299; tamtéž uvedeni lazebníci, jak po sobě šli. Z rozličných míst víme, že lazebníci v tom místě šenkovali pivo a kořalku. Byli to lidé pramalého vzdělání, kteří provozovali tak zvané nižší hojičství, žilou pouštěli, baňky sázeli, rány obvazovali, mastě vařili, oudy napravovali a t. pod. Stálý příjem jejich však bylo holení vousů a vedle toho i šěnk. Víme o některých z nich některé podrobnosti.

David Jakman, jenž se sem dostal r. 1722, zemřel dne 4. května 1731, stár jsa 45 let a zaopatřen svátostmi. Ve smlouvě měl řečeno, že „do jeho profese žádnému fušerovi se míchatí a jemu v polvírování neb v čem jinším nějakou překážku dělati dovoleno není, nýbrž pod 3 kopami pokuty se zapovídá“. Lázeň mohl prodati, ale jen „když zase dobrého a dostatečného lazebníka milostivé vrchnosti předvésti bude moci.“ Po Jakmanovi držela lázeň vdova jeho, která bezpečně měla nějakého lazebnického pomocníka k ruce. Po smrti její převzal lázeň r. 1738 Jan Václav Michálek, jenž

měl smlouvu německou; přidáno, že z oněch 3 kop pokuty 1 by přišla denunciantovi, 2 do důchodu panského. Michálek zemřel r. 1775 ve věku 73 let. Lázeň po něm převzal syn jeho Vincens, jenž se podepisoval „Chirurgus juratus“, jinde „chirurg žamberecký“. Hrabě mu dal i titul felčara panského. Opustil lázeň, kterou prodal r. 1810 Josefu Müllerovi a tím lázeň zašla. Zemřel pak r. 1818, stár jsa let 69; manželka jeho Terezie zemřela r. 1817. S ním tu přestalo lazebnictví a začal stav lékařský.

Vedle něho byl tu syn jeho František Adam Michálek, jenž měl stupeň akademický, psal se „Chirurgus Magister“. Tento koupiv vyhořelou radnici starou, vystavěl dům, nynější Rojův (viz str. 86 a str. 283) a vzal rodiče své k sobě. Odešel odsud okolo r. 1830. do Kostelce nad Orlicí.

Téhož času byl zde však usazen už i druhý lékař. Byl to Ignác Procházka, chirurgus juratus, jenž seděl na domě č. 169. Manželka jeho Terezie zemřela r. 1801, on sám r. 1807. Dcera jeho Anna vdala se za Antonína Tomana, jenž převzal dům.

Po Procházkovi se tu objevil Tadyáš Bier, jenž od r. 1804 seděl na č. 170 a r. 1803 obecním představeným byl. R. 1805 byl od ouřadů vyšších z purkmistrovství složen.

Vyučencem Františka Adama Michálka byl Vincens Dědič, jenž tu potom hojičství provozoval a ke sklonku svého života se do Klášterce odstěhoval. Několik let tu byl hojičem též Jan Knína, přišlý sem z Prahy, jenž zemřel r. 1837. Později sem přišel ještě bojič Sachscl, jenž mrtvici byv raněn, bídne mnohá léta na smrt čekal a od obce podporu měl.

První doktor lékařství, jenž se v Žamberku usadil, byl dr. František Koráb, rodák litomyšlský. Bydlel na čísle 168. a když mu paní jeho Anna r. 1831 zde zemřela, odebral se po tom zase do Litomyšle. Po něm přišel r. 1835 Dr. Julius Netolický, rodák rokytnický, jenž zde zemřel r. 1868.

Za starších dob chodívali po krajích též lékařové pocestní, kteří se na nějaký čas pozdrželi a vykonavše své práce, větším dílem specialistické, dále se brali. Takovým byl Balcar Eberlandt, o němž účty obecní z r. 1702 svědčí, že jsa tu „doktorem na čas“, neduhy oční léčil a i pisáře městského, Martina Hauka, hojil; dáno jemu a pomocníku („consortovi“) od obce 3 zl.

Jak jinde, tak i v Žamberce provozovali katové jakousi praxi lékařskou, obzvláště hojili rány, vředy a neduhy zevní; a podobně činívali i jiní lidé, kteří si mastmi, vodičkami atd. jakousi pověst zjednali.

Zajímavou zprávu o jednom příběhu máme v archivu městském.

„Leta 1673 dne 21. dec. přijdouce Mikuláš, syn po neb. Jiříkovi Pšornerovi, k neštěstí a nemoci, tak že jest se mu jedna noha od lejtky z dříli až nahoru do kloubu rozbolala, dajíce jej dne svrchu psaného k spatření a na hojení lazebníkovi, což jest ji jemu za dvě neděle, každý den dvakráte mazal; však pravil týž Mikuláš, že jest nic neznal, aby co k platnosti bylo; však za práci vedle žádosti jeho jest jemu vydáno 45 kr. — Leta 1674 dne 7. jan. týž Mikuláš, neznaje platnosti a polehčení na té noze, co k lazebníkovi chodil, dal se jest sám beze všeho ohlášení a hojení u něho přijíti k pohodnému, tam je t zůstával od 17. jan. až do dne 19. jan., avšak tím způsobem k vyhojení u něho přijíti nemohl, což za ten čas za tu práci a co na něj sádla vymazal, u přítomnosti pana Jana Krále vydáno 1 zl.; co u pohodného zůstával, žádajíce, aby sobě něco k jídlu koupiti mohl, dne 12. jan. po konšelským posláno a dáno mu bylo 3 kr., dne 18. jan. zase podruhy jest mu dáno 6 kr.; dne 24. jan. nemohouce

těmuž Mikuláši žádné platnosti k zhojení býti, posláno Matouše Plče, truhláře, do Bartošovic k rektoru, od cesty jemu dáno 6 kr., a od přehlídnutí vody posláno těmuž rektoru 3 kr. Dne 25. jan. příjdouce sem ten rektor sám k spatření téhož Mikuláše, pravice, že jest sobě na měchěji škodu učinil, jakož i když na vodu pohlídl, též tak vzkázal, avšak že on jemu z toho pomoci chce, jakož také jej toho dne s sebou na hojení do Bartošovic vzal; na to jest jemu u přítomnosti p. Matěje Stejskala, toho času purkmistra, a p. Arnošta Merkanse vydáno 45 kr., a na vyživení Mikulášovi s sebou dáno 15 kr. více jednomu sedláku z Bartošovic, který sem tam odtud rektora přivezl a odtud zase tam Mikuláše zavezl, dáno 9 kr. Dne 2. febr. vedle vzkázání rektora bartošovského aby se Mikulášovi poslalo jeden zejdlík vína starého na lékařství, což jest jemu posláno a za ně dáno — 6 kr.; více jemu masa telecího posláno za — 3 kr.; též při tom aby sobě něco k ozdravě aneb truňk piva koupiti mohl, posláno peněz — 6 kr.; dne 13. februaru po samej rektorce posláno do Bartošovic Mikulášovi jednu libru másla slaného vázenou za 6 kr. a za 1 kr. přechlků, činí za to 7 kr.; dne 24. februaru příjedouc sem rektor bartošovský žádajíc na další smlouvu od hojení téhož Mikuláše, jest jemu vydáno — 1 zl.; při tom Mikulášovi po něm posláno 6 kr.; dne 9. martu příjedouc sem rektor bartošovský s týmž Mikulášem žádajíc opět na další smlouvu od hojení Mikuláše, jemuž jest vydáno 1 zl. 45 kr.; též při tom Mikulášovi, byvše on zde s nim, na vyživení dáno — 15 kr.; dne 19. martu přivezouce již sem zase téhož Mikuláše vyhojeného, rektor bartošovský vedle smlouvy s ním učiněné, a tam u něho ode dne 25. januaru až do dne 19. martu na tom hojení zůstával, od toho jest mu 5 zl. dáno, dne svrchu položeného vostatek jest mu na to dodán a dopláceno — 1 zl. 30 kr.; samé jeho ženě, co tam Mikulášovi sloužila a na něj prala, na zpropitný dáno — 30 kr.; formanovi, který z Bartošovic Mikuláše sem přivezl, dáno — 9 kr.; všeho spolu vydání, jak od hojení, též i taky na něj vyloženo — 9 zl. 1 kr.“

A tak rektor bartošovský zvítězil i nad lazebníkem i nad pohodným žamberským! Patrně vyhojil nemocného — čas. Potěšitelné jest, že obec na ubožáka nemocného celý čas z outřpnosti dobrovolně platila.